

L. I. BREZSNYEV

A gazdaság-
irányítás kérdései
a fejlett szocialista
társadalomban

LIBREZNYEV

A gazdaságirányítás kérdései a fejlett szocialista társadalomban

E gyűjteményes kötet Leonyid Iljics Brezsnyevnek, az SZKP Központi Bizottsága főtitkárának azokat a beszámolóit, beszédeit és felszólalásait tartalmazza (teljes szövegükben vagy részleteikben), amelyek a gazdaságnak a fejlett szocializmus viszonyai között érvényesülő párt- és állami irányításával kapcsolatos kérdésekkel foglalkoznak. Megállapításai és következtetései a valóság tuzetes elemzésén alapulnak, s jelentősen gazdagítják a kommunista építés elméletét és gyakorlatát, az irányítás tudományát

Osszegezve megtalálja itt az olvasó a Szovjetunió Kommunista Pártjának a fejlett szocializmus gazdaságirányításában felhalmozott gazdag és értékes tapasztalatait, és kiviláglik e kötetből a pártnak és Leonyid Brezsnyev vezette lenini Központi Bizottságának a nép érdekeiért, a kommunizmus ügyéért folytatott következetes harca. E beszédek tanúsítják az SZKP marxista-leninista politikájának sokoldalú megalapozottságát, tudományos helyességét, szavainak és tetteinek egységét.

A beszédek, beszámolók és felszólalások közlése az időrendet követi, s a kötet a témának megfelelő részeit foglalja magában. Néhány közülük ebben a kötetben jelenik meg először.

L. I. BREZSNYEV

A GAZDASÁGIRÁNYÍTÁS
KÉRDÉSEI

A FEJLETT SZOCIALISTA
TÁRSADALOMBAN

AZ OROSZ EREDETI CÍME:
Л. И. БРЕЖНЕВ:
ВОПРОСЫ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИКОЙ РАЗВИТОГО
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА
ИЗДАТЕЛЬСТВО ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА 1976
FORDÍTOTTA
BACSI LAJOS ÉS GALLYAS FERENC
SZERKESZTETTE A NEMZETKÖZI SZERKESZTŐSÉG
„NOVEMBER 7.” SZOCIALISTA BRIGÁDJA

ELŐSZÓ

A szovjet emberek önfeláldozó munkája nyomán a Szovjetunióban felépült a fejlettszocialista társadalom, sezfokozatosankommunista társadalomba nő át. A fejlett szocializmust több olyan sajátos vonás jellemzi, amely megkülönbözteti a szocializmus építésének előző szakaszaitól. Ezek az ismertető jegyek a társadalmi élet új jelenségeit tételezik fel gazdasági, társadalmi-politikai és szellemi téren egyaránt, és új feladatok következnek belőlük. Ezek egyike az, hogy az irányítás tartalmát, szervezeti fölépítését, módszereit és stílusát összhangba kell hozni az ország új fejlődési szakaszának követelményeivel. Amint arra az SZKP Központi Bizottságának a XXV. kongresszus elé terjesztett beszámolója rámutatott, a gazdaságirányítás további tökéletesítése napjainkban, a szó legtagabb értelmében, a párt előtt álló feladatok döntő láncszemévé válik.

Az irányítás jelentősége azért fokozódik, a vele szemben támasztott követelmények növekedése abból következik, hogy a kommunista építés hatalmas lendülettel folyik, és meg kell találni a bonyolult gazdasági és társadalmi-politikai feladatok lehető legjobb, sokoldalúan megalapozott megoldását, biztosítani kell a felmerülő problémák komplex megközelítését, s világosan látni kell a fejlődés távlatait. A szovjet gazdaság hatalmas méreteiből következően igen nagy árat kell fizetni az elkövetett hibákért. Ezért az irányítás mindinkább pontos, tudományos cselekvéssé válik. A kommunista gazdaság építésének frontján a győzelem tudománya lényegében az irányítás tudománya – mondotta Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs.

Ez a gyűjteményes kötet az SZKP Központi Bizottsága főtitkárának, Leonyid Brezsnyevnek azokat a beszámolóit, beszédeit és felszólalásait tartalmazza (teljes szövegükben vagy részleteikben), amelyek a gazdaság-

nak a mai viszonyok, azaz a fejlett szocializmus viszonyai között érvényesülő párt- és állami irányításával kapcsolatos kérdéseket dolgozzák ki. A bennük található tételek, következtetések és ajánlások a valóság mélyreható elemzésén alapulnak, s jelentősen gazdagítják a kommunista építés elméletét és gyakorlatát, az irányítás tudományát.

A kötetben szereplő beszédek és beszédrészletek sokoldalúan megokolják, hogy miért kell folytonosan növelni a kommunista párt szerepét a fejlett szocialista társadalom irányítási rendszerében, megvilágítják, hogy ez objektív szükségletekből fakadó törvényszerűség. A kommunista építés során – a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtése, a termelési és más társadalmi viszonyok tökéletesítése, az emberek nevelése kapcsán – nagy és nehéz problémák jelentkeznek. A tudomány és a technika haladása új társadalmi és gazdasági viszonyokat teremt. Gazdagodik és erősödik a szocialista demokrácia. Nagy feladatokat old meg a párt nemzetközi tevékenységében. Ezek mindenekelőtt azzal kapcsolatosak, hogy bővül a Szovjetunió minden oldalra kiterjedő politikai és gazdasági együttműködése a szocialista országokkal, támogatja a gyarmati rabság alól felszabadult népeket, és harcol a nemzetközi feszültség enyhülésének további elmélyítéséért, a világ békéjének megszilárdításáért.

Mindezeknek a feladatoknak a helyes megoldására, a társadalmi haladás fő irányainak pontos meghatározására csak egy olyan párt képes, amelyik a leghaladóbb elmélettel, a marxizmus-leninizmussal van fölfegyverkezve. Egy olyan párt, amelyet a nézetek és a cselekvés egysége forraszt egybe, amely gazdag tapasztalatokat szerzett a politikai és a szervező munkában, s amelynek megvan a lehetősége arra, hogy a kommunizmus építésének célratörő, tudományosan megalapozott és tervszerű jelleget adjon. Csak a dolgozók sokmilliós tömegeivel szoros kapcsolatban álló párt tudja egyesíteni erejüket, irányítani őket a gazdasági és a politikai feladatok eredményes megoldásában.

Ezeknek a feladatoknak a megoldása megköveteli a pártmunka formáinak és módszereinek állandó tökéletesítését. Leonyid Brezsnyev a Központi Bizottságnak az SZKP XXV. kongresszusa elé terjesztett beszámolójában megállapította: „A szovjet társadalom dinamikus fejlődése, a kommunizmus építésének növekvő méretei, a nemzetközi küzdőtéren kifejtett tevékenységünk megköveteli, hogy állandóan *tökéletesítsük a párt-irányítás színvonalát a gazdaság és a kultúra fejlesztésében, a tömegek nevelésében, javítsuk a tömegek között végzett szervező és politikai munkát.*”¹

¹ Az SZKP XXV. kongresszusa. Kossuth Könyvkiadó 1976. 78. old.

Fontos, hogy az egész pártban összehangoltan, tevékenyen és céltudatosan folyjon a munka. Ez csak úgy lehetséges, ha következetesen alkalmazzuk a pártélet lenini normáit és a pártirányítás elveit. Amikor a párt védelmezte ezeket az elveket és harcolt megsértésük ellen, mindenkor magas fokú elvhűségről tett tanúbizonyságot. A pártélet lenini normáinak és elveinek megszilárdításában és továbbfejlesztésében fontos szerepe volt a párt Központi Bizottsága 1964. októberi plenumának, valamint XXIII., XXIV. és XXV. kongresszusának. A párton belüli demokrácia következetes fejlesztése és a párt minden tagjával szemben a követelmények fokozása – ezek lenini elvek, s nem túlhaladtak ma sem, napjainkban is a pártfejlesztés alapjai.

A párt szerepe, a nép és az ország sorsa iránti felelőssége együtt növekszik a kommunista építés előrehaladásával. Ebből következik a párt kongresszusainak, a Központi Bizottság plenumainak növekvő jelentősége, hiszen ezeken a párt és az ország életének legfontosabb kérdéseiről döntenek. Az SZKP kongresszusai, a Központi Bizottság plenumai konkrétan elemzik az időszerű gazdasági kérdéseket, fölfegyverezve így az egész pártot, előtérbe állítják azokat a feladatokat, amelyekre a legnagyobb erőfeszítéseket kell összpontosítani. A kötetben közölt beszámolók, beszédek és felszólalások világossá teszik, milyen nagy jelentőségük volt a párt és a szovjet nép mozgósításában a Központi Bizottság azon plenumainak, amelyeken a népgazdasági tervek tervezeteit vitatták meg. Leonyid Brezsnyev elvtársnak a plenumokon elhangzott felszólalásai, a gazdaság helyzetének és a gazdálkodási módszereknek elvi, kritikus vizsgálatai utat nyitnak a hiányosságok mélyebb föltárásához, újabb lehetőségek földerítéséhez, az ország gazdasági fejlődésének meggyorsítását szolgáló konkrét eszközök kijelöléséhez. A Központi Bizottság plenumain megvitatott anyagoknak a köztársasági, területi, kerületi pártszervezetekben és az alapszervezetekben való megvitatása elősegíti a népi kezdeményezés és a tömeges verseny kibontakozását, növeli a felelősségérzetet, a pártot és a népet szorosan tömöríti a Központi Bizottság köré, s igen fontos eszköze a dolgozók mozgósításának az ország politikai és gazdasági fejlesztésével kapcsolatos soron következő feladatok teljesítésére.

A kommunista párt irányító munkájának legfőbb része a helyes gazdaságpolitika kidolgozása, a népgazdaság hatékony irányításának a megszervezése. A kommunizmusért folytatott küzdelemnek ez az egyik döntő területe, itt összpontosulnak a párt és a nép legnagyobb erőfeszítései. Az anyagi termelésnek a társadalmi életben elfoglalt helyéből következik

ez, és a szocializmus végső céljából: abból, hogy a legteljesebben kielégítse az emberek anyagi és kulturális szükségleteit. Mindent a nép javára, mindent a szovjet ember nevében: ez az SZKP tevékenységének rendeltetése és értelme.

E kötetből kiviláglik, hogy a gazdaságfejlesztés olyan tényezőihez való fordulás, mint a termelés hatékonyságának növelése, a munka minőségének jelentős megjavítása: döntő jelentőségű a párt politikai vonalának megvalósításában, annak az irányvonalnak a megvalósításában, amelynek célja a dolgozók jólétének további emelése, s amely meghatározza az ország gazdasági fejlődésének orientációját hosszú időre. A párt gazdasági stratégiájának legfőbb céljához, a nép anyagi és kulturális életszínvonalának folytonos emeléséhez a társadalmi termelés dinamikus és árnyos fejlesztésével, a tudományos és technikai haladás meggyorsításával, a munkatermelékenység növelésével, a kibocsátott termékek minőségének minden módon való javításával lehet eljutni. „Ahhoz, hogy sikeresen oldjuk meg az ország előtt álló szerteágazó gazdasági és társadalmi feladatokat, nincs más út, mint *a munka termelékenységének gyors növelése, a társadalmi termelés hatékonyságának nagymértékű fokozása*. A hatékonyság kulcskérdésként való kezelése ... egész gazdasági stratégiánk legfontosabb alkotórésze” – hangsúlyozta Leonid Brezsnyev a párt XXV. kongresszusán.²

A gazdasági hatékonyság fokozásának a kérdése szorosan kapcsolódik a munka minőségének a javításához. E kötetből is kiderül, hogy a párt mindenkor nagyon fontosnak tartotta a minőség kérdéseit, de a minőség javítása kiváltképpen időszerű és egyúttal reális feladattá válik napjainkban, amikor óriási mennyiségi eredményeket értünk el, s gazdag technikai, technológiai és szervezési tapasztalatokat szereztünk. Most az a legfontosabb, hogy a gazdaság valamennyi ága, minden egyes minisztérium és vállalat a hatékonyság és a minőség határozott javítására törekedjen. Ezért lett a tizedik ötéves terv a hatékonyság és a minőség ötéves terve.

Leonid Brezsnyev felhívja a figyelmet arra, hogy a minőség fogalmát nagyon szélesen értelmezzük: felöleli ez a gazdasági munka minden részét. Vonatkozik a tervek minőségére, vagyis megalapozottságukra és kiegyensúlyozottságukra, az irányító munka minőségére – a termelő apparátus elsődleges láncszemeitől a központi gazdasági szervekig –, továbbá a munkafegyelem megszilárdítására, úgyszintén a megtermelt termék

² Ugyanott, 53. old.

minőségének javítására. A munka minőségének javítása azt is jelenti, hogy megtanuljunk előre nézni, hogy az anyagi és pénzügyi erőforrásokat a legtöbbet ígérő, maximális megtérülést biztosító termelési ágakra összpontosítjuk, jobban kihasználjuk a meglevő termelő kapacitásokat, gyorsabban alkalmazzuk a termelésben az új, tökéletesebb technikát és technológiát. A kiváló minőség azt is jelenti, hogy munkát és anyagi erőforrásokat takarítunk meg, növeljük az exportlehetőségeket, s végső soron jobban és teljesebben kielégítjük a társadalom szükségleteit. „Ezért kell a termelés minőségének javítására összpontosítani a tervezés és irányítás egész mechanizmusát, az anyagi és erkölcsi ösztönzés egész rendszerét, a mérnökök és a tervezők erőfeszítéseit, a munkások tudását. A pártszervezetek, a szakszervezetek és a Komszomol figyelmének állandóan erre kell irányulnia” – mondotta Leonyid Brezsnyev az SZKP XXV. kongresszusán.³

A hatékonyság növelése és a minőség javítása megköveteli a gazdasági munkában jelentkező hiányosságok elleni következetes harcot. Márpedig ilyen hiányosságok még vannak. Az itt közölt beszédekben szó van róla, hogy egyes ágazatokban nem használják fel kellőképpen a termelésben a tudomány és a technika vívmányait. Különösképp túrhetetlenek a munkaidő-veszteségek, a veszteglések, a nem ütemes munka, a laza munka- és technológiai fegyelem, a szakemberek nagy fluktuációja sok vállalatnál. Megtörténik, hogy pazarló módon használják föl az anyagi és a pénzügyi forrásokat. Az ilyen magatartás megengedhetetlen: bárhogyan növekedjék is a társadalom vagyona, a legszigorúbb gazdaságosság és takarékoság továbbra is nagyon fontos feltétele a népgazdaság fejlődésének, a népélet emelésének. Sok beszédében hangsúlyozta Leonyid Brezsnyev ezt a körülményt, kiváltképp a Központi Bizottság plénumain elhangzott felszólalásaiban, így például az 1975. decemberi plénumon. Rámutatott a takarékoság fontosságára az SZKP XXV. kongresszusán a Központi Bizottság beszámolójában is. „Igen fontos pártfeladatunk, hogy pontosan számon tartsunk és hatékonyan felhasználjunk minden egyes rubelt és munkaórát, értékesítsük a termékek minden tonnáját, s határozottan szembeszálljunk a gazdaságosság semmibevételével és a hanyagsággal. Hiszen drága hazánk gazdagságának és erejének növeléséért, népünk jólétéért és felvirágzásáért takarékoskodunk” – jelentette ki a kongresszuson.⁴

³ Ugyanott, 54. old.

⁴ Ugyanott, 55. old.

Leonyid Brezsnyev a hatékonyság és a minőség követelményeiből kiindulva határozta meg a XXV. pártkongresszuson elhangzott beszámolóban a mostani szakasz gazdaságfejlesztésének döntő problémáit. Hogy a tizedik ötéves terv idején ezekre a területekre kell a legnagyobb erőfeszítéseket összpontosítani, ez a korábbi gazdasági haladás eredményeiből és a szovjet társadalom előtt álló feladatokból következik. Megőrizve az elengedhetetlen folyamatosságot és következetességet a párt stratégiai céljainak megvalósításában, egyúttal kifejezik ezek a feladatok azt az újat, ami a párt gazdaságpolitikájában jelentkezett, s ami különösen időszerű lett a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának új építési szakaszában. E kötet közli a Központi Bizottságnak az SZKP XXIII., XXIV. és XXV. kongresszusán elhangzott beszámolóit, Leonyid Brezsnyevnek a Központi Bizottság plenumain elmondott beszédeit, s ezekben nyomon követhetjük több mint egy évtizeden át a fő gazdasági feladatok dinamikáját, s meggyőződhetünk arról, hogy ezeket a feladatokat az adott helyzet és az ország lehetőségei határozták meg, s hogy megoldásuk következetes és céltudatos volt.

A döntő feladatok között is a tudományos-technikai haladás meggyorsítása áll az első helyen. Ez a párt egész gazdaságpolitikájának gerince, a legfőbb tényező a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésében. A tudományos-technikai haladásnak be kell hatolnia a termelés minden területére, fel kell ölelnie a bátor tudományos felfedezéseket, a sok technológiai újítást, az új mechanizmusokat és eszközöket – vagyis mindazt, ami gazdaságossá, termelékenyebbé és könnyebbé teszi az ember munkáját. A párt számol a tudomány és a technika gyors fejlődésének óriási jelentőségével, s hatalmas munkát végez, hogy megoldja a történelmi feladatot: szervesen összekapcsolja a tudományos-technikai forradalom vívmányait a szocialista gazdasági rendszer előnyeivel. A kommunisták abból indulnak ki – mutatott rá Brezsnyev elvtárs a XXV. kongresszuson –, hogy a tudományos-technikai forradalom csakis szocialista viszonyok között fordul az ember érdekeinek megfelelő, helyes irányba. A társadalmi forradalom végső feladatai viszont csakis a tudomány és a technika meggyorsított fejlesztése alapján oldhatók meg, csak így épülhet föl a kommunista társadalom.

Leonyid Brezsnyev a Központi Bizottságnak a párt XXV. kongresszusa elé terjesztett beszámolójában megjelölte a tudományos kutatás konkrét irányait. A beszámoló megállapítja, hogy a pártnak és az államnak mindenekelőtt olyan kérdések kutatására van szüksége, amelyek a termelés és a termelésirányítás sokoldalú fejlesztésével függnek össze, s olyan aján-

lásokra, amelyek elsősegítik a gazdasági hatékonyság fokozását. Nagyon fontos az is, hogy elmélyítsék a szovjet társadalom és termelőerői fejlődési irányainak kutatását, így, többek között, a következőket: a munka jellege és tartalma a fejlett szocializmusban, a társadalmi szerkezet változása, a munka szerinti elosztás tökéletesítése, az erkölcsi és az anyagi ösztönzés összekapcsolása. A legutóbbi időkben igen határozottan jelentkeznek a természetvédelmi és a demográfiai problémák, s ezért időszerű feladat, hogy javítsuk a természeti környezet szocialista felhasználását, s hatékony demográfiai politikát dolgozzunk ki. Hangsúlyt kap a tudomány és az élet kapcsolata. A skolasztikus teoretizálás csak fékezi az előrejutást, a tudomány hatékonyságát csakis a gyakorlattal való kapcsolata fokozhatja, s ma ez az egyik központi kérdés.

A Szovjetuniónak hatalmas tudományos potenciálja van, s ez még fontosabbá teszi, hogy helyesen használjuk föl azt. Leonyid Brezsnyev a XXV. pártkongresszuson megállapította, hogy a tudomány és a technika forradalma megköveteli a gazdasági munka stílusának és módszereinek alapos megváltoztatását, az erélyes harcot a tunyaság és a vaskalaposság ellen, a tudomány őszinte tisztelését, s azt, hogy képesek legyünk és akarjunk is számolni eredményeivel, hogy igényeljük tanácsait. Megköveteli a tervezés és a gazdasági ösztönzés tökéletesítését, olyan feltételek kialakítását, amelyek elősegítik a fölfedezéstől a tömegtermelésig az új gondolatok gyors elterjedését az egész láncolatban, s meggátolják az elavult termékek előállítását. „Mindez a legteljesebb mértékben pártfeladat – hangsúlyozta Leonyid Brezsnyev. – És talán egész gazdasági építőmunkánkban nincs ma aktuálisabb és felelősségteljesebb feladat.”⁵

Egy másik gazdasági kulcskérdés a mezőgazdaság állandó fejlesztése. A párt itt két kölcsönösen összefüggő célt tűz ki; az egyik: el kell érünk, hogy zökkenőmentesen biztosítsuk a lakosság élelmiszerellátását, az ipar nyersanyagellátását és ehhez elegendő készleteink legyenek; a másik, hogy továbbra is azon az úton haladjunk, amely közelebb hozza egymáshoz a város és a falu anyagi és kulturális életviszonyait. Ezeknek a céloknak elvi gazdasági és politikai jelentőségük van; meghatározzák a lenini agrárpolitika alkotó fejlesztését megtestesítő pártirányelvek tartalmát.

E gyűjteményes kötetben közölt beszédek világosan kifejtik, hogy milyen fő irányokat követ a párt agrárpolitikája az említett célok elérése érdekében, feltárják a földművelés és az állattenyésztés föllendítésére irányuló, tudományosan kidolgozott intézkedési rendszer alkotórészeit.

⁵ Ugyanott, 59. old.

Ezt a programot tartalmazzák a Központi Bizottság 1965. márciusi és ezt követő pléniumainak, a XXIII., XXIV. és a XXV. pártkongresszusnak a határozatai, s megmagyarázzák és világosan megindokolják Leonyid Brezsnyev beszédei, felszólalásai. Az SZKP Központi Bizottságának főtitkára a párt mezőgazdasági irányelveiről a XXV. kongresszuson a következőket mondta: „Ezek az irányelvek teljességgel megfelelnek a kolhozparaszttság és a munkásosztály alapvető érdekeinek, kiállták az idők próbáját, és az egész nép egyetértett velük. Ez azt jelenti, hogy ezek az irányelvek helyesek. Tehát helyesnek bizonyultak, s a párt számára a továbbiakban is irányadóak.”⁶

Ahogy ez ebből a kötetből kiviláglik, a párt agrárpolitikájának egyik iránya, a mezőgazdaság föllendítésének egyik tényezője olyan gazdasági viszonyok kialakítása, amelyek biztosítják, hogy a mezőgazdaság dolgozói anyagilag érdekeltek legyenek a termelés növelésében. E rendszernek az a lényege, hogy több évre szóló szilárd felvásárlási tervek készüljenek és a terven felüli mezőgazdasági termékadást magasabb felvásárlási árakkal ösztönözzék. Leonyid Brezsnyev megállapította: az elmúlt évek tapasztalatai teljesen igazolták a gazdasági ösztönzők hatékonyságát, kiváltképpen amikor ésszerűen összekapcsolták őket az erkölcsi ösztönzőkkel. Fontos feladat, hogy ezután is javítsuk az ösztönzőket, mégpedig abban az irányban, hogy az egyes dolgozók és a kollektívák javadalma- zása mindinkább munkájuk végső eredményétől függjön. Csak ez az út vezet a föld és a technika hatékony kihasználásához, a munkatermelékenység gyorsabb növekedéséhez.

A párt agrárpolitikája olyan intézkedéseket is magában foglal, amelyek biztosítják, hogy a mezőgazdaság korszerű ipari alapra térjen át. Ezt a feladatot a mezőgazdasági termelés komplex gépesítésével, kemizálással és nagyarányú talajjavítási munkálatok elvégzésével lehet teljesíteni.

Ahogy a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisa erősödik, mindinkább előtérbe kerül teljes nagyságában az a feladat, hogy növeljük hatékonyságát, javítsuk minden minőségi mutatóját. A termékmennyiség gyors növelésének, a munkatermelékenység hathatós fokozásának és az önköltség csökkentésének egyik fontos útja az, hogy szakosítjuk és összpontosítjuk a termelést a gazdaságok együttműködése és az agrár-ipari integráció révén. Meggyőzően tanúskodnak erről Moldávia, valamint az Orosz Föderáció, Ukrajna, Belorusszia és néhány más szövetséges köztársaság sok területének a tapasztalatai. „Azaz – állapította meg Leonyid

⁶ Ugyanott, 60. old.

Brezsnyev –, aktívabban kell haladni ebben az irányban. Szervezeti munkáinknak, tervezésünknek, a gazdasági szabályozóknak teljes erővel segíteniük kell ezt a pozitív folyamatot.”⁷

Az SZKP Központi Bizottságának „A mezőgazdasági termelés szakosításának és koncentrációjának további fejlesztése a gazdaságközi együttműködés és az agráripari integráció alapján” című, a Politikai Bizottságának Leonyid Brezsnyev vezette különbizottsága által kidolgozott és a Központi Bizottság által 1976. május 28-án elfogadott határozata újabb nagy lépés azon az úton, amely az ország gazdaságának további erősítéséhez és a népjólét emeléséhez vezet. E határozat rámutat arra, hogy a mezőgazdaság további fejlődésének fő iránya: a mezőgazdasági termelés szakosítása és koncentrálása a kiterjedt együttműködés alapján, átállítása korszerű ipari alapra.

A hatékonyság igen fontos tényezője a föld gazdaságos kihasználása, a természeti környezet védelme. A természet csak akkor fizet százszorosán, ha a mezőgazdaságot úgy tekintjük, mint az élő természeti kincsek megóvásának és művelésének folyamatosan működő mechanizmusát. Kötetünk idézi Leonyid Brezsnyevnek a XXV. pártkongresszuson elhangzott szavait: „A természetet ... különféleképpen lehet felhasználni. Az emberiség története sok példát ismer arra, hogy a természetet terméketlen, élettelen, az embernek ellenséges környezetté lehet változtatni. A természetet azonban lehet és kell is nemesíteni, és elő kell segíteni, hogy még teljesebben feltárja életerőit. »Virágzó táj« – ezt az egyszerű kifejezést mindenki ismeri. Így nevezik azokat a földeket, ahol az emberek tudása és tapasztalata, a természethez való ragaszkodása és szeretete valóban csodákat művelt. Ez a mi szocialista utunk.”⁸

A mezőgazdasági termelés hatékonyságának növeléséért kifejtett erőfeszítések eredményessége sok tekintetben a szervezés és irányítás javításától függ. Vonatkozik ez magának a mezőgazdaságnak az ágazataira, s vonatkozik arra is, hogy a mezőgazdaság fejlesztését összekapcsoljuk azokkal az ágazatokéival, amelyek a falvakat technikával, műtrágyával, szintetikus takarmánnyal és épületekkel látják el, a mezőgazdasági termékek begyűjtésével, átvételével, tárolásával és feldolgozásával foglalkoznak. Ezen a téren még gyakran találkozni a hivatali érdekek elkülönülésével, tervezési hibákkal, s ezek jelentős veszteségeket okoznak. Itt az ideje, hogy hathatósan javítsuk a mezőgazdaság termelési és gazdasági

⁷ Ugyanott, 63. old.

⁸ Ugyanott, 64. old.

együttműködését az iparnak azokkal az ágazataival, amelyek közvetlen kapcsolatban állnak vele, s biztosítsuk az egész agrár-ipari komplexum fejlesztésének egységes, összállami megközelítését.

A következő gazdasági kulcskérdés a közszükségleti cikkek termelésének növelése, a kereskedelem és a lakossági szolgáltatások javítása. Kötetünk nagy figyelmet fordít erre a kérdésre. Különösen határozottan szólnak róla Leonyid Brezsnyevnek a XXIV. és a XXV. kongresszuson elmondott beszámolói és a Központi Bizottságnak a népgazdasági tervjavaslatokat megvitató plenumain elhangzott felszólalásai. E feladat azért igen fontos, mert megoldása közvetlenül összefügg a dolgozók jólétének emelésével. A fizetőképes keresletet teljesen ki kell elégíteni, mert a pénzjövedelmek növekedése önmagában még nem egyenlő a lakosság életszínvonalának valóságos emelkedésével. Ezenkívül egyes árucikkek hiánya, a szolgáltatások mennyiségi korlátozottsága csökkenti a munka anyagi ösztönzésének lehetőségeit. Ezért a párt a mezőgazdaság gyors föllendítése mellett nagy fontosságot tulajdonít a II. osztályba tartozó iparágazatok fejlesztésének.

Leonyid Brezsnyev a XXV. pártkongresszuson elmondott beszámolóban megjegyezte: a II. osztály ágazatainak fejlődését a múltban elfogadott, hagyományos mértékkel mérve teljes joggal lehet beszélni jelentős eredményekről. A kilencedik ötéves tervidőszakban mintegy 1000 új könnyű- és élelmiszeripari üzem épült a Szovjetunióban, erősen növekedett az élelmiszerek és még inkább az iparcikkek forgalma, számottevően javult a lakosság ellátása kulturális, közszükségleti és tartós fogyasztási cikkekkel. Mégsem kielégítő a helyzet a II. osztály ágazataiban. S ennek oka nemcsak az, hogy a rossz termések és ezek következtében a mezőgazdasági nyersanyagokban előálló hiányok a kilencedik ötéves terv idején akadályozták a könnyű- és az élelmiszeripart abban, hogy több termékfajtából előállíthassa az előírányozott mennyiséget. A dolog úgy áll, hogy nem valósult meg teljes mértékben a XXIV. pártkongresszuson kitűzött az a feladat, hogy határozottan meg kell változtatni a szemléletet mindazzal kapcsolatban, ami a lakosság mindennapos szükségleteinek kielégítésével kapcsolatos; hogy gyökeresen meg kell javítani az előállított áruk és szolgáltatások minőségét és növelni kell mennyiségüket. A kilencedik ötéves tervben biztosítottuk a nehézipar gyors növekedési ütemét, de nem sikerült egyidejűleg fokozott ütemben fejleszteni a II. osztályt és a szolgáltatásokat.

„Ezért sokan felelősek – állapította meg a XXV. kongresszuson Leonyid Brezsnyev. – Őszintén meg kell mondani, hogy központi ter-

vező és gazdasági szerveink nem gondoskodtak megfelelően a könnyű- és az élelmiszeriparról, valamint a szolgáltatóiparról. Joggal felelősségre vonhatjuk azokat a minisztereket, akiket ezeknek az ágazatoknak az irányításával bíztak meg, és mindazokat, akik nem teljesítették az új kapacitások időbeni üzembe helyezésére vállalt kötelezettségüket, nem biztosítottak ezeknek az ágazatoknak megfelelő minőségű berendezéseket és alapanyagokat. Egyszóval, még távolról sem mindenki küzdötte le teljesen azt a szemléletet, amely a közszükségleti cikkek termelését másodlagosnak, kevésbé jelentősnek tartja. Még nem mindenki ismerte fel, hogy ez hatalmas politikai és gazdasági jelentőségű ügy, amely közvetlenül összefügg a párt programjában meghatározott irányelvek teljesítésével.”⁹

Leonyid Brezsnyev a XXV. pártkongresszuson szólt róla, hogy a párt nem tér el elfogadott irányvonalától, s hogy miközben tovább növelik a beruházásokat a II. osztály ágazataiban és az ezeket kiszolgáló termelési ágakban, valamint a kereskedelemben és a szolgáltatóiparban, egyúttal fokozzák a követelményeket azokkal szemben, akik a gazdaság e területének fejlesztését tervezik, s e területet irányítják.

Döntő gazdasági probléma továbbá a külgazdasági kapcsolatok fejlesztése és elmélyítése. E gyűjteményből kitűnik, hogy ezek a kapcsolatok a politikai és a gazdasági feladatok megoldásának hatékony eszközei: a gazdasági integráció révén megszilárdul a szocialista országok közösségének hatalma és összeforrottsága; a fejlődő országokkal folytatott együttműködés megkönnyíti ezek gazdaságának és társadalmi életének átalakítását haladó alapon; a tőkésállamokhoz fűződő tudományos-műszaki kapcsolatok megszilárdítják és kiszélesítik a békés egymás mellett élés politikájának anyagi alapjait. A Szovjetunió belső fejlődését tekintve a külgazdasági kapcsolatok azért jelentősek, mert módot adnak további lehetőségek kihasználására a gazdasági feladatok eredményes megoldásában, időt lehet így nyerni, fokozni lehet a termelés hatékonyságát és meggyorsítani a tudományos-technikai haladást.

A külgazdasági tevékenységnek vannak más, átfogóbb vonatkozásai is. Már ma is fontosak és időszerűek az olyan egyetemes feladatok, mint a nyersanyag- és energiaellátás biztosítása, a legveszélyesebb és legelterjedtebb betegségek visszaszorítása, a környezet védelme, a világűr meghódítása, az óceánok erőforrásainak kihasználása. Ezek a jövőben mind érzékelhetőbben hatnak majd minden nép életére, a nemzetközi kapcsol-

⁹ Ugyanott, 66. old.

latok egész rendszerére. Érthető, hogy a Szovjetunió és a többi szocialista ország nem térhet ki ezeknek az egész emberiség érdekeit érintő feladatoknak a megoldása elől.

E gyűjteményes kötet megmutatja a Szovjetunió külgazdasági kapcsolatainak fő irányait és formáit. Közülük a legfontosabbak a szocialista országokhoz fűződő kapcsolatok. Itt különösen jelentős az a munka, amely a szocialista gazdasági integráció 1971-ben elfogadott, hosszú távra szóló komplex programjának megvalósításáért folyik. Ez a program a kereskedelem egyszerű fejlesztésénél sokkal magasabb szintre emeli a KGST-országok együttműködését. Magában foglalja a természeti erőforrások közös kiaknázását mindnyájuk javára, olyan nagy ipari komplexumok közös felépítését, amelyek termékeikből képesek kielégíteni minden résztvevő szükségleteit, a KGST-hez tartozó államok vállalatainak és egész iparágainak évekre előre megtervezett együttműködését. A komplex program megvalósítása máris kedvező eredményeket hozott: elmélyült a gazdasági együttműködés, a szocialista országok gazdaságai egyre inkább kölcsönösen kiegészítik egymást, s ez nem kis előnnyel jár mindegyikükre nézve. Gyors ütemben fejlődik a kereskedelem is: a Szovjetunió áruforgalma a KGST-országokkal 1971 és 1975 között több mint kétszeresére nőtt.

A szocialista gazdasági integrációnak még nagyobb távlatai is vannak: olyan hosszú távra szóló programokat kell kidolgozni és megvalósítani, amelyeknek az a célja, hogy közös erővel kielégítsék a gyorsan növekvő energia- és fűtőanyag-szükségletet, a legfontosabb nyersanyagfajták keresletét, teljesebben biztosítsák a lakosság ellátását élelmiszerekkel és iparcikkokkal, emeljék a gépgyártás színvonalát, meggyorsítsák a közlekedés fejlesztését. Ezek az erőfeszítések nemcsak azért jelentősek, mert nagy kölcsönös gazdasági előnyökkel járnak: elősegítik a szocialista közösség anyagi alapjának erősítését is. Ezért – hangsúlyozta Leonid Brezsnyev –, az Állami Tervbizottságnak, a minisztériumoknak, főhatóságoknak, egyesüléseknek és a vállalatoknak mindenkor elsőrendű kötelességük, hogy szigorúan és pontosan teljesítsék a testvéri országok által közösen meghatározott feladatokat, eleget tegyenek a vállalt kötelezettségeknek. Ezeket az ügyeket a legnagyobb felelősséggel kell kezelni, s meg kell érteni, hogy rendkívül nagy jelentőségük van a szocialista közösség életére, a világoszocializmus előrehaladására nézve.

Nagyok a feladatok a tőkés világgal fenntartott gazdasági kapcsolatok fejlesztése terén is. Közöttük az első helyen a külkereskedelem hatékonyságának fokozása, szerkezetének javítása áll. Minthogy a különböző

nyersanyagfajták a jövőben is a szovjet kivitel jelentős tételét teszik ki, fontos, hogy növeljük a legelőnyösebben értékesíthető nyersanyagárunk részarányát, biztosítsuk az eladásra szánt nyersanyag teljesebb feldolgozását. Emellett szükséges, hogy növekedjék kivitelünkben a feldolgozó ipari termékek mennyisége, s ezért fokoznunk kell a külső piacokon keresett áruk termelését és versenyképességét. A behozatali politika arra hivatott, hogy elősegítse a szovjet gazdaság fő feladatainak teljesítését, hatékonyságának növelését.

Igen fontos a külgazdasági kapcsolatok új formáinak fejlesztése. Ilyenek például a kompenzációs megállapodások. Ezek alapján külföldi cégekkel együttműködve olyan új vállalatokat létesítünk, amelyek teljesen a szovjet állam tulajdonában vannak, a kapott hitelekért, berendezésekért és licenciákért pedig ellenszolgáltatásként olyan termékeket adunk, amelyeket ezekben a vállalatokban vagy más vállalatainkban állítanak elő. Kompenzációs megállapodások most főként a nyersanyagokat és a félkésztermékeket előállító ágazatokban vannak érvényben. Alkalmazásuk területét bővíteni kell, ki kell terjeszteni őket a feldolgozó iparra is, s új utakat kell keresni a termelési együttműködésben.

A kompenzációs egyezmények fejlesztése nyomán – ahogy ebből a kötetből is kiviláglik – megnövekszik mindazok felelőssége, akik részt vesznek megvalósításukban: a külkereskedelmi szervezeteké, az ipari minisztériumoké és a vállalatoké, s ez utóbbiak között különösen az építőipari vállalatoké. Fontos, hogy a tervezett kapacitásokat a megállapított határidőre létrehozzák és üzembe helyezték, s hogy kiváló minőségű terméket állítsanak elő, mert különben szó sem lehet a termelési együttműködés semmiféle előnyéről. „A külgazdasági kapcsolatokban egységbe forr a politika és a gazdaság, a diplomácia és a kereskedelem, az ipari termelés és a kereskedelem. Éppen ezért olyan komplex megközelítésükre és irányításukra van szükség, amely összehangolja valamennyi szerv erőfeszítéseit, politikai és gazdasági érdekeinket” – mutatott rá Leonid Brezsnyev.¹⁰

A párt egész gazdaságirányító munkájának fontos, sőt döntő jelentőségű része a gazdaságirányítási rendszer javítása. Ha már kidolgoztuk a helyes politikát, a jó irányvonalat, akkor az ügy sikere elsősorban a szervezéstől függ. „Nekünk van ilyen politikánk, ilyen irányvonalunk – állapította meg a XXV. kongresszuson Leonid Brezsnyev. – Tehát most a szervezés

¹⁰ Ugyanott, 70. old.

a döntő láncszem, vagyis a gazdaságirányítás további tökéletesítése, a szó legszélesebb értelmében.”¹¹ Lényegében arról van szó, miként szervezzük meg jobban a társadalomnak a gazdasági és a szociális fejlődés meggyorsítását szolgáló tevékenységét, hogyan biztosítsuk a meglevő lehetőségek legteljesebb kihasználását, milyen módon sorakoztassuk fel még szorosabban a százezernyi kollektívát, a dolgozók tízmillióit a párt politikájának fő céljai mögé.

E kötetben kihangsúlyozódik az irányítás tökéletesítésének politikai oldala. A gazdasági mechanizmus zökkenőmentes munkája elősegíti az országban a jó, tevékeny szellem kialakulását, a nagy tömegek lelkes munkáját, ösztönzi a dolgozók kezdeményezéseit, mert az emberek látják, hogy munkájuk gyümölcsözik, a nép javát, az egész társadalom javát szolgálja. Másfelől viszont semmi sem ábrándítja ki jobban az embereket, mint az át nem gondolt határozatok, a hebehurgyaság vagy egyesek bürokratikus magatartása. Ezek következtében kárba vész a munka, veszendőbe mennek a társadalmi javak, a már meglevő értékek.

Leonyid Brezsnyev beszédeiben megokolja azokat az intézkedéseket, amelyeket a párt a gazdasági mechanizmus tökéletesítése végett tett. Ilyenek: az irányítás ágazati rendszerének visszaállítása és a központosított népgazdasági vezetés színvonalának javítása – a szövetséges köztársaságok, a területek gazdasági illetékességének bővítésével és az önálló gazdasági elszámolású egységek operatív önállóságának növelésével egyidejűleg; össz-szövetségi és a köztársasági ipari és gazdasági egyesülések megalakítása; az irányítás három- és kétláncszemű struktúrájára való áttérés az iparágazatok irányításának általános sémáival összhangban; a termelés új tervezési és gazdasági ösztönzési rendszerének bevezetése. A XXV. pártkongresszus levonta a következtetést: most, amikor már bőséges tapasztalataink vannak és jobban kirajzolódtak haladásunk szükséges irányai, meg kell gyorsítanunk a gazdasági mechanizmus átalakítását, s ehhez intézkedések egységes rendszerét kell kidolgoznunk és valóra váltanunk.

Fő helyre került a tervezés erőteljes tökéletesítése. Az itt közölt beszédek szólnak a szovjet tervezés nagy eredményeiről; hozzájuk fűződik a szocialista gazdaság minden sikere. Országunk elsőként lépett a gazdaság tervszerű irányításának útjára. A szocializmusban a tervszerű, arányos fejlesztés a társadalmi haladás törvénye. A mostani szakaszban a tervezés nagy eredményekkel büszkélkedhet. Ezzel kapcsolatban olvasható e

¹¹ Ugyanott.

könyvben az a megállapítás, hogy a tervezést és az olyan nagy népgazdasági programok elfogadását, amilyen a nyugat-szibériai óriási olajtermelő terület feltárása, a Bajkál–Amur vasútvonal építése, az OSZFSZK nem feketeföldű övezetében a mezőgazdaság fejlesztése: komplex módon kell megközelíteni. Jellemzést kap itt az olvasó a perspektivikus, hosszú távra szóló tervezésben bekövetkezett bizonyos kedvező változásokról.

Egyúttal azonban kiviláglik az is, hogy a tervezőmunkát még magasabb színvonalra kell emelni, összhangba kell hozni a szocialista gazdaság új méreteivel és arculatával, az idők új követelményeivel. Arra kell törekedni, hogy az erőket és erőforrásokat a legfontosabb összállami programok megvalósítására összpontosítsák, leleményesebben kapcsolják össze az ágazati és a területi fejlesztést, a távlati és a népi feladatokat, biztosítsák a gazdaság kiegyensúlyozottságát. A tervező és a gazdálkodó szerveknek sokat kell tenniük e feladatok megoldása végett, tág tér nyílik itt arra, hogy a gazdaságtudomány kifejtse erejét, hogy alkalmazza a korszerű tudományos módszereket, köztük a gazdasági-matematikai módszereket, és hogy felhasználja az automatizált irányító rendszereket.

Az irányító és mindenekelőtt a tervezőmunkának a végső népgazdasági eredményt kell szem előtt tartania. Különösen időszerű ezt hangsúlyozni most, amikor a gazdaság növekszik és mind bonyolultabbá válik, s a végső eredmény egyre inkább közbenső láncszemek sokaságától, az ágazatokon belüli és ágazatok közötti kapcsolatok összetett rendszerétől függ. Nem elég tudni, hogy a termelés végső célja különböző társadalmi szükségletek kielégítése, hanem le is kell vonni ebből a megfelelő gyakorlati következtetéseket – mutat rá Leonyid Brezsnyev. Az egyik ilyen következtetés így hangzik: legyen bár szó nyersanyagról, gépről, berendezésről vagy éppen közszükségleti cikkről, nagyobb lehetőséget kell adni a fogyasztónak arra, hogy befolyással legyen a termelésre. E tekintetben a gazdasági mechanizmus sok láncszemének kell még lényegesen javulnia.

A gazdasági mechanizmus tökéletesítésében a munka másik iránya a gazdasági ösztönzők és szabályozók – önálló gazdasági elszámolás, a nyereség, az ár, a prémium – ésszerűbb felhasználása. Javításra szorul azoknak a mutatóknak az egész rendszere, amelyek alapján a minisztériumok, az egyesülések és a vállalatok munkáját, mindenekelőtt pedig e munka hatékonyságát és minőségét értékelik. E mutatók arra szolgálnak, hogy szoros egységbe fogják a dolgozó és a vállalat, a vállalat és az állam érdekeit; ösztönözzenek arra, hogy feszített tervek fogadjanak el és teljesítsenek, takarékoskodjanak az erőforrásokkal, csökkentsék az

önköltséget, ugyanakkor gyorsabban térjenek át kiváló minőségű és megfelelő választékú új gyártmányok előállítására. Javítani kell a bér- és normarendszert, fokozni kell az ezért a munkaterületért közvetlenül felelős állami szervek szerepét.

Be kell zárni minden olyan kiskaput – olvasható e kötetben –, amelyen át hanyag gazdasági vezetők – bár megszegik a szerződéses kötelezettségeket, rossz minőségű terméket gyártanak és rosszul használják fel a tartalékokat – oda jutnak, hogy a legjobbak közt szerepelhessenek. Ehhez az anyagi és az erkölcsi ösztönzés olyan hatékony rendszerére van szükség, amely szigorú rendszabályokat alkalmaz a terv- és a szerződésfegyelem megszegőivel szemben.

A gazdasági vezetés javításában fontos láncszem az irányítás szervezésének és módszereinek tökéletesítése. Egyidejűleg meg kell szilárdítani a demokratikus centralizmus mindkét oldalát: egyfelől úgy kell fejleszteni a centralizmust, hogy ezzel eltorlaszoljuk a hivatali és a helyi elkülönülési törekvéseket; másfelől fejleszteni kell a demokratikus oldalt, a helyi kezdeményezést és a vezetés felső szerveit mentesíteni kell a kis ügyek intézése alól, a határozatok meghozatalában biztosítani kell az operativitást és a rugalmasságot.

Tényeket hoznak fel az itt közölt egyes beszédek arra, hogy az irányítás szétforgácsoltága, az erőfeszítések nem megfelelő összpontosítása indokolatlan költségeket és veszteségeket okoz, késlelteti a nagy feladatok megoldását. Időszerűvé vált a nagy állami ágazatközi és területi feladatok komplex megoldását szolgáló módszerek tökéletesítése. Olyan egységes, központosított programokra van szükség, amelyek a tervezéstől a megvalósításig felölelik a munka minden szakaszát. Fontos, hogy minden esetben legyenek olyan konkrét szervek és olyan konkrét személyek, amelyek és akik viselik a teljes felelősséget, s egy-egy program keretében egybehangolnak minden erőfeszítést. Megoldásra vár, hogy kialakítsák az egynemű ágazati csoportok (például a fűtőanyag-energetikai, a szállítási, a mezőgazdasági termékeket termelő és feldolgozó ágazatok) irányítási rendszerét. Ezzel párhuzamos feladat a minisztériumok szerepének és felelősségének növelése, a termelési egyesülések létrehozásának befejezése és munkájuk javítása.

Leonyid Brezsnyev kiemeli az időtényező szerepét az irányítás tökéletesítésére irányuló munkában. A tervezés javítása azt jelenti, hogy a pénz- és az erőforrások mellett pontosan számításba kell venni azt is, hogy mennyi idő szükséges a különböző tervek megvalósításához, s azokat a változatokat kell kiválasztani, amelyek a leggyorsabb megtérülést bizto-

sítják. Az ösztönzés tökéletesítése azt jelenti, hogy serkenteni kell az idővel való takarékoságot, s szigorú rendszabályokat kell alkalmazni az időfecsérlések ellen. Az irányítás szervezeti színvonalának emelése azt jelenti, hogy meg kell szüntetni a fölösleges láncszemeket és a bürokratikus eljárásokat, operatív döntéseket kell hozni.

Leonyid Brezsnyev a XXV. pártkongresszuson hangsúlyozta: „A Központi Bizottság ellenzi az irányító struktúra és a kialakult gazdálkodási módszerek elsietett, nem átgondolt átszervezését. Ahogyan mondani szokás, jól gondold meg, mielőtt cselekszel. De ha már felismertük, hogy a szakadatlanul fejlődő népgazdaságnak szűkeek lettek a meglevő gazdasági mechanizmus keretei, akkor határozottan tökéletesíteni kell őket. Ez a Minisztertanács, az Állami Tervbizottság, a központi gazdasági szervek közvetlen kötelessége.”¹²

E gyűjteményből kitűnik továbbá, hogy a vezetés eredményessége közvetlenül a gazdasági káderektől függ: attól, hogy helyesen értelmezik-e feladataikat, milyen a szakmai és a politikai képzettségük, mekkora felelősséget éreznek kötelezettségeik iránt. Az irányítási rendszer dolgozói-tól jelenleg kiváló tulajdonságokat követelnek meg. Leonyid Brezsnyev megállapítja, hogy a mai vezetőnek egyesítenie kell magában a pártszerűséget az alapos hozzáértéssel, a fegyelmezettséget a kezdeményezéssel és az ügyek alkotó megközelítésével. Nagyon értékes a vezető olyan vonása, mint az új iránti érzék, az a képesség, hogy lássa a fejlődés távlatait, a jövőbe tekintsen, s megtalálja a feladatok megoldásának legjobb módját.

A jó vezető nemcsak a céltudatos hozzáértés jellemzi. A vezetőnek, bármely helyen álljon is, tekintetbe kell vennie a társadalmi-politikai, nevelési vonatkozásokat, figyelmesnek kell lennie az emberek iránt, számolnia kell szükségleteikkel és igényeikkel, példát kell mutatnia a munkában és a magánéletben egyaránt. A vezető értékes tulajdonsága az egyszerűség és a közvetlenség, az a képesség, hogy magával ragadja a kollektívát, egyúttal azonban tanuljon is tőle. Az e kötetben közölt beszédek rámutatnak arra, milyen fontos, hogy erőfeszítéseket tegyünk az irányító apparátus magas kultúrájú munkájának megteremtéséért, azért, hogy a dolgozók szükségleteivel és gondjaival figyelmesen foglalkozzanak, javaslataikat és kérdéseiket operatívan vizsgálják meg. Az emberek iránti jóakarat és megbecsülés légkörének kell uralkodnia minden intézményünkben – hangsúlyozza Leonyid Brezsnyev.

A zökkenőmentes, szilárd irányításnak, az eredményességnek fontos

¹² Ugyanott, 74. old.

tényezője a káderek iránti figyelmesség és a róluk való gondoskodás. Ez a magatartás meghonosodott a pártban. Megszűnt a munkatársak indokolatlan áthelyeztetése és gyakori váltakozása. A kádereket olyankor helyezik át, amikor ezt az ügy érdekei kívánják, amikor meg kell erősíteni egy-egy munkaterületet. Ebből azonban nem következhet az, hogy a káderek magatartására hivatkozva vezető állásban hagyják meg azt, aki nem tud eleget tenni kötelességeinek. Még kevésbé szabad meghagyni vezető helyén az olyan embert, aki felelőtlennek bizonyul, régi érdemeiből él, s úgy gondolja, hogy maga a tisztség tekintélyt és megbecsülést biztosít számára. Nem lehet vezető párttisztségben az sem, aki elveszti azt a képességét, hogy kritikusan értékelje saját munkáját, aki elszakadt a tömegektől, hízelgőkkel és talpnyalókkal veszi körül magát, s aki elveszítette a kommunisták bizalmát.

Egyre nagyobbak a követelmények a káderek képzésében is. A párt mindent megtesz azért, hogy a káderek gyarapítsák elméleti tudásukat, elmélyítsék ismereteiket, elsajátítsák a tudomány és a technika korszerű vívmányait, a termelés és az irányítás szervezését. A továbbiakban is tökéletesíteni kell ezt a munkát, arra kell törekedni, hogy a párt a tapasztalt, elméletileg érett káderek még nagyobb tartalékával rendelkezzen. „A párt nagyra értékeli a kádereket – mondta Leonyid Brezsnyev – az SZKP XXV. kongresszusán –, bízik alkotóképességeikben, gondoskodással fejleszti és neveli őket. Nem lehet kétség afelől, hogy kádereink a nép iránti felelősségük tudatában továbbra is minden erejüket, tudásukat és tapasztalatukat a kommunizmus érdekében kamatoztatják.”¹³

Az irányítás javításának elengedhetetlen feltétele a munkastílus és módszerek tökéletesítése. Beszédeiben Leonyid Brezsnyev sokoldalúan megvilágítja és kidolgozza ezt a kérdést. A szocialista társadalom fejlődésének különböző szakaszain, összhangban a szükségletekkel, a lenini stílus egyik vagy másik vonása válik különösen időszerűvé. Az SZKP XXIII. kongresszusa arra hívta fel a figyelmet, hogy el kell sajátítani a stílus olyan vonásait, mint a tudományos megközelítés, a kollektivitás, a gyakorlatiasság, és felszólított a szubjektivizmus és a voluntarizmus elleni harcra. A párt XXIV. kongresszusa megerősítette ezeknek az elveknek a jelentőségét, konkretizálta és továbbfejlesztette őket. Az SZKP Központi Bizottságának a kongresszus elé terjesztett beszámolójában Leonyid Brezsnyev kiemelte: „Mindig és mindenben segítségünkre volt a párt forradalmi eltökéltsége és lendülete, az a képessége, hogy mozgósi-

¹³ Ugyanott, 85. old.

tani tudja a dolgozók millióit az építési feladatok megoldására, segítségünkre volt a munkásosztály, a kolhozparasztság és az értelmiség lelkes munkája. Ma jobban, mint valaha, szükséges, hogy még szorosabban kapcsoljuk össze e nagy erőt a rendszeres, lelkiismeretes szervező munkával, a következetesen tudományos gazdálkodással, a szigorú önfegyelmel és szakszerűséggel.”¹⁴

Az SZKP Központi Bizottságának 1973. decemberi plénümán Leonyid Brezsnyev megállapította, hogy a gazdaság vezetését és megjavításának kérdéseit nem szabad szűken értelmezett gazdasági pozícióból megközeleltíteni, ez pártügy, politikai ügy. Amikor arra törekszünk, hogy a gazdaság vezetésében megszilárdítsuk a pártstílust, a pártbizottságoknak, a pártalapszervezeteknek az a feladatuk, hogy fokozzák a harcot minden ellen, ami ezzel szemben áll, elsősorban a hanyagság és a bürokrácia ellen. A bürokrácia bonyolult, sokarcú jelenség – mutat rá Leonyid Brezsnyev. Magában foglalja azt, hogy egyesek megfélemeznek az állami, össznépi érdekekről saját hivataluk érdekei vagy helyi érdekek kedvéért. Úgy fognak a dologhoz, hogy a forma fölébe kerül a tartalomnak. Ravasz, bár szálnalmas művészkedés ez, a kibúvás művészete – kitérni a döntések elől, a minden nagy ügyben szükséges ésszerű kockázat, a személyes felelősség elől. Az SZKP Központi Bizottságának főtitkára hangsúlyozza, hogy a pártszerű megközelítés nem választható el a munkatársak személyes felelősségének határozott erősítésétől.

A szűz- és parlagföldek meghódításának 20. évfordulója alkalmával Alma-Atában tartott ünnepi ülésen Leonyid Brezsnyev ezt mondta: „Az SZKP KB decemberi plénuma a népgazdaság valamennyi ágára, valamennyi munkaterületünkre érvényesen igen határozott formában foglalkozott a munkastílus kérdésével. A párthoz méltó munkastílusnak olyan jellegzetességei, mint a felelősség fokozása, a kezdeményezőszellem, a hozzáértés, a szocialista vállalkozókedv fejlesztése, a tudatos fegyelem és a hibákkal szembeni türelmetlenség, döntő jelentőséget kapnak.”¹⁵

A munkastílus kérdését igen fontos helyre állította az SZKP XXV. kongresszusa. A Központi Bizottság beszámolójában Brezsnyev elvtárs hangsúlyozta, hogy a lenini munkastílus a pártvezetés sikerének legfontosabb feltétele. „Ezt alkotó szellem hatja át, mentes a szubjektivizmustól, és tudományosan közelíti meg a társadalmi jelenségeket. Ez a stílus

¹⁴ Az SZKP XXIV. kongresszusa. Kossuth Könyvkiadó 1971. 49–50. old.

¹⁵ Lásd e kötet 477-478. old.

nagyfokú igényességet követel a kommunistáktól, igényességet magukkal és másokkal szemben. Kizárja az önelégültséget, ellentmond a bürokratizmus és a formalizmus bármiféle megnyilvánulásának.”¹⁶

Az SZKP Központi Bizottságának főtitkára ezzel kapcsolatban foglalkozott a bíráló és az önbírálat kérdésével. Megjegyezte, hogy ez a téma elmélyült elvi eszmecsere tárgya volt a Központi Bizottság plénumain, mégpedig azért, mert a növekvő és egyre bonyolultabbá váló feladatok különösképp fontossá teszik minden ügy kritikus megközelítését. Ez abban áll, hogy egy-egy szervezet, egy-egy dolgozó munkájának minden részét objektíven értékeljük, a meglevő fogyatékoságokat – megszüntetésük végett – sokoldalúan elemezzük, s ne engedjük meg a liberális magatartást a hibákkal és elkövetőkkel kapcsolatban. Az emberek iránti bizalomnak és megbecsülésnek együtt kell járnia a munkájukkal szemben támasztott magas követelményekkel. Ez egész munkánk törvénye.

A lenini stílushoz hozzátartozik az elfogadott határozatok teljesítésének jól szervezett ellenőrzése. Ezt nem szükséges különösebben kommentálni – mondja Leonyid Brezsnyev –, mindenki előtt világos, hogy az elfogadott határozatokat végre kell hajtani. Hiszen a párt határozatai a párt kollektív akaratát, a tömegek összesített tapasztalatait fejezik ki. Mégis megtörténik olykor, hogy némelyiküket a laza ellenőrzés következtében nem hajtják végre, vagy nem pontosan, nem maradéktalanul teljesítik. Előfordul az is, hogy miután kiderül, hogy valamely határozatot nem hajtották végre, egy másodikat, sőt néha egy harmadikat hoznak ugyanarról a kérdésről. Tartalmukat tekintve ezek a határozatok talán nem rosszak. Mégis önkéntelenül is felvetődik a kérdés: a régi ügyben hozott új határozat nem valamiféle engedmény-e, nem a liberalizmus sajátos megnyilvánulása-e, nem csökken-e ennek következtében az igényesség?

Az elfogadott határozatok teljesítésének ellenőrzése igen fontos része a szervező munkának – mondja az SZKP Központi Bizottságának főtitkára. Ez minden párt-, szovjet- és gazdasági vezető, valamennyi pártszerv és pártalapszervezet ügye. Ebben növelni kell a szövetséges köztársaságok kommunista pártjai központi bizottsági titkárságainak, a területi pártbizottságoknak, a köztársaságok minisztertanácsainak, a szovjetek végrehajtó bizottságainak, a minisztériumok és főhatóságok kollégiumainak szerepét. Leonyid Brezsnyev hangsúlyozza: nem azért beszélünk erről, mintha az elfogadott határozatok végrehajtásával vagy a bíráló-

¹⁶ Az SZKP XXV. kongresszusa. 81. old.

tal és önbírálattal kapcsolatban valamiféle nyugtalanító helyzet alakult volna ki. Arról van szó, hogy a lenini munkastílus állhatatos alkalmazása igen fontos előfeltétele annak, hogy az összes párt-, szovjet- és gazdasági szervezet eredményesen dolgozhassék, s minden tervünk valóra váljék.

E gyűjteményes kötet anyagából mindenki megismerheti az elért célokat és mérőföldjelzőket, a népgazdaság irányításában elért eredményeket. Ugyanakkor olvashat a megoldatlan problémákról, a nehézségekről és a fogyatékoságokról, s megismerheti a felhasználatlan lehetőségeket és tartalékokat. Azt a sokoldalú és mélyreható helyzetelemzést, amely Leonyid Brezsnyev beszédeit jellemzi, a helyzet határozott megjavítására irányuló konkrét, reális és hathatós intézkedések megjelölése kíséri; a legbonyolultabb jelenségek lényegének feltárása világos és megvalósítható javaslatokkal kapcsolódik össze. Ebből ered Leonyid Brezsnyev beszámolóinak, beszédeinek és felszólalásainak programjellege, nagy elméleti és gyakorlati jelentősége.

Másik jellemző sajátosságuk: a nép kimeríthetetlen erejébe, óriási alkotóképességébe vetett rendíthetetlen hit. A következtetések és az ajánlások a tudomány adataira és a legjobb tapasztalatokra épülnek, számolnak a társadalom erkölcsi és politikai teljesítőképességével, az egész népet átfogó szocialista verseny hatalmas erejével, hiszen ebben nyilvánul meg a legteljesebben a dolgozó tömegek alkotó aktivitása és kezdeményezése. Erről Leonyid Brezsnyev a XXV. pártkongresszuson a következőket mondta: „Mindannyian örülünk annak, hogy milyen mély gyökereket eresztettek a szocialista verseny lenini eszméi. Büszkék vagyunk rá, hogy a verseny élvonalában a kommunisták haladnak. A verseny nagy hatással van a gazdasági gyakorlatra, az ország társadalmi-politikai életére, az erkölcsi légkörre. Közös harci jelszavunk, hogy minden módon fejlesszük tovább a szocialista versenyt, a kommunista módon végzett munka mozgalmát.”¹⁷

A mai körülmények között a szocialista verseny és a többi hazafias munkakezdeményezés szervesen kapcsolódik a párt gazdaságpolitikájának fő irányaihoz. Arra ösztönzik a szovjet embereket, hogy ne csak a mennyiségi mutatók megjavításáért küzdjenek, hanem a termékek kitűnő minőségéért, az eszközök, az anyagi és a munkaerő-tartalékok gazdaságos felhasználásáért, a termelésben a tudományos-műszaki eredmények gyors alkalmazásáért, a munkatermelékenység fokozásáért is.

A szocialista verseny feltételezi a szilárd munkafegyelmet. Napjaink-

¹⁷ Ugyanott, 91. old.

ban is teljesen időszerűek azok a lenini útmutatások, hogy a munkafegyelmet mindenképpen erősíteni kell. A pontos, egybehangolt munka megszervezésében, a munkafegyelem megteremtésében még távolról sem tettünk meg mindent, amit lehet és kell – mondja Leonyid Brezsnyev. Nem szabad beletörődni abba, hogy egyes vállalatoknál, kolhozokban, szovhozokban és intézményekben olykor meglazul a munkafegyelem, s hogy nem helyeznek át olyan embereket, akik hanyagul teljesítik közvetlen munkakötelezettségeiket. Az ilyen jelenségek ellen a legerélyesebben küzdeni kell. A munka becsületét óvni kell, s a legszigorúbban felelősségre kell vonni azokat, akik megfedkeznek róla. A fegyelem javításáról szüntelenül gondoskodniuk kell a pártszervezeteknek, a szovjet-szerveknek, a szakszervezeteknek, a Komszomolnak. Tartsuk mindenkor szem előtt a munkafegyelem javításával összefüggő kérdéseket, nem engedhető meg a formális magatartás e tekintetben. A legfejlettebb technikával felszerelt korszerű termelésben különösen megnőtt a munkafegyelem szerepe. Az államnak nagyon sokba kerülnek az állásidők a vállalatoknál, a feladatok lelkiismeretlen ellátása, a tervezési és technológiai hibák, a téves számítások.

A kapitalista rendszerben a munkafegyelem a munkanélküliségtől való félelmen, a társadalmi jogtalanságon alapszik. A szocializmus ennek véget vetett, eszménye a tudatos fegyelem, amely feltételezi, hogy a dolgozók gazdaként viselkednek munkájukban, hogy találékonyan, alkotóan tevékenykednek, s hogy kezdeményezéseiknek tág tere nyílik. Emellett azonban gondoskodni kell arról, hogy a munkafegyelem erősítését maguk a munkakörülmények segítsék elő. Ez megkívánja a tervezés, az irányítás, a munkaszervezés javítását. A fegyelem erősítésére és a munkatermelékenység növelésére hatással van az anyagi és erkölcsi ösztönzők tökéletesítése. A munka iránti lelkiismeretes és alkotó magatartás kialakításában nagy a munkakollektívák szerepe. A kollektíva véleménye, az emberekre tett hatása gyakorta eredményesebb, mint bármiféle hivatalos intézkedés.

Napjainkban, amikor a párt olyan feladatokat old meg, mint a gazdasági hatékonyság további fokozása, a munka minőségének javítása, a népgazdaság irányítási rendszerének tökéletesítése, kiváltképpen nagy jelentőségű, hogy még átfogóbban bevonjuk a dolgozókat az irányító munkába, még teljesebben felhasználjuk tapasztalataikat és ismereteiket. Kötelességünk – mutat rá Leonyid Brezsnyev –, hogy még teljesebben válóra váltsuk a lenini útmutatásokat, arra törekedve, hogy minden munkás, kolhozparaszt és értelmiségi tudatos harcosává váljék a párt

gazdaságpolitikájának, jól megértse az állami érdekeket, s a legteljesebben kifejtse képességeit, kezdeményezőkézségét, gazdasági találékony-ságát.

Az, hogy a tömegek tevékenyen részt vesznek minden állami és társadalmi ügy megoldásában, a szocialista társadalmi rendszer természetéből fakad: e rendszer szerves alkotórésze az igazi demokratizmus. Leonyid Brezsnyev az SZKP XXV. kongresszusán hangsúlyozta: „...ahogyan valódi demokrácia lehetetlen szocializmus nélkül, éppúgy szocializmus is lehetetlen a demokrácia szüntelen fejlesztése nélkül. Szocialista demokráciánk tökéletesítését mi mindenekelőtt úgy értelmezzük, hogy állandóan biztosítjuk a dolgozók mind szélesebb részvételét a társadalom ügyeinek intézésében...”¹⁸

A párt – irányvonalát követve – tovább erősíti a szocialista demokráciát, s ez elősegíti a tömegek alkotó energiáinak teljesebb mozgósítását, a társadalomirányítás változatos formáinak további gazdagítását az állami szervek és a társadalmi tömegszervezetek kiterjedt hálózata útján. Mennél inkább elmélyül és kiszélesedik a dolgozók részvétele ebben a tevékenységben, annál erősebb a szovjet állami és társadalmi rendszer, annál eredményesebben valósulnak meg a kommunista építés tervei.

*

Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs beszédeinek, beszámolóinak és felszólalásainak ez a gyűjteménye nagy elméleti és gyakorlati jelentőségű anyagot tartalmaz. Összegzi a kommunista pártnak a fejlett szocializmus gazdaságirányításában felhalmozott óriási tapasztalatait. Világosan megmutatja a pártnak és Leonyid Brezsnyev vezette lenini Központi Bizottságának következetes és önfeláldozó harcát a nép érdekeiért, a kommunizmus ügyéért. Tanúsítja az SZKP marxista-leninista politikájának sokoldalú megalapozottságát, tudományos helyességét, szavainak és tetteinek egységét. A könyv segíti a kommunistákat, az összes dolgozót abban, hogy mélyrehatóbban értelmezzék a párt gazdaságpolitikájának fő irányait és kommunista céltudatosságát.

A beszédek, beszámolók és felszólalások közlése az időrendet követi, s a kötet a témának megfelelő részeit foglalja magában. Néhány közülük ebben a kötetben jelenik meg első ízben.

MINDENT AZ EMBER NEVÉBEN, MINDENT AZ EMBER JAVÁRA

BESZÉD A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM

47. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁVAL A KREML KONGRESSZUSI PALOTÁJÁBAN
TARTOTT ÜNNEPI ÜLÉSEN / RÉSZLETEK

[1964. november 6.]

Lenin mondotta, hogy a nagy forradalom évfordulójának megünneplésére a legjobb mód az, ha figyelmünket a megoldatlan feladatokra fordítjuk. Az élet nem áll egy helyben. Társadalmunk szüntelenül fejlődik, a mai feladatok helyébe mások jönnek; új feladatok születnek, amelyek gondos tanulmányozást és helyes megoldást kívánnak.

Kommunizmus felé haladásunk lenini irányvonalát pontosan és világosan tükrözi az SZKP programja. Ezt az irányvonalat követjük, s ebben a szocialista építésnek arra a hatalmas tapasztalatára támaszkodunk, amelyet a szovjethatalom éveiben azóta gyűjtöttünk, hogy létrejött a szocialista világrendszer.

Lenin pártja arra tanít bennünket, hogy ne elégedjünk meg azzal, amit elértünk, ne hunyjunk szemet a hibák fölött, s a maga bonyolult mivoltában szemléljük az életet. Csak ez teszi lehetővé, hogy idejében megoldjuk a napirendre került kérdéseket, kiküszöböljük a nehézségeket, gyorsabban és határozottabban haladjunk előre.

Okvetlenül látnunk kell, hogy országunk általános sikeres fejlődése mellett sok olyan probléma adódik, amelyeknek megoldása életbevágóan fontos. Tudjuk, hogy sok gyártmányunk minősége elmarad a legjobb minták mögött, hogy a lakosság ellátásában és kiszolgálásában távolról sem megy minden jól. Népgazdaságunkat nem csekély költségek terhelik amiatt, hogy a beruházások üzembe helyezése lassan halad, az építési határidők elhúzódnak, az új technika és a haladó munkamódszerek bevezetése akadozik. A mezőgazdasági termelés még mindig nem elégíti ki teljesen a társadalom növekvő szükségleteit.

Teljesen érthető, hogy minden szovjet ember szerfölött érdekelt e kérdések mielőbbi megoldásában. Az SZKP Központi Bizottsága, a szovjet

kormány foglalkozik mindezzel. Tudjuk, a megoldáshoz bizonyos időre, egész pártunk, egész népünk megfeszített munkájára van szükség.

Gazdaságpolitikánknak biztosítania kell a szocialista ipar és kivált a legfontosabb iparágak további fejlődését; a népgazdaság sokoldalú villamosítását és kemizálását; a mezőgazdaság gyorsított fejlesztését és jövedelmeinek növelését; a közszükségleti cikkek termelésének bővítését és a mindenre kiterjedő lakossági szolgáltatások javítását.

Egész tervező és gazdasági munkánknak az objektív értékelések szilárd alapjára, a pontos tájékoztatásra, a szocializmus gazdasági törvényeinek és a tudomány vívmányainak helyes felhasználására kell épülnie. Az élet már nemegyszer igazolta, hogy ott, ahol egy feladat tudományos megközelítését szubjektivizmussal, önkényes döntésekkel helyettesítik, elkerülhetetlenek a kudarcok, elkerülhetetlenek a hibák.

Annak idején Lenin hangsúlyozta: „Rettentő sok kedvelője van nálunk a különféle átszervezéseknek, és ezekből az átszervezésekől olyan szörnyűség sül ki, hogy életemben nem láttam ennél nagyobb csapást.”¹ Nem az intézményekben, nem az átszervezésekben, nem az új rendeletekben van a lényeg, mondotta, hanem az emberekben és a végrehajtás ellenőrzésében. Az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet kormány kötelességének tekinti, hogy intézkedéseket tegyen a gazdaságirányítás megjavítására, s ezt körültekintően, kapkodás és elhamarkodottság nélkül hajtsa végre.

A népgazdaságnak harmonikusan kell fejlődnie, meg kell felelnie a társadalmi munka legmagasabb termelékenységeinek eléréséhez és a nép életszínvonalának folyamatos emeléséhez fűződő érdekeknek. A nehézipar fejlődését alá kell rendelni az egész népgazdaság folytonos műszaki felújításából, a honvédelem igényeiből fakadó követelményeknek, valamint azoknak az érdekeknek, amelyek a mezőgazdaság, a könnyű- és az élelmiszeripar gyors föllendítéséből adódnak.

Iparunk ma óriási tömegben gyárt különböző termékeket. A további műszaki haladás megköveteli, hogy ne csak a termelés mennyiségi növelését, hanem a minőség javítását, valamint a termelés és a beruházás gazdasági hatékonyságának fokozását is hangsúlyozzuk.

A társadalomnak egyáltalán nem közömbös, milyen ráfordítások árán elégítjük ki szükségleteit. Nem közömbös számára az sem, hogy milyen színvonalon elégítik ki ezeket a szükségleteit, meddig használhatja majd

¹ *Lenin Összes Művei*. 44. köt. Kossuth Könyvkiadó 1975. 317. old.

az elkészült termékeket, mennyire megbízhatóan és termelékenyen működnek az új gépek. A termékminőség javítása a legfontosabb tartalékok egyike a társadalmi munka termelékenységének emelésében. A maga területén minden vállalatnak, minden dolgozónak ismernie kell a legmagasabb világszínvonalat, s törekednie kell annak elérésére, illetve túlszárnyalására.

Ma világosabban látjuk, mint bármikor, hogy a termelés fejlesztésében széleskörűen alkalmaznunk kell a gazdasági ösztönzőket. A gazdasági szabályozóknak arra kell serkenteniük a vállalatokat, hogy jobban kihasználják a termelési alapokat, gazdaságosabban használják fel a nyersanyagokat és egyéb anyagokat, gyorsabban vezessék be az új technikát, javítsák a kibocsátott termékeket, növeljék a munka termelékenységét. A gazdasági növekedésnek nagy, kihasználatlan tartalékai rejlenek ebben.

E feladatok megoldása lehetővé teszi, hogy az egész társadalom érdekeit összhangba hozzuk az egyes termelő kollektívák és minden egyes dolgozó anyagi érdekeivel.

Amellett, hogy következetesen megvalósítjuk minden dolgozó anyagi érdekeltiségének elvét, társadalmunkban olyan erkölcsi ösztönzők is érvényesülnek, amelyek arra serkentik a dolgozókat, hogy munkájukban minél jobb mutatókat érjenek el. A kommunista építés feladatainak teljes megértése, a törekvés gyorsabb megvalósításukra; életre hívja a tömegek versenyét, a kommunista módon végzett munka átfogó népi mozgalmát. Hatalmas erő ez, amely meggyorsítja hazánk kommunista fejlődését!

Országunk élelmiszer- és nyersanyagigényei szakadatlanul nőnek. Ez a növekedés követelőően állítja eléink a feladatot: le kell küzdenünk a mezőgazdasági termelés lemaradását. A jövőben is növelnünk kell a mezőgazdaság, valamint a mezőgazdaságot gépekkel és műtrágyával ellátó ipar beruházásait. Kiváltképp nagy jelentőségűvé válik, hogy jobban érvényesítsük a kolhozok és a kolhoztagok anyagi érdekeltiségének elvét. Nem szavakban, hanem a gyakorlatban kell több jogot adni a kolhozoknak és a szovhozoknak, hogy tervezzék és szervezzék társadalmi termelésüket.

Helytelen volna lebecsülnünk a kolhozparasztok, a munkások és az alkalmazottak háztáji gazdaságának lehetőségeit szükségleteik kielégítése szempontjából. Az utóbbi években ezen a területen indokolatlan korlátozásokat alkalmaztak, noha a gazdasági feltételek még nem értek meg erre a lépésre. E korlátozásokat most megszüntettük.

A szovjet emberek jövedelmének növekedése nyomán növekszik a közszükségleti cikkek kereslete, fokozódnak a követelmények minőségük-

kel és választékukkal szemben. Ezzel számolnunk kell, s ki kell használnunk minden lehetőséget, a tudományos és technikai haladás minden vívmányát a tömegtermelés fejlesztésére és a fogyasztási cikkek olcsóbbá tételére.

Országunkban továbbra is széles fronton folytatjuk a lakásépítést, javulni fognak a dolgozók életkörülményei. E kérdések pártunk és kormányunk szüntelen gondoskodásának tárgyai.

A mai napig is indokolatlanul kevés figyelmet fordítunk a kereskedelemre és a lakossági szolgáltatásokra. Márpedig ez fontos területe nép-gazdaságunknak, amely a legközvetlenebb kapcsolatban áll a dolgozók tömegeivel. Nagy összegeket fordítunk a kereskedelem és a szolgáltatások fejlesztésére, ám ezeket az összegeket okosan kell fölhasználni. A lakosságot jobban, kulturáltabban kell kiszolgálni. Meg kell változtatnunk azt a módot, ahogy a szolgáltatásokat és az ezen a területen dolgozókat kezeljük.

Mindez elsőrendű feladat. Természetesen nem meríti ki mindazt, amit a gazdaság területén tennünk kell. Meg vagyunk azonban győződve róla, hogy e feladatok megoldása szükséges pártunk programjának megvalósításához.

A kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtése, a kommunista társadalmi viszonyok kialakítása, az emberi személyiség sokoldalú kiteljesedése nem lehetséges a tömegek alkotó kezdeményezésének általános föllendítése nélkül, a szocialista demokrácia fejlesztése nélkül. Lenin arra tanított bennünket, hogy az új társadalom csak akkor építhető fel, ha a dolgozók tömegei maguk fognak hozzá az államépítéshez, az új gazdaság építéséhez.

A párt jelentős munkát végzett, amikor e lenini irányvonal megvalósításáért harcolt. Rendszerünk kiterjedt jogokat és politikai szabadságot biztosít a dolgozóknak. A párt és az állam éberén fog őrködni e jogok fölött, szigorúan tiszteletben fogja tartani a szocialista törvényességet. Mindnyájunk kötelessége, hogy elszántan harcoljunk a bürokratizmus és a látszateredményekkel való hivatkozás ellen, s azért, hogy minden dolgozó a nép szolgálatában lássa legfőbb célját.

A munkások és a parasztok politikai tudatossága és szakmai tudása, a szovjet értelmiség eszmei érettsége és alkotó ereje mérhetetlenül megnövekedett. Országunkban a szovjethatalom éve alatt óriási hadserege jött létre az olyan szakembereknek, akik tökéletesen tudják a dolgukat és törhetetlenül hívek a kommunizmus eszméihez. Meg kell becsülnünk

ezeket az embereket. Támaszkodnunk kell tudásukra és tapasztalatukra. Legjobbjaikat bátrabban kell vezető beosztásba helyezni.

Népünk büszkesége a szovjet ifjúság, amelynek nevelésére és képzésére nem kíméljük erőnket, s nem sajnáljuk az anyagi eszközöket. A fiatalság lelkesen részt vesz a kommunizmus építésében.

A kommunizmus építése a legmagasabb fokú tudatosságot, az energia és a kezdeményezőkészség maximumát követeli minden szovjet embertől: a munkásoktól, a mezőgazdasági dolgozóktól, az értelmiségtől. Minden szovjet ember állampolgári kötelessége, hogy becsületesen dolgozzék a köz javára, úgy törődjön a társadalom és az állam érdekeivel, mint a sajátjaival, szigorúan tartsa meg az állami és a társadalmi fegyelmet, nagy felelősséget, kezdeményezést és aktivitást tanúsítson. Életünknek nincs nemesebb és magasabb célja, mint szocialista hazánknak, a nagy Október hazájának szolgálata...

Országunk dolgozói tudják, hogy minden sikerünket és eredményünket a lenini párt vezetésével értük el. Ezért a szovjet emberek szeretik és tisztelik pártjukat, bíznak benne, követik a pártot. A kommunista párt nagy eszményei az egész szovjet nép eszményeivé lettek, a párt programja egész népünk gyakorlati cselekedeteinek programja...

Mennél átfogóbbak és mennél nagyszerűbbek a kommunista építés során megoldott feladatok, annál nagyobb a kommunista pártnak mint a szovjet társadalom vezető erejének a szerepe és jelentősége. A tapasztalat győz meg bennünket erről. Ezért különösen fontos, hogy a kommunizmus építésének minden szakaszán tovább javítsuk a pártvezetést, következetesen valóra váltsuk a párt- és az állami élet lenini elveit és normáit.

Az SZKP XX. kongresszusa hozzálátott az igazi lenini normák helyreállításához pártunk életében, s kimagasló szerepet töltött be a kommunisták alkotó kezdeményezésének fejlesztésében. Az SZKP XX. kongresszusán hozott határozatok megvalósításának fontos eseménye volt a Központi Bizottság ez év októberében tartott plénuma.

Ez a plénium újabb bizonyossága annak, milyen nagy gondot fordít a Központi Bizottság a párt általános irányvonalának sikeres megvalósítására. Munkáját a lenini kollektív vezetés, a lenini örökséghez való hűség szelleme hatotta át, s a teljes egyetértés légköre jellemezte. Az egész párt, a szovjet nép helyeselte és támogatta a plénium határozatait.

A Központi Bizottság nagyra értékeli a párttól és a néptől kapott támogatást. Ez újabb erőt ad nekünk a feladataink megoldásáért folytatott harchoz.

A párt programja és szervezeti szabályzata irányítja pártszerveink, pártszervezeteink, valamennyiünk munkáját. A kommunistáknak módjuk és lehetőségük van arra, hogy cselekvően részt vegyenek pártunk életében, szabadon kifejtsek véleményüket, hatékonyan ellenőrizzék az állami, a gazdasági és a társadalmi szervezetek tevékenységét. Olyan légkört kell teremteni, amelyben teljesen kibontakozhat a kommunisták felelősségérzete mindazért, ami az országban és a pártban történik, amelyben érvényesül az elvtársi bírálat és önbírálat, s nem tűrik meg a pártélet lenini normáinak bármiféle megszegését.

Az új társadalom építéséhez lényegesen meg kell javítani a párt ideológiai munkáját. E munka középpontjában az új ember nevelése, a szovjet emberek tudományos marxista-leninista világnézetének kialakítása áll. A marxizmus-leninizmus lényegénél fogva alkotó, forradalmi tudomány, nem tűri a megtorpanást a gondolkodásban, a megcsontosodást, a konzervativizmust. A kommunista eszmei nevelés elsősorban azt jelenti, hogy beleoltjuk az emberekbe a magasfokú eszmeiséget, arra neveljük őket, hogy alkotó módon közelítsék meg feladataikat, óvják és gyarapítsák a közvagyonot. Minden kommunistának tisztán kell látnia a párt és az ország előtt álló feladatokat, s úgy kell harcolnia a megvalósításukért, mint a saját legbensőbb ügyéért. Minden kommunistának legsajátabb tulajdonsága kell hogy legyen az ellenséges burzsoá ideológia iránti kérelhetetlenség.

Nekünk, kommunistáknak, mindenkor emlékeznünk kell Lenin nagyszerű tanítására: „A *sűrűjében* élni. Ismerni *hangulatát*. *Mindent* tudni. Megérteni a tömeget. Értetni a vele való foglalkozáshoz. Kivívni *abszolút* bizalmát.”² Ez a lenini útmutatás egész munkánk sikerének a kulcsa.

Pártunk munkáját, a kommunisták munkáját a jövőben is a lenini pártosság szellemének kell áthatnia. Mindenkor és mindenben a párt nagyszerű jelszava irányítson bennünket: mindent az ember nevében, mindent az ember javára, áldozzuk minden erőnket arra, hogy felépítsük hazánkban a kommunizmust.

A SZOVJET MEZŐGAZDASÁG TOVÁBBI FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ HALASZTHATATLAN INTÉZKEDÉSEKRŐL

BESZÉD AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN

[1965. március 24.]

A Központi Bizottság novemberi ülése fontos határozatot hozott a területek ipari és mezőgazdasági pártszervezeteinek egyesítéséről. A párt és a nép egyhangú helyesléssel fogadta ezt a határozatot.

Azóta nagyszabású szervező és politikai munkát végeztünk, hogy megalakítsuk az egységes párt-, valamint szovjet-, szakszervezeti és komszomol-szerveket. A területi és kerületi pártértekezletek munkájában több mint 700 000 kommunista vett részt, közülük legalább 34 000-en szóltak fel a vitákban.

Az értekezletek küldöttei megvitatták a KB októberi és novemberi plénumának határozatait. Hangsúlyozták, hogy az egységes pártszervek megalakítása elő fogja mozdítani a pártszervezetek munkájának további javítását, vezető szerepük erősítését a gazdasági és a kulturális építésben.

Nyolcvanöt olyan terület pártértekezletein, ahol a pártszervezetek ipari és mezőgazdasági szervezetekre oszlottak, egységes területi pártbizottságokat választottak. Megalakultak az egységes területi pártvégrehajtó bizottságok is. A termelési igazgatóságok pártszervezeteit megszüntették.

Az SZKP Központi Bizottsága helyeselte a szövetséges köztársaságokban működő kommunista pártok központi bizottságainak és a területi pártbizottságoknak azt a javaslatát, hogy néhány kerületet osszunk föl kisebbekre. A falvakban folyó gazdasági és kulturális munka javítása végett több új kerületet hoztunk létre. Jelenleg 2434 kerületi pártbizottságunk van, vagyis 611-gyel több, mint amennyi kolhoz- és szovhozigazgatósági pártbizottság volt. A kerületi pártbizottságokat tapasztalt káderekkel erősítettük meg.

A pártszervek szervezeti felépítését összhangba hoztuk az SZKP szervezeti szabályzatával. Az egységes pártszerveknek a lenini elvek alapján

történt visszaállítása fokozta a pártszervezetek szerepét, svéget vetett mesterséges szétválasztásuknak, amit nem igazolt az élet. Most minden feltétel megvan ahhoz, hogy a pártszervezetek gyümölcsöző munkát végezzenek.

Az SZKP Központi Bizottságának Elnöksége a mostani ülés elé terjeszti a mezőgazdaság további fejlesztését szolgáló halaszthatatlan intézkedések kérdését. Ez azért vált szükségessé, mert a mezőgazdaság irányításában az utóbbi évek folyamán súlyos hibák voltak; ezeket az októberi és a novemberi KB-ülésen tárták fel.

Az ország szocialista gazdaságának szüntelen fejlesztéséhez, a szovjet emberek életszínvonalának emeléséhez fűződő érdekek megkövetelik, hogy a mezőgazdasági termelés további növelése végett több nagyszabású intézkedést valósítsunk meg. Kiindulópontunk az, hogy a mezőgazdaság fejlesztése az egész párt és az egész nép ügye.

I. A MEZŐGAZDASÁG FEJLESZTÉSÉNEK FŐBB EREDMÉNYEI AZ UTÓBBI ÉVEKBEN

Mezőgazdaságunk a leghaladóbb társadalmi rendszerre támaszkodik, amely kiállta az idő próbáját, s a történelmi fejlődés során bebizonyította leküzdhetetlen életerejét. A kommunista párt a szocialista rendszerre építve jelentős munkát végzett a mezőgazdaság fejlesztése érdekében.

Nagy jelentőségű volt a Központi Bizottság 1953. szeptemberi plénuma, amely a mezőgazdaság területén helyes irányvonalat dolgozott ki. S hadd mondjuk meg nyíltan: amíg határozatait megvalósították, addig mutatkoztak is eredmények. Erőfeszítéseket tettünk a kolhozok és szovhozok szervezeti és gazdasági erősítése, anyagi-műszaki bázisuk javítása, valamint a falusi dolgozók anyagi érdekeltségének növelése érdekében.

Abban az időben a párt felhívására tízezrével utaztak a falvakba a mezőgazdasági szakemberek és szervezők. A szemes termények termesztésének növelése szempontjából nagy jelentősége volt a szűz- és parlagföldek meghódításának. A Központi Bizottság szeptemberi plénumát követő első öt esztendőben lényegesen nőtt a vetésterület, nagyobb lett a terméshozam, a mezőgazdaság össztermelése és árutermelése.

Sajnos azonban ezeket az eredményeket nem szilárdítottuk meg, s nem fejlesztettük tovább. Szembe kellett néznünk azzal a ténnyel, hogy a mezőgazdaság fejlődése az utóbbi években meglassult, s a termelés föllendítését célzó terveink nem váltak valóra.

A mezőgazdaság össztermelésének az ellenőrző számok szerint a hét-

éves (1959–1965) tervidőszak alatt 70 százalékkal kellett volna növekednie; hat év alatt mindössze 10 százalékos volt ténylegesen a növekedés. A mezőgazdasági termelés volumene 1955 és 1959 között évente átlagosan 7,6 százalékkal nőtt, ezzel szemben a legutóbbi öt év alatt csupán évi 1,9 százalékkal. Lassúbbá vált a legfőbb növényi kultúrák terméshozamának növekedése. Az 1955–1959-es években a szemes termények terméshozama az előző ötéves tervidőszakhoz képest átlag 1,7 mázsával nőtt évente, 1960 és 1964 között viszont csupán 0,8 mázsával.

Hasonló jelenség figyelhető meg az állattenyésztés területén is. Az utóbbi öt év folyamán a szarvasmarhák számbeli gyarapodásának üteme a megelőző ötéves tervidőszakéhoz képest felére csökkent. A sertés-, juh- és baromfiállomány pedig ebben az időszakban jelentősen visszaesett. A kolhozokban és szovhozokban az egy tehénre jutó tejhozam átlagosan több mint 370 kilogrammal lett kevesebb.

Az említett adatok alapján levonható a következtetés: a mezőgazdaságban 1959-ig jelentős volt a föllendülés, ezt követően azonban voltaképpen egy helyben topogott.

Mik a legfőbb okai ennek a helyzetnek?

Először: a mezőgazdasági vezetésnek gyenge pontja az, hogy nem veték kellően figyelembe, sőt nemegyszer figyelmen kívül hagyták a szocialista gazdasági fejlődés törvényeiből eredő követelményeket. Elsősorban az olyan törvényekről van szó, mint a tervszerű és arányos fejlődés, a szocialista bővített újratermelés törvénye, valamint az olyan elvekről, amelyek szerint a társadalmi és az egyéni érdekeket össze kell kapcsolni, az anyagi érdekeltséget figyelembe kell venni stb. Az élet azonban, mint tudjuk, szigorúan bünteti azokat, akik nem számolnak ezekkel a törvényekkel, figyelmen kívül hagyják őket, s ezáltal a szubjektívizmus hibájába esnek.

A mezőgazdaság vezetési gyakorlatában az utóbbi évek folyamán mindinkább fölülkerekedett az önkényes jellegű cselekvés, kivált a tervezés, az árképzés, a finanszírozás és a hitelezés terén. Lehetetlen rendjén valónak tekinteni például azt, hogy sok mezőgazdasági termék felvásárlási ára nem fedezi a termelési költségeket. Emiatt a kolhozok és a szovhozok nagy veszteségeket szenvednek.

A sok – olykor erőltetett – átszervezés idegeskedésre és kapkodásra vezetett, megfosztotta a vezetőket a távlatoktól, megingatta a saját erejükbe vetett hitüket. A fáradtságos, gondos munka helyett, a dolgok mélyreható elemzése helyett gyakorta az adminisztrálgatás, a parancsolgatás módszeréhez folyamodtak a kolhozokkal és szovhozokkal szemben.

Másodszor: a mezőgazdaságnak igen nagy feladatokat adtunk, de ezeket nem támasztottuk alá kellőképpen a szükséges gazdasági intézkedésekkel, így a mezőgazdasági termékek és a termelt áruk árszintjének helyes meghatározásával, megfelelő tőkeberuházásokkal és az anyagi-műszaki ellátás javításával. Az (1954–1958. évi) ötéves tervidőszakra az állam mezőgazdasági beruházásai a népgazdaság összes beruházásának 11,3 százalékát alkották, ezzel szemben a hétéves terv (1959–1965) ellenőrző számai szerint ezeket csupán 7,5 százalékban állapították meg.

A szovhozokban, s főképpen a kolhozokban, az építkezést – a népgazdaság minden más ágától eltérően – nem látták el teljesen anyaggal és komplett berendezésekkel. Nemegyszer nagy összegeket fordítottak olyan objektumokra, amelyeknek építését a termelés érdekei nem tették sürgetően szükségessé. Ennek következtében ezek a ráfordítások nem jártak gazdasági eredménnyel, s ez kárt okozott a népgazdaságnak.

Harmadszor: gyakorlatilag nagyon keveset tettünk a földművelési kultúra föllendítéséért, a termelékenység növeléséért. Sok kolhozban és szovhozban nem tartották meg a vetésforgókat, és megsértették a leg-
elemibb agrotechnikai szabályokat. A központ sok különféle sablonos utasítást adott a talajművelésre, a vetésterületek struktúrájára és bizonyos földművelési rendszernek másikkal való felváltására, az állattartásra és takarmányozásra vonatkozóan anélkül, hogy a természeti és gazdasági, továbbá a termelési adottságokat és a helyi tapasztalatokat figyelembe vette volna. Mindez gátolta a tervszerű gazdálkodást, korlátozta a földművelési szervek szerepét, nem segítette elő a föld termelékeny kihasználását.

Végül: amikor a mezőgazdaság lemaradásának okairól beszélünk, el kell ismernünk azt is, hogy a párt-, a szovjet- és a földművelési szervek munkája sem volt mentes a súlyos fogyatékoktól. Természetes, hogy kádereink munkáját megnehezítették a gyakori átszervezések és áthelyezések. Mindemellett azonban nem használtuk ki a rendelkezésünkre álló összes lehetőséget. Nem foglalkoztunk eleget az emberekkel, alig támaszkodtunk a szakemberekre és a mezőgazdasági tudományra, nem tudtuk jól megszervezni a legjobb tapasztalatok általánosítását és elterjesztését.

A mezőgazdaság vezetésében elkövetett hibák következményeivel az ország minden övezetében találkozunk, de azok különösen a nem fekete-földű övezetet érintették érzékenyen. Nézzük például Szmolenszk területet. A mezőgazdasági termelés ezen a területen öt év alatt mindössze egy százalékkal nőtt. A legfontosabb növényfajták termesztésében a terület még a háború előtti színvonalat sem érte el.

A mezőgazdasági kultúrák terméshozama e területen változatlanul alacsony. A kolhozokban és a szovhozokban az egy tehénre jutó tejhozam átlagosan csaknem 400 kilogrammal csökkent. A lentermesztés kivételével a mezőgazdaság minden ága veszteséges.

A kialakult helyzet szükségképpen nagy aggodalmat ébreszt bennünk a mezőgazdaság helyzetét illetően. Az SZKP KB Elnöksége ezzel kapcsolatban kidolgozta és a Központi Bizottság plénuma elé terjeszti azokat a fontos gazdasági intézkedéseket, amelyek a kolhozok és szovhozok szervezeti és gazdasági erősítését célozzák.

Tudjuk, a mezőgazdaság föllendítésére a kommunizmus sikeres építéséhez életbevágóan szükségünk van. Ennek az össznépi feladatnak a megoldása végett a mezőgazdaságot szilárd gazdasági alapra kell helyeznünk. Lenin ezt a legfontosabb kérdések egyikének tartotta a párt gazdaságpolitikájában, mert ez a szovjet állam alapjainak alapját, a munkáosztály és a parasztság viszonyát érinti.

Minél gyorsabban ki kell javítanunk a mezőgazdaságban elkövetett hibákat, véget kell vetnünk a szubjektívizmusnak. Széles gazdasági alapon ki kell használnunk az anyagi és erkölcsi ösztönzőket a termelés fejlesztésében. A párt-, a szovjet-, a gazdasági szerveknek, mindnyájunknak nagy erőfeszítéseket kell tennünk és gyökeresen meg kell változtatnunk munkamódszereinket.

II. MEG KELL JAVÍTANUNK

A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK BEGYŰJTÉSÉNEK RENDSZERÉT

A Központi Bizottság Elnöksége nagyon fontosnak tartja a mezőgazdaság termékbegyűjtés és -felvásárlás rendszerének javítását, hiszen e téren ma még sok a fogyatékoság.

A legfőbb az, hogy a jelenlegi begyűjtési rendszer bizonytalanná teszi a kolhozok és szovhozok munkáját, nem teszi lehetővé, hogy helyesen megtervezzék termelésüket. A mezőgazdasági termékek felvásárlási tervét csupán egy évre közlik a kolhozokkal és a szovhozokkal, s azt is sokszor nagy késéssel teszik. Ráadásul a begyűjtés ideje alatt gyakorta megváltoztatják ezeket a terveket, a kolhozoknak és szovhozoknak újabb feladatokat adnak, amelyek nemegyszer meghaladják a tervfeladatokat.

Tudunk olyan esetekről, hogy a kolhozok és szovhozok a gabonabegyűjtés befejeztével vetőmag kiutalását kérik az államtól. 1962-ben az állam vetési célokra 373 000 tonna gabonát adott el a kolhozoknak és

szovhozoknak. Ebben az évben ismét körülbelül 2 millió tonna vetőmagot kértek az államtól.

A felvásárlandó gabona ára sok övezetben nem fedezi a termelési költséget. Ez a gyakorlat kárt okoz az államnak, gyengíti a gazdaságok gazdálkodását, a földműveseket nem teszi anyagilag érdekeltté munkájuk eredményében.

Mindnyájan tudjuk a saját tapasztalatunkból, milyen nehézségekkel kellett megküzdenünk a gabonabegyűjtés idején. Hogy mennyire irreálisak és rosszak voltak a gabonafelvásárlási tervek, bizonyítja az a tény, hogy az utóbbi tíz év alatt mindössze háromszor – 1956-ban, 1958-ban és 1964-ben – teljesítették őket.

Az élet sürgetően megköveteli egész begyűjtési rendszerünk jobbátételét. Mindenekelőtt át kell térnünk a mezőgazdasági termékek több évre szóló szilárd begyűjtési terveire. Ezeknek harmonikus egységbe kell foglalniuk az állami és a gazdaságon belüli érdekeket.

Az SZKP Központi Bizottságának Elnöksége a Központi Bizottság plénuma elé terjeszti a következő javaslatokat:

- először: a folyó évre jóváhagyott gabonafelvásárlási tervet 4 milliárd pudról 3 milliárd 400 millió pudra kell csökkenteni;
- másodszor: az említett 3 milliárd 400 millió pud mennyiségű felvásárlási tervet szilárdnak és változatlanul kell nyilvánítani a következő ötéves tervidőszak minden esztendejére, beleértve az 1970-es évet is.

Az Elnökség javasolja, hogy a hat évre szóló szilárd, változatlan gabonafelvásárlási tervet szabják meg köztársaságok, területek, kerületek, kolhozok és szovhozok szerint.

A szövetséges köztársaságokra vonatkozólag az 1965–1970. évre a következő gabonafelvásárlási tervjavaslatot terjesztjük elő:

	Millió pud
Szovjetunió	3400
Ebből:	
OSZFSZK	2103
Ukrán SZSZK	617
Belorusz SZSZK	15,3
Üzbég SZSZK	17,5
Kazah SZSZK	586
Ebből a szűzföldi övezet	443
Grúz SZSZK	4,3
Azerbajdzsáni SZSZK	8,2
Litván SZSZK	4,6

	Millió pud.
Moldáviai SZSZK	24,4
Lett SZSZK	4,0
Kirgiz SZSZK	10,4
Tadzsik SZSZK	1,8
Örmény SZSZK	1,2
Türkmen SZSZK	1,2
Észt SZSZK	1,8

Amint látják, a Központi Bizottság Elnöksége elvileg teljesen új gabonabegyűjtési terv rendjére tesz javaslatot. Ez a rend megérlelődött szükségyszerűség, megfelel a mezőgazdasági termelőerők rohamos fejlesztéséhez fűződő érdekeknek. Meggyőződésünk, hogy elnyeri a párt és a nép helyeslését és támogatását.

Egyidejűleg javasoljuk, hogy az idei aratástól kezdve növeljük a búza, a rozs és néhány szemes termény felvásárlási alapárát, a szovhozok számára pedig a napraforgóét is. Az úgynevezett változó árakat megszüntetjük. A búza és a rozs új felvásárlási árát a következőképpen tervezzük megállapítani (a minőségi előírásoknak megfelelően, tonnánként, rubelban):

	Felvásárlási árak			
	kolhozok számára		szovhozok és más gazdaságok számára	
	búza	rozs	búza	rozs
OSZFSZK (az Északnyugati, a Központi és a volga-vjatkai kerület kivételével)	86	81	59	63
Az OSZFSZK Északnyugati, Központi és volga-vjatkai kerülete, az Ukrán SZSZK poleszjei kerületei, a Belorusz SZSZK, a Litván SZSZK, a Lett SZSZK és az Észt SZSZK	130	130	130	130
Ukrán SZSZK (a poleszjei kerületek kivételével) és a Moldáviai SZSZK	76	76	45	45
Kazah SZSZK	80	80	65	60
Kirgiz SZSZK	85	80	65	60
Üzbég SZSZK, Grúz SZSZK, Azerbajdzsáni SZSZK, Tadzsik SZSZK, Örmény SZSZK, Türkmen SZSZK	90	85	90	85

A gabona új felvásárlási árai mindenkinek előnyösek. Megállapításuknál figyelembe vettük az ország egyes övezeteinek és körzeteinek sajátosságait. Nézzük például a Belorusz SZSZK-t és a balti köztársaságokat. Ezek gabonafelvásárlási tervét jelentősen csökkentettük. Ráadásul ezekben a körzetekben a gabona árát a mai árakkal szemben mintegy 50–100 százalékkal emeljük. Ha pedig ezekben a körzetekben a kolhozok és a szovhozok jobban fognak dolgozni, és a gabonából nagyobb terméshozamokat érnek el – amiben nem kételkedünk –, akkor további jövedelemre tehetnek szert azzal, hogy terven felül adnak el gabonát az államnak. Ami az ország legfőbb gabonatermesztő körzeteit: Ukrajnát, Szibériát, Észak-Kaukázust, a Volga-vidéket, Kazahsztánt, az Urált, a Központi Feketeföld Övezetet illeti, ezek ilyen körülmények között még jobban növelik majd jövedelmüket az államnak eladott gabona révén.

A Központi Bizottság Elnöksége szükségesnek látja felhívni a plénum figyelmét arra, hogy a gabonafelvásárlás javasolt mennyisége nem fogja teljesen fedezni az ország növekvő szükségletét, s nem lesz elég állami tartalékok képzéséhez. Ezért a terv szerinti begyűjtés mellett meg kell szerveznünk, hogy a legfontosabb élelmisznőnövényekből terven felül vásároljunk azoktól a gazdaságoktól, amelyeknek árugabona-főlősejük lesz.

Az állam pártfogolja a mezőgazdasági termékek szabad vásárlását, ezt szilárd árakkal fogja ösztönözni, s minden módon elősegíti az áruviszonyok fejlesztését. Abból a célból, hogy a kolhozokat és a szovhozokat ösztönözzük a szilárd terven felüli termék eladására, javasoljuk, hogy a búzára és a rozsra a felvásárlási alapár 50 százalékanak megfelelő árkiegészítést állapítsunk meg.

Abból indulunk ki, hogy egy szilárd állami begyűjtési terv megállapítása és a legfontosabb kultúrák: a búza és a rozs új felvásárlási árai lehetővé teszik, hogy a gabonagazdálkodást biztos gazdasági alapra helyezzük, s véget vessünk annak, hogy az ország sok körzetének kolhozaiban és szovhozaiban alacsony a gabonatermesztés jövedelmezősége. A gazdasági ösztönzést szolgáló intézkedések tehát igen fontos szerepet töltenek majd be abban, hogy növekedjék a munka termelékenységé, s a legközelebbi jövőben leküzdjük a mezőgazdasági termelés e vezető ágának lemaradását.

A javasolt intézkedések megvalósítása természetesen további állami ráfordításokat igényel, s az állam vállalja ezeket oly módon, hogy a szükséges eszközöket az állami költségvetés átcsoportosítása révén biztosítja. Meggyőződésünk, hogy e segítség eredményeképpen a kolhozok és a

szovhozok lényegesen megnövelik a gabonatermesztést, s az állam a jelenleginél sokkal több gabonát vásárolhat majd föl. Ugyanakkor a gazdaságokban több gabona marad a belső szükségletek kielégítésére. Őszintén szólva, a gabonabegyűjtés új rendjének ez a legfőbb értelme.

A gabonatermesztés növelésében különösen fontosnak tartjuk Ukrajnát, a Volga-vidéket, Észak-Kaukázust, Szibériát és a Központi Feketeföld Övezetét, amelyet régtől fogva az ország legnagyobb gabonatermesztő körzeteként tartanak számon. Jobban ki kell fejleszteniük termelési lehetőségeiket az olyan új, nagy gabonavidékeknek is, mint Kazahsztán és az Urál, ahol sok a szűz- és parlagföld.

A Központi Bizottság Elnöksége megvizsgálta, milyen a mezőgazdaság helyzete a nem feketeföldű övezetben. Ez az övezet méltó helyet foglalhat el a gabonatermesztésben, s ezt meg is kell hogy tegye. A földművelés története tanúsítja, hogy itt korábban jelentős mennyiségű rozst, zabot, hajdinát és más növényt termesztettek.

Itt több mint 60 millió hektárnyi vetésterület van, ami az ország összes vetésterületének egyötöde. A tartós csapadékok övezete ez, ahol évente igen jó termést lehet betakarítani, ha a földművelés megfelelő színvonalú. A legutóbbi években azonban nem fordítottunk kellő figyelmet a nem feketeföldű övezetre, s ez a földművelés elhanyagolásához vezetett. Terveinkben több olyan intézkedés szerepel, amely az övezet gazdaságának föllendítését szolgálja.

Nehézségeink vannak a lakosság rendes ellátásában daraféleségekkel, hajdinakásával, kölessel, továbbá rizzsel. Az utóbbi időben kevesebb figyelmet fordítottunk a daraféleségek termelésére, s ennek következtében lényegesen csökkent a vetésterületük, valamint megtermelt össz mennyiségük.

Egyik hajdinatermesztő körzetünk a Baskir Autonóm SZSZK. Tavaly itt még 194 000 hektáron termesztettek hajdinát, az idén mindössze 32 000 hektáron. A teljes termés 131 000 tonnáról 16 000 tonnára, vagyis több mint nyolcadára csökkent.

A Tatár ASZSZK szintén a hajdinatermesztő vidékek közé tartozik. Itt is ugyanez a kép tárul elénk. A hajdina vetésterülete 143 000 hektárról 40 000-re csökkent, az össztermés a nyolcadára esett vissza. Nagy helyet foglalt el a hajdina termesztésében Kurszk terület. Itt 1950-ben még 97 500 hektár volt a vetésterület, jelenleg mindössze 35 000 hektár.

Több területen rosszul áll a helyzet az egyik legértékesebb daraféleség, a köles termesztésével. Penza területen a köles vetésterülete 1964-ben az 1932-es évihez képest a negyedére csökkent. Az össztermés a harmadára

esett vissza. Rjazany területen a köles vetésterülete 1940 óta alig hatodára, begyűjtött mennyisége 38 000 tonnáról 2000 tonnára, azaz 19-szeresen csökkent.

Nagyobb gondot kell fordítanunk a daraféleségekre. Minden lehető módon ösztönöznünk kell a hajdina, a köles, valamint a rizs termesztését. Az ösztönzők egyike lehet a megfelelő felvásárlási ár.

A határozattervezetek, amelyeket szétosztanak önök között, javasolják, hogy 1965-től kezdve egy tonna hajdina ára 200 rubel helyett 300, a legjobb minőségű köles tonnája 80 rubel helyett 110 legyen, s a rizs tonnánkénti árát 220-ról 300 rubelre emeljük.

Azt, hogy mennyire fontos a mezőgazdasági termékek helyes árpolitikája, meggyőzően igazolja a gyapot- és a cukorrépa-termesztés növelésében szerzett tapasztalatunk. Sok elvtársunk emlékezik rá, hogy 1949-ben lényegesen emeltük a nyersgyapot árát, s ez a gyapottermesztés gyors növekedésére vezetett. Aztán 1958-tól 1962-ig megszűntek a prémiumok és árkiegészítések, valamint a gabona és más áruk viszonteladása a gyapottermesztő kolhozok számára. Ezt követően csökkent a termés hozam és a megtermelt mennyiség.

1963 elején a gyapot árát a kolhozok számára 20, a szovhozok számára pedig 12 százalékkal emeltük, visszaállítottuk a gabona- viszonteladást a gyapottermelő kolhozok részére. Ennek eredményeként a gyapot hektáronkénti termés hozama már a következő évben 21,5 mázsára emelkedett az 1962. évi 18 mázsához képest.

Ugyanez történt a cukorrépával is. E növény terméshozásának premizálását 1958-ban megszüntettük. S mi történt? A cukorrépa terméshozama és begyűjtése erősen visszaesett. 1963-ban a répa felvásárlási árát tonnánként 23 rubelről 29 rubelre emeltük, s visszaállítottuk a céklatermesztők cukorral való premizálását. Ezek az intézkedések gyors eredményt hoztak: a répa terméshozama már 1964-ben lényegesen emelkedett, a begyűjtött mennyiség pedig csaknem megkétszereződött.

Szeretnék külön is foglalkozni a hazai rizstermesztéssel. A rizs iránti kereslet évről évre növekszik. A rizsművelésre azonban nem fordítottunk kellő figyelmet. A legutóbbi öt évben arra kényszerültünk, hogy csaknem 1,5 millió tonna rizst hozzunk be más országokból, s ezért nagy összeget kellett fizetnünk. Vajon nem lenne-e jobb, ha a saját országunkban használnánk fel e pénzt a rizs termesztésére?

Ukrajna, Kazahsztán, a közép-ázsiai köztársaságok, Krasznodar és Sztavropol terület több vidékén, Rosztov területen a párt-, a szovjet- és a mezőgazdasági szervek gyakorlati intézkedéseket tesznek a rizstermelés

növelésére. Megvan a lehetősége annak, hogy 1965-ben a rizstermő területek 30 000 hektárral nagyobbodjanak.

Ha valamennyien cselekvően hozzálátunk, hogy megoldjuk a rizsvetés növelésének feladatát, akkor lesz elegendő rizs országunkban. A rizstermelés növelését szolgáló intézkedéseket bele kell foglalnunk az ötéves tervbe, hogy teljesen kielégítsük országunk rizsszükségletét, s ne szoruljunk behozatalra.

Ezek azok a gazdasági intézkedések, amelyeket a Központi Bizottság Elnöksége a Központi Bizottság ülése elé terjeszt a gabonatermelés föllendítése végett.

Közismert dolog, hogy az állattenyésztés közvetlenül a földművelés, elsősorban pedig a gabonatermelés fejlődésétől függ. Ha a gabonatermelést sikerül növelnünk, ezzel szilárd alapot teremtünk az állattenyésztés fejlődéséhez. A Központi Bizottság Elnöksége emellett több olyan gazdasági intézkedést szándékozik megvalósítani, amelyek elő fogják mozdítani e fontos gazdasági ág föllendítését.

Az állattenyésztés ma sok kolhozban és szovhozban veszteséges.

Szemlátomást rendellenes helyzet alakult ki: mennél több gazdaság termel húst, annál több a veszteséges gazdaság. Nyilvánvaló, hogy ez így tovább nem mehet!

Ugyanilyen okoknál fogva az ország sok körzetében lényegesen csökkent a juhállomány. Nézzük például Jaroszlavl területet, a híres romanov juh fajta hazáját. A háború előtt juhállománya 470 000-nyi volt, ebből mára mindössze 186 000 maradt. Ezekben az években több mint 50 százalékkal esett vissza a juhok száma Kirov területen, s mintegy 66 százalékkal Brjanszk területen. Az északnyugati, a középső országrész és a volga-vjatkai kerület 25 körzetében a juhállomány az 1928. évi 16,7 millióról 1964-ig 7,5 millióra esett vissza.

E helyzet kialakulásáért mindenképp felelősség terheli a szovhozigazgatókat és a kolhoznököket, a mezőgazdasági, a párt- és a szovjetszerveket, ugyanis nyilván nem tettek meg mindent azért, hogy növeljék ennek az állattenyésztési ágnek a jövedelmezőségét.

Intézkedéseket kell tennünk, hogy megszüntessük az állattenyésztés fejlesztésében mutatkozó fogyatékoságokat. Mindenekelőtt, már ez évtől kezdve évekre előre stabil terveket kell készíteni a köztársaságok, területek, kerületek, kolhozok és szovhozok számára az állati termékek felvásárlására. E tervnek számolnia kell az állattenyésztés fejlesztési távlatáival, szakosításával, a természeti és gazdasági adottságokkal, valamint más körülményekkel.

A szövetséges köztársaságokban működő kommunista pártok központi bizottságainak és a köztársaságok minisztertanácsainak javaslatait figyelembe véve, továbbá annak érdekében, hogy az állati termékek termelésének további növelése végett megóvjuk az állatállományt, úgy döntöttünk, hogy a szarvasmarha és a baromfi 1965. évi állami begyűjtési tervét a korábban jóváhagyott 9 millió tonna helyett 8,5 millió tonnában szabjuk meg. Valamelyest csökkentenünk kell más állati termékek felvásárlási tervét is.

Az 1965–1970. évekre az állati termékek begyűjtésének következő tervjavaslatát terjesztjük elő:

	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Szarvasmarha és baromfi (élő súly, ezer tonna)	8 500	8 930	9 460	10 020	10 680	11 400
Tej (ezer tonna)	33 000	34 620	36 235	38 390	40 800	43 400
Tojás (millió db)	9 400	10 000	10 840	11 920	13 510	15 000
Gyapjú (értékelt súly ezer tonnája)	348	361	373	387	407	430

Az állati termékek termelésének fokozására néhány további olyan intézkedést kell hoznunk, amellyel az állam segíti a kolhozokat és szovhozokat. Azok a tervezetek, amelyeket szét fognak osztani önök között, javasolják, hogy az övezeti sajátosságok figyelembevételével a kolhozokban és szovhozokban az érvényes felvásárlási és begyűjtési árakhoz felárakat állapítsunk meg: a szarvasmarhára 20–55, a sertésre 30–70, a juhra 10–70, egyes hegyvidékeken pedig 100 százalék erejéig.

Hangsúlyozni kell, hogy a felvásárlási árakat a kenyér, a daraféleségek, a hús és a hentesárak jelenlegi kiskereskedelmi árának változatlanul hagyása mellett kívánjuk emelni.

Amint látják, az állam az állattenyésztésbe is további nagy összegeket fektet be. Azért tesszük ezt, hogy segítsük a kolhozokat és a szovhozokat ennek az ágazatnak jövedelmezővé tételében. A párt-, a szovjet-, a földművelési szerveknek, a kolhozok és szovhozok vezetőinek ezt a segítséget arra kell felhasználniuk, hogy a legközelebbi 2–3 évben gyökeres fordulatot érjenek el az állattenyésztés fejlesztésében.

A szövetséges köztársaságok minisztertanácsainak az a kötelességük, hogy a jelenleg érvényes húsarak közepes felárainak határai között e fel-

árakat az éghajlati-gazdasági övezetek sajátos viszonyainak megfelelően különbözőképpen állapítsák meg úgy, hogy biztosítsák a veszteségmentes hústermelést.

Sok területen fölvetik azt a kérdést, hogy a felvásárlási tervek megállapításakor a tej alap-zsírtartalmát a ténylegesen elért átlagszintre kell csökkenteni. A kérdés fölvetése helyes. Erről már elkészült a megfelelő határozat. Visszaállítjuk a sovány tej korábbi árát is. Ez további előnyt ad a kolhozoknak és szovhozoknak

Az állati termékek felvásárlásának több évre szóló szilárd terve és az állam segítsége lehetővé teszi, hogy a kolhozok és a szovhozok jobban meghatározzák az állattenyésztés fejlesztési távlatait. Idejében kiszámíthatják, mekkora állatállományt tartsanak a gazdaságokban, milyen istállókat építsenek, milyen irányban fejlesszék a takarmánybázist. Egy szóval, a kolhoztagoknak, a szovhozok dolgozóinak megvan a lehetőségük, hogy alkotó szellemben, gazda módjára oldják meg az állati termékek termelésének növelésével kapcsolatos kérdéseket.

Az állati termékek termelésének növelésében nagy ösztönző erőt jelentenek majd a kormány és a Központi Bizottság korábbi intézkedései az állattartással kapcsolatos korlátozások megszüntetésére a kolhoztagok, a munkások és az alkalmazottak háztáji gazdaságában.

Az állati termékek termelésének növelését szolgáló tervezett intézkedéseknek csak akkor lesz kedvező hatásuk, ha kellő módon megszervezzük a harcot a szilárd takarmánybázis megteremtéséért. A szervezés mikéntjéről döntenek maguk a kolhoztagok, a szovhozok dolgozói, a mezőgazdaság szakemberei. Ők jobban ismerik a helyi viszonyokat, jobban tudják, mit vessenek földjükön, mivel etessék az állatokat. Kubanynak bizonyos fajta takarmánynövények felelnek meg, Burjátjának mások. Az egyes övezetekben a legkülönbélebb lehet a takarmánynövények választéka.

Nem kételkedünk benne, hogy a takarmánynövények vetésének meghatározásakor a kolhozok és szovhozok felhasználják a tudományos intézetek, a kísérleti állomások ajánlásait, valamint a legjobb gyakorlati vívmányokat.

A takarmánytermelés növelésének egyik módjáról azonban szólnunk kell. Mégpedig arról, hogy halaszthatatlanul szükség van a rétek és legelők javítására. Országunkban a szénakaszhálók és a legelők területe 300 millió hektárnyi. Jelentős részük azonban elhanyagolt állapotban van. Különösen vonatkozik ez Moszkva, Leningrád, Novgorod, Pszkov, Kalinyin, Rjazany és sok más területre.

Keressük meg hát e területek javításának eszközeit, adjuk meg a technikai felszerelést, szervezzük meg ezt a munkát. Ebben a tekintetben sokat tehetnek maguk a kolhozok és szovhozok, de nyilvánvalóan szükség van az állam segítségére is a talajjavításhoz, a réteknek a bokroktól való megtisztításához stb.

Röviden a kukoricáról. Az ország sok körzetében nagy a termés hozama ennek a növénynek mint gabonának és mint silótakarmánynak egyaránt, s helytelen volna, ha nem használnánk ki nagy lehetőségeit a takarmánybázis erősítésére. Azért látjuk szükségesnek, hogy a Központi Bizottság ülésén beszéljünk erről, mert itt-ott helytelen felfogás tapasztalható a kukoricával kapcsolatban, egyik végletből a másikba esnek. Ott, ahol jó termést ad, megfelelő vetésterületet kell biztosítani számára.

A szilárd tervek megállapítása, sok mezőgazdasági kultúra és állati termék alapárának fölemelése, valamint a fölemelt árakon történő, terven felüli felvásárlás rendszere új helyzet elé állít minden gazdaságot, minden vezetőt és minden pártszervezetet, biztató távlatokat nyit gyümölcsöző munkájuk előtt, megteremti a biztonságot munkájukban.

A helyi sajátosságok számbavételével most jó előre meg lehet határozni a vetésterületek szerkezetét, vissza lehet állítani a megbontott vetésforgókat, a tudományos eredmények és a legjobb tapasztalatok alapján ki lehet dolgozni és be lehet vezetni a haladó agrotechnikát, az állattálmánynak és hozamának növelését szolgáló intézkedések rendszerét.

A hat évre szóló szilárd felvásárlási terv és az árutermelés növelésének ösztönzése fontos eszköze lesz annak, hogy tovább fokozzuk a mezőgazdasági termelést. E két tényező hatására kibontakozik majd a szakembereknek, a gazdaságok vezetőinek kezdeményezőkésszsége, lehetővé válik, hogy kifejtsék alkotóképességeiket, fejlesszék gazdasági vállalkozó kedvüket, megszüntessék a sablonokat a földművelésben és az állattenyésztésben.

Fontos és felelősségteljes feladat áll a szövetséges köztársaságok kommunista pártjainak központi bizottságai, a területi és kerületi pártbizottságok, a szovjet- és a mezőgazdasági szervek előtt: az éghajlati és talajviszonyok, a gazdasági sajátosságok figyelembevételével el kell juttatniuk minden egyes kolhozhoz és szovhozhoz a mezőgazdasági termékek hat évre szóló szilárd felvásárlási tervét. Tévedésnek itt nem lehet helye!

A dolog sikere sok tekintetben a felvásárlások helyes megtervezésétől függ: vagy minden gazdaság gyors fejlődésnek indul majd az új körülmények között, vagy pedig – ha hibákat követünk el, és a terveket nem

objektív módon szabjuk meg – egyes gazdaságok tovább haladnak a fejlődés útján, mások azonban erre nem lesznek képesek.

Ezeket a terveket senkinek sem áll jogában megváltoztatni. Az állandó terv nem gyengíti, hanem éppen ellenkezőleg, fokozza a párt- és a szovjetszervek felelősségét a mezőgazdasági termelés növeléséért, az állami feladatok teljesítéséért.

Ha azt mondjuk, hogy a terv törvény, akkor az kötelező mindenki számára: megváltoztatni nem lehet, de teljesíteni azonban kell!

Minden állami szabályozó tényezőnek elő kell segítenie, hogy az ország különböző adottságú kolhozainak és szovhozainak megközelítőleg azonos gazdasági körülményeket létesítsünk. Az egyes gazdaságok eredményei döntő módon függenek majd vezetőiktől és a szakemberektől, a mezőgazdasági dolgozók lelkesedésétől és munkaszeretetétől, a párt-, a szovjet- és a mezőgazdasági szervek gyümölcsöző munkájától.

III. A MEZŐGAZDASÁG

ANYAGI-MŰSZAKI BÁZISÁNAK ERŐSÍTÉSE

A mostani hétéves tervidőszak éveit némileg gyarapodott a kolhozok és szovhozok anyagi-műszaki bázisa, traktor-, teherautó- és mezőgazdasági gépparkja. Nagyobb lett a mezőgazdasági munka energiaellátottsága is. Iparunk, a munkások, a mérnökök és technikusok sokat tettek azért, hogy korszerű technikával lássák el a mezőgazdaságot.

A kolhozok és szovhozok műszaki ellátottsága mégsem kielégítő. Nincs elég traktorunk, gépkocsink, kombájnunk és más bonyolult mezőgazdasági gépünk, sem elég kultivátorunk, boronánk és vetőgépünk. Ennek következtében elhúzódhatnak a mezei munkák, csökken a termés-hozam.

Aligha tekinthető rendjén valónak, hogy az őszi szántás 18–20 nap helyett olykor két hónapig is eltart, és egészen addig húzódik, amíg beáll a fagy, holott minden paraszt tudja, hogy jó termést csak a kora őszi szántás hozhat. Mivel nincs elég kombájnunk és egyéb gépünk, a szemes termények betakarításához nemritkán 30–40 nap is kell, ami óriási termésveszteségeket okoz.

A mezőgazdaság föllendítéséhez elengedhetetlen, hogy lényegesen javítsuk a kolhoz- és szovhoztermelés anyagi-műszaki ellátottságát, jelentősen növeljük a mezőgazdasági gépgyártást, javítsuk e gépek minőségét, megbízhatóságát, s növeljük élettartamukat.

A traktorok és más gépek gyártásának fejlesztése során biztosítanunk

kell az alkatrészek, szerkezeti egységek és mechanizmusok egységesítését. Tűrhetetlen az a helyzet, hogy valahányszor egy új gép jelenik meg, probléma van a pótalkatrészekkel, holott évről évre nagyobb a tartalék alkatrészek nomenklatúrája.

A munkások, mérnökök, technikusok, az ipari üzemek pártszervezetei kötelesek mindent elkövetni, hogy a mezőgazdaságot idejében ellássák gépekkel – még hozzá az eddiginél lényegesen jobb minőségű gépekkel. A mezőgazdasági szerveknek viszont szakítaniuk kell azzal a gyakorlattal, hogy többször is megváltoztatják az iparnak adott megrendelésüket.

Élesen vetődik föl az a kérdés is, hogy miként használják föl a meglevő gépeket, s gondosan bánnak-e velük. Mindenképp növelni kell a felelősséget a gépek helyes használatáért, fokozni kell a mezőgazdaságban dolgozó mérnökök, technikusok és gépkezelők anyagi érdekeltségét, javítani kell a kolhozok és szovhozok ellátását tartalék alkatrészekkel és anyagokkal.

Mindenekelőtt meg kell erősíteni a mezőgazdaságban a javító- és karbantartó-szolgáltatást. Nagyon fontos kérdés ez, megoldásával nem késlekedhetünk. Adhatunk sok új gépet a kolhozoknak és a szovhozoknak, de ha nem szervezzük meg kellőképpen a karbantartást, akkor nem érjük el a kellő eredményt. A jelenleg működő szervizek csupán 60 százalékban teszik lehetővé az idejében és jól végzett javítást. Csaknem 13 000 kolhozban nincs olyan műhelye, amely akár csak a folyamatos javítást is elvégezhetné.

A gép- és traktorállomások átszervezése idején nagyon szétzilálódott a javítószolgáltatás a mezőgazdaságban. Több mint 600 jól felszerelt javítóüzemet és -műhelyt átadtak a népgazdasági tanácsoknak és más nem mezőgazdasági szervezeteknek. Sok műhelyt adtak el olyan kolhozoknak, amelyek nem tudták őket teljesen kihasználni, ugyanakkor a szomszédos gazdaságoknak nem volt lehetőségük rá, hogy kijavítsák gépeiket.

A műhelyek rosszul vannak ellátva szerszámgépekkel és villamos berendezésekkel. Az utóbbi négy esztendőben a mezőgazdaság mindössze 36 000 fémmegmunkáló szerszámgépet kapott. Ez azt jelenti, hogy egy-egy gazdaságra nem egészen egy gép jut. Ezen a helyzeten javítani kell.

Rendezni kell a mezőgazdasági gépek, tartalék alkatrészek és anyagok, valamint a mezőgazdaságnak szolgáltatott villamos áram árát, hogy megszüntessük az eltérést az ipari és a mezőgazdasági fogyasztók számára megszabott árakban. Sajnos, költségvetésünk nem teszi lehetővé, hogy ezt az intézkedést az idén megvalósítsuk. Az Állami Tervbizottság-

nak és a pénzügyminisztériumnak föl kell kutatnia a forrásokat ahhoz, hogy a jövő évtől kezdve megoldjuk ezt a kérdést.

Helyeseljük és teljes mértékben támogatjuk azt, hogy gépesített munkacsapatokat, gépkölcsönző, állattenyésztési, talajjavító és gépállomásokat létesítsenek különféle szakmunkák elvégzése céljából. Az ilyen munkacsapatoknál és állomásokon olyan mennyiségű gépi felszerelést lehetne összpontosítani, amelynek megvásárlása az egyes gazdaságok számára nem előnyös, s az állam szempontjából sem célszerű.

Ezek a munkacsapatok és állomások a kolhozokkal és szovhozokkal kötött szerződések alapján például tőzeget, meszet termelhetnének ki és juttathatnának a talajba, talajjavító és földmunkákat végezhetnének, javíthatnák a réteket és legelőket, kiszolgálhatnák a magashegyvidéki gazdaságokat.

A mezőgazdasági termelés növelésének egyik döntő feltétele az, hogy a mezőgazdaságot kitűnően képzett gépmunkásokkal, mérnökökkel, technikusokkal lássuk el. A kolhozokban és szovhozokban – igen helyesen – már régóta úgy vélik, hogy a gépmunkás a falu központi alakja. Lényegében az ő jó munkájától függ a terméshozam, a begyűjtött termés mennyisége, a gazdaság jövedelmének növekedése, a kolhoztagok és szovhozdolgozók jóléte.

Nagyobb gondot kell fordítanunk a mérnökök és a technikusok, a traktorvezetők, a kombájnosok és más mezőgazdasági gépkezelők képzésére, gondoskodnunk kell arról, hogy anyagilag érdekeltek legyenek a termelés növelésében, a gépek jobb kihasználásában és megóvásában.

Az SZKP Központi Bizottságának Elnöksége a termelés növelésével, a mezőgazdaság szakosításával és intenzitásának következetes fokozásával kapcsolatos nagy feladatok megoldása céljából szükségesnek látja, hogy jelentősen emeljük a mezőgazdasági beruházásokat. Most dolgozunk az új ötéves terven. Ebben a tervben a kolhozokba 71 milliárd rubelt kívánunk beruházni.

A termelő rendeltetésű objektumok építésére és gépek beszerzésére 41 milliárd rubelt szán az állam, beleértve a javító-szerelő munkákra előirányzott 21 milliárd rubelt. Hatalmas összegek ezek. Elég arra utalnunk, hogy körülbelül ugyanennyit ruháztunk be a mezőgazdaságba a háború utáni 19 esztendő folyamán.

A traktorgyártást olyan mértékben kívánjuk növelni, hogy az ötéves terv végére elérje az évi 625 000 darabot, vagyis az ideinek csaknem a kétszeresét. Öt év alatt 1 790 000 traktort tervezünk szállítani a mezőgazdaságnak, ezen belül 780 000 szántó- és mezőgazdasági gépet – 10,7

milliárd rubel értékben. A gabonakombájnok gyártását évi 84 000-ről 125 000-re növeljük.

Ismeretes, milyen nagy nehézségeket okoz a mezőgazdaságnak az, hogy nincs elég tehergépkocsi. Egy öt éves tervidőszakban természetesen nem lehet teljesen kielégíteni a kolhozok és szovhozok tehergépkocsi-szükségletét. Mégis úgy véljük, hogy már a most következő öt éves időszakban megkészszerződik a tehergépkocsi-gyártás, s a mezőgazdaság csaknem 1 100 000 gépkocsit kap a legutóbbi öt évi 394 000-rel szemben.

Tervbe vettük azt is, hogy jelentősen növeljük a pótkocsis traktorok, az állattenyésztéshez szükséges gépek és felszerelések, továbbá a rakodó-, földásó, talajjavító gépek és öntözőberendezések előállítását.

Ahhoz, hogy ezt a hatalmas programot megvalósíthassuk, mintegy 80 új gyárat és üzemegységet kell építenünk, s ezekre az öt éves tervidőszakban a Szovjetunió Állami Tervbizottsága több mint 4 milliárd rubelt fordít.

Országunkban az utóbbi évek folyamán hatalmas villamos erőművek épültek. Ennek ellenére a kolhozok 12 százalékában mind a mai napig nincs villany, még világításra sem. A mezőgazdaság az országban termelt villamos energiának csupán 4 százalékát fogyasztja, s csak 2 százalékát használja termelési célokra.

A mezőgazdaság villamosítását sürgősen el kell végeznünk. Meg kell bízunk az Állami Tervbizottságot, az Állami Energetikai és Villamosítási Bizottságot, a mezőgazdasági minisztériumot, a tudósokat, hogy dolgozzák ki a mezőgazdaság átfogó villamosításának tervét, szem előtt tartva, hogy ezt a rendkívül fontos feladatot a legközelebbi években meg kell oldani.

A mezőgazdasági termelés föllendítését szolgáló intézkedésekről szólva feltétlenül hangsúlyoznunk kell a vegyipar fontos szerepét. Világosan kell látnunk, hogy minden tervezett intézkedésünk sokszorosán hatékonyabbá válik, ha megvalósítjuk a mezőgazdaság nagyarányú kémizálását. A vegyiparnak javítania kell munkáját, meg kell gyorsítania kitűnő minőségű ásványi műtrágyák, mérgező vegyszerek, gyomirtók és lombhervasztó vegyszerek gyártását és szállítását.

Különös nyomatékkal szeretném hangsúlyozni, hogy mennyire fontos az öntözés további fejlesztése az aszályos vidékeken, illetve a talajjavítás a túlságosan csapadékos, mocsaras körzetekben. A következő öt éves tervben több mint 3 millió hektárnyi területet teszünk öntözhetővé, és 6 millió hektárnyit lecsapolunk. Emlékeztetek arra, hogy az utóbbi húsz

évben az öntözött terület az országban mindössze 2,3 millió hektárral növekedett, talajjavítás pedig 3 millió hektáron történt.

Az öntözéses földművelést főként a közép-ázsiai köztársaságokban, Dél-Ukrajnában, Észak-Kaukázus és a Volga-vidék körzeteiben fejlesztjük ki. Öntözőrendszerek építését azonban csakis abban az esetben szabad engedélyezni, ha egyidejűleg gyűjtő- és víztelenítőcsatorna-hálózat is épül. Ezeknek a korszerű vízépítés színvonalán álló, kitűnő műszaki berendezéseknek kell lenniük. Másképpen nem lehet éveken át biztosítani és megóvni az öntözött földek termékenységét.

Országunk déli köztársaságaiban és területein, ahol az élőlő növények jelentős területet foglalnak el a kolhozokban és szovhozokban, továbbra is fejleszteni kell a gyümölcs-, szőlő-, teatermesztést, a szubtropikus és az értékes ipari növények termelését.

Már szó esett a földművelés nehéz helyzetéről a nem feketeföldű övezetben. Az ötéves tervben olyan intézkedéseket kell kidolgoznunk és megvalósítanunk, amelyek az OSZFSZK nem feketeföldű övezetébe tartozó körzetekben, a balti köztársaságok, Belorusszia, valamint az ukrainai Poleszje vidékén a mezőgazdaság lemaradásának igen gyors leküzdését szolgálják. Továbbfejlesztjük a nagy tejhozamú állatok tenyésztését, a sertésenyésztést, a gabona, a burgonya, a len, a kender, a komló és más növények termesztését.

Végül, állami szinten kell megközelítenünk és megoldanunk a savanyú talajok meszezésének kérdését, a trágyázásra szolgáló tőzeg kitermelését és begyűjtését ebben az övezetben. A folyó évtől kezdve az állam a saját költségén végezteti a meszezés és a talajjavítás munkálatait. A népgazdasági tervben szem előtt kell tartani a talajerózió elleni harcot is, és erre a célra elő kell teremteni a szükséges anyagi és pénzeszközöket.

Az SZKP KB Elnöksége megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy már ebben az esztendőben és a következő ötéves tervidőszakban is elfoglalják méltó helyüket a népgazdasági tervben azok a kérdések, amelyek a mezőgazdasági nagyberuházásokkal, a mezőgazdaság anyagi és műszaki ellátottságával, a falusi építkezésekkel, a kolhozok és szovhozok gazdaságának erősítésével függnek össze.

A Szovjetunió Állami Tervbizottsága és a szövetséges köztársaságok minisztertanácsai 1966-tól kezdve kötelesek rendelkezésre bocsátani azokat az anyagi és műszaki eszközöket, amelyek a kolhozokban és a szovhozokban a beruházást biztosítják. A mezőgazdaságnak a kellő időben és teljes egészében meg kell kapnia a szükséges anyagi létalapot.

IV. ÁLLÍTSUK A TUDOMÁNYT ÉS A LEGJOBB GYAKORLATOT A MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS FÖLLENDÍTÉSÉNEK SZOLGÁLATÁBA

A mezőgazdaság fogyatékoságainak megszüntetésében és a mezőgazdaság további föllendítésében nagy szerepet szánunk az agrártudománynak. A tudomány hatalmas ereje az elmélet és a gyakorlat egységében rejlik. Hazai tudományunknak nagyszerű vonása a nép szolgálata.

A neves orosz tudósok a világ tudományát gazdagító tudományos kutatásaik mellett közvetlenül foglalkoztak fontos gyakorlati kérdésekkel is. Ezt a hagyományt mindenképpen tovább kell fejlesztenünk.

Az országban a mezőgazdasági tudományos kutatóintézetek, szakiskolák, kísérleti állomások kiterjedt hálózata működik, s ezekben tudósok egész hadserege végez eredményes munkát. Közöttük is jól megérdemelt tisztelet övezi az olyan nagy tudósokat, mint Szkrajbin, Pusztovojt, Lukjanyenko, Kuzmin, Szokolov, Kiricsenko, Remeszlo, Bahtadze, Milovanov és sokan mások.

Mindazonáltal agrár- és biológiai tudományunk vívmányait jobban tudnánk hasznosítani, ha idejében felszámoltuk volna azokat a hibás elméleteket és dogmákat, amelyek kellő tudományos megalapozottság nélkül jöttek létre, és amelyeket adminisztratív eszközökkel támogattak.

A tudomány nem tűri el a szubjektívizmust, a gyakorlat által nem igazolt, elhamarkodott következtetéseket. Alapjául csakis olyan objektív adatok szolgálhatnak, amelyeket pontos kísérletek sora, a termelési tapasztalat, maga az élet igazolt.

Az igazi tudomány semmit sem fogad el könnyen, a tudomány nem lehet egyes tudósok, s még kevésbé adminisztrátorok monopóliuma, bármilyen nagy tekintélyt élvezzenek is. Sajnos, az utóbbi időkben előfordult, hogy a tudományban illetéktelen személyek olykor a döntőbíró szerepére vállalkoztak tudósok között folyó vitákban, s ezzel megbénították kezdeményezésüket, akadályozták a tudományos kérdések szabad, alkotó szellemű megvitatását.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiája és a Leninről elnevezett agrártudományi akadémia most intézkedéseket tesz, hogy összefogja a tudósok erejét a tudomány minél gyorsabb fejlesztése és a mezőgazdasági termelés segítése érdekében.

A szovjet nép nemcsak a mezőgazdasági és a biológiai tudományok dolgozóitól, hanem a vegyészektől, gépkonstruktőröktől, fizikusoktól, közgazdászoktól, fiziológusoktól, matematikusoktól, s minden más tudo-

mányág művelőitől is joggal elvárja, hogy méltóképpen kivegyék részüket a mezőgazdasági termelés fejlesztéséből.

Minden eszközzel elő kell segítenünk a mezőgazdaság területén dolgozó tudósaink eredményes munkáját. A tudomány minden segítséget és támogatást meg fog kapni a párttól és az államtól. A párt és a nép viszont a tudományos kutatások nagy eredményeit várja. Hiszünk tudósaink képességeiben, és kívánjuk, hogy bátrabban, vakmerőbben törjenek be az életbe, hatoljanak be az élő természet titkaiba, legyenek szoros kapcsolatban a kolhozokkal és a szovhozokkal, s új fölfedezésekkel és eredményekkel gazdagítsák a gyakorlatot.

Társadalmunk fejlődése során nagyszerű, értékes tapasztalatokkal felvértezett szakemberek nevelődtek ki a gyakorlati munkában. Eredményeik a termelékenység fokozásának kimeríthetetlen forrásai a mezőgazdaságban. Arra kell törekednünk, hogy a legjobbak tapasztalatait minél nagyobb mértékben hasznosítsuk a termelésben.

Annak idején sok kitűnő módja és formája volt nálunk a legjobbak ösztönzésének. Ezekről valahogy megfeledkeztünk. Gondolok itt az érdemrendekkel, érdemérmekkel, díszoklevelekkel való kitüntetésekre, értékes ajándékokkal való jutalmazásra, arra, hogy a legjobb dolgozók és gazdaságok eredményeit bemutatták az Országos Mezőgazdasági Kiállításon, ami kitűnő lehetőséget kínált a legjobb módszerek elterjesztésére.

A mezőgazdasági minisztériumnak és a Szakszervezetek Központi Tanácsának a szövetséges köztársaságok és a területek szovjet- és párt-szerveivel együttesen már a legközelebbi jövőben ki kell dolgozniuk azokat az intézkedéseket, amelyek a legjobb tapasztalatok alkalmazását, jobb propagandáját szolgálják.

Mezőgazdaságunkban a kitűnően képzett szakemberek óriási serege dolgozik. Sajnos, az utóbbi években előfordult, hogy nem becsülték meg kellően a szakembereket, nem vették figyelembe tudásukat és tapasztalataikat, sőt sok esetben egyenesen félreállították őket, megakadályozva ezzel, hogy teljesíthessék fontos kötelességüket.

Lenin arra tanított bennünket, hogy legyünk figyelmesek a szakemberekkel, részesítsük őket a kellő bánásmódban, becsüljük meg őket. „Csak úgy kapásból kijavítani a legjobb szakemberek százainak munkáját, banális tréfálkozásokkal elintézni a dolgot és azzal kérkedni, hogy joguk van »nem jóváhagyni« – hát nem szégyen és gyalázat ez?

Meg kell végre tanulnunk megbecsülni a tudományt, elutasítani a dilettánsok és a bürokraták »kommunista« göggjét, meg kell végre tanul-

nunk rendszeresen dolgozni, saját tapasztalataink, saját gyakorlatunk felhasználásával!”¹ Találó szavak!

Határozottan változtatnunk kell a mezőgazdasági szakemberek és tudósok iránti magatartásunkon, mindenkor segítenünk és támogatnunk kell őket, serkenteni kezdeményezésüket.

Az agronómusok és a zootechnikusok: a mezőgazdasági termelés technológusai. Szerepük épp olyan nagy, mint a mérnököké az iparban. A szakemberekben a párt a maga képzett, megbízható segítőt látja a mezőgazdaság föllendítéséért folytatott harcában. Bízunk a kommunista párt nevelte szakembereinkben, abban, hogy a gazdaságok, a párt- és a szovjetszervek vezetőinek hathatós támogatásával ki tudják fejteni alkotóképességeiket, s biztosítani tudják, hogy a földek terméshozama és az állattenyésztés hozama szüntelenül emelkedjék.

V. A KOLHOZOK ÉS A SZOVHOZOK TOVÁBBI SZERVEZETI ÉS GAZDASÁGI ERŐSÍTÉSÉNEK NÉHÁNY KÉRDÉSE

A mezőgazdaságban a termelőerők fejlesztésének igen fontos feltétele az, hogy a falu társadalmi és gazdasági viszonyai helyesen alakuljanak. Mint tudjuk, országunk földművelésében történelmileg a közös gazdaság két típusa alakult ki – a szovhoz és a kolhoz –, s ezek a szocialista tulajdon két formájára épülnek: az állami és a szövetkezeti tulajdonra.

A tapasztalat megmutatta, hogy e két gazdaságtípus fejlesztésének helyes összekapcsolása tette lehetővé a mezőgazdaság szocialista átalakítását. Föl kell tételoznünk, hogy a közös gazdaságnak ez a két típusa még hosszú ideig létezni és fejlődni fog. A mai szakaszban a mi kötelességünk nem az, hogy meggyorsítsuk az egyik formának másikká való átalakulását, hanem az, hogy tőlünk telhetőleg elősegítsük a közös gazdaság mindkét típusának fejlődését és virágzását.

Az SZKP Központi Bizottsága által tervezett gazdasági intézkedések megteremtik a feltételeket ahhoz, hogy a kolhozok és a szovhozok egyaránt sikeresen fejlődjenek és erősödjenek. Ahhoz azonban, hogy az új lehetőségeket minél jobban kihasználjuk a mezőgazdaság gyors föllendítése végett, meg kell szüntetnünk sok jelentős fogyatékoságot a szovhozok, s kivált a kolhozok vezetésében.

Igen sok önkényes, nem kellően átgondolt határozatot hoztak, amelyek

¹ *Lenin Összes Művei*, 42. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 335. old.

gyakran ellentétesek voltak a kolhozrendszer lényegével, a valóságos életviszonyokkal. Például az utóbbi évek során az ország sok területén nagyarányú kolhozösszevonások történtek. Egyes kolhozok akkorára terebélyesedtek, hogy irányíthatatlanná váltak. Amikor kolhozok alapjára építve szovhozokat szerveztek, nem teremtették meg mindenkor a szükséges gazdasági alapot, s emiatt sok ilyen szovhoz nehézkessé, alig irányíthatóvá vált, s egyesek közülük ma sem rentábilisak.

Mindez arról tanúskodik, hogy a falu társadalmi-gazdasági viszonyait érintő fontos kérdéseket nem lehet kampányszerűen, adminisztratív úton megoldani. Szem előtt kell tartani, hogy ezek a szovjet emberek millióinak létérdekeit érintik, tehát politikai kérdések, amelyeket megfontoltan, a gazdasági viszonyoknak megfelelően kell megoldani. Ugyanakkor az is legalább olyan meggondolatlanság volna, ha most nagy sietve visszaállítanánk a kisebb méretű gazdaságokat.

Nem lehetünk közömbösek aziránt, hogy sok esetben durván megsértik a kolhozrendszer demokratikus alapjait. Sok kolhozban a tagok zöme kimarad a szövetkezeti gazdaság döntő kérdéseinek megvitatásából és eldöntéséből. Mi több, néhány kolhozban az utóbbi időben nem tekintik irányadónak a szabályzat követelményeit, pedig a kolhozsabályzat az alapok alapja a szövetkezet irányításában és társadalmi életében.

A kolhoz társadalmi, szövetkezeti szervezet, amely nem élhet és nem fejlődhet normálisan, ha megsértik demokratikus alapjait. Ezért minden kolhozban biztosítani kell a demokratikus elvek szigorú megtartását a kolhoz ügyeinek igazgatásában.

El kell ismernünk, hogy az érvényes mezőgazdasági szövetkezeti szabályzatban sok tétel elavult. Az élet határozottan megköveteli a szabályzat javítását. Elérkezett az ideje, hogy kidolgozzuk az új mezőgazdasági szövetkezeti szabályzatot, s ebbe belefoglaljuk mindazt, ami a legutóbbi évek folyamán a kolhozépítés gyakorlatában jó volt. Egyidejűleg hozzá kell látnunk a kolhozok harmadik össz-szövetségi kongresszusának előkészítéséhez. E jövő évben összehívandó kongresszust meg kell előzniük a kerületi, területi, köztársasági kolhoz-kongresszusoknak.

Sok más olyan kérdés is napirendre került, amely a kolhozok és szovhozok szervezeti és gazdasági erősítését érinti. Tudjuk, hogy egy gazdaság helyes vezetése csak jól szervezett gazdasági munka, pontos gazdasági számítás alapján lehetséges. A kolhozok és a szovhozok gazdasági tevékenységében az objektív értékelés alapjának a jövedelmezőségi szintet kell tekintenünk. Sajnos azonban az önálló elszámolás elveit ma még gyengén alkalmazzák gazdaságainkban.

Nézzük például a szovhozokat. Az állam beruházási eszközöket ad nekik, megállapítja a termékbeadás tervét és az árakat, meghatározza a munkabéralapokat, sőt a munkások meg az adminisztratív és segédszemélyzet számszerű állományát is. A szovhozok veszteségeit ugyancsak az állam számlájára fedezik. A gazdasági önelszámolás magukban az állam és a szovhozok, valamint a kolhozok közötti kölcsönös gazdasági kapcsolatokban szenved csorbát.

Meg kell szüntetnünk a mértéktelen szabályozást a beruházások és a dotációk szovhozok szerinti elosztásában, a szovhozokat már a legközelebbi jövőben át kell állítani a teljes gazdasági önelszámolásra. A szovhozok rendelkezésében kell meghagyni az általuk szerzett nyereséget, amelyet a gazdaság fejlesztésére, beruházásra, a jól dolgozók ösztönzésére, a munkások és alkalmazottak kulturális és egyéb életkörülményeinek javítására kell fölhasználni.

Abból a célból, hogy a szovhozok a jó gazdasági munkával szerzett nyereséget valóban a termelés fejlesztésére használhassák föl, a tervező szerveknek elő kell irányozniuk a munkára vonatkozó limiteket, valamint a szükséges alapokat az építő- és más anyagokra, a gépekre és berendezésekre.

A mezőgazdasági minisztérium a szövetséges köztársaságokkal és más főhatóságokkal közösen, közgazdászok bevonásával készítsen konkrét javaslatokat a szovhozoknak a teljes gazdasági önelszámolásra történő átállítására.

Nem kis jelentősége van a kolhozok finanszírozásának és hitelellátásának. Feladataink közé tartozik az is, hogy ezen a területen rendet teremtsünk. Meg kell bízunk a mezőgazdasági és a pénzügyminisztériumot, valamint az Állami Tervbizottságot, hogy dolgozzanak ki javaslatokat a kolhozok pénz- és hitelellátási rendszerének megjavítására, s terjesszék ezeket az SZKP Központi Bizottsága elé.

Jelenleg sok kolhoznak nagy adósságai vannak az állammal szemben, s ez megnehezíti gazdasági munkájukat. A Központi Bizottság Elnöksége lehetségesnek tartja adósságuk eltörlését, hogy ezzel megkönnyítse elsősorban a gazdaságilag gyenge kolhozok helyzetét, s lehetővé tegye normális munkájukat.

Meg kell változtatnunk a kolhozok jövedelemadó-kivetésének rendjét is. A kolhozok megadóztatott jövedelmébe ma beleszámít a termelési költségek egy része, valamint a be nem fejezett termelés termékeinek értéke is. Ezt nem tekinthetjük helyesnek. E kérdéssel kapcsolatban elkészült a kolhozok jövedelmi adójáról szóló rendelet módosításának és

olyan új rend bevezetésének a tervezete, amely szerint az adót nem a kolhozok teljes, hanem tiszta jövedelme után vetik majd ki.

Megfelelő intézkedéseket kell tennünk a kolhozok és a szovhozok szocialista társadalmi tulajdonának további erősítése és védelme végett. Elsősorban a földhasználat területén kell rendet teremtenünk, nem szabad megtérnünk, hogy a földet elherdálják, s rablógazdálkodást folytassanak rajta.

A takarékosagra ma nagyobb szükségünk van, mint eddig bármikor. Nem kampányról van szó, hanem arról, hogy szüntelenül takarékoskodjunk mindennel: a gépi felszereléssel, az üzemanyaggal, a szállítóeszközök üzemeltetési költségeivel, s ne engedjük meg az anyagok, termékek és eszközök elvesztegetését, illetve elherdálását. Vonatkozik ez mindenkire: a kolhoztagra, a munkásra és a vezetőre egyaránt. Erélyes harcot kell folytatnunk a kolhozokban és a szovhozokban az állami és a munkafegyelem erősítéséért.

A mezőgazdasági termelés föllendítésének egyik fontos feltétele a mezőgazdaság dolgozóinak anyagi és erkölcsi ösztönzése. Ebben a tekintetben sok nálunk a megoldatlan kérdés. A kolhozokban és a szovhozokban a munkabérrendszer még messze van attól, hogy tökéletes legyen.

Meg kell bízunk a Szovjetunió mezőgazdasági minisztériumát, hogy a szövetséges köztársaságokkal közösen, a tudósok, szakemberek és a kolhozaktíva bevonásával általánosítsa az összegyűlt tapasztalatokat, készítsen javaslatokat a bérezés javítására a kolhozokban, s gondolkozzék azon, hogy a kolhoztagok garantált bérezése céljából pénz- és természetbeni alapokat létesítsünk.

Meg kell vizsgálni azt is, milyen legyen az anyagi ösztönzése azoknak a kolhoztagoknak és szovhozdolgozóknak, akik a növénytermesztéssel és az állattenyésztéssel közvetlenül foglalkoznak, s ebben a legjobb eredményeket érték el.

Nem vált be a szovhozok és egyesülések vezetőinek és szakembereinek korábban bevezetett bérezési rendszere. Ehelyett a szovhozok vezetőinek és szakembereinek fizetését a munka mennyiségétől, a képzettségtől és a munkaviszonyban töltött időtől függően kell megállapítani, s havonta a teljes bért ki kell fizetni.

Még egy kérdéssel szeretnék foglalkozni. Falusi dolgozók azt javasolják leveleikben, hogy a falvakra is terjesszük ki a városokban érvényes iparcikk- és élelmiszerárakat. A Központi Bizottság Elnöksége lehetségesnek tartja, hogy az áruk többségét tekintve 1965 májusától és csupán néhány árucikknél 1966. január 1-től kezdve ezt megvalósítsuk. Azok a

volt kolhoztagok, akiknek földje a szovhozok, más állami vállalatok és szervezetek tulajdonába ment át, fölvetik, hogy rájuk is terjesszük ki a kolhoztagokra érvényes nyugdíjtörvény hatályát. Ezt a kérdést is kedvezően fogjuk eldönteni.

A mezőgazdaság föllendítését célzó, a Központi Bizottság plénuma elé terjesztett gazdasági intézkedések kétségkívül lehetővé teszik, hogy a kolhozokat és a szovhozokat szervezetileg és gazdaságilag megerősítsük, a falusi dolgozók anyagi érdekelttségét fokozzuk, s a mezőgazdasági termékek termelését növeljük.

VI. EMELJÜK A FALUSI PÁRTMUNKA SZÍNVONALÁT

Hazánkban a gazdasági és kulturális építés nagy feladatai mérhetetlenül megnövelik a kommunista pártnak és kádereinek a társadalom életében betöltött vezető szerepét. A kommunizmus építése a nép hatalmas alkotóerejéből táplálkozik. Ez különösen nagy kötelezettséget ró a pártra: szüntelenül javítania kell szervező, politikai, gazdasági és ideológiai munkáját.

Maga a helyzet támaszt nagy követelményeket a párt kádereivel szemben. Országunkban magasra emelkedett az emberek kulturális színvonala, kitágult politikai látószögük. Párt- és szovjetkádereinknek fáradhatatlanul el kell sajátítaniuk a tömegek irányításának lenini művészetét, hogy sikeresen betölthessék a vezető szerepét, s eredményesen megoldják a kommunista építés feladatait.

A mezőgazdaság további fejlesztésére javasolt gazdasági intézkedések határozottan megkövetelik, hogy magasabb fokra emeljük a párt szervezeti vezetését. Az élet megmutatta, hogy minél magasabb a szervezeti vezetés színvonala, annál számottevőbbek a gazdasági eredmények.

Látnunk kell azonban, hogy néhány pártszervezet még nem befolyásolja kellően a kolhozok és a szovhozok gazdasági munkáját, nem figyel föl számos súlyos hibára. Sok pártszervezet munkája nem eléggé harcos és célratörő.

A szövetséges köztársaságok kommunista pártjai központi bizottságainak, a területi pártbizottságoknak, valamennyiünknek bizonyos mértékig meg kell változnunk, meg kell szabadulnunk minden hordalékos és káros dologtól a pártmunkában. Véget kell vetnünk a parancsolgatásnak és az adminisztrálgatásnak, a kicsinyes gyámkodásnak, a kolhoz- és szovhozvezetők és szakemberek gyakori cserélgetésének, ki kell irtanunk a kérkedés és hangoskodás minden megnyilvánulását.

A feladat az, hogy mozgósítsuk az embereket a Központi Bizottság intézkedéseinek megvalósítására, biztosítsuk ezek határozott és következetes végrehajtását. Ez elsősorban a pártszervezetek és vezetőik erőfeszítéseitől, energiájától, állhatatosságától és attól függ, hogyan tudják megszervezni a tömegeket.

Különösen nagy gondot kell fordítanunk arra, hogy erősítsük és fokozzuk a kolhozok és szovhozok pártalapszervezeteinek szerepét. Ők állnak a harc első vonalában, ők valósítják meg közvetlenül a párt politikáját és irányelveit. A falvakban jelenleg 50 000 pártalapszervezet van, s ezekben több mint 2 millió a kommunisták száma. Olyan óriási erő ez, amely harcos módon meg tudja oldani a párt által kitűzött feladatokat.

A kolhozok és a szovhozok pártalapszervezeteinek titkárait jelentős segítségben és támogatásban kell részesítenünk, annál is inkább, mert sokakat közülük először választottak meg erre a nehéz tisztségre. Lehetőséges, hogy némileg emelnünk kell majd a kolhoz- és szovhoz-pártszervezetek függetlenített titkárainak számát.

Nemrég állítottuk vissza a kerületi pártbizottságokat. Vezetőségükbe sok új, kiváló ember került be. Kötelességünk segíteni a kerületi pártbizottságokat abban, hogy gyorsan, tevékenyen és harcosan bekapcsolódjanak a munkába.

A Központi Bizottság nagy reményeket fűz a kerületi pártbizottságok munkájához; a gyakorlatban kell megoldaniuk a kolhozok és szovhozok szervezeti és gazdasági megerősítésére irányuló felelős feladatokat. Nekik kell összefogniuk és irányítaniuk a tanácsok, a szakszervezetek, a komsszol-szervezetek munkáját a falvakban, és gondoskodniuk kell arról, hogy a Központi Bizottságnak a mezőgazdaság föllendítésére tett intézkedései megvalósuljanak.

A pártszervezetek munkájának fő tényezője a szüntelen gondoskodás a kolhozok és a szovhozok gazdaságának fejlesztéséről, a mezőgazdasági termelés növeléséről. Az a feladatuk, hogy fáradhatatlanul gyarapítsák a legjobb dolgozók sorait, s megtanítsák az embereket a mezőgazdasági termelés magas rendű mesterségére. Minden faluban meg kell sokszorozódniuk azoknak, akik mesterei a növénytermesztésnek, az állattenyésztésnek, a gépkezelésnek.

A pártszervezeteknek egyúttal gondoskodniuk kell arról is, hogy a mezőgazdasági dolgozók kulturális és egyéb igényei kielégítést nyerjenek, lakásviszonyaik évről évre javuljanak, a falvakban jó klubok, könyvtárak, iskolák, üzletek legyenek. Ismerjük azt az életigazságot, hogy minden

társadalmi rendszer fejlődésében a termelésnek van döntő szerepe. Ám nem volna helyes, ha megfelelkeznenék a falu dolgozóinak kultúráját és életmódját érintő kérdésekről. A jó kulturális és életkörülmények megteremtése a kolhoz- és szovhoztermelés föllendítésének jelentékeny tényezője.

Munkánk akkor lesz eredményes, ha fel tudjuk használni az olyan hatalmas erőket, mint a szovjetek, a szakszervezetek és a Komszomol. Valahányszor a párt egy-egy nagy lépést tett a kommunista építés útján, mindenkor mozgósította a dolgozók e politikai tömegszervezeteit. A Központi Bizottság reméli, hogy a szovjetek, a szakszervezetek és a komszomol-szervezetek méltó helyet foglalnak majd el abban a harcban, amelyet népünk a mezőgazdaság föllendítéséért folytat.

Sokkal jobban föl kell használnunk az olyan hatalmas tömegszervező erőt, amilyen a szovjet sajtó. Több száz központi, köztársasági és területi lap jelenik meg nálunk. A Központi Bizottság nemrég hozott határozatot a kerületi lapok kiadásának felújításáról.

El kell érniünk, hogy sajtónk alaposan és mélyrehatóan megvilágítsa a mezőgazdaság fejlesztésével összefüggő kérdéseket. A lapok idejében vegyék észre és propagálják mindazt, ami új, foglalkozzanak a kolhoz- és szovhoztermelés legfontosabb kérdéseivel, s a legjobb példák felmutatásával tanítsák a tömegeket.

A falusi politikai tömegmunka gyakorlati megvalósításában az agitátorok és propagandisták hatalmas serege vesz részt. A politikai front e munkásai a gyűléseken, a kolhozok és a szovhozok dolgozóival folytatott beszélgetéseikben mindenkor arra törekednek, hogy megmagyarázzák pártunk politikáját, a legfontosabb hazai és külföldi eseményeket, s jó munkára mozgósítsák az embereket. Sok a tennivalójuk a mostani plénumon hozott határozatok ismertetése terén is.

A pártszervezetek minden lehető segítséget meg kell hogy adjanak az agitátoroknak nagy és fontos munkájukhoz. Gyakori találkozókra van szükség köztük és a pártbizottságok vezetői között, általánosítani kell tapasztalataikat, tökéletesíteni az agitációs és propagandamunkát. Segítsük az agitátorokat abban, hogy igazi nagy, forradalmi tettekre tudják lelkesíteni a népet.

Amikor szembenézünk a mezőgazdaság területén ránk váró bonyolult és nagy feladatokkal, újból nyomatékosan hangsúlyoznunk kell, hogy az eszmei edzettség, a pártpolitika helyességébe vetett rendíthetetlen hit az az erő, amelyik segít legyőzni a nehézségeket, ésszerűen megoldani a gyakorlati feladatokat.

A párt tapasztalata meggyőzően tanúsítja, hogy minél magasabb a párt-, a szovjet-, a gazdasági káderek eszmei színvonala és elméleti képzettsége, annál inkább hivatottak a tömegek vezetésére, annál gyümölcsözőbb egész gyakorlati munkájuk. Kádereinknek a jövőben is el kell sajátítaniuk a marxizmus-leninizmus elméletét, mélyrehatóan tanulmányozniuk kell a szocialista gazdaság törvényszerűségeit, tökéletesíteniük a politikai tömegmunka formáit és módszereit.

Azok az intézkedések, amelyeket az SZKP Központi Bizottságának Elnöksége a mezőgazdaság föllendítése érdekében kidolgozott, kedvező feltételeket teremtenek a falusi pártszervezetek munkájához. A feladat most az, hogy ezeket az óriási anyagi és szervezeti erőket működésbe hozzuk, s a lehető legjobban kihasználjuk a tömegek munkájának föllendítése, a magas termelékenység elérése végett, ami végső soron a mezőgazdaság további fejlődésének legfőbb tényezője. „Új munkafegyelmet teremteni – mondotta Lenin –, az emberek közötti társadalmi kapcsolat új formáit építeni, új formákat és módszereket teremteni az emberek munkába való bevonására – ez... igen hálás és igen nemes munka.”²

*

A mezőgazdaság föllendítését szolgáló javaslatokat, amelyeket önök elé terjesztettünk, és a velük kapcsolatos hatalmas állami beruházásokat maga az élet, egész népünk megérlelődött szükséglete diktálta. Meggyőződésünk, hogy e javaslatok megvalósításával a kolhozokat és a szovhozokat szilárd anyagi bázisra állíthatjuk, és olyan objektív feltételeket teremthetünk, amelyek segítségével a mezőgazdaság tervszerűen és biztos léptekkel haladhat előre.

A fő dolog most az, hogy erélyesen fölszámoljuk a szubjektivizmust a szocialista mezőgazdaság irányításának gyakorlatában, alaposan kihasználjuk a gazdasági és erkölcsi ösztönzőket a kolhozok és szovhozok termelőmunkájának minden területén. Nagyobb gazdasági önállóságot kell nekik biztosítani, s növelni kell a párt-, a szovjet- és a mezőgazdasági szervek, a vezetők és a szakemberek szerepét és felelősségét a mezőgazdaság ügyeinek állásáért.

Minden erőnket arra kell összpontosítanunk, hogy sikeresen megoldjuk a mezőgazdaság központi problémáját: növeljük a földművelési kultúrát, nagy termés hozamokat érjünk el, emeljük az állattenyésztés hoza-

mát, s biztosítsuk a mezőgazdasági termelés minden ágazatának jövődelmezőségét.

A Központi Bizottság Elnöksége által hozott intézkedések politikai lényege a gondoskodás a szovjet nép anyagi és kulturális életszínvonalának szüntelen növeléséről, a munkás-paraszt szövetség megszilárdításáról.

Egész pártunknak és népünknek világosan kell látnia, milyen jelentősek azok az intézkedések, amelyeket az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet kormány a mezőgazdaság föllendítéséért tesz, valamint azok a nagy anyagi ráfordítások, amelyeket az állam vállal. Ugyanakkor minden káderünknek jól meg kell értenie, hogy ez a ránk váró nagy munkának csupán a kezdete. Növelnünk kell a káderek felelősségérzetét, erősítenünk a párt- és állami fegyelmet minden szinten, magas követelményeket kell támasztanunk mindenkiel szemben: a vezetőktől a közvetlen végrehajtókig.

Valamennyiünknek nagy felelősségtudattal kell harcolnunk a mezőgazdasággal kapcsolatos terveink valóra váltásáért.

Hadd fejezzem ki azt a meggyőződésemet, hogy lenini pártunk a szovjet néppel szoros egységben megtesz mindent a szocialista mezőgazdaság föllendüléséért és folyamatos fejlődésért.

*

Pártunk plénuma nevezetes napokban végzi munkáját. A szovjet emberek a történelemben példátlanul álló hőstettet hajtottak végre. Egy szovjet ember, a kommunista párt tagja, elsőként lépett ki a kozmoszba. Szocialista államunk, népünk és pártunk nagy győzelme ez. Engedjék meg, hogy a plénum résztvevői nevében forrón gratuláljak Pavel Ivanovics Beljajevnek és Alekszej Arhipovics Leonovnak; a szovjet tudósoknak, mérnököknek, tervezőknek és munkásoknak e ragyogó győzelem alkalmával.

Ezekben a napokban népünk egy másik fontos győzelméről is meg kell emlékeznünk: a helyi szovjet választásokon, amelyeket minden testvéri köztársaságunkban megtartottak, ismét a kommunisták és a pártönkívüliek megdönthetetlen tömbje győzött.

Mindez arra buzdítja pártunkat, szovjet népünket, hogy újabb hőstettekkel gyarapítsa hazánk dicsőségét, segítse elő a kommunizmus győzelmét.

AZ IPAR ÉS A MEZŐGAZDASÁG FÖLLENDÍTÉSÉÉRT

BESZÉD AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1965. szeptember 29.]

I. EMELJÜK AZ IPAR MUNKÁJÁT A KOMMUNISTA ÉPÍTÉS FELADATAINAK SZÍNVONALÁRA

Ajelenlegi plénum napirendjén olyan kérdés szerepel, amelynek rendkívül nagy jelentősége van pártunk és államunk életében, az egész szovjet nép életében. A Központi Bizottság Elnökségének javaslatai az iparirányítás és a tervezés további fejlesztésének sarkalatos kérdéseit érintik.

Amikor az Elnökség kidolgozta ezeket a javaslatokat, abból indult ki, hogy meg kell tisztítani az utat, el kell hárítani mindent, ami akadályozza a szocializmus gazdasági törvényeinek teljes érvényesülését. Abból indulunk ki, hogy az iparirányítás új szervezeti struktúrája a tervezés és a gazdasági munka megjavítására tett intézkedésekkel párosulva tegye lehetővé iparunk még eredményesebb fejlődését, segítse elő minden ipari dolgozó – a munkástól a legmagasabb rangú vezetőig – alkotó kezdeményezésének legteljesebb kibontakozását.

Alekszej Koszigin elvtárs előadói beszédében részletesen kifejtette a plénum elé terjesztett intézkedések lényegét.

Újra hangsúlyoznom kell, hogy pártunk Központi Bizottságának Elnöksége nem azért vetette fel az iparirányítás megjavításának, a tervezés fejlesztésének és az ipari termelés fokozott gazdasági ösztönzésének kérdését, mert valamiféle zavarok mutatkoztak az ipar munkájában. Természetesen ilyesmiről nincs szó.

Iparunk jól dolgozik. Ezt eléggé meggyőzően tanúsítják iparunk növe-

kedésének a plénumon elhangzott beszámolóban és felszólalásokban felsorolt adatai. Munkásosztályunk és műszaki dolgozóink nagy sikereket értek el az ipari front több szakaszán.

A szovjet nép a kommunista párt vezetésével minden vonatkozásban fejlett, hatalmas ipart hozott létre. Ezen az alapon eredményesen megoldottuk a népgazdasági szükségletek kielégítésének feladatát. Ezen az alapon szilárdan biztosítottuk a Szovjetunió védelmi képességét, a legkorszerűbb, elsőosztályú haditechnikával láttuk el dicsőséges fegyveres erőinket. Iparunk egyre teljesebben elégíti ki a szovjet emberek szükségleteit. A közszükségleti cikkek termelése jelentősen nőtt és folyamatosan tovább növekszik.

Köztudomású, hogy a Szovjetunió az ipari termelés volumene tekintetében ma világviszonylatban a második, számos fontos termékfajta tekintetében pedig az első helyet foglalja el.

De ez, úgyszólván, a dolog mennyiségi oldala. Ám nem szabad elfelejtenünk, hogy iparunk minőségi vonatkozásban is gyorsan változik.

Iparunkban egyre növekszik a technikai haladás színvonalát meghatározó ágazatok részaránya. Olyan folyamatokat kezdenek alkalmazni, amelyek még nemrég is látszólag távol álltak a gyakorlati felhasználástól. Az ember szolgálatába állítjuk a nagyon magas és nagyon alacsony hőmérsékletet és nyomást, az óriási energiakonzentrációt. Egyre átfogóbban és sokoldalúbban alkalmazzuk a nukleáris energiát, az elektronikus számítógépeket és a kibernetikai berendezéseket.

Iparunk roppant mértékben megnövekedett lehetőségei és méretei az eddiginél jóval nagyobb követelményeket támasztanak az ipari dolgozókkal szemben, és ennek folytán sokkal bonyolultabbá válnak a termelés szervezésével, irányításával és tervezésével kapcsolatos feladatok.

Iparunk fejlődésének objektív tendenciája az, hogy egyre világosabban elhatárolódnak és a maguk sajátos útján fejlődnek az egyes termelési ágak. Mindegyiknek saját technológiája van, mindegyiknek megvannak a maga sajátosságai a technika fejlődése tekintetében. Mindegyik ágazatban másképp vetődnek fel a tudományos-technikai eredmények meghonosításának és alkalmazásának, a képzés és továbbképzés biztosításának feladatai. Ugyanakkor az iparirányítás jelenlegi rendszere, amely a népgazdasági tanácsokra épül, ellentétbe kerül az ágazati fejlődés tendenciájával.

Ennek következménye a kialakult helyzet, amelyről helyesen beszélt sok felszólaló. Egyet kell értenünk azzal, hogy az iparirányítás kialakult formái és a gazdasági munka nagy fogyatékoságai miatt nem tudjuk

teljes mértékben feltárni és a nép érdekében felhasználni társadalmi rendszerünk összes előnyét. Ez a lényege a plénumunkon ma megvitatott kérdésnek.

Amikor a Központi Bizottság elnöksége kidolgozta a plénum elé terjesztett javaslatait, abból indult ki, amit Lenin többször hangoztatott. Lenin ugyanis egységes egésznek tekintette a szovjet gazdaságot, szükségesnek tartotta, hogy országos méretekben biztosítsák a gazdaság egységét, a szovjet köztársaságok szoros gazdasági szövetségét.

Lenin nyomatékosan hangsúlyozta, hogy „partikularista anarcho-szindikalizmus lenne, nem pedig kommunizmus”, ha az egységes országos központtól megvonnék azt a jogot, hogy közvetlenül alárendelje magának egy-egy adott nagyipari ágazat összes vállalatát az ország minden részében.

A gyakorlat bebizonyította, hogy az iparirányításnak a népgazdasági tanácsokra épülő rendszere ténylegesen nem tudta kellőképpen biztosítani a gazdaság egységes irányításának e fontos követelményeit. Ez érthető is: hiszen egy-egy népgazdasági tanácsnak nincs lehetősége valamilyen iparágat egészében irányítani, csupán egy-egy iparág egyes vállalatai tartoznak hatáskörébe. Erre nagyon jól rámutatott a plénumon sok felszólaló.

Az ágazati irányítás lehetőséget nyújt majd arra, hogy jobban biztosítsák az egységes műszaki és gazdasági irányítást, ésszerűbben osszák el és használják fel a munkásokat és a műszaki kádereket, hatékonyabban honosítsák meg a termelésben a legújabb tudományos és technikai vívmányokat. Ez az iparirányítás ágazati rendszerének óriási előnye.

Egy-egy ágazat természeténél fogva nem zárkozhat saját szűk kereteibe, csak úgy létezhet, ha állandóan kapcsolatban van az ipar és az egész népgazdaság ágazataival. Nem véletlen, hogy még az iparirányítás jelenlegi területi, a népgazdasági tanácsokon alapuló rendszere mellett is fenn kellett tartanunk az ipari tervezés ágazati elvét. S meg kell mondani, hogy ez sok fogyatékoságtól óvott meg bennünket.

Az iparirányítás jelenlegi struktúrájának keretében a tudományos-kutató és tervező-szerkesztő szervezetek irányítása lényegében elszakadt a termeléstől. A népgazdasági tanácsok hatáskörébe tartozik az ipar, ám nem áll rendelkezésükre elegendő tudós, konstruktőr és technológus. Ugyanakkor az állami bizottságok, amelyeknek hatáskörébe a tudományos-technikai és tervező-szerkesztő szervezetek tartoznak, nem rendelkeznek megfelelő jogkörrel ahhoz, hogy eredményeiket realizálják a termelésben, s rendszerint kénytelenek senkit sem kötelező ajánlásokra szorítkozni. Ennek következtében olyan helyzet alakult ki, hogy sok esetben

mesterségesen hátráltatják a tudományos és technikai eredményeknek, valamint az élenjáró tapasztalatoknak az iparban való alkalmazását. Ez pedig természetesen hátrányosan befolyásolja az egész ipar fejlődését.

Még egyszer külön hangsúlyozni kívánom, hogy fő feladatunk iparunk műszaki színvonalának emelése, tudósaink és konstruktöreink legjobb eredményeinek felhasználása a termelésben.

Itt felmerül még egy kérdés. Nyilvánvaló: komolyan meg kell gondolnunk, hogy helyes-e a nálunk ez idő szerint fennálló rendszer, amelynek keretei közt több tucat azonos profilú vállalat próbálja megszervezni a többi vállalattól független, külön gyártmánytervezését. Elmondok egy jellemző példát.

A harkovi traktorgyár gyártja a DT-74, a volgográdi traktorgyár pedig a DT-75 típusú traktort. Mind a kettő teljesítménye és rendeltetése azonos, ennek ellenére konstrukciójuk eltérő.

Hasonló jelenségeket figyelhetünk meg a gépkocsiiparban. Például a Lihacsov autógyár a ZIL-130, a gorkiji autógyár pedig a GAZ-53/A típusú tehergépkocsit gyártja. A két típus teherbírása azonos, de konstrukciója merőben különböző: motorjaikat, hátsó hídjaikat, sebességváltóikat és más alapvető szerkezeti egységeiket nem egységesítették, s egyik a másikkal nem pótolható.

Nem szorul bizonyításra, hogy mennyire előnytelen ez, s mennyire megnehezíti a traktorok és gépkocsik üzemeltetését.

Minden jel szerint meglehetősen széles körben elterjedt az effajta felesleges párhuzamosság. Erről beszélt itt Tolsztyikov elvtárs is, amikor egy jellemző példát mondott el: nálunk különféle főhatóságok tíz tervezőirodája foglalkozik tengeri és folyami vontatóhajók tervezésével. Nyilván ez a magyarázata annak, hogy kilenc különféle terv alapján építenek azonos teljesítményű vontatóhajókat.

E példákról szólva még egyszer hangsúlyozni szeretném, hogy az újra megalakuló minisztériumoknak és tervező szervezeteknek a legrövidebb időn belül komolyan fontolóra kell venniük az egységes műszaki politika végrehajtását iparunk megfelelő ágazataiban.

Amikor itt a plénumon megtárgyaljuk az iparirányítás megjavításának kérdéseit, nem arról beszélünk, hogy mechanikusan térjünk vissza a népgazdasági tanácsok előtti régi rendszerhez, hanem arról, hogy meg kell teremteni az ágazati irányítást a vállalati gazdasági tevékenység tervezésének és értékelésének új elvei alapján, egyidejűleg továbbfejlesztve az irányítás központosítását és növelve a vállalatok operatív-gazdasági önállóságát.

A gazdaságirányítás közgazdasági módszerének erősítését javasoljuk, hogy teljes mértékben ki lehessen használni a szocialista termelési mód minden lehetőségét. A gazdasági ösztönzők rendszerének segítségével el kell érniünk, hogy minden egyes munkás, művezető, technikus, mérnök és alkalmazott közvetlenül érdekelt legyen az új technika meghonosításában, a technológia tökéletesítésében, a munkatermelékenység emelésében és a gyártmányok minőségének javításában. Ugyanez a célja a vállalati jogkör kiszélesítésének is, amit a nemrég elfogadott szocialista vállalati törvény ír elő.

A Központi Bizottság Elnöksége által javasolt intézkedések célja az, hogy maximálisan kibontakozzon kádereink és vállalati kollektíváink kezdeményező szelleme és alkotó tevékenysége. Hogy úgy mondjam, átcsoportosítjuk erőinket, felülvizsgáljuk lehetőségeinket, hogy gyorsabban haladhassunk előre és még eredményesebben fejleszthessük államunk gazdaságát.

Elvi kérdés, a nagypolitika kérdése, hogy a központosítást helyesen kombináljuk a helyi szervek jogaival, kezdeményezésével és felelősségével. Az új rendszer keretében jól kapcsolódik össze a centralizmus és a demokrácia az iparirányításban. Ez többek közt abban jut kifejezésre, hogy számos iparágban szövetséges köztársasági minisztériumokat és gazdasági egyesületeket hozunk létre, továbbá növeljük a szövetséges köztársaságok jogait a tervezésben, a beruházásokban, a finanszírozásban, a munka- és bérügyekben. Ez lehetővé teszi, hogy az országos érdekeket helyesen egyeztessük össze mindegyik köztársaság érdekeivel.

A szövetséges köztársaságok vezető káderei nagy tapasztalatokat szereztek az iparirányításban. Ezeket a tapasztalatokat feltétlenül teljes mértékben érvényesíteni fogják az iparirányítás új rendszerében is.

Az irányítás új rendszerére áttérve csökkentjük a közbülső fokozatok számát a vállalat és a központi igazgatási szerv között. Ennek haszna nyilvánvaló. Ugyanakkor hangsúlyoznunk kell, hogy az új rendszer kádereinktől minden szinten nagyobb önállóságot, felelősséget és bátorságot követel a kérdések eldöntésében.

Az eddigi irányítási rendszer, amelynek keretében párhuzamosan több szervezet (a gazdasági körzet népgazdasági tanácsa, a köztársasági népgazdasági tanács, a Szovjetunió Népgazdasági Tanácsa, a Legfelső Népgazdasági Tanács) foglalkozott ugyanazokkal a kérdésekkel, olyan feltételeket teremtett, amikor egyes dolgozók kísértésbe estek, hogy saját melléfogásaikat és hibáikat más főhatóságra hárítsák át, minden nehézséget „objektív okokkal” magyarázzanak. Ilyen körülmények között

gyakran még jó vezetők is kezdték úgy érezni, hogy nem tartoznak közvetlen felelősséggel a rájuk bízott ügyért...

Világos, hogy e hiányosságok megszüntetéséhez az iparirányítás rendszerének átszervezése egymagában még nem elegendő. Szükség van arra is, hogy az igazgatási szervek és főleg a párt- és társadalmi szervezetek huzamos és kitartó nevelőmunkát végezzenek, határozottan véget vessenek a felelőtlenségnek, a huzavonának, a bürokratikus ügyintézésnek. Nagyon fontos, hogy olyan kádereket válasszanak ki, akik tudnak bátran és önállóan dolgozni.

Az előadó és a hozzászólók már említették, milyen feladatokat kell majd megoldaniuk az újonnan megalakuló minisztériumoknak. Anélkül, hogy ismétlésekbe bocsátkoznék, röviden a következőket szeretném még megjegyezni.

Nagy reményeket fűzünk a minisztériumokhoz. Itt, a plénumon, egészen világosan meg kell mondanunk, hogy a minisztériumoknak és személyesen a minisztereknek teljes felelősséget kell majd viselniük a párt és az állam előtt ágazatuk munkájáért. Biztosítaniuk kell majd az iparág komplex fejlesztését a modern tudományos és technikai vívmányok alapján, olyan módon, hogy mennyiség, választék és minőség szempontjából egyaránt teljesebben kielégítsék a népgazdaság iparcikkszükségleteit. A minisztériumok egyik fontos feladata az lesz, hogy minden módon szilárdítsák és erősítsék az állami fegyelmet, s a vállalatoknál biztosítsák a munka példás rendjét és magas kultúráját.

Feladataik eredményes megoldásához a minisztériumoknak ágazatukban a legfelső hatalommal kell rendelkezniük, valóban kormánysszerveknek kell lenniük. A minisztériumok és a népgazdasági tanácsok munkájának sokéves tapasztalatai azt mutatják, hogy a jogok legkülönbözőbb korlátozása, sőt, olykor a kicsinyes gyámkodás nem szolgálja a javulást. Ellenkezőleg, a vezetőknek nagy jogokat kell adnunk, mert ez teremti meg a feltételeket ahhoz, hogy még jobban kifejtsék képességeiket. Butoma elvtárs és mások helyesen vetették fel mindezeket a kérdéseket felszólalásukban.

A vállalatok irányításának rendszerét maximálisan egyszerűvé kell tennünk. Gondosan ki kell dolgoznunk mindegyik – mind a már működő, mind az ezután megalakítandó – minisztérium struktúráját, csökkenteni kell a vállalati termelő tevékenység irányításának fokozatait, hogy a minisztériumi apparátusok mozgékonyak legyenek, képesek legyenek operatív, összehangoltan és hozzáértően megoldani a vállalatok munkájának minden kérdését.

A minisztériumok tevékenységében fontos helyet foglal el majd a káderekkel való foglalkozás. Mindenekelőtt arra kell gondot fordítani, hogy a minisztériumi apparátusba magas képzettségű szakemberek, az állami érdekeket képviselni tudó, jó szervezők kerüljenek. Az állami bizottságok, a népgazdasági tanácsok és a vállalatok legjobb kádereit kell alkalmaznunk a minisztériumokban. Egyszersmind biztosítanunk kell a fiatal és a régi káderek helyes összhangját. Bátran vezető beosztásba kell helyezni a tehetséges fiatal kádereket.

Véleményünk szerint az egyik miniszterhelyettesre kell bízni a kádermunka állandó irányítását. Ez nem formális intézkedés, elvtársak. Ez ad módot arra, hogy lényegesen megjavítsuk a káderek kiválasztását, elosztását, képzését és továbbképzését, amiről sok felszólaló beszélt itt. De ez magától értetődően semmiképpen sem mentesítheti a felelősségtől a minisztériumi kollégiumokat és a minisztereket a káderek kiválasztását illetően.

Annak idején sok kiváló termelési vezető, nagy tapasztalattal, magas fokú képzettséggel rendelkező szakember ment dolgozni a népgazdasági tanácsokba. Ezek az emberek munkájukkal és hozzáértésükkel nagymértékben hozzájárultak az ipar fejlődéséhez. A népgazdasági tanácsok, az állami bizottságok és más megszüntetésre kerülő szervek egyetlen munkatársának se legyen kétsége afelől, hogy tapasztalatukat és tudásukat megfelelően hasznosítani fogják. Nagyon sok feladat áll előttünk, elvtársak, mindenki számára akad munka, s nekünk gondoskodnunk kell erről.

A Tudományos és Műszaki Állami Bizottságnak nagy segítséget kell nyújtani a minisztériumoknak a tudományos-technikai eredmények meghonosításában. Semmiképpen sem szabad megengedni, hogy e fontos szerv szakképzett apparátusa elszakadjon iparunk aktuális szükségleteitől s – hogy úgy mondjuk – csak a könyvespolcok számára dolgozzék.

Az új iparirányítási szerveknek gondoskodniuk kell arról, hogy tudományos-kutató intézeteik teljes mértékben felelősséget vállaljanak határozataikért és ajánlásaikért. Meg kell szüntetni a felesleges párhuzamosságot, tudományos-kutató intézeteink erőinek és anyagi eszközeinek a nagyszámú, olykor erőltetett, perspektívtalan, semmiféle értéket nem képviselő téma miatti szétforgácsolását.

Az iparirányítás átszervezése és a gazdaságirányításban a közgazdasági módszerek szerepének növelésére vonatkozó intézkedések nagyobb következményeket támasztanak a népgazdasági tervezéssel és következtésképpen a tervező szervekkel szemben.

Már több ízben szoltunk arról, hogy mind a távlati, mind pedig az éves

terveinket tudományos alapon kell kidolgozni, e terveknek gazdaságilag megalapozottaknak és teljes mértékben kiegyensúlyozottaknak kell lenniük. Sajnos, ezt még nem értük el. Itt, a plénumon, egyebek között Kunajev, Maserov, Kokarjev, Novikov és más elvtársak felszólalásaikban sok példát idéztek arra vonatkozóan, hogy milyen komoly hiányosságok mutatkoznak tervezésünkben, és hogy ezek milyen következményekkel járnak. Az ipar fejlődésében még mindig előfordulnak aránytalanságok, emelkedik a befejezetlen építkezési objektumok száma és nő a fel nem szerelt berendezések tömege, tekintélyes anyagi és pénzforrások pedig hosszú időre befagynak. Az említett hiányosságok megszüntetése természetesen bonyolult feladat, de ezt a munkát következetesen, a központ és a köztársaságok közös erőfeszítéseivel el kell végezni.

A tervidőszak folyamán igen sokszor módosítják az egyes mutatókat és feladatokat, s ez azt mutatja, hogy terveink nem tökéletesek, s hogy a vezetők egy része nem veszi elég komolyan a tervek végrehajtását. A vállalatok vagy a népgazdasági tanács vezetői gyakran kérik egyik-másik feladat módosítását, de néha csak azért, mert ők maguk rosszul szervezték meg azok teljesítését. És akadnak olyan pártszervezetek, amelyek lehetségesnek tartják, hogy támogassák az ilyen javaslatokat és harcoljanak elfogadtatásukért.

Minden szinten javítani kell a tervezőmunkát, kezdve a vállalatoktól egészen a központi tervező szervekig. Tervező szerveinknek a gazdasági építés tudományos irányításának igazi vezérkarává kell válniuk. A tervet a társadalom meglevő és előre látható szükségleteinek pontos számításbavételére, a rendelkezésre álló lehetőségek és tartalékok beható ismeretére kell alapozni. A tervek révén meg kell oldani a technikai haladás meggyorsításával összefüggő kérdéseket, hogy az állam megfelelő tartalékokkal rendelkezzen előre nem látható esetekre és a tervben elő nem irányzott új feladatok megoldására.

Különösen nagy gonddal kell kiválasztanunk a legtapasztaltabb, legképzettebb, a leglelkiismeretesebb munkatársakat, a legjobb közgazdászokat a tervező szervezetben, elsősorban a Szovjetunió Állami Tervbizottságában végzendő munkára. El kell érniünk, hogy – mint Lenin mondta – az Állami Tervbizottság a hozzáértő embereknek, a szakértőknek, a tudomány és a technika képviselőinek együttese legyen. Fokozni kell az Állami Tervbizottság szerepét, önállóságát és tekintélyét a népgazdasági irányítás szerveinek rendszerében.

Röviden tehát, mindent meg kell tenni, hogy teljes mértékben leszámoljunk a tervezésben mutatkozó szabadossággal és szubjektívizmussal.

A tervező szervek munkatársainak kizárólag az objektív gazdasági számításokhoz igazodva kell dolgozniuk, s biztosítani kell számukra a lehetőséget, hogy így dolgozhassanak.

Az iparirányítás megjavítására, a tervezés fejlesztésére és az ipari termelés gazdasági ösztönzésének fokozására irányuló intézkedések – amelyeket a plénum majd elfogad – parancsolóan megkövetelik pártunk szervező- és politikai munkája színvonalának jelentős emelését. Nyíltan meg kell mondanunk: ha azokat a gazdasági intézkedéseket, amelyeket most tervbe veszünk, nem fogja alátámasztani egész pártunknak, a kommunisták sokmillió seregének munkája, akkor ezeket az intézkedéseket nem tudjuk kellő sikerrel megvalósítani.

A szövetséges köztársaságok kommunista pártjai központi bizottságainak, a területi, városi, kerületi pártbizottságoknak, s az összes pártszervezeteknek a munkájában a legfőbb most plénumunk határozatainak széles körű ismertetése. Határozatainkat el kell juttatni az egész párthoz, tudatosítani kell minden kommunistában és minden dolgozóban. Rendkívül fontos, hogy minden szovjet ember jól megértse, mi diktálta a plénum határozatait, milyen szerepet hivatottak betölteni ezek a határozatok iparunk és egész gazdaságunk továbbfejlesztésében, a nép anyagi jólétének növelésében. El kell érniük, hogy minden munkás, technikus, mérnök tisztában legyen szerepével és felismerje a termelés tökéletesítése terén reá háruló felelősséget. A sajtónak, a rádiónak, a televíziónak, propagandistáinknak és agitátorainknak sokat lehet és kell tenniük a Központi Bizottság plénumán hozott határozatok népszerűsítésében.

Az ipar legfontosabb közgazdasági problémáinak állandóan a pártszervezetek figyelmének központjában kell állniuk. A pártszervezetek kötelessége, hogy biztosítsák az anyagi ösztönzés elveinek és a gazdálkodás más közgazdasági módszereinek helyes alkalmazását, minden eszközzel fejlesszék a munkások, a mérnök-műszaki dolgozók és az alkalmazottak alkotó kezdeményezését és aktivitását.

Tudatában kell lenniük annak, hogy az iparirányításban tervezett változtatások sikeres végrehajtása és a gazdasági ösztönzők felhasználása nemcsak egész iparunk további fellendítésének feltételeit teremti meg, hanem fokozza a vállalati kollektíva és külön-külön minden egyes dolgozó érdekeltségét munkája eredményében.

A vállalati kollektíva jó munkája a mostaninál konkrétabb eredményekkel fog járni a vállalati lakásépítkezés fejlesztését, új óvodák, kulturális művelődési intézmények, sportlétesítmények stb. építését szolgáló pót-

lólágos alapok formájában. A plénumon felszólalt sok elvtársunk teljes joggal hangsúlyozta ezt a fontos körülményt.

A létesítendő minisztériumok előtt álló nagy feladatok sikeres valóra váltása különösen nagy felelősséget ró a minisztériumok pártszervezeteire. A minisztériumi pártbizottságok titkárainak posztjaira magas fokú szak-képzettséggel rendelkező, tapasztalt pártmunkásokat kell javasolni. A minisztériumok pártbizottságainak rendszeres időközönként tájékoztatniuk kell az SZKP Központi Bizottságát pártszervezeteik munkájáról és azokról az intézkedésekről, amelyeket a minisztériumi apparátus tevékenységének megjavítása végett foganatosítanak.

Az iparvállalatok jogkörének bővítésével és a számukra nyújtott nagyobb önállósággal kapcsolatban főként a pártalapszervezeteknek, vagyis azon sejteknek a szerepe és felelőssége növekszik, ahol a termelés sorsa eldől. Most sok tervmutatót közvetlenül a vállalatok fognak kidolgozni és véglegesen jóváhagyni, s itt fogják meghatározni a termelés bővítésének és az új technika bevezetésének perspektíváit.

Ilyen körülmények között a vállalatok alapszervezeteinek alaposabban kell foglalkozniuk a termelőmunka kérdéseivel. De a vállalati alapszervezetek legfőbb feladata továbbra is – akárcsak korábban – az emberek, a nép, a munkásosztályunk körében folytatott munka. A munkásosztály volt és marad az anyagi javak legfőbb létrehozója; a munkásosztály mérnöki-műszaki értelmiségünkkel karöltve, munkájával, hozzáértésével dönti el népgazdasági terveink sorsát.

Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni szeretném, mennyire fontos az anyagi érdekelttség tényezőjének helyes összekapcsolása az erkölcsi ösztönzők széles körű felhasználásával, a kommunista nevelés fokozásával.

Az ipar, az építőipar és a közlekedés pártalapszervezetei sok tapasztalatot szereztek a gazdasági építés irányításában, a népgazdasági tervek teljesítéséért vívott harcban. Ezek a pártszervezetek sok hazafias kezdeményezést indítottak útnak a műszaki haladás gyorsítása, a termékek minőségének javítása érdekében, az önálló gazdaságos elszámolás megszilárdításáért és a takarékoságért vívott harcban.

Napjainkban még felelősségteljesebb feladatok állnak az alapszervezetek előtt. Most különös jelentősége van a kezdeményezésnek és a vállalkozó szellemnek, annak, hogy fokozódjék a pártszervezet szerepe a tervek teljesítéséért és a gazdasági mutatók javításáért vívott harcban, a szocialista verseny kibontakoztatásában, amely mindig, építőmunkánk egész folyamán igen nagy szerepet töltött be.

Pártszervezeteink munkájában nagy figyelmet kell fordítani a takaré-

kosságért, a minden területen megvalósítandó gazdaságosságért vívott harc kérdéseire. Ez természetesen nem új probléma. A pártban nemegyszer felvetettük ezt a kérdést. De előrehaladásunkkal, a népgazdaság méreteinek növekedésével együtt mindinkább fokozódik a legszigorúbb takarékoságért vívott harc jelentősége. A termelés jelenlegi volumene mellett még a legkisebb százaléknyi anyag- vagy munkaidő-veszteség is óriási számokban fejeződik ki, s rendkívül nagy veszteséget okoz az országnak.

Minden egyes pártszervezet, minden egyes pártvezető érdekének kell tekinteni, ha minden kommunistánban, a vállalat minden dolgozójában meg tudja gyökereztetni azt a tudatot, hogy az állam anyagi eszközeivel takarékoskodni kell, hogy a nyersanyagokat, az anyagokat, a berendezéseket a legnagyobb hatásfokkal kell felhasználni.

Pléniumunk nagy feladatokat állít az elméleti front dolgozói elé. A párt elvárja a társadalomtudományok képviselőitől, hogy méltóképpen ki-vegyék részüket a marxista-leninista közgazdasági elmélet továbbfejlesztéséből.

A kommunista építés során mindig sok égető probléma vetődik fel, amelyeknek gyakorlati megoldásához mélyreható elméleti munka szükséges. Ma például előtérbe kerülnek olyan kérdések, mint a szocialista gazdaságos elszámolás, vagy a nyereség, az áru, a hitel, a gazdasági szerződések stb. felhasználása a gazdaság tervszerű irányításában, a szocialista ipar szervezése és irányítása a kibontakozó tudományos-technikai forradalom viszonyai között, a központosított tervezés kombinálása a vállalatok gazdasági önállóságával stb. Mindezek a kérdések ma különösen időszerűek. Az aktuális gazdasági problémák alkotó feldolgozásának elsőrendű és elengedhetetlen követelménnyé kell válnia a tudósok, a teoretikusok, a propagandisták tevékenységében.

Fokozni kell a harcot az ellenséges ideológia képviselőinek olyan irányú kísérletei ellen is, hogy meghamisítsák a pártunk által foganatosított gazdasági intézkedések értelmét.

A pártszervezetek egyik fontos feladata a káderek kiválasztása, elosztása és nevelése. A kádermunka pártunk tevékenységének központi kérdése, legfőbb gondoskodásának tárgya. A párt kétségkívül sokat tett azért, hogy az ipart ellássa szakképzett káderekkel. Az utóbbi időben azonban lankadt a figyelem ezek iránt a kérdések iránt.

A pártbizottságoknak és a pártszervezeteknek nagy munkát kell végeznük a káderek nevelése végett. Ez annál inkább is szükséges, mert az utóbbi években itt-ott olyan káros tendenciák mutatkoztak nálunk, mint a

helyi érdekek túlzott előtérbe állítása. Olykor ugyanis még előfordul nálunk: egy köztársaság vagy egy gazdasági körzet népgazdasági tanácsa valamilyen hiánycikket állít elő, de amikor ennek a terméknek az elosztására sor kerül, akkor csak saját fogyasztói szükségleteinek és igényeinek kielégítéséről gondoskodnak ténylegesen. Bőségesen ellátják őket, még tartalékot is hagynak, viszont megengedhetőnek tartják, hogy a többi köztársaság, vagy a többi gazdasági körzet fogyasztói számára teljesítendő szállításokat ímmel-ámmal végezzék, s előfordulnak olyan esetek is, hogy nem teljesítik a köztársaságok közötti szállításokat. Mi ez, ha nem a legigazibb helyi önzés, káros és teljesen megengedhetetlen jelenség szocialista államunk életében?!

Az is előfordul, hogy valamely gazdasági körzet vezetői igyekeznek mindenképpen megszervezni maguknál valamely berendezésfajta gyártását, bár az állam szempontjából gazdaságilag sokkal előnyösebb lenne, ha az illető berendezés előállítását más körzetben szerveznék meg. Ezek mind káros tendenciák – s a pártnak rendszeresen és kitartóan harcolnia kell ellenük...

Iparunk, egész népgazdaságunk fellendítését csak az egész ország gazdasági fejlődésének egysége alapján lehet elérni. Ez vitathatatlan igazság. Ez vezérelte a Központi Bizottság Elnökségét is, amikor kidolgozta a jelenlegi plénumon megvitatott javaslatokat. A javasolt intézkedések megvalósítása még jobban elő fogja segíteni országunk egész gazdaságának fellendülését, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének erősödését.

Miközben következetesen munkálkodunk azon, hogy fokozzuk a párt szerepét a kommunista építésben, sohasem szabad megfeledkeznünk arról, hogy ennek az irányvonalnak a megvalósítása megkívánja az összes szervezetek, elsősorban a szovjetek, a szakszervezetek és a Komszomol aktív munkáját. Bizonyosak vagyunk abban, hogy a szovjet szervek, a szakszervezetek és a lenini Komszomol minden szükségeset megtesznek, hogy a lehető legjobban oldják meg a jelenlegi plénium határozatainak megvalósításával kapcsolatban felmerülő nagy feladatokat.

II. AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK MÁRCIUSI PLÉNUMA – A PÁRT FALUSI POLITIKÁJÁNAK MEGINGATHATATLAN ALAPJA

Bár a mezőgazdasági termelés fejlesztésének kérdései a Központi Bizottság e plénumán nem szerepelnek külön napirendi pontként, mégis engedjék meg, hogy rövid tájékoztatást adjak arról, hogyan alakult a mező-

gazdaság helyzete az SZKP Központi Bizottságának márciusi plénuma óta.

A Központi Bizottság tagjai tudják, hogy a párt és a szovjet nép mélységes meglepéssel és nagy érdeklődéssel fogadta a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának márciusi plénumán hozott határozatokat. Ma még korai lenne, ha átfogóan összegeznénk e határozatok végrehajtásának eredményeit. De ma már mindenki előtt nyilvánvaló, hogy ezek a határozatok nagy politikai és munkaaktivitást indítottak el a falun. Ebben az évben a mezőgazdasági munkák szervezettebben folynak, s eredményesen küzdik le azt a sok nehézséget, amelyet a kedvezőtlen időjárás okozott. Ezek közül a legfőbb nehézség a csaknem mindenütt hűvös és nagyon elhúzódo tavasz volt, amit sok nagy gabonatermő vidéken aszályos nyár követett. Ezekhez a nehézségekhez kell még sorolni a közép-ázsiai vidékeken – a legfontosabb gyapottermő területeken – az idei súlyos vízhiányt...

Pártunk igen fontos lépést tett, amikor a Központi Bizottság márciusi plénumán kidolgozta a mezőgazdaság fellendítésére irányuló gazdasági intézkedéseket. Ezzel azonban, amint ezt már többször hangsúlyoztuk, nem merül ki a mezőgazdaság fejlesztéséről való további gondoskodásunk. A mostani ötéves tervidőszakra szóló terveinkben jelentős összegeket irányoztunk elő a gépkocsik, a traktorok és más mezőgazdasági gépek gyártásának fejlesztésére. Meghatároztuk a műtrágyát és a vegyszereket gyártó vállalatok fejlesztésével kapcsolatos alapvető feladatokat, a fejlesztés méreteit, ami általános meggyőződésünk szerint földjeink termőképessége további növelésének, a gazdag termés elérésének ugyancsak jelentős tényezője lesz.

Hangsúlyoznunk kell, hogy államapparátusunk egyes láncszemeiben – az Állami Tervbizottságban, a minisztériumokban és a különböző főhatóságoknál – még mindig nem szűnt meg az a törekvés, hogy más ügyek helyrehozását, a számok „kiegyensúlyozását” a mezőgazdaság rovására végezzék el, hogy csorbítsák a kolhozok és a szovhozok érdekeit. S mindez a Központi Bizottság márciusi plénumán hozott egészen világos határozatok ellenére történik, amelyek kötelezően előírják, hogy a lehető legnagyobb segítséget kell nyújtani a mezőgazdaságnak.

Az ilyen tendenciák közös ügyünkre nézve igen veszélyesek, mivel a mezőgazdaság fellendítése nélkül gondolni is nehéz a kommunista építés feladatainak sikeres megoldására. Meg kell követelnünk a mezőgazdaságnak segíteni hivatott minden dolgozótól, minden minisztériumtól és fő-

hatóságtól a márciusi plénum határozatainak pontos és maradéktalan teljesítését.

A mezőgazdaság fellendítését szolgáló terveinkben feltétlenül figyelembe kell vennünk, hogy a kedvezőtlen időjárási feltételek az ország különböző kerületeiben csaknem minden évben nagy hatással vannak a mezőgazdaságra.

Ismeretes, hogy hazánkban a szántóterületek jelentős része olyan övezetben fekszik, ahol nincs elég csapadék. Olykor ez a legfőbb ok, amely a mezőgazdasági termelésben tett erőfeszítéseink eredményességét csökkenti. A Központi Meteorológiai Intézet adatai szerint az 1930–1965 közötti időszakban, vagyis 35 év alatt a szaratovi területet tízszer, a kujbisevit 12-szer, a volgográdit 15-ször, az asztrahanyit 18-szor, a rosztovit 12-szer, a sztravropolit 14-szer sújtotta erős aszály. Ukrajnában, főleg déli területein, ugyanezen időszakban 11 aszályos esztendő volt.

Hazánk másik részén – Belorussziában, a balti köztársaságokban, az ukrainai Poleszjében, az OSZFSZK nem feketeföld-övezetében éppen ellenkező a helyzet: jelentős mezőgazdasági területek megsínylik a túlzott nedvességet, sőt, el is mocsarasodnak.

Ebből valamennyien arra a gondolatra és véleményre jutunk, hogy hazánk kolhozaiban és szovhozaiban komoly öntözési és talajjavítási munkákat kell végezni. A Központi Bizottság és a minisztertanács megbízásából a Mezőgazdasági Minisztérium, az Állami Vízgazdálkodási és Öntözési Bizottság, a Szovjetunió Állami Tervbizottsága, az Agrártudományi Akadémia a szövetséges köztársaságokkal karöltve javaslatokat fog kidolgozni a földek öntözésével és a talajjavítással kapcsolatos nagyszabású intézkedések végrehajtására. Az a szándékunk, hogy e kérdést majd külön megvitatjuk.

A mezőgazdaság továbbfejlesztése kérdéseinek továbbra is egész pártunk, egész népünk figyelmének központjában kell maradniuk. A márciusi plénum határozatainak következetes végrehajtása lehetővé teszi számunkra, hogy szüntelenül növeljük valamennyi mezőgazdasági termék termelését.

Igen hasznos lenne, ha a szövetséges köztársaságok kommunista pártjainak központi bizottságai, a területi, a kerületi és a körzeti pártbizottságok a pártszervezetekben, a kolhozparasztok, a szovhozmunkások gyűlésein megvitatnák a mezőgazdasági év eredményeit, a Központi Bizottság márciusi plénumán hozott határozatok teljesítésének menetét és akcióprogramot készítenének az állatok sikeres átteleltetése, a tavaszi vetésre való gondos felkészülés végett. Vagyis igen hasznos lenne, ha meg-

vitatnák mindazon kérdéseket, amelyek a földművelési kultúra fejlesztése, az egész mezőgazdasági termelés további növelése, a kolhozok és a szovhozok gazdasági megszilárdítása céljából tett új lépésekkel összefüggnek...

Most, amikor a plénum befejezi munkáját, nagy meglepéssel szólhatunk az igazi pártos aktivitás, alaposág és elvtársi kritika légköréről, arról a nagy gondoskodásról és felelősségérzésről, amely szocialista iparunk további fejlesztéséért a plénum valamennyi résztvevőjét áthatotta.

Nem nehéz meglátnunk – és a felszólalók közül is többen rámutattak erre –, hogy az ez alkalommal megvitatott kérdések és a korábbi plénumok – az októberi, a novemberi és a márciusi plénum – határozatai között szerves összefüggés, közvetlen kapcsolat van. Pártunk a lenini útmutatásokhoz híven továbbra is állhatatosan halad a megjelölt úton – a párt és állami vezetés formáinak és módszereinek tökéletesítése útján a kommunista építés valamennyi területén.

Az az egyöntetűség, amelyet a plénum résztvevői tanúsítottak az ország élete szempontjából óriási jelentőségű kérdés megvitatása során, azzal a meggyőződéssel tölt el bennünket, hogy az iparunk irányításának gyökeres megjavítását célzó határozatokat sikerrel meg fogjuk valósítani. A szóban forgó átszervezést szervezetten és gyorsan kell végrehajtani, úgy, hogy ne akadályozzuk a vállalatok ütemes munkáját és biztosítsuk a gazdasági év sikeres befejezését...

A SZOCIALIZMUS A NÉPTÖMEGEK ALKOTÓ MUNKÁJÁNAK EREDMÉNYE

BESZÉD A KIEVI OKTÓBER MŰVELŐDÉSI PALOTÁBAN

TARTOTT ÜNNEPI ÜLÉSEN, AMELYEN ÁTNYÚJTOTTÁK KIEV HŐS VÁROSÁNAK
AZ ARANYCSILLAG ÉRDEMÉRMET / RÉSZLETEK

[1965. október 23.]

Hazánk a kommunizmus építésében már eddig is nagy sikereket ért el. Ezek jó alapot teremtettek ahhoz, hogy újabb nagyszerű feladatokat oldjunk meg.

Az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet kormány az 1964. évi októberi plénum óta arra irányítja a párt és a nép erőfeszítéseit, hogy tovább fokozzuk a szocialista termelés hatékonyságát, javítsuk az ipar a mezőgazdaság munkáját, s ezzel biztosítsuk hazánkban a kommunista építés feladatainak sikeres megoldását.

A párt arra törekszik, hogy népünk erőfeszítéseit a kulcsfontosságú feladatokra, a társadalmi fejlődés fő irányaira összpontosítsa. A legutóbbi esztendőben hozott határozatok kidolgozásakor reálisan értékeltük lehetőségeinket, józanul számoltunk a szocialista gazdaság törvényeivel és tendenciáival, gondosan tanulmányoztuk saját tapasztalatainkat, valamint a testvéri országokéit is.

Amint tudják, ez év márciusában a Központi Bizottság plénuma a mezőgazdaság fejlesztésének legfontosabb kérdéseit tárgyalta meg. A gazdasági intézkedések egész rendszerét valósítjuk meg abból a célból, hogy minden kolhozban és szovhozban kedvező feltételek jöjjenek létre a jóléti gazdálkodáshoz, a dolgozók kezdeményezésének fejlesztéséhez.

A szovjet emberek helyesléssel fogadták a mezőgazdasági termelés szervezésének és irányításának gazdaságos szempontú megközelítést: a mezőgazdasági termékek begyűjtésének szilárd terveit, a felvásárlási árak emelését, a legfontosabb növények terven felüli szabad felvásárlásának bevezetését fölemelt árakon. Ez az eljárás megfelel a falvak és az egész ország létfontosságú szükségleteinek, elősegíti a mezőgazdasági termelés növelését, a szovjet emberek jólétének emelését.

Ahhoz, hogy a márciusi plénum határozatai valóra váljanak, s hogy a határozatokban foglalt gondolatok megvalósítása teljes eredménnyel járjon, nem egy mezőgazdasági évre van szükség, hanem ennél hosszabb időre. De már a plénum óta eltelt rövid idő is igazolja a Központi Bizottság határozatainak óriási fontosságát...

Legalább ilyen felelősségteljes feladatok állnak az ipar dolgozói előtt is. Ezeket a Központi Bizottság szeptemberi plénuma határozta meg. Nem kétséges, hogy a plénum határozatai kedvező hatással lesznek a szovjet gazdaság fejlődésére.

A szeptemberi plénum az intézkedések olyan rendszerét dolgozta ki, amelynek segítségével az ipar irányításának szervezeti formái és módszerei összhangba hozhatók a termelőerők magas színvonalával, s a legkedvezőbb feltételek jöhetnek létre a további gazdasági fejlődéshez. Másfelől jelentősen megnövekszik a vállalatok és a gazdasági egyesülések önállósága, a köztársasági gazdasági szervek szerepe. Most szinte korlátlan lehetőségük van a termelés növelésére és javítására az állami terv és az egységes gazdaságpolitika keretei között.

Az új gazdasági helyzet különösen nagy követelményeket támaszt a vezető káderekkel szemben, elsősorban a vállalatoknál, a kolhozokban és a szovhozokban. Igyekezniük kell, hogy minél gyorsabban felülvizsgálják az irányítási módszerekről alkotott régi, megszokott elképzeléseiket, s állhatatosan törekedjenek az önálló gazdasági elszámolás elveinek következetes megvalósítása alapján végzett munka tapasztalatainak elsajátítására. A gazdasági káderek elsőrangúan fontos feladata, hogy mélyrehatóan tanulmányozzák a konkrét gazdasági problémákat, megértsék és a gyakorlatban megvalósítsák a párt politikáját. A gazdasági vezető olyan tulajdonságai, mint a kezdeményezés, a rugalmasság, a gazdasági feladatok legcélszerűbb megoldásának megtalálása, a műszaki fejlődés perspektíváinak helyes megítélése, még az eddigénél is nagyobb jelentőségűvé válhat.

Nem feledkezhetünk meg arról, hogy egy szocialista vállalat vezetője nem csupán gazdasági szakember, hanem a tömegek vezetője is. Az új helyzetben különösen fontos, hogy a vezető képes legyen a kollektíva megszervezésére, tanulni tudjon a dolgozók tapasztalataiból, megértse az embereket, gondolataikat és igényeiket.

Akkor, amikor a termelés minden egysége fokozatosan, lépésről lépésre áttér az új, valóban önálló gazdasági elszámolás rendszerére, nagy felelősség hárul az ipari és a mezőgazdasági vállalatok kollektíváira is. Az, hogy milyen hamar válik majd az önálló gazdasági elszámolás gazdaságunk

alapformájává, attól függ, hogyan végzi munkáját minden egyes munkás és alkalmazott, milyen szervező és nevelő munkát végeznek a párt-, a szakszervezeti és a komszomol-szervezetek.

A Központi Bizottság határozatai a gazdálkodás gazdaságos módszereinek bevezetését szorosan összekapcsolják a termelésirányítás további demokratizálásával, valamint azzal, hogy a dolgozók a gazda felelősségérzetével vegyenek részt kollektívájuk termelő tevékenységében.

Új, nagy feladatok állnak a városi, területi és köztársasági párt- és szovjetszervek, szakszervezetek és komszomol-szervezetek előtt, a párt- és az állami ellenőrzés egész rendszere előtt. Rájuk hárul a gazdasági átszervezés vezetése és társadalmi ellenőrzése. Nekik kell őrködniük az állami, a társadalmi érdekek fölött. Az egyesülések és a vállalatok ésszerű gazdasági kezdeményezésének ösztönzésével, az ezzel kapcsolatos hasznos tapasztalatok elemzésével és terjesztésével elő kell segíteniük a fölmerülő problémák helyes megoldását, meg kell szüntetniük a hibákat, s meg kell akadályozniuk azt, hogy egyes gazdasági vezetők cselekedetei ellentétbe kerüljenek az állam érdekeivel, társadalmunk érdekeivel.

Meg kell említeni, hogy a gazdasági jogok kiszélesedésével a szövetséges köztársaságok felelőssége is megnövekszik a lakosság szükségleteit közvetlenül szolgáló iparágak munkájáért. A köztársasági minisztériumok és főhatóságok munkájának színvonalától sok tekintetben függ most majd az, hogyan látják el a lakosságot közszükségleti cikkekkel, s milyen lesz ezeknek a minősége és a választéka.

Az SZKP Központi Bizottságának márciusi és szeptemberi plénumán hozott határozatok hosszú időre meghatározzák a párt és a nép tevékenységének irányát. E határozatokat körültekintően, fölösleges sietség nélkül kell megvalósítani. Megkezdett nagy munkánk sikere annál teljesebb lesz, mennél világosabbá válik értelme minden kommunista, minden dolgozó számára.

A szocializmus maguknak a néptömegeknek a mozgalma, az ő alkotó munkájuk eredménye. A szocializmus teremti meg a legkedvezőbb lehetőségeket ahhoz, hogy kibontakozzék a munkások és a kolhoztagok, a szakemberek és a tudósok alkotó kezdeményezése és önállósága. Ilyen körülmények között a maga területén minden dolgozó az ország igazi gazdájának kell hogy érezze magát; szorgos, gondos gazdának, aki nem tűri a hanyag gazdálkodást és a rossz szervezést. Terveink teljesítésének, a nagyszerű kommunista eszmények diadalának előfeltétele az, hogy a párt és az állam erőfeszítései szervesen összekapcsolódjanak a szovjet emberek millióinak kezdeményezésével és energiájával...

Pártunk, a szovjet nép most az SZKP soron következő, XXIII. kongresszusára készül. A kongresszus arra hivatott, hogy megvitassa a megtett út eredményeit, a következő öt évre megjelölje az ország fejlődésének perspektíváit, meghatározza a kommunista építés következő szakaszának feladatait. A kommunisták gondolatai és törekvései, a pártunk által kidolgozott tervek mind egyazon célt szolgálnak: jobbat tenni a szovjet emberek életét, még virágzóbbá szeretett szocialista hazánkat. A következő kongresszus kifejezi majd a pártnak és a népnek azt az óhaját, hogy a marxizmus-leninizmus és a proletár internacionalizmus alapján fogjunk össze minden haladó erővel a világon, erősítsük a szocialista államok szövetségét, érjünk el újabb sikereket a népek biztonságáért folyó harcban.

Megelégedéssel tölt el bennünket a kongresszus előkészületei során kialakult szellem: a megoldásra érett problémák objektív alkotó megközelítése; az, hogy most a párt egész munkáját ez a szellem hatja át. A dolgozók milliói kezdenek versenyt az SZKP XXIII. kongresszusának tiszteletére. Meg vagyunk győződve arról, hogy a szovjet embereknek a munkában elért sikerei jó alapot teremtenek ahhoz, hogy jól megoldjuk a kommunizmus építésének újabb nagyszabású feladatait.

Az SZKP Központi Bizottsága szilárdan meg van győződve arról, hogy Kijev dolgozói, az ukrainai munkások, parasztok, értelmiségiek ezután is elfoglalják méltó helyüket a kommunizmus győzelméért folyó harcban.

A legnagyobb örömmel teljesítem a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnökségétől, az SZKP Központi Bizottságától és a szovjet kormánytól kapott megtisztelő megbízatást, hogy átadjam Kijevnek, a hős városnak, a dolgozó városnak az Aranycsillag érdemérmét és örökös megőrzésre a díszoklevelet.

A DOLGOZÓK ÉLETFELTÉTELEINEK TOVÁBBI JAVÍTÁSÁÉRT

BESZÉD AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1965. december 6.]

Az SZK P Központi Bizottságának plénuma megtárgyalta az 1966. évre szóló állami népgazdaságfejlesztési tervet és állami költségvetést. Mint azt az itt felszólaló elvtársak már elmondták, a múltban az ilyen kérdéseket nálunk a KB plénumai nem vitatták meg. A KB Elnöksége szükségesnek és hasznosnak látja, hogy ezentúl megtárgyaljuk az évi népgazdasági tervjavaslatokat a Központi Bizottság plénumán.

A népgazdaságfejlesztési tervek lényegében konkrétan kifejezik a párt gazdaságpolitikáját. Mindnyájan tudjuk, hogy helyes politikai megközelítés nélkül nem oldhatjuk meg sikeresen a gazdasági kérdéseket. A népgazdaság hosszabb időre, öt-hat évre szóló irányelveit, mint tudjuk, mindenkor a pártkongresszusok vitatták meg és hagyták jóvá. Ez természetesen nagyon helyes, s így lesz ezután is. Emellett azonban megállapodtunk abban, hogy az éves tervjavaslatokat rendszeresen megvitatjuk a Központi Bizottság plénumain. Ez segít bennünket abban, hogy átfogóbban és sokoldalúbban elemezzük gazdasági munkánk eredményeit, számba vegyünk a tapasztalatokat, s meghatározzuk gazdaságunk további fejlesztésének leghelyesebb útjait és formáit.

A Központi Bizottság Elnöksége gondosan megvizsgálta az 1966. évi tervjavaslatot és költségvetés-tervezetet, amelyet Bajbakov és Garbuzov elvtárs terjesztett az Elnökség elé. A terv elkészítésével kapcsolatban mint legfőbb célt azt tűztük a Szovjetunió Állami Tervbizottsága és a pénzügyminisztérium elé, hogy mozgósítsanak minél több eszközt, s teremtsenek minél több lehetőséget a népgazdaság olyan ágazatainak fejlesztésére, amelyek közvetlen kapcsolatban állnak a nép életkörülményeinek javításával, a szovjet emberek anyagi és szellemi szükségleteinek kielégítésével.

A tervezési és pénzügyi szerveket azzal bíztuk meg, hogy kutassák föl

az eszközöket a lakásépítés és a kommunális építkezés, az egészségügy és a közoktatás céljaira. Ez nem volt könnyű feladat, hiszen ugyanakkor biztosítani kellett minden más fontos népgazdasági ág fejlesztésének kellő lendületét és ütemét is. Biztosítani kellett a vaskohászat és a gázipar lényegesen lendületesebb fejlesztését, mert ezek az iparágak még mindig nem elégítik ki teljesen az ország szükségletét, noha nagy mennyiségben termelnek. Biztosítani kellett a megfelelő ütemű fejlődést a vegyiparban, a gépgyártásban és más olyan iparágakban, amelyek sok tekintetben meghatározzák az egész népgazdaság műszaki haladását. Végül, a Központi Bizottság 1965. évi márciusi plénumán hozott határozatoknak megfelelően jelentősen meg kellett növelnünk a mezőgazdasági beruházásokat.

Amint látják, sokrétűek és összetettek voltak a feladatok, és többször is vissza kellett térnünk a terv- és költségvetési javaslat vizsgálatára. Most már olyan eredményeket értünk el, amelyeket kielégítőnek tekinthetünk. Az SZKP Központi Bizottságának plénuma elé terjesztett javaslatoknak megfelelően egész nemzeti jövedelmünk négyötöd részét a szovjet nép szükségleteinek kielégítésére fordítjuk. Megteremtettük a lehetőséget annak, hogy a jövő esztendőben 90 millió négyzetméternyi lakóterületet építsünk, vagyis sokkal többet, mint bármely más megelőző esztendőben. A mezőgazdaság állami beruházásait 6,1 milliárd rubelra fogjuk emelni; ez csaknem 16 százalékkal több, mint 1965-ben. Pedig jól tudjuk, hogy a Központi Bizottság márciusi plénumának határozatait végrehajtva, kiegészítőleg több milliárd rubelt fordítottunk a mezőgazdaságra.

Az ipari termelés 6,7 százalékos általános növelése mellett a népgazdasági terv előírja, hogy az I. és a II. osztály fejlesztési üteme tovább közelídjék egymáshoz, vagyis az ediginél gyorsabb legyen a fogyasztási cikket termelő iparágak fejlesztése.

Az új tervjavaslat néhány konkrét oldaláról szólva meg kell jegyezni, hogy sokat tettünk a nagy beruházási építkezések anyagi-műszaki ellátásának javítása érdekében, noha – amint erről itt már szó volt – e tekintetben még nem sikerült teljesen leküzdenünk a nehézségeket. Az év folyamán nyilvánvalóan komolyan kell dolgoznunk, rugalmasan kell bánnunk az erőforrásokkal, hogy e feladatokat megoldhassuk.

Egészben véve azonban, véleményünk szerint, az előterjesztett tervjavaslat megteremti a népgazdaság további föllendítéséhez szükséges feltételeket...

A jövő esztendőben, a Központi Bizottság szeptemberi plénumán hozott határozatoknak megfelelően, a tervteljesítés már az iparigazgatás új rendszerében fog történni. Ezt mindenképpen számításba kell vennünk.

A központi és a helyi párt- és gazdasági szervek használják ki az új év kezdetéig hátralevő időt arra, hogy minden feltételt megteremtsenek a vállalatok normális munkájához a téli időszakban, s biztosítsák a terv teljesítését az új ötéves tervidőszak első esztendejének már az első napjaitól kezdve. A gyakorlat azt mutatja, hogy az első hónapokban jól megszervezett munka megadja a hangot, s kihat az egész évi tervteljesítésre.

Amikor az ipari minisztériumoknak a szeptemberi plénumon hozott határozatok teljesítéséért folyó munkájáról szólunk, szeretném újlag hangsúlyozni, hogy azt oly módon kell fölépíteni, hogy célja ne a vállalatok fölötti gyámkodás legyen az úgynevezett mindennapi élet és munka apró kérdéseiben, hanem az illető termelési ágazat gyors fejlődési ütemének biztosítása a fejlett technikának és technológiának, valamint a legjobb vállalatok tapasztalatainak kiterjedt alkalmazása révén.

A szocialista építés ideje alatt, a Nagy Honvédő Háború éveiben, majd a háború után a párt a vezető kádereknek – a tapasztalt, politikailag érett, a gazdaságot és a technológiát jól ismerő mérnököknek, a termelés parancsnokainak – egész seregét nevelte föl és próbálta ki a gyakorlatban. Ezek a káderek hazánk nagy értékei. Tanuljuk meg hát kellőképpen megbecsülni őket, bízzunk bennük jobban, s használjuk föl minél jobban tapasztalataikat és tudásukat népünk javára. Egy jó gyárigazgatónak nincs szüksége arra, hogy a minisztérium ellenőrizze minden lépését. A vállalat életének és munkájának megszervezéséért ő felelős a párt és a kormány előtt.

De hogy milyen az egész iparág helyzete, technikai fejlettségének szintje, a munka szervezettsége, az ágazat minden vállalatánál, azért már a miniszter és az illetékes minisztérium apparátusa felelős az ország, a Központi Bizottság és a kormány előtt. S itt senki sem helyettesítheti őket.

Szeretnék foglalkozni még néhány kérdéssel. Egyik-másik talán ismétlésnek tűnik majd, de nézetünk szerint ezek a kérdések állandó figyelmet érdemelnek. Az ipar és a mezőgazdaság fejlesztésére 1966-ban óriási összegeket fordítunk. Amint önök már tudják, ezek sokkal nagyobbak azoknál az összegeknél, amelyeket ezekre a célokra a háború előtti valamennyi ötéves tervidőszakban együttvéve fölhasználtunk...

Ennélfogva mind élesebben vetődik föl az a kérdés, hogy szigorú rendet kell teremtenünk az ipari és a mezőgazdasági építkezésben, a beruházások tervezésében. Minthogy az új vállalatok üzembe helyezésénél a határidők elcsúszásának egyik oka a tervezési hibákban keresendő, a tervek kidolgozásakor az előírányzott tőkeberuházásokat gondosan össze kell kap-

csolni az anyagi-műszaki erőforrásokkal, s a terveket úgy kell kiszámítani, hogy minden objektumnak az építése szigorúan a megszabott határidőben befejeződjék. S természetesen a legszigorúbban meg kell tiltani, hogy olyan objektumok építését kezdjék meg, amelyeknek nincs meg a műszaki dokumentációjuk.

Az ipari építkezések befejezése körül sok baj származik a szervezetlenségből és abból, hogy nem fordítanak kellő figyelmet az üzembe helyezendő objektumokra. Nem ritka eset, hogy egyik-másik ágazat, egyik-másik nagy építési szervezet, amelynek elegendő építőanyag, fém, gépi berendezés áll rendelkezésére, ahelyett, hogy ezeket az anyagi erőforrásokat az üzembe helyezendő objektumok építésére összpontosítaná, csekély jelentőségű objektumokra forgácsolja szét őket. Ennek következtében elhúzódik az aggregátok, műhelyek, gyárak üzembe helyezésének a határideje.

Reméljük, hogy a minisztériumok rendet teremtenek ezen a téren... A beruházási építkezés helyes megtervezése, az új objektumok építési határidejének megrövidítése lehetővé teszi, hogy az állam nagyobb nemzeti jövedelemhez jusson, s jelentősen megnövelje a felhalmozásra és a fogyasztásra szánt eszközöket egyaránt.

A termelő kapacitások lehető leggyorsabb munkába állítása ugyanolyan fontos kérdés, mint az ipari objektumok időben történő üzembe helyezése. Az elvtársak már beszéltek erről. Hatalmas összegeket fordítunk új üzemszázadok és gyárak építésére, üzembe helyezzük őket – s aztán évekig nem tudjuk kihasználni tervezett kapacitásukat. Vannak olyan vállalatok, amelyek már két-három éve működnek, de csak 50–60 százalékat termelik meg annak, amit a tervek előírányoztak. Ez a jelenség nyilvánvalóan rendellenes. Bizonyos mértékig a szervezeti rendezetlenségben leli magyarázatát: a népgazdasági tanácsok idején nehéz volt kérdésekkel ellátni az új építkezéseket. Most, a minisztériumok révén könnyebb lesz ezt megtenni. A termelő kapacitások hatékony üzemeltetésére mindenképpen a legnagyobb gondot kell fordítani minden párt- és gazdasági szervnek. A köztársaságok központi bizottságai, a területi pártbizottságok és az üzemi pártbizottságok úgy tekinthetnek, hogy az iparirányítás területén megtették azt, ami a legfőbb, ha megoldják a vállalatoknál a tervezett kapacitások hatékony üzemeltetését...

Nem kis dolgotól van itt szó, nem egyes aggregátokról, amelyeket tegnap helyeztek üzembe. Sok olyan objektumot, amely a mai napig sem érte el a tervezett kapacitást, már 1963 előtt állítottak munkába...

A tervezett termelő kapacitások hatékony üzemeltetése fontos nép-

gazdasági kérdés. S azért beszélünk erről a Központi Bizottság plénumán, hogy a minisztériumok, az üzemi kollektívák fogjanak hozzá keményen ehhez a munkához. A pártszervezeteknek úgy kell megszervezniük a harcot az újonnan fölépített ipari objektumok mielőbbi teljes kihasználásáért, hogy azt minden kommunista, minden vállalati dolgozó becsületbeli ügyének tekintse.

S még egy fontos kérdés: a termékek minősége. A vállalatok munkáját a legutóbbi időkig lényegében a mennyiségi mutatók szerint értékelték, s nem vették kellőképpen figyelembe a gyár termékeinek használati és fogyasztói értékét. Ez helytelen. A termék kitűnő minőségének biztosítását szüntelen, mondhatjuk, legfőbb gondoskodásunk tárgyává kell tennünk. A minőség javítása terméktöbbslet kibocsátásával egyenlő, s ez végső fokon a társadalmi termelés hatékonyságának növelését jelenti. S fontos még valami. A kiváló minőségű termék tág lehetőségeket nyit a külkereskedelem előtt. S ez már nem csupán a gazdaság, ez már a politika kérdése is, államunk tekintélyét érintő kérdés.

A termékminőség javítása nem holmi rövid lélegzetű kampány, hanem tervszerű tudományos, technikai és gazdaságpolitikai munka, amelyet állhatatosan naponta kell végeznünk. Márpedig ilyen munka nálunk egyáltalán nincs mindenütt; ennek következménye, hogy egyes termékfajták minősége silány... Kiváltképpen vonatkozik ez a fogyasztási cikkekre. Külső formájuk, kikészítésük, a divat követelményei szempontjából nem mindig elégíti ki a vásárlók igényeit.

A pártszervezeteknek, a termelés irányítóinak teljes felelősséggel valóra kell váltaniuk a termékminőség javítását szolgáló gazdasági és szervezeti intézkedéseket. A párt elsőrangúan fontosnak tekinti ezt a kérdést, hiszen a kommunista építés érdekeit szolgálja.

S van még egy dolog, amelyre a KB Elnöksége szeretné fölhívni a plénum résztvevőinek figyelmét: ez a takarékoság és a jó gazdálkodás kérdése. Erre levélben hívnak fel minden pártbizottságot. A levél a kommunistákhoz, a munkásokhoz, mérnökökhöz, technikusokhoz, a mezőgazdasági dolgozókhoz szól.

Nagyon fontos, hogy minden pártszervezet a leggondosabban foglalkozzék ezzel a levéllel, ismertesse tartalmát a dolgozókkal. De nem szabad, hogy a levél megvitatása valamiféle rövid lélegzetű kampánnyá váljék. El kell érniünk, hogy a tervteljesítés 1966-ban az ésszerű gazdálkodás és a minden téren való takarékoság jegyében folyjon. El kell érniünk, hogy az ipar, az építőipar, a mezőgazdaság minden dolgozója a maga ügyének érezze az állami eszközök gazdaságos felhasználását, a nyers-

anyagok, anyagok, gépek, berendezések, a fűtőanyag és a villamos energia jobb kihasználását. Ezen a területen kimeríthetetlen lehetőségeink vannak. A jó gazdálkodásért és a takarékoságért folyó harc lehetővé teszi számunkra, hogy nagy anyagi erőforrásokat szabadítsunk fel, s ezeket kiegészítőleg a népgazdaság fejlesztésére fordítsuk. Jó lenne – s én úgy vélem, így is lesz –, ha pártszervezeteink a fokozott takarékoságért indított tömegmozgalom élére állnának minden ipari vállalatnál, az építőiparban, a közlekedésben, a mezőgazdaságban, hogy felkutassák és megszüntessék a szükségtelen kiadásokat, csökkentsék a veszteségeket, véget vessenek a hanyag gazdálkodásnak és a pazarlásnak.

Fel kell hívnunk a figyelmet még egy kérdésre, amely irányító apparátusunkkal, annak méreteivel függ össze ... Nem ritkaság az efféle helytelen tendencia: valakit megbízunk valami nem nagy feladattal, s az illető máris azt kéri, hogy hozzanak létre számára osztályt, igazgatóságot, sőt főigazgatóságot, adjanak neki új státusokat és bérkeretet. Ez nem állami érdekű gondolkodásra vall. Ott, ahol erre valóban szükség van, adunk újabb státusokat, de meg kell szüntetnünk azt a tendenciát, hogy minden munkához feltétlenül további apparátust igényeljenek.

Ez év szeptemberében részletes jelentést tettünk a Központi Bizottság tagjainak arról, hogy miként haladnak a dolgok a mezőgazdaságban, hogyan valósulnak meg a Központi Bizottság márciusi plénumának határozatai. Ma ehhez csak néhány kiegészítő megjegyzést szeretnék fűzni. Csaknem minden területi bizottsági titkár arról tesz jelentést a Központi Bizottságnak, hogy ebben az esztendőben nagyobb lett a kolhoztagok reáljövedelme, hogy a falvakban most jó a hangulat, nőtt a parasztok munkakedve. Mindamellet vannak a mezőgazdaságban megoldatlan feladataink és nehézségeink. Éppen ezért semmiképpen sincs jogunk arra, hogy kevesebb gondot fordítsunk a falvakra. Le kell győznünk a nehézségeket, meg kell szüntetnünk a kisebb-nagyobb fogyatékosságokat. Elsősorban törődnünk kell azzal, hogy növekedjék az olyan mezőgazdasági termékek termelése, amelyek a lakosság ellátásának fő forrásai. Ilyenek: a búza, a rozs, a rizs, a köles, a hajdina, ilyen a hús, a tej, a gyapjú.

Nem állíthatjuk, hogy ezek a kérdések nem állnak minden pártszervezetünk figyelmének a középpontjában. Sajnos azonban találkozunk a dolog helytelen megközelítésével is. Egyes gazdaságok, anélkül hogy hatékony intézkedéseket hoztak volna a termés hozam növelésére, csökkentik a legfontosabb növények vetésterületét, s indokolatlanul nagy termés hozamot remélnek. Terveikben olyan termés hozamok szerepelnek, ami-

lyeneket még sohasem értek el. Ennek következtében alacsony lesz a terméshozamuk, s kijelentik, hogy nincsenek erőforrásaik a mezőgazdasági termékek állami eladási tervének teljesítésére. Így történt ez például a cukorrépa-termeléssel Sztavropol területen és sok más helyen. Ennek véget kell vetnünk. Az ország számára szükséges növények vetésterületét nagyon óvatosan és csak abban az esetben szabad csökkenteni, ha a terméshozam növelését biztosan garantáló, valóban hatékony intézkedéseket tettek. Az ilyen határozatokat a pártszervezeteknek ellenőrizniük kell. A helyi párt- és mezőgazdasági szervek kötelesek ügyelni arra, hogy a gazdaságok által kidolgozott termelési tervek ne csak az állam számára eladandó termékek megállapított tervének teljesítését biztosítsák, hanem a gazdaságon belüli szükségletek kielégítését és a fölemelt árakon történő, terven felüli eladást is.

A párt Központi Bizottsága ebben az esztendőben a kedvezőtlen időjárási viszonyok okozta, mindnyájunk előtt ismeretes nehézségek ellenére, megtette a szükséges intézkedéseket, hogy megakadályozza a Központi Bizottság márciusi plénumán hozott határozatok szellemének megsértését, a mezőgazdasági termékek jóváhagyott felvásárlási terveinek felülvizsgálatát és növelését. Ez még jobban megerősítette a paraszttömegeknek a pártba vetett bizalmát, fokozta lelkesedésüket.

Tudjuk azonban, hogy az általános föllendülés és a márciusi plénumon hozott határozatok helyes felfogása mellett előfordultak olyan dolgok is, amelyekbe nem törődhetünk bele. Egyes gazdaságoknak, sőt kerületeknek és területeknek is minden lehetőségük megvolt arra, hogy ne csak teljesítsék, hanem túl is teljesítsék a mezőgazdasági termékek állami eladási tervét. Ezt azonban mégsem tették meg, jobbnak látták, ha a helyi szükségleteket helyezik előtérbe. Ez helytelen tendencia. A márciusi plénum kimondta, hogy a begyűjtési terv szilárd, senkinek nincs joga megváltoztatni. De arra sincs joga senkinek, hogy ne teljesítse azt. Egyes elvtársak azonban, úgy látszik, a begyűjtésre vonatkozó új eljárásnak csupán az első részét tették maradéktalanul magukévá, s megfeledeztek a másodikról. A márciusi plénum hangsúlyozta, hogy a 3,4 milliárdos gabonafelvásárlási terv minimális, az állam arra számít, hogy fölemelt árakon, terven felül nem kis mennyiségű gabonát gyűjt be. Pártunk Központi Bizottsága abból indult ki, hogy a szilárd helyzet és a gazdasági ösztönzők ésszerű alkalmazása lehetővé teszi a mezőgazdasági termékek felvásárlásának jelentős növelését. Az SZKP KB márciusi plénumának határozatait mindkét vonatkozásban teljesíteni kell. Úgy vélem, ez helyes...

Ebben az évben nagy munkát végeztünk a rizsterületek növelése érdekében, a kolhozok és a szovhozok jó termést értek el, s 337 000 tonna rizst adtak el az államnak. A kitűzött feladat – az, hogy a legközelebbi években teljesen meg kell szüntetnünk a rizs behozatalát, a hazai termelésből kell biztosítanunk a lakosság bőséges ellátását –, mint ez az év mutatja, reális, nem haladja meg erőnket, és teljesíthető. Ezért nagyon fontos, hogy ne lanyhuljon figyelmünk e kérdés iránt.

Először történik, hogy a népgazdasági tervekbe hatalmas összegeket veszünk föl öntözésre, valamint talajjavításra. Lényegét tekintve új szakasz ez a mezőgazdaság fejlesztésében. E kell kerülnünk a hibákat. Terveink összeállításához gondosan tanácskoznunk kell a szakemberekkel, hogy azokat a jelentős összegeket, amelyeket az állam a most következő ötéves tervidőszakban öntözésre és a földek lecsapolására fog fordítani, ésszerűen használjuk fel. Nagyon fontos, hogy Alekszejevics elvtárs, az ezeknek az intézkedéseknek a megvalósításáért közvetlenül felelős miniszter, továbbá a területi és a köztársasági pártszervezetek kezükbe vegyék ezt az ügyet, s minden szükségeset megtegyenek, hogy kellő időben kidolgozzák a terveket, kiképezzék a kádereket, előkészítsék a földeket, s elvégezzék az egyéb munkálatokat, amelyek biztosítják a földek öntözési és lecsapolási terveinek sikeres megvalósítását.

A Központi Bizottság Elnökségének utasítása alapján folyamatban van a talajjavítás távlati tervének kidolgozása. A helyi párt-, szovjet- és mezőgazdasági szervek figyelmét fölhívjuk arra, hogy ezt a kérdést mélyrehatóan tanulmányozniuk kell, s e terv kidolgozásában a legaktívabb gyakorlati munkával részt kell venniük...

Három hét múlva megkezdődik az új gazdasági év. Pártunk és népünk hozzáfog az új ötéves terv első évi tervének teljesítéséhez. A Központi Bizottság márciusi és szeptemberi plénumán elfogadott határozatok szilárd, jó alapot adnak gazdaságunk további fejlődéséhez. Természetesen ahhoz, hogy maradéktalanul megvalósíthassuk ezeket a határozatokat, bizonyos időre, s egész pártunk nagy szervező munkájára van szükség. A legközelebbi feladat az, hogy fokozzuk a dolgozók alkotó tevékenységét, nagy lendülettel kutassuk fel az új tartalékokat, és használjunk ki minden lehetőséget az 1966. évi népgazdasági terv teljesítése érdekében.

Az 1966. évi népgazdasági tervet kezdetnek nevezhetjük, a gazdasági építés új elveinek valóra váltását elindító kezdetnek. Ezeket az elveket a párt dolgozta ki abból a célból, hogy minél teljesebben kihasználhassuk a szocialista rend minden előnyét a nép érdekében és a nép javára, orszá-

gunk gazdasági hatalmának további növelésére és védelmi képességének erősítésére...

Az 1966. évi terv teljesítésére irányuló szervező munkánkkal be kell vonnunk a dolgozókat abba az egész népet átfogó munkaversenybe, amely a párt XXIII. kongresszusának tiszteletére és az új ötéves terv teljesítésének sikeres megkezdésére indul... Az elmúlt évek tapasztalatai alapján a vállalásokat nem csupán az év első negyedére, hanem az egész évre kell tenni. Meg kell szervezni a versenyt az egész 1966. évi terv határidő előtti teljesítéséért...

A terv, amelyet elfogadunk, annak a harcnak a terve, amelyet pártunk a dolgozók életfeltételeinek további javításáért folytat. Ez a terv kommunista pártunk nagyszerű eszméit, a párt fő irányvonalát fejezi ki... S nem kétséges, az összes kommunista, valamennyi szovjet ember megtesz minden tőle telhetőt hazánk további felvirágzásáért, hatalmának megszilárdításáért, gazdagságának megsokszorozásáért.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA AZ SZKP XXIII. KONGRESSZUSÁN / RÉSZLETEK

[1966. március 29.]

II. A PÁRT HARCA A KOMMUNIZMUS ANYAGI-MŰSZAKI BÁZISÁNAK MEGTEREMTÉSÉÉRT

A beszámolási időszak fontos állomás volt a hétéves terv teljesítésében, az SZKP programjában kitűzött feladatok valóra váltásában. Most engedjék meg, hogy részletesebben tegyek jelentést arról a munkáról, amelyet a párt a XXII. és XXIII. pártkongresszus között a gazdasági építés terén végzett, valamint népgazdaságunk további fejlődésének távlatairól. Minthogy a legutóbbi kongresszuson az adatokat 1960-ig bezárólag sorolták fel, vegyük szemügyre az 1961–1965-ös évek főbb mutatóit. Ez lehetővé teszi, hogy az elmúlt ötéves időszak eredményeit szemléltetőbb módon hasonlítsuk össze a következő öt esztendőre szóló irányelvek tervezetével.

IPAR ÉS ÉPÍTŐIPAR

A szocialista ipar a beszámolási időszak folyamán nagy sikereket ért el. Ezt mutatják az ipari termelésnek a legutóbbi öt év alatt végbement növekedését jellemző legfontosabb adatok.

Megnevezés	1960. évi termelés	1965. évi termelés	1965, 1960-hoz viszonyítva (%)
Ipari össztermelés (milliárd rubel)	155	234	151
Villamos energia (milliárd kWó)	292	507	173
Kőolaj (millió t)	148	243	164
Gáz (milliárd m ³)	47	129	274
Szén (millió t)	510	578	113
Acél (millió t)	65	91	139
Hengerelt áru (millió t)	51	71	139
Gépgyártás és fémfeldolgozás (milliárd rubel)	34	61	179
Textiliák (milliárd m)	8,2	9,1	111
Bőrlábbeli (millió pár)	419	486	116
Kristálycukor (millió t)	6,4	11,0	173
Vágóhídi hús (millió t)	4,4	5,2	118
Állati zsiradékok (ezer t)	737	1073	146
Növényi olaj (ezer t)	1586	2770	175
Hal, bálna, tengeri állat, tengeri termékek (millió t)	3,5	5,8	163

Ezekből az adatokból kitűnik, hogy a beszámolási időszakban jelentősen nőtt az ipari termelés, főleg a vezető ágazatokban. Az elmúlt öt év folyamán a társadalmi össztermék 35 százalékkal, az ipar össztermelése pedig 50 százalékkal növekedett. Csupán az ipari termelés öt év alatt elért növekedésének értéke 79 milliárd rubel, vagyis több mint háromszorosa a háború előtti ötéves tervek idején elért egész növekedésnek.

Szakadatlanul növekszik a Szovjetunió részesedése a világ ipari termelésében. 1965-ben már közel járt az egyötödhöz, míg a második világháború előtt az egytized részt sem érte el. Megjegyzendő, hogy a Szovjetunió lakossága a világ népességének csupán 7 százaléka. A párt feladatul tűzte ki a legfejlettebb tőkésországok túlszárnyalását az egy főre jutó termelés tekintetében. Következézetesen munkálkodunk ennek a feladatnak teljesítésén. Egyre csökken a különbség a szovjet és az amerikai ipari termelés színvonala között.

Szocialista gazdaságunkban a nagy mennyiségi változások mellett mélyreható minőségi változások is történtek. A tudományos és technikai haladás sok új termelési ágat hívott életre. Végrehajtottuk számos népgazdasági ág műszaki rekonstrukcióját. Országunkban a gépek, berendezések és műszerek igen sok új típusát hozták létre és alkalmazzák, sok esetben

világviszonylatban először. Az ipari munka termelékenységére a technikai haladás, a termelés gépesítése és automatizálása révén öt év alatt 25 százalékkal emelkedett.

Nagy méreteket ölt a közlekedés műszaki rekonstrukciója. Az elmúlt évben vasútvonalainkon a teherforgalom 85 százalékát villany- és Dieselmotordonyokkal bonyolították le. A közlekedés egyre több nagy és gyors repülőgépet, nagy raksúlyú gépkocsit és hajót kap. Nagy méretekből folyik a kőolaj- és gázfővezetékek építése. Ezek hossza együttvéve már meghaladja a 70 000 kilométert.

Óriási építkezési programot hajtottunk végre. A népgazdasági beruházások összege 1961–1965-ben 211 milliárd rubel volt, körülbelül annyi, mint az előző tíz évben.

Ilyen nagyméretű beruházásokra országunkban még sohasem volt példa. Az elvtársak a Szovjetunió különböző részeiből érkeztek Moszkvába. Megmondhatják, hogy mindenütt pezseg a munka: új üzemek, villanytelepek, vasútvonalak, csővezetékek, lakóházak, sőt egész városok épülnek. Egyszóval, bármerre járunk az ország beláthatatlan térségein, mindenütt építenek és építenek. Ez hazánkban a táj tipikus képe.

A Szovjetunió általános népgazdasági rendszerében eredményesen fejlődött valamennyi szövetséges köztársaság gazdasága. Teljesítette a termelési tervet az Oroszországi Föderáció, amelynek ipari termelése öt év alatt 45 százalékkal növekedett, az Ukrán SZSZK, ahol 53 százalékkal és a Belorusz SZSZK, ahol 64 százalékkal növekedett az ipari termelés. Folyamatosan növekedett a termelés a Grúz, az Azerbajdzsáni, az Örmény és a Moldavai Szovjet Szocialista Köztársaságban. Türkmenia ipari termelése öt év alatt 34 százalékkal, Üzbegisztáné 50 százalékkal, Tadzsikisztáné 54 százalékkal növekedett, Kazahsztánban 63 százalékkal, Kirgíziában 67 százalékkal növekedett az ipari termelés. Az országos átlagnál sokkal gyorsabb ütemben növekedett az ipari termelés a szovjethatalom visszaállításának 25. évfordulóját nemrég ünneplő Litvániában, Lettországon és Észtországban.

Iparunk a legutóbbi öt év folyamán egészében véve és köztársaságonként fejlődött és magasabb színvonalra emelkedett. Még szorosabbra fűződtek a szövetséges köztársaságok gazdasági és kölcsönös segítségi kapcsolatai.

Megelégedéssel szögezhetjük le: az utóbbi években különösen sok történt annak érdekében, hogy a szövetséges köztársaságok politikai egyenjogúsága és a Szovjetunió népeinek a szocialista építés során kikovácsolódott barátsága a köztársaságok gazdaságának arányos fejlesztésével páro-

suljon. Ez a lenini nemzetiségi politika életerejének ragyogó megnyilvánulása, s az egész világnak bebizonyítja, hogy csakis a szocializmus teszi lehetővé a népek számára a gazdasági és más természetű elmaradottság gyors felszámolását és fejlett iparral rendelkező szocialista nemzetté válását. Ez a soknemzetiségű nagy Szovjetunióban élő valamennyi nép még szorosabb egybeforrásának szilárd alapja.

A gazdaságfejlesztést vizsgálva, munkánk pozitív eredményei mellett a fogyatékosságokat is meg kell látnunk. A legutóbbi években negatív jelenségeket tapasztaltunk: lassult a termelés és a termelékenység növekedésének üteme, csökkent a termelési alapok és a beruházások hatékonysága. Bíráló hozzáállás nélkül nem lehet helyesen értékelni, a bíráló hozzáállás hiányának előrehaladásunk vallja kárát.

Az SZKP Központi Bizottsága az 1964. októberi plénum után elemezte a gazdasági helyzetet, feltárta e negatív jelenségek okait, felvázolta leküzdésük módjait.

A gazdasági fejlődés ütemét hátrányosan befolyásolta az igazgatás és a tervezés számos fogyatékosága, a gazdálkodás önálló elszámolási módszereinek lebecsülése, valamint az anyagi és erkölcsi ösztönzők elégtelen alkalmazása. A legutóbbi időkig a termelésben érvényesülő igazgatási, tervezési és ösztönzési formák és módszerek nem feleltek meg a termelőerők új, sokkal magasabb színvonalának, s fékezni kezdték a fejlődésüket.

Az 1963. és 1965. évi rossz termés kedvezőtlenül hatott a népgazdaságra, s különösen hátrányosan befolyásolta a dolgozók életszínvonalának emelkedését. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nemzetközi helyzet éleződését sem. Az utóbbi években az amerikai imperialisták agresszív cselekményei arra kényszerítették bennünket, hogy a tervezettnél nagyobb összegeket fordítsunk az ország védelmi erejének növelésére.

Be kell vallanunk, hogy a hétéves terv kidolgozása során szubjektivizmus következtében bizonyos fokig elszámítottuk magunkat, túlzottan előreszaladtunk. Egyes ágazatokban a termelés előirányzott növelése nem mindig volt összhangban a tényleges lehetőségekkel:

Az iparirányítás területi rendszere oda vezetett, hogy az egyes iparágak igazgatása nagyszámú gazdasági körzetre forgácsolódott szét, felborult a műszaki fejlesztés egysége, a tudományos-kutató szervezetek elszakadtak a termeléstől, ami gátolta az új technika kialakítását és alkalmazását.

A kommunista építés érdeke, a nehézségek leküzdésének szükségessége megkövetelte, hogy ne érjük be részleges módosításokkal, hanem az olyan intézkedések egész rendszerét dolgozzuk ki, amelyek biztosítják az ország-

ban létrehozott gigászi termelőerők ésszerűbb hasznosítását, a népjólét gyorsabb növekedését, rendszerünk előnyeinek teljesebb kibontakozását.

Az SZKP Központi Bizottsága az októberi plénum után erőfeszítéseit a szovjet társadalom gazdasági viszonyainak tökéletesítésére, a gazdaság-irányítás, a tervezés és az ösztönzés rendszerének megvalósításával összefüggő sarkalatos kérdések megoldására összpontosította. A Központi Bizottság márciusi és szeptemberi plénumán kidolgoztuk a gazdaság irányításának új módszereit, meghatároztuk a fejlődésünk jelenlegi szakaszában követendő gazdaságpolitika alapelveit. Ezek lényege abban foglalható össze, hogy növelni kell a gazdasági módszerek és ösztönzők szerepét, gyökeresen meg kell javítani az állami tervezést, növelni kell az iparvállalatok, a kolhozok és a szovhozok gazdasági önállóságát és kezdeményezését, a termelő kollektívákat a felelősség fokozásával egyidejűleg anyagilag fokozottabb mértékben kell érdekeltté tenni munkájuk eredményében.

Az ilyen gazdaságpolitika elő fogja mozdítani a gyorsabb ütemű technikai haladás feltételeinek kialakulását, a társadalmi termelés hatékonyságának növekedését és a termelőerők gyorsabb fejlődését.

Az iparágak jobb irányítására és a tudományos-technikai fejlesztés meggyorsítására tudvalevőleg össz-szövetségi és szövetséges köztársasági minisztériumokat szerveztünk. Ezekre hárul a felelősség a megfelelő iparágak irányításáért, a termelés magas műszaki színvonaláért, az ország iparcikkkel való megfelelő ellátásáért, és végül, a gazdasági reformok megvalósításáért.

A most létrehozott központosított iparági irányítás egybekapcsolódik a szövetséges köztársaságok, az egyes vállalatok és vállalati egyesületek jogainak lényeges bővítésével, az irányítás gazdasági módszereinek fokozottabb elterjesztésével: ebben rejlik az új iparigazgatási rendszer előnye. Szeretném óva inteni a minisztériumok dolgozóit az olyan próbálkozásoktól, hogy újra feltámasszák a kérdések szűk hivatali kezelési módját, vagyis hogy a korábbi minisztériumok gyakori hibájába essenek.

Még sokat kell tennünk annak érdekében, hogy teljesen megvalósítsuk a tervezés és a gazdasági ösztönzés új rendszerét. Ez a legközelebbi évek egyik fontos feladata.

Az ügy sikere most javarészt a vezető és a műszaki káderek kezdeményezőkézségétől, hozzáértésétől és ügybuzgóságától, a bonyolult gazdaságfejlesztési feladatok megoldásának bátor megközelítésétől, továbbá attól függ, hogy milyen mértékben tudjuk mozgósítani a vállalatok kollektíváit a tervek teljesítésére, a termelés hatékonyságának lehető legnagyobb fokú növelésére.

Meggyőződésünk, hogy a pártszervezetek, a politikailag érett és a szocialista építés gazdag tapasztalataival rendelkező gazdasági káderek, vállalati igazgatók, műhely- és részlegvezetők, a tudósokkal és a műszaki dolgozókkal szorosan együttműködve, sikeresen megbírkóznak a kitűzött feladatokkal.

A Központi Bizottság márciusi és szeptemberi plénumainak határozatai nagy visszhangot keltettek külföldön. Ezeket a határozatokat barátaink helyesen értékelték, ellenségeink pedig – mint mindig – igyekeztek eltorzítani. A reakciós polgári lapok az utóbbi időben sokat írtak a szovjet gazdaság valamiféle „válságáról”. Sőt, egyikük-másikuk legutóbbi gazdasági intézkedéseinkben a szocializmustól való eltávolodást vélt felfedezni.

Mit mondhatunk ezzel kapcsolatban?

Az efféle állítások egytől egyig nevetségesek. Mindenki előtt nyilvánvaló, hogy nálunk a termelési eszközök társadalmi tulajdona megingathatatlan alap volt és az is marad. A gazdaság fejlesztésében nemcsak fenntartjuk, hanem tökéletesítjük is a tervezést.

Ha most a népgazdaság terven alapuló központi irányításának erősítését a vállalatok kezdeményezőkézségének és önállóságának továbbfejlesztésével párosítjuk, ez éppen a gazdálkodás szocialista elveinek egyre helyesebb és hatékonyabb alkalmazásáról tanúskodik. A szocializmus olyan társadalmi-gazdasági alakulat, amelynek elve a munka menyisége és minősége szerinti díjazás, s amely éppen ezért feltételezi gazdasági ösztönzők érvényesülését, a dolgozók milliós tömegeinek anyagi érdekelttségét és bevonását az ország gazdasági életének irányításába.

A szocialista vállalat termékei az egész kollektíva közös erőfeszítéseinek eredményeként jönnek létre. Ennélfogva egészen törvényszerű, hogy minden dolgozót egyéni munkájának megfelelően anyagilag ösztönözve biztosítsuk az egész kollektíva anyagi érdekelttségét a vállalat munkájának végső eredményeiben. Ez lehetővé teszi az egyéni és a társadalmi érdekek teljesebb összeegyeztetését.

A Központi Bizottság márciusi és szeptemberi plénumainak határozatait az egész szovjet nép egyöntetűen támogatta. Reméljük, hogy a két plénumon a gazdasági élet irányításának tökéletesítése érdekében elfogadott intézkedéseket a XXIII. kongresszus küldöttei is jóváhagyják.

Kongresszusunk napirendjén szerepel az új ötéves terv irányelveinek megvitatása és elfogadása. Mivel erről a kérdésről a kongresszus meghallgatja Koszigin elvtárs beszámolóját, engedjék meg, hogy én csak azokkal az elvi elgondolásokkal és politikai célkitűzésekkel fog-

lalkozzam, amelyek a terv fő sajátosságai, s amelyekre az SZKP Központi Bizottságának véleménye szerint az új ötéves tervet alapozni kellett.

Mindenekelőtt le kell szögezni, hogy az 1966–1970. évi ötéves terv újabb fontos szakasza annak a harcnak, amelyet a szovjet nép a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtéséért folytat. Az SZKP Központi Bizottsága meghatározta az új ötéves terv fő feladatát. Ez abban foglalható össze, hogy a tudomány és a technika vívmányainak általános hasznosítása, az egész társadalmi termelés nagyipari jellegű fejlesztése, hatékonyságának és a munkatermelékenységnek növelése alapján biztosítani kell az ipar további jelentős növekedését, a mezőgazdaság állandóan gyors ütemű fejlődését, s ennek révén el kell érni az életszínvonal lényeges emelkedését, valamennyi szovjet ember anyagi és kulturális szükségleteinek teljesebb kielégítését.

A következő ötéves terv időszakában újabb lépéseket teszünk két fontos probléma megoldása – a város és a falu, a szellemi és a fizikai munka közötti lényeges különbségek megszüntetése – terén. A nagy fontosságú gazdasági és szociális feladatok megoldása révén tovább erősödik majd a munkás-paraszt szövetség politikai alapja és anyagi bázisa. Tovább fejlődik az országunkban élő népek testvéri szövetsége.

Ily módon az ötéves terv célkitűzései szerves egységben fejezik ki az anyagi-műszaki bázis fejlődését és a dolgozók életszínvonalának emelkedését, a népgazdaság erőforrásainak mennyiségi növekedését és a gazdaságban végbemenő további mélyreható minőségi változásokat, a termelőerők növekedését és a társadalmi-gazdasági viszonyok tökéletesedését.

Az új ötéves terv alapvető célkitűzései a testvéri szocialista országokkal és a fejlődő államokkal fenntartott gazdasági kapcsolataink további erősítésének szükségességét is figyelembe veszik.

Az irányelvek tervezete egészében véve azt fejezi ki, hogy igyekszünk jobban kihasználni lehetőségeinket gazdaságunk még dinamikusabb fejlesztése, az egész nép anyagi és kulturális szükségleteinek még teljesebb kielégítése érdekében.

Az új ötéves terv a társadalmi termelés és a nemzeti jövedelem növekedésének gyors ütemét irányozza elő. Az anyagi termelés valamennyi ágának összes terméke, vagyis a társadalmi össztermék az előző ötéves tervidőszak valamivel több mint 6 százalékos évi növekedésével szemben évente átlag több mint 7 százalékkal fog növekedni. S tegyük hozzá, hogy az új ötéves tervidőszakban az ipari termelés átlagos évi abszolút növekedésének értéke 22–23 milliárd rubel lesz, az előző ötéves tervidő-

szakban elért 15,8 milliárd rubellal szemben. Az ipari termelésnek öt év alatt körülbelül 50 százalékkal, a mezőgazdasági termelésnek pedig 25 százalékkal kell növekednie.

A népgazdasági beruházások összege körülbelül 310 milliárd rubel lesz, vagyis 50 százalékkal több, mint az előző öt évben. Ez lehetővé teszi, hogy biztosítsuk valamennyi népgazdasági ág és valamennyi szövetséges köztársaság fejlődését, meggyorsítsuk az életbevágóan fontos ágazatok növekedését, kiküszöböljük mind az ágazatok közötti, mind pedig az egyes ágazatokon belüli aránytalanságokat, amelyek az utóbbi években népgazdaságunk harmonikus fejlődésének kerékkötőjévé váltak.

Elsőrendű jelentőséget tulajdonítunk a mezőgazdaság fejlesztésének. Feladatul tűzzük ki az anyagi termelés e fontos ágának fellendítését, hogy teljesebben tudjuk kielégíteni az ország mezőgazdasági termékekben mutatkozó szükségleteit. A mezőgazdaság gépesítése, kemizálása és villamosítása alapján emelni akarjuk a munka termelékenységét, s a mezőgazdaságot a gépekkel való ellátottság és a termelés szervezése tekintetében az ipar színvonalára akarjuk emelni.

Az előttünk álló ötéves időszak fontos sajátossága a termelési eszközök termelése (I. osztály) és a fogyasztási cikkek termelése (II. osztály) terén a növekedés ütemének egymáshoz lényegesen közelebb hozása.

Ez az egyik legfontosabb gazdaságpolitikai feladat, megoldása az emberek millióinak érdeke. S a párt, amely a nép jólétét mindennél előbbre valónak tartja, az új ötéves tervben nagy figyelmet szentel ennek a feladatnak.

Volt idő, amikor a nehézipar gyors fejlesztési ütemének elérése végett szándékosan korlátoznunk kellett szükségleteinket. Most hatalmas termelőerőkkel rendelkezünk, amelyek lehetővé teszik a dolgozók anyagi, kulturális és egyéb szükségleteinek kielégítését közvetlenül szolgáló termelési ágak gyorsabb fejlesztését. A pártnak ezt az irányvonalát rögzítik az új ötéves tervben a termelési eszközök termelését és a fogyasztási cikkek termelését illetően, a mezőgazdaságot és az ipart illetően a fejlesztési ütem egymáshoz közelebb hozására előírányzott intézkedések.

Ezzel magyarázható, hogy míg az előző ötéves időszakban az I. osztály 58 százalékkal, a II. osztály pedig 36 százalékkal növekedett, addig az új ötéves terv szerint a termelési eszközök termelésének 49–52 százalékkal, a fogyasztási cikkek termelésének pedig 43–46 százalékkal kell növekednie.

Mint ezekből a számokból kitűnik, a párt továbbra is a nehézipar elsődleges fejlesztésének irányvonalát követi, a termelési eszközök terme-

lésének gyorsabb növelését irányozza elő. Ugyanakkor a nehézipar fejlesztése terén elért sikerekre támaszkodva az új ötéves terv időszakában lehetőségünk nyílik arra, hogy tetemes eszközöket fordítsunk a fogyasztási cikkek előállítás ágazatok fejlesztésére. Ez lehetővé teszi majd, hogy tovább növeljük az ország ipari erejét, s ugyanakkor megvalósítsuk a nép anyagi jólétének további javítására irányuló nagyszabású gazdasági és szociális intézkedéseket.

Az új ötéves terv kiváltképp nagy figyelmet fordít a tudományos és technikai haladás meggyorsítására és a társadalmi termelés hatékonyságának növelésére, mint igen fontos gazdasági és politikai feladatra.

A tudományos kutatóintézetek és a tervezőirodák a rendelkezésükre álló erőket, anyagokat és pénzeszközöket összpontosítsák a tudomány és a technika fejlesztésének fő, elsőrendű fontosságú irányaira. A tudományos kutatásoknak a termelés további fejlesztését kell szolgálniuk, a különböző tudományos intézeteket és tervezőirodákat pontosan szakosítani kell, meg kell szüntetni a felelőtlenséget és a munkájukban tapasztalható párhuzamosságot.

Feladatunk biztosítani a termelőerők gyors ütemű fejlődését és a termelés jövedelmezőségét. A párt szervei, a gazdasági szervek, a tudósok, a szakemberek, az ipar vezetői szenteljék minden erejüket e feladat megoldásának.

A termelékenység növekedésének fő forrása csakis a műszaki színvonal emelése lehet, aminek az új technika és a haladó technológiai folyamatok fejlesztésén és alkalmazásán, a komplex gépesítés és automatizálás széles körű elterjesztésén, valamint a szakosítás elmélyítésén és a vállalatok termelési kooperációjának javításán kell alapulnia.

Köztudott, hogy a komplex gépesítés és az automatizálás a termelékenység növelésének és a munka megkönnyítésének legfőbb módszere. Ezen a téren már sokat tettünk. De még mindig nagy a különbség a fő és a kisegítő munkálatok gépesítettségének színvonala tekintetében. Bár a vállalatokat jól ellátják korszerű gépekkel, a kézi munka részaránya csak lassan csökken. Ez a körülmény komoly mértékben akadályozza a munka termelékenységének és a termelés jövedelmezőségének további növekedését. A vállalatok gazdasági szervei és pártszervezetei törekedjenek kitartóan a termelési folyamatok komplex gépesítésére, a kézi munka részarányának állandó csökkentésére, a káderek, a munkaerő ésszerűbb felhasználására.

A jelenlegi körülmények között különösen fontos a termelés és a munka tudományos megszervezése. Természetesen nagy jelentőségű, hogy

a népgazdaság valamennyi ágát, a termelés valamennyi területét új technikával lássuk el. De nem kisebb a jelentősége annak sem, hogy szak-képzett káderekkel rendelkezünk, akik teljes mértékben alkalmazni tudják az új technikát. A párt a szocialista építés során sikerrel oldotta meg ezeket a problémákat. A szovjet ipar a termelés műszaki színvonalát és a munkások, valamint a szakemberek képzettségét tekintve világviszonylatban az élre tört.

Sok vállalatunk azonban, sajnos, még mindig lényegesen elmarad a technikát és az embereket egységes termelési folyamatban egyesíteni hivatott munkaszervezés tekintetében. Éppen ezért egyik elsőrendű fontosságú népgazdasági feladatként merül fel az, hogy valamennyi vállalatunknál tudományosan, a modern tudományos és technikai haladás követelményeivel összhangban szervezzük meg a termelést és a munkát.

Pártunk az egyik legidőszerűbb feladatul tűzi ki a termékek minőségének gyökeres javítását. A gyorsabb ütemű műszaki fejlesztésért folyó harcban a termékek minőségének javítása, a gépek üzemeltetési idejének növelése, üzembiztonságuk fokozása különösen nagy jelentőségre tesz szert. Minél jobb minőségű a termék, annál hatékonyabb és termelékenyebb az egész társadalmi munka. Ez más megfontolásokból is fontos feladat. Ma, amikor erőteljesen kiléptünk a világpiacra és konkurrenciaharcba kerültünk a legfejlettebb tőkésországokkal, nagyon fontos, hogy a szovjet gépek, szerszámgépek és berendezések, egyszóval a szovjet áruk semmiben se maradjanak el a külföldiektől, sőt jobbak legyenek azoknál.

Iparunk a technikai fejlettség olyan fokát érte el, hogy biztosíthatja a népgazdaság és a világpiac növekvő műszaki és gazdasági követelményeit tökéletesen kielégítő gépek, műszerek, készülékek és más gyártmányok kibocsátását.

Az új ötéves terv időszakában nagy gondot kell fordítani az ipari termelés összetételének tökéletesítésére és a szűk keresztmetszetek megszüntetésére. Változatlanul a többi ágazatnál gyorsabb ütemben fejlesztjük majd a villamosenergia-termelést, a gépgyártást, a vegyipart és az elektronikát.

Időszerű feladat a fűtőanyaghiány megszüntetése, főleg az ország európai részében. Előirányoztuk a kőolaj- és gázipar további gyorsított fejlesztését. Ugyanakkor azonban – az előző évektől eltérően – nem szabad elhanyagolni a szénipart, amely még mindig fontos szerepet játszik az ország fűtőanyag-ellátásában.

Jelentősen szándékozunk javítani a kohászat fejlesztésének ügyén. Az élet megcáfolta azt a helytelen nézetet, hogy korunkban, a polimer

anyagok megjelenésének korában, lényegesen csökkenni fog a fém-szükséglet. Ez a nézet hátrányosan befolyásolta a kohászat fejlesztését.

Szeretnék külön kitérni a gépkocsik, traktorok és mezőgazdasági gépek gyártására. A tehergépkocsikban és traktorokban mutatkozó hiány a népgazdaságnak egyre inkább szűk keresztmetszete. Személyautóból is keveset gyártunk. Az új ötéves terv a népgazdasági szükségletek teljesebb kielégítése érdekében előirányozza a gépkocsigyártás jelentős növelését, a működő gyárak rekonstruálása és új gyárak építése révén, továbbá a nagy raksúlyú és speciális gépkocsik, valamint a traktorok, különösen a szántóföldi traktorok gyártásának növelését és valamennyi mezőgazdasági gép minőségének javítását.

Óriási országunkban, ahol a természeti adottságok a legváltozatosabbak és a népsűrűség egyenlőtlen, nagy gazdasági és politikai jelentősége van a termelőerők helyes területi elhelyezésének. Tervbe vettük a keleti vidékek természeti erőforrásainak további hasznosítását. Ahhoz, hogy gyorsabban fejleszthessük Szibéria és a Távols-Kelet gazdaságát, az új ötéves terv időszakában számos szociális és gazdasági intézkedést kell végrehajtanunk, többek közt azért, hogy kialakulhassanak ott a törzsgárdák, s új erőket is vonhassunk be. Ez fontos párt- és állami feladat.

Az ipari és mezőgazdasági termelés növelésére vonatkozóan az ötéves tervben kitűzött feladatok teljesítése, valamint számos fontos szociális probléma megoldása nagymértékben függ a beruházási építkezés terveinek sikeres végrehajtásától. A termelés növekedésének jelentős hányada azokra a termelőegységekre jut, amelyeket a következő öt évben kell üzembe helyezni.

Sok száz gyárat, bányát és villanytelepet, új városokat és lakótelepeket, szovhozokat és kolhozfarmokat, öntözőrendszereket és áramvezetékeket, sok millió új lakást és lakóházat, sok ezer iskolát, bölcsődét, napközit és kórházat kell építenünk.

Az üzemek, lakások, kulturális és szociális létesítmények terén előirányzott óriási arányú építkezés megköveteli, hogy tovább növeljük az építőipar kapacitását, s erősítsük az építőipari vállalatok termelési bázisát.

Az építőipar fejlődésének fő iránya változatlanul az építkezés nagyipari jellegének biztosítása. Csak a nagyipari módszerek még szélesebb körű alkalmazása révén lehet lényegesen megrövidíteni az építkezések időtartamát és csökkenteni az építési költségeket. Ebben továbbra is nagy szerepet játszanak majd az előre gyártott vasbetonelemek, s más hatásos anyagok és szerkezeti elemek. De az úgynevezett nem nagyipari anyagok: a téglá, a cserép, a természetes kő és a fa kizorításának és

gazdaságilag nem indokolt esetekben is vasbetonnal helyettesítésének a közelmúltban követett gyakorlata helytelen volt. Nem szabad lebecsülni ezeket az anyagokat, különösen a falusi építkezéseknél.

Különösen nagy jelentőségre tesznek szert az építkezések meggyorsításával, minőségük javításával és a beruházások hatékonyságának növelésével összefüggő kérdések. Erélyesen véget kell vetni annak a hibás gyakorlatnak, hogy a beruházásokat, az anyagot és a technikai eszközöket igen nagy számú objektum között forgácsolják szét, mert ez az építkezések elhúzódásához és az eszközök befagyásához vezet. Az új termelőegységek lassú üzembe helyezése folytán az állam nagy veszteségeket szenved.

Az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet kormány szükségesnek tartja, hogy az építőipari termelés tervezésének tökéletesítésére és gazdasági ösztönzésére olyan megfelelő intézkedéseket tegyenek, amelyek előmozdítják az építkezések idejének megrövidülését, minőségük javulását, az építkezési költségek csökkenését. Az építőipari vállalatok munkájának tervezésében és elbírálásában a fő mutató az legyen, hogy jó minőség mellett milyen hamar helyezik üzembe az új termelőegységeket. Fokozni kell az egyes építőipari dolgozók és kollektívák anyagi ösztönzését annak érdekében, hogy idejében adják át az objektumokat.

A szövetséges köztársaságok kommunista pártjainak központi bizottságai, a területi, városi és kerületi pártbizottságok fordítsanak állandóan figyelmet az építkezés problémáira, törekedjenek arra, hogy mindenütt a legésszerűbben használják fel az állami beruházásokat, idejében helyezték üzembe az új termelőegységeket, javítsák az építkezési munkák minőségét, gondoskodjanak a szovjet munkásosztály egyik nagy osztagának, az építőmunkásoknak megfelelő munka- és életkörülményeiről.

Az új ötéves terv irányelveiben fontos helyet foglalnak el valamennyi közlekedési ág fejlesztésének feladatai. Ennek a gazdasági ágnak kell biztosítania az anyagi értékek zavartalan forgását a népgazdaságban, hozzáférhetővé tennie az új természeti erőforrásokat és az ország még hasznosítatlan körzeteit. A közlekedés műszaki felszereltségének az ötéves tervben előírányzott növelése, s a különböző közlekedési ágak közötti arány megjavítása a társadalmi termelés hatékonyságának növelése szempontjából az egyik fontos tényező.

Az új ötéves terv meghatározza az ipar, a közlekedés és az építőipar fejlesztésének alapvető kérdéseit, tükrözi a szovjet nép létérdekeit, nagy anyagi és kulturális igényeit. A szovjet emberek helyeslik, népi tervnek nevezik az ötéves tervet. A párt örül ennek, s abban, hogy az új ötéves tervet az egész nép támogatja, politikája helyességének megerősítését látja.

Biztosra vesszük, hogy szocialista államunk további ipari erősödésének a kongresszuson elfogadásra kerülő új programja sikeresen válik majd valóra.

MEZŐGAZDASÁG

A beszámolási időszakban az SZKP Központi Bizottsága, minden helyi párt- és állami szerv nagy figyelmet fordított a mezőgazdaságra, gazdaságunk e fontos ágára. A nehézségek ellenére kolhozaink és szovhozaink töretlenül fejlődnek, gyarapodnak, gazdaságuk, anyagi- műszaki bázisuk erősödik, a mezőgazdasági dolgozók jóléte növekszik, kulturális-műszaki színvonaluk emelkedik.

A legfontosabb mezőgazdasági termékek termelését (a gazdaságok valamennyi kategóriájában) a következő adatok jellemzik:

Termék	1956–1960		1961–1965	
	Évi átlagos termelés	Évi növekedés az előző öt évhez viszonyítva (%)	Évi átlagos termelés	Évi növekedés az előző öt évhez viszonyítva (%)
Szemes termények (millió t)	121,5	6,5	130,2	1,4
Ipari cukorrépa (millió t)	45,6	13,7	59,0	5,2
Nyersgyapot (millió t)	4,4	2,3	5,0	2,7
Napraforgó (millió t)	3,7	8,4	5,1	6,7
Zöldségfélék (millió t)	15,1	6,1	16,7	2,2
Burgonya (millió t)	88,3	4,9	81,5	—1,6*
Hús, vágósúlyban (millió t)	7,9	6,8	9,3	3,4
Tej (millió t)	57,2	8,6	64,7	2,5
Tojás (milliárd db)	23,6	8,3	28,7	4,1
Gyapjú (ezer t)	317,0	7,0	361,0	2,7

* Csökkenés

A táblázatból kitűnik, hogy a legfontosabb mezőgazdasági termékek termelése országunkban növekszik. A növekedés üteme azonban a legutóbbi öt éves időszakban lényegesen lassúbb volt, mint az előző öt évben. Ez oda vezetett, hogy a hétéves terv feladatait a mezőgazdaság területén, mint már mondtuk, nem teljesítettük. A Központi Bizottságnak fel kellett figyelnie a mezőgazdaságban kialakult helyzetre.

A kongresszusi küldöttek tudják, hogy ezt a kérdést az 1965. márciusi plénumon megvitattuk. A Központi Bizottság megállapítása szerint a mezőgazdaság lassú fellendülésének fő oka az, hogy megsértettük a termelés fejlesztésére vonatkozó gazdasági törvények követelményeit, az anyagi érdekeltségnek, a társadalmi és egyéni érdekek helyes összeegyeztetésének elveit. Persze, más okok is voltak.

A mezőgazdasági termékek felvásárlási rendszerének súlyos fogyatékoságai akadályozták a tervszerű gazdálkodást. Sok mezőgazdasági termék felvásárlási ára nem fedezte a tényleges költségeket, s csökkentette a kolhozok és szovhozok érdekeltségét a termelés bővítésében. Emellett a mezőgazdaság számára nem biztosítottak kellő beruházási keretet, elegendő anyagi és technikai eszközöket.

A termelés fellendülésének nem kedvezett a mezőgazdasági szervek ismételt indokolatlan átszervezése, felülről sablonos ajánlások erőszakolása, a tudomány és a sok évi gyakorlati tapasztalat lebecsülése.

A márciusi plénum után a Központi Bizottság és a kormány számos fontos intézkedést léptetett életbe a tervezés és a gazdasági ösztönzés megjavítása, s ezáltal a mezőgazdasági termelés fellendítése érdekében. A mezőgazdasági termékek felvásárlásának elvileg új rendje valósult meg. A kolhozok és a szovhozok számára öt évre szóló reális, stabil felvásárlási tervet állapítottak meg. Emelték sok szántóföldi és állati termék felvásárlási árát. A legfontosabb szemes termények terven felüli eladásáért magasabb árakat vezettek be. Ugyanakkor leszállították sok termelési eszköz, valamint a kolhozok és szovhozok által felhasznált villamos energia árát. A falvakban a közszükségleti iparcikkek és az élelmiszerek árát leszállították és összhangba hozták a városi árakkal.

Ezek az intézkedések kedvező eredményekkel jártak. Bár tavaly az ország sok vidékén, különösen az árugabonát termelő övezetekben komoly aszály volt, a mezőgazdaság össztermelése – összehasonlítható árakon számítva – elérte az 55,3 milliárd rubelt, ami meghaladja bármely előző év termelésének értékét. A kolhozok és a szovhozok 1965-ben a szemes termények kivételével a legtöbb szántóföldi növényből jó termést takarítottak be.

Külön kell beszélnünk arról, hogy tavaly nagyszerű munkát végeztek a gyapottermesztők, a répatermesztők és az állattenyésztők. Munkájuk eredményeivel méltán büszkélkedhetnek!

Jelentős javulást értünk el az állattenyésztés fejlesztésében is. Nézzük az erre vonatkozó statisztikai adatokat.

**AZ ÁLLATÁLLOMÁNY ÉS HOZAMA A KOLHOZOKBAN,
VALAMINT A SZOVHOZOKBAN ÉS MÁS ÁLLAMI GAZDASÁGOKBAN**

Megnevezés	1961	1962	1963	1964	1965
Szarvasmarha az év végén (millió db)	58,2	62,5	61,3	62,1	65,5
ebből:					
Tehén (millió db)	20,1	21,8	22,3	22,6	23,5
Átlagos fejéseredmény tehénenként (kg)	1851,0	1765,0	1599,0	1700,0	2006,0
Sertés (millió db)	49,4	53,9	27,7	38,3	41,3
Juh és kecske (millió db)	109,1	110,9	108,4	100,2	103,1
Baromfi (millió db)	152,0	154,5	97,7	127,8	140,2

Mint e táblázatból kitűnik, a kolhozok és a szovhozok leküzdötték az 1963-ban keletkezett komoly nehézségeket, s növelték a szarvasmarha-állományt, ezen belül a tehénállományt, valamint a sertés- és baromfiállományt, bár a sertés- és baromfiállomány nem érte el az 1962. évi szintet. A múlt év folyamán a tehenenkénti átlagos tejhozam 306 kg-mal növekedett. A kolhozok és a szovhozok 1965-ben valamennyi állattenyésztési termékből lényegesen növelték a termelést és teljesítették az állami felvásárlási tervet.

Fokozott figyelmet kell fordítanunk a mezőgazdaság e fontos, de még mindig elmaradó ágára. Az új öt éves terv időszakában az a feladatunk, hogy a közös állattenyésztést mind az állatállomány növelése, mind pedig – s főleg – az állatállomány hozamának növelése útján fejlesszük. Ez lehetővé teszi, hogy a legközelebbi időben lényegesen növeljük az állattenyésztési termékek termelését és az állattenyésztés jövedelmezőségét. A szemes termények össztermelésének további növelése, a kaszálók és rétek jobb kihasználása, az állattenyésztő telepeken a munkálatok gépesítési színvonalának emelése és az állatállomány fajtajellegének javítása lehetővé teszi számunkra e feladat megoldását.

A takarmánybázis további erősítése végett az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa intézkedéseket léptetett életbe a takarmánykeverékeket, takarmányfehérjéket, mikroelemeket és antibiotikumokat előállító ipar bővítése érdekében. Célszerű egy új iparág: a mikrobiológiai ipar létrehozása és megfelelő kifejlesztése.

Minden okunk megvan arra, hogy kijelenthessük: a márciusi plénum határozatai kedvezően befolyásolják a mezőgazdaság fejlődését. Az em-

berek meggyőződtek a párt által kidolgozott falusi gazdaságpolitika helyességéről, tetteikkel támogatták ezt a politikát, s ez a legfőbb!

A kolhozok és szovhozok termelésének fellendítése egész pártunk és népünk igen fontos feladata. A Központi Bizottság szükségesnek tartja a mezőgazdaságban egész sor intézkedés végrehajtását avégett, hogy megteremtsük a feltételeket a falu termelőerőinek további növeléséhez, az ipar és a mezőgazdaság fejlődésében észlelt aránytalanság felszámolásához. E feladat megoldásának alapjait az ötéves terv irányelveinek tervezete lefektette. Az előirányzat szerint a mezőgazdasági beruházások csaknem megkétszereződtek. Az ötéves időszakban az előző öt évhez képest a falu 700 000 traktorral és 680 000 teherautóval, 4 milliárd rubel értékű mezőgazdasági géppel kap többet. A mezőgazdaságban a villamosenergia-felhasználás mintegy háromszorosára növekszik. A kolhozok és a szovhozok egyre nagyobb mennyiségben kapnak műtrágyát, s ennek mennyisége 1970-ben a tavalyi mennyiség kétszerese lesz.

A mezőgazdaságban továbbra is igen fontos feladat a szemes termények termelésének növelése. Korábban ezt a problémát főként a vetésterületek bővítésével igyekeztek megoldani. A kolhozok és a szovhozok bizonyos fokig a jövőben is bővíteni fogják a szemes termények vetésterületét, a mezőgazdasági termőterületek, mindenekelőtt a szántóföldek ésszerűbb kihasználása útján. De a fő dolog az, hogy minden lehető módon emeljük a hektáronkénti terméshozamot. Napjainkban ez a döntő tényező annak, hogy meggyorsítsuk általában a mezőgazdaság fejlődésének, különösen pedig a gabonatermelés fejlődésének ütemét. A terv a rizs és néhány kásaféleség vetésterületének jelentős növelését irányozza elő, a szükségletek gyorsabb és az eddiginél teljesebb kielégítése érdekében. Hasonlóképpen tovább növeljük a burgonya, a zöldségfélék, a gyapot, a len, a cukorrépa, a napraforgó, a tea, a gyümölcsök és a szőlő termelését.

A következő évek folyamán nagy munkálatokat szándékozunk végrehajtani az ország valamennyi övezetében a talaj termőképességének fokozása, a kulturáltabb gazdálkodás érdekében.

Nálunk különböző talaj- és éghajlati viszonyokkal rendelkező vidékeken folyik mezőgazdasági termelés. Egyes területeken a vetések rendszeresen megsínylik az aszály káros hatását, más területeken viszont a túlságosan nedves talaj árt a vetéseknek. A Központi Bizottság és a kormány a kedvezőtlen természeti feltételekkel rendelkező övezetek állandóan magas termésátlagának biztosítása érdekében széles körű talajjavító munkálatok elvégzését tartja szükségesnek, mindenekelőtt a Szovjetunió

európai részének központi övezetében, Belorussziában. a balti köztársaságokban, az Oroszországi Föderáció és Ukrajna déli részén, Kazahsztánban, a közép-ázsiai köztársaságokban és az ország néhány más vidékén. Nincs kizárva, hogy a párt Központi Bizottságának egyik soron következő plénumát e kérdésnek kell majd szentelnünk.

A föld társadalmunk gazdagságának hatalmas forrása, a mezőgazdasági termelés alapja. Megóvása és termelékeny felhasználása, a talaj termelőképességének fokozása, a szél és a víz okozta erózió elleni harc, szükség esetén erdők telepítése, fontos állami feladat.

A Központi Bizottság egy további kérdésre is szükségesnek tartja felhívni a figyelmet. Nevezetesen arra, hogyan használják ki a kolhozokban és a szovhozokban a gépeket. A falu évről évre több traktort, gépkocsit, kombájnt és más gépet kap. A falvakban a munka egyre inkább ipari jelleget ölt. Ugyanakkor azonban az utóbbi évek folyamán csökkent a gép- és traktorpark üzemeltetésének több fontos mutatója, a gépkezelők olykor ide-oda vándorolnak. Ez nehézségeket támaszt. Mindenképpen erősíteniünk kell a mezőgazdasági gépek javítására szolgáló bázisunkat, a mezőgazdasági gépeket gyártó „Szelhoztyehnyika” egyesülés vállalkozásait, a kolhozokat és a szovhozokat korszerű berendezésekkel kell ellátnunk, meg kell javítanunk a gépkezelők képzésének rendszerét, fokoznunk kell anyagi érdekeltségüket. A jelenlegi körülmények között, ha a mezőgazdaságot nem látjuk el szüntelenül újabb gépekkel, ha nem oldjuk meg gyökeresen a gépek javításának és kezelésének kérdését, ha nem javítjuk a legkülönbözőbb szakképzettségű gépkezelők képzését, akkor nem tudjuk sikeresen megoldani a mezőgazdasági termelés fellendítésének feladatát.

A mezőgazdaság termelőerőinek fejlesztése megköveteli a falusi társadalmi viszonyok további tökéletesítését. A sokéves tapasztalat meggyőzően igazolta a társadalmi gazdaság két szervezési formájának – a kolhoz- és a szovhozformának – életerejét. Ugyanakkor azonban az utóbbi években kísérletek történtek arra, hogy sok kolhozot indokolatlanul szovhozzá alakítsanak át. A márciusi plénum javított ezen a helyzeten.

Tudvalevőleg olyan döntés született, hogy összehívják a kolhozparasztnok harmadik országos kongresszusát, amely megvitatja majd a mezőgazdasági szövetkezetek új alapszabályzatát. Ez a kongresszus a kolhozok fejlesztése terén nagy politikai esemény lesz, elő fogja mozdítani a kolhozrendszer további erősödését.

A kolhozok napjainkban gazdaságilag erős, jól gépesített nagygazdaságok, egymáshoz és az állami szervezetekhez fűződő kapcsolataik jelen-

tősen bővültek, kádereiknek, a kolhoztermelés valamennyi részvevőjének politikai és kulturális színvonala szinte felmérhetetlenül emelkedett. Jó lenne megtanácskozni, hogy nem volna-e érdemes kerületi, területi, köztársasági és országos szinten választott kolhoz-szövetkezeti szerveket létesíteni. Az irányításnak ez a demokratikus formája elősegíti, hogy alaposabban hasznosítsuk a szövetkezeti gazdálkodás előnyeit, tovább fejlesszük a mezőgazdasági termelést, jelentősen kiterjesszük a kolhozok közötti termelési és gazdasági kapcsolatokat, a lehető legésszerűbben hasznosítsuk a természeti, anyagi-műszaki és munkaerő-forrásokat, javítsuk a termékfeldolgozás és -értékesítés szervezetét.

Amikor előterjesztjük ezt a javaslatot, a múlt tapasztalatait is figyelembe vesszük. Mint tudjuk, a kolhozok szervezetének első éveiben már működött a kollektív gazdaságok irányításának ilyen rendszere, a parasztok körében tekintélynek örvendő helyi kolhozszövetségek és kolhoz-központok formájában.

Ilyen szervek létrehozása a lenini szövetkezeti terv eszméinek további gyakorlati megvalósítását és fejlesztését jelentené, elősegítené a kolhozrendszer további demokratizálódását, a kolhozparasztság legszélesebb tömegeit vonná be az aktív gazdasági, kulturális és társadalmi életbe.

Ugyanakkor fokoznunk kell a falusi állami vállalatok, a szovhozok szerepét. Minden egyes szovhoznak minden tekintetben a nagyüzemi szocialista gazdálkodás példaképévé kell válnia.

Tehát a feladat most az, hogy minden eszközzel elősegítsük mind a szovhozok, mind pedig a kolhozok fejlődését és virágzását!

A párt nagyon jól tudja, hogy a mezőgazdasági termelés fellendítése nem egyszerű dolog. Helytelen volna azt hinni, hogy most, amikor hatalmas anyagi és műszaki eszközöket biztosítunk a mezőgazdaság fejlesztéséhez, minden magától megy majd.

A párt-, állami és mezőgazdasági szervek, valamennyi mezőgazdasági funkcionárius kötelessége gondoskodni arról, hogy hozzáértéssel, gazdaságosan, a legnagyobb eredménnyel hasznosítsanak minden hektár földet, minden rubel beruházást, minden gépet, minden tonna műtrágyát.

A mezőgazdasági tervek teljesítése a falusi dolgozók alkotó kezdeményezésétől és energiájától, a helyes munkaszervezéstől, a kolhoz- és szovhozvezetők, az agronómusok, a zootechnikusok, a mezőgazdasági gépek és mérnökök, a közgazdászok munkájának színvonalától függ majd.

A mezőgazdaság előrehaladásában óriási szerep hárul a tudományra és a tudományos vívmányok termelési alkalmazására. Nem kételkedünk abban, hogy a tudósok és a gyakorlati szakemberek alkotó módon, tel-

jes erőbevetéssel fognak munkálkodni a mezőgazdasági, biológiai és közgazdasági tudományok jelenlegi problémáinak megoldásán, s méltóképpen járulnak hozzá a mezőgazdaság fellendítéséhez.

A területi és kerületi pártbizottságok gondoskodjanak szüntelenül arról, hogy a termelés minden részlegét szakképzett káderekkel erősítsék meg, nyújtsanak nekik több gyakorlati segítséget. Meg kell javítani az emberek körében végzett szervező és nevelőmunkát, fel kell lendíteni a kolhozok és a szovhozok pártszervezeteinek tevékenységét, fokozni kell harckészségüket.

Engedjék meg a kongresszus nevében kifejeznem azt a sziklaszilárd meggyőződést, hogy a köztársaságok, területek és kerületek párt-, állami mezőgazdasági, szakszervezeti és komszomolista szervei, a falvak dolgozói: a kolhozparasztok és a szovhoz munkások, a kolhozok és a szovhozok megrendeléseit teljesítő ipari dolgozók, a tudósok és a szakemberek a szovjet emberekre jellemző energiával és szívóssággal harcosan hozzáfognak a mezőgazdaság fellendítésével kapcsolatban a párt által kitűzött nagy feladatok teljesítéséhez és becsülettel valóra váltják ezeket a feladatokat!

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy az új ötéves terv a testvéri szocialista országok népeinek, pártjainak helyeslését és támogatását is élvezi. Ez erőt és biztonságot ad nekünk, jó érzéssel tölt el bennünket. Az új ötéves tervet üdvözlük és helyeslik a tőkésországok kommunistái és ott élő barátaink, mert újabb győzelmi lépést látnak benne a kommunizmus felé vezető úton. Még a szovjethatalom rosszakarói és nyílt ellenségei is kénytelenek elismerni terveink realitását.

A gazdasági és kulturális építést illetően a kongresszuson megállapításra kerülő politikai irányvonal és gyakorlati program megvalósítása tovább növeli majd a Szovjetunió gazdasági és védelmi erejét, tekintélyét és befolyását. Ez az imperializmusra mért újabb csapás, a kommunista párt, a szocialista állam és a szovjet nép világgraszáló politikai és gazdasági győzelme lesz.

A fő dolog most az, hogy minden erőnket latba vessük az ötéves terv teljesítése érdekében. Az új feltételek között még jobban fokozódik a pártszervezetek felelőssége a termelő kollektívák munkájáért, a kerületek, városok, területek, köztársaságok gazdasági fejlődéséért. Legyenek igazi szervezői a párt által kezdeményezett tervek megvalósításának, fejlesszék a dolgozó tömegek alkotó kezdeményezését és versenyét, támogassák a kommunista munkáért indított mozgalmat.

A párt igen fontos feladatot tűz a pártfunkcionáriusok és a gazdasági

vezetők elé: sajátítsák el a korszerű tudományos ismereteket a technika, gazdaságtan és üzemszervezés területén. Az ipar, a mezőgazdaság, az építőipar, a közlekedés valamennyi vezető funkcionáriusa munkálkodjék szívós kitartással az új feltételek közötti üzemvezetés művészetének, a munkaszervezési kérdések hozzáértő megoldásának elsajátításán. Gyökeresen meg kell majd javítanunk a szakemberképzést és a termelés igazgatásában dolgozók továbbképzését.

A pártszervezetek tegyenek meg minden szükséges lépést a népgazdasági irányítás új rendszerének következetes megvalósítása, a népgazdaságban rejlő lehetőségek legmesszebbmenő hasznosítása érdekében.

Milyen főbb következtetések adódnak az eddig mondottakból?

Először, a szovjet népgazdaság mindeme évek folyamán gyos ütemben fejlődött, szerkezetében fontos minőségi változások mentek végbe. Ennek következtében létrejöttek a most előttünk álló, s az új ötéves terv irányelveinek tervezetében kitűzött bonyolultabb feladatok megoldásához szükséges feltételek.

Másodszor, a beszámolási időszak megmutatta, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja alkotó módon, bátran oldja meg a népgazdaság irányításának legbonyolultabb problémáit, elveti mindazt, ami nem állotta ki az élet próbáját és gátolja haladásunkat. A Központi Bizottság úgy véli, hogy a legutóbbi plénumokon kidolgozták a legfontosabb népgazdasági problémák megoldásának helyes útját, s ez meggyorsítja majd fejlődésünk ütemét.

Harmadszor, a Szovjetunió tovább erősítette pozícióit a főbb tőkésországokkal folyó gazdasági versenyben. A legutóbbi évek ismét igazolták, hogy a termelés szüntelenül gyors és ami a fő dolog: állandó bővítése a szocialista gazdaság országunkban végbemenő fejlődésének törvényszerűsége. Ilyen fejlődésre a tőkésországok nem képesek. Ez a szocializmus vitathatatlan fölénye a kapitalizmussal szemben.

Az egész országban hatalmas arányokat ért el a XXIII. pártkongresszus méltó fogadásának jelszavával indított szocialista munkaverseny. A kongresszus címére munkajelentések érkeznek az ország minden részéből. Az ipar dolgozói határidő előtt, a kongresszus megnyitásának napjára teljesítették az új ötéves terv első évi tervfeladatának első negyedévi előirányzatát. Az ország nagy mennyiségű fémeket, villamos energiát, szén, műtrágyát, cementet, műgumit, gépkocsiabroncsot, gépet, berendezést, ruhát, kötszövött árut, bőrlábbelit és élelmiszert kap terven felül.

A mezőgazdaság dolgozói március 20-ig túlteljesítették a hús, a tej, a

vaj, a tojás, a gyapjú és más állati termékek állami felvásárlásának negyedévi tervét. Nagyjából befejezték a traktorok és a mezőgazdasági gépek javítását. Az ország déli vidékein már tavaszi vetés folyik. A kolhozparasztok, a gépkezelők és a szovhozdolgozók igen szervezetten végzik a vetési munkákat.

Lobogjon hát büszkén a szocialista munkaverseny zászlaja, melyet hős munkásosztályunk még a szovjethatalom hajnalán emelt magasra, és kísérje végig útján az új ötéves gazdaságfejlesztési terv teljesítéséért harcoló pártunkat és népünket!

Pártunknak mély meggyőződése, hogy a szovjet nép, amelyet kiapadhatatlan energia és lelkesedés lendít előre, újabb kimagasló munkahőstetteket visz véghez nagy célunk megvalósítása, a kommunizmus felépítése érdekében!

III. A NÉP ÉLETSZÍNVONALÁNAK EMELKEDÉSE A TUDOMÁNY ÉS A KULTÚRA FEJLŐDÉSE

A szocialista rend azzal, hogy biztosította a gazdaság és a termelőerők gyorsított ütemű fejlődését, a legkedvezőbb feltételeket teremtette meg a munkások, a parasztok, az értelmiség és minden dolgozó életszínvonalának szakadatlan emeléséhez. Csak a szocializmusban valósítható meg az anyagi javaknak a munka mennyisége és minősége szerinti elosztása, ez az igazságos elv, mégpedig azért, mert a szocializmusban társadalmi tulajdon uralkodik, nincs kizsákmányolás, s a termelési eszközökhöz való viszony tekintetében a társadalom valamennyi tagja egyenlő.

A társadalmi gazdagság növekedéséhez mérten növekszik minden egyes dolgozó anyagi jóléte. A Szovjetunió nemzeti jövedelme a legnagyobbak közé tartozik a világon és szakadatlanul nő. Ezzel párhuzamosan nő a dolgozók jövedelme is. Nemzeti jövedelmünk a legutóbbi öt év folyamán 33 százalékkal nőtt, s tavaly meghaladta a 190 milliárd rubelt. Majdnem háromnegyed részét – 141 milliárd rubelt – a szovjet emberek szükségleteinek kielégítésére használtuk fel.

A párt és a szovjetállam a gazdasági fejlődés sikereire támaszkodva mindent megtesz, hogy javítsa a nép életét. A munkások és alkalmazottak átlagbére a beszámolási időszakban 19 százalékkal emelkedett. Emeltük a lakosságot közvetlenül kiszolgáló ágazatok dolgozóinak munkabérét, köztük a közoktatási, egészségügyi, kulturális, kereskedelmi, lakás- és községgazdálkodási dolgozókat.

Ugyanakkor leszállítottuk a gyapjúból, selyemből és lenből készült

textiliák, egyes öltönyök és gyermekruházati cikkek, az órák, a kerékpárok, a fényképezőgépek, a gyógyszerek és néhány más tömegfogyasztási cikk árát.

Nálunk az életszínvonal emelésében fontos szerepet játszanak a társadalmi alapok. A társadalmi fogyasztási alapokból fedezett juttatások és kedvezmények összege az 1960. évi 27,3 milliárd rubellal szemben 1965-ben 41,5 milliárd rubel volt. Ezekből az alapokból emeltük a nyugdíjakat, részesítettük újabb kedvezményekben a hadirokkantakat és a hősi halottak családtagjait. Fontos szociális intézkedés volt a kolhozparasztnak nyugdíjellátásának bevezetése. Több mint 70 millióan ingyen tanulnak általános iskolákban, szakiskolákban, középiskolákban, egyetemeken és különféle tanfolyamokon. Évről évre bővül a kórházak, poliklinikák, szanatóriumok és üdülők hálózata. Több mint 4 millió orvos és más egészségügyi dolgozó vigyáz az emberek egészségére. A bölcsődékben, napközikben és óvodákban a gyermekek száma majdnem megkétszereződött és nyolcmillió körül mozog.

Büszkék vagyunk ezekre a fontos szociális intézkedésekre, mert ilyenek csak a szocializmusban lehetségesek, ahol mindent a nép érdekeinek rendelkeznek alá.

A párt Központi Bizottsága és a kormány állandóan gondot fordít a lakásépítés méreteinek növelésére. A legutóbbi öt év folyamán városokban, munkáslakótelepeken és szovhozokban együttvéve 393 millió négyzetméter alapterületű lakóház épült. Ezenkívül több mint 2 millió új házat építettek a kolhozfalvakban. A városok és a munkáslakótelepek egyre rendezettebbek.

Sokat építünk és mégis a legégetőbb probléma marad a lakáskérdés. A párt igen fontosnak tekinti a lakásprobléma megoldását, s elégettnak tartja a lakásépítési előirányzatok növelését, a lakásépítőipar bázisának bővítését, és a lakások minőségének javítását. Az állami beruházások mellett minden módon ki kell terjeszteni a szövetkezeti lakásépítést. Az új ötéves terv előirányzata szerint városokban, munkáslakótelepeken és szovhozokban állami eszközökből 480 millió négyzetméter alapterületű lakást építenek majd, szövetkezeti alapon pedig 100 millió négyzetméterrel többet, mint az előző öt évben. A falusi lakosság és a kolhozok eszközeiből 2–2,5 millió családi ház fog épülni. Az ötéves terv lakásépítési és közművesítési előirányzata az előző ötéves tervidőszak 35 milliárd rubelos összegével szemben meghaladja a 45 milliárd rubelt.

A párt-, állami, gazdasági és szakszervezeti szervek legyenek rajta,

hogy mindenütt teljesítsék a lakásépítési terveket. Törődjenek jobban a lakáshasználat és a tatarozás problémáival. Biztosítsák a lakáselosztás tervszerűségét és szigorú rendjét. Legyen rá gondjuk, hogy ez a legnagyobb nyilvánosság előtt történjék.

Az SZKP Központi Bizottságának véleménye szerint nem szabad tovább túrni a falusi építkezés elmaradását. Sajnos, nálunk hosszú évekig nem fordítottak kellő gondot a falusi lakásépítésre és a falurendezésre. Ki kell szélesíteni a falusi lakás-, kulturális és szociális építkezést. Ezen a téren jelentős mértékben kell aktivizálni a kolhozokat és a szovhozokat.

A legutóbbi évek folyamán a párt Központi Bizottsága és a kormány több új intézkedést tett a lakosság élelmiszerekkel és iparcikkkel való ellátásának megjavítása, a szovjet kereskedelem fejlesztése érdekében. A kiskereskedelmi áruforgalom 1965-ben 104,6 milliárd rubel volt, s 1960-hoz képest 34 százalékkal növekedett.

A kongresszusi küldöttek tudják, hogy ezen a téren sikerült lényegesen megjavítanunk a helyzetet. A lakosság pékáruval, tézstaféleségekkel, tejjel és tejtermékekkel, tojással, állati és növényi zsiradékkal, cukorral, cukrársipari és egyéb termékekkel való ellátása zavartalan volt. Tavaly ezekből a termékekből többet adtak el, mint bármely megelőző esztendőben.

Egyes termékek gyártása azonban elmarad a lakosság igényei mögött. A kereskedelmi hálózatban nincs meg mindenütt a húsáruk bő választéka. Bár tej bőven van, kevés sajtot és más tejterméket állítanak elő. Korlátozott a diétás termékek választéka. Nem lehet teljes mértékben kielégíteni a hajdinakása és a rizs iránti keresletet. A Központi Bizottság az új ötéves terv időszakát illetően a mezőgazdaság elé nagy feladatokat tűz, amelyeknek megoldása lehetővé teszi a lakosság egyre növekvő élelmiszer-keresletének teljesebb kielégítését.

A lakosság pénzbeni jövedelmének növekedése az utóbbi években lényegesen fokozta az iparcikkek iránti keresletet. Az ipar 1965-ben több mint 9 milliárd méter különféle textilanyagot, 486 millió pár bőrcipőt állított elő. Megnövekedett a kulturális és háztartási cikkek eladása. Csupán a múlt év folyamán 3,3 millió televíziót, 4,8 millió rádiót, csaknem 1,5 millió hűtőszekrényt, több mint 3 millió mosógépet és sok más cikket adtak el a lakosságnak. Ez már nem rossz, elvtársak.

Ugyanakkor a dolgozók méltán támasztanak komoly igényeket a könnyűiparral és a közszükségleti cikkeket előállító más iparágakkal szemben. A piac még nem kapja meg kellő mennyiségben a szükséges árukat. Az üzletekben nem mindig lehet vásárolni szép gyermekruhát,

megfelelő öltönyt, ruhát vagy felöltőt, nem mindig lehet ízlés szerinti cipőt kiválasztani. A közszükségleti cikkeket gyártó vállalatok nem mindig számolnak a vásárlók növekvő igényeivel és ízlésével. Sok ruházati ipari, textilipari és cipőipari készítmény silány minőségű.

Komoly munkát kell végeznünk, ha javítani akarunk ezen a helyzeten. Az új ötéves terv éveiben biztosítanunk kell a közszükségleti cikkek iránt fokozódó kereslet teljesebb kielégítését. Emellett fokozott figyelmet kell fordítani a minőségnek, az áruk és készítmények kivitelezésének javítására.

A terv a könnyűipar, az élelmiszeripar, a vegyipar és a lakosság számára árucikkeket gyártó más iparágak terén új üzemek építésének nagyarányú bővítését irányozza elő. Ilyen célokra az 1966-tól 1970-ig terjedő években körülbelül 15 milliárd rubelt fordítunk, vagyis csaknem kétszer annyit, mint az előző ötéves időszakban. A fogyasztási cikkek gyártásának növelése és minőségük javítása szempontjából nagy jelentőségű lesz a könnyű- és élelmiszeripar, a kereskedelem és a szolgáltató ipar új gépekkel való ellátása.

A párt- és állami szervek, a minisztériumok, az egyesülések, a vállalatok tekintsék a közszükségleti cikkek gyártását fontos állami feladatnak. Sokkal jobban ki kell használni a lehetőségeket arra, hogy a közszükségleti cikkek gyártását ne csak a könnyű- és élelmiszeripari vállalatoknál növeljék, hanem minden más iparágban is. Sok további terméket lehet előállítani – méghozzá külön beruházások nélkül – a falu munka- és nyersanyagforrásainak ésszerűbb hasznosítása révén. A kolhozokban és a szovhozokban teret kell engedni a mezőgazdasági nyersanyag fölöslegét, a vadon termő gyümölcsöket és a természetben előforduló helyi anyagokat feldolgozó különféle iparágak és segédüzemek fejlesztésének.

A terv üzletek, hűtőházak, raktárak, tárolók, s más kereskedelmi és kisegítő jellegű létesítmények széles körű építését irányozza elő. A lakosság kulturáltabb kiszolgálásában döntő szerep jut a városok és falvak kereskedelmi dolgozóinak, a fogyasztási szövetkezeteknek, amelyek arra hivatottak, hogy fejlesszék és tökéletesítsék a kereskedelem új, a lakosság számára legkényelmesebb formáit.

Gyökeresen meg kell javítanunk a lakosság kommunális ellátását, nemcsak a városokban, hanem faluhelyen is, bővítenünk kell a közétkeztetési vállalatokat, növelnünk kell a mosodák, fodrászüzletek, vegytisztító műhelyek és üzemek, ruhaszalonok és ruhanemű-javítók hálózatát, kezdeményezőképes káderekkel erősítenünk kell a közszolgáltatások e területét.

Az említett intézkedések sikere lehetővé teszi, hogy megjavítsuk a lakosság élelmiszerekkel és iparcikkekkel való ellátását, bővítsük az áruforgalmat.

Pártunk óriási jelentőséget tulajdonít annak, hogy állandóan növekedjen a szovjet emberek anyagi jóléte. Igyekszik működésbe hozni mindazokat a gazdasági ösztönzőket, amelyek elősegítik a népgazdaság fejlődését. A termelés növelése alapján, a termelékenységi és a nemzeti jövedelem növelésével az új ötéves terv időszakában el tudjuk érni a szovjet nép életszínvonalának további emelését. Az egy főre számított reáljövedelem öt év alatt körülbelül 30 százalékkal növekszik.

Az SZKP Központi Bizottságának véleménye szerint a dolgozók jövedelmének növelésében a fő irány a munkásoknál és az alkalmazottaknál a bér emelése, a kolhozok közös gazdaságában a munka javadalmazásának növelése. A bérkérdés nagy politikai és gazdasági fontosságú kérdés. Megoldása az emberek millióinak létérdekeit érinti.

Ennek az ötéves tervnek időszakában havi 60 rubelra szándékozunk emelni népgazdasági szinten a minimális béreket. Évente 12,5 milliárd rubelt fordítunk az új minimális bér bevezetésére, az átlagos keresetű munkások és alkalmazottak bérének emelésére. Ez hatalmas összeg.

Növelni fogjuk a messzi északi vidékeken, a Távol-Keleten és Szibériában alkalmazott dolgozók bérpótlékát, s fokozottabb kedvezményeket biztosítunk számukra. A terv értelmében ezeken a vidékeken nagyobb összegeket fordítunk lakóházak, iskolák, kórházak, bölcsődék és óvodák, valamint más kulturális és kommunális intézmények építésére, ami kedvező hatással lesz majd az ország e nagy fontosságú gazdasági vidékeinek fejlesztésére.

Külön is szólni kell a kolhozparasztok munkájának javadalmazásáról. A kolhozzövedelem elosztásának mostani gyakorlata nemegyszer oda vezet, hogy a kolhoztagok munkájának javadalmazásában ingadozások tapasztalhatók és sok kolhozban nem garantálják a végzett munkáért az állandó munkabért. Javasoljuk, hogy az új ötéves terv időszakában fokozatosan teljesítsük egyik nagy feladatunkat, a szovhozmunkások megfelelő munkafajtaihoz és munkanormáihoz igazodva, vezessük be a kolhoztagok garantált havi munkadíját. Ez újabb fontos szakaszt jelent majd a kolhozok termelésének fejlesztésében, a kolhozparaszság életszínvonalának emelésében.

Az új ötéves terv a bérek emelésén és rendezésén kívül az árucikkek kiskereskedelmi árának leszállítását is előirányozza, mégpedig annak

megfelelően, ahogy gyártásuk növekszik, s ahogy a munka termelékenysége emelkedik. Ez szintén emelni fogja a nép életszínvonalát.

Az utóbbi időben Ivanovo, Perm, Dnyepropetrovszk és néhány más terület több vállalatának kísérletképpen engedélyeztük, hogy áttérjenek az ötnapos munkahétre, két szabad nappal. A tapasztalatok azt mutatják, hogy megfelelő szervezeti-műszaki intézkedések mellett ezeknél a vállalatoknál észrevehetően javultak a termelés mutatói.

Az ott szerzett tapasztalatokra támaszkodva és sok dolgozó ez irányú óháját figyelembe véve, a Központi Bizottság lehetségesnek tartja, hogy a munkások és alkalmazottak áttérjenek az ötnapos munkahétre, heti két szabad nappal, 41 órás munkahét mellett. A munkások és alkalmazottak átállását az új munkafeltételekre fokozatosan kell megvalósítani, úgy, ahogy a vállalatok felkészülnek az új munkarendre. Abból indulunk ki, hogy az intézkedéseknek egyaránt kell szolgálniuk a dolgozók és az állam javát.

Az ötnapos munkahét bevezetése nagy hatással lesz majd az egész társadalomra, minthogy növeli a munkafeltételek javításának, a szabad idő ésszerűbb kihasználásának lehetőségét. Jobb lehetőségek nyílnak a pihenésre, a gyerekek nevelésére, a napi munka mellett tanulásra, a dolgozók kulturáltságának és műszaki ismereteinek fokozására.

A szocialista állam köteles gondoskodni azok anyagi ellátásáról, akik életük nagyobb részét a munkának szentelték, most pedig megérdemelt nyugalomba vonultak. A kapitalista országoktól eltérően nálunk a nyugdíjellátás teljes egészében állami és társadalmi alapokból történik. Jelenleg évente mintegy 11 milliárd rubelt költünk nyugdíjakra, s ez nemzeti jövedelmünk jelentős része.

A következő ötéves időszakban tovább javítjuk a nyugdíjellátást. A terv többek között kimondja:

- fel kell emelni a munkások és az alkalmazottak minimális öregségi nyugdíját;
- ki kell terjeszteni a kolhozparasztoakra az öregségi nyugdíjazásban a munkások és alkalmazottak nyugdíjáról szóló törvényben megszabott feltételeket, így a nők nyugdíjkorhatárát 55 évben, a férfiakét 60 évben kell megállapítani;
- fel kell emelni a kolhozparasztoak számára az öregségi nyugdíj minimumát, továbbá ugyanúgy kell megállapítani számukra a nyugdíjat, mint a munkások és alkalmazottak esetében történik;
- meg kell javítani a munkások és valamennyi dolgozó táppénzellátását a munkaképtelenség idejére.

Folytatni fogjuk a munkások és alkalmazottak jövedelmi adójának megszüntetését, illetve csökkentését.

Az ötéves terv fontos sajátossága, hogy olyan újabb jelentős intézkedéseket irányoz elő, amelyek lehetővé teszik a falusi és a városi lakosság életszínvonalának egymáshoz még közelebb hozását, miközben általában is emelkedik az életszínvonal. Mindeme intézkedések megvalósításával jó munkát végzünk annak a napnak közelebb hozása érdekében, amikor eltűnnek a falu és a város, a szellemi és a fizikai munka közötti lényeges különbségek. Az intézkedések politikai jelentősége mindenekelőtt abban rejlik, hogy még jobban megszilárdítják a munkásosztály és a parasztság megbonthatatlan szövetségét, a szovjet nép teljes egységét, s pártunk és a szovjetállam újabb nagyszerű vívmányai lesznek.

Korunk szembeötlő vonása a tudomány példátlanul gyors fejlődése, az anyagi és a szellemi élet minden területére gyakorolt fokozódó befolyása. Manapság lehetetlen biztosítani a termelőerők gyors fejlődését és a technikai haladást anélkül, hogy széles alapon nyugvó tudományos kutatásokat folytatnánk, s eredményeiket gyorsan meghonosítanánk a termelésben. A tudománynak közvetlen termelőerővé változtatása gyökeresen átalakítja az ember munkatevékenységének jellegét. A szocializmus feltételei között a tudomány nemcsak az emberi munka jellegét változtatja meg, hanem egyszersmind az ember egész anyagi és szellemi életformáját is átalakítja.

A kommunista párt és a szovjet nép a kommunizmus ügyéhez hű, korunk legbonyolultabb tudományos problémáinak megoldására is képes nagyszerű tudósok egész seregét alakította ki. Jelenleg a Szovjetunióban 4650 tudományos kutatóintézetben és a főiskolák tanszékein több mint 660 000 tudományos dolgozó munkálkodik. Ez a világ tudományos dolgozóinak egynegyed része.

Büszkék vagyunk tudományos akadémiánkra. Az akadémia, amelyet a párt és a nép figyelve és gondoskodása övez, odaadón és híven szolgálja hazánkat és a világcivilizációt. A hazai tudomány legnagyobb vívmányai, amelyek elősegítették hazánk felemelkedését, közvetlenül is a tudományos akadémia tevékenységéhez fűződnek.

A legutóbbi években tovább fejlődtek és erősödtek a szövetséges köztársaságok tudományos akadémiái és más tudományos intézményei. A szövetséges köztársaságokban is sok tehetséges tudós és tudományos dolgozó nőtt fel, s tevékenyen vesznek részt a népgazdasági feladatok megoldásában, a kultúra fejlesztésében és nemzeti tudományos káderek képzésében. A tudomány fejlődése szempontjából jelentős lépés volt az,

hogy létrehoztuk a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának szibériai tagozatát.

A szovjet tudósok segítettek nagy termelékenységű új eljárásokat bevezetni a termelésbe, hatalmas atomipart és energetikai ipart létrehozni, az óriási természeti kincseket hasznosítani, nagyszerű mezőgazdasági növényfajtákat kinemesíteni. Kimagasló eredményeket értek el a matematika, a fizika, a kémia, a biológia, az orvostudomány, a geológia és más tudományágak terén.

Az egész világ elismeri a szovjet tudománynak a világegyetem tanulmányozása és a világűr meghódítása tekintetében elért kimagasló sikereit. A Szovjetuniót illeti az elsőség a világegyetem megismerésének olyan szakaszaiban, mint Földünk első mesterséges holdjának felbocsátása, az ember első űrrepülése, végül az ember első kiszállása a nyílt csillagközi térbe.

Az űrkutatásban és a bolygóközi közlekedés fejlődésében fontos szakasz volt a Luna-9 önműködő állomás sima leszállása a Hold felszínére. Kiemelkedő tudományos jelentőségűek a Hold-tájról első ízben készült, s a mi szovjet állomásunk által továbbított felvételek.

A szovjet tudomány újabb győzelme volt a Venus-2 és a Venus-3 automata állomások repülése, aminek eredményeként gazdag tudományos adatokat szereztünk, és eljuttattuk a Venusra a Szovjetunió felségjelvényeit. Engedjék meg, hogy a kongresszusi emelvényről újra és újra szívből jövő szeretettel köszöntsem a szovjet tudósokat, konstruktőröket, mérnököket, technikusokat és munkásokat, dicső űrpilótáinkat a szovjet tudomány diadaláért!

A szovjet tudomány nagy tekintélyt vívott ki és vitathatatlanul nagy sikereket mutathat fel. Szólnunk kell azonban a tudomány fejlődését késleltető fogyatékokokról is. A legsúlyosabb az, hogy a tudományos kutatások eredményeit lassan alkalmazzák a termelésben. Indokolatlan megszakítás van az elméleti kutatások és technológiai, szerkesztői feldolgozásuk között. A találmányok hasznosítása gyakran évekig elhúzódik, ami kárt okoz a népgazdaságnak és magának a tudománynak. Példa erre az elektronikus számítótechnika nem kielégítő alkalmazása. Márpedig a korszerű számító- és irányítógépek felhasználása igazi forradalomhoz vezet, s nemcsak a termelés technológiájában, hanem a gazdaságban, a tervezésben, a számvitelben, a tervező-szerkesztő munkálatokban és magukban a tudományos kutatásokban is.

Az iparigazgatás végrehajtott átszervezése és az iparági minisztériumok megalakítása kedvező feltételeket teremtett ahhoz, hogy a tudományos

munka eredményeit gyorsan hasznosítsák a termelésben. A feltételek azonban önmagukban még nem biztosítják a sikert. Éppen ezért a minisztériumok, a párt- és állami szervek szenteljenek fokozott figyelmet a tudománynak, a tudományos vívmányok népgazdasági hasznosításának. Jobban össze kell hangolni az akadémia, az iparági intézetek, a tervező-szerkesztő szervezetek és az üzemek munkáját, biztosítani kell valamennyi komplex munkáját, hogy így minél jobban lerövidítsük a tudományos vívmányok gyakorlati alkalmazásának határidőit. Ugyanakkor maguknak a tudósoknak, a tudományos akadémiának, a tudományos és műszaki bizottságnak erőteljesen kell törekedni arra, hogy a tudományos kutatások eredményeit minél gyorsabban hasznosítsák a termelésben.

A népgazdaságban a műszaki fejlesztés üteme annál gyorsabb lesz, minél kiadósabban fogja a tudomány új eszmékkel, új technikával és technológiával táplálni a gyakorlatot. Ilyen irányú bátor, alkotószellemű kutatásokra, tág perspektívákat nyitó műszaki politikára van szükség.

A szovjet tudományra gigászi feladatok hárulnak. Az új társadalom építése a tudományos ismereteknek a történelemben példa nélkül álló tömkelegét igényli. Egyaránt vonatkozik ez a termelőerők fejlesztésére és az egész társadalmi élet átalakítására. A tudomány célja az, hogy gyarapítsa a nép anyagi és szellemi értékeit, még szebbé tegye a szovjet emberek életét, segítséget nyújtson a pártnak és a népnek a kommunista társadalom sikeres építéséhez.

A párt és a nép nem fogja sajnálni a szovjet tudomány további felvirágoztatásához szükséges eszközöket. A tudósok számíthatnak arra, hogy a kommunista párt, a kormány és az egész szovjet nép teljes mértékben támogatni fogja a haza javát szolgáló nagy és áldásos munkájukat...

Mindaz, ami országunkban a szovjet emberek életszínvonalának és kulturális színvonalának emelése, a tudomány és a közoktatás, az irodalom és a művészetek felvirágoztatása érdekében eddig történt, azt az egyszerű igazságot példázza, hogy a szocializmus fő célja az ember jóléte, sokoldalú fejlődése. Most már ott tartunk, hogy gyorsabban haladhatunk e cél felé, az eddigieknél nagyobb feladatokat tűzhetünk ki és valósíthatunk meg.

A jövőre vonatkozó terveink ne írjanak elő irreális feladatokat. Alapuljanak a szovjet gazdaság lehetőségeinek számbavételén, az ország termelőerőinek elért fejlődési színvonalán. Most arról van szó, hogy hatékonyan használjuk ki ezeket a lehetőségeket, állandóan növeljük az ember számára szükséges anyagi és szellemi javak áradatát. A párt minden

erejét latba veti ennek érdekében. A kommunisták a nép élén és a néppel együtt mindent megtesznek azért, hogy a szovjet emberek élete évről évre jobb, gazdagabb, kulturáltabb legyen. Ebben látjuk legfőbb kötelességünket, ezért építjük a kommunizmust.

IV. AZ SZKP VEZETŐ SZEREPÉNEK NÖVEKEDÉSE A KOMMUNISTA ÉPÍTÉS SORÁN

1. A PÁRT ERŐSÍTÉSE ÉS POLITIKAI-SZERVEZŐ MUNKÁJA SZÍNVONALÁNAK EMELÉSE

A beszámolási időszakot az jellemzi, hogy a pártnak a szovjet társadalom életében betöltött szerepe tovább növekedett, sorai gyarapodtak, munkájának formái és módszerei tökéletesedtek, tömegkapcsolatai megszilárdultak és tovább fejlődtek. Lenini kommunista pártunk a szovjet társadalom vezető, irányító ereje. A munkásosztály és valamennyi dolgozó élenjáró képviselőit tömöríti soraiban, cselekvésének vezérfonala az egész nemzetközi munkásosztály harcoss forradalmi ideológiája, a marxizmus-leninizmus; a párt magabiztosan vezeti a szovjet népet a kommunista építés útján, irányítja és szervezi a szocialista társadalom életét, sikerrel tölti be az egész szovjet nép tanítójának, szervezőjének és politikai vezetőjének szerepét. A pártnak a tömegek körében végzett politikai-szervező tevékenysége, a szovjet nép önfeláldozó munkája biztosította az ország további gazdasági fejlődését, a szovjet emberek jólétének növekedését, lehetővé tette szocialista államunk erejének és a Szovjetunió nemzetközi tekintélyének további növekedését.

A párt életében fontos állomás volt az SZKP Központi Bizottságának 1964. októberi plénuma, amely kifejezésre juttatta a párt megmásíthatatlan akaratát, azt, hogy tovább kell fejleszteni és szigorúan meg kell tartani a pártélet és a vezetés lenini normáit. Az októberi plénum határozatai alapján kijavítjuk a gazdaság fejlesztése és a pártépítés terén megállapított fogyatékoságokat, valamint a párt-, állami és gazdasági szervek indokolatlan átszervezésével összefüggő hibákat.

Az októberi plénum előnyösen hatott a párt, a szocialista állam, az egész szovjet rendszer életének és tevékenységének minden területére. Meggyőzően tanúsította a párt egységét, összeforrottságát és politikai érettségét, megmutatta, hogy a párt bátran és határozottan el tud háritani az útból mindent, ami akadályozza előrehaladásunkat. A Szovjetunió Kommunista Pártja, a marxizmus-leninizmus nagy tanítása alap-

ján, a tömegek alkotóerejébe vetett sziklaszilárd hittel, magabiztosan vezeteti a szovjet népet a kommunizmus útján...

Most minden eddiginél jobban megnövekedtek a gazdasági és kulturális építés méretei, bonyolultabbá váltak a külpolitikai feladatok. Ilyen körülmények között döntő jelentőségű a párt és az állam vezető kádereinek helyes kiválasztása és nevelése.

A párt az eszmeileg edzett, jól felkészült, energikus, a párt irányvonalát hozzáértően és a rendszerünkre jellemző lendülettel valóra váltó funkcionáriusok milliós seregét nevelte fel és állította vezető helyekre. Az utóbbi években jelentősen megjavult a vezető káderek minőségi összetétele. A pártkáderek döntő többségét olyan tapasztalt funkcionáriusok alkotják, akik a politikai és szervezeti tevékenység jó iskoláját járták ki. Ez a kommunista párt vívmánya, s a kommunista párt joggal büszke kádereire.

A káderek kiválasztását, előléptetését és nevelését azonban hátránysab befolyásolta a párt-, az állami és a gazdasági szerveknek az utóbbi években végrehajtott gyakori átszervezése és újjászervezése. Ezzel rendszerint együtt járt a káderek indokolatlan áthelyeztetése és váltogatása, ami a funkcionáriusokat bizonytalanná tette, akadályozta abban, hogy teljes mértékben kifejtsék képességeiket, s táptalaja lett a felelőtlenségnek.

Most valóban kimeríthetetlen lehetőségeink vannak arra, hogy a párt- és az állami szervek, a gazdasági és a társadalmi szervezetek élén jóképességű, dolgukat kitűnően értő, a kommunisták és a pártonkívüliek előtt egyaránt tekintélynek örvendő szervezők álljanak. Az ügy érdeke megkívánja, hogy az eddigieknél bátrabban emeljünk ki fiatal, erélyes funkcionáriusokat. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni az idős és a fiatal káderek helyes összeválogatásáról. Még aktívabban kell kiemelni vezető munkára olyan elvtársakat, akik kijárták a helyi gyakorlati munka nagy iskoláját.

A káderek kiválasztását és nevelését általánosan, az egész párt, az egész állam szintjén kell elvégezni. Valamennyi pártszerv figyelmét a fő dologra kell összpontosítani: a káderek kiválasztására, kiemelésére és nevelésére, a pártirányvonal végrehajtásának ellenőrzésére, a pártszervezetek és az államapparátus munkájának tökéletesítésére.

Nagymértékben meg kell még javítani a párt-, állami és gazdasági káderek képzését és továbbképzését. A vezető káderek képzettségének, eszmei és elméleti felkészültségének fokozása céljából mind a központban, mind pedig a területeken az állandó tanfolyamok széles körű hálózatát kell kiépíteni, tökéletesíteni kell a pártiskolák rendszerét.

Az élet megkívánja a pártszervektől, valamint az állami szervektől azt is, hogy megjavítsák a népgazdasági szakemberek elosztását és felhasználását.

A káderek kiválasztása és kiemelése elválaszthatatlan annak mindennapi ellenőrzésétől, hogyan érvényesítik a funkcionáriusok a párt és a kormány irányvonalát, hogyan látják el a rájuk bízott munkaterület vezetését. A végrehajtás jól megszervezett ellenőrzése a káderek helyes nevelésének igen fontos eszköze. A végrehajtás ellenőrzését rendszeresen kell végezni, hogy elősegítse a hibák megszüntetését, a kitűzött feladatok jobb, helyesebb megoldásának megtalálását. Rendszeresen be kell számoltatni a területi bizottságokat és a szövetségi köztársaságok kommunista pártjainak központi bizottságait az SZKP Központi Bizottságában, a kerületi és a városi pártbizottságokat pedig a területi bizottságokban és a szövetségi köztársaságok kommunista pártjainak központi bizottságaiban. Fokozni kell az SZKP Központi Bizottsága mellett működő pártellenőrző bizottságnak és a helyi pártszervek pártbizottságainak szerepét annak az ellenőrzésében, hogyan teljesítik a kommunisták a párt- és az állami fegyelem követelményeit.

A kommunista párt ereje a néppel való egységben van. A párt kötelességének tartja tömegkapcsolatainak erősítését, a szocialista demokrácia fejlesztését, az állami és a társadalmi szervezetek munkájának javítását. A szovjet államrendszer szocialista demokratizmusa a legjobban a dolgozók küldötteinek szovjetjeiben testesül meg, amelyek államhatalmi szervek, s egyszersmind népünk legjellegzetesebben társadalmi tömegszervezetei. A helyi szovjetek feladata megjavítani a népművelés, az egészségügy, a társadalombiztosítás, a kereskedelem és a közellátás, a kulturális és szociális ellátottság ügyét, még erélyesebben foglalkozni a városok, a falvak és a települések rendezésével, a lakás- és az útépítéssel.

A szovjetek munkájának javítását további demokratizálásuk alapján kell megvalósítani. Tovább kell fokozni a szovjetek üléseinek jelentőségét, több önállóságot kell adni a helyi szovjeteknek gazdasági, pénzügyi és mezőgazdasági kérdések megoldásában, a helyiipari vállalatok vezetésében, a lakosság közszükségleti, szociális és kulturális ellátottságának irányításában, s aktivizálni kell az állandó bizottságok munkáját, gondoskodni kell arról, hogy a szovjetek tagjai rendszeresen beszámoljanak választóiknak. Gyakorlattá kell tenni a Szovjetunió Minisztertanácsának beszámolóit a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülésein, a szövetséges köztársaságok minisztertanácsainak, a területi, a városi és a kerületi végrehajtó bizottságoknak beszámolóit pedig a megfelelő szintű szovje-

tek ülésein. A legfontosabb törvénytervezeteket és egyéb dokumentumokat megvitatás végett a nép elé kell terjeszteni.

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának és a szövetséges köztársaságok legfelsőbb tanácsainak feladata fokozni a szovjet törvényhozás fejlesztésével, a törvények végrehajtásának ellenőrzésével összefüggő munkát, megvizsgálás végett az ülések elé terjeszteni a gazdasági, szociális, kulturális és állami építés kérdéseinek minél szélesebb körét. A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsába és a szövetséges köztársaságok legfelsőbb tanácsaiba beválasztott küldöttek munkáját még aktívabbá kell tenni. Ezt elősegítheti az, hogy a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának kamarái újabb állandó bizottságokat létesítenek.

A pártszerveknek gyökeresen meg kell szüntetniük a szovjetek szervei fölötti kicsinyes gyámkodást, szerepkörük betöltését, mert ez a szovjetek funkcionáriusainál felelőtlenséget, tehetetlenséget szül. A pártszervezetek kötelessége minden vonatkozásban fejleszteni a szovjetek tevékenységét, támogatni kezdeményezőkétségüket, állandóan gondoskodni a szovjetek számára megfelelő káderek kiválasztásáról és kiemeléséről, gondoskodni a szocialista demokrácia elveinek megtartásáról és továbbfejlesztéséről.

A szovjetek munkájának sikere sok tekintetben attól függ, hogyan vonják be munkájukba a nép széles tömegeit. Ebben a vonatkozásban nagy jelentőségűek a népi ellenőrzési szervek. A pártszervezetek feladata rendszeresen irányítani ezek munkáját, minden segítséget és támogatást megadni nekik.

Az államépítés demokratikus elveinek fejlesztésében a párt abból indul ki, hogy az állami szervek egész tevékenységét és az állampolgároknak a közügyek intézésében való széles körű alkotó részvételét a szocialista törvényesség szigorú megtartására kell alapozni. A szovjet törvények, amelyek a szocialista jogrend gyakorlatilag bevált normáit testesítik meg, az egész dolgozó nép akaratát fejezik ki. A szovjet törvények, amelyeket a népről való gondoskodás szelleme hat át, szilárdan védelmezik társadalmi rendünket, a szovjet állampolgárok érdekeit és jogait. A szocialista törvényesség további megszilárdításáért vívott harcban nagy szerepet töltenek be a milícia, az ügyészség és a bíróság szervei. Éberen teljesítik szolgálatukat az állambiztonsági szervek, dicső határőreink, hogy leplelezzék és megghiúsítsák az imperialista kémszervezetek és ügynökeik mesterkedéseit...

3. A PÁRT ESZMEI-NEVELŐ MUNKÁJA

A kommunista párt tevékenységének nagyon fontos része az elméleti munka, a kommunisták és valamennyi dolgozó eszmei-politikai nevelése. Pártunk mindig magasra tartotta a marxizmus-leninizmus forradalmi elméletének diadalmas zászlaját. A párt egész szerteágazó tevékenységének megingathatatlan alapja a hűség ehhez a forradalmi tanításhoz és a kérlelhetetlenség az ellenségeivel vívott harcban.

Lenin mindig arra buzdította a párttagokat, hogy fáradhatatlanul munkálkodjanak a marxizmus forradalmi elméletének elsajátításán és alkotó továbbfejlesztésén. Ő maga nagyszerű példáját adta az elmélet alkotó alkalmazásának, felülmúlhatatlan példáit szolgáltatta a szocialista forradalom fejlesztésével és az új társadalom építésével összefüggő számos alapvető kérdés elméleti és gyakorlati megoldásának. Eszméi, elképzelései, útmutatásai ma is felbecsülhetetlen hatással vannak mindennapi társadalmi, politikai és gazdasági életünkre.

Hazánkban a szocializmus valamennyi nagy győzelmét a marxi-lenini tanítás alapján vívtuk ki. Hiába ringatják magukat ellenségeink abban a reményben, hogy a kommunista párt és a szovjet nép eszmeileg elfajul. Ez sohasem következhet be! Nincs a világon olyan erő, amely alááshatná vagy gyengíthetné a marxizmus-leninizmus iránti rendíthetetlen hűségünket.

Marx, Engels, Lenin elméleti hagyatéka pártunknak, az egész világ kommunista mozgalmának legnagyobb kincse. Joggal mondhatjuk, hogy pártunk egész történelmi jelentőségű tevékenységének legerősebb, legjellemzőbb vonása a marxizmus-leninizmus összekapcsolása a munkásosztály, a dolgozó tömegek forradalmi gyakorlatával.

A mostani körülmények között még jobban megnövekednek az elméleti munka méretei és feladatai. Egyetlen társadalomnak sem volt olyan szüksége tudományos elméletre, mint amilyen szüksége a szocialista társadalomnak van. Az elmélet feladata, hogy utat törjön a gyakorlat számára, biztosítsa a szigorúan tudományos hozzáállást a szovjet nép gazdasági és kulturális életének irányításához. A széles alapokon nyugvó elméleti munka világító fáklyaként mutassa az utat pártunknak. A marxi-lenini elmélet további alkotó fejlesztését pártunk nagy fontosságú feladatnak, a kommunizmus építésében a sikerek elengedhetetlen feltételének tekinti.

Ebben nagy szerepet kell betölteniük a társadalmi tudományoknak, amelyekre pártunk mindig nagy figyelmet fordított, amelyeknek mindig

nagy jelentőséget tulajdonított. A szovjet tudósok igen fontos feladata a gazdaság és a politika, a filozófia és a szociológia, a történettudomány és a jog, valamint más társadalmi tudományok legfontosabb problémáinak feldolgozása, szoros kapcsolatban a kommunista építés gyakorlatával. Feladatuk, hogy sokoldalúan tanulmányozzák a kommunista társadalmi kapcsolatok kialakulásának irányával és jellegével, az állam szerkezetének tökéletesítésével és a szocialista demokrácia fejlesztésével, a gazdálkodás formáival és módszereivel, a munka tudományos szervezésével, a kommunista nevelés tartalmával és módszereivel, s más időszerű témákkal kapcsolatos kérdéseket. A társadalmi tudományok fejlesztése és ajánlásaik gyakorlati megvalósítása ugyanolyan fontos szerepet játszik, mint a természettudományok vívmányainak felhasználása az anyagi termelésnek és a nép szellemi életének fejlődése terén...

A marxizmus-leninizmus mint tudomány a mindenféle tévelygésekkel, a kizsákmányoló osztályok ideológiájával folytatott kérlelhetetlen harcban alakult ki és erősödött meg. Mindig mélyrehatóan elemezte az objektív történelmi folyamatokat, az osztályharcot, s ezen az alapon kidolgozta a forradalom elméletét és taktikáját, megvilágította az új társadalom építésének útját. Ez teszi a nagy kommunista tanítást életigenlő erővé, halhatatlanná.

A marxizmus-leninizmus nagy eszméinek valóra váltása elválaszthatatlanul egybekapcsolódik a legszélesebb néptömegek eleven alkotókészségével, a kommunista építésben való tevékeny részvételükkel, ez pedig a párt igen céltudatos szervező és eszmei-nevelő munkájával érhető el.

A párt által az ideológiai munka területén végzett sokéves erőfeszítések igen nagy eredménye az új, szovjet ember kikovácsolása. A szovjet ember, a világ első munkás-paraszt államát megteremtő harcosok nemzedékének forradalmi hagyományait folytatva, felépítette a szocializmust, helytállt és győzött a fasizmussal vívott élethalálharcban, megvédelmezte forradalmunk nagy vívmányait, s most – a történelemben elsőként – a kommunizmust építi. A munkásosztály, a kolhozparaszság, a szovjet értelmiség példát szolgáltat a magas fokú szocialista tudatosságra, a hősi munkára. A szocializmus győzelmével mélyreható változás ment végbe a szovjet emberek tudatában.

A fő dolog most az, hogy minden téren még magasabbra emeljük a párt ideológiai munkájának színvonalát. Emlékeznünk kell Leninnek arra az útmutatására, hogy tudatos munkán és társadalmi tevékenységen kívül nincs és nem is lehet kommunista nevelés. Az egész ideológiai

munkának szorosan kapcsolódnia kell az élethez, a kommunista építés gyakorlatához. Enélkül – mint Lenin ismételten hangsúlyozta – az ideológiai munka politikai fecsegéssé válik. A párt ideológiai munkájának célja a dolgozók mozgósítása a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésével kapcsolatos feladatok sikeres megvalósítására, a tudományos világnézet, a kommunista erkölcs kialakítása a társadalom minden tagjában, a sokoldalúan fejlett egyén kikovácsolása.

A szovjet nép megvalósítja az emberiség történetének roppant társadalmi feladatát: építi a kommunizmust. Az alkotás aktív folyamatában az emberek tízmilliói vesznek részt. Először meg kell tanítanunk a többséget, majd minden dolgozót arra, hogy úgy végezze munkáját, ahogyan ma dicső élmunkásaink, a munka mesterei dolgoznak. Ez a feladat teljesíthető. A mai élenjárók, a termelés újtói egyszerű emberek. De kiemelkednek azzal, hogy tökéletesen elsajátították a technikát, tudatosan szolgálják a társadalmat, magas fokú erkölcsi tulajdonságokkal rendelkeznek, kollektív szellem hatja át őket, s önfeláldozóan, erejük teljes latba vetésével végzik a nép iránti kötelességeiket. Mintegy a jövő emberei. Úgy dolgoznak, ahogyan mindenki dolgozik majd a kommunizmusban. Óriási jelentőségű ez az ideológiai munka sikere szempontjából. Van követésre méltó példa és példakép, akitől tanulni lehet. A pártszervezetek hivatottak mindent elkövetni avégett, hogy az új ötéves terv feladataiban minden szovjet ember saját személyes munkájának programját lássa, s méltó módon járuljon hozzá a megvalósításához.

Pártunk mindenkor elsőrendű jelentőséget tulajdonított annak, hogy a társadalom minden tagjába beoltsa a tudatos fegyelmet. A munkafegyelem megszilárdítása, a szocialista társadalomban elfogadott törvények és szabályok feltétlen teljesítésének megkövetelése nem mond ellent a szovjet rend demokratikus alapjainak, hanem éppen ellenkezőleg, feltétele a szovjet szocialista demokratizmus fejlesztésének és kiszélesítésének. Az egész társadalom szocialista szervezetsége minden egyes ember javára és minden egyes ember szocialista fegyelmezettsége az egész társadalom javára – ebben van a szocialista demokrácia lényege. A párt feladata állandóan erősíteni a párt- és az államélet valamennyi területén a nagyfokú fegyelmezettséget és szervezetséget.

A pártszervezetek munkájában jelentős helyet kell elfoglalnia annak a nevelőmunkának, amelynek célja a takarékoskodás, a társadalmi tulajdon épségéről és gyarapításáról való gondoskodás kifejlesztése a szovjet emberekben. A szovjet társadalom már most is óriási gazdagsággal rendelkezik, amely a nép tulajdonában van. A haza gazdagságát azonban

állandóan gyarapítani kell, takarékosan és gazdaságosan kell felhasználni. Sajnos, még mindig vannak olyan jelenségek, hogy pazarolják, herdálják az anyagi értékeket. Mennyivel gazdagabb és erősebb lenne államunk, ha mindnyájan megtanulnánk, hogy gondosan, gazda módjára bánjunk minden kilogramm fémmel, szénnel, cementtel, kőolajjal, a nép pénzének minden egyes rubeljával. A takarékosagra nevelésnek ugyanolyan helyet kell elfoglalnia pártunk ideológiai munkájában, mint a munkára nevelésnek...

A szovjet nép vezetőjét, irányítóját, győzelmeinek szervezőjét látja a pártban. A valóság alapján győződött meg és győződik meg napról napra arról, hogy a párt kül- és belpolitikája az egyetlen helyes politika, az az út pedig, amelyen a párt a szovjet népet vezeti, az egyetlen helyes, a lenini út...

A TERMÉKEK MINŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSÁÉRT

BESZÉD A KOMSZOMOL XV. KONGRESSZUSÁN / RÉSZLETEK

[1966. május 17.]

Valamivel több mint egy hónap telt el azóta, hogy az SZKP XXIII. kongresszusa befejezte munkáját.

A XXIII. kongresszus kidolgozta bel- és külpolitikánk fő irányait, meghatározta a párt és a szovjet nép munkájának programját a legközelebbi időszakra. A kongresszus ismét meggyőzően tanúsította, hogy a párt magabiztosan halad előre a lenini úton. Egész népünk – a munkások, kolhozparasztok, a dolgozó értelmiségiek – saját ügyének tekinti a kongresszus határozatait, az ötéves terv feladatait.

Ifjúságunk a magáénak vallja a párt gondjait és terveit, s lelkesen lát hozzá a pártkongresszus határozatainak megvalósításához. Ez természetesen nem is lehet másképp. A Komszomol számára nincsenek más célok, mint a párt céljai, forradalmunk céljai.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség ereje, népszerűsége és tekintélye éppen azon alapul, hogy mindenkor, országunk fejlődésének minden szakaszán hűséges támasza volt a pártnak a legfontosabb törénelmi feladatok megoldásában.

A Komszomol ma is, mint mindenkor, a nagy kommunista építés első soraiban halad. A párt hívására elindul az új földek meghódítására, föltárja Szibéria éléskamráit, átalakítja a Távol-Kelet és a magas Észak földjeit. A szovjet ifjúság aktív alkotó munkára törekszik, szeret dolgozni, s tud is dolgozni. Az ifjú nemzedék tettekkel bizonyítja a leninizmushoz való hűségét...

A pártnak a Központi Bizottság márciusi és szeptemberi plénumán, valamint a XXIII. kongresszuson kidolgozott gazdaságpolitikája azt a célt szolgálja, hogy gazdaságunk irányítását a tudomány sínjárára állítsa,

döntő szerephez juttassa a szocializmus gazdasági törvényeit, ésszerűen kihasználja az erkölcsi és anyagi ösztönzők rendszerét. A párt új határozatait tág teret nyitnak a komszomol-szervezetek, a fiatalok kezdeményezőszellemének fejlesztésére. Téves volna azt gondolni, hogy a gazdasági törvényekkel csak a nagy tudósoknak és a vezetőknek van dolguk. Ezek a törvények, ha helyesen értelmezzük őket, nemcsak az adminisztrátornak, a mérnöknek, tudósnak és a technikusnak diktálják a magatartás logikáját, hanem minden munkásnak, minden kolhoztagnak.

Ezzel kapcsolatban külön is szeretnék szólni a termékek minőségének kérdéséről. Ez ma igen fontos állami kérdés. A vállalat nyereségét és jövedelmezőségét, a tudományos árképzést, a termékértékesítést – mindezeket a gazdasági szabályozókat – szorosan össze kell kapcsolni a termék minőségének javításával. Nem elég meggyőzni az embereket arról, hogy dolgozzanak selejtmentesen, harcoljanak a lelkiismeretlen munka ellen. Minden munkás számára olyan körülményeket kell teremteni, amelyek érdekeltté teszik abban, hogy szüntelenül javítsa a termékek minőségét.

Kapcsolódjanak be, barátaim, teljes komszomolista lelkesedésükkel a gyártmányok minőségének javításáért, a mi szovjet védjegyünk becsületéért és tekintélyéért folyó harcba. Itt tág lehetőség nyílik az önök korszerű gazdasági és műszaki tudásának, szervezőképességének, a harcos agitációs és szervező munkában szerzett tapasztalatainak az alkalmazására.

Az egész ország tudja, hol vannak az új ötéves terv olyan kiemelt építkezései, ahová Komszomol-önkéntesek utaznak. Szibéria, a Távol-Kelet, Észak gyérén lakott vidékeiről van szó. Nagy megelégedettséget kelt az, ha az ember új helyre utazik, ahol az életet sátorban kezdi, s egyszer csak elmondhatja: ezt a várost, ezt a gyárat én is építettem, a szemem láttára kelt életre.

A Komszomolnak az új létesítmények, új iparágak fejlesztése fölött vállalt védnöksége jó hírnévre tett szert. A gazdasági ügyekben való Komszomol-résztételnek ez a formája bevált és tekintélyt vívott ki magának. Minisztereink, nagy építkezéseink főnökei szinte versengenek azért, hogy egy-egy objektumot Komszomol-létesítménynek nevezhessenek. Erre büszkének kell lenni.

A kiemelt Komszomol-építkezések a legjobb tapasztalatok laboratóriumává, a tökéletes munkaszervezés, a kultúra, az új életmód mintaképévé válhatnak. Csak vigyázni kell, hogy a Komszomol-menetleveleket

az arra igazán méltók kapják, s az ifjak és leányok erejüknek és képességeiknek megfelelő munkát kapjanak.

Ebben a tekintetben természetesen nagyon sok függ a gazdasági vezetőktől, az idősebb elvtársaktól. A mi ifjúságunk nem fél a nehézségektől. A nehézségek azonban különfélék. Vannak olyanok, amelyek az új körzetekben elkerülhetetlenek, természetesek, s vannak olyanok, amelyeket mesterségesen idéznek elő aktatologató bürokraták, közönyös emberek. A fiatalság lelkesedése szent dolog. Nem szabad spekulálni, nem szabad visszaélni vele, s arra felhasználni, hogy betömjék az egynémely hivatalnokok gondatlansága, rossz munkaszervezése miatt keletkezett réseket.

Komszomol-szervezeteink nevelő munkájának mindig is egyik fontos feladata volt az ifjúság munkafegyelmének megszilárdítása. Nem szabad visszariadnia a naplopók és munkakerülők megszegényítésétől; komszomolista módon, szigorúan, igenis szigorúan felelősségre kell vonni őket a lelkiismeretlenül végzett munkáért.

Ebben az ötéves tervidőszakban gondjaink, a párt, az állam gondjai között fontos helyet foglal el a lakossági szolgáltatások gyökeres megjavítása.

Megteremtettük a gazdasági feltételeket ahhoz, hogy a lakossági szolgáltatások szféráját a korszerű ipar olyan fejlett ágazatává alakítsuk át, amely a legújabb technikára, kulturált munkára, korszerű munkaszervezésre épül. Ám mégsem juthatunk elég gyorsan előre, ha nem következik be lényeges változás az emberek magatartásában a munka e fajtája iránt. Ifjú erőkre, lelkes fiatalokra van szükség, akik a szolgáltatások területén végzett munkát hivatásuknak érzik. S ki más foghatna ehhez a munkához, ha nem a Komszomol és a komszomolisták, elküldve a kommunális szolgáltatások intézményeibe, a kereskedelmi hálózatba fiatal, képzett munkásaikat, akik jól tudják, mekkora társadalmi jelentősége van ennek az ügynek, szeretik ezt a munkát, szeretik és tisztelik a fogyasztót, az ügyfelet, a megrendelőt. Az ilyen dolgozókat, az ilyen lelkiismeretes, művelt, az idők szavát megértő embereket nagyra kell becsülnünk, figyelemmel és gondoskodással kell körülvennünk.

A párt a márciusi plénumon kidolgozta a mezőgazdaság föllendítését célzó gazdasági intézkedéseket. Ezek az intézkedések, ha ésszerűen és következetesen megvalósítják őket, lehetővé teszik, hogy föllendítsük a mezőgazdasági termelést és javítsuk a falusi dolgozók életét. Ez azonban nem jelenti azt, hogy most már ölbe tett kézzel ülhetünk, amíg a gazda-

sági ösztönzők maguktól meg nem teremtik a termékek bőségét. Nem, elvtársak, nekünk most a helyes gazdaságpolitikára támaszkodva meg kell tennünk a második nagy lépést: jelentősen fokoznunk kell a földművelés kultúráját, s ezen az alapon nagy és garantált terméshozamokat kell kapnunk.

A közeli napokban ül össze a párt Központi Bizottságának plénuma, elsősorban a talaj termőképességének javításával és a földművelési kultúra fokozásával összefüggő kérdések megtárgyalása végett. Az egész országra kiterjed a talajjavítási tervek megvalósítása. A nagy öntöző- és lecsapolórendszerek építése mellett el kell végeznünk olyan nagyszabású munkálatokat is, mint a rétek és legelők javítása, a mezőknek a bokrok-tól és kövektől való megtisztítása, az erózió elleni harc, a talaj meszezése és gipszezése, mezővédő erdősávok telepítése, mesterséges tavak építése, az öntözés fejlesztése helyi levezető árkok útján stb.

Meggyőződésünk, hogy ott, ahol munkáskézre, lelkesedésre és önfeláldozásra van szükség, megtaláljuk a komszomolistákat és a fiatalokat, ők jelentkeznek majd elsőként, hogy segítsenek a népnek és a pártnak a ránk váró nagyszerű feladat megoldásában.

A falvaknak minden eddiginél nagyobb szükségük van a fiatalok kezére, a fiatalok energiájára!

A legutóbbi években számos objektív és szubjektív ok miatt kissé csökkent a fiatalok száma a falvakban. Ez természetesen átmeneti jelenség, s gondoskodnunk kell arról, hogy minél gyorsabban javítsunk a helyzeten.

Az ifjak és leányok szívesebben mennek majd a kolhozmezőkre és a gazdaságokba, ha a komszomol-szervezetek segítik őket abban, hogy meglássák a falvak fejlődésének távlatait, ha ráébresztik őket arra, hogy az új, ifjú nemzedék történelmi küldetése: az egész mezőgazdasági termelés, az egész falusi életmód mélyreható átalakítása.

Különösképpen sokat kell tennünk a falu kultúrájának emeléséért. Megerősítjük a kolhozokat és a szovhozokat gazdaságilag, új technikai felszerelést adunk nekik, s hatalmas összegeket fordítunk termelő beruházásokra. Ahhoz azonban, hogy igazán felvirágoztassuk a falvakat, gondoskodnunk kell arról is, hogy javítsuk a mezőgazdasági dolgozók, elsősorban a falusi fiatalság munkájának, kulturált pihenésének és mindennapi életének feltételeit.

Az új ötéves terv a kolhozokban és szovhozokban a kulturális és kommunális építés nagy fellendítését irányozza elő. Több mint 10 000 falusi iskola építését tervezzük, ezekben több mint 2 millió gyermek tanul-

hat; 8000 klubot és művelődési házat, sok lakást építünk a tervek szerint.

Új iskolák, klubok, könyvtárak, sportlétesítmények építése azonban még csak a munka fele; a falusi ideológiai munka támaszpontjaiként betöltött szerepük és befolyásuk attól függ, milyen lesz munkájuk tartalma. Ezért nagyon fontos, hogy a falusi kulturális gócok élén tettere kész és művelt emberek álljanak. Reméljük, hogy a lenini Komszomol legjobb neveltjeit tudja majd erre a felelősségteljes területre irányítani.

A TALAJJAVÍTÁS A KIEGYENSÚLYOZOTT MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS FONTOS FELTÉTELE

BESZÉD AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1966. május 27.]

A Központi Bizottság mostani plénuma röviddel azután ült össze, hogy befejezte munkáját az SZKP XXIII. kongresszusa, amely megszabta mind a belpolitika, mind a külpolitika irányát. Elfogadta a népgazdaság fejlesztésnek a legközelebbi öt évre szóló programját, amelynek teljesítése lehetőséget teremt arra, hogy országunk újabb nagy lépést tegyen előre a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megerősítésében...

Minden pártszervezet, minden szovjet-, szakszervezeti és gazdasági szerv munkájának középpontjában a kongresszusi határozatok végrehajtásának kell állnia, e szervezeteknek meg kell találniuk a mindennapi életben azokat a legfontosabb módokat, amelyek e határozatok sikeres megvalósítását szolgálják. A kongresszus rámutatott arra, hogy minden pártszervezetet, minden párttagot olyan szellemben kell nevelni, hogy magas rendű felelősséget érezzen mind szervezetének munkájáért, mind az állam dolgaiért általában. Enélkül nem oldhatjuk meg eredményesen nagy feladatainkat.

A kongresszusi határozatokba foglalt feladatok közül ki kell választanunk azokat, amelyeket elsősorban kell megvitatnunk, hogy figyelmünket a gazdasági és kulturális építés legfontosabb területeire összpontosíthassuk. Ez különösképpen fontos most, amikor megnövekedtek a méretek, s egész munkánk sokkal bonyolultabbá vált.

Már a Központi Bizottság 1965. márciusi plénuma, majd pedig a párt XXIII. kongresszusa erőteljesen hangsúlyozta a mezőgazdaságnak mint gazdaságunk igen fontos ágának jelentőségét, amelytől függ a lakosság normális élelmiszer-ellátása és az ipar nyersanyagigényeinek kielégítése. A mezőgazdaság fejlődése meghatározó jelentőségű a nemzeti jövedelem

növekedésében, a nép anyagi életszínvonalának emelkedésében, következőképpen szociális és gazdasági intézkedéseink megvalósításában is...

A márciusi plénum, amint most már az élet tanúsítja, s a XXIII. kongresszus helyesen állapította meg a mezőgazdaság fölemelkedését szolgáló politikai és gyakorlati irányvonalat. Az SZKP Központi Bizottságának és a Szovjetunió Minisztertanácsának a kongresszust követő határozatai kiegészítették, továbbfejlesztették a márciusi plénum határozatait, s mind kedvezőbb helyzetet teremtettek a kolhoz- és szovhoztermelés föllendítéséhez.

Az elvtársak fölszólalásaikban elmondták, hogy a falvakban lelkes helyesléssel fogadták az SZKP KB Politikai Bizottságának és a Szovjetunió Minisztertanácsának azokat a határozatait, amelyek a szovhozok traktorvezetőinek és gépkezelőinek munkabéréről intézkednek, valamint arról, hogy növeljék a kolhoztagok anyagi érdekelttségét a társadalmi termelés fejlesztésében. Most minden kolhozban bevezetik a garantált munkabérminimumot, s a társadalmi termelésben részt vevő kolhoztagok a szovhoz munkásokéval körülbelül egyenlő jövedelmet élveznek majd.

A kolhoztagok garantált díjazásának bevezetése a kolhozrendszer nagy győzelme, a szovjet társadalom, pártunk nagy vívmánya.

Azért foglalkozunk pártunk Központi Bizottságának már a XXIII. kongresszust követő első plénumán a talajjavítás kérdésével, mert a mezőgazdasági feladatok megoldása időt és nagy munkát követel, s mert ennek az ágazatnak a fejlődése óriási jelentőségű a népgazdaságra nézve. Az is, hogy ma itt megvitatjuk ezt a fontos kérdést, azt tanúsítja, hogy pártunk nagy figyelmet fordít a mezőgazdaságra...

Az élet, a gyakorlat sok mindenre megtanítja az embereket. A gazdasági feladatok helyes megoldására a leghasznosabb eszköz a gyakorlati tapasztalatok és a statisztikai adatok gondos elemzése.

Minthogy ezen a plénumon a legnagyobb figyelmet ismét a gabona és más növények termelésének fokozására összpontosítjuk, engedjék meg, hogy néhány számadatot közöljek a plénummal arról, hogy a legutóbbi tíz esztendőben milyenek voltak országunkban a terméshozamok, mennyi volt az össztermelés és a felvásárolt szemes termény. Íme az adatok: a szemes termények hektáronkénti átlagos terméshozama a legutóbbi tíz esztendő folyamán országosan 11,4 és 8,3 mázsa között ingadozott, az össztermés 152 100 000 és 102 600 000 tonna között, az állami felvásárlások mennyisége pedig 68 300 000 és 35 400 000 tonna között változott.

A megtermelt és felvásárolt gabonamennyiségnek ez a nagy ingadozása óriási kárt okoz az ország mezőgazdaságának, egész gazdaságának. Körülbelül ugyanez a kép, ha húsz esztendő adatait vizsgáljuk.

Ezért az a kötelességünk, hogy ma és a jövőben gondolkozzunk ezen, és gondoskodjunk arról, hogy olyan intézkedések történjenek, melyek nyomán lépésről lépésre megnövekszik a föld termőképessége, és lehetővé válik, hogy nagy és kiegyensúlyozott terméshozamokat érjünk el, és ezzel többé-kevésbé biztosítsuk gabonafélékből, ipari, takarmány- és más növényekből az egyenletes össztermést.

Ez rendkívül nagy feladat. Minden alapunk megvan arra, hogy azokhoz a legnagyobb feladatokhoz mérjük, amelyeket pártunknak a mezőgazdaság területén eddig meg kellett oldania.

Nézetünk szerint most a legfontosabb teendőnk a talajjavítás, mégpedig abban a tág értelemben tekintve, ahogyan ezt a kérdést a párt Központi Bizottságának mostani plénümán tárgyaljuk.

Tisztában kell lennünk azzal, s határozottan meg kell mondanunk az egész pártnak, az egész népnek, hogy ez nem napi kampány, hanem hosszú időre szóló mezőgazdasági program, amelynek végrehajtása hatalmas erőfeszítéseket, nem csekély beruházásokat és anyagi-műszaki eszközöket követel. E program a tudomány és a gyakorlat adataira, a szovjet gazdaság mostani valós lehetőségeire épül.

A Központi Bizottság már a márciusi plénüm, majd pedig az SZKP XXIII. kongresszusának előkészítése idején látta, hogy nagyarányú talajjavítási program megvalósítására van szükség. Ezért amikor a jelenlegi ötéves terv ellenőrző számaait megállapítottuk, a tervezőszervekkel együtt nagyon gondos munkát kellett végeznünk, hogy eszközöket és anyagi erőforrásokat találjunk a mezőgazdaság számára, mégpedig minden eddiginél többet, figyelembe véve, hogy számottevően meg kell erősítenünk a könnyű- és az élelmiszeripart.

Amint tudják, valamelyest átcsoportosítottuk az eszközöket és az anyagi erőforrásokat az ágazatok között, és a mezőgazdasági termelés céljaira ebben az ötéves tervidőszakban 41 milliárd rubel állami beruházást – a kolhozok eszközeivel együtt pedig 71 milliárd rubelt – irányoztunk elő. Nagy összegeket fordítunk a talajjavításra. Összehasonlítás-képpen két szám adatot említek meg. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint négy ötéves tervidőszakban, vagyis a háború utáni húsz évben, 1946 és 1965 között az állam vízgazdálkodási építkezésre 5,6 milliárd rubelt költött. Azt tervezzük, hogy ebben az ötéves tervidőszakban több mint 10 milliárd rubelt adunk ki erre a célra.

A kidolgozott és a plénum elé terjesztett javaslatok meghatározzák azokat a fő irányokat, amelyeket a Politikai Bizottság a nagyarányú talajjavítási terv megvalósításában követni szándékozik. Nem kétséges, hogy e kérdés megvitatása a plénumon, az elvtársak javaslatai, e kérdéskör további tanulmányozása a tudományos kutató- és a tervezőintézetekben, a mezőgazdasági, vízgazdálkodási, szovjet- és pártszervekben helyesbítéseket tesznek majd szükségessé. Ettől azonban nem szabad félnünk, éppen ellenkezőleg, üdvözlünk kell a kiegészítéseket, mert ezek sokat lendíthetnek az ügyön, elősegítik az állami eszközök hatékonyabb felhasználását.

Hadd hangsúlyozzam, hogy országunkban nincs olyan föld, amelyen ne kellene valamit tenni a termőképesség növelése érdekében. Ez egyaránt vonatkozik az aszályos övezetben fekvő, valamint a túlságosan nedves földekre, továbbá azokra, amelyeket a víz vagy a szél eróziója támad meg, s a szikes és a meszeztetést igénylő talajokra.

Ennélfogva a nagyszabású talajjavítási programnak ki kell terjednie az ország minden vidékére, minden kolhozra és szovhozra, és a talajjavítást szolgáló legkülönbözőbb intézkedések egész komplexumát kell tartalmaznia.

Ezek a következők:

- új, nagy öntözéses földművelési körzeteket kell létesíteni az Észak-Kaukázusban, Ukrajna déli részén, Moldáviában, a Volga-vidéken, valamint tovább kell fejleszteni az öntözést Közép-Ázsiában és a Kaukázuson túl;

- le kell csapolni a túlságosan nedves földeket a nem feketeföldű övezetben; meszezni a savanyú talajokat; megtisztítani a mezőket a bokroktól és a kövektől;

- javítani kell a természetes takarmánytermő területeket az ország minden övezetében; öntözni a legelőket az aszályos vidékeken;

- fel kell használni öntözésre a helyi lefolyású és a föld alatti vizeket; mesterséges tavakat, víztározókat kell építeni; küzdeni kell a talajok vízeróziója ellen;

- a szélérozió elleni harcot szolgáló intézkedéseket kell tenni Kazahsztán, Szibéria, az Urál, a Volga-vidék, Észak-Kaukázus egyes körzeteiben és Ukrajna sztyeppvidékén;

- végül, rendet kell teremteni a földhasználatban, hogy a mezőgazdasági területek minden darabja a lehető legtöbb terméket adja.

A talajjavítás kiegyensúlyozottá teszi a mezőgazdasági termelést, s a mezőgazdasági kultúra magasabb szintre emelését szolgáló más intéz-

kedésekkel együtt biztosítja a földművelésben és az állattenyésztésben a termelékenység folyamatos növekedését...

Ma, amikor a Központi Bizottság plénuma arról tárgyal, hogy a talajjavítást az ország minden övezetében el kell végezni, ismételten hangsúlyoznunk kell, hogy már régóta az egyik legfontosabb feladatunk, s a jövőben még fontosabbá lesz a búza, a rozs, a kukorica, a rizs, továbbá más szemes termények és daranövények össztermésének a növelése. A KB Politikai Bizottsága a plénum napirendjének megállapításakor éppen azért javasolta, hogy a plénum tárgyalja meg a talajjavítás nagyarányú fejlesztésének kérdését, hogy gabonából és más mezőgazdasági növényekből nagy és kiegyensúlyozott termékhozamunk legyen.

Az öntözés nálunk a legutóbbi időkig főként a gyapot és más ipari növények termelését szolgálta. Hadd jegyezzem meg, hogy ezen a téren jó eredményeket értünk el. A jövőben is mindenképpen növeljük a gyapot, az ipari növények és a zöldségfélék termőterületét, s erre a célra újabb öntözött földeket veszünk művelés alá.

Most azonban az öntözéses földművelés kérdéseit szélesebb síkon kell vizsgálnunk, nem csupán a gyapottermesztés szempontjából. Arról van szó, hogy az öntözést a mezőgazdaság egyik fő feladatának, a gabona-termesztés növelésének szolgálatába kell állítanunk. Ebben a tekintetben nagy a lemaradásunk. Emlékeztetek arra, hogy jelenleg az öntözött földeken termelt gabona és rizs mennyisége együtt is csupán 2 százalékát adja az ország egész szemestermény-termelésének.

Ráadásul az árugabona-termelés övezeteiben az öntözött terület nagysága jelentéktelen. Az Oroszországi Föderációban a gabona öntözött vetésterülete csupán félmillió hektár, Ukrajnában 103 000 hektár, Moldáviában pedig 9000 hektár. Még a Volga-vidéken is, amely a leggyakrabban szenved az aszálytól, mindössze 24 000 hektár öntözött területen termesztenek gabonát, s ez a gabona egész vetésterületének körülbelül egytizede.

Tehát az árugabona-termesztés legfontosabb területein voltaképpen nem használjuk föl az öntözést, a terméshozam- és összterméknövelés e hatalmas eszközét.

A megtárgyalás céljából a plénum elé terjesztett intézkedések előirányozzák, hogy újabb nagy körzetekben vezessék be az öntözéses földművelést, főként azért, hogy a gabonafélékből és más növényekből garantált, nagy terméshozamokat érjenek el. Mindenekelőtt az Észak-Kaukázus, Dél-Ukrajna, a Volga-vidék, Moldávia, az Amu-Darja alföldjei és Kazahsztán egyes körzetei jöhetnek szóba ebből a szempontból.

Az elvtársak felszólalásaikban sok példát említettek arra, hogy különféle kolhozok és szovhozok az öntözött földeken – különösen a kedvezőtlen időjárású években – gabonafélékből 2–3-szoros, sőt ennél is nagyobb terméshozamot érnek el, mint a nem öntözött területeken.

Annak érdekében, hogy nagy terméseket, hogy garantált gabonaössztermést takarítsunk be az országban, kétségkívül igen fontos intézkedés a búza, a rizs – s ezt szeretném hangsúlyozni –, különösen a kukorica, valamint más növények öntözött földeken való termesztésének átfogó fejlesztése. Nem becsülhetjük le a cukorrépa, a lucerna és más növények öntözött földeken való termesztésének jelentőségét sem. Amikor ezeket a kérdéseket a Központi Bizottság plénumán való megtárgyalásra előkészítettük, a mezőgazdasági intézmények munkatársai és az egyes kutatók arról beszéltek, hogy nincs tapasztalatunk a gabonafélék öntözéses termesztésében. Ezzel nem érthetünk egyet, van ilyen tapasztalatunk nekünk is, van a világ gyakorlatában is. Alekszejevskij elvtárs beszélt erről beszámolójában. Meggyőző példákat sorakoztattak föl felszólalásukban Komjahov, Zolotuhin, Garjugin, Sibajev elvtársak s a plénum más résztvevői.

Ezért bátran és határozottan hozzá kell látnunk az öntözéses gabonagazdálkodás, elsősorban a búza-, rizs- és kukoricatermesztés fejlesztéséhez. Természetesen sok kérdés fölvetődik majd: milyen legyen az öntözés módja, a mezőgazdasági növények fajtája, a műszaki berendezések rendszere stb? Arra számítunk azonban, hogy a legközelebbi években nagy tapasztalatot szerzünk ezen a téren, s hogy tudósaink, gyakorlati szakembereink átfogó kísérleti munkát végeznek, kipróbálják, hogy mennyire eredményes a gabona- és más növényfajták termesztése a különböző öntözési övezetekben, s igyekeznek új fajtákat kitenyészteni. Széles körben föl kell használnunk a külföldi tapasztalatokat is.

Lehetővé kell tennünk kutatóinknak, hogy már most idővesztés nélkül elkezdjék a kísérleteket a különböző övezetek gazdaságaiban, s ezen az alapon adjanak majd javaslatot a földek leggazdaságosabb, ésszerű felhasználására, a földművelés rendszerére és más kérdésekre vonatkozóan. Lehetséges, hogy nem kerülünk el néhány hibát és tévedést a tervezésben, az egyes területek művelési módjának megválasztásában. Úgy véljük azonban, hogy ezek nem lesznek nagyon nagyok, s a megszerzett tapasztalat majd elősegíti, hogy a következő években elkerüljük őket.

Az öntözéses gabonatermesztés kiterjesztését szolgáló intézkedéseink rendszerében nézetünk szerint a legsürgősebbek és legfontosabbak egyike a rizstermesztés nagyarányú fejlesztése. Már a márciusi plénum kitűzte a

feladatot, hogy nagy rizstermesztő műszaki rendszereket kell létesíteni, s a legközelebbi években teljesen el kell látni az országot rizzzel. Szeretnék emlékeztetni arra, hogy rizstermesztésünk sok éven át egy helyben topogott, eredményei még a forradalom előtti szintet sem érték el.

Tavaly nagyarányú munkálatokat kezdtünk ezen a téren. 1965-ben és a folyó év első hónapjaiban 60 000 hektárnyi területen készítettek elő és adtak át rizstermesztő műszaki rendszereket. Ebben az évben a rizs össztermése 583 000 tonna volt, vagyis csaknem kétszerese a forradalom előttinek.

Idén a rizs vetésterülete 230 000 hektár, s körülbelül 670 000 tonnás termést várnak ebből az értékes termésből. Szeretném külön is megemlíteni annak a sok kolhoztagnak, szovhozdolgozónak, szakembernek, építőmunkásnak a jó munkáját, akik lelkes híveivé váltak a rizstermesztésnek a krasznodari körzetben, Herszon, Krím területen, Kazahsztánban, Üzbegisztánban és más vidékeken.

A megszerzett tapasztalatok alapján még nagyobb arányokban kell fejlesztenünk a rizstermesztést. A számítások szerint ennek az ötéves tervidőszaknak a végére lehetőség nyílik arra, hogy a rizstermelést körülbelül 1,5 millió tonnára emeljük. Az ötéves terv előírja, hogy félmillió hektárnyi területen építsenek új rizstermelő rendszereket. A rizstermesztés növelésében a legnagyobb részt a krasznodari és a tengermelközi körzetnek, Krím, Herszon, Ogyessza, Asztrahany, Rosztov, Kzil-Orda és Csimkent területnek, a Kara-Kalpak és a Dagesztáni ASZSZK-nak kell vállalnia. Megtisztelő feladata ez a párt-, szovjet-, mezőgazdasági és vízgazdálkodási szerveknek az említett köztársaságokban, körzetekben és területeken.

A rizs nagy hozamú növény. Figyelemre méltóan szólt erről a plénumon Popovics elvtárs, Herszon terület Radjanszka Ukrajna kolhozának elnöke. A tapasztalatok szerint minden kolhozban és szovhozban jelentősen növelni lehet a rizs terméshozamát. Ehhez egyebek között az kell, hogy javítsuk a növénynevelő munkát, kikísérletezzük a legjobb hozamú rizsfajtákat, amelyeknek minősége nem marad el a világ legjobb fajtáié mögött.

Ha nem lazítjuk figyelmünket, ha teljesebben kihasználjuk gazdag lehetőségeinket, akkor örömmel jelenthetjük majd a következő pártkongresszusnak, hogy sikeresen teljesítettük a feladatot, amelyet a márciusi plénum elénk tűzött: saját termelésünkkel ki tudjuk elégíteni az ország szükségletét.

Szeretnék még egyszer szólni a nem feketeföldű övezetről, amelynek különösen fontos szerep jut a mezőgazdasági termelés föllendítését célzó minden tervünkben. Nagyon kiterjedt övezet ez. Az OSZFSZK nem feketeföldű övezetének 28 területén, Ukrajna 7 poleszjei területén, Belorussziában, Litvániában, Lettországbán és Észtországbán 50 millió hektárnyi szántóföld van. Már szó esett ennek az övezetnek kedvező időjárási viszonyairól. Valóban, itt szinte soha nincs szárazság. Ám a mezőgazdasági termelés színvonala, a hektáronkénti termés hozam – főként a földek elhanyagolt állapota miatt – nagyon alacsony. A legutóbbi tíz évben a gabonafélék átlagos termés hozama hektáronként 8,2 mázsa volt. A legnagyobb gabonamennyiség, amelyet az állam ebben az övezetben egy esztendőben felvásárolt, 3 900 000 tonna volt...

A nem feketeföldű övezetben igen nagy a talajjavítás hatékonysága. Meggyőzően tanúsítja ezt azoknak a kiváló gazdaságoknak és körzeteknek a tapasztalata, amelyek állandóan jó termést takarítanak be gabonából és más növényekből, s hektáronkénti eredményük is nagy. Hiszen tény az, hogy ennek az övezetnek sok olyan gazdaságában, amely rendet teremtett a mezőkön, elvégezte a savanyú talajok meszezését, a fölösleges nedvesség lecsapolását s az egyéb szükséges munkákat, a termés semmiképpen sem marad el a feketeföldű övezetben betakarítottól, egyes esztendőkben pedig még túl is szárnyalja azt. Beszélt erről egyebek között Kebin, Batnya, Kalmik és több más elvtárs is.

A talajjavító munka átfogó terve ebben az övezetben arra épül, hogy új területeket vonunk be a mezőgazdasági termelésbe, s főként arra, hogy jelentősen megjavítsuk a gazdálkodást a már művelés alatt álló földeken. Meg kell követelnünk az Állami Tervbizottságtól, a mezőgazdasági, illetve a talajjavítási és vízgazdálkodási minisztériumtól, a SZELHOZ-TYEHNYIKÁ-tól, a helyi párt-, szovjet- és mezőgazdasági szervektől, tegyenek meg mindent a kijelölt talajjavítási program, a földek termékenységének fokozására szolgáló intézkedések maradéktalan teljesítése érdekében. Ha erősen megnöveljük a gabona és a többi haszonnövény termelését, akkor még magasabb szintre emeljük hazánk e nagyon gazdag és sűrűn lakott vidékének gazdaságát és kultúráját.

A terv nagy munkálatokat ír elő a legelők és rétek javítására az ország minden övezetében. S ez így helyes. A plénumra készülve sok területi pártbizottság titkárával beszélgettünk. Mindnyájan megemlítették, hogy halaszthatatlan intézkedésekre van szükség a természetes takarmányterületek javítása végett. A plénumon felszólalók szintén hangsúlyozták ezeknek az intézkedéseknek a fontosságát. A takarmánytermő területek

javításában nagy munkát végeznek a balti köztársaságok kolhozai és szovhozai. Értékes, különösen a gondozott legelőkre vonatkozó tapasztalataikat, el kell terjeszteni más köztársaságok és területek gazdaságaiban is.

Elképzelhetjük, mekkora kincshez jutunk, ha a legelőkön, réteken megfelelő állapotokat teremtünk. Nem fogok számokat említeni, de meggyőződéssel állíthatjuk, hogy akkor a kolhozok és szovhozok sokkal több szarvasmarhát, juhot tarthatnak, növelhetik ezek hozamát, az állattenyésztési termékek előállítását.

Figyelmet érdemel a legelők öntözése az aszályos területeken. Ezekben a körzetekben jelentősen növelni lehet a juh- és egyéb állatállományt, ha oda vizet adunk, ha elvégezzük a természetes legelők javítását, hogy biztonsági takarmánykészleteink legyenek. Az ilyen célokra fordított kiadások hamar megtérülnek, nyilvánvaló, hogy vállalni kell őket. A legeltető állattenyésztést erőteljesen fejleszteni kell, különösen Kazahsztán, Kirgizia, az Észak-Kaukázus, a közép-ázsiai és a kaukázusontúli köztársaságok körzeteiben.

Ezen a plénumon szeretném nagyon nyomatékosan hangsúlyozni, hogy a legutóbbi években, sőt évtizedekben egyre kevésbé érzik nálunk a felelősséget a helyes földhasználatért. Mutatja ezt az a tény, hogy sok olyan vidéken, ahol nem fogtak művelés alá szűzföldeket, a szántóterület csökkent. A rossz kezelés miatt nagy területek váltak művelésre alkalmatlanná. Felbukkant az a tendencia, hogy az ilyen mezőgazdasági területeket használhatatlanná nyilvánítják, és átadják az állami földalapnak. Lássunk néhány számadatot. Az OSZFSZK központi részén a szántóterület a legutóbbi években 600 000 hektárral csökkent, északnyugati részén a csökkenés 400 000 hektár. Csökkent a szántóföldek területe még Ukrajnában és a Központi Feketeföld Övezetben is.

A plénumon felszólalók helyesen hangsúlyozták, hogy sok – gyakran indokolatlanul sok – földet vesznek el az úgynevezett kisajátítási sávokban vasútak, villamos vezetékek, gázvezetékek építésére. Ezeket a földeket sem használják mezőgazdasági célokra, elgyomosodnak. Termékeny földeket olykor ok nélkül elárasztanak.

Természetesen nem tilthatjuk meg, hogy földeket ipari és más építkezések céljára igénybe vegyenek. Ebben a tekintetben azonban nagyon fontos, aprólékos megfontolásra, pontos számításra van szükség, s arra, hogy megkeressék azokat a módokat, amelyekkel a lehető legkisebbre szorítják az ilyen célokra történő igénybevételt, s főként azokra a föl-

dekre korlátozzák, amelyek mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmasak.

Elhangzott az a javaslat, hogy hozzunk törvényt a földhasználatról. Azt hiszem, ez a javaslat támogatást érdemel. Ebben a törvényben meg kell határozni a földhasználat rendjét, s minden szervezet felelősségét a földterületek helyes fölhasználásában.

Beszámolójában Alekszejevskij elvtárs elég engedékeny hangnemben szólt arról, hogy tények tanúsítják: vannak elhanyagolt, keveset termő öntözött földek. Fokoznunk kell a felelősséget az ilyen értékes földek használatáért. A Politikai Bizottság úgy véli, hogy kritikusan kell értékelnünk azoknak a szervezeteknek a munkáját, amelyek eltúrták az öntözött földek nagyon hanyag használatát. Sajnos, erre nem kevés a példa.

Azerbajdzsánban 1960-ban 1 229 000 hektár öntözésre előkészített föld volt. Azóta 100 000 hektár öntözött földet vettek művelésbe. Az öntözött terület azonban ténylegesen csupán 49 000 hektárral növekedett. Öt esztendő alatt tehát elhanyagoltak több mint 50 000 hektár öntözéses földet. Ráadásul tavaly nem használtak föl 148 000 hektár öntözéses területet.

Öntözőrendszerek építésére jelentős összegeket fordítottunk. Jogosan számítottunk arra, hogy a mezőgazdasági termelés növekedni fog. Helyi szervek azonban kezdtek kéréseket intézgetni a kormányhoz, hogy csökkentse fontos mezőgazdasági termékek felvásárlási tervét, s ezt azzal okolták meg, hogy az öntözött földek használhatatlanná váltak. Az egész Szovjetuniót tekintve a gyapot terméshezama 1955 óta hektáronként 5,5 mázsával növekedett, ezzel szemben Azerbajdzsánban 3,2 mázsával csökkent; tavaly az országos átlag 23,2 mázsa volt, Azerbajdzsánban azonban mindössze 15,6 mázsa. A nyersgyapot felvásárlása a köztársaságban a legutóbbi években több mint 40 000 tonnával csökkent.

Kötelességünk megkérdezni, ki a felelős azért, hogy így állnak a dolgok a köztársaság mezőgazdaságában. Mi az oka annak, hogy az azerbajdzsáni pártszervezetnek évek hosszú során át nem volt ereje, eszköze és akarata ahhoz, hogy ne csak tűrje ezt a rendellenes jelenséget, hanem ellenkezőleg; elérje e földek leghatékonyabb kihasználását?

Azért foglalkoztam részletesen az Azerbajdzsánban elkövetett hibákkal, mert hasonlók előfordulnak néhány más köztársaságban, körzetben és területen is. Mindenkor méltóképpen értékeltük az Üzbég SZSZK sikereit, különösen azokat, amelyeket a gyapottermesztés fejlesztésében elért. Ebben a tekintetben nagyon sokat tettek. Ám meg kell mondanunk,

hogy emellett ott is vannak hiányosságok a földhasználatban. A köztársaság kolhozai és szovhozai például tavaly 110 000 hektár öntözésre előkészített földet nem használták föl.

Ezért szigorú szemrehányást kell tennünk a mezőgazdasági minisztériumnak, a talajjavítási és vízgazdálkodási minisztériumnak. E minisztériumok vezetői, szakemberei miért nézik el a rossz gazdálkodásnak ezeket a tényeit? Itt az ideje, miniszter elvtársak, hogy önök is teljes mértékben felelősek legyenek a párt és az állam előtt a föld használatáért.

Mindez arról tanúskodik, hogy sok felelős munkatárs közömbös, felelőtlen magatartást tanúsít a tekintetben, miként hasznosítják a földet, mit ad a föld, hogyan fizeti vissza a kolhoztagok fáradozását, s hogyan hálálja meg a munkásosztálynak azt a hatalmas munkát, amellyel traktorokat, gépeket ad a mezőgazdaságnak. Veszélyes jelenség ez, elvtársak. Fokoznunk kell a politikai munkát, növelnünk kell minden pártszervezetnek, minden vezetőnek, minden kolhoztagnak, szovhozmunkásnak, szakembernek a föld állapotáért, termőképességéért érzett felelősségét. Különösen fontos ez most, amikor az állam nagy segítséget ad a mezőgazdaságnak, s óriási beruházási összegeket biztosít a földek javításához.

Az előttünk álló hatalmas feladatokat nem oldhatjuk meg sikeresen anélkül, hogy a káderek nagy felelősséget viseljenek, és irányukban magas követelményeket támasszunk. Ilyen felelősség és igényesség nélkül nem nevelhetünk e feladatok színvonalán álló vezetőket sem.

Példás rendet kell teremtenünk nem csupán az öntözött és lecsapolt földek, hanem minden kolhoz- és szovhozföld hasznosításában. Nem törődhetünk bele abba, hogy számos gazdaság nem kevés földet műveletlenül hagy, s nem ritka az sem, hogy egyes területeket teljesen elhanyagolnak, hagynak pusztasággá válni, ahelyett, hogy elvégeznék a kisebb fajta javító munkálatokat.

Még a moszkvai területen is, ahol fővárosunk fekszik, s amelynek óriási lehetőségei vannak, sok az elhanyagolt, elmocsarasodott, cserjével benőtt föld. Úgy véljük, hogy a Moszkva területi, s hadd mondjam, a moszkvai városi pártbizottság is sokat tehet, s köteles is megtenni mindent annak érdekében, hogy fővárosi területünk földjein példás rendet teremtsen, s ezeket a kulturált földművelés mintaképeivé tegye.

Minden szovjet embert arra kell nevelnünk, hogy gondos, helyes magatartást tanúsítson a föld iránt; valóban össznépi hadjáratot kell indítanunk azért, hogy minden darab földet termelékenyen hasznosítsunk az emberek életének megjavítására.

A talajjavítási program elsősorban a vízgazdálkodási és a mezőgazdasági szervek iránt támaszt fokozott követelményeket. Az ő feladatuk, hogy megerősítsék a meglevő szervezeteket, s újakat hozzanak létre nagy öntöző- és lecsapolórendszerek építésére s ezek gazdaságos hasznosítására. Ezzel kapcsolatban erőiesen hangsúlyoznunk kell, hogy e rendszerek építésében nem tűrhetjük a kisipari módszereket, a primitívseget. Korszerű műszaki berendezéseket kell építenünk, egyaránt hasznosítva a hazai és a külföldi gyakorlatot.

A csatornák és víztározók építését az új földek használatba vételével egyidejűleg kell végeznünk; sajnos, ez nem mindenütt történik így. 1960-ban például megépült a tyerszk-kumszki csatorna, amelyet 150 000 hektár föld öntözésére terveztek. Valójában azonban itt csak 52 000 hektárt öntöznek. A Kazah SZSZK-ban csaknem tíz évvel ezelőtt építették meg a kzil-ordai gátat és a Levoberezsnyj főcsatornát. Az öntözőrendszereket azonban a mai napig sem építették ki teljesen.

Nem szabad szétforgácsolnunk erőinket és eszközeinket sok építkezés között, hanem összpontosítanunk kell őket. Ne minél több objektum építését akarjuk megkezdeni, hanem arra törekedjünk, hogy az építést és a földek hasznosítását egyidejűleg végezzük. Az állam nagy összegeket áldoz a talajjavítást szolgáló építkezésekre, s ha a földek hasznosítása elmarad a vízgazdálkodási építkezések mögött, népgazdaságunk nagy veszteségeket szenved. A népgazdasági tervezőszerveknek és a tervezőintézeteknek alaposan ki kell dolgozniuk az objektumok építési sorrendjének meghatározásával összefüggő kérdéseket. A munkát azokkal az objektumokkal kell elkezdni, amelyek a legnagyobb eredményt, a leggyorsabb megtérülést adják.

Nagyon fontossá válnak a tervezés kérdései. A Szovjetunió Talajjavítási és Vízgazdálkodási Minisztériumának rendszerében hatalmas tervezőintézetekre van szükségünk, amelyek egyesítik az öntöző- és lecsapolórendszerek tervezésének legjobb szakembereit. Enélkül nehéz lesz el látnunk a vízgazdálkodási építkezéseket szakszerű, jó tervekkel. Láthatóan azzal kell kezdenünk, hogy átadunk a minisztériumnak számos tervezőintézetet, s más rendszerekből áthelyezünk ide néhány vezető szakembert. Ebben a kérdésben nem engedhető meg az önző hivatali és helyi érdekek érvényesülése. Sokat tehetnek itt a köztársasági és területi szervezetek. Ezeknek elő kell segíteniük a képzett káderek kiválasztását, a munkához helyiségeket, a dolgozóknak lakást kell biztosítaniuk, és meg kell teremteniük a többi szükséges feltételt.

Különösen megnövekszik a tudományos intézetek szerepe; segíteniük

kell a föld- és vízkészletek komplex hasznosításával összefüggő kérdések vizsgálatát, kidolgozását. Ebben nemcsak mezőgazdasági tudományunk művelőinek, hanem más tudományágak kutatóinak cselekvő részvételére is számítunk.

A talajjavítási program megvalósítása nemcsak a kolhozok és a szovhozok, nemcsak a mezőgazdasági vezetők ügye. E nagy feladat végrehajtásába be kell vonnunk iparunk, kiváltképpen a gépgyártás, az energetika és vegyipar, valamint más iparágak erőit és eszközeit is.

Ennek kapcsán hadd mondjam el: bizonyos megütközést keltett, hogy Novoszelo elvtárs építési, útépitési és kommunális gépgyártási miniszter kivételével nem kértek szót más olyan minisztériumaink képviselői, amelyeknek közük van a tárgyalt igen fontos kérdéshez. Ezt helytelennek tartjuk, ilyen üléseken a minisztereknek nem szabad hallgatniuk. Jelenthetőnek volna, s ezt meg is kellett volna tenniük, hogy milyen intézkedéseket kívánnak foganatosítani a plénum határozatainak sikeres megvalósítása érdekében.

Az ipari minisztériumok és vállalatok dolgozóinak sok feladatot kell megoldaniuk a mezőgazdaság gép-, berendezés- és anyagellátásával kapcsolatban. Az ipari minisztériumoktól, a tudományos kutató- és tervező-intézetektől elvárjuk, hogy tökéletesítsék a meglevő gépeket és berendezéseket, s ezen kívül korszerű újakat is alkossanak. Például jelentősen kiterjesztjük a rizstermesztést, még sincs a mai napig speciális rizsbetakarító kombájnunk. Nincs jó kombájnunk a nagyhozamú búzafajták aratására sem. Esőztető berendezéseink konstrukciója elavult. Itt tág tere nyílik a tudomány, a konstruktőrök és termelésirányítók munkájának.

Ahhoz, hogy a föld termőképessége fokozásának a plénumon megállapított nagyszabású programját megvalósítsuk, minden láncszemben szilárd párt- és állami fegyelemre van szükség. Erről azért kell beszélnünk, mert nemegyszer előfordul, hogy nem hajtják végre a kormánytól kapott feladatokat. Egyetlen tényre hivatkozom. A Szovjetunió Minisztertanácsa 1964-ben határozatot hozott a mész- és gipszgyártás növeléséről, továbbá arról, hogy meg kell szervezni a meszes anyagok szállítására és talajba juttatására szolgáló gépek gyártását. A Központi Bizottság márciusi plénuma is hangsúlyozta a talajmeszezés fontosságát. Mintegy két esztendő telt el a határozat meghozatala óta. S hogy áll most a meszes anyagok termelése? Sajnos, rosszul! Az 1965-re megállapított feladat szerint 2 680 000 tonna előállítására alkalmas kapacitást kellett volna üzembe helyezni, de valójában csak 575 000 tonnányi termelésére alkalmas lépett üzembe. Ráadásul arról érkeznek jelentések, hogy az előállí-

tott anyagok minősége nagyon rossz. A feladatok iránti ilyen magatartás tűrhetetlen.

A talajjavítási terv teljesítése nagyon fontos dolog. Mostantól kezdve a minisztériumok, vállalatok, pártszervezetek, a szovjet-, mezőgazdasági és vízgazdálkodási szervek munkájának értékelési kritériumává kell tenni a talajjavításhoz szükséges gépek, berendezések és anyagok szállítását, s a vezetők képességeit aszerint kell megítélni, hogyan tudják megszervezni ezt a fontos munkát.

Ezen a plénumon nagyon fontos kérdést tárgyaltunk meg. A talajjavítás látszólag szűk szakmai feladatának megoldása közben nagy horderejű, az egész államra nézve igen fontos intézkedések születtek. Amikor már benne leszünk a munkában, s nagyobb tapasztalatot szerzünk, amikor ebbe a munkába a legtevékenyebben bekapcsolódnak a tudósok, agronómusok, tervezők, mérnökök, az ipar s természetesen elsősorban a mezőgazdaság és a vízgazdálkodás dolgozói, szovjet- és pártszerveink, akkor nem lehet kétséges, hogy e kérdés lényege még sokrétűbben és mélyebben táruul majd föl.

Most még csak a kezdet kezdetén vagyunk, a munka dandárja még előttünk áll. A plénumnak és az SZKP Központi Bizottságának, valamint a Szovjetunió Minisztertanácsának ezt követő határozatai alapján minden területen, minden kerületben, minden kolhozban és szovhozban ki kell dolgozni a föld termőképességének növelését szolgáló konkrét intézkedések tervét. Arra számítunk, hogy a tervek kidolgozásában részt vesznek a gazdaságok szakemberei, a kolhozok és a szovhozok dolgozói. Többé-kevésbé minden gazdaságban el lehet és el is kell végezni a szükséges talajjavító munkálatokat, meg kell határozni, hogy milyen intézkedések szükségesek a földhasznosítás javításához és a termés hozamok növeléséhez.

Terveink megvalósítása érdekében sokat kell tennünk a szakemberek – mérnökök, hidrotechnikusok, agronómusok, rétművelők, építők – képzése és továbbképzése terén. Különösen hangsúlyoznunk kell a középszintű káderek, valamint a gépkezelők, öntöző szakmunkások és más tömegszakmákhoz tartozók képzésének szükségességét. Minden kolhoz-dolgozóba és szovhozmunkásba bele kell oltani a talajjavítás iránti érdeklődést, a szükséges készségeket, s föl kell fegyverezni őket tudással és tapasztalattal. Az előttünk álló nagy munkák körzeteiben voltaképpen új szakembereknek kell fölnevelődniük; az emberek az aszályos pusztákon megismerik majd a víz erejét, s megtanulják, hogyan kell fölhasználni a vizet nagy termés hozamok elérésére.

Talán meg kell majd fontolnunk, hogy kiegészítő anyagi ösztönzést kapjanak azok a szakemberek, szakmunkások, akik – gyakorta nehéz viszonyok között – közvetlenül a talajjavításban dolgoznak. Ami a vízgazdálkodási szerveknél dolgozó gépkezelőket illeti, nyilván ki kell terjeszteni rájuk azokat a feltételeket, amelyeket az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa nemrég elfogadott határozatában a szovhozok traktorvezetőinek és gépkezelőinek munkabérére vonatkozóan megállapított.

A plénumon sok elvtárs szólalt fel. Szeretném hangsúlyozni a felszólalásaikban kifejtett javaslatok, gondolatok és megjegyzések fontosságát és értékét. Erről csak egyet mondhatok: az SZKP KB Politikai Bizottsága, a Szovjetunió Minisztertanácsa, minden minisztérium a leggondosabban megvizsgálja majd ezeket a javaslatokat és megjegyzéseket, s a megfelelő határozatok meghozatalakor figyelembe veszi őket. Világos, hogy minden elvtárs kérését egyszerre nem sikerül teljesíteni. A talajjavítási munkálatok sorrendjének megállapításában az egyetemes állami érdeket tartjuk szem előtt. Emellett tekintetbe kell vennünk, hogy minden munka, bármely körzetben vagy területen végezzék is, végső soron a közös ügyet szolgálja.

Sok tennivaló vár a helyi pártszervezetekre. Úgy érezzük, hogy a mostani plénumon tárgyalt kérdés megérdemli, hogy megvitassák a szövetséges köztársaságok kommunista pártjai központi bizottságaik plénumán, a körzeti, területi, kerületi pártbizottságok ülésein, valamint alapszervezeteik taggyűlésein. Célszerű lesz plénumunk határozatait ismertetni és megvitatni a kolhoztagok, a szovhozmunkások, a mezőgazdasági és vízgazdálkodási tudományos kutató- és más intézmények gyűlésein is, megmagyarázni e határozatok jelentőségét országunk minden dolgozójának. Meggyőződésünk, hogy a Szovjetunió Tudományos Akadémiája, a Lenin nevét viselő össz-szövetségi mezőgazdasági tudományos akadémia és a köztársasági tudományos akadémiák ülést szentelnek e kérdés megvitatásának.

A párt Központi Bizottsága számít arra, hogy plénumunk határozatait, azt az átfogó talajjavítási programot, amelyet a mezőgazdasági termelés magas színvonalának megteremtése érdekében kidolgozott, országunk minden dolgozója saját fontos ügyének tekint, s minden erejét és képességét latba veti e program sikeres teljesítése érdekében.

Az SZKP Központi Bizottságának plénuma nagy horderejű rendszabályokat dolgozott ki. Ha jó munkát végzünk megvalósításukban, ha állhatatosan, keményen dolgozunk, ez az egész népünkre nézve igen hasznos

lesz. Átalakítjuk földünk arculatát, a mezőgazdaság fejlődését valóban kiegyensúlyozottá és dinamikussá tesszük.

A talajjavításnak, a földművelési kultúra emelésének átfogó programja, s ezen az alapon a termés hozamok növelése fontos része a kommunizmus anyagi-műszaki bázisa kialakításának. Engedjék meg, hogy kifejezzem meggyőződésemet: a pártszervezetek mozgósítják majd a kolhoztagokat, a szovhoz munkásokat, minden dolgozójukat e program sikeres teljesítésére. Ezzel nagy szolgálatot tesznek országunk gazdasági fejlődésének.

A PÁRT LEGFŐBB CÉLJA A NÉP SZOLGÁLATA

BESZÉD A MOSZKVAI BAUMAN VÁLASZTÓKERÜLETBEN / RÉSZLETEK

[1966. június 10.]

Pártunk XXIII. kongresszusa összegezte országunknak a legutóbbi négy esztendőben elért eredményeit; azaz gyakorlatilag ugyanazét az időszakét, amely a legutóbbi legfelsőbb tanácsi választásoktól választ el bennünket. Jóváhagyta a Központi Bizottság politikai irányvonalát és gyakorlati tevékenységét, 1964. októberi és ezt követő plénumainak határozatait, kifejezésre juttatta a párt és a nép szilárd elhatározását, hogy kitartóan folytatja a kommunista építést, a szovjet emberek életének szüntelen javítására törekszik, erősíti a Szovjetunió nemzetközi helyzetét, védelmezi a népek békéjét, szabadságát és társadalmi haladását.

A kongresszus határozatai egyben pártunk választási platformját alkotják. Ezt áthatja a gondoskodás a nép javáról és boldogságáról, nagy szovjet hazánk hatalmáról és felvirágzásáról. Ilyen platformmal a párt magabiztosan indul a választásokon. Meggyőződésünk, hogy az egész mérhetetlenül nagy szovjet országban a választók erre a platformra adják szavazatukat.

A választáson megmutatkozik, hogy milyen erős szálak fűzik a kommunistákat a tömegekhez, a szavazás pedig a nép akaratnyilvánításának legmagasabb rendű formája, a párt tevékenységének, politikájának össznépi értékelése. Ezért ma közvetlen okunk van arra, hogy arról szóljunk, miként szolgálja pártunk a népet, hogyan öltenek testet politikájában a nép érdekei...

A szovjet emberek életfontosságú szükségletei kapcsolódnak a gazdasági fejlődéshez, a népgazdaság szüntelen és gyors haladásához. Ez az alapja annak, hogy a kommunizmus felé haladunk, ez az egyetlen forrása a dolgozók jóléte emelésének.

A népgazdaság fejlesztéséért vívott küzdelemben nagy és felelős szerepe van a pártnak. Mint a társadalom vezető ereje a párt hivatott arra, hogy kialakítsa az ország gazdaságpolitikájának alapjait, a gazdálkodás fő elveit és módszereit, s ezeket átültesse az életbe.

1964. októberi plénuma után a Központi Bizottság nagy munkát végzett annak érdekében, hogy felkutassa azokat az utakat, amelyeken haladva lehetőség nyílik egész gazdaságpolitikánkat összhangba hozni az ország mostani fejlődési szakasza megszabta követelményekkel, a nép legfontosabb érdekeivel.

Országunk gazdasága hatalmassá és sokrétűvé lett. Emelkedett a szovjet nép kultúrája, megnövekedtek szükségletei. A tudományos-technikai forradalom vált a társadalmi haladás egyik döntő tényezőjévé. Természetes, hogy a nagy gazdaság, a tudomány és a technika gyors fejlődése sok új probléma elé állított bennünket. Ezeket, amint tudják, megtárgyalta az SZKP KB márciusi és szeptemberi plénuma, s e plénumok határozatait jóváhagyta és továbbfejlesztette a párt XXIII. kongresszusa.

Pártunk XXIII. kongresszusán elfogadott belpolitikája meg kívánja gyorsítani az egész társadalmi termelés és a nemzeti jövedelem növekedési ütemét. El akarjuk érni a szovjet társadalom termelőerőinek leghatékonyabb kihasználását, meg szeretnénk szüntetni gazdaságunkban a szűk keresztmetszeteket. A párt ezen az alapon olyan nagyszabású szociális intézkedéseket szándékszik megvalósítani, amelyek a szovjet emberek jólétének és kultúrájának föllendítését, a társadalmi viszonyok tökéletesítését, következésképp azt szolgálják, hogy országunk sikeresen továbbhaladjon a kommunizmus felé.

A szovjet emberek már jól ismerik a kongresszus határozatait, s az új ötéves tervre vonatkozóan elfogadott irányelveit. Engedjék meg ezért, hogy csupán a párt által kidolgozott gazdaságpolitika néhány elvi sajátosságával foglalkozzam.

A gazdaság sikeres fejlesztéséhez igen fontos, hogy helyesen határozzuk meg az arányokat a társadalmi termelés két fő csoportja között. Gazdaságpolitikánk változatlan alapelve volt és marad, hogy elsődlegesen fejlesztjük a nehézipart, minden más népgazdasági ág műszaki haladásának alapját, az ország védelmi képessége erősítésének legfőbb bázisát.

Ezzel együtt elvi jelentősége van annak a XXIII. kongresszuson meghatározott irányvonalnak, hogy meg kell gyorsítani a könnyű- és az élelmiszeripar fejlesztését, s közelebb kell hozni növekedési ütemét a nehéziparéhoz.

A lakosság megnövekedett szükségleteit és keresletét közismerten azért

nem tudtuk teljesen kielégíteni, mert könnyű- és élelmiszeriparunk a múltban nem kapott elég eszközt fejlődéséhez. Ennek a problémának sok éven át nem volt megfelelő megoldása, mégp...lig objektív és szubjektív okokból. Most azonban nem ezekről van szó. Megvannak a lehetőségeink arra, hogy felszámoljuk az itt kialakult aránytalanságot. Ez a feladat igen fontossá és halaszthatatlanná lett, ezért az ötéves terv irányelvei szerint sokkal nagyobb összegeket fordítunk majd megoldására.

Népünk jogosan számít arra, hogy iparcikkekből és élelmiszerekből nagyobb lesz a választék, és arra, hogy ezeknek javul a minőségük. Becsület dolga, hogy a könnyű- és az élelmiszeripar pártszervezetei, dolgozó kollektívái, minden dolgozója a leghatékonyabban kihasználják az új felteteleket és lehetőségeket. Ez fontos gazdasági és egyben politikai feladat.

Szeretném felhívni figyelmüket a kongresszusnak még egy nagyon fontos határozatára. Ez azon a felismerésen alapszik, hogy az ország gazdasága nem fejlődhet sikeresen, ha nem oldjuk meg a mezőgazdaság gyors és erőteljes fejlesztésének kérdését.

A mezőgazdaság helyzete akadályozta több tekintetben gazdasági fejlődésünket: a könnyű- és az élelmiszeriparban nyersanyagproblémák jelentkeztek, nehézségek adódtak a felhalmozásban és a beruházások terén, a szovjet nép szükségleteinek kielégítésében. Ezért feladatunkká lett, hogy olyan politikát dolgozzunk ki, amely fordulatot hozhat a mezőgazdaság fejlődésében, s hogy megfelelő forrásokat találjunk a nagy mezőgazdasági beruházásokhoz.

A szovjethatalom éveiben eddig még soha nem kapott a mezőgazdaság szükségleteinek kielégítésére olyan nagy összegeket, mint a most következő ötéves tervben kapni fog. Ezeket az összegeket elsősorban arra fordítjuk, hogy a mezőgazdaságot új gépekkel, technikával lássuk el, műtrágyát és a kártevők és a növénybetegségek elleni harchoz vegyszereket adjunk. Ezeket az összegeket továbbá talajjavításra, a föld termőképességének fokozására használjuk fel. Amint tudják, a Központi Bizottság legutóbbi plénumán határozatot hozott arról, hogy széles fronton meg kell kezdeni a munkát egy olyan kiterjedt övezet kialakítására, ahol gabonából és más növényekből kiegyensúlyozott jó termés várható.

Természetesen nemcsak a földek javítására és a mezőgazdaság gépesítésére fordított összegeket kell növelni. Nagyon fontos az is, hogy nagyobb összegeket fordítsunk azoknak az anyagi ösztönzésére, akik ezen a földön dolgoznak, akik ezeket a gépeket irányítják.

Az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa, követve a XXIII. pártkongresszuson meghatározott irányvonalat, a kö-

zelmúltban több olyan intézkedést hagyott jóvá, amelyek ezt a célt szolgálják. Javul a traktorvezetők és gépkezelők munkabére, s nagy társadalmi jelentősége van annak, hogy bevezettük a kolhozdolgozók garantált jövedelmét.

Ez növeli a kolhozparaszság jólétét, fokozza érdekeltségét a társadalmi termelés fejlesztésében, s elő fogja segíteni egy igen fontos politikai feladat, a falusi és a városi lakosság életszínvonala további egymáshoz közelítésének megoldását.

Megbízható gazdasági és technikai alapot teremtünk a mezőgazdaság fejlesztéséhez. E feladat megoldása azonban óriási erőfeszítéseket követel mindnyájunktól.

Ez valóban az egész párt, az egész nép ügye. Érdekel benne az egész társadalom, minden kollektíva, minden szovjet ember. Mélységes meggyőződésünk, hogy a kolhozparaszság, a szovhozdolgozók, mindenki, akinek köze van a mezőgazdasági termeléshez, tetteikkel felel a párt gondoskodására. Ez a legjobb biztosítéka annak, hogy ezt a nagyon fontos népgazdasági feladatot megoldjuk!

Végül, a párt gazdaságpolitikájának még egy elvi sajátossága kapcsolódik azoknak az intézkedéseknek összességéhez, amelyek a gazdálkodás, a tervezés és a termelésirányítás formáinak és módszereinek tökéletesítését szolgálják. Tanulmányoztuk a főlhalmozott tapasztalatokat, tanácskoztunk a párttal és a néppel, tudományunk képviselőivel, s az a szilárd meggyőződés alakult ki bennünk, hogy a termelés területén el kell érünk az állam, illetve a vállalatok és a közvetlen termelők érdekeinek harmonikusabb összekapcsolását. Ezeket a kérdéseket tárgyalta a Központi Bizottság 1965. szeptemberi plénuma. Határozatait most váltjuk valóra.

Ha gazdaságunk tökéletesítésére irányuló munkánk célját röviden akarjuk kifejezni, akkor azt mondhatjuk, hogy ez a cél a társadalmi termelés hatékonyságának fokozása minden módon, a szocialista rend gazdag lehetőségeinek és előnyeinek lehető legjobb kihasználása.

Azt, hogy milyen lesz társadalmi haladásunk, tömören és pontosan elmondják az ötéves terv irányelveibe foglalt számok. Mit érünk el az ötéves terv végére? Öt esztendő alatt mintegy 310 milliárd rubelt ruházunk be a népgazdaságba, ez több, mint amennyit a szovjet hatalom 42 éve alatt, 1918-tól 1959-ig befektettünk. Az ország nemzeti jövedelme hatalmas összeggel: 72–78 milliárd rubellal, azaz körülbelül 40 százalékkal nő.

Ez lehetőséget teremt, amint azt a XXIII. kongresszus is megállapította, hogy sok nagy horderejű szociális intézkedést tegyünk, emeljük a munkabéreket, javítsuk a nyugdíjellátást, a betegellátást, a társadalombiztosí-

tást, a dolgozók üdülési feltételeit. Már most megkezdik sok vállalatnál az ötnapos munkahét bevezetését. Ez jelentős szociális és gazdasági intézkedés, amelyet megfontoltan és szervezeten kell végrehajtanunk, hogy az egész népgazdaság és minden dolgozó a nyertese legyen.

A szovjet nép anyagi és kulturális szükségleteinek kielégítésére 1970-ben 190 milliárd rubelt fordítunk a nemzeti jövedelemből, vagyis 50 milliárd rubellal többet, mint 1965-ben.

Nagy a gazdasági építés tervezett programja, azonban tökéletesen megvalósítható, mert számításainkban tekintetbe vettük az elért színvonalat, s a valós lehetőségekből indultunk ki. A párt figyelembe vette a tervek megvalósításának más tényezőit is. Ilyen tényező elsősorban a nép támogatása és kezdeményezése, ilyen az önálló gazdasági elszámolás, a takarékoság, a legszigorúbb gazdaságosság, ilyen a tudomány és a technika legújabb eredményeinek széles körű és állandó alkalmazása, ilyen tervezőink, tudósaink, mérnökeink, újtíróink munkája. Egyszóval, terveink teljesítésének legfőbb biztosítéka a szovjet nép önfeláldozó munkája, esze, akarata és energiája.

A párt gazdaságpolitikájában a szovjet nép legfontosabb érdekei öltenek formát. Ezért lehetünk meggyőződve arról, hogy minden szovjet ember egyhangúlag támogatja ezt a politikát, s nem kíméli erejét e politika megvalósítása, az új ötéves terv teljesítése érdekében. Újabb nagy győzelme lesz ez pártunknak, az egész szovjet népnek, újabb nagy lépés a célunkhoz vezető úton.

A párt igen fontosnak tartja a gazdaság fejlesztését, a népjólét növelését, egyúttal azonban számol a politikai érdekeknek és a dolgozók szellemi igényeinek sokféleségével.

A szovjet ember megkülönböztető jellemvonása fejlett társadalmi tudata, aktív viszonya az élethez, az a törekvése, hogy részt vegyen minden társadalmi és államügy eldöntésében. A legutóbbi években nemcsak a dolgozók általános kultúrája és szakmai tudása növekedett meg hatalmas mértékben, hanem politikai érettségük is. Kitűnően eligazodnak a bel- és a külpolitikában, gazdag tapasztalatuk van, megtanulták felismerni, melyek a reális programok, s melyek az utopisztikus ígéretek, tudják, mi rejlik az események felszíne mögött.

A szovjet emberek közéleti aktivitásának növekedése egyik legnagyobb vívmányunk. A kommunista párt a részvételt a társadalmi és államügyek eldöntésében úgy tekinti, hogy az nemcsak joga, hanem állampolgári kötelessége is minden szovjet embernek. Ebben a tekintetben a nép érdekei és a párt politikája szintén teljesen egybeesnek nálunk.

A kommunista társadalmat építjük. Ez gigantikus feladatok elé állít bennünket, amelyeket csak közös erővel oldhatunk meg. Elengedhetetlen, hogy minden szovjet embert áthasson a tudat: személyes felelősséggel tartozik a közös ügyért: fáradhatatlanul tökéletesítenie kell ismereteit és szaktudását, a munkában kezdeményező készséget, állhatatosságot és energiát kell tanúsítania.

Az előttünk álló feladatok megoldásához nem elég száz, sőt még több ezer ember esze sem, legyenek bár a legjobbak, milliók eszére, az egész nép kollektív bölcsességére és tapasztalatára van szükség. Gondoljanak csak Gorkij Dankójára. A hős saját szívének lángjával világította meg az emberek útját. Millió és millió szív tüzére, bolsevik szenvedélyére van szükségünk, hogy eljussunk a kommunizmusba. A kommunista társadalmat nem lehet fölépíteni a közönyösök kezével. E nagy feladat megvalósításához cselekvő és tudatos építők, lelkes emberek, valódi harcosok kellenek.

Büszkén állíthatjuk, hogy éppen a szovjet emberek azok a lelkes harcosok, akik minden erejüket, szívük lángját a kommunista társadalom építésének áldozzák.

Pártunk abban látja a szocialista demokrácia lényegét, hogy minden dolgozó részt vesz a társadalmi és államügyek eldöntésében. A demokrácia ránk nézve nemcsak áldás, hanem egész tevékenységünk életbevágóan szükséges feltétele, a kommunista társadalom fontos hajtóereje is.

AZ ÉLETSZÍNVONAL EMELÉSÉÉRT

FELSZÓLALÁS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1967. szeptember 26.]

Nagyon fontos kérdések kerültek az SZKP Központi Bizottságának plénuma elé. Az 1968. évi tervjavaslatot és az ötéves tervidőszak utolsó két esztendejének fő feladatait tárgyaljuk... Az SZKP KB Politikai Bizottsága többször is a leggondosabban megvitatta ennek a tervnek a különböző változatait. Nem titkolom, ismételten vissza kellett adnunk a tervjavaslatot átdolgozás végett, s tervező szerveink, a Szovjetunió Minisztertanácsa, a minisztériumok és főhatóságok nagy erőfeszítéseket tettek, hogy megtalálják a legkedvezőbb megoldásokat, azokat, amelyek lehetővé teszik, hogy sikeresen teljesítsük a párt XXIII. kongresszusának irányelveiben foglalt feladatokat. Ezeket tartottuk elsősorban szem előtt, mindenkor azok a feladatok álltak figyelmünk középpontjában, amelyeket a párt XXIII. kongresszusa jóváhagyott, ezek voltak legfőbb irányjelzőink. Pártunk legfelsőbb szervének, a kongresszusnak a határozatai számunkra törvények, s megfeszítjük minden erőnket, hogy megvalósítsuk őket.

A tervjavaslat előíranyozza többek között az olyan vezető népgazdasági ágak gyors ütemű fejlesztését, mint a vas- és a színesfémkohászat, az energetika, a vegyipar, s ezen belül a mezőgazdasági célokat szolgáló termékek gyártása. Ugyanakkor annak biztosítása végett, hogy a nép élet-színvonalát és az állam pénzügyi forrásait gyorsított ütemben növeljük, az 1968. évi tervjavaslat előíranyozza, hogy a közszükségleti cikkeket termelő iparágak a többenél gyorsabb ütemben fejlődjenek. Az I. osztályban az évi átlagos növekedést 7,9 százalékban, a II. osztályban 8,6 százalékban irányozzuk elő. Emellett hadd jegyezzem meg, hogy ez előterjesztett tervjavaslat szerint minden ágazatnak elegendő eszköz jut további

fejlődéséhez, ahhoz, hogy maradéktalanul valóra váltsa a párt XXIII. kongresszusának irányelveit.

Valamennyiünknek szüntelenül törődnünk kell azzal, hogy hazánk védelme a kellő színvonalon álljon. A tervjavaslatban előirányzott összegek lehetővé teszik, hogy sikeresen megoldjuk ezt a feladatot.

Az SZKP KB Politikai Bizottsága, amikor a párt XXIII. kongresszusán jóváhagyott irányvonal megvalósításán fáradozik, egész tevékenységében, egész gyakorlati munkájában tekintetbe veszi, hogy fokozatosan meg kell szüntetni azokat az önök előtt is ismeretes aránytalanságokat, amelyek az egyes iparágak között, valamint az ipar és a mezőgazdaság között a múltban kialakultak. Ezt a törekvést a lehetőségekhez mérten kifejezi a tervjavaslat. Egyes ágazatokban – ilyen például a vaskohászat – a meggyorsított fejlődés biztosítására a beruházások viszonylag nagy növekedését irányoztuk elő. Az SZKP KB Politikai Bizottsága ezenkívül intézkedéseket tett annak érdekében, hogy a lehetőség szerint megszűnjenek vagy mennél inkább enyhüljenek azok az aránytalanságok, amelyek a beruházások tekintetében az ipar és a mezőgazdaság között fennállnak. Ezt a feladatot a Központi Bizottság márciusi, szeptemberi és májusi plénumai és a párt XXIII. kongresszusa tűzték elének.

Az ötéves tervidőszak első két évében nem keveset tettünk a határozatok megvalósításáért. S most valamennyiünk szilárd meggyőződése, hogy az SZKP KB plénumainak, valamint a XXIII. pártkongresszusnak a határozatait is teljesíteni fogjuk. Ezt igazolja az élet. A hátralevő három esztendőre a tervjavaslat a korábbinál jóval nagyobb összegeket irányoz elő mezőgazdasági beruházásokra, ami lehetővé teszi, hogy gyorsabban emeljük a falvak fejlettségi szintjét.

Ezzel kapcsolatban hadd említsek néhány számadatot. A központosított összegekből három év alatt (1962–1964-ben) a mezőgazdaságba 12,2 milliárd rubelt, 1965–1967-ben pedig 16,7 milliárd rubelt ruháztunk be, ezzel szemben az elkövetkező három év alatt 22,5 milliárd rubel beruházását tervezzük. Ez megfelel a XXIII. pártkongresszus határozatainak, valamint azoknak a gyakorlati feladatoknak, amelyeket a népgazdasági ágazatnak megszabunk. Reméljük, hogy az SZKP KB plénuma jóváhagyja a Politikai Bizottságnak ezt az állásfoglalását.

Szeretném külön is hangsúlyozni azt a rendkívül nagy figyelmet, amelyet az SZKP KB Politikai Bizottsága az olyan intézkedések megtárgyalásának szentelt, amelyek lehetővé teszik, hogy minél jobban teljesítsük a XXIII. pártkongresszusnak a szovjet nép jólétének további emelésére

vonatkozó irányelveit. Amint tudják, a kongresszus határozatai nemcsak termelési, hanem nagy szociális feladatokat is megszabtak az ötéves terv-időszakra. A szociális intézkedések tervének kidolgozásakor a párt Központi Bizottságának Politikai Bizottsága nemcsak az SZKP XXIII. kongresszusának irányelveit tartotta szem előtt, hanem tekintetbe vette a távlati feladatokat is.

Azokat a kiegészítő intézkedéseket, amelyeket a Politikai Bizottság a munkások és az alkalmazottak, egész népünk anyagi jólétének további emelésére kidolgozott, a jubileumi dátumra, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára időzítjük.

Államunk életében az 50. évforduló különleges dátum. Azt mondhatjuk, hogy korszakos dátum. Ebben a jubileumi esztendőben összegezzük az 50 év alatt megtett út eredményeit, s meghatározzuk, melyek a legközelebbi feladatok a hazánkban folyó kommunista építés programjának megvalósításában. Amikor ezeket a kérdéseket tárgyaltuk, mi, a Központi Bizottság Politikai Bizottságának tagjai, egyhangúlag úgy határoztunk, hogy meg kell emlékeznünk népünk nagy szolgálatairól, azéről a néperől, amely nehéz, olykor valószínűtlenül nehéz viszonyok között hősiességet, bátorságot tanúsított, önfeláldozó volt, mindenkor támogatta a kommunista párt politikáját, osztozott eszméiben, mindenkor követte a pártot. Ebben volt, s ebben van ma is a mi erőnk!

Engedjék meg, hogy jelentsem az SZKP KB plénumának, milyen intézkedéseket tervezünk 1968-ra a nép életszínvonalának emelése érdekében. Szétosztották önök között a párt Központi Bizottságának és a Szovjetunió Minisztertanácsának e kérdésre vonatkozó határozati javaslatát, s kérem hozzájárulásukat ahhoz, hogy ezt ne olvassuk föl.

Bevezetésként csupán azt szeretném megjegyezni, minden alapunk megvan rá, hogy itt, az SZKP Központi Bizottságának plénumán kijelentsük: ilyen nagy összegeket, amilyeneket e határozat csupán egy évre, az 1968-as esztendőre előirányoz, még soha, talán államunk egész történetében nem költöttünk hasonló célokra, s még soha nem terveztünk olyan intézkedéseket, amelyek ilyen jelentős mértékben megjavították volna annyi ember életkörülményeit.

Hadd időzzem el e határozati javaslat néhány részénél. Első fontos pontja az, hogy a munkások és alkalmazottak legalacsonyabb munkabérért a népgazdaság minden ágában 60 rubelban állapítja meg, s a dolgozók egyes kategóriái számára havi 70 rubelig terjedő összegig emeli a bértarifákat és az illetményeket. Önmagában véve ez, elvtársak, örömdetes és

jelentős tény, nagy horderejű politikai és szociális intézkedés, amely jótékonyan hat majd a dolgozók életére...

Célszerűnek látjuk továbbá, hogy átlagosan 15 százalékkal emeljük a gépgyártó és fémfeldolgozó vállalatok és üzemek szerszámgép-szakt munkásainak bértarifáját a népgazdaság minden ágazatában. Amint tudják, a gépmunkások bére alacsonyabb, mint sok más szakmában dolgozó szakmunkásé... Ez az intézkedés a munkások igen jelentős részét érinti, s egészben véve megkönnyíti a gépgyártó és fémfeldolgozó vállalatok munkáját, ahol a szerszámgép-szakt munkások többségben vannak.

Mindnyájan tudják, mennyire fontos a Távol-Kelet és az Európai Észak körzeteinek kiaknázása. Erről már sok kongresszuson és KB-plénumon szó esett, s aligha kell most e kérdést részleteznünk. Az északi országrészekben és a Távol-Keleten a közelmúltban megszüntettek az ott dolgozóknak járó több eddigi kedvezményt. Ez előnytelen következményekkel járt. Ezzel kapcsolatban terveinkben előirányozzuk, hogy 1968. január 1-től a Távol-Keleten és az Európai Észak körzeteiben 15–30 százalékos bérkiegészítést vezetünk be azon munkások és alkalmazottak számára, akik ezt eddig nem kapták. Ezenkívül bővíteni akarjuk az azoknak járó kedvezményeket, akik a távoli északi vidékeken és a velük azonosan elbírált helységeken dolgoznak, mégpedig úgy, hogy a munkabérhez százalékos pótlékot adunk, s ezt rövidebb munkaviszony után állapítjuk meg, mint korábban terveztük... Ezeknek az intézkedéseknek a megvalósítása révén javul sok munkás anyagi helyzete a távoli északi és a velük azonosan elbírált vidékeken...

Az SZKP KB Politikai Bizottságában arra a következtetésre jutottunk, hogy növelni kell a Szovjetunióban minden munkás és alkalmazott szabadságának időtartamát, s az egész országban, minden munkás és alkalmazott szabadságának legkisebb időtartamát nem 12 munkanapban kell megállapítani, ahogyan eddig volt, hanem 15-ben...

A bérminimum bevezetésével egyidejűleg szükségesnek látjuk, hogy a dolgozók néhány közepesen fizetett kategóriájában is megfelelőképpen emeljük a munkabért. Ebből a célból az első szakaszban átlag 25 százalékkal szándékozunk csökkenteni azoknak a munkásoknak és alkalmazottaknak az adóját, akiknek a keresete havi 61 és 80 rubel között van...

Sok pártmunkás és gazdasági vezető kéri, hogy növeljük a beteg vagy üzemi balesetet szenvedett munkásoknak és alkalmazottaknak járó juttatást. Most azt javasoljuk, hogy ideiglenes munkaképtelenség esetén keresetük 100 százaléka növeljük a nyolc évnél hosszabb ideje munka-

viszonyban álló munkásoknak és alkalmazottaknak járó juttatást, s keresetük 80 százalékáig azokét, akiknek 5–8 éves munkaviszonyuk van...

Az életszínvonal emelésében nagyon fontos tényező a nyugellátás javítása is. Az önök elé terjesztett tervezet előíranyozza, hogy elsősorban a Nagy Honvédő Háborúban részt vett olyan közkatonák, tisztesek és tisztek nyugdíjellátását kell javítani, akik megsebesültek, légnyomást kaptak vagy megrokkantak a haza védelmében vagy más katonai szolgálati kötelességük teljesítése közben, vagy a fronton betegedtek meg.

Ugyancsak növelni szándékozunk azon közép és felső szintű tiszt állománybeliek nyugellátását, akik a fronton katonai kötelességük teljesítése közben megrokkantak.

Ezenkívül azt tervezzük, hogy leszállítjuk az öregségi nyugdíjkorhatárt a volt katonák előbb említett kategóriái számára, mégpedig a férfiakét 60-ról 55 évre, a nőkéét 55-ről 50-re. Az említett intézkedések megvalósítása javítja majd a honvédő háború rokkantjainak anyagi helyzetét.

Tekintettel a szövönők munkájának jellegére és nehéz voltára, szükségesnek látjuk, hogy 1968. január 1-től a szövönők öregségi nyugdíjkorhatárát 55-ről 50 évre szállítsuk le...

Amint tudják, a legutóbbi három évben már nem keveset tettünk a kolhoztagok és a szovhoz munkások anyagi helyzetének és életkörülményeinek javítására, életszínvonaluk emelésére. Ezzel nagy lépést tettünk a falu és a város életszínvonalának egymáshoz közelítése terén is. Úgy látjuk, folytatnunk kell ezt a politikát, s ezért január 1-től a kolhoztagok számára az öregségi nyugdíjkorhatárt csökkenteni kell, és pedig a férfiakét 65-ről 60 évre, a nőkéét 60-ról 55 évre. Ez a jelentős szociális intézkedés több mint kétmillió kolhoztagnak teremt lehetőséget, hogy korábban szerezze meg a nyugdíjjogosultságot.

Ezenkívül javasoljuk, hogy az első és második csoportba tartozó rokkant kolhoztagok minimális nyugdíját emeljük, s a harmadik csoportba tartozó rokkant kolhoztagok számára vezessük be a nyugdíjat...

Nem ismeretlen, hogy az említett egyes intézkedésekből milyen költségvetési kiadások származnak, de be kell jelentenem a Központi Bizottság plenumának, hogy számításaink szerint ezek az intézkedések több mint 50 millió embert érintenek, s az életszínvonal emelését szolgáló intézkedések végrehajtásával kapcsolatos kiadások együttesen 1968-ban több mint 6 milliárd rubelt tesznek ki. Ez hatalmas összeg. A múltban az állam egy esztendő alatt nem fordíthatott ilyen összegeket a nép javára. Örölnünk kell annak, hogy népgazdaságunk most elérte azt a színvonalat, amikor a

nemzeti jövedelem növekedése lehetővé teszi, hogy ilyen jelentős eszközöket fordítsunk a dolgozók jólétének emelésére.

Ezenkívül tekintetbe kell vennünk azt is, hogy jelenleg az országban olyan intézkedés valósul meg, amelynek igen nagy mind a politikai, mind a szociális jelentősége: a munkások és alkalmazottak áttérnek az ötnapos munkahétre. Ez új távlatokat nyit szocialista társadalmunk előtt, s nagy lehetőségeket teremt a dolgozók kulturális és szellemi igényeinek kielégítésére...

Mi ma nem hagyjuk jóvá azokat az intézkedéseket, amelyeket 1969–1970-ben szándékszunk megtenni avégett, hogy megvalósítsuk a XXIII. pártkongresszusnak a nép anyagi életszínvonalának emelését előíró irányelveit. Mi most csak megbízást adunk a tervező szervezeteknek, vegyék figyelembe e megoldandó feladatokat az 1969–1970. évi tervek összeállításakor. Megvan azonban minden alapunk ahhoz, hogy jelentsük az SZKP KB plénumának: az 1970. év végéig terjedő terv- és pénzügyi számításainkban jól kirajzolódnak a párt XXIII. kongresszusán kijelölt intézkedések megvalósításának lehetőségei...

Úgy vélem, a párt Központi Bizottságának plénuma támogatja az SZKP KB Politikai Bizottsága által kidolgozott intézkedéseket, s határozataink megkapják a nép teljes támogatását. A párt gondoskodására a nép majd azzal felel, hogy még lelkesebben, még aktívabban fog dolgozni, s növeli a munka termelékenységét... A Központi Bizottságban kidolgozott intézkedéseknek ez az egész komplexuma szocialista hazánk javát szolgálja...

Feladatainkról szólva, hadd mondjam meg, hogy feszített tervet fogadunk el, nagy erőket kell mozgósítanunk teljesítése végett. A Szovjetunió Állami Tervbizottságának és a Szovjetunió Pénzügyminisztériumának, a minisztériumoknak és főhatóságoknak, amelyeknek meg kell valósítaniuk a szervezeti intézkedéseket, nagy és rugalmas munkát kell végezniük. Meggyőződésünk, hogy párt- és állami szerveink, a köztársaságok minisztertanácsai, kommunista pártjainak központi bizottságai, a területi, körzeti, s természetesen a városi, a kerületi pártbizottságok és a pártalapszervezetek fel tudják használni az SZKP KB plénumának határozatait arra, hogy mozgósítsák egész pártunkat, az összes kommunistát, az egész szovjet népet az ötéves terv hátralevő három esztendejére szóló tervek teljesítésére és az egész ötéves terv sikeres befejezésére, a XXIII. pártkongresszus határozatainak végrehajtására. Ez méltó hozzájárulás lesz az országunkban folyó kommunista építéshez.

BESZÉD

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM 50. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT ÜNNEPI ÜLÉSSZAKON / RÉSZLETEK

[1967. november 3.]

3. ÚJ SIKEREK FELÉ

A KOMMUNIZMUSÉRT VÍVOTT HARCBA

A szovjet emberek számára az elért eredmények nem csupán az elévült munka mértékei. Ezek az eredmények ugyanakkor határvonalat is alkotnak, amelynek magaslatáról a jövőbe nézünk, amikor meghatározzuk feladatainkat és távlatainkat.

Az élet előrehalad. Társadalmunk fejlődésének minden szakasza új problémákat vet fel. Volt idő, amikor a legfőbb feladat az volt, hogy helytálljunk az osztályellenség nyomásával szemben, legyőzzük a múltból örökölt elmaradottságot, megszilárdítsuk az életben a szocializmus fő elveit. Ezeket a problémákat megoldottuk. Ezen a szakaszon túljutottunk.

Ma új feladatok állnak előttünk, nemcsak méreteik szerint, hanem jellegük szerint is újak. Arról van szó, hogy minél teljesebben kihasználjuk a lehetőségeket, amelyeket a fejlett szocialista társadalom tár fel számunkra. Meg kell tanulnunk, hogy a legnagyobb hatékonysággal használjuk ki a mi szociális vívmányainkat is, a hatalmas termelőerőket is, amelyekkel országunk rendelkezik, a tudomány és a technika vívmányait, a szovjet nép kultúrájának és műveltségének növekvő színvonalát. Csak ezen az alapon építhetjük sikeresen a kommunizmust, haladhatunk előre a párt programjában kijelölt úton. Azoknak a feladatoknak méretei és nehézségei, amelyeket meg kell oldanunk, nagyobb követelményeket támasztanak egész tevékenységünkkel, a munka stílusával és módszereivel szemben.

A szovjet népnek a kommunizmus győzelméért vívott harcában az elsődleges hídfoállítás – a gazdaság, a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtése. Attól, hogyan fogjuk fejleszteni a népgazdasá-

got, döntő mértékben függ az az ütem is, ahogyan a szovjet társadalom előrehalad, s függ a két világrendszer versenyének menete, továbbá az is, hogyan járulunk hozzá a világforradalmi folyamat fejlődéséhez.

A Szovjetunió népgazdasága olyan szakaszba lépett, amikor a gazdasági fejlődés fő forrásává mindinkább a társadalmi termelés hatékonyságának növelése, valamennyi népgazdasági ág mutatóinak javítása áll a tudomány és a technika legújabb vívmányai alapján.

Ez azt jelenti, hogy a termelésnek nem csupán azért kell növekednie, mert új kapacitásokat vezetünk be és új földterületeket művelünk meg, hanem még nagyobb mértékben azért, mert jobban kihasználunk minden vállalatot, minden aggregátot, minden hektárnyi földet. Ez a beruházások olyan elosztását és kihasználását jelenti, amely mellett minden beruházott rubel a lehető legnagyobb jövedelmet hozza. Ez a termékegységre jutó nyersanyag-, anyag- és fűtőanyag-felhasználás csökkentését jelenti.

A sikeres előrehaladásnak fontos előfeltétele a társadalmi termelés kiegyensúlyozottsága, olyan arányok és ütemek megteremtése, amelyek a legjobban megfelelnek a termelés, valamint a fogyasztás szükségleteinek.

Mi a jövőben is elsőrangú figyelmet fogunk fordítani a nehézipar fejlesztésére. Ugyanakkor gyorsított ütemben fog fejlődni a mezőgazdaság, az ipar valamennyi ága, amely közfogyasztási cikkeket termel, továbbá a szolgáltatások. Ez szükséges az ország gazdasági erejének további növelése, a tudományos-technikai haladás, a szovjet emberek jólétének további emelése céljából.

Az élet fontos feladatokat állított eléink a gazdálkodási módszerek tökéletesítése, a gazdaság irányítása, a tervezési rendszer és a gazdasági ösztönzés javítása területén. A párt és a kormány e feladatok megoldása végett megkezdte egy nagyarányú gazdasági reform megvalósítását. Ennek fő célja éppen az, hogy növelje a társadalmi termelés hatékonyságát, biztosítsa a munkatermelékenység további emelését. Mi szükséges ehhez a mai feltételek közepette? Mindenekelőtt, az, hogy jobban kihasználjuk a gazdasági emelőket, okosan kössük össze a tervet, a központosított vezetést az iparvállalatok, a szovhozok és kolhozok kollektíváinak kezdeményezésével.

Az ország fejlődésében a mai szakasznak megfelelő gazdaságpolitika fő irányait az SZKP XXIII. kongresszusának és a Központi Bizottság 1965–1967. évi plenumainak határozataiban dolgoztuk ki. Nem sok idő telt el attól kezdve, hogy megkezdtuk ezeknek a határozatoknak valóra váltását, de az első eredmények máris megmutatják, hogy jó úton járunk. A legutóbbi három esztendő alatt az ipari és a mezőgazdasági termelés

növekedésének üteme észrevehetően emelkedett. A népgazdaság vezető ágai jövedelmezőbben kezdtek dolgozni. Mindez lehetővé tette, hogy új intézkedéseket valósítsunk meg a népjólét emelése végett.

Pártunk a továbbiakban is lankadatlan figyelmet fog fordítani tudományosan megalapozott gazdasági határozatok kidolgozására, amelyek az ország termelőerőinek további növelésére irányulnak.

Nekünk megvan minden szükséges tényezőnk ahhoz, hogy a világ leghatalmasabb ipara a mienk legyen, a termelés egész mennyiségét, valamint tudományos-technikai színvonalát, továbbá a termelt termék minőségét és a fő gazdasági mutatókat tekintve egyaránt. A mi társadalmi rendszerünk lehetővé teszi, hogy a tervgazdaság minden előnyét kihasználjuk. Korszerű, jól felszerelt termelő-technikai bázis áll rendelkezésünkre. A világ olajtermelő területeinek egyharmada a mienk, a földgáz-készleteknek több mint negyedrésszel, továbbá hatalmas vízenenergia-forrásokkal és kőszénkészletekkel, az érc és a fa gazdag készleteivel rendelkezünk. Az országban nagyszerű káderek nőttek fel, akik képesek megoldani bármilyen feladatot.

A szovjet ipar újabb fellendülése lehetővé teszi, hogy még jobban megerősítsük nagy hazánk védelmi képességét, megszilárdítsuk a szocializmus állásait a világküzdőtéren.

A szovjet nép érdekei, a kommunista építés érdekei megkövetelik, hogy ne csak hatalmas iparunk legyen, hanem erősen fejlett mezőgazdasági termelésünk is, amely képes arra, hogy teljesen biztosítsa a lakosság növekvő élelmiszer-szükségletét, valamint az ipar nyersanyagszükségletét.

A mezőgazdaság évszázadok óta az éghajlattól, a természet szeszélyeitől függött. Az ember mindig arra törekedett, hogy megszabaduljon ettől a függőségtől, vagy legalábbis enyhítse ezt. Hazánk számára, amely a Baltikum síkságaitól a Csendes-óceánig, a Kaukázus és a Pamír hegyvonulataitól a sarkvidéki tundráig nyúlik, ez különösen fontos. Csak ezen az úton érhetjük el a növekedés állandó gyors ütemét a földművelésben és az állattenyésztésben.

Éppen ezért elsőrendű jelentőséget tulajdonítunk ama program teljesítésének, amely a talajjavításra, a földek javítására, a kemizálás bevezetésére, a földművelési kultúra növelésére irányul. Az ország ma abban a helyzetben van, hogy a mezőgazdaság fejlesztésére nagy összegeket ruházhat be. Azt akarjuk, hogy a munka termelékenységé, a technikai ellátottság, a tudomány vívmányainak felhasználási foka tekintetében a mezőgazdaság egy sorba kerüljön a szocialista iparral. A tudomány és a technika mai haladása mellett ez teljesen reális dolog.

Az emberiség a rohamos ütemű tudományos-technikai forradalom korába lépett. A szovjet haza büszke tudósainak nagyszerű vívmányaira. A fizika és a kémia nagy sikerei új energiaforrásokat tárnak fel, lehetővé teszik, hogy új anyagokat teremtsenek, bővítik a látóhatárt minden vezető termelési ág előtt. A biológiai felfedezések új lehetőségeket teremtenek a mezőgazdaság és az orvostudomány számára. A kibernetika fejlődése megnöveli a szellemi munka termelékenységét, lerakja a gazdasági tevékenység és az igazgatás különböző fajtáinak automatizálásához vezető utat. A tudomány a szó igazi értelmében közvetlen termelőerővé válik. Ez a szerepe a jövőben még jobban megnövekszik.

A tudósok előtt hatalmas jelentőségű feladatok állnak; ilyen feladatok a behatolás az anyag legfinomabb szerkezetébe, az élet titkaiba, az energia egyik fajtájának más fajtává való átváltoztatása, a termonukleáris reakciók irányítása, a kozmosz további tanulmányozása, azoknak a folyamatoknak a befolyásolása, amelyek az atmoszférában mennek végbe, a föld és a tenger mélyének tanulmányozása. Sokat kell tenni a társadalmi tudományok területén és a hazánkban folyó kommunista építés problémáinak kidolgozásában, a világfejlődés kérdésének tanulmányozásában.

A szovjet nép amikor elismeréssel adózik a tudósok teljesítményeinek, újabb, még jelentősebb sikereket vár tőlük. A szocializmus úgy fejlődik, hogy a legélenjáróbbra, a leghaladóbbra támaszkodik, amit az emberi lángész megalkot. A tudománnyal összekötjük jövőnket. S meg vagyunk róla győződve, hogy a szovjet tudomány, a mi tudósaink a világhaladás legelső vonalában lesznek.

A tudomány és a technika rohamos fejlődése különösen időszerűvé teszi az ember és a természet közötti kapcsolatok örök problémáját. Már az első szocialisták úgy vélték, hogy a jövődő társadalmának fontos vonása lesz az ember és a természet egymáshoz való közeledése. Azóta századok teltek el. Amikor új társadalmat építettünk fel, valóra váltottunk sok mindent abból, amiről csak álmodhattak a tudományos szocializmus előfutárai. A természet azonban nem vesztette el számunkra a maga óriási értékét, sem mint az anyagi javak elsődleges forrása, sem mint az egészség, az öröm, az életszeretet és minden egyes ember lelki gazdagságának kiapadhatatlan forrása.

Minderről azért szeretnék említést tenni, hogy aláhúzzam, milyen fontos óvni a természetet, megőrizni és megsokszorozni a természet kincseit. A természeti erőforrások gondos, gazdaságos felhasználása, a földről, az erdőről, a folyókról és a tiszta levegőről, a növény- és állatvilágról való gondoskodás, mindez a mi életbevágóan fontos kommunista ügyünk.

Meg kell őriznünk és meg kell szépitnünk földünket a jelenlegi és a jövőendő szovjet nemzedékek számára.

Minél ésszerűbben fogjuk felhasználni a természet kincseit, annál nagyobb sikereket ér el majd az ipar, a mezőgazdaság, a tudomány, minél magasabb lesz a társadalmi munka termelékenysége, annál gazdagabban, szebben és kulturáltabban élnek majd a szovjet emberek.

Jogosan beszélünk sikereinkről, de látjuk, hogy vannak még megoldatlan kérdéseink is. Tudjuk, hogy nem minden szovjet ember, nem minden család él ma úgy, ahogyan mi valamennyien szeretnénk. A párt éppen ezért a maga egész tevékenységében, minden tervében különleges figyelmet fordít a népjólét emelésére. A nemzeti jövedelem emelkedésének mértékéhez képest a jövőben is növekedni fog nálunk a dolgozók munkabére, emelkedni fog a fogyasztási cikkek termelése. A jövőben is nagymértékben folytatjuk a lakás- és a kulturális építkezést, hogy biztosítsuk minden szovjet család életfeltételeinek javítását. Amikor Október dicső 50. évfordulóját ünnepeljük, a párt a saját felelősségének teljes tudatában jelenti ki: évről évre növekedni fog a szovjethatalom ereje, javulni fog a szovjet emberek élete. A szovjet ember mind teljesebben élvezni fogja kivívott eredményeinek gyümölcseit, mind világosabban tapasztalni fogja a szocialista életforma előnyeit.

A marxisták mindig abból indultak ki, hogy a társadalmi haladás alapja a társadalmi termelés fejlődése. Ez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy háttérbe szoríthatjuk más fontos társadalmi és politikai problémák megoldását. A kommunista építés minden oldala szoros kapcsolatban áll egymással. Közismert, hogy a társadalmi-politikai feladatok megoldása a gazdasági vívmányoktól függ. A gazdasági fejlődést viszont sok tekintetben az határozza meg, milyen eredményesen oldjuk meg a társadalmi-politikai feladatokat. A társadalmi viszonyok tökéletesítése, a szocialista demokrácia és államiság fejlesztése, az eszmei-politikai munka – mindez elsőrangú fontosságú ügy.

A jelenlegi szakaszon a munkásosztály, a kolhozparaszttság és országunk értelmisége között a lényeges különbségek elmosódása megy végbe. Ma konkrétabban és világosabban látjuk, milyen úton történik e problémák megoldása, jobban tudjuk, mit kell evégett tennünk.

Mindjobban megváltozik a mezőgazdasági munka jellege. A parasztoknak ma bonyolult gépekkel, villamossággal, kémiával, agrotechnikai és zootechnikai tudománnyal van dolguk. Ez a mezőgazdasági munka gyakorlati átváltoztatásának folyamata az ipari munka egyik fajtájává.

A legutóbbi években nem keveset tettünk avégett, hogy meggyorsítsuk

a város és a falu közeledését a jólét és a kultúra terén is. Most, amikor nagy sikereket értünk el a kolhoz- és szovhozgazdaság megszilárdításában, szilárdabbá válik a falu, a falu arculata és élete átalakításához szükséges alap. Arról van szó, hogy nagyarányú lakás- és közműépítkezés folyik, befejezzük a falu villamosítását, utakat építünk. Ezek a feladatok hatalmasak, s nem kevés időre van szükség, hogy megoldjuk őket olyan ország méreteiben, amilyen a mienk. Mi azonban ennek az ügynek országos fontosságot tulajdonítunk, és nagyon komolyan látunk hozzá megoldásához.

A termelés mai színvonala, a tudományos-technikai haladás mind közelebb hozza egymáshoz a munkás és a paraszt, illetve a mérnök, a technikus és az agronómus munkáját. Ebben fontos szerepe van az egész lakosság kultúrája gyors emelkedésének. A párt arra törekszik, hogy minden munkás, minden paraszt a szó legtágabb értelmében műveltté váljék, s teljes mértékben kihasználja alkotóképességeit, tevékenyen részt vegyen társadalmunk szellemi életében.

Ez természetesen nem jön magától. Itt a párt és az állam céltudatos tevékenységére van szükség. Terveink előirányozzák a kulturális élet minden területének további fejlesztését, az egész közoktatás – az általános, a felső és a technikumi szakoktatás – rendszerének tökéletesítését. Amikor a jövőre vonatkozó gazdasági terveket kidolgozzuk, tudatosan építünk bele olyan elemeket, amelyek a termelési folyamatok automatizálására és gépesítésére, a képesítés nélküli munka csökkentésére vezetnek. Az utóbbi nagyon fontos nem csupán a gazdasági hatékonyság, hanem a munkafeltételek könnyítése, továbbá a szovjet embermilliók munkájának jellege megváltoztatása szempontjából is.

A párt nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a legkedvezőbb feltételeket teremtsen meg a személyiség mindenoldalú fejlesztéséhez. Ezen a területen nagy lehetőségek nyílnak a dolgozók szabad idejének növekedése révén. A szabad idő nem csupán pihenés, hanem – ahogyan Marx hangsúlyozta – a személyiség fejlesztésének sajátos tere is. Meg kell tennünk mindent, hogy e „tér” növelésével megnövekedjenek a társadalom minden tagjának lehetőségei, hogy élvezhesse a kultúra javait, tanuljon, szeretett hivatását űzze a tudomány, a technika és a művészi alkotás legkülönbözőbb területén...

A szocialista társadalmi viszonyok tökéletesítése magába foglalja a szovjet állam további erősítését, szervező szerepének növelését a gazdaságban és a kultúrában. A szocialista demokrácia fejlesztéséről van szó. Arról van szó, hogy az államapparátus minden ágának munkája pontos,

folyamatos és magas kultúrájú legyen, hogy megerősítsük a jogrendet és az állami fegyelmet, legyőzzük a bürokratizmus és a formalizmus elemeit, amelyekkel még találkozunk életünkben. Mindennek elsőrendű fontossága van a kommunista építés szempontjából.

A kommunizmus természeténél fogva olyan társadalom, amelyet a tömegeknek erőfeszítései az egész nép érdekében hoznak létre. A kommunizmus felé haladni azt jelenti, hogy egyre szélesebben bevonjuk a dolgozókat a gyakorlati ügyekbe, amelyek az államigazgatással, a gazdasági és társadalmi élettel függnek össze. A dolgozók küldöttjei szovjetjeinek és a társadalmi szervezeteknek szerepét minden lehető módon növelni kell, mert ez elő fogja segíteni a néptömegek még tevékenyebb részvételét az állami és társadalmi ügyek megoldásában, elősegíti a népi kezdeményezés fejlesztését, és a szovjet emberek alkotó aktivitását. Pártunk nagy, mindennapi munkát fejt ki mindezekben az irányokban.

A szovjet rendszer kinevelte a dolgozóknak a szocializmus, a kollektívizmus ügye iránti odaadást, azt az érzést, hogy gazdái országuknak. Gazdának lenni azonban azt jelenti, hogy a nagy jogok mellett nagy kötelezettségeket is hordozunk. Ez azt jelenti, hogy nagy felelősséget viselünk nem csupán a saját személyes munkánkért és magatartásunkért, hanem az egész közösség, a vállalat, az egész ország ügyeiért. E tulajdonságok nevelése, amelyeknek minden szovjet ember belső világa elmaradhatatlan vonásaivá kell válniuk – egyike pártunk legfontosabb feladatainak a kommunista építésben.

A szovjet népnek nagyszerű tettei és hőstettei voltak ötven esztendő alatt. Még nagyszerűbbek azok a távlatok, amelyek megnyílnak előtte a fél évszázad mezsgyéjén. Meg vagyunk győződve róla, hogy országunk második ötven esztendejét is világtörténelmi jelentőségű új alkotások fogják jellemezni. Az a forradalmi láng, amelyet az emberek szívében Október gyújtott fel, beragyogja utunkat, amely előre, a kommunizmus diadala felé vezet!...

6. A KOMMUNISTA PÁRT A SZOVJET NÉP HARCOS ÉLCSAPATA, GYŐZELMEINK LELKESÍTŐJE ÉS SZERVEZŐJE

Október győzelme, a szocializmusnak országunkban aratott diadala – a kommunista párt eszméinek diadala, a párt lenini általános irányvonalának nagy győzelme. A XX. század folyamán országunk egész története elszakíthatatlanul összekapcsolódott a kommunista párt tevékenységével.

Az eltelt ötven esztendő alatt a párt – tartalmát és lendületét tekintve – példátlanul nagy munkát végzett: a szocializmus és a kommunizmus igen nagy elméleti problémáinak megoldása – és a mindennapos gyakorlati szervező munka: az ország gazdaságának irányítása városban, falun – és a külpolitika legbonyolultabb problémáinak kidolgozása; a lankadatlan tevékenység a nép eszmei nevelésére, a kultúra fejlesztésére – és a szovjet állam megszilárdítása; az ország legyőzhetetlen védelmének biztosítása, a munkásosztály és a parasztság szövetségének megszilárdításáról való állandó gondoskodás – és nagy hazánk minden népe testvéri barátságának erősítése. Egyszóval, nem volt és nincs egyetlen olyan fontos probléma sem, amelynek megoldására a párt ne használta volna fel értelmét, akaratát, kiapadhatatlan energiáját.

Az az éltető forrás, amelyből pártunk legyőzhetetlen erejét meríti, a néppel való szoros, eltéphetetlen kapcsolata.

Lenin nemegyszer hangsúlyozta, hogy csupán egy élcsapat, csupán egy párt nem építheti fel a szocializmust. Az élcsapat – mondotta – „csak akkor teljesíti az élcsapat feladatait, ha nem szakad el az általa vezetett tömegtől, hanem valóban viszi magával előre az egész tömeget”¹. Az elmúlt ötven év egész folyamán pártunk a néppel való kapcsolatainak megszilárdításában látta egyik legfontosabb feladatát.

A nagy Lenin, amikor feltárta a párt tömegekben végzett munkájának tartalmát, azt mondotta: a fő az, hogy neveljük akaratukat, készségüket és képességüket, hogy felépítsék a kommunizmust. Úgy tűnnék, egyszerű gondolat ez. Ahhoz azonban, hogy e gondolatot konkrét tettekkel változtassuk, valóban gigászi munkára van szükség, amely az emberi tevékenység minden területét, társadalmunk valamennyi rétegét felöleli.

Avégett, hogy neveljük a tömegeknek az új társadalom építésére irányuló akaratát és készségét, mindenekelőtt eszmeileg kellett felfegyverezni a népet, ki kellett dolgozni a szocializmus felépítésének útjait, formáit és módjait. S ma le kell rónunk tiszteletünket pártunk bölcsessége és bátorsága iránt, amely párt vezette az új társadalom megteremtéséhez vezető utak keresését, és nem félt a váratlan akadályoktól, megvalósította a legmélyrehatóbb szociális intézkedéseket.

A szovjet munkásosztály, hazánk valamennyi dolgozója szorosan összekapcsolta életét a párttal. A dolgozó népnek a párt iránti határtalan bizalmáról tanúskodik az, hogy a szovjetország legnehezebb, legfelelősségteljesebb történelmi szakaszain a dolgozóknak a pártba való áramlása külö-

¹ *Lenin Összes Művei*. 45. köt. Kossuth Könyvkiadó 1975. 23. old.

nösen nagy volt. A polgárháború nehéz időszakában, amikor az ellenség Tulához és Moszkvához közeledett, tízezrek léptek be a pártba. 1924-ben, a lenini behívó idején, 240 000 munkás lett kommunista. A honvédő háború éveiben több mint ötmillió új tag lépett be a pártba.

A kommunista társadalomért vívott harcnak a párt által fölvetett eszméi meghódították a szovjet emberek szívét és elméjét, az egész szovjet nép szívügyévé váltak, nagy munkahőstettekre, újabb alkotásokra lelkesítik a népet. Ebben az esztendőben, amikor az új világ születésének nagyszerű dátumát ünnepeljük, Lenin pártjának soraiba félmillióan léptek be. Ezeknek több mint a fele munkás.

A párt nagyra becsüli a nép bizalmát. Ebben az bizalomban a kommunizmus építése sikerének biztos zálogát látja.

Abból a célból, hogy a tömegekben neveljük azt a képességet, hogy építsék a szocializmust, óriási szervező munkára volt szükség a pártszervezetek tízezrei részéről – a Központi Bizottságtól kezdve a legkisebb alapszervig. S ma a feladat az, hogy segítsünk a társadalom minden tagjának, hogy még jobban meghatározza a maga helyét és szerepét a kommunista építés folyamatában, azt a helyet, amelyen tehetsége, képességei a legtöbb eredményt adnák.

A nép forradalmi alkotó ereje széles körű és jól működő rendszert teremtett, amelyen át a párt naponkénti kapcsolatban áll a tömegekkel, s vezeti őket. Ezek a szovjetek, a szakszervezetek, a Komszomol, a dolgozók önkéntes szervezetei. Immár fél évszázad óta ez a rendszer kiállta az élet próbáját és bebizonyította vitathatatlan előnyeit.

A pártvezetés értelme abban áll, hogy biztosítsuk az egész társadalom eszmei-politikai egységét, biztosítsuk a társadalom szervezete minden alkotó részének céltudatos, egybehangolt fejlődését. A kommunista párton kívül nincs és nem is lehet más politikai szervezetünk, amely számolna a nálunk meglevő osztályok és társadalmi csoportok, minden nemzetiség és népcsoport, minden nemzedék érdekeivel és sajátosságaival, és ezeket az érdekeket összefogná politikájában. A párt gondoskodik arról, hogy a mindennapi folyamatos ügyek kis és még kisebb patakjai harmonikusan, egyetlen hatalmas folyamatban egyesüljenek.

E bonyolult politikai és szervezési feladatok megoldása megköveteli, hogy állandóan tökéletesítsük a pártmunka formáit és módszereit. Nekünk ma 13 millió kommunistánknak van. Avégett, hogy egységes politikában foglaljuk össze a párt minden tagjának gondolatait és akaratát, a helyes politikai irányvonalat mindig össze kell kötnünk az ésszerű szer-

vező munkával. Csak e feltétellel valósíthatja meg sikeresen a párt a maga vezető és irányító szerepét az ország fejlődésében.

Amikor erre gondolunk, a jövőben is fáradhatatlanul erősítjük pártunkat, javítjuk valamennyi pártszervezet tevékenységét alulról fölfelé. A jövőben is tökéletesíteni fogjuk a párton belüli demokráciát, erősítjük a kollektív vezetés elveit, fejlesztjük a párttagok kezdeményezését, arra törekszünk, hogy minden kommunista tevékenyen részt vegyen a párt vonalának megvitatásában, kidolgozásában és megvalósításában, hogy erősítsük a párt soraiban a fegyelmet. Biztos alapunk van ehhez a munkához; ezek a demokratikus centralizmus lenini elve, a pártélet lenini normái. E normák tiszteletben tartása számunkra áthághatatlan törvény.

Pártunk ereje abban áll, hogy a történelem minden szakaszán önkritikusan figyeli tevékenységét, és ennek az eljárásnak alapján kijavítja az elkövetett hibákat. A párt a jövőben is fokozni fogja igényességét minden kommunistával szemben, fejleszti a kritikát és az önkritikát. Bármilyen nehézségekkel és problémákkal kell majd találkozoznunk utunkon, meg vagyunk róla győződve, hogy ezeket sikeresen megoldjuk.

A párt nagyon jól tudja, hogy szerepe, felelőssége a nép sorsáért, az ország sorsáért együtt növekszik a kommunista építés lendületének növekedésével. Ebből ered a pártkongresszusok, a Központi Bizottság plénumainak növekvő szerepe is; itt vitatjuk meg az ország bel- és külpolitikájának legfontosabb kérdéseit. Amikor a párt összeköti a marxizmus-leninizmus elméletének határtalan gazdagságát azzal a tapasztalattal, amelyet a nép halmozott fel, szakadatlanul tökéletesíti tevékenységét.

A kommunista rangja sok mindenre kötelez. A kommunistáknak nincs semmiféle kiváltságuk, kivéve egyet: másoknál többet kell adniuk a közös ügyhöz, másoknál jobban kell harcolniuk és dolgozniuk diadaláért. A kommunistáknak nincs semmiféle különleges joguk, egyet kivéve: mindig elől lenni ott, ahol nehezebb a helyzet.

Ma, Október hazájának második félévszázada küszöbén mi, kommunisták, teljes felelősséggel jelentjük ki, hogy a jövőben is minden tudásunkat, erőnket és képességünket a népnek, a nép érdekeiért és boldogságáért való harcnak áldozzuk.

AZ ÜGY SIKERÉT AZ EMBEREK DÖNTIK EL

BESZÉD A XX. LENINGRÁD TERÜLETI PÁRTKONFERENCIÁN / RÉSZLETEK

[1968. február 16.]

Vitathatatlan, hogy annak a harcnak, amelyet a szovjet nép a kommunizmus győzelméért folytat, a gazdaság volt, és ez is marad a fő frontja. Az élet meggyőzően bizonyítja, hogy gyümölcsözőek voltak azok a gazdasági intézkedések, amelyeket az ipar és a mezőgazdaság fejlesztése céljából az SZKP XXIII. kongresszusa és a Központi Bizottság 1965–1967-ben tartott plénumai kidolgoztak. Jól mutatják ezt az új ötéves terv első két esztendejének eredményei: a népgazdaság fejlődési üteme határozottan meggyorsult, a dolgozók jóléte nőtt, ipari termelésünk mennyisége 1965-ben 8,7 százalékkal, 1967-ben pedig 10 százalékkal növekedett. A mezőgazdasági termékek mennyisége 1965–1967-ben mintegy 17 százalékkal haladta meg az 1961–1965-ös évek átlagát. Emellett nemcsak egyszerűen a mennyiség nőtt, hanem egyidejűleg a minőségi jellemzők is jelentősen javultak.

Ismeretes, hogy az új ötéves terv kulcsproblémája a munkatermelékenység növelése. Ez a társadalmi haladás fő mércéje, az új társadalom építésében elért sikereink igen fontos mutatója. Elégedetten állapíthatjuk meg, hogy a munkatermelékenység 1967-ben az iparban, az építőiparban, a vasúti szállításban gyorsabb ütemben növekedett, mint sok előző évben. Ebben kétségkívül érvényesültek az új gazdálkodási módszerek: az irányítás, a tervezés és a gazdasági ösztönzés rendszerének tökéletesítése, a tömegek munkaaktivitásának és kezdeményezésének növekedése.

Jól tudjuk, a műszaki haladás üteme nagyban függ attól, hogyan hatol be a népgazdaságba az új technika és a legkorszerűbb technológia. Az utóbbi években ebben a tekintetben is sokat tettünk. Elegendő, ha csak egyetlen számot mondok: az új ötéves terv első két esztendejében csak-

nem 100 milliárd rubel értékű állóalapot helyeztünk üzembe, vagyis ugyanannyit, mint a háború utáni két ötéves tervidőszakban.

Mindannyian emlékezünk azokra az időkre, amikor az egész ország úgy beszélt minden egyes gyár, minden egyes bánya, minden erőmű munkába állításáról, mint valami nagy eseményről. Most pedig már hozzászoktunk, hogy minden évben több száz, a legújabb technikával felszerelt gyárat, üzemet, kombinátot állítunk munkába. Példáért nem kell messze mennünk: ennek az ötéves tervidőszaknak csupán az első két évében mintegy 800 új ipari üzemet és egyéb létesítményt helyeztünk üzembe. De nem elég, ha azt mondjuk, 800-at. Magunk elé kell képzel-nünk, hogy milyen üzemek ezek, milyen ez a technika!

Hatalmas kohókról van szó, amelyek között ott van a világ legnagyobb kohója is, hengerművekről és konverterekről egyedi gyártású óriás-turbinákról és nagyon bonyolult készülékekről, hatalmas gépgyárakról és olajfeldolgozó, vegyi és textilkombinátokról, olyan óriásokról, mint a krasznojarszki vizierőmű, a Közép-Ázsia és a központ közötti hatalmas gázvezeték első szakasza és sok más objektum.

Az egész ország tudja, hogy a leningrádi ipar méltóképpen kiveszi részét a népgazdaság műszaki tökéletesítéséből és felújításából. A leningrádiak vezető helyet foglalnak el az olyan nagyon fontos gyártmányok előállításában, mint az elsőrendű hajók, a gőz- és hidraulikus turbinák, a generátorok, a nagy villamos gépek, a nyomdaipari berendezések, a nagyon pontos optikai műszerek és a rádiókészülékek. Leningrádban sok más terméket is gyártanak, amelyeknek minősége nem marad el a világ legjobb gyártmányai mögött.

S ez törvényszerű: hiszen Leningrád a szovjet tudomány és technika legnagyobb központjainak egyike. Kiváló tudósok dolgoznak itt, akiknek nevét nemcsak hazánkban, hanem messze annak határain túl is jól ismerik. A leningrádi munkások, technikusok és mérnökök magas termelési kultúrájának dicső hagyományai évtizedek alatt alakultak ki.

A leningrádi munkások, tervezők, mérnökök, technikusok és kutatók tehetsége és tudása, tapasztalata és újíto képessége a technikai alkotás olyan mesterműveiben öltött testet, mint a világ jelenleg legnagyobb, 100 000 kilowatt kapacitású gázturbina berendezése, a világ legnagyobb, 6 méter tükör átmérőjű teleszkópja, az 500 000 kilowatt kapacitású hidroturbinák. Az önök nagyszerű munkásai, műszaki értelmiségiei, párt-munkásai és tanácsi dolgozói megbirkóznak a legnehezebb termelési feladatokkal is.

Az ország nagyra értékeli az önök érdemeit, sikereit. A jubileumi évben Leningrádot hazánk fővárosával, Moszkvával együtt elsőként tüntették ki az Októberi Forradalom Érdeméremmel. Leningrád területnek Lenin-rendet adományoztak. Leningrád város és terület 61 munkáskollektívája kapta meg odaadó munkájáért a párt Központi Bizottságának, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének, a Szovjetunió Minisztertanácsának, illetve a Szakszervezetek Központi Tanácsának emlékszászlaját.

A párt Központi Bizottságának meggyőződése, hogy a leningrádiak nemcsak méltók lesznek az irántuk tanúsított bizalomra, hanem sikereiket meg is sokszorozzák, újabb dicső tettekkel szolgálják szocialista hazánk javát.

A legutóbbi időben szemlátomást javulni kezd a helyzet mezőgazdaságunkban is. Az SZKP XXIII. kongresszusának, a Központi Bizottság 1965. márciusi és 1966. májusi plénumának határozatai jó alapot adtak falvaink határozott fejlesztéséhez. Elmondhatjuk, hogy ebben a tekintetben már jelentős eredményeink vannak. Erről itt, ezen a konferencián is beszélt sok küldött.

A mezőgazdaság azonban, mint ismeretes, sajátos terület. A termelés föllendítése itt nagyon sok bonyolult tényezőtől függ. A párt határozatainak maradéktalan valóra váltása sok időt, nagy erőfeszítéseket és ráfordításokat kíván. Még sokat kell dolgozniuk a kolhoztagoknak, a szovhozdolgozóknak, mezőgazdasági szakembereinknek és az iparnak, egy szóval az egész pártnak és az egész népnek, hogy biztosítsuk a mezőgazdaság valóban szakadatlan fejlődését. A Központi Bizottság továbbra is nagy figyelmet fordít majd erre a területre.

Pártunk, a lenini útmutatásokhoz híven, mindennél fontosabbnak tekinti a gondoskodást a nép javáról. Amint tudják, a múltban nálunk a közszükségleti cikkek termelésének üteme észrevehetően elmaradt a termelési eszközök előállításának ütemétől. Amint arra lehetősége kínálkozott, a párt módosította ezt a helyzetet. A hétéves tervidőszak éveiben, 1959 és 1965 között a termelési eszközök előállításának évi átlagos növekedési üteme 10,2, a fogyasztási cikkeké 6,9 százalék volt. Most más a kép. A termelési eszközök gyártása 1967-ben 10,2, a fogyasztási cikkeké 9 százalékkal növekedett. Ez az ütemváltozás lehetővé tette, hogy különféle nagy jelentőségű szociális és gazdasági intézkedéseket tegyünk a szovjet emberek anyagi és kulturális életszínvonalának további emelése érdekében, s ugyanakkor továbbra is kiemelten fejlesszük a nehézipart, ipari hatalmunk alapját.

A legutóbbi két évben, mint tudják, nem keveset tettünk ebben a tekintetben. A dolgozók egy főre számított reáljövedelme több mint 12 százalékkal emelkedett. Számottevően megnőtt a lakosságnak eladott húsfélék és tejtermékek, kötszövött áruk, ruhák, cipők és háztartási villamos készülékek mennyisége. Nagy lendülettel folyt és folyik a lakásépítés.

Az új, 1968-as esztendő az teszi emlékezetessé, hogy hatályba léptek a szovjet nép jólétének további emelését szolgáló azon intézkedések, amelyekről az SZKP KB 1967. szeptemberi plénuma hozott határozatot. Megvalósításuk jelentős többletet ad a sok millió szovjet ember jövedelméhez.

Amint látják, az új ötéves tervet jó nekifutással kezdtük. A fő dolog most az, hogy megszilárdítsuk a népgazdaság elért fejlődési ütemét, s ezzel biztosítsuk az ötéves terv sikeres befejezését. Nagy és megfeszített munka vár ránk. Három év alatt például a villamosenergia-termelést több mint 200 milliárd kilowattórával, vagyis ugyanannyival kell megnövelnünk, mint amennyit az egész 1957-es évben előállítottunk. Újabb 22 millió tonnával kell több acélt gyártanunk, s ez csaknem ugyanannyi, mint amennyit 1949-ben termeltünk.

Termelési és technikai alapunk lehetővé teszi, hogy ilyen óriási feladatokat tűzzünk magunk elé. Megvalósításuk azonban sok tekintetben attól függ, hogy fel tudjuk-e deríteni az ötéves terv feladatainak teljesítéséhez és túlteljesítéséhez szükséges tartalékokat. Az ügy sikerét az emberek döntenek el. A kommunizmust maga a nép építi a népnek. A kitűzött feladatokat senki sem oldja meg helyettünk, szovjet emberek helyett. Attól, hogyan dolgozunk ma, függ a holnapunk, s az, hogy mennyi idő alatt oldjuk meg az SZKP programjában meghatározott nagy fontosságú társadalmi és gazdasági feladatokat.

A pártszervezetek legfontosabb kötelessége, hogy a nép alkotó erőit e feladatok megoldására összpontosítsák, fejlesszék minden dolgozóban a kezdeményezést, az aktivitást, a közös ügyért érzett felelősséget.

Az országban kibontakozik a szocialista verseny, amelyet a moszkvaiak és a leningrádiak az ötéves terv határidő előtti, 1970. november 7-ig történő teljesítésére kezdeményeztek. Ha ezt a célt elérjük, az pártunk és az egész szovjet nép nagy győzelme lesz. Hiszen az ötéves terv határidő előtti teljesítésében minden hét azt jelenti, hogy az ország a tervezetten felül több millió tonna nyersolajat, szenet, acélt, több tízmillió négyzetméternyi szövetet, sok millió pár cipőt és sok más árut kap.

A pártszervezeteknek, a szakszervezeteknek, a Komszomolnak mindent meg kell tenniük, hogy megszilárdítsák azt a munkalelkedést, amelyet a

nagy Október 50. évfordulójának megünneplése keltett, s a dolgozók alkotó energiáját a szocialista termelés minden belső tartalékának lehető legjobb kihasználására serkentsék. Nagy és lelkes, ötletes, fáradságos és állhatatos munkára van itt szükség.

Ha őszintén akarunk beszélni, el kell ismernünk, hogy még nem tettünk meg mindent a termelés műszaki színvonalának emeléséért. A népgazdaság még nem kevés elavult berendezést, nem tökéletes fogyasztási cikket kap, elhúzódnak az új gépek és gyártmányok termelésének megkezdésére megszabott határidők. A pártszervezetek feladata az, hogy a gazdasági vezetők, tudósok, szakemberek, minden ipari dolgozó energiáját a meglevő fogyatékoságok megszüntetésére hasznosítsák.

A legutóbbi időben Moszkvában és Szerverdlovskban, Leningrádban és Ribinszkben, továbbá az ország sok más ipari központjában kibontakozott egy mozgalom, amelynek célja a termelés és a munka tudományos alapokon történő megszervezése.

A párt Központi Bizottsága nagy jelentőséget tulajdonít ennek a mozgalomnak. A tudományos kutatóintézetek számítása szerint ebben az ötéves tervben a munkatermelékenység növekedésének egyharmada is származhat a termelés- és a munkaszervezés tökéletesítéséből.

Sajnos, nálunk nem számít egyedi esetnek, hogy új berendezések állnak a termelés szervezetlensége miatt, hogy megbomlik a munka ritmusa, hogy eltűrik a nagy munkaidő-veszteségeket. Vagyis a termelésnövelésnek óriás tartalékai vannak. Ha ezeket jól kihasználjuk, akkor az ötéves terv feladatait nemcsak teljesítjük, hanem bizonyosan túl is teljesítjük...

Mindannak kiegészítéseként, ami itt az ideológiai munkáról a beszámolóban és a vitában már elhangzott, engedjék meg, hogy kifejtsek még néhány gondolatot.

Mindenekelőtt az szükséges, hogy minden káderünk, minden szovjet ember világosan megértse a párt belpolitikáját, tisztán lássa, hogy az ipar és a mezőgazdaság fejlesztésére tett gazdasági intézkedéseink legmélyebb lényegükig következetesen szocialisták, és céljuk a szocialista termelési viszonyok további erősítése és fejlesztése.

Mint ismeretes, a párt olyan feltételeket igyekszik teremteni, amelyek növelik a gazdasági érdekeltséget a munkában. Fontos azonban, hogy ne a rubel legyen az egyetlen ösztönző, hogy hatása az emberekre szorosan összekapcsolódjék a munka erkölcsi ösztönzőivel, s hogy szüntelenül erősítsük és neveljük a szovjet ember szocialista tudatát.

Ezzel kapcsolatban éppen az az ideológiai munka elsőrendű feladata,

hogy fejlessze a dolgozók nagy tömegeiben a tudatos, alkotó aktivitást. Ahhoz, hogy valaki forradalmár, valódi leninista legyen, kevés az, hogy becsületesen dolgozik. Ehhez állandóan gondolnia kell szocialista hazánk gazdasági és védelmi erejére; világosan kell látnia céljainkat; odaadó hűséggel kell szolgálnia a párt, a kommunizmus ügyét; szem előtt kell tartania a köz javát; meg kell tartania a szocialista munkafegyelmet; elvűséget és állampolgári bátorságot kell tanúsítania a kapitalizmus csökkenései ellen – a harácsolás, a bürokrácia, a lazaság ellen, a szovjet törvények és a kommunista erkölcsi normák legcsekélyebb megsértése ellen – folyó harcban.

A párt-, a szovjet és a gazdasági vezetőknek, az ideológiai front harcosainak mindenkor emlékezniük kell arra a lenini tételre, hogy a nevelő- és szervezőmunka hatékonyságának legfontosabb mutatója a dolgozók politikai aktivitásának és a szocialista munkafegyelemnek a színvonala.

A pártnak a szovjethatalom ötvenedik évében tett nagy horderejű politikai intézkedései nyomán újabb lendületet kapott a szovjet emberek forradalmi lelkesedése, erősödött a hazaszeretet, a szovjet hazafiság. A nagy jubileum napjaiban szinte újra áthatja a szovjet emberek életét a forradalom lehelete, egész hősi történelmünk pátosza...

Az országban most folyó pártkonferenciákon, a pártbizottságok beszámolóiban és a küldöttek felszólalásaiban természetesen nagy helyet kapnak a pártszervezés kérdései.

A XXIII. kongresszus óta eltelt időszakot az jellemezte, hogy tovább növekedett a párt szerepe a kommunista építés minden területén, gyarapodtak és erősödtek sorai.

El kell érnünk, hogy minden pártszervezet, minden kommunista ott legyen annak a harcnak élcsapatában, amely az ötéves terv sikeres teljesítéséért folyik, igazi nevelője és szervezője legyen a tömegeknek, harcoljon minden újért és haladóért.

A párt kitűnően képzett, energikus, a kommunizmus ügye iránt hűséges, megérdemelt tekintélyt és a dolgozók tiszteletét élvező embereket nevelt, akik a párt-, állami és gazdasági vezetés különféle területein dolgoznak. A legutóbbi években a nép kulturális és műveltségi szintjének emelkedésével együtt gyökeresen megváltozott a vezető káderek képzettségi színvonala is. A szövetséges köztársaságok kommunista pártjai központi bizottságainak, a területi pártbizottságoknak csaknem minden titkára, a kerületi és a városi pártbizottságok titkárainak több mint 90 százaléka most már felső fokú képzettségű ember. Sokan közülük valamely népgazdasági ág szakemberei, kitűnő politikai képzést kaptak, kijárták a

vezetés gyakorlati iskoláját vállalatoknál, kolhozokban vagy szovhozokban. Az alapszervezeti párttitkárok több mint 82 százalékának felső vagy középfokú végzettsége van. Szemlátomást emelkedett a szovjet és a gazdasági vezetők képzettségi szintje. Bátran állíthatjuk, hogy ilyen képzett vezetői állományunk még sohasem volt. Igen nagy vívmány ez. Jó káderekkel és helyes felhasználással bármilyen feladatot meg tudunk oldani.

Szeretném kijelenteni, hogy napjainkban óriási lehetőség kínálkozik arra, hogy a párt, a szovjetek és a gazdasági szervek vezető gárdáját kiegészítsük a munkások, a kolhoztagok, az értelmiségiek legjobbjaival, a gyakorlati munkában legjobban bevált fiatalokkal. Külön is szeretném hangsúlyozni annak fontosságát, hogy vezető munkára a munkásosztály legaktívabb és legérettebb képviselőit emeljük ki. Ez most annál is inkább indokolt, mert a mai szovjet munkás nemcsak politikai tekintetben képeses társadalmunk leghaladóbb osztályát, hanem műveltségi szintjét tekintve is lényegében közeledik a mérnökökhöz, a technikusokhoz.

Állandóan segítenünk kell a kádereket, hogy politikai és szakmai tekintetben egyaránt fejlődjenek. Ezt meg is tesszük. A pártban nemrég megkezdődött a vezető munkatársak nagyarányú továbbképzése. Kialakítottuk az állandóan működő tanfolyamok széles hálózatát, s e tanfolyamokon évente 65–70 000 vezető állású párt- és szovjet munkatárs kap továbbképzést. A káderek ilyen széles körű továbbképzésére most kerül sor először.

Napjainkban ahhoz, hogy valaki vezető legyen, sokoldalúan képzett, tudományosan felkészült, széles politikai és kulturális látókörű embernek kell lennie. Ismernie kell a termelést, jól el kell igazodnia a gazdasági kérdésekben, a társadalmi élet folyamataiban és jelenségeiben. Minden vezető dolgozót a szavak és tettek egységének, a tömegekkel való szoros kapcsolatnak, az emberek iránti szeretetnek, lenini egyszerűségnek, együttérzésnek és közvetlenségnek kell jellemeznie. A tömegek között élvezett nagy tekintélyüknek ez az egyik legfontosabb összetevője.

A kommunista párt vezető és irányító szerepe mind erősebben, világosabban megmutatkozik társadalmi életünk minden területén. Az SZKP tekintélye azért növekszik, mert a párt nemcsak kitűzi a feladatokat, hanem sikeres megoldásukat is biztosítja azzal, hogy zászlaja körül, programja körül egyesíti a nép sokmilliós tömegeit. A párt vezető szerepének növekedése olyan folyamat, amely szocialista társadalmunk lényegéből

fakad, s szorosan összekapcsolódik társadalmunk egész fejlődésével, kifejezi annak objektív szükségleteit.

A szocializmus és a kommunizmus építése folyamán nagyon bonyolult, forradalmi társadalmi átalakulások mennek végbe, mégpedig nem ösztönösen, hanem tudatosan, olyan emberek akarata szerint, akik megismerték a társadalmi fejlődés törvényeit. Csupán a nép politikai élcsapata, a kommunista párt képes következetesen és céltudatosan egyesíteni embermilliók erőfeszítéseit az új társadalom megteremtésével kapcsolatos feladatok megoldására, csak a párt adhat ennek a gigantikus munkának tudományosan megalapozott és tervszerű jelleget.

Pártunk felelősnek tekinti magát a gazdaság és a kultúra fejlődéséért, a szovjet emberek jólétének szüntelen emeléséért, azért, hogy hazánkban felépüljön a kommunista társadalom, s a Szovjetunió helyes nemzetközi irányvonalat kövessen. A párt – Lenin akarata szerint – teljesíteni fogja kötelességét a szovjet nép iránt, az egész világ dolgozói iránt, ugyanolyan rendíthetetlenül és önfeláldozóan, ahogyan teljesítette azt a szovjet állam fennállásának eddigi ötven esztendeje alatt. A nép érdekei, a kommunizmus érdekei megkövetelik, hogy a párt figyelemmel kísérje az ország életének minden fontos oldalát.

A kommunizmus legtudatosabb és legaktívabb harcosainak, a szovjet társadalom összes osztálya és rétege legjobb képviselőinek milliói tömörülnek a párt soraiban. Nagyszerű emberek ezek, a szovjet nép bölcsességének és akaratának megtestesítői, akik sikeresen teljesíteni tudják a lenini pártunkra háruló történelmi küldetést.

A kommunista párt vezető szerepe biztos záloga a szovjet nép történelmi vívmányainak, a kommunizmus építésében eddig elért és jövőő győzelmeinknek!

A TUDOMÁNY HATÉKONYSÁGÁNAK TOVÁBBI NÖVELESÉÉRT

BESZÉD A XIX. MOSZKVA VÁROSI PÁRTKONFERENCIÁN / RÉSZLETEK

[1968. március 29.]

Pártunk óriási tekintélyt és bizalmat élvez a szovjet nép körében. Ez a tekintély, ez a bizalom nem magától alakult ki. A párt harcok tüzeiben, alkotó munkában, a sikerek éveiben és a nehézségek időszakában hatalmas politikai, gazdasági és társadalmi átalakulások során vívta ki.

Ma, amikor országunk újabb történelmi jelentőségű feladatokat old meg, még jobban megnövekszik a kommunista párt szerepe, fontossága. Törvényszerű jelenség ez, társadalmi fejlődésünk objektív szükségleteiből ered. A kommunista építés során a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésével, a termelési viszonyok tökéletesítésével, az emberek nevelésével, a népek közötti barátság továbbfejlődésével kapcsolatban nagy és bonyolult problémák adódnak. Rohamosan halad a tudomány és a technika, s lényegesen megváltoztatja egész életmódunkat. Szélesedik a szocialista demokrácia. Nagy és nehéz nemzetközi feladatok állnak országunk előtt, mindenekelőtt a szocialista országokkal fenntartott sokoldalú kapcsolatok fejlesztésében és elmélyítésében, a forradalmi és a nemzeti felszabadító mozgalom támogatásában, a világbéke megszilárdításában.

Csak a marxizmus-leninizmus élenjáró elméletével fölvértezett párt képes rá, hogy megtalálja e problémák helyes megoldását, pontosan meghatározza az ország társadalmi fejlődésének legfontosabb irányait. Csak a nézetek és a tettek egységében összeforrott, a politikai és a szervező munkában nagy tapasztalatot szerzett párt képes a kommunizmust építő munkának céltudatos, tudományosan megalapozott és tervszerű jelleget adni. Csak a dolgozók sokmilliós tömegeivel szorosan összeforrott párt képes egyesíteni a nép – a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség – erőit a gazdasági és a politikai feladatok sikeres megoldására.

Építőmunkánk egész tapasztalata igazolta Lenin azon szavainak

igazságát, hogy „a proletariátus diktatúrája nem lehetséges másként, csak a kommunista párt által”¹. A tapasztalat bizonyítja azt is, hogy a proletariátus diktatúrájának ügyét folytató szocialista össznépi állam is csak a munkásosztály vezető szerepével, a kommunista párt vezetési és irányító befolyása alatt fejlődhet sikeresen. A párt a nép érdekében, a kommunizmus érdekében ugyanolyan rendíthetetlenül és önfeláldozóan fogja teljesíteni feladatait, ahogyan egész története folyamán tette, ahogyan ezt a nagy Lenin örököül hagyta ránk...

A párt szerepének növelése azt jelenti, hogy fokozzuk minden párt-szervezet harckészségét, fejlesztjük a kommunisták politikai tudatosságát, elérjük azt, hogy tevékenyen részt vegyenek a párt politikájának kidolgozásában és megvalósításában, ott legyenek annak a harcnak az élcsapatában, amelyet az ötéves tervnek, a kommunista építés feladatainak sikeres teljesítéséért folytatunk.

Pártunk kitűnően képzett, energikus, a kommunizmushoz hű, a dolgozók között megérdemelt tekintélyt és megbecsülést élvező embereket nevelt föl, s küldött a párt- és az állami munka, a népgazdaság különféle területeinek vezetésére. Bátran kijelenthetjük, hogy még soha nem volt olyan képzett vezetői gárdánk, mint amilyen most van.

A mai viszonyok között, amikor egyre jobban össze kell hangolnunk a központi irányítást és a helyi kezdeményezést, a tervezést és a gazdasági ösztönzést, a testületi vezetést és a személyi felelősséget, még inkább megnő a káderek helyes kiválasztásának és nevelésének jelentősége.

Az utóbbi években megnőtt nálunk a káderek iránti bizalom, jobban törődünk velük, munkájukat tárgyilagosabban, sokoldalúbban értékeljük. Ez nagyon jó dolog. A bizalom szárnyakat ad az embernek, fokozza erejét, magabiztosságát. Nincs azonban igazuk azoknak, akik úgy vélik, hogy a dolgozók iránti megnövekedett bizalom, az hogy nagyobb önállóságot élveznek, egyúttal gyengíti munkájuk ellenőrzését. A káderek iránti bizalmat és megbecsülést feltétlenül fokozott igényességgel kell összekötnünk. A párt bízik a káderekben, de egyúttal megkövetelte – s ezután is megköveteli – mindegyiküktől a rájuk bízott feladat megoldását, szigorúan számonkéri tőlük a párt- és az állami fegyelmet, függetlenül attól, hogy milyen állást töltenek be, függetlenül múltbeli érdemeiktől.

A pártban, az állam- és a gazdasági apparátusban állandó, természetes folyamat a megújulás és a fejlődés, az állomány kiegészítése új munkatár-

¹ *Lenin Összes Művei*. 43. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 42. old.

sakkal. Ezzel kapcsolatban meg kell mondanom: most óriási lehetőségeink kínálóznak arra, hogy vezető gárdánkat a dolgozók minden kategóriájának – munkásoknak, kolhoztagoknak, értelmiségieknek – legjobbjaival, ifjúságunk, a nők legkiválóbb képviselőivel egészítsük ki, akik megállták helyüket a gyakorlati munkában.

A fejlett kommunista építés körülményei között fokozódik a szovjetek, a szakszervezetek, a Komszomol és más tömegszervezetek felelőssége, szerepe. A kommunista párt, mint társadalmunk egész politikai rendszerének vezető és irányító ereje, összefogja és irányítja minden állami és társadalmi szervezet munkáját. A párt elvileg fontosnak látja, hogy a jogai és funkciója megszabta keretek között minden tömegszervezet bátran és magabiztosan munkálkodjék, hogy az e szervezetekben működő kommunisták teljes felelősséggel dolgozzanak, többet kezdeményezzenek, tanúsítsanak alkotó szellemet. A párt vezető szerepének növekedése, valamint a szovjetek, a szakszervezetek, a Komszomol és minden tömegszervezet szerepének fokozódása egymással összefüggő, egymást kölcsönösen feltételező folyamat, amely szocialista rendszerünk mélyen demokratikus jellegét tükrözi.

Pártunk mindenkor elsőrendűen fontosnak tekintette a gazdaságot mint a kommunista társadalom építésének alapját.

A gazdasági építésben elért sikereink lehetővé teszik, hogy megoldjuk fontos szociális feladatainkat, emeljük a szovjet emberek életszínvonalát. A gazdaság fejlődése nagyban meghatározza az ország védelmi képességét is, valamint azt, hogyan befolyásolhatjuk a béke és a szocializmus érdekében a nemzetközi helyzet alakulását.

Ebben az esztendőben befejeződik az ipar, az építőipar és a közlekedés áttérése az új gazdálkodási rendszerre. Az új körülmények új követelményeket támasztanak a párt-, a szovjet-, a szakszervezeti és a gazdasági szervek iránt is. Még sokat kell tennünk, hogy növeljük a társadalmi termelés gazdasági hatékonyságát.

A munkásosztály, a kolhozparaszttság, a szovjet értelmiség, országunk minden dolgozója immár harmadik éve fáradozik az ötéves terv feladatainak teljesítésén.

Két esztendő alatt az ország ipari termelése mintegy 20 százalékkal növekedett, az ország 12 milliárd rubel értékű terméket kapott terven felül. Gyors ütemben fejlődtek a vezető iparágak: az energetika, a kohászat, a vegyipar, a gépgyártás. Egyidejűleg jelentősen megnövekedett a közszükségleti cikkek termelése is. Megvalósul a pártnak az a célja, hogy

a fogyasztási cikkek termelésének fejlődési üteme közelítse meg a termelési eszközökét.

Javul a helyzet a mezőgazdaságban is. A mezőgazdasági termékek évi átlagos mennyisége a legutóbbi két évben jelentősen meghaladta a korábbi évek termelési átlagát. Erősödik a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisa.

Mindazonáltal tudatában vagyunk annak, hogy még sokat kell dolgoznunk, amíg valóra válnak a párt XXIII. kongresszusán és a Központi Bizottság 1966. májusi plénumán a mezőgazdaságról hozott határozatok. Nagy munka ez, erőfeszítéseket követel az egész párttól, az egész néptől.

A társadalmi termelésnek a XXIII. kongresszus után bekövetkezett fejlődése lehetővé tette, hogy az egy főre jutó reáljövedelmet több mint 12 százalékkal növeljük. Mennél jobban mennek a dolgok az iparban és a mezőgazdaságban, annál nagyobb lehetőségünk nyílik a népjólét további emelésére.

A mostani szakaszban gazdasági fejlődésünk legfőbb jellemzője, hogy a népgazdaság fejlődési üteme meggyorsul, a termelés hatékonysága növekszik és a dolgozók jóléte folyamatosan emelkedik. Ezt a törvényszerű folyamatot kifejezi az olyan általános mutató, mint a nemzeti jövedelem emelkedése. Emlékeztükbe idézem, hogy 1961–1965-ben nemzeti jövedelmünk évi átlagos növekedése 5,7 százalék volt, az új ötéves terv első két évében viszont elérte a 7 százalékot.

Amikor méltóképpen értékeljük azt, amit elértünk, világosan látnunk kell további feladatainkat és megoldásuk módját is. Az ötéves tervidőszak első két évében elért sikereinket meg kell szilárdítanunk és tovább kell fejlesztenünk.

Legnagyobb erőfeszítéseinket továbbra is a munkatermelékenység növelésére, a szocialista termelés minden tartalékának kihasználására, a tudományos és műszaki haladás gyorsítására kell fordítanunk.

Ezen a konferencián, miként minden más pártkonferencián is, nagy figyelmet szenteltünk a munkatermelékenység növelésével kapcsolatos kérdéseknek. A munka termelékenységére, a termékminőség javítására, az önköltség csökkentésére és a munkafegyelemre kell a legtöbb gondot fordítani az egész párt- és politikai munkában, most ez a legfontosabb.

Országunkban tavaly megkezdődött az áttérés az ötnapos munkahétre. A munkások és alkalmazottak millióinak hetenként két szabadnapjuk van. Szó se róla, kellemesebb egymás után két napot pihenni, mint egyet. Ám ezzel kapcsolatban a párt- és a gazdasági vezetőknek, a helyi szervezeteknek, a szakszervezeteknek újabb gondjai támadtak. Meg kell találni a módokat a kétnapos pihenő minél jobb megszervezésére, hogy az a

lehető leghasznosabbá válják az egészségre, a kulturális fejlődésre, a gyermeknevelésre nézve. Mindez jó és szükséges.

Miközben azonban a pártszervezetek és a gazdasági vezetők kellő figyelmet fordítanak a két pihenőnapra, nem téveszthetik szem elől az öt munkanapot sem, a termelés további föllendítése végett, törődniük kell ezek leghatékonyabb hasznosításával. Az új körülmények között meg-növekedett annak a szervező munkának a jelentősége, amelynek célja a vállalatok és intézmények munkájának további javítása, a gazdaság-irányítás tökéletesítése. Ebben a tekintetben több kezdeményezést várunk a pártszervektől, a gazdasági vezetőktől. Gyorsabban kell megoldani mindazokat a kérdéseket, amelyek az ötnapos munkahét munkaszervezé-sével kapcsolatosak. A küldöttek beszéltek, s jól beszéltek itt erről.

A pártszervezetek munkájának, az ideológiai munkának a színvonalát elsősorban aszerint kell megítélnünk, hogy miként valósulnak meg a gaz-dasági feladatok, hogyan növekszik a munka termelékenysége, milyen a munkafegyelem, milyen kérlelhetetlen harc folyik a szervezetlenség és a lazaság minden formája ellen. Mindenkor szem előtt kell tartanunk Leninnek azt az útmutatását, hogy tudatos munkán és társadalmi tevé-kenységen kívül nincs és nem is lehet kommunista nevelés.

A kommunista tudat folytonos erősítése mellett helyesen össze kell kapcsolnunk a munka anyagi és erkölcsi ösztönzőit. A szocializmusban ezek nem ellentétesek egymással, hanem kiegészítik egymást. A munka nálunk nemcsak megélhetési eszköz. A szovjet emberek lelki szükségleté-vé, a társadalom iránti magas rendű kötelességévé válik. Nem volna he-lyes, ha mindent az anyagi érdekeltségre szűkítenénk, ez szegényebbé ten-né a szovjet ember belső világát.

A szovjet dolgozó a termelés valódi gazdája. Szívén viseli műhelyének, vállalatának, gyári védjegye becsületének, kolhozának, szovhozának az ügyét. A munka pátosza hősokeket teremt az iparban és a mezőgazdaság-ban, új versenyformákat, kezdeményezéseket hív életre. A szovjet dolgo-zók eszmei érettsége, a párt iránti, a kommunizmus eszményei iránti odaadó hűsége éppen a munka iránti tudatos magatartásban nyilvánul meg.

A pártszervezetek, a sajtó, a rádió, a televízió, a film és minden ideoló-giai intézményünk feladatai közé tartozik, hogy mindinkább növelje a munka tekintélyét, erősítse a dolgozók kezdeményezőképességét, töreked-jék arra, hogy a munka iránti kommunista magatartás minden dolgozó viselkedési normájává válják.

Fokoznunk kell a munkásgyűlések szerepét. Ezeken a termelésnek, a

munkafegyelem erősítésének a legfontosabb kérdéseit kell megvitatni. Figyelni kell a munkásgyűléseken elhangzott javaslatokra. Szabállyá kell tenni, hogy a minisztériumok általánosítsák a munkásgyűléseken elhangzott javaslatokat, levonják belőlük a gyakorlati következtetéseket, és időről időre tájékoztassák erről az érdekelt kollektívákat.

A párt- és a gazdasági szervek a legutóbbi években nagy munkát végeztek a termelés hatékonyságának növelése, a termelési tartalékok minél teljesebb hasznosítása végett. Ez a munka kétségtől jelentős eredménnyel járt. Mindemellett egyes vállalatok még ma sem használják ki eléggé a gépeket, jelentős munkaidő-veszteségeket túrnak el. Ez, amint tudják, előfordul Moszkvában is. S emellett nem mehetünk el közömbösen.

Sokat tettünk azért is, hogy megnöveljük az állóalapok megtérülését. Itt is kedvezőek az eredményeink, ha, mondjuk, az előző ötéves tervidőszak eredményeivel vetjük össze őket. Az elemzés tanúsága szerint azonban minden lehetőségünk megvan arra, hogy jelentősen növeljük a társadalmi termelés hatékonyságát, ha megtanuljuk a termelési állóalapok ésszerű kihasználását, ha biztosítjuk az új objektumok határidőben történő üzembe helyezését és megteremtjük a kellő feltételeket lehető legjobb kihasználásukhoz, ha a tudomány és a technika legújabb vívmányait a gyakorlatban alkalmazzuk.

A pártszervezetek kötelessége, hogy mindezekben a kérdésekben tisztán lássanak. Ez azonban nemcsak a pártszervezetek dolga, hanem elsősorban a minisztériumoké, a gazdasági, a terv-, az ellátó szerveké, minden szakemberünké.

A népgazdaságunkat jellemző óriási termelési méretek nagyon fontossá teszik a termékminőség további javítását. Engedjék meg, hogy ne foglalkozzam részletesen ezzel a kérdéssel, mert minden küldött, minden kommunista tudja, miről van szó. Csupán annyit mondok, hogy bármely termék – legyen az autó, traktor, hajtómű, szerszámgép, ruha vagy cipő – minőségének javítása lehetővé teszi, hogy jelentős összegeket takarítsunk meg, s jobban kielégítsük az emberek igényeit. És végül, jelenti azt is, hogy még tovább növeljük termékeink versenyképességét és megszilárdítjuk a Szovjetunió helyzetét a külső piacokon.

Nagy népgazdasági problémáink egyike a beruházásoké. Hatalmas építkezések folynak nálunk. Vannak nagy eredményeink, de nem kevés a fogyatékoságunk sem. Még messze vagyunk attól, hogy mindenütt határidőre üzembe helyezzük az ipari objektumokat, a kulturális és szolgáltató

vagy szociális létesítményeket. Előfordul, hogy szétforgácsolják az eszközöket, rosszul terveznek, vagy más hibákat követnek el.

A Központi Bizottság és a minisztertanács nemrég határozatot hozott a beruházások szakember-szükségletének kielégítéséről. Az építők jelentős segítséget kapnak. Az építők a szovjet munkásosztály nagy osztagát alkotják. Sokszor nehéz körülmények között dolgoznak. A pártszervezetek kötelessége, hogy figyelemmel kísérjék a gazdasági építő munkáknak ezt a fontos területét, s ne csak bíráljanak, hanem segítsék is a beruházási helyzet minél gyorsabb javítását.

S van még egy kérdés, amelyről feltétlenül szólnom kell. Korunkban, a tudományos-technikai forradalom korában a gazdaságfejlesztés tartós sikerének egyik fontos feltétele az, hogy minél gyorsabban bevezessük a termelésbe a tudományos-technikai vívmányokat, hasznosítsuk más országok, köztük a szocialista közösséghez tartozó országok – ezek sok hasznosat halmoztak föl a technikai haladás területén – tudományos-technikai tapasztalatait.

Minden össz-szövetségi minisztérium székhelye Moszkva. A minisztériumok és pártszervezeteik nagy felelősséget viselnek a tudományos és technikai haladásért. A minisztériumok szervezeti kialakításának időszaka befejeződött, s itt az ideje, hogy fokozzuk a követelményeket munkájukkal szemben. Elsősorban a minisztériumok felelősek a hozzájuk tartozó iparágak műszaki színvonaláért.

Moszkvában működik a tudományos akadémia, itt vannak a vezető tudományos kutató- és tervezőintézetek. Az ő feladatuk, hogy gyorsan és hatékonyan megoldják az időszerű tudományos és műszaki feladatokat, szüntelen alkotó, kutatómunkát végezzenek, előtte járjanak a gyakorlatnak, s ha szabad ezt a kifejezést használnom, olyan tudományos és műszaki tartalékot teremtsenek, amely lehetővé teszi a termelés minőségi tökéletesítését, mert a legkorszerűbb eszközöket biztosítja a vezető iparágaknak.

A párt nagyra értékeli a tudományos dolgozók munkáját, mindent megtesz a tudomány sikeres fejlődéséért. A Központi Bizottság és a szovjet kormány most intézkedéseket dolgoz ki a tudomány hatékonyságának további növelése, a termeléssel fennálló kapcsolatának erősítése végett.

Vannak fogyatékok is nálunk egyes tudományágak fejlődésében, több tudományos kutatóintézet munkájában. A legnagyobb baj azonban az, hogy a tudósok sok fölfedezését, technológiai újítását lassan vezetik be a termelésbe. Olykor az is előfordul nálunk, hogy egyesek nyilvánvalóan lebecsülik a tudományos és műszaki gondolkodásnak azo-

kat az eredményeit, amelyek hazánkban és a többi szocialista országban születtek, ugyanakkor hajlanak arra, hogy túlbecsüljék a tudománynak és a technikának a tőkés világban elért eredményeit.

A tények viszont azt mutatják, hogy éppen a szocializmus, a tervgazdálkodás biztosít példátlanul nagy lehetőségeket a tudomány fölvirágzására és a tudományos-technikai haladásnak az egész emberiség érdekében való hasznosítására. Mindenki ismeri a szovjet tudósok rendkívül jelentős fölfedezéseit a világűr, a bolygóközi térség meghódítása, a magfizika, a matematika és más alaptudományok területén. A szovjet tudomány és a testvéri szocialista országok tudósai nagyon sokat tettek a különféle termelési ágak, elsősorban a kohászat, a vegyészet, az elektronika, a telemechanika tökéletesítéséért. Tudósainknak, tervezőinknek és mérnökeinknek természetesen még nagy feladatokat kell megoldaniuk ahhoz, hogy a szovjet tudomány minden tekintetben és minden területen valóban a legelső legyen.

AZ SZKP XXIII. KONGRESSZUSA ÉS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGA PLÉNUMAI MEZŐGAZDASÁGI KÉRDÉSEKBEN HOZOTT HATÁROZATAINAK VÉGREHAJTÁSÁRÓL

BESZÁMOLÓ AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1968. október 30.]

II. A MEZŐGAZDASÁG TOVÁBBI FELEMELKEDÉSÉNEK ELŐFELTÉTELE AZ ANYAGI ALAP MINDENRE KITERJEDŐ ERŐSÍTÉSE, A TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI HALADÁS MEGGYORSÍTÁSA

A mikor mezőgazdaságunk helyzetét vizsgáljuk, mindenképpen előre kell tekintenünk a jövőbe. Már több ízben rámutattunk, hogy lakosságunk szüntelenül gyarapszik, így megnövekszenek gabona- és más élelmiszer-szükségleteink, s a fejlődő ipar is mind több mezőgazdasági nyersanyagot igényel. Ha távlatokban gondolkodunk, világos, hogy feltétlenül fokoznunk kell a mezőgazdasági termelés növekedési ütemét.

Valamennyi mezőgazdasági kultúra hozamának és össztermelésének nagymérvű növelése elengedhetetlen feltétel az összes köztársaság, terület, kerület – az egész ország – gyors gazdasági fejlődéséhez s a népjólét emeléséhez, ami pedig legfőbb feladatunk és változatlan célunk.

Amikor a mezőgazdasági termelés növekedési ütemének meggyorsításáról beszélünk, ismételten rá kell mutatnunk, hogy ezt a feladatot bonyolult talaj- és éghajlati viszonyok között kell megoldanunk, s ezért a pártnak állandó és éber figyelmet kell fordítania népgazdaságunknak ez igen fontos területére, s gyakorlati intézkedéseket kell tennie. Ha erről megfeledezünk, ha csökkentjük a falunak kijáró figyelmet és segítséget, akkor megnehezíthetjük az általános gazdasági feladatok megoldását is.

A szovjet mezőgazdaság még gyorsabb felemelkedésének kérdése nem csupán gazdasági kérdés, hanem az egész pártot és az egész államot érintő

nagyszabású politikai feladat is. Ezen a területen új, nagy lépéseket kell tennünk, és a lehető legrövidebb időn belül számottevően meg kell emelnünk az ország jelenlegi mezőgazdasági termelési szintjét.

Ismét le kell szögezmem, hogy a legfőbb feladat továbbra is a gabona-termelés növelése minden módon. Az évi átlagos gabonatermésnek már a legközelebbi esztendőben el kell érnie a 190–200 millió tonnát. Ahhoz, hogy ezt a szintet elérjük, minél gyorsabban növelnünk kell a gabonafélék terméshozamát.

Hogy konkrétabban szóljunk erről: a számítások azt mutatják, hogy az említett nagyságú gabonatermelés biztosításához a terméshozamot országos átlagban hektáronként 16–17 mázsára kell emelni, más szóval, az utóbbi öt évben elért átlagos hozamot 5–6 mázsával kell növelni. Ez igen nagy feladat, s nem is könnyű.

Előbbre kell lépünk az ipari növények, az olajos és egyéb növényi kultúrák termelésében is. A számítások szerint a most következő években a nyersgyapot összhozamát körülbelül 7 millió tonnára, a napraforgóét szintén 7 millió, a cukorrépaét 90 millió, a burgonyaét pedig 115 millió tonnára kell növelnünk. Fokoznunk kell többek között a zöldségfélék, a gyümölcsök, a szőlő, a kobakosok, a tea termelését is.

A termésnövekedésben, a mezőgazdaság összhozamának emelkedésében döntő jelentőségű a kellő mennyiségű szerves- és műtrágya alkalmazása, a gazdaságok minél jobb gépállatása.

Erőteljesen növekednek állattermék-szükségleteink is. Az ország hústermelésének már a legközelebbi jövőben el kell érnie az évi 14–15 millió tonnát, tejtermelésének a 90–95 millió tonnát, tojástermelésének a 45–50 milliárd darabot, gyapjútermelésének pedig a 480–500 000 tonnát. Ezt a termelésnövekedést a szarvasmarha- és baromfitenyésztésben mindenekelőtt a termelékenység növelésével kell elérni, de az állományoknak is gyarapodnia kell. Ehhez elegendő takarmányra van szükség. Amellett, hogy a kolhozoknak és a szovhozoknak több takarmánygabonát kell biztosítaniuk, igen fontos a többi takarmányfélék hozamának továbbnövelése, a rétek és a legelők rendbehozása, amiről szoltunk már az elmúlt KB-üléseken.

Erőteljesen fejlesztenünk kell egy az utóbbi időben létrehozott ágazatot, a mikrobiológiai ipart. Ennek az a rendeltetése, hogy ellássa az állattenyésztést takarmányfehérjével, antibiotikumokkal és más a mikrobiológiai szintézisből keletkező termékekkel. Általánosan növelni kell az ország takarmánykeverék-termelését.

Mint látják, hatalmas munkát kell végeznünk ahhoz, hogy a mezőgaz-

daság valamennyi ágát a növekvő szükségleteknek megfelelő szintre emeljük. Rövid idő alatt csak úgy érhetünk el magas termelési színvonalat, ha nagyobb anyagi-műszaki bázist teremtünk a kolhoz- és szovhoztermelésnek, továbbá az azt ellátó ágazatoknak. Ez azt jelenti, hogy jobban el kell látni a mezőgazdaságot modern gépi technikával, ki kell elégíteni műtrágya- és más vegyianyag-szükségletét, nagyszabású talajjavító munkákat kell végezni. Enélkül elképzelhetetlen a mezőgazdasági munka termelékenységének szakadatlan növelése, pedig, mint tudjuk, ez javaink felhalmozásának, a dolgozók anyagi helyzete javításának fő forrása.

Mit kell a gyakorlatban tennünk ezen a téren?

Mindenekelőtt nem szabad csökkentenünk, hanem ellenkezőleg, fokoznunk kell a mezőgazdaság általános kemizálását. A hazai és külföldi tapasztalatok vitathatatlanul bizonyítják, hogy a mezőgazdasági kultúrák termésnövekedésének legalább a felét többnyire a trágyák alkalmazása révén érik el, vagyis a kemizálás a mezőgazdasági termelékenység növekedésének legfontosabb alapja.

Hadd emlékeztessenek arra, hogy az SZKP KB márciusi plénuma és a XXIII. pártkongresszus feladatul tűzte ki a műtrágyák, növényvédőszeres és más vegyszerek fokozott termelését. Meg kell mondanom, hogy a műtrágya- és növényvédővegyszer-termelés növekedése ellenére ezt a feladatot még nem oldottuk meg kielégítően. Az utóbbi években lassabban növekszik a műtrágyagyártás kapacitása.

A műtrágyagyártás helyzetével foglalkozott a KB Politikai Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa. Mint önök is tudják, az SZKP KB és a Szovjetunió Minisztertanácsa határozatot fogadott el a műtrágyagyártó ipar fejlesztését szolgáló intézkedésekről és ebben előírányozta, hogy 1969 és 1972 között a műtrágyagyártás kapacitását 47 millió tonnáról 95 millió tonnára növeljék. A most következő években is gyors ütemben kell növelnünk a vegyipar kapacitását.

Különösen nagy munka vár ránk a most következő két esztendőben. 1969-ben 13 millió tonna, 1970-ben 12,5 millió tonna műtrágya termeléséhez elegendő kapacitást kell üzembe helyezni. Következésképpen a kapacitásnak két esztendő alatt 25,5 millió tonnával kell nőnie, miközben az ötéves terv három esztendeje alatt mindössze 11–12 millió tonna kapacitásnövekedés várható.

Sokat kell tennie a vegyipari minisztériumnak azért is, hogy javítson a műtrágyák minőségén. Az iparunk által termelt számos műtrágyaféleség ugyanis fizikai sajátosságait és a benne levő tápanyagtartalmat tekintve jelentős javításra szorul.

Nagyon fontos az is, hogy a mezőgazdaságot ellássuk hatékony növényvédőszerrel és gyomirtókkal. Az ezeket előállító üzemek teljesítményét 1972 végére csaknem másfélszeresére kell növelnünk.

Az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa az idén sokat segített az építési minisztériumoknak az elfogadott program megvalósításában. Biztosítottuk az eszközöket termelési bázisok és az építők részére lakások létesítéséhez, nagy mennyiségű fémeket, csövet, cementet, gépkocsit, építőipari gépet és berendezést bocsátottunk a rendelkezésükre. Intézkedtünk, hogy az építővállalatok szakmunkásgárdáját erősítsék meg.

A vegyipari minisztérium, a vegyipari és kőolajipari gépgyártási minisztérium és az építési minisztériumok feladata most az, hogy időben biztosítsák az építkezések ellátását műszaki dokumentációval és berendezésekkel, teremtsék elő a szükséges anyagi erőforrásokat, jelentős mértékben javítsák az építési és szerelési munkálatok szervezettségét. Alapvetően változtatni kell a műtrágya- és növényvédőszer-gyártó üzemek építésének eddigi gyakorlatán.

A pártszervezeteknek az idejében történő üzembe helyezés érdekében fáradhatatlanul ellenőrizniük kell a vegyipari kapacitások építését, fokozni kell a vállalatok és építkezések vezetőinek felelősségét az SZKP KB és a Szovjetunió Minisztertanácsa határozatának végrehajtásáért.

Már a Központi Bizottság márciusi és májusi plénuma megállapította, hogy nagy földterületek szorulnak meszezésre és gipszezésre. Ezen a téren már tettünk valamit. A mésztartalmú anyagok termelését az 1965-ös évi 10 millió tonnáról tavaly 16 millió tonnára növeltük. Az utóbbi három évben 11 millió hektáron történt meg a meszezés, ami két és félszer több, mint a megelőző három esztendőben. Egy sor gazdaságban, pl. a moszkvai, a leningrádi és a vlagyimiri területen és az Észti SZSZK-ban kedvező tapasztalatokat szereztek a talajok meszezése nyomán. Ugyanakkor számos területen és köztársaságban nincs meg a kellő rend ebben a vonatkozásban. A mész és a mésztartalmú szerek előállítását gyakran kézműves módszerekkel végzik, ezért önköltségük igen magas, a minőségük pedig gyenge.

Hogy teljesen kielégítsük a kolhozok és szovhozok szükségleteit, ehhez évente legalább 30 millió tonna mésztartalmú anyagra van szükség. Ennek a megtermelése legalább olyan fontos, mint a műtrágyáké, és ezért a népgazdasági tervekben biztosítani kell erre a célra a megfelelő eszközöket. Az építési, útépítési és kommunális gépgyártási minisztériumnak, a traktor- és mezőgazdasági gépgyártási minisztériumnak meg kell

teremtienie a megfelelő termelési kapacitásokat és meg kell indítani olyan jó hatásfokú gépek gyártását, amelyek a meszet a talajba juttatják.

A vegyi anyagok felhasználása évről évre nagyobb lesz és szélesebb területet fog át. Mint már többször szoltunk róla, igen sok trágya vész kárba nem kielégítő csomagolás, rossz tárolás és szakszerűtlen felhasználás következtében. Célul tűzzük ki a vegyi anyagok termelésének nagyarányú növelését, de ha ezzel egyidejűleg nem javítjuk meg szállításukat, tárolásukat és felhasználásukat, akkor a veszteségek csak növekedni fognak. Ezért a göngyöleggyártásnak, a raktárépítésnek és az agrokémiai szolgálat megszervezésének összhangban kell lennie a termelés színvonalával, és biztosítani kell mindenféle műtrágya és növényvédőszer minőségi tárolását és ésszerű felhasználását.

A műtrágya- és növényvédőszergyártás fejlesztésében következetes technikai vonalat kell érvényesítenünk, nem szabad megengednünk, hogy egyik vagy másik fajta trágya termelése visszaessék. Az iparnak pontosan tudnia kell, mennyi nitrogén-, kálium-, foszfát- és kevert trágyát vagy vegyi növényvédőszert kell gyártania, és hogy ezeknek milyen minőségi követelményeket kell kiegészíteniük. Pontosán meg kell határozni, hogy melyik mezőgazdasági övezetben milyen trágyafajtákat előnyös alkalmazni, mert csak így tervezhetjük meg helyesen az üzemek területi elosztását. Mindezekkel a kérdésekkel elmélyülten és sokoldalúan kell foglalkoznunk. Az Állami Tervbizottságnak, a mezőgazdasági minisztériumnak, a vegyipari minisztériumnak, a Szovjetunió Mező- és Erdőgazdaságtudományi Akadémiájának, Tudományos Akadémiájának és a többi érdekelt intézményeknek ki kell dolgozniuk, s a Politikai Bizottság és a kormány elé kell terjeszteniük a mezőgazdaság kemizálásának általános távlati tervét.

Ma már mindenki felismeri, hogy helyesen tettük, amikor a Központi Bizottság májusi plénumán napirendre tűztük a *talajjavítás* nagy jelentőségű kérdését. Az azóta eltelt időben szereztünk bizonyos tapasztalatokat abban, miképpen lehet az öntözött földeken magas terméshozamokat elérni gabonafélékből és más kultúrnövényekből. Erről tanúskodnak a gyapot, a rizs- valamint a gabonatermés adatai a Volga-vidék, Ukrajna és az Észak-Kaukázus aszályos körzeteiben.

A májusi plénumon kitűzött talajjavítási program megvalósításának állandóan a mezőgazdasági és a szovjet szervek, valamint a pártszervezetek figyelmének középpontjában kell állnia. Erőfeszítéseinket mindenek-

előtt azoknak a gyenge pontoknak a kiküszöbölésére kell összpontosítanunk, amelyek lassítják a talajjavítási munkálatokat. Elsősorban a vízgazdálkodási fejlesztés, valamint a tervezőintézetek nem kielégítő termelési kapacitásáról; a földásó és építőgépek, csövek és építőanyagok hiányáról; a vízgazdálkodási intézmények gyenge mérnök-, technikus- és szakmunkás-ellátottságáról van szó.

A széles körű talajjavítási program végrehajtásának sikere nagyban azon múlik, hogyan kezelik ezt a kérdést azok a minisztériumok és hatóságok, amelyekre a termelési bázisok létrehozására, a talajjavítási fejlesztés technikai, nyersanyag- és alkatrész ellátására vonatkozó tervek végrehajtása hárul. Erről azért kell beszélnünk, mert néhány minisztérium és hatóság a jelek szerint másodrendű ügynek tekinti a reá bízott vízgazdálkodási fejlesztési feladatokat. A Szovjetunió Iparfejlesztési Minisztériuma például az idén mindössze 80 százalékra teljesítette a vízgazdálkodási objektumok építési és szerelési munkálatainak 9 hónapos tervét; a nehézipari gyárépítési minisztérium 72 százalékra, a mezőgazdaságfejlesztési minisztérium pedig 76 százalékra teljesítette a tervet. A talajjavítók megrendeléseinek teljesítését minden kollektívának becsületbeli ügynek kell tekintenie.

Mint már a KB májusi plénuma megállapította, és mint az utóbbi évek gyakorlata is bebizonyította, a talajjavítási munkálatokra fordított állami beruházási eszközök helyes felhasználása a lehető legodaadóbb figyelmet igényli. Sok szempontból ettől függ az öntözött vagy lecsapolt földterületek használatbavételének üteme, határideje. Ha a pénzt és az eszközöket a legfontosabb objektumokra összpontosítjuk, akkor hamarabb jutunk a kívánt termékekhez, továbbá meggyorsul a ráfordítások megtérülése. Egyszerűen nem engedhetjük meg magunknak, hogy az eszközöket és az erőket túl sok objektumra forgácsoljuk szét, és nem húzhatjuk el hosszú évekre az építkezéseket. Nem kell titkolnunk, hogy egyelőre küszködünk ilyen bajokkal.

Minden támogatást megérdemel azoknak a kolhozoknak és szovhozoknak a kezdeményezése, amelyek saját erőből végzik el a talajjavítási munkálatokat. 1966-ban és 1967-ben az országban a kolhozok és a szovhozok saját erejükből 157 000 hektárt tettek öntözhetővé. Nagy víztárolókat építettek és sokat tettek földjeik öntözéséért többek között a krasznodarszki terület kanyevi körzetének, a sztavropoli terület izobanyeni körzetének, a krimi terület krasznogvargyejszkoí körzetének és a donyeci terület marinykai körzetének gazdaságai. A kolhozoknak és szovhozoknak segíteni kell a

tervek kidolgozásában, s el kell látni őket a talajjavítási munkálatokhoz szükséges anyagokkal és gépekkel. A jelek szerint ezt az állami tervek összeállításakor is figyelembe kell venni.

A talajjavítás sokoldalú, nagy kérdés. Ahhoz, hogy kellően figyelembe vegyük a mezőgazdaság és más gazdasági ágazataink érdekeit a föld-, a víz- és energia-tartalékok felhasználásában, szükséges, hogy a Szovjetunió Állami Tervbizottsága, a mezőgazdasági minisztérium, a talajjavítási és vízgazgálkodási minisztérium a szövetséges köztársaságok vezető szerveivel, valamint a tudósokkal és szakemberekkel együtt kidolgozzon egy 10–15 éves távlati tervet, és azt megvitatás céljából a KB elé terjessze. Ebben a tervben meg kell határozni a talajjavítási munkálatok lebonyolításának sorrendjét az ország különböző övezeteiben, a folyók energiájának újrafelosztását, foglalkozni kell a vízi energetika fejlesztésével. Ezeknek és más kérdéseknek az alapos kidolgozása, a távlati terv létrehozása szilárd tudományos alapra helyezne egy olyan hatalmas, országos fontosságú ügyet, amilyen a talajjavítás.

A XXIII. pártkongresszus hangsúlyozta a talajok szél- és vízerózió elleni védelme megszervezésének szükségességét. Ez igen fontos kérdés. Az utóbbi időben az ország számos keleti körzetében megkezdődött a munka a talajok szélerózió elleni védelmére. Külön agrotechnikai komplexumot hoztunk létre ezekben a körzetekben a mezőgazdasági kultúrák művelésére. A tudósok véleménye szerint Észak-Kazahsztánban és Szibériában mintegy 35–40 millió hektárnyi területen látszik célszerűnek ilyen talajvédelmi komplexum létrehozása. Mint látják, országunk szántóterületének csaknem egyötödéről van szó. Nagy területeken kell munkálatokat végezni a vízerózió elleni harc érdekében is.

Az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa tavaly határozatot hozott „A talajnak a szél- és vízerózió elleni védelmét szolgáló halaszthatatlan intézkedésekről”. A pártszervezeteknek és az állami szervezeteknek fáradhatatlanul ellenőrizniük kell és a gyakorlatban meg kell szervezniük ennek a határozatnak a végrehajtását. Országos méretekben kell küzdenünk a víz- és szélerózió ellen, mivel nagy mezőgazdasági körzetek földjének sorsáról van szó, amelyeken sok gabonát, valamint más növényi és állati termékeket állítanak elő.

A földeket nemcsak az eróziótól kell védeni, hanem a helytelen használattól is. Erre azért kell figyelmeztetni, mert még mindig előfordul rablógazdálkodás, a föld tékozlása. Több minisztérium és hatóság továbbra is értékes mezőgazdasági területeket, vetésterületeket, sőt öntözött földeket foglal el ipari és más objektumok céljaira, anélkül hogy erre égető

szükség volna. Gyakran maguk a kolhozok és szovhozok sem bánnak gazdaságosan a földdel.

Itt végre szigorú rendet kell teremtenünk. Fontos szerepet kell játszania itt a földtörvénynek, amelynek tervezetét most vitatja meg a közvélemény, és amelyet a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa elé fognak terjeszteni megvitatásra.

A mezőgazdaság jelene és jövője elszakíthatatlanul összefügg a technikai ellátottsággal. Maximálisan meg kell gyorsítani az áttérést a részleges gépesítésről a mezőgazdaság valamennyi ágazatának komplex gépesítésére, mivel ez az alapja a munkatermelékenység és a társadalmi termelés hatékonysága növelésének.

A fő mezőgazdasági termelési ágak komplex gépesítésének befejezése érdekében jelentős mértékben növelni kell a traktor-, a kombájn-, a tehergépkocsi-, az exkavátor-parkot, továbbá a többi mezőgazdasági és talajjavító gép mennyiségét. Alaposan fokozni kell a villamos energia felhasználását a mezőgazdaságban.

Most sokat teszünk a mezőgazdasági gépek gyártásának növeléséért. Épül a pavlodari traktorgyár, Kovelben, Umányban üzem épül az állattenyésztő gazdaságok gépeinek és berendezéseinek gyártására. Korszerűsítik az altáji, harkovi, volgográdi és minszki traktorgyárat, a rosztovi mezőgazdasági gépgyárat és a krasznojarszki kombájngyárat, és velük több más mezőgazdasági gépgyártóüzemet.

Ezek az intézkedések azonban távolról sem elegendők a mezőgazdaság komplex gépesítéséhez. Az Állami Tervbizottság most dolgozik a következő öt éves terv ellenőrző számainak tervén. Az új öt éves tervnek a traktor- és mezőgazdasági gépgyártás továbbfejlesztését szolgáló intézkedéseket kell tartalmaznia, tekintettel a mezőgazdaság növekvő gép-, berendezés- és alkatrész-szükségletére.

A mezőgazdaság valamennyi ágának komplex gépesítése megköveteli a gépek technikai színvonalának emelését. Sajnos számos gép technikai és gazdasági mutatóit tekintve nem felel meg a modern mezőgazdasági termelés szabta követelményeknek. Az országban 224 millió hektár szántóterület van, és nem mindegy, mivel, milyen technikával művelik meg ezt a területet. Főként a traktorok teljesítménye nem kielégítő.

Jelenleg a kolhozokban és a szovhozokban legelterjedtebb a 75 lóerős traktor. A Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériumának és az Összszövetségi Agrotechnikai Trösztnek a munkatársai kiszámították, mi történnék, ha ezeket a traktorokat legalább 150 lóerősekkel cserélnék fel.

Íme a számítás eredménye: a most működő traktorok teljesítményének megduplázása esetén a gazdaságokban a traktorok számát kb. egyharmadára lehetne csökkenteni, a traktorok és a hozzájuk kapcsolódó gépek gyártásán mintegy 2,5 millió tonna fémeket lehetne megtakarítani, 400 millió rubellal lehetne csökkenteni a gépek beszerzésére szolgáló egyidejű beruházásokat és 40 százalékkal a gépkezelő-szükségletet. Mint látják, ez az államnak, a kolhozoknak és a szovhozoknak nem kis hasznot hozna.

A harkovi traktorgyár most készül egy 150 lóerős traktor gyártására. Segíteni kell a gyárt kollektívájának, hogy minél hamarabb megkezdhesse a traktortípus kibocsátását, és ezzel új traktort adhasson a kolhozoknak és a szovhozoknak. Az elkövetkező években bővíteni kell a leningrádi Kirov-gyárban a K-700-as nagy méretű kerek traktorok gyártását, amelyek különösen sztyeppe körzetekben bizonyultak használhatóknak.

Ugyanakkor napirendre kell tűzni a 200–250 lóerős vagy ennél is nagyobb teljesítményű, nagy méretű mezőgazdasági rendeltetésű lánctalpas traktor tervezését és gyártását is. A traktor- és mezőgazdasági gépgyártási minisztériumnak meg kell gyorsítania a munkát a nagy teljesítményű traktoroknak megfelelő gépek és szerszámok előállításáért.

Hamarosan befejeződik a „Szibirják”, a „Nyiva” és a „Kolosz” nevű új gabonabetakarító kombájnok kipróbálása. Ezeknek a termelékenysége jóval magasabb, mint a most gyártottaké. Intézkedéseket kell tenni, hogy ezek a kombájnok minél előbb megjelenjenek a kolhozok és a szovhozok földjein.

A gyapottermesztő kolhozoknak és szovhozoknak tervezték a termelékenyebb négysoros gyapotszedőgépet. Jelentős mértékben növelni kell ezeknek a gépeknek a gyártását, mivel a gyapot kétharmadát még ma is kézi erővel takarítják be. A gyártóknak ki kell elégíteniük a hegyi földművelés gépszükségletét is.

Nagy figyelmet kell fordítanunk az állattenyésztés gépesítésére. Mint tudjuk, ebben az ágazatban a munkaigényes folyamatok gépesítettségi szintje rendkívül alacsony, és a gazdaságok többségében egyelőre a kézi munka van túlsúlyban. Még az új gazdaságok között is sokban hiányoznak a gépesítéshez szükséges eszközök.

Az állattenyésztés gépesítésében tapasztalható lemaradás oka azokban a hiányosságokban keresendő, amelyek a megfelelő gépek és berendezések gyártásának megszervezésében mutatkoznak. Ennek a termelésnek a volumene nagymértékben elmarad a kolhozok és szovhozok növekvő szükségleteitől.

Nemrégiben a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Ipari, Közlekedési

és Postaügyi Bizottsága megvitatta az állattenyésztő gazdaságok gépesítésének kérdését. E bizottság nagy és igen hasznos munkát végzett. Javaslatait figyelembe kell venni a népgazdasági tervben is.

A termés betakarításának időszakában a népgazdaságnak nagy mennyiségű tehergépkocsit kell mozgósítania a falu megsegítésére. A mezőgazdaságban évente 3–4 hónapon át mintegy 600 000 erre a célra kivont gépkocsi működik. A mezőgazdasági termelés növekedésével a szállítás kérdése egyre jelentősebbé válik. Ezt látnunk kell és idejében meg kell tennünk a szükséges lépéseket. Ezt a problémát úgy kell megoldanunk, hogy növeljük a falu számára gyártott speciális gépek mennyiségét. Ezeknek a gépeknek jó járóképességűeknek és különböző terhek szállítására alkalmasnak kell lenniük.

Egyidejűleg a kolhozokban és szovhozokban, különösen a gazdaságon belüli szállításoknál, jobban ki kell használni a kerekes traktorokat. Most az országban kb. egymillió kerekes traktor van. Ezeket főleg mezei munkára használják, mint szállítóeszközöket gyakran azért nem tudják alkalmazni, mert nincs hozzájuk pótkocsi. A tapasztalat azt mutatja, hogy egy traktor teljes kihasználásához traktoronként kb. két pótkocsira van szüksége a gazdaságnak, most pedig a kerekes traktoroknak egy pótkocsijuk sincs. Ha gyorsan növelnénk a pótkocsik gyártását, jelentősen csökkenthetnénk a népgazdaságban meglevő teherszállítási nehézségeket.

Figyelembe véve ennek az ügynek az állami fontosságát, szükségesnek tartjuk, hogy olyan üzemeket építsünk, amelyek évente legalább 300 000 mezőgazdasági teherszállításra alkalmas traktor-pótkocsit tudnak gyártani. Ezt a feladatot minél gyorsabban meg kell oldanunk.

A tudósoknak, a tervezőknek, az ipari minisztériumok szakembereinek a legközelebbi években számos mezőgazdasági és talajjavítógépet kell alkotniuk, és meg kell szervezniük ezek gyártását. Ezzel kapcsolatban, itt, a plénumon kell szólni arról a nálunk meggyökeresedett teljesen helytelen gyakorlatról, hogy hosszú ideig húzzák-halasztják a korszerű technika kidolgozását, elsajátítását és bevezetését. Az utóbbi években a tudósok és tervezők több mint 230 féle új mezőgazdasági gépet alkottak, amelyek már kiállták a próbát a megfelelő állami intézményeknél, és már régen gyártani kellene őket. Ezeknek a gépeknek a felét azonban egyelőre még nem gyártják.

Ebben a tekintetben nálunk gyöngye a fegyelem. Amikor összeállítják a népgazdasági tervet, a minisztériumok többnyire ellenvetés nélkül elfogadják az új technika alkalmazásával kapcsolatos feladatokat, megkapják ehhez a szükséges eszközöket, majd a feladatokat nem teljesítik.

Mint a Szovjetunió Állami Tervbizottsága közli, 1967-ben a traktor- és mezőgazdasági gépgyártási minisztérium nyolc gyártásra szánt traktor-modell közül hatnak nem kezdte meg a sorozatgyártását. Ez a minisztérium lazán ellenőrzi a tervezőirodák és több hozzá tartozó szervezet és vállalat munkáját, és ennek következtében a mezőgazdaság nem jut hozzá a nélkülözhetetlen új gépekhez. Tavalý az építési, útépitési és kommunális gépgyártási minisztérium sem teljesítette az új öntözőtechnika bevezetésére vonatkozó feladatait. Hasonló a helyzet az új technika bevezetése és a technológiai folyamatok elindítása terén a vegyipari minisztériumban is. Ennek véget kell vetni. A technikai haladástól függ a társadalmi termelés hatékonyságának növekedése a népgazdaság valamennyi ágában. A minisztériumoknak és személy szerint a minisztereknek viselniük kell a felelősséget az új technika bevezetéséért.

Az új gépek megalkotásának lépést kell tartania a mezőgazdasági termelés növekvő szükségleteivel. Igen fontos megerősíteni és támogatni a tervezőirodákat. A traktor-, a mezőgazdasági és talajjavító gépgyártásban nyilvánvalóan célszerű gépcsoportonként főkonstruktőröket kinevezni, akik felelősséggel tartoznak az államnak korszerű mezőgazdasági berendezések kidolgozásáért. Jobban kellene díjaznunk azokat a tervezőket és kollektívákat, amelyek új, korszerű mezőgazdasági gépeket alkotnak, méghozzá rövid idő alatt. Erre vonatkozóan határozatokat kell kidolgozni, ahogyan ez az ipar más ágaiban már megtörtént.

Tanulmányozni kell és meg kell oldani azt a kérdést, hogy a tervezőintézetek és a minisztériumok, vagyis a traktorok, mezőgazdasági és talajjavító gépek megrendelői közötti közvetlen gazdasági kapcsolatokat megerősítsék az elszámolási szerződések alapján. A fogyasztók megrendelhetnek és finanszírozhatnak a nekik leginkább szükséges gépek tervezését.

Jóval nagyobb figyelmet érdemel a mezőgazdaság távlati technikai ellátása, egy sor munka automatizálása is. Már most gondolnunk kell a holnapi gépekre, a jövőbeni gépesítésre, amely elvileg új folyamatokon, új energia- és anyagfajtákon alapul.

Nagy feladatokat tűzünk ki a mezőgazdaság termelésének növelésében, ez pedig szükségessé teszi, hogy számottevően megjavítsuk a termékek átvételével és feldolgozásával foglalkozó ipar munkáját, és ezzel kapcsolatban bonyolult kérdéseket oldjunk meg.

Mint tudják, újból és újból szembekerülünk azzal, hogy egyes helyeken a húsfeldolgozó, másutt a tejfeldolgozó vállalatok kapacitása nem kielégítő. Sehol sincs elegendő hűtőgép. Számos feldolgozó ipari vállalat

berendezései elavultak, alig vezetnek be új technológiákat. Az országban új elevátorok, raktárak, magtárak épülnek, a mezőgazdasági termékek tárolásában azonban továbbra is súlyos nehézségeink vannak.

Nem nyugodhatunk bele abba, hogy a feldolgozó ipari vállalatok fejlesztési tervei évről évre teljesítetlenül maradnak. Így például idén a Szovjetunió Könnyűipari Minisztériumának építkezéseinek a kilenchrónapos építési-szerelési tervet csak 84 százalékra, a Szovjetunió Élelmiszeripari Minisztériumáéin 78 százalékra, a Szovjetunió Hús- és Tejipari Minisztériumáéin pedig csak 77 százalékra teljesítették. Az össz-szövet-ségi minisztériumok és hatóságok, továbbá a helyi szervek tegyenek lépéseket, hogy a rendelkezésükre bocsátott eszközöket teljesen felhasználják, és hogy a termékek feldolgozását, tárolását szolgáló új létesítményeket idejében üzembe helyezzék.

A népgazdasági tervek összeállításakor jóval nagyobb figyelmet kell fordítanunk a mezőgazdasági termékeket és nyersanyagokat átvevő és feldolgozó ipar fejlesztésére, anyagi-műszaki bázisának erősítésére. Nagy jelentősége van a feldolgozó vállalatok és a raktári kapacitás megfelelő elhelyezésének. Határozottan arra kell törekednünk, hogy ezek a termelés helyéhez közel épüljenek. Minden támogatást megérdemel azoknak a kolhozoknak és szovhozoknak a kezdeményezése, amelyek maguk építenek zöldség-, gyümölcs és más mezőgazdasági nyersanyag-feldolgozó üzemeket, továbbá szakosított raktárakat. Az állami szervezeteknek mindenfajta támogatást meg kell adniuk nekik.

Több ízben javasolták, hogy a begyűjtő szervek és a feldolgozó vállalatok közvetlenül a kolhozokban és szovhozokban vegyék át a mezőgazdasági termékeket. Úgy tűnik, hogy ezt azonnal igen nehéz volna megoldani, de már most intézkedéseket kell tenni, hogy áttérhessünk a begyűjtő szervek és a feldolgozó ipari vállalatok specializált szállítással összekapcsolt termékátvételének a rendszerére.

Engedjék meg, hogy röviden kitérjek a falusi építkezések kérdéseire is. A kolhozokban és a szovhozokban évről évre több a termelés céljait szolgáló létesítmény, lakás, illetve közművelődési és szolgáltató intézmény épül. Kialakult a helyi építőipari bázis. Be kell azonban ismernünk, hogy nem fordítunk kellő figyelmet a falusi építkezésekre. Az erre a célra szánt beruházási eszközöket nem használják fel teljesen. A mostani év kilenc hónapja alatt például a falusi építési és szerelési munkálatokra szánt összegből 159 millió rubelt nem költöttek el. Mint tudjuk, a szövet-séges köztársaságokban már több éve működnek falufejlesztési minisztériumok, ezek közül azonban sok nem igazolta a hozzá fűzött reményeket.

Alapvetően változtatnunk kell a falusi építkezések iránti viszonyunkon. Azonkívül, hogy intézkedéseket teszünk annak érdekében, hogy a falusi beruházási terveket feltétlenül teljesítsék és az e célra rendelkezésre bocsátott eszközöket felhasználják, nagy figyelmet kell fordítanunk az építővállalatok és a tervezőintézetek megerősítésére és a helyi építőanyaggyártás fejlesztésére.

Az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa nagy jelentőséget tulajdonít a falusi építkezések megjavításának, és nemrég határozatot hozott, amelyben megszabta a falvak jó lakás-, kulturális és szolgáltatási körülményekkel rendelkező közművesített településekké való fokozatos átalakításának fő irányait. Ennek a feladatnak a megoldása sok időt és nagy erőfeszítéseket igényel. A falufejlesztés kérdéseinek állandóan a párt- és a szovjet szervek figyelmének a középpontjában kell állniuk.

A kolhoz- és szovhoztermelés fejlesztéséért sokat tesz a szovjet tudomány. A párt és a nép nagyra értékeli a mezőgazdaságban dolgozó kutatók munkáját. Ám azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a mezőgazdasági tárgyú tudományos kutatások színvonala és terjedelme még nem mindig felel meg a fejlődésünk támasztotta megnövekedett követelményeknek.

Állandóan gondoskodnunk kell arról, hogy a tudósok eredményes munkájához meglegyen minden szükséges feltétel. Ennek érdekében az SZKP KB és a Szovjetunió Minisztertanácsa az utóbbi időben fontos határozatokat hozott. Itt a mezőgazdasági tudományos kutatómunkák további javításával és fejlesztésével, továbbá a magnemesítés javításával kapcsolatos határozatokra gondolok. Úgy halljuk az elvtársaktól, hogy ezeket a határozatokat az intézetek és kísérleti állomások munkatársai, a kolhozok és a szovhozok örömmel fogadták. Megvalósításuk kétségkívül hozzá fog járulni a kutatások hatékonyságának növeléséhez és a mezőgazdaság tudományos-technikai haladásának meggyorsításához.

A mezőgazdasági dolgozók különösen érdekeltek abban, hogy tudósaink gazdag termést ígérő növényféléseket nemesítsenek és nagy hasznót hajtó szarvasmarha- és baromfifajtákat tenyésztenek ki. Reméljük, hogy a kutatók a jövőben még eredményesebben foglalkoznak a mezőgazdaság műszaki színvonalának emelésével és a kolhozokban és szovhozokban folyó gazdasági munka tökéletesítésével kapcsolatos problémák megoldásával. Nagy figyelmet igényel a növényi kártevők és betegségek elleni harc hatékony módszereinek, kiváltképp a biológiai módszereknek a kidolgozása. A mezőgazdaságnak ebben nagy segítséget kell

kapnia más tudományágak szakembereitől, hiszen tudjuk, hogy ma a mezőgazdasági termelés sikeres fejlődése elképzelhetetlen a matematika, a fizika, a kémia, a biológia és más tudományok eredményeinek hatékony felhasználása nélkül.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a szocialista országok közötti tudományos-műszaki együttműködés további bővítésének és elmélyítésének. Bulgáriában, Csehszlovákiában, Lengyelországban, Magyarországon, az NDK-ban, Romániában és más országokban, akárcsak nálunk, sok érdekes eredmény született a mezőgazdasági kutatómunka során: új, termelékenyebb gépeket terveztek, új trágyafajták alkalmazását vezették be, kedvező tulajdonságú növényfajtákat és állatfajokat tenyésztettek ki. Nagy munka folyik a mezőgazdasági termelés hatékonyságának növelése érdekében is. A széles körű tapasztalatcsere, erőfeszítéseinek egyesítése, az élenjáró gyakorlat és a tudományos eredmények kölcsönös felhasználása minden szocialista országnak lehetővé teszi, hogy meggyorsítsa a mezőgazdaságban a tudományos-technikai haladást és jelentősen növelje a termelékenységet.

Összefoglalva a mezőgazdaság mai helyzetéről és az azokról a követelményekről mondottakat, amelyeket a kommunista építés támaszt ezekkel az ágazatokkal szemben azt mondhatjuk – mint már hangsúlyoztam –, hogy a párt irányvonala és egész gyakorlati tevékenysége ezen a téren azt célozza, hogy a lehető legrövidebb időn belül új technikával lássuk el a mezőgazdaságot. Terveink olyan kemizálási, talajjavítási, és komplex gépesítési intézkedéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a mezőgazdasági termelést az országunkban folyó kommunista építésnek megfelelő színvonalra emeljük.

A mezőgazdaság ellátása új technikai felszereléssel természetesen nagy beruházásokat követel az államtól és a kolhozoktól. Erről sosem szabad megfeledkeznünk, és meg kell találnunk a lehetőséget, hogy kiharcoljuk nemzeti jövedelmünkől azokat az eszközöket, amelyek a falu szükségleteinek kielégítéséhez szükségesek, és biztosítják a népgazdaság valamennyi ágának harmonikus fejlődését. Ezt kell szem előtt tartanunk a most következő ötéves népgazdasági terv kidolgozásakor.

III. A MEZŐGAZDASÁG HELYZETÉNEK NÉHÁNY KÉRDÉSE

Engedjék meg, hogy kitérjek a mezőgazdaság helyzetének néhány gazdasági vonatkozására. Az utóbbi évek tapasztalatai azt mutatták, hogy helyes a mezőgazdasági termékek szilárd terveken és a terven

felüli gabonaeladás anyagi ösztönzésén alapuló átvételének elve. A szilárd tervek megállapítása, kiegészítve a terven felüli fölvasárlással, lehetővé teszi az ország élelmiszer- és nyersanyagszükségletének teljesebb kielégítését, s biztosítja a szükséges gazdasági feltételeket a kolhoz- és szovhoztermelés szüntelen fejlődéséhez.

A párt Központi Bizottságának Politikai Bizottsága úgy véli, hogy ezt az elvet kell követni a továbbiakban is.

Ahhoz, hogy a kolhozok és szovhozok jobban lássák a gazdaságfejlődés jövőjét, jól megtervezhessék a termelést, kidolgozhassák az agronómiai, szervezési, technikai és egyéb intézkedések rendszerét, célszerű idejében megszabni a gabona és más termékek felvasárlásának tervét a most következő öt évre.

A Politikai Bizottság azt javasolja a plénumnak, hogy a most következő ötéves tervben (1971–1975) körülbelül olyan szinten tartsuk fenn az állami gabonafelvasárlás tervét, amilyen a mostani ötéves tervben van, és csak szükség esetén módosítsuk egyes köztársaságokra, területekre, vidékekre vonatkozóan.

A rizsfelvasárlás tervét célszerű külön megszabni. Mivel évente mind több öntözött területet vonunk be a rizstermesztésbe, a tervnek is évről évre növekednie kell.

Ha a Központi Bizottság plénuma elfogadhatónak tartja ezeket a javaslatokat, akkor meg lehet bízni a Szovjetunió Minisztertanácsát, hogy a jóváhagyott elveknek megfelelően dolgozza ki az egész ország és a szövetséges köztársaságok mezőgazdasági termékfelvasárlási tervét, és terjessze ezt be megvitatás céljából.

A jelek szerint körülbelül egy évet fog igénybe venni, hogy a köztársaságokban, a különböző területeken és körzetekben a felvasárlási tervet kidolgozzák és eljuttassák a gazdaságokhoz. Ily módon 1970 elejére minden gazdaságnak meglesz a jóváhagyott és szilárd mezőgazdasági termékfelvasárlási terve az 1971–1975-ös időszakra.

A tervező és a mezőgazdasági szerveknek, a kolhozoknak és a szovhozoknak a következő ötéves terv kidolgozásakor jobban szem előtt kell tartaniuk a termelésnövelés tartalékait, át kell gondolniuk a gazdaság szakosításának kérdéseit. A szakosítás kétségkívül helyes út a mezőgazdasági termelés hatékonyságának növeléséhez, és ezért bevezetéséhez tevékenyebben hozzá kell fogunk. Természetesen ebben a dologban nem követhető semmiféle séma, figyelembe kell venni a helyi körülményeket és azokat a kedvező tapasztalatokat, amelyek az Oroszországi SZFSZK, Ukrajna és más köztársaságok számos területén felhalmo-

zódtak. A szakosodás tapasztalatainak tanulmányozására és általánosítására több figyelmet kell fordítaniuk az össz-szövetségi és köztársasági mezőgazdasági minisztériumoknak és tudományos intézményeknek.

Az állam terven felül továbbra is jelentős mennyiségű gabonát és más terméket fog felvásárolni. Mint önök is tudják, annak érdekében, hogy a kolhozokat és a szovhozokat a gabona termelésnövelésére és az államnak történő terven felüli eladására ösztönözzük, a búza és más gabonafélék felvásárlási árához terven felüli eladásnál 50 százalék felárat állapítottunk meg. Az ösztönzésnek ez a rendje érdekeltté teszi a gazdaságokat a termelés növelésében, és így elősegíti azt, egyszerű, jól megértik a kolhozparasztok és a szovhozok dolgozói.

Sok elvtárs javasolta, hogy a terven felüli gabonafelvásárlás ösztönzésének kialakult rendszerét alkalmazzuk néhány más mezőgazdasági termékre is. Ez a javaslat méltó a figyelemre. Széles körben alkalmaznunk kell a mezőgazdasági termékelvásárlás növelése érdekében ezt a hatásos gazdasági ösztönzőt. Ha ezt a javaslatunkat jóváhagyják, akkor meg kell bízunk az illetékes szerveket, hogy a már meglevő gyakorlatot figyelembe véve dolgozzák ki a megfelelő rendszert.

Helyi szervek javasolták, hogy a szovhozok a terven felüli termésért kapott felárból származó jövedelem egy részét fordítsák munkásaik, a gazdaság szakembereinek és vezetőinek további ösztönzésére. Véleményünk szerint ez a javaslat figyelemre méltó és támogatni kellene. Egy ilyen rendszer elő fogja segíteni a szovhozdolgozók aktivitásának még nagyobb növelését. Ami a kolhozokat illeti, azok alapszabályuk értelmében az ilyesfajta kérdéseket a közgyűlésen vitatják meg.

Néhány megjegyzés a mezőgazdasági termékek áráról. A márciusi plénum után megszabott felvásárlási árakból a kolhozok és szovhozok többségének megtérülnek a termelési költségei, sőt lehetővé válik számukra a bővített újratermeléshez szükséges felhalmozás. A Politikai Bizottság úgy véli, hogy a most következő időszakban nagyjából fenn kell tartani az érvényben levő felvásárlási árakat. Néhány módosítást azonban célszerű bevezetni. Mindenekelőtt rendezni kell a zöldség-, a gyapot és a baromfihús-árakat. Jobban érdekeltté kell tenni a kolhozokat és a szovhozokat a kiváló minőségű mezőgazdasági termékek eladásában. Meg kell javítani az egyes termékek övezetek szerinti ár-differenciálását.

Figyelmet érdemel a gazdaságoknak a traktorok, a műtrágya és más eszközök szállításával kapcsolatos költségei kérdése is. Ezek a költségek sokkal inkább terhelik azokat a gazdaságokat, amelyek távol vannak a szállító üzemektől vagy a lerakatoktól. Célszerűnek látszik a kolhozok-

nak és a szovhozoknak egyenlő feltételeket nyújtani a különféle anyagok és felszerelések beszerzésére fordított kiadások tekintetében. Tovább tökéletesítendő a kolhozok jövedelemadójának rendszere is. Egyes javaslatok szerint helyesebb volna a gazdaságok rentabilitásától függő differenciált adóskálát megszabni.

A Szovjetunió Állami Tervbizottságának, a mezőgazdasági és pénzügyi szerveknek szakemberek bevonásával meg kell vizsgálniuk mindezeket a kérdéseket, és javaslatokat kell tenniük.

A Központi Bizottság márciusi plénumán, majd a XXIII. pártkongresszuson teljesen indokolatlannak minősítettük azt a törekvést, hogy számos kolhoz szovhózzá szervezzenek át. Megállapítottuk: a feladat nem az, hogy a gazdaság egyik szocialista formáját másikkal cseréljük fel, hanem az, hogy minden módon erősítsük és fejlesszük a társas gazdálkodás szervezetének mind kolhoz-, mind pedig szovhoz formáját. Ennek ellenére még mindig gyakran kérik, hogy kolhozokat szovhózzá szervezzünk át.

1957-től 1967-ig a szovhozok száma az országban több mint kétszerezése, 5900-ról 12 800-ra nőtt. 292 millió hektár mezőgazdasági területük van. A szovhozokhoz tartozik az ország szántóterületének 43 százaléka. Mint látják, a szovhoztermelés gazdaságunk hatalmas területe.

Mindazonáltal a Szovjetunió és a szövetséges köztársaságok mezőgazdasági minisztériumai, valamint a helyi szervek nem szentelnek kellő figyelmet a szovhozoknak. Sokuk nem dolgozik kielégítően, alacsonyak termelési és pénzügyi mutatóik.

Mindez arra kötelez bennünket, hogy a lehető legnagyobb figyelmet fordítsuk a szovhozok munkájára, hogy minden szovhoz magas termelékenységű és rentábilis gazdasággá változtassunk. Ez mindenekelőtt az OSZFSZK és a Kazah SZSZK vezető szerveire vonatkozik, mert ezeken a területeken összpontosul az ország szovhozainak kétharmada.

A talajjavítási munkálatok nagy lendülete magas követelményeket támaszt az ország vízgazdálkodási szervei iránt. Helyesen tettük, hogy megszerveztük a Szovjetunió Talajjavítási és Vízgazdálkodási Minisztériumát. Ez a minisztérium és helyi szervei rövid idő alatt nagyszabású munkát végeztek a vízgazdálkodási szervezet kialakításában, építő vállalatok alapításában és szakemberekkel való ellátásában. A minisztérium munkájában azonban még nincs minden rendben. Nem vállalnak kellően felelősséget a vízgazdálkodási munkák minőségéért és a talajjavítási rendszerek helyes működtetéséért. Mindmáig nem határolták el pontosan a vízgazdálkodási és a mezőgazdasági szervek hatáskörét.

Tovább kell javítani az Össz-szövetségi Mezőgazdasági Technikai Tröszt munkáját is. Több helyről jelezték, hogy nagy hiányosságok mutatkoznak a kolhozok és szovhozok technikai ellátásában. Azt is javasolták, kapjon az Össz-szövetségi Mezőgazdasági Technikai Tröszt megbízást arra, hogy saját eszközeivel megszervezze a gépek, alkatrészek, építő- és egyéb anyagok közvetlenül a gazdaságoknak történő szállítását, hogy gondoskodjék a berendezések felszereléséről, s így a kolhozok és a szovhozok úgyszólván üzemkészen kapják meg a felszereléseket.

Joggal vetik fel a mezőgazdasági termékek, főleg a zöldségfélék és gyümölcsök átvétele jobb megszervezésének kérdését is.

Adódnak nehézségek abból is, hogy a falun használatos gépek és berendezések gyártása túl sok minisztérium és hatóság között oszlik meg. Így például az állattenyésztési berendezések gyártásával több mint 150 vállalat foglalkozik, ezek közül 30 tartozik a Traktor- és Mezőgazdasági Gépgyártási Minisztérium hatáskörébe, a többi pedig 13 más minisztériumhoz és hatósághoz.

Ez a szétforgácsoltság akadályozza az állattenyésztés és takarmánykészítés gépesítésének folyamatát, mivel számos vállalatnak nincsenek e téren megfelelően képzett szakemberei, és gyakorlatilag nem tökéletesíti gyártmányait. A kis mennyiségben előállított termékek sokba kerülnek a gyáraknak, és ez növeli a gépek költségét. Ugyanez a helyzet a talajjavító berendezésekkel, amelyek gyártása 11 minisztérium és hatóság között oszlik meg.

A KB Politikai Bizottságának és a kormánynak a mostani plénumon elhangzó véleményeket tekintetbe véve meg kell vizsgálnia ezeket a kérdéseket, és meg kell hoznia a szükséges intézkedéseket.

Amint látják, számos feladatunk van még a mezőgazdaság terén. Nemcsak a népgazdaság egyik fontos ágának további felemelkedéséről van szó. Végső soron a szovjet társadalom szociális, kulturális és gazdasági fejlődésének nagy feladatait kell megoldanunk. A falusi termelőerők növekedése lehetővé teszi, hogy még tovább javítsuk minden dolgozó anyagi jólétét, új lehetőségeket nyújt falun a kultúra fejlődéséhez. Ugyanakkor a tervezett intézkedések megvalósítása a falusi lakosság munkáját is megváltoztatja, ez a munka mindinkább az ipari munka egy nemévé válik. Ha ezen az úton haladunk, fokozatosan megoldjuk a kommunizmus építésének egyik fő feladatát: megszűnnek a város és a falu közötti lényeges különbségek.

A mezőgazdaság anyagi-technikai megújítását célzó intézkedések megvalósításában nagy szerep hárul iparunkra. Figyelembe kell azonban

vennünk, hogy magának az iparnak a további fejlődése sok szempontból függ a mezőgazdaság sikereitől, attól, hogyan látja el a várost nyersanyaggal és élelmiszerrel, milyen mértékben biztosítja a falu a munkásosztály utánpótlását a gyárakban és az üzemekben.

Mint látják, a javasolt intézkedéseket közös törekvés hatja át: még tovább fokozni a szovjet nép jólétét, még inkább erősíteni a munkásosztály és a parasztság szövetségét, növelni szocialista hazánk erejét.

A mezőgazdaság nagy feladatait természetesen nem oldhatják meg csupán ennek az ágazatnak a dolgozói. A széles körű kemizálást és talajjavítást, a komplex gépesítést csupán a falusi dolgozók és a munkásosztály, a mezőgazdász kutatók és szakemberek, az ipari mérnökök és műszakiak, egyszóval valamennyi szovjet ember közös erőfeszítésével lehet megoldani.

A mezőgazdaság fellendítését célzó harcra elsősorban a pártszervezeteknek kell a dolgozókat mozgósítaniuk. Természetesen mindenekelőtt a falusi pártbizottságokról, a kolhozok és szovhozok pártalapszervezeteiről és az ott dolgozó kommunistákról kell beszélni. A párt már nem egyszer állította őket nagy feladatok elé, és ők a számos nehézséget leküzdve jól megoldották azokat. A falusi kommunisták seregének 5 millió tagja van. A falusi pártszervezeteknek az a feladata, hogy küzdjenek a jó termésért, az állattenyésztés magas hozamáért, a tudományos és technikai haladás meggyorsításáért és a magas munkatermelékenységért.

A pléniumunk határozatainak megvalósításáért vívott harc első sorai-
ban kell küzdeniük az ipari pártszervezeteknek is. Mindenekelőtt a mezőgazdasági gépgyártó vállalatok pártszervezeteire, a traktor, gépkocsi-, vegyi- és építőipari vállalatok, a tudományos kutatóintézetek és más a mezőgazdasággal kapcsolatban álló intézmények pártszervezeteire gondolok. Kell-e mondanom, milyen sok függ eredményes munkájuktól?

Valamennyi sikerünk döntő feltétele volt és marad mindig is a káderek helyes kiválasztása, képzése és nevelése. Kádereink nagy munkát végeznek. Az élet alapos ismereteket követel tőlük, különösen a gazdaság, a tudomány és a technika terén. Ezért a pártszervezetek legfontosabb feladata a vezető káderek képzésével és továbbképzésével kapcsolatos rendszeres munka; iskolák, tanfolyamok, szemináriumok szervezése, továbbá az ismeretek tökéletesítésének, a tapasztalatok bővítésének egyéb formái révén. Időben kell gondoskodnunk arról is, hogy a felsőoktatási intézményekben, a technikumokban, az ipari tanulóintézetekben elegendő közép- és felsőfokú végzettségű szakembert, mezőgazdasági szakmunkást képezzenek. Távlati tervet kell készíteni ezek képzéséről, átképzéséről.

Több kiváló munkást és kolhoztagot kell vezető munkakörbe helyezni a párt-, az állami és a gazdasági szervezetekben. Erőteljesebben kell támogatni a nőket. Faluhelyen még mindig nagyon kevés a női gazdasági vezető, brigád-, telep- és osztályvezető. Az eddiginél több nőtől kell falusi gépesítési szakembert képezni. Általában több gondot kell fordítani arra, hogy a falusi nőknek jobb, kedvezőbb munka- és életkörülményeket teremtsünk.

A falusi párt- és politikai munka egyik legfontosabb területe az ifjúsági munka. Plénunk határozatai, mezőgazdasági terveink új távlatokat és lehetőségeket nyitnak meg az ifjúság, mégpedig nemcsak a falusi, hanem a városi ifjúság előtt is. Önök, elvtársak, megértik, sok mezőgazdasági szakembert, mérnököt és technikust, gépkezelőt és mezőgazdasági vegyészt, talajjavítót, építőt és más szakembert igényel a mezőgazdaság továbbfejlesztésének beszámolóinkban kifejtett programja.

A párt számít arra, hogy ifjúságunk méltóképpen hozzájárul a mezőgazdaság fejlesztéséhez. A fiatalság, amelynek megvannak a tudományos alapismeretei, pezsgő energiájával és tudásszomjával, minden új iránti fogékonyságával a falu jövőjének záloga. Nem szabad sajnálni sem időnket, sem erőnket arra, hogy az ifjúságot neveljük, foglalkozzunk vele.

A pártszervezeteknek még lendületesebb politikai munkát kell folytatniuk a tömegek között. A néphez fordulni, a népre támaszkodni – ez pártunk kipróbált módszere, a kitűzött cél elérésének helyes útja. A politikai munkának szoros kapcsolatban kell állnia az élettel. Valóban hevítenie kell az embereket, új munkaeredményekre kell lelkesítenie őket. Mind tovább kell fokoznunk a szocialista verseny jelentőségét, állandó figyelmet kell rá fordítanunk, új érdekes versenyformákat kell találnunk, széleskörűen be kell mutatnunk a legkiválóbb munkásokat. Ebben nemcsak a pártnak jut fontos szerep, hanem a szakszervezeteknek és sajtónknak is.

A tömegek között dolgozni annyit jelent, mint gondoskodni a dolgozókról, hétköznapi jólétükről, az egész falusi élet kultúráltságának növeléséről. Ebben az irányban sokat tettünk az utóbbi időben. Több okból következően, köztük a nem kielégítő figyelem miatt, azonban a falu kulturális és szolgáltatási ellátásában még számos megoldatlan feladat van. Minden módon fejleszteni kell és nagyobb mértékben kell kielégíteni a falusi dolgozók szellemi és életmódbeli igényeit – ez minden pártszervezet és állami szerv, a szakszervezet, a Komszomol és az egész szovjet társadalom magasrendű kötelessége.

A kolhozok és szovhozok munkájában, a falusi élet egész területén

nincs olyan kérdés, amely ne tartoznék feladatkörünkhöz. Még magasabbra kell emelnünk a pártszervezetek munkájának színvonalát – a Központi Bizottságtól a párt területi, körzeti bizottságaiig és alapszervezeteiig. Mezőgazdaságfejlesztési terveink realitása nem csupán az anyagi lehetőségeken, a gazdaság és az ország tudományos-technikai haladásának elért szintjén alapszik. Nagyban függ a jól megszervezett politikai munkától, amelyet a pártnak és minden osztagának a tömegek, a nép körében kell folytatnia.

A Központi Bizottság mostani plénümán a mezőgazdaság további fejlődésével kapcsolatban megvizsgált kérdéseknek hatalmas országos jelentősége van. A plénüm határozatai gyakorlati munkánk programjául szolgálnak.

A párt a szovjet nép segítségére támaszkodva minden erejét latba veti annak érdekében, hogy mezőgazdaságunk ismét előrelépjen, s maradéktalanul kielégítse népünk és államunk növekvő szükségleteit.

A TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI HALADÁS A KOMMUNISTA ÉPÍTÉS MEGGYORSÍTÁSÁNAK LEGFŐBB FORRÁSA

FELSZÓLALÁS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1968. december 9.]

A soron levő népgazdaságfejlesztési feladatok meghatározása, a népgazdasági tervek évenkénti összeállítása és kidolgozása pártunk társadalomirányító munkájának igen fontos része, konkrét megnyilvánulása a párt vezető szerepének a kommunista építésben...

Az ország 1969-es népgazdaságfejlesztési tervének és költségvetési tervezetének megvitatását az jellemezte, hogy valamennyien a lehető legjobb megoldását kerestük az ipari és mezőgazdasági termelés fokozásában, a beruházásban, a lakosság életszínvonalának növelésében, az ország védelmi képességének megszilárdításában mutatkozó számos bonyolult feladatnak, az jellemezte, hogy azt az optimális tervet kerestük, amely magában foglalja az ország gazdasági potenciáljának jelentős növelését és egyúttal a nép életszínvonalának lényeges emelését, a népgazdaság minden ágának, a különféle gazdasági körzeteknek, a szövetséges és autonóm köztársaságoknak arányos fejlesztését, és ami a legfontosabb – olyan tervet kívántunk készíteni, amely megfelel a XXIII. pártkongresszus iránymutatásának.

Nem titok, hogy ebben a munkában számos nehézséggel kell megküzdenünk. Önök jól tudják, hogy a fontos feladatok közül ki kell választanunk a legfontosabbakat, a megoldásra érett kérdések közül az elsőbbségre méltókat. Ugyanakkor gondoskodnunk kell az egész népgazdaság harmonikus fejlődéséről, és nem szabad figyelmen kívül hagynunk a társadalmi fejlődés egyetlen lényeges oldalát sem.

Úgy véljük, az 1969-es népgazdasági terv és állami költségvetési tervet kidolgozásakor végzett munkánk megengedi, hogy bizonyossággal mondhassuk: ez a két az SZKP Központi Bizottságának plénuma elé megvitatásra előterjesztett dokumentum megfelel a XXIII. pártkong-

resszuson kidolgozott irányelvek szellemének. Bennük a szovjet társadalom fokozatos fejlődésének, gazdasági és kulturális felemelkedésének egészséges irányzata nyilvánul meg. Az ország gazdasági életének a jövő évre vonatkozó e legfőbb dokumentumaiban az éppen időszerű feladatok jó összhangban állnak a párt gazdaságpolitikájának fő irányjaival.

Nyikolaj Bajbakov elvtárs beszámolt az SZKP Központi Bizottsága plénumának azokról az alapvető feladatokról, amelyeket az ipari termelés, a mezőgazdaság és a beruházások területén meg kell oldanunk. Engedjék meg, hogy ezekre ne térjek ki. Természetesen ez is igen fontos, és az SZKP Központi Bizottsága a terv és a költségvetés vitájában figyelembe vette, hogy országunk 1969-ben a nyolcadik ötéves terv teljesítésének döntő szakaszába lép. A pártszervezeteknek, a szovjetszerveknek és a gazdasági vezetőknek maximális erőfeszítéseket kell tenniük, hogy ezt a tervet teljesítsük.

Ennek a feladatnak a sikeres megoldása mindenekelőtt a gazdaság pártirányításának színvonalától függ. A pártszervezetek legmagasabb rendű feladata a tömegeket önfeláldozó munkára serkenteni, elősegíteni alkotó kezdeményezésük fejlesztését, fokozni részvételüket a termelésirányításban. Ezt a munkát most új szintre kell emelnünk.

A pártszervezeteknek – mit sem csökkentve gondoskodásukat a termelés növeléséről – az iparban, az építőiparban és a többi népgazdasági ágban a legfőbb figyelmet a munka minőségi mutatóinak javítására kell fordítaniuk. Csak ily módon növelhetjük tovább a termelés hatékonyságát, ez pedig gazdasági életünk fejlődésének egyik fő feladata. Nem kevésbé fontos szerepet kell játszaniuk a pártszervezeteknek a népgazdaságirányítási mechanizmus tökéletesítésében, a tudományos munkaszervezés következetes megvalósításában. Szakadatlanul elemezni kell a vállalatok és gazdasági egyesülések tevékenységét, általánosítani kell a legjobb tapasztalatokat, elő kell segíteni elterjedésüket, még többet kell tenni azért, hogy a dolgozók állampolgári felelősséget érezzenek közösségük munkájának eredményéért, a termelés rentábilis voltaért, a márka becsületéért.

Ezt a nagyszabású munkát, természetesen össze kell kapcsolni a párt alapvető ideológiai feladatának végrehajtásával, a dolgozók kommunista szellemű nevelésével. A magasfokú marxista-leninista eszmeiség, a munka, az állampolgári kötelességek öntudatos vállalása az egyik legfontosabb feltétele mindama feladatok sikeres megoldásának, amelyek mind a gazdaságfejlesztésben, mind pedig társadalmi életünk más területén várnak bennünket.

Gazdasági fejlődésünk sikere, a külgazdasági kapcsolatok, a szocialista országokkal való együttműködés alakulása sok tekintetben a távlati feladatok idejében történő megoldásától függ. Nagy gazdaságunkban időről időre kirajzolódnak ezek a feladatok, s a pártnak idejében kell összpontosítania erejét teljesítésükre, a figyelem középpontjában kell tartania őket, hogy mélyrehatóan elemezhesse a kialakuló helyzetet, és ne engedje meg a problémák megoldásában a melléfogásokat.

Napjainkban több ilyen feladat is kirajzolódik. A népgazdaságban mindenekelőtt a beruházási tervek megvalósításának gyakorlatára, a működő berendezések felújításának ütemére gondolunk. Mindinkább nyilvánvalóvá válik, hogy nálunk a beruházást nem szervezik kielégítően. Az építők évről évre több munkát végeznek el, hatalmas eszközöket fektetnek be az új építkezésekbe. Aligha tudnánk túlbecsülni az építők hozzájárulását a népgazdaság fejlesztéséhez, ám ezen a téren igen sok a teendő is. A munkaerő-tartalékok felhasználásában mutatkozó lényeges hiányosságok, a munkaigényes folyamatok alacsony gépesítési színvonala, az építkezések anyagi-műszaki ellátásában mutatkozó bajok, a tervdokumentáció gyenge minősége és más önök előtt is jól ismert hibák számottevően meglassítják a beruházás ütemét, a jóváhagyott normákhoz képest 1,5–2-szeresére nyújtják az ipari objektumok építési idejét és ezzel növelik a befejezetlen építkezések számát. Ezeknek a hiányosságoknak a kiküszöbölésével sok milliárd rubelt takaríthatunk meg, azaz határozottan meggyorsíthatjuk az új objektumok üzembe helyezését. Ezért a párt Központi Bizottságának nem szabad szem elől tévesztenie ezt a kérdést. Ez az első nagy feladat.

Nem kevésbé fontos feladat, mégpedig nem is csak az 1969-es évre, hanem a belátható további időszakra is, a tudományos-technikai haladás meggyorsítása országunkban. Ez talán gazdasági stratégiánk legfontosabb feladata.

Szeretném felhívni a plénum figyelmét ennek a kérdésnek az időszერი politikai jelentőségére. Mint tudjuk, tudományos-technikai forradalom nemcsak nálunk, nemcsak a szocialista országokban bontakozik ki, hanem a tőkés világban is. Mind szélesebb fronton halad előre, és valószínű fordulatot eredményez egyik gazdasági ágban a másik után, új lehetőségeket nyit meg a munkatermelékenység növelésére, a termelésirányítás és a munkaszervezés tökéletesítésére.

Aligha szorul bizonyításra, hogy a tudományos-technikai haladás a kommunista építés meggyorsításának legfőbb forrása, a természet és a

társadalom átalakítására irányuló nagyszabású terveink megvalósításának legfontosabb eszköze.

Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy a tudományos-technikai haladás most a két rendszer történelmi harcának egyik legfontosabb terepe. Nekünk, szovjet kommunistáknak ezért a tudomány és a technika fejlődésének meggyorsítása nem csupán központi gazdasági, hanem igen fontos politikai feladatunk is.

A dolognak ezt az oldalát azért is fontos hangsúlyoznunk, mert a fő tőkésországok, különösen az Egyesült Államok, az utóbbi években erőteljesen növelték az ipar legélenjáróbb ágazatainak kapacitását, többszörösére emelték a tudományos-technikai célokra költött összegeket. A tudományos-technikai haladás legfrissebb eredményeinek felhasználásával nem csupán belső problémáik megoldását kapcsolják össze, hanem fokozzák a világ különböző körzeteiben a gazdasági és politikai behatolást is.

Szeretném felhívni a figyelmet még egy fontos kérdésre. Nyikolaj Bajbakov elvtárs beszámolójában kedvező jelenséggént említi azt a tényt, hogy a munkások és alkalmazottak havi átlagos fizetése gyors ütemben növekszik. Ez a jelenség önmagában véve természetesen jó és megfelel a XXIII. pártkongresszuson elfogadott irányelveknek is. Ha azonban az ötéves tervnek a havi átlagbér növelésével kapcsolatos feladatait négy év alatt teljesítjük, a termelékenység növelésére vonatkozóakat azonban nem, akkor a munkatermelékenység növekedése el fog maradni a bérek növekedésétől. El kell gondolkoznunk azon, mit tegyünk ebben az ügyben, mert ha nem találjuk meg a feladat helyes megoldását, akkor ez az aránytalanság megzavarhatja a fizetőképes kereslet és a lakosság árakkal és szolgáltatásokkal való ellátása közötti helyes viszonyt...

Befejezésül még egy kérdés. Az SZKP Központi Bizottságának legutóbbi, októberi plénumán felhívtuk a figyelmet arra, hogy mezőgazdaságunk vitathatatlan sikereket ér el, a népgazdaságnak ez az ága növekvő ütemben fejlődik és a tartós felemelkedés útjára lép. Az ötéves terv éveiben megnövekedett a mezőgazdasági termelés volumene, nőtt a gabonafélék terméshozama. Ám az állattenyésztés fejlődésével, amint azt az SZKP KB októberi plénuma megállapította, már nem lehetünk ennyire elégedettek... Erről azért kell beszélnünk, hogy az SZKP Központi Bizottságának plénumán részt vevő területi párttitkárok és a területi végrehajtó bizottsági elnökök fokozott figyelmet fordítsanak erre a dologra...

Ezzel kapcsolatban szeretném felhívni a figyelmüket még valamire.

Önök bizonyára emlékeznek arra, hogy az SZKP Központi Bizottságának márciusi plénuma kitűzte a feladatot: tegyük az állattenyésztést a mezőgazdaság rentábilis ágazatává. Hogy megadjuk a fejlődéshez a lendületet, elhatároztuk, hogy biztosítjuk az állattenyésztésnek a szükséges dotációt. Más intézkedéseket is tettünk az állati termékek mennyiségi növelésének anyagi ösztönzésére. A jelek szerint azonban itt-ott fogyasztói tendenciák kerekednek felül, és a pénzeszközöket nem a gazdaság megerősítésére, hanem főleg a munkabérek növelésére fordítják. Pedig most nem kevés olyan kolhoz van, ahol a munkabér, különösen az állattenyésztésben dolgozóké, elég magas. Mindez természetesen jó, sőt, nagyon is jó, ott, ahol a munkabér az állattenyésztési termékek növekedésével arányosan emelkedik. Ott azonban, ahol a munkabér emelkedése öncéllá változott és nem támasztja alá az állattenyésztési termékek növekedése, ott, véleményem szerint, nem túl hasznos dolog ezzel dicsekedni. Ha továbbra is ebben az irányban haladunk, abból semmi jó sem származhat és az állattenyésztés fellendítésének feladatával sem tudunk megbirkózni...

Az ötéves terv teljesítésében három céltudatos munkával telt esztendő áll mögöttünk. Az ország ezekben az években a növekvő gazdasági, politikai és ideológiai aktivitás légkörében élt és dolgozott. Ez minden alapot megad ahhoz, hogy feltételezzük: gazdaságunk 1969-ben is ugyanolyan sikeresen fog fejlődni, mint ennek az ötéves tervnek az első éveiben. Most ezt a meggyőződést az is erősíti, hogy a terv teljesítése a nagy Lenin születésének 100. évfordulója alkalmából, annak méltó megünnepléséért tartott össznépi verseny légkörében folyik. Nem fér kétség ahhoz, hogy az 1969-es évi tervet határidő előtt teljesítjük. Ebben az esetben sikeresen teljesíthetjük az egész ötéves tervet. És ez pártunk és Központi Bizottságunk legfőbb feladata.

A MEZŐGAZDASÁG A GYORSÍTOTT ÜTEMŰ FEJLESZTÉS ÚTJÁN

BESZÉD A KOLHOZPARASZTOK

III. ORSZÁGOS KONGRESSZUSÁN / RÉSZLETEK

[1969. november 25.]

Az utóbbi években növeltük mezőgazdasági beruházásainkat, hogy tovább erősítsük mezőgazdaságunk gazdasági alapját és meggyorsítsuk fejlődési ütemét. A párt és a kormány a továbbiakban is gondoskodni fog arról, hogy a kolhozokat és a szovhozokat messzemenően ellássák mezőgazdasági gépekkel, műtrágyával és szállítóeszközökkel, növelni fogja a talajjavítási beruházásokat, s mindenképpen elő fogja mozdítani a mezőgazdasági termékek termelését és felvásárlását.

Így például a közeljövőben kezdünk építeni egy nagy üzemet tehergépkocsik, és több üzemet mezőgazdasági gépek gyártására. Az ipar áttér nagyobb teljesítményű traktorok és kombájnok előállítására, bővül a traktorok és az autópótkocsik gyártása.

A talajjavításhoz és az állatfarmok korszerű berendezéséhez elengedhetetlen gépek gyártásának jelentős bővítésével kapcsolatban több vállalatot szakosítanunk kell ilyen gépek gyártására, és összpontosítanunk kell az irányításukat.

A mezőgazdaság általános fejlesztése, anyagi-műszaki bázisának erősítése a jelenleg kidolgozás alatt álló új öt éves népgazdaságfejlesztési terv egyik fő célkitűzése.

Most minden eddiginél szükségesebb a pontosság és az összehangolt-ság a mezőgazdasági termelés és irányítás minden láncszemének munkájában, a mindennapos harc a munkatermelékenység növeléséért és a termékek önköltségének csökkentéséért, a szervezettség, a fegyelem és valamennyi dolgozó nagy erkölcsi felelőssége a rábízott ügyért.

Konkrét tettekkel kell hozzájárulni a terv teljesítéséhez minden községben és területen, minden kolhozban és szovhozban, minden

központi szervnél és minisztériumban. Ez a mezőgazdaság további fellendítésének egyik legfontosabb feltétele.

A mezőgazdaság fejlesztésére irányuló egész tevékenységünkben szem előtt kell tartanunk az ország lakosságának évi átlagos növekedését és népünk egyre növekvő szükségleteit. Arról nem is beszélek, hogy feltétlenül szükség van állami tartalékokra. Ilyen tartalékok nélkülözhetetlenek. Ezt is figyelembe vesszük népgazdasági számításainkban.

Persze a mezőgazdaság termelőerőinek fejlesztése tekintetében nagyon sok függ önöktől, – a kolhozparasztoktól, a kolhozaktívaktól, a szakemberektől, a kolhozvezetőktől, a mezőgazdaság minden dolgozójától.

A mezőgazdaságot érintő kérdések széles köréből különösen azokra hívnám fel a figyelmüket, amelyek e fontos népgazdasági ág fellendítésében kulcsszerepet játszanak.

Mindenekelőtt a földnek, eredményes hasznosításának, a terméshozamok emelésének kérdésére. Önök, akiknek a földdel van dolguk, különösen megértik, milyen fontos szerepet játszik a föld az ember életében. A föld erőnk és gazdagságunk forrása.

Hatalmas kiterjedésű szántóföldek, rétek, legelők és erdők vannak a kolhozok birtokában. A föld az önök kezében van s az egész kolhozparasztágnak kötelessége, hogy jól gazdálkodjon vele, növelje minden egyes hektár termékenységet. Ugyanilyen mértékben vonatkozik ez a szovhozok dolgozóira is, akik szintén több millió hektár földön gazdálkodnak.

A párt és a kormány számos határozata, valamint a földről a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa által elfogadott törvény ismételten rámutatott arra, hogy széles körű harcot kell folytatni a földművelés kultúrájának emeléséért, meg kell szervezni a talajerózió elleni rendszeres védekezést, s ezen az alapon magas és állandó terméshozamokat kell elérni.

Ma még egyszer emlékeztetnem kell erre, mert a föld védelme, termékenységének növelése elengedhetetlen feltétele a mezőgazdaság további előrehaladásának. Ez rendkívül fontos állami probléma.

A kolhozok és a szovhozok kötelesek naponta gondoskodni a föld javításáról, mert ellenkező esetben a föld kevesebb terméket ad majd, rosszabbul táplál bennünket.

Mindannyiunkat büszkeséggel tölt el hazánk területének nagysága. De ebből egyesek téves következtetést vonnak le, úgy vélik, hogy földtartalékaink határtalanok. Ez koránt sincs így. Jelenleg 0,94 hektár szántóföld jut egy főre országunkban. A lakosság számának növekedésével

és az építkezés fokozódásával az egy főre jutó szántóföld évről évre csökken.

Nagyon óvatosan kell bánnunk a földdel, szigorúan és gondosan kell mérlegelnünk, mennyit vegyünk el belőle üzemek építéséhez, ami nélkül természetesen nem lehetünk meg. Ugyanakkor gondoskodni kell arról, hogy a termőföldek területe ne csökkenjen, hanem állandóan növekedjen.

A talajvédelem egész társadalmunk ügye. A talaj bármiféle rontását társadalomellenes cselekménynek kell tekinteni. Aki ártalmára van a földnek, elhanyagolja, nem gondoskodik termékenységének növeléséről, az a nép jólétének anyagi alapját ássa alá.

Pártunk, mint tudják, átfogó programot dolgozott ki a nagyarányú talajjavításra és a mezőgazdaság kemizálására. Ez a földművelési hozamok növelésének megbízható, helyes útja.

A kolhozoknak és a szovhozoknak szállított műtrágya mennyisége az ötéves terv négy éve alatt 12,7 millió tonnával növekedett. A jövő évben is nagy arányban, több mint 8 millió tonnával nő a műtrágyaszállítás. Az állam és a kolhozok az utóbbi három év alatt több mint 8 milliárd rubelt fordítottak talajjavításra. Nagy munkálatokat folytattak jelentős földterületek öntözésére, illetve lecsapolására. Hatalmas termelési bázis létesül vízgazdálkodási építkezésekre.

Mint tudják, olyan hatalmas, országos jelentőségű vízgazdálkodási építkezéseket indítottunk, mint a kahovkai, a krasznojarszki, a karsi vízerőmű, a Nagy-Sztavropol-csatorna építése és több más építkezés.

A Politikai Bizottság nemrég megvizsgálta a Volga-vidéki földek öntözésének kérdéseit. Ezt a nagy árugabona-termelő körzetünket gyakran sújtja aszály. Aszályos években a kolhozokat és a szovhozokat nagy veszteség éri. Ami pedig az államot illeti, nemcsak jelentős mennyiségű terméktől esik el, de vetőmagban, takarmányban, élelemben és pénzeszközökben kénytelen segítséget is nyújtani az érintett vidékek gazdaságainak.

Csak egy lehetőség van arra, hogy véget vessünk ennek a sokévszázados csapásnak: az öntözés. Az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet kormány határozatot fogadott el, amely megveti a Volga-vidéki hatalmas öntözési munkálatok alapját.

Mint már nemegyszer megállapítottuk, a mezőgazdasági termelés növelése szempontjából szép eredményeket ígér a talajjavítás a feketeföldű övezetekben.

A továbbiakban is fokozott figyelmet szentelünk a talajjavítással és a mezőgazdaság kemizálásával kapcsolatos kérdéseknek, s következetesen teljesítjük az elfogadott programot.

Jóllehet a kérdés felvetése nem új, ismételten meg kell állapítani, hogy a mezőgazdasági termelés alapja a gabonagazdaság. Ennek állapota, a gabonatermelés nagysága döntően befolyásolja valamennyi többi ágazat, különösen az állattenyésztés helyzetének alakulását.

Továbbra is figyelmünk középpontjában kell tartanunk a gabonagazdaságot, mindent meg kell tennünk, hogy évről évre emeljük a terméshozamokat, s növeljük a szemes termények össztermelését és felvásárlását.

Nagy feladatok állnak előttünk az állattenyésztés fejlesztése tekintetében. Ezzel az ágazattal szorosan összefügg az élelmiszeripar és általában a könnyűipar tevékenysége, s ami a fő dolog, a dolgozók mindennapi szükségleteinek kielégítése.

Az utóbbi években pozitív változások mentek végbe az állattenyésztés területén erről már beszéltem. Nem álltunk egy helyben az állati termékek termelésében. Ez az ágazat azonban egyelőre még nem elégíti ki teljesen a lakosság szükségleteit, márpedig ezek népünk anyagi jólétének növekedésével továbbra is nőni fognak. Ugyanakkor az állattenyésztés fejlődésében nem kevés megoldatlan kérdés akad. Alacsony az állatfarmok gépesítettségének színvonala, nem eléggé fejlett az állattenyésztés céljait szolgáló gépek és felszerelések gyártása, sok gazdaságban nem fordítanak kellő figyelmet a takarmánybázis erősítésére. Mindezt számításba kell vennünk és meg kell tennünk a szükséges intézkedéseket.

A párt Központi Bizottságának véleménye szerint nem minden kolhoz és szovhoz használja ki az állati termékek termelésének növelésére, minőségük javítására és önköltségük csökkentésére kínálkozó lehetőségeket. Ezt a fogyatékoságot ki kell javítani.

Szeretném felhívni a figyelmet többek között az állattenyésztés terén végzett munkánk egyes kérdéseire.

Sok gazdaság mindmáig nagyon kis súlyú, rosszul táplált állatokat ad át a húskombinátoknak. Szakembereink legegyszerűbb számítása azt mutatja, hogy ha országos átlagban 350–400 kilogrammra növeljük az átadásra szánt szarvasmarha súlyát, akkor a jelenlegi állatállomány mellett körülbelül kétfélmillió tonnával növelhetjük az országos húsfogyasztást. A legjobb gazdaságok már most is ennél nagyobb súlyú állatokat adnak át

Önök mindannyian jól tudják, hogy az állatállomány hozamának emeléséhez mindenekelőtt a takarmánytermelést kell lényegesen megjavítani.

A Központi Bizottság márciusi plénumán kidolgozott intézkedések végrehajtása nyomán a kolhozok és a szovhozok számára lehetővé vált, hogy a szemes termények 35 százalékát takarmányozási célokra használják fel. Ez nagy szerepet játszott az állat- és baromfiállomány hozamának növekedésében.

De ugyancsak a márciusi plénum felhívta a figyelmet a szálas és a nedvdús takarmányok termesztésének növelésére is. Ezen a téren azonban nem történt komoly előrehaladás. A közös állatállomány részére begyűjtött széna mennyisége mindössze 9 százalékkal nőtt, a silóé pedig egyenesen csökkent! Ezek a számok arról tanúskodnak, hogy a kolhozoknak és a szovhozoknak komoly mulasztásaik vannak a takarmányellátás terén.

Figyelmesen meg kell vizsgálnunk, mi a helyzet az egyes állatfajták állománya tekintetében. Némelyik gazdaságban nemigen gondoskodnak az állomány növeléséről, sőt csökkentik a jószágállományt. Ez egészségtelen, helytelen irányzat. A jelenlegi körülmények között szükségünk van mind a hozamok általános emelésére, mind pedig az állat- és baromfiállomány gyarapítására.

Nem lehet normálisnak tekinteni azt sem, hogy a gazdaságok egy része egyetlen állati termék termelésére specializálódik, s beszünteti más termékek termelését, holott minden feltétel megvan két, vagy akár három ágazat fejlesztéséhez. Az ilyen gazdaságok termelőkből nemritkán fogyasztókká válnak, más gazdaságoktól vásárolnak állattenyésztési termékeket.

További utunk természetesen a gazdaságok szakosítása, a termelés messzemenő fejlesztése nagyipari alapokon. A szakosítás kérdésében azonban nem eshetünk végletekbe, nem ugorhatunk át szakaszokat.

Számítunk rá, hogy a kolhozok és a szovhozok – az állam segítségére támaszkodva – hatékonyabb intézkedéseket tesznek az állattenyésztésben mutakozó hiányosságok leküzdésére, s növelik a termelést.

Megragadom az alkalmat, hogy jelen vannak itt köztársasági kommunista pártok központi bizottságainak, területi pártbizottságoknak, kerületi pártbizottságoknak és kolhozok pártszervezeteinek titkárai, köztársasági minisztertanácsok elnökei, földművelésügyi miniszterek, területi végrehajtó bizottsági elnökök, s szeretném megmondani, hogy nekik is le kell vonniuk a megfelelő komoly következtetéseket, nekik is meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket az állatállomány növelése és hozamának emelése érdekében.

A legközelebbi időben megvizsgálunk az állattenyésztés fejlesztésével összefüggő több kérdést, elsősorban a megfelelő gépek és felszerelések

gyártásának bővítését, az állattenyésztési termékek termelésének nagyipari alapokra helyezését, és a takarmánykeverékeket előállító ipar további fejlesztését.

Nyilvánvalóan ugyancsak meg kell vizsgálnunk az állatállomány gyarapításával és az állattenyésztési termékek termelésének növelésével összefüggő kérdések gazdasági oldalát is, természetesen egyaránt szem előtt tartva a kolhozok, a szovhozok és az állam érdekeit.

A mezőgazdaság gyorsított ütemű fejlődésének egyik fő feltétele ennek az ágazatnak tudományos és technikai fejlődése. A mezőgazdaság technikai korszerűsítése nemcsak a falu dolgozóinak feladata. A kolhozok és a szovhozok termelőerőinek fejlesztésében mérhetetlenül megnőtt a tudomány és az ipar szerepe.

A traktorgyártás, a mezőgazdasági és talajjavító gépek gyártása, a vegyipar, az építőipar és a feldolgozó ipar sok tekintetben meghatározza a földművelés és az állattenyésztés termelési színvonalát és hatékonyságát. Ezért jelentősen fokozni kell a mezőgazdasági szükségletekre termelő iparágakkal szemben támasztott követelményeket.

Nagy feladatok várnak a mezőgazdasági termelés növelése tekintetében a mezőgazdasági tudományra. A kolhozoknak és a szovhozoknak magas hozamú növény- és állatfajtákra, a növényi és állati betegségek elleni harc hatékony módszereire, haladó termelési technológiákra és tökéletesebb szervezési módszerekre van szükségük. Fokozottabb figyelmet kell fordítani a kolhozok és a szovhozok termelésének közgazdasági kérdéseire.

A szovjet tudománynak, a földművelés és az állattenyésztés területén dolgozó tudósokat is beleértve, kiemelkedő vívmányai vannak. S meggyőződésünk, hogy tudósaink még aktívabban kiveszik majd részüket a mezőgazdaság fellendítésével kapcsolatos feladatok megoldásából.

A tudományos és technikai haladást a mezőgazdaságban nem korlátozhatjuk új gépek, műtrágya és más termelési eszközök szállításának növelésére. Elválaszthatatlan része ennek a folyamatnak a föld, a műtrágya, minden egyes gép és a termelésbe fektetett minden egyes rubel hatékony, minél nagyobb hozamú felhasználásának képessége. És itt minden elsősorban önöktől függ, elvtársak, a mezőgazdaság valamennyi dolgozójának aktivitásától és szervezési képességétől.

A kolhozok és a szovhozok tevékenységének elemzése azt mutatja, hogy sok körzetben már a gazdaságok anyagi-műszaki ellátottságának jelenlegi színvonalán is jóval magasabb lehet és kell is, hogy magasabb legyen a

kalászosok, a gyapot, a cukorrépa, a burgonya, a zöldségfélék, a takarmánynövények és egyéb kultúrák terméshozama. Korántsem minden gazdaság alkalmaz korszerű termelési technológiát, használja fel hatékonyan a gépeket, a műtrágyát, a tudomány és az élenjáró gyakorlat vívmányait. Nem mindenütt szervezik meg kellőképpen a kolhozparasztok és a szovhoz dolgozók munkáját.

Komoly figyelmet igényel a kádereképzés a tömegszakmákban. Olyan káderekre van szükség, akik magas színvonalon oldják meg feladataikat, mind az új gépek üzemeltetését, mind a kemizálást vagy a talajjavítást. Az utóbbi években komoly munka folyt mezőgazdasági szakemberek képzése terén. Ennek ellenére egész sor gazdaságban nincs megfelelő szakember, a gépek jelentős része csak egy műszakban üzemel. Önök több gépet kérnek. És ez a kérés teljesen jogos. De az új gépekhez új szak-kádereket kell képezni.

Minden kolhoznak és szovhozak idejében és tervszerűen kell képeznie gépkezelőket és más szakembereket, meghatározott kádertartalékkal kell rendelkeznie, s minden szakember számára gondoskodnia kell megfelelő munka- és életfeltételek teremtéséről.

Olyan helyzetet kell kialakítani, hogy a gépek ne álljanak szakemberhiány miatt, hogy a kemizálás és a talajjavítás ügye szakképzett emberek kezében legyen.

Ennek az országos jelentőségű feladatnak megoldásában nagy szerep juthat és kell is, hogy jusson a Komszomolnak. A Komszomol már nemegyszer kezdeményezett jó ügyet, s nemegyszer támogatta lelkesen a párt felhívásait. A Komszomol felbecsülhetetlen segítséget nyújt a kolhozoknak és a szovhozoknak, ha mozgalmat szervez fiatalságunk körében a falusi műszaki foglalkozások elsajátításáért.

Biztosak lehetünk abban, hogy a Komszomol hozzálát ehhez a feladathoz, s a legközelebbi jövőben sok ezer fiatal tanulja meg a traktor-, kombajn- és gépkocsivezetést, sajátítja el a villanyszerelői, a talajjavítói és a gépkezelő szakmát. Ezzel nagy segítséget nyújtanak pártunknak és népünknek.

A Szovjetunió Művelődésügyi Minisztériumának a Földművelésügyi Minisztériummal és más szervekkel együtt szintén gondolkodni kell azon, hogyan segítsék a kolhozokat és a szovhozokat gépészek és más szakemberek képzésében a középiskolák felsőbb osztályos tanulóiból.

A mezőgazdaság tudományos-technikai fejlődésével kapcsolatban jelenleg egyre nagyobb gyakorlati jelentőségre tesz szert a mezőgazdasági és ipari vállalatok kooperációjának kérdése. Emlékeztetnék rá, hogy ez a

kérdés a párt programjában is szerepel, amely kimondja, hogy fokozatosan, a gazdasági célszerűség arányában „agrár-ipari egyesülések keletkeznek, amelyek szervesen összekötik a mezőgazdaságot a mezőgazdasági termékek ipari feldolgozásával, a mezőgazdasági és ipari vállalatok észszerű szakosítása és kooperációja révén”.

Az agrár-ipari egyesülések elvei szerint kezdi meg működését több szakosított szovhoz és kolhoz Krasznnojarszk tartományban, Ukrajnában és Moldáviában.

Az agrár-ipari egyesülések előtt kétségtelenül nagy jövő áll. Nemcsak új szervezeti formáról van szó, de fontos társadalmi és gazdasági jelenségről is. Ezt a dolgot gyakorlatilag kell megközelítenünk, óvakodva a hibáktól és a nem eléggé meggondolt, elhamarkodott döntésektől.

Közvetlenül összefüggnek a párt mezőgazdaság-fejlesztési programjának teljesítésével a falu szociális, jóléti és kulturális helyzetét érintő kérdések. Szó volt erről a XXIII. kongresszuson és a központi bizottsági plénumokon, s az utóbbi évek folyamán nem keveset tettünk ilyen értelemben. Sok lakóház, iskola, klub, kórház, üzlet és szolgáltató üzem épült a falvakban. Jelentősen bővültek a gázellátási munkálatok, befejezés előtt áll a falu villamosítása.

Mindamellet a falusi építkezés méretei egyelőre nem olyanok, amilyeneknek látni szeretnénk. A falusi lakosság igényei ebben a tekintetben évről évre nőnek, s ezért közös kötelességünk, hogy felkutassuk a tartálékokat és az eddiginél nagyobb mértékben biztosítsunk a falusi építkezések számára minden szükséges eszközt, javítsuk a falu ellátását cementtel, fémme, fával, cseréppel, üveggel, több felszerelést bocsássunk a téglá és más helyi építőanyagok gyártására.

A kolhozoknak maguknak is tevékenyebben kell munkálkodniuk ebben az irányban. Így lényegesen meggyorsulhatna a falvak rendezése, a falusi szociális és kulturális intézmények létesítése.

Mint látják, a kolhozok és a szovhozok előtt nagy és igen fontos feladatok állnak. Nem kétséges, hogy a kolhozparasztság és a mezőgazdaság minden dolgozója megfeszíti erejét, s eléri a mezőgazdasági termékek termelésének növelését.

Jelenleg több mint 5 millió kommunista, 8 milliónál több komszomolista és 15 millió szakszervezeti tag él és dolgozik a falvakban. Ma nincs nálunk egyetlen olyan kolhoz, egyetlen olyan szovhoz sem, ahol ne lenne pártszervezet. A kommunisták a falusi dolgozók elismert élcsapatát

jelentik, ők mutatnak példát a kolhozok és a szovhozok termelésének további fellendítéséért vívott harcban.

A kommunisták, komszomolisták és szakszervezeti tagok e hatalmas seregét a falusi pártalapszervezetek és a kerületi pártbizottságok egyesítik, irányítják. Tevékenyen munkálkodnak a pártpolitika érvényesítésén, a tömegek szervezésén.

A Központi Bizottság reméli, hogy a pártszervezetek, a szakszervezetek és komszomol-szervezetek politikai és szervező munkájukkal biztosítják nagy mezőgazdaság-fejlesztési programunk teljesítését.

Két kérdésről szeretnék még beszélni, amelyekről sok kolhozgyűlésen esett szó.

Mint tudják, az utóbbi években egész sor fontos szociális intézkedést valósítottunk meg, amilyenek a kolhoztagok nyugdíjellátása, a garantált munkabér és mások. Most felmerült az a javaslat, hogy egységes társadalombiztosítási rendszert vezessünk be a kolhoztagok számára a kolhozok befizetéseiből. Úgy gondoljuk, ez a javaslat megérdemli a kongresszus figyelmét. A kolhoztagok millióit érinti.

Az új alapszabályzat tervezetének megvitatása során hangot kapott az a kívánság, hogy alulról felfelé választott tanácsok alakuljanak a kolhozokban a kolhozdemokrácia továbbfejlesztése, a kolhozok tevékenységével összefüggő legfontosabb kérdések kollektív megvitatása céljából. A kolhoztanácsok általánosítanák a termelés szervezésének tapasztalatait és ajánlásokat dolgoznának ki a társadalmi gazdaság fejlesztési tartalékainak teljesebb hasznosítására.

A kolhoztanácsok, amelyeket a legtapasztaltabb kolhozelnökökből, a termelés élenjáróiból és mezőgazdasági szakemberekből választanának, nagy szerepet játszhatnak a kolhozok előtt álló feladatok megoldásában.

Ha a kongresszus célszerűnek tartja ilyen tanácsok létrehozását, akkor mindjárt itt meg lehetne választani a kolhozok országos tanácsát.

A mezőgazdaság további fellendítésében és a kolhozrendszer fejlesztésében óriási szerepre hivatott a kolhozok új alapszabályzata, amely itt kerül megvitatásra.

Csak hangsúlyozni szeretném, hogy az új alapszabályzat, amelyet országunk közvéleményének, mindenekelőtt pedig maguknak a kolhozparasztoknak kollektív részvételével dolgoztak ki, újabb lehetőségeket tár fel a mezőgazdasági termelés fellendítése és a kolhozparasztok aktivitásának fokozása előtt.

Az új alapszabályzat kérdése nagy politikai jelentőségű kérdés. Teljes joggal jelenthetjük ki, hogy a kolhozok fejlődésének új szakaszáról van

szó. Az alapszabályzat elfogadása egész szocialista demokráciánk fejlődésének is fontos határköve, e demokrácia népi jellegének, vitathatatlan előnyeinek újabb bizonyítéka lesz.

A kolhozok korábbi alapszabályzata a szocializmus keletkezésének és fejlődésének éveiben lelkesítette és irányította a kolhozok tevékenységét. Az új alapszabályzat a Szovjetunióban a kommunista társadalom építésének időszakában válik a kolhozparasztság életének és munkájának törvényévé.

KULCSKÉRDÉS: A NÉPGAZDASÁG HATÉKONYSÁGÁNAK NÖVELTÉSE

FELSZÓLALÁS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1969. december 15.]

Az évi tervet és költségvetést mostanában gyakorlatilag minden esztendőben megvitatjuk a párt Központi Bizottságának plénumán. És ez érthető: olyan dokumentumokról van szó, amelyek az ország egész gazdasági tevékenységének az alapjai, s meghatározzák a gazdasági fejlődést, a honvédelem, a kultúra és a népjólét fejlődését. Aligha tévedek azonban, ha azt mondom, hogy a jövő évi terv és költségvetés jelentősége kiváltképp nagy. Elsősorban azért, mert 1970 a mostani öt éves terv utolsó éve, és mert attól, hogy miként fejlődik a népgazdaság a most következő esztendőben, sokban függ az egész öt éves terv eredményessége. Másodszor azért, mert a most következő, 1970-es esztendő pártunk és az ország életében rendkívül fontos politikai események éve lesz: most ünnepeljük Lenin születésének 100. évfordulóját, és megkezdjük az előkészületeket a soron levő pártkongresszusra.

A plénumon elhangzott beszámolókból és felszólalásokból szó esett az ország gazdasági és kulturális fejlődésének legfontosabb eredményeiről és kielégítő részletességgel beszéltek a most következő év fő feladatairól.

Az SZKP KB plénumának munkáját összefoglalva szükségesnek tartom, hogy kitérjek néhány olyan kérdésre, amelyek a párt soron levő XXIV. kongresszusa előtt különösképp időszerűek. Előzetesen szeretném megvonni az elmúlt években végzett munkánk tanulságait, s foglalkozni szeretnék néhány nagy feladattal, amelyekkel a jövőre vonatkozó tervek, köztük az új öt éves terv összeállításakor kerülünk szembe.

Ami az öt éves terv négy esztendejében végzett munkát illeti, azt dióhéjban a következőképpen értékelhetjük:

az elmúlt négy esztendő legfőbb gazdasági eredménye az, hogy a pártnak az ország nyolcadik öt éves népgazdaságfejlesztési tervére vonat-

kotó irányelveit a legfontosabb gazdasági és szociális mutatókat tekintve sikerrel teljesítjük;

ezeknek az éveknek a legfőbb politikai eredménye az, hogy a pártunk XXIII. kongresszusán, valamint az SZKP KB 1965. márciusi és szeptemberi, illetve 1966. májusi plénumán kidolgozott irányvonal igen nagy eredményeket hozott országunk gazdasági potenciáljának, védelmi képességének szilárdításában és a dolgozók életszínvonalának emelésében.

Ugyanakkor a népgazdaságban és a gazdasági szervek munkájában számos megoldatlan kérdést, hiányosságot, nehézséget látunk. Hogyan fogjuk fel ezeket? Ha csupán az általános számadatokat, az eredményeket, csupán vívmányainkat – és ezek valóban hatalmasak – vesszük figyelembe, akkor úgy tűnhet fel, hogy minden egyébre fűtyülhetünk, hiszen ezek csak afféle „csekélységek”. Azt hiszem, ez nem lenne helyes. Hiányosságaink, nehézségeink nem olyan csekélyek, hogy nyugodtan szemet hunyhatnánk fölöttük. Később erre is ki fogok térni.

Más módon is megközelíthetjük a dolgot: úgy, hogy minden figyelmünket a hiányosságokra, a nehézségekre összpontosítjuk... Ez a megközelítés még kevésbé tükrözi a dolgok valóságos állását, és lényegében annak a hatalmas munkának a lebecsülésével járna, amelyet pártunk és népünk elvégzett.

Sokoldalú értékelésre van tehát szükségünk, hisz munkánkban mind a jót, mind pedig a rosszat meg kell látnunk.

Gondolkodjunk el, azon, mit végeztünk az utóbbi négy évben. A népgazdaság fejlesztésébe több mint 270 milliárd rubelt fektettünk be, vagyis mintegy 24 milliárddal többet, mint az egész előző öt éves tervben. A népgazdaság valamennyi ágazatának termelő kapacitását döntően meghatározó állóalapok 32,7 százalékkal növekedtek. A mezőgazdasági össztermelés évi átlaga az elmúlt négy esztendőben az előző négy évhez képest 18 százalékkal növekedett. A nemzeti jövedelem – ez a gazdasági fejlődés általános mutatója – 30 százalékkal nőtt meg. Négy év alatt több mint 400 millió négyzetméter hasznos lakóteret adtunk át. 26,3 százalékkal megnőtt az egy főre jutó reáljövedelem. Megszilárdult országunk külpolitikai befolyása és nemzetközi tekintélye.

Ennek a négy esztendőnek a mérlegét megvonva látjuk, milyen gigantikus erőket hoztunk mozgásba ez idő alatt, milyen lendületet vett a népgazdaság valamennyi ágában a hatalmas hazánkban folyó építőmunka, milyen valóban grandiózus feladatokat old meg a párt és a szovjet nép. Mindaz, amit e négy év alatt elértünk, jogos büszkeséggel tölthet el bennünket.

Engedjék meg, hogy most néhány megoldatlan feladatra térjek ki. A most következő esztendőben sajnos nem oldhatjuk meg mindegyiküket, annál kevésbé, mert nem mai keletűek. Ha azonban nem látunk hozzá már most a megoldásukhoz, saját jövőbeni munkánkat hátrál-tathatjuk. Ezt különösen szem előtt kell tartanunk abban az esztendőben, amikor hozzákezdünk a soron következő pártkongresszus előkészítéséhez.

Kezdetnek csupán legnagyobb nehézségeinkről szeretnék szót ejteni. Bántó hiányosságok mutatkoznak továbbra is a beruházásban. Lassan növekszik a munka termelékenysége, a társadalmi termelés hatékonysága. Ez és más kedvezőtlen jelenségek bizonyos feszültséget teremtenek a népgazdasági tervek teljesítéséhez, a szovjet emberek életszínvonalának növelését célzó intézkedések megvalósításakor.

Ám nemcsak arról van szó, hogy a nehézségeket nevükön kell nevez-nünk. Lenin hangsúlyozta, hogy „nem egyszerűen csak arról kell beszélni, hogy mi történt az elmúlt évben, hanem arról is, hogy milyen politikai tanulságokat, milyen alapvető és lényegbevágó tanulságokat nyújtott az elmúlt év, hogy helyesen szabjuk meg politikánkat a következő évre, hogy egy esztendő alatt valamit tanulhassunk”.¹ Ehhez azonban nem elegendő ha rámutatunk a hibákra és a nehézségekre, hanem helyesen kell meghatározniuk és elemeznünk okaikat is, helyesen kell meghatá-roznunk leküzdésük módjait.

Az okok között, mint mi is tisztában vagyunk vele, számos objektív van... Így tudjuk, hogy az utóbbi két évben nem kényeztetett el bennünket az éghajlat. Jelentős veszteségeket szenvedtünk a szeszélyes időjárás és elemi katasztrófák miatt.

Én azonban nem szeretnék részletesen kitérni a dolognak erre a vala-mennyiünk előtt ismert oldalára.

Nehézségeink okainak második csoportjára térnék át. Ezek lényegében növekedésünkkel függnék össze, azzal, hogy a fejlődésnek olyan szakas-zába lépünk, amely már nem engedi meg, hogy a régi módon dolgozzunk, új módszereket és új megoldásokat követel. Ezek a problémák objektíve alakultak ki és természetesen nem lehet őket egy kézmozdulattal megoldani. A múltbeli tapasztalatokra nem mindig lehet támaszkodni, új tapasztalatokat pedig csak kitartó és türelmes erőfeszítések, nehéz kísér-letezés árán lehet szerezni. Ha végiggondoljuk, az utóbbi évek éppen ilyen erőfeszítésekkel és kísérletekkel teli esztendők voltak.

¹ *Lenin Összes Művei*. 45. köt. Kossuth Könyvkiadó 1975. 76. old.

Ezzel kapcsolatban szeretnék kitérni gazdaságpolitikánk elvi kérdéseire, amelyeknek nemcsak a jelen tervhez van közük, hanem egyúttal hosszú távon is a szovjet gazdasági fejlődés kulcsproblémái maradnak.

Lenin erre tanított bennünket: „Értetni kell ahhoz, hogy minden egyes pillanatban megtaláljuk azt a meghatározott láncszemet, amelyet teljes erővel meg kell ragadnunk, hogy az egész láncot kezünkben tarthassuk...”² Az ilyen megközelítés különösen fontos most, amikor a gazdasági fejlődésnek magasabb és bonyolultabb szintjén állunk. Okvetlenül ki kellett választanunk a gazdasági fejlődés döntő, mondhatni stratégiai irányát, hogy erre összpontosítsuk a párt és az egész szovjet nép legfőbb figyelmét és erejét.

Ezt a fő irányt pártunk már meghatározta, és helyesen határozta meg. Már több évvel ezelőtt arra a következtetésre jutottunk, hogy a társadalmi termelés hatékonyságának határozott növelése gazdasági fejlődésünk gerince. Ennek a problémának megoldási módjaival az SZKP KB több plénuma foglalkozott. A plénumok fontos döntéseket hoztak a mezőgazdaság fejlesztéséről, valamint az ipar irányításának megjavítását szolgáló intézkedésekről, az ipari termelés tervezésének tökéletesítéséről és a gazdasági ösztönzés fokozásáról.

Ezek az intézkedések általában jó eredményeket hoztak. Természetesen azonban még nem tudták megoldani teljes terjedelmében a gazdasági hatékonyság növelésének kérdését. Annál is inkább, mivel az élet szüntelenül új feladatokat vet fel, amelyeket mélyrehatóan meg kell vitatni, és amelyekkel kapcsolatban nagy jelentőségű döntéseket kell hozni.

A népgazdasági hatékonyság növelése mindenekelőtt azért vált kulcskérdéssé, mert megváltoztak gazdasági növekedésünk fő tényezői. Azelőtt a népgazdaságot még lehetett főképpen mennyiségi tényezők révén, vagyis a munkások létszámának növelése és a beruházások ütemének fokozása révén fejleszteni. Ennek az extenzívnek nevezett fejlődésnek az időszaka végeredményben befejezéséhez közeledik.

Nálunk ma minden tíz munkaképes lakosból kilenc vagy a társadalmi termelésben dolgozik, vagy tanul. Még így is súlyos a munkaerőhiány. Megvan a határa a növekedés olyan forrásainak is, mint amilyen például a termelőerők fejlesztésére eszközölt beruházások volumenének a növelése...

² *Lenin Összes Művei*. 36. köt. Kossuth Könyvkiadó 1972. 190. old.

Eszerint a jövőben mindenekelőtt a gazdasági növekedés minőségi tényezőit – a hatékonyság, a népgazdasági intenzitás növelését – kell számításba vennünk. Arról van szó, hogy a termelés növelésének és a termékek minőségének javulását nemcsak új beruházások és a dolgozók számának növelése révén, hanem mindinkább a már meglevő termelő kapacitások teljes és ésszerű kihasználása, a modern tudomány és technika eredményeinek alkalmazása révén, továbbá a munkaidő, minden gép és berendezés, minden gramm nyersanyag gondos, felelősségteljes felhasználása révén kell elérnünk. Arról van szó, hogy szüntelenül összevessük a ráfordításokat a kapott eredményekkel, és érzük el, hogy minden befektetett rubel maximálisan megtérüljön.

Ez nem csupán a legfőbb, hanem az egyedül lehetséges útja is gazdaságunk fejlődésének, és olyan alapvető társadalmi-politikai feladatok megoldásának, amilyen a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának felépítése, a dolgozók jólétének növelése, a két világrendszer gazdasági versenyében elérendő győzelem. Távlati gazdaságfejlesztésünk alapvető feladata eszerint az, hogy minél hatékonyabban hasznosítsuk a meglevő munka- és anyagtartalékokat, továbbá az új felhalmazásokat. Más utunk nincs.

Jól meg kell értenünk, hogy milyen nagy felelősséggel járó feladatok elé állítanak ebben a tekintetben a mai körülmények. Vegyük csak a kapitalizmussal való verseny kérdését. Ennek a versenynek különböző formái vannak. Sok esetben sikerrel birkózunk meg azzal a feladattal, hogy a tőkésországokat egy-egy termék előállításában utolérjük, sőt lehaladjuk. Itt van például az acél: túljutottunk már a 100 millió tonnás határvonalon. A jelek szerint nem lesz már túl nehéz elérnünk a mostani amerikai mutatókat, a 120–125 millió tonnát. Nem állunk rosszul néhány más termékfajtaival sem.

A kapitalizmussal való verseny végső eredményét azonban más mutató határozza meg. A döntő kérdés nem az, hogy mennyit termeltünk, hanem az, milyen áron, vagyis mekkora társadalmilag szükséges munkaráfordítással. Lenin hangsúlyozta, hogy éppen ebben mutatkozik meg végső soron egyik vagy másik gazdálkodási rendszer fölénye, az új társadalmi rend győzelme. Ezen a területen van a két rendszer versenyének súlypontja.

Mindez világos. Az a kérdés, hogyan oldjuk meg a fejlődésünk által napirendre tűzött nagy és bonyolult feladatokat.

Az SZKP KB egyik plénumán ezzel kapcsolatban szóltunk arról, mennyire szükséges a tudományos-technikai haladás meggyorsítása,

eredményeinek széles körű és idejében való alkalmazása a termelésben... Ma egy másik fontos kérdésre szeretnék kitérni: a népgazdaságszervezés és irányítás tökéletesítésének elkerülhetetlen voltára.

Azt hiszem, nincs különösebb szükség arra, hogy bizonygassuk ennek a dolognak a jelentőségét: jó irányítás és tökéletes szervezés nélkül sem a beruházás, sem az új technika, sem a munkások és kolhozparasztok önfeláldozó munkája nem hozhat kellő eredményt, nem beszélve arról, hogy a munka magas fokú hatékonysága is elképzelhetetlen megfelelő szervezettség nélkül, amely biztosítja a szigorú fegyelmet, minden munkás és a kollektívák munkájának helyes értékelését, milliányi dolgozó erőfeszítésének egyesítését egységes és céltudatos erővé.

Jól tudjuk, hogy minél bonyolultabbak fejlődésünk feladatai, minél magasabb a termelés tudományos-technikai szintje, annál érzékenyebbé válik a gazdaság bármely irányítási és szervezési hiányosságra. Ez rendkívül időszerűvé teszi a tervszerű irányítás tökéletesítését mindenekelőtt azoknál a hatóságoknál, amelyek kulcshelyzetben vannak gazdasági apparátusunkban.

Ennek az apparátusnak az egyik döntő láncszemét alkotják a minisztériumok. Visszaállítottuk őket, mivel az ágazatok pontos irányítása nélkül nem lehet jól gazdaságot vezetni. A feladat most az, hogy a minisztériumok minél hamarabb elsajátítsák az irányítás tudományosan megalapozott módszereit, a megfelelő ágazatok hatékony és rugalmas vezetését, és váljanak a tudományos-technikai haladásért, a termelés és a beruházások hatékonyságának növeléséért folyó harc legfőbb szervezőivé. Fontos egy olyan rendszer kidolgozása, amely minden módon ösztönözné a korszerű, új termékek előállítását. Ezekkel a kérdésekkel mélyrehatóan kell foglalkoznunk, mégpedig minél hamarabb.

Gazdasági életünkben hatalmas felelősség hárul a Szovjetunió Állami Tervbizottságára és az egész tervező apparátusra. Szeretném hát felhívni a Szovjetunió Állami Tervbizottságában dolgozó elvtársak figyelmét egy véleményem szerint különösen fontos kérdésre. Gazdasági feladataink méretei már a tervezés újfajta, magasabb szintű módszereit követelik meg. A Szovjetunió Állami Tervbizottságának teljes mértékben el kell sajátítania ezeket a módszereket. Ez elősegítené számos meglevő hiányosság kiküszöbölését, és mellesleg szólva hozzájárulna a gazdasági reformban lefektetett iparirányítási elvek továbbfejlesztéséhez és tökéletesítéséhez. Jelenleg 36 000 iparvállalat dolgozik az új rendszer szerint, ezek az ipari össztermelés több mint 83 százalékát és a haszon 91 százalékát adják. A legközelebbi jövőben a beruházást is új gazdálkodási feltételek

közé helyezzük. Most az a feladat, hogy a tervezés és a gazdasági ösztönzés új feltételeit egységes, összefüggő komplexummá, vagyis a szó teljes értelmében egységes gazdálkodási rendszerre változtassuk.

A gazdaság növekedésével és bonyolultabbá válásával összefüggésben számottevően megváltoznak az irányítás módszerei és rendszere. A mai viszonyok között tapasztalt, sőt, tehetséges szervezők sem tudnak a régi módon, csupán a tapasztalatokra és a józan észre hagyatkozva irányítani. Az irányítás tudománnyá válik és ezt a tudományt minél gyorsabban és minél alaposabban el kell sajátítaniuk, kitartóan meg kell tanulniuk még azoknak is, akik az irányításban parancsnoki állásokat foglalnak el.

Ennek a tudománynak az alapján nagyot változik az irányításszervezés. Egyebek között tökéletesítik az információk összegyűjtésével, gyors feldolgozásával és elemzésével kapcsolatos egész munkafolyamatot...

Napjainkban valóságos „információipar” születik, amelyet bonyolult, kiterjedt matematikai apparátusra és elméleti bázisra támaszkodó elektronikus számító- és szervezéstechnika szolgál ki. Igen nagy jelentőséget tulajdonítunk az irányítási és az információs rendszer, valamint a számítástechnika minél gyorsabb fejlesztésének. Sokat kell itt még tennie szakembereinknek, az e területen dolgozó technikusoknak, matematikusoknak és mérnököknek.

Az információ az irányító munka alapja. A modern tudomány azonban más fontos eszközöket is rendelkezésünkre bocsát. Kidolgozta a döntéshozatal tudományosan megalapozott módszereit, a módszert különböző döntési variánsok hatékonysági szempontból való sokoldalú értékelésére. Jelentősen módosítjuk az irányítási struktúrát, és ez lehetővé teszi, hogy még ésszerűbben építsük ki, megszabadítva a szükségtelen láncszemekről, kialakítva jogok és köteleességek, hatáskör és felelősség helyes viszonyát minden szinten.

Ugyanakkor szeretném hangsúlyozni a kérdés másik oldalát is. Az irányítási feladatok megoldásának legtökéletesebb és legkorszerűbb eszközei sem változtatnak azon az alapvető tényen, hogy az irányítás mindezekelőtt politikai, nem pedig technikai feladat. Természetes, hogy az irányítás lényege – az elvi döntések meghozatala, a marxi-lenini irányvonal kidolgozása a gazdaság, a társadalom, az ideológia stb. területén – pártunk és államunk legfontosabb funkciója marad.

Most azonban, amikor a párt-, a szovjet és a gazdasági szervek irányító munkáját javítjuk, nagy figyelmet kell fordítanunk a dolognak mind a technikai, mind a szervezési oldalára...

Egy-egy kérdés megoldásához gyakran számos fölösleges intézményen

át vezet út, amelyek csak lassítják az ügy menetét, indokolatlan halogatást okoznak. Olykor azzal is találkozunk, hogy a döntést megkerülik, „fentről” várják, onnan ahol más, talán nagyszabásúbb ügyekkel vannak túlterhelve, s ezért a kérdés megoldása elhúzódhat... Sok erőt fecsérnek el a különféle „egyeztetésekre” és testületi vitákra, amelyek lehetővé teszik, hogy kibújjanak a döntésért viselt személyes felelősség alól. Másfelől a minisztériumokban és a hatóságoknál vannak még olyan gazdasági vezetők, akik nem bíznak meg a vállalatokban, és mindenben maguk kívánnak dönteni. Ezeknek meg kell változniuk: korszerű gazdaságot ilyen módszerekkel nem lehet vezetni.

Gazdasági szakembereink, a párt és az állami intézmények munkatársai kevés hasznos tapasztalatot szereztek a gazdaságirányításban. Ez a tapasztalat jelentős érték. A népgazdaságfejlesztés mostani szakasza azonban nem engedi meg, hogy megelégedjünk a régi tapasztalatokkal. Az a feladatunk, hogy emeljük az egész irányító munka színvonalát, összhangba hozzuk azt a korszerű követelményekkel.

Azért tértem ki ilyen részletesen az irányítás kérdéseire, mert ezeknek hatalmas a jelentőségük a gazdasági fejlődésben. Jól meg kell érteni, hogy a döntés, az irányítás nem előjog, hanem bonyolult és felelős társadalmi feladat. Nem fér kétség ahhoz, hogy az irányítás tökéletesítése növekedésünk egyik legfőbb tartaléka.

Eddig azokról a gazdasági problémákról beszéltem, amelyek objektív nehézségekkel függenek össze, vagyis lényegében gyors növekedésünk következményeinek tekinthetők. Engedjék meg, hogy most áttérjek más kérdésekre, amelyek talán kellemetlenek, ámde igen fontosak. Az egyes dolgozók munkájában mutatkozó hiányosságokról van szó, olyan hiányosságokról, amelyeket bírálni kell és minél hamarabb le kell küzdeni.

És itt helyénvaló mindenekelőtt arról szólnunk, hogy egyes elvtársak elveszítették a felelősségérzetüket, beszélnünk kell a fegyelemsértésekről, vagyis olyan jelenségekről, amelyekhez többen – sajnos – nem közelednek eléggé elvszerűen. Ezek a jelenségek különböző szinteken különböző módon nyilatkoznak meg. Számos „közkatona” és sok vezető is rászorul felelősségérzete és fegyelmezettsége növelésére.

Nem akarok itt a törvénnyel való közvetlen visszaélésekről vagy a törvénysértésekről beszélni – ezek végül is kivételes esetek. Szerintem még veszélyesebbek azonban a lelkiismeretlenség és fegyelmezetlenség megnyilvánulásai, amelyek mintegy törvényessé, elterjedt gyakorlattá válnak. Ilyen az állami tervek enyhén szólva könnyed felfogása. Egész

ágazatok vannak nálunk, amelyek évről évre nem tesznek eleget a tervfeladatoknak. Így például rendszeresen nem teljesítik a kapacitások növelésére vonatkozó terveket. 1968-ban például nem teljesítették az új acélöntő- a hengerelt áru termelő, a szénkitermelő és műszálgártó kapacitások üzembe helyezését előíró terveket. Nem állunk sokkal jobban ebben az évben sem.

Elterjedt jelenséggé vált az iparfejlesztésben a költségvetési kiutalások rendszeres növelése. Ennek következtében csupán az elmúlt négy esztendőben, vagyis a mostani ötéves terv négy éve alatt a termelési rendeltetésű építkezések költsége jelentős mértékben megnőtt.

Jó néhány elvtárs beletörődött abba, hogy az alája rendelt vállalatok nem teljesítik a tervet olyan fontos mutatót tekintve, mint a korszerű technika bevezetése. Így például az erdészeti ipari minisztérium a korszerű technika bevezetésére vonatkozó tervét 1966 és 1968 között 32–72 százalékra, a papíripari minisztérium 58, a kőolajvegyipari minisztérium 62–79 százalékra teljesítette.

Természetesen, mihelyt a tervek teljesítése, pontosabban nem teljesítése kerül szóba, válaszul olyan érvek hangzanak el, hogy a tervet nem kellő megalapozottsággal állították össze, a szállítók nem tettek eleget kötelezettségeiknek és más objektív okokra hivatkoznak. Azt hiszem, minden egyes ilyen esetet közelebbről meg kell néznünk, és meg kell keresnünk, személy szerint kik a vétkesek. Most azonban olyan jelenségekre szeretnék rámutatni, amelyeket semmiféle objektív körülmény nem igazolhat...

Ha egy vállalat egy-egy feladatot nem teljesít, még azt gondolhatjuk, hogy ennek megvannak az objektív okai. Ha azonban nem növekszik a termékek értékesítése, ha szaporodnak a gazdasági veszteségek, ha csökken a hatékonyság, ha berendezések éveken át hevernek, és senki sem szereli fel őket – ezt már nem lehet objektív körülményekre hivatkozva igazolni.

Ha a népgazdaság egyik vagy másik ágában a munkabér gyorsabban emelkedik, mint a munka termelékenysége, lassan nő a rentabilitás és a hatékonyság, ha nem honosítják meg a korszerű technikát, a miniszter pedig ezt nem veszi észre, hanem hallgat, ez annyit jelent, hogy elégedett az elért eredményekkel, a jelek szerint tehát eltompult a felelősségérzete.

De hát hogyan lehet nyugodtan tűrni azt, hogy egyes minisztériumok csökkentik a tervfeladatokban a vállalatok számára meghatározott termékmennyiséget az év első negyedeiben?... Senki előtt sem titok, hogy miért teszik ezt.

Ezzel kapcsolatban még valamiről szeretnék szólni. Arról, hogy számos gazdasági vezető, aki nem tudja megszervezni az ütemes, tervszerű munkát, túlóra, rohammunka révén próbálja teljesíteni a tervet... Ezzel a gyakorlattal harcolnunk kell. A szakszervezeteknek fokozniuk kell az ellenőrzést ezen a téren.

A továbbiakban szeretnék kitérni a mezőgazdaság néhány megoldatlan kérdésére.

Az állattenyésztésen kezdem. Azelőtt ennek az ágazatnak minden nehézségét a takarmányhiány rovására lehetett írni. Hogyan állunk az utóbbi években?

Ezekben az esztendőkből gabonafélékből különböző terméseket takarítottunk be. A kolhozok és szovhozok belső gazdasági szükségleteire, egyebek között a takarmányozásra szánt gabonamennyiség azonban állandóan növekedett...

Ennek ellenére 1967–1968-ban sokfelé a szarvasmarha-állomány a különböző kategóriájú gazdaságokban nemcsak hogy nem növekedett, hanem még csökkent is... Egyedül a kirovográdi területen 169 000-rel, a krasznodari területen 177 000-rel, a poltavai területen 113 000-rel, Odessza területen pedig 126 000 fővel csökkent a szarvasmarha-állomány.

Ugyanez történt a sertésállománnyal is. Meg kell azonban mondanom, hogy az 1969-es évben megtett intézkedések eredményeképpen a szarvasmarha- és sertésállományt sikerült jelentős mértékben helyreállítani...

Hiányosságok mutatkoznak a juhtenyésztésben, különösen a durvagyapjas juhok tenyésztésében, az oroszországi SZFSZK több vidékén. Néhány területet meg kell bírálunk a tojás- és baromfihús-termelés csökkenése miatt. Voronyezs, Gorkij és Krasznodar területen csökkent a liba-, a kacs- és a pulykaállomány... Mindezek nem jelentéktelen tények, elvtársak. Lépéseket kell tennünk, hogy minél hamarabb helyrehozzuk a hibákat...

Egyszóval az állattenyésztésben egy sor olyan kérdés érlelődött meg, amelyeket minden köztársaságban, területen és körzetben alaposan át kell gondolni. Egy sor halaszthatatlan feladatot az SZKP KB Politikai Bizottsága fog megvizsgálni. Engedjék meg, hogy azt a meggyőződésemet fejezzem ki, hogy a párt- és szovjetszervek haladéktalanul hozzálátanak e fontos kérdés megoldásához, és megteszik a szükséges intézkedéseket az állattenyésztés helyzetének javítására.

A gazdaságtalan ügyintézés egyes tényeire rámutatva nem hallgathatók az ipari és szállítási dolgozókról sem. A Népi Ellenőrző Bizottság, a Köz-

ponti Statisztikai Hivatal és más ellenőrző szervek azt jelentik az SZKP Központi Bizottságának, hogy sajnos ezeken a területeken is előfordul ilyesmi. Külön-külön mindegyik eset részleges jellegű, hogy úgy mondjam egyszeri hibákról van szó, amelyet egyes dolgozók követtek el. Ám az ilyen, mondjuk egyedi tényeknek az előfordulása is aggodalomra ad okot.

Mindannyian tudjuk például, milyen nehézségek vannak a vasúti szállításokban. Ugyanakkor gyakran ezrével járnak üresen vasúti kocsik, sok az indokolatlan szállítás, néha pedig olyan megbocsáthatatlan hibákat is elkövetnek, amelyek igen sokba kerülnek az államnak...

Nem bánnak takarékosan a nép vagyonával a kőolajvegyipari minisztériumban sem. Nemrég a balakovói műszál kombinátban igen korszerű viszkóza-kord gyártó egységet állítottak üzembe, amelyet a dolgozók nagyon hamar megtanultak teljesen kihasználni. Igen jó minőségű kordot gyártottak, még hozzá annyit, amennyi az egész népgazdaság igényeit kielégítette. Ennek ellenére a Szovjetunió kőolajvegyipari minisztériuma 1969-ben elérte, hogy kordot importáljunk, s emiatt a kordot gyártó vállalatoknál 1969. augusztus 1-ére kordszövet-főlőslég halmozódott föl...

Aggasztó az a tény is, hogy az utóbbi években mértéktelenül megnövekedett a különféle irodaházak, reprezentatív épületek, stadionok, úszómedencék és egyéb objektumok építése. Emellett sokan terven felül építettek, sőt kiemelt beruházássá nyilvánították.

A Szovjetunió Építőipari Bankjának adatai szerint jelenleg csupán a városokban több mint 1000 irodaház, 834 kultúrpalota, 450 stadion, úszómedence és egyéb sportlétesítmény, 80 színház és cirkusz épül. Mellesleg ezek gyorsabban épülnek, mint a lakóházak, a legfontosabb ipari és mezőgazdasági üzemek, s hátráltatják ezek elkészülését, mert azokat az eszközöket és anyagokat használják föl hozzájuk, amelyeket a XXIII. pártkongresszusnak a termelési és lakásépítkezésre vonatkozó irányelvei megvalósítására szántunk.

Kérem, értsék meg, hogy mi helyeseljük a klubokat, főleg a munkástelepüléseken; helyeseljük a stadionokat, hadd sportoljon az ifjúság; helyeseljük az úszómedencéket, de mindenekelőtt a távoli munkástelepüléseken, ott, ahol erre szükség van. Ha azonban a zaporozsi területen, a Dnyepr partján egy év alatt hat úszómedencét építenek, ráadásul műjégpályát, hat szállodát és kilenc irodaházat, ezt aligha lehet igazolni, különösen olyan körülmények között, amikor még mindig nem oldottuk meg a lakás-, a kórház-, az iskolaépítés súlyos gondjait.

Rendkívül fontos, hogy figyeljünk arra, mi történik a régi lakóházak lebontása körül, mert olyanokat is halálra ítélnék, amelyek tökéletesen alkalmasak lakás céljaira. Helyeseljük, ha az emberek minél gyorsabban elköltöznék azokból az épületekből, amelyeknek általános tatarozása többbe kerül egy új ház felépítésénél. Bizonyos területeken azonban felújítás címén annyit bontanak, hogy a megszüntetett lakások mennyisége az újonnan építettekének 30 százalékát is eléri.

Remélem, valamennyien egyetértenek azzal, hogy ideiglenesen korlátoznunk kell az irodaházak és más nélkülözhető objektumok építését. Azt, amit a terv jóváhagyott, amibe már pénzt fektettünk be, természetesen fel kell építenünk. De nem lehet mindent egyszerre. Elsősorban lakások, kórházak és iskolák építésére biztatjuk önöket.

A népi ellenőrzés számos alkalommal fényt derített az állami fegyelem durva megsértésére: némely vezető nem az eszközökhöz mértén költekezik, előreszalad, helyi érdekeket képviselve olyan objektumok építését kezdi el, amelyekre a költségvetés nem irányozott elő pénzt, nyersanyagot és munkaerőt.

A szovjetek végrehajtó bizottságai gyakran hoznak olyan döntéseket, amelyekben az érvényben levő törvények megkerülésével, az államérdek megsértésével országos és köztársasági szintű vállalatokat arra köteleznek, hogy nagy, vissza nem térítendő támogatást adjanak helyi célokra. Kujbisev városban például az iparvállalatokat kötelezték arra, hogy pénzeszközöket, anyagokat és munkaerőt teremtsenek elő városi objektumok építéséhez, amelyeknek értéke meghaladta a hétmillió rubelt. Sajnos hasonló dolgok más városokban is előfordulnak... Mindez törvénytelen, az állami fegyelem megsértése.

Az ilyen törvénytiségekben, természetesen, a helyi hatóságok bűnösök. De nem egyedül. Ha a minisztériumok, ha a vállalatok vezetői megfelelő pártszerűséget és elviséget tanúsítanak, ha megértenék, milyen szerep vár rájuk mint állami vezetőkre, akkor ilyen dolgok nem fordulhatnak elő...

A mondottak mérlegét megvonva szeretném hangsúlyozni, hogy a munka-, a párt- és az állami fegyelem megerősítése egyik fontos feladatunk. Milyen módszerekkel fogjuk ezt megoldani? Ez fontos kérdés, amelyre világos választ kell adnunk. Az elvtársak közül néhányan a kérdésre válaszolva a régi időkre hivatkoznak, és lényegében azt javasolják, hogy térjünk vissza a merőben adminisztratív módszerekhez.

Azt hiszem, ez a recept használhatatlan. A mindig ilyen módszerekre

támaszkodó fegyelem nem az a fegyelem, amelyre szükségünk van... Nagyon jól emlékszünk arra, mire vezetett az adminisztratív módszerek alkalmazása: a dolgok valódi állásának leplezésében megnyilvánuló becsstelenségre, arra, hogy megkísérelték elleplezni a problémákat, ahelyett hogy feltárták és megoldották volna azokat, a tények elleplezésére, a hibák másra hárítására. Egyúttal következményük volt a túlzott óvatosság, mindenféle kezdeményezőkézség eltűnése. Mindez veszélyes, különösképpen a gazdasági irányításban. Olyasmiről van itt szó, amit igen nehéz pénzben kifejezni, de ha ezt tennénk, alighanem kiderülne, hogy a kezdeményezés hiányaért, a szellemi tunyaságért, a félénk kérdésfelvetésért és a huzavonaért igen nagy árat fizetünk.

A párt napjainkban viszonyát a káderekhez a bizalomra építi, mindekelőtt a kommunisták magasfokú pártos tudatosságára és felelősségérzetére számít. Párt- és gazdasági kádereink bebizonyították, hogy tudnak sikerrel megoldani bonyolult kérdéseket.

A párt és a nép iránti felelősség felismerése segíti a kommunistákat abban, hogy tágabb perspektívából szemléljék a hétköznapi ügyeket, és lehetővé teszi, hogy a soron levő feladatokat a párt politikájának alapvető kérdéseivel összefüggésben lássák. A tudatos kommunista érzi annak szükségességét, hogy lépést tartson az idővel, és határozottan küzdjön a merevség, a bürokratizmus és a közöny ellen.

Az utóbbi időben a párt és a Központi Bizottság sokat tett azért, hogy fejlessze a dolgozók alkotó kezdeményezését, magabiztos légkört alakítson ki, teret adjon mindenkinek, hogy kibontakoztathassa szervezői, ügyintézői képességeit. Százával sorolhatnánk a példákat arra, hogy a kezdeményezés, az önálló, gyakran bizonyos kockázattal, de indokolt kockázattal járó döntés jó eredményeket hoz.

Nincs okunk arra, hogy eltérjünk a pártban kialakult munkastílustól és módszerektől. Ez a munkastílus azonban megköveteli a káderektől a tudatosságot, az államérdekek pártszerű szemléletét és a magas rendű felelősségérzetet.

Ennek a felelősségnek a biztosítása érdekében minél szélesebb körben kell fejleszteni a kritikát és az önkritikát, tökéletesíteni kell a népi ellenőrzés és a pártellenőrző szervek munkáját, jelentőségükhöz mértén kell értékelni az eredményeket és a hiányosságokat, növelni kell a káderek iránti igényességet. Ezen az úton kell nekünk is haladnunk. Ehhez az igényességhez természetesen az is hozzá tartozik, amit „szervezeti következtetéseknek” szoktunk nevezni, azokban az esetekben, ha egyik vagy másik munkatársunk nem hallgat a bírálatra, nem akar tanulni, rendszeresen

megsérti a párt- és állami fegyelmet, nem becsületes a párt iránt. Meggyőződésünk, hogy az SZKP KB plénuma egyetért a kérdésnek ilyen felvetésével.

Amikor a Politikai Bizottság az SZKP Központi Bizottságának plénuma elé terjesztette megvitatásra az 1970. évi tervet és költségvetést, úgy látta, hogy országunk jövő évi gazdasági életének e fő dokumentumai egészében véve helyesen tükrözik a népgazdaság fejlődésének általános irányait, megfelelnek lehetőségeinknek és tartalékainknak, megfelelnek az ötéves terv befejező évében teljesítendő feladatoknak. Feltehetjük, hogy ezekkel a tervezetekkel alapján egyetértenek, s megtárgyalás és jóváhagyás végett a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülészaka elé terjesztik őket.

Minden feltétel adott ahhoz, hogy sikerrel teljesítsük az 1970. évi tervben kitűzött feladatokat. Ennek érdekében sokat kell dolgoznunk. A pártszervezeteknek, a szovjet- és gazdasági szerveknek, a szakszervezeteknek és a Komszomolnak nagy szervező és nevelőmunkát kell végezniök. Élére kell állniok a mind szélesebb körben kibontakozó szocialista versenynek, hogy új sikereket érjünk el a gazdasági és kulturális építésben és a szovjet népet új, nagy eredményekhez vezessük...

BESZÉD

A VLAGYIMIR ILJICS LENIN SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE RENDEZETT ÜNNEPI ÜLÉSEN / RÉSZLETEK

[1970. április 21.]

LENIN ÜGYE ÉL ÉS GYŐZ

Száz évvel ezelőtt született Vlagyimir Iljics Lenin, a Szovjetunió Kommunista Pártjának megalapítója, a világ első szocialista államának megteremtője, az orosz dolgozók és a nemzetközi munkásosztály vezére, a lángeszű gondolkodó és forradalmár. Lenin egész életét, harcát, tevékenységét egyetlen ügy szolgálatába állította: felszabadítani a dolgozókat a tőke uralma alól. Lenin volt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ihletője és szervezője, az ő nevével forrott össze az emberiség történetében bekövetkezett gyökeres fordulat: a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet.

Lenin munkássága olyan hatalmas területet ölelt fel, olyan mélyrehatóan tudta értelmezni és kifejezésre juttatni kora megoldásra váró követelményeit, hogy a lenini eszméket ma is erős fegyverként forgatják mindazok, akik a népek boldogulásáért küzdenek. Nincs a földkerekségnek olyan zuga, ahol Lenin neve ne szenvedélyes szózatként hívna harcra az elnyomás, a jogfosztottság és a kizsákmányolás ellen, mint a harcos egység szimbóluma, a kommunista eszmények győzelméért indított történelmi ütközet győzelmi záloga.

Lenin születésének 100. évfordulójáról szeretettel és tisztelettel emlékeznek meg a Szovjetunió, a testvéri szocialista országok népei, a kommunista és munkásmozgalom, az egész haladó emberiség.

Ezen az ünnepi napon a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége és a szovjet kormány szeretettel köszönti vala-

mennyi honfitársunkat – a szovjet embereket, testvéreinket a szocialista országokban, barátainkat és elvtársainkat a világ valamennyi államában, mindazokat, akik új, szabad társadalmat építenek, és azokat, akik a társadalmi és a nemzeti felszabadulásért küzdenek, mindazokat, akik számára drága a béke és a haladás ügye.

A legforróbb hálaérzettel fordulunk ma pártunk veteránjaihoz, azokhoz, akiket méltán neveznek lenini gárdának. Az önök tapasztalata, kedves elvtársak, energiájuk, a forradalom ügyének szentelt életük példaképpül szolgál és fog szolgálni a kommunizmust építő eljövendő nemzedékeknek.

Üdvözljük a szocialista országokból és a fiatal haladó államokból érkezett harcostársainkat, a kommunista és munkáspártok, a baloldali szocialista pártok, a nemzeti demokratikus pártok és mozgalmak valamennyi világrészből érkezett képviselőit. Az önök jelenléte, barátaink, már önmagában is bizonyítéka annak, mekkorát változott a világ képe, hogyan újul meg ez a világ a marxizmus–leninizmussal felfegyverzett forradalmi erők hatása alatt. További nagy sikereket kívánunk önöknek nagyszerű munkájukban, Marx, Engels és Lenin legyőzhetetlen tanításának megvalósításáért folytatott harcukban!

A LENINIZMUS, ÉS A KOMMUNIZMUS ÉPÍTÉSÉNEK KÉRDÉSEI

Egész pártunk, az egész szovjet nép életét betölti a kommunista társadalom felépítésének feladata. Az utat, amely e nagy célhoz elvezet, meghatározta az SZKP programja, meghatározták a párt kongresszusainak és központi bizottsági plénumainak határozatai, amelyek az egész nép helyeslésével találkoztak. Minél nagyobb feladatokat tűz maga elé a szovjet nép, annál felelősségteljesebbé válik a párt munkája, annál inkább szükséges, hogy tanácsért forduljon Leninhez. A Szovjetunió jelenlegi fejlődésével összefüggő, nagy fontosságú problémák megoldásában felbecsülhetetlen segítséget nyújt nekünk Lenin gondolatvilága, Leninnek – a harcosnak és az építőnek – igen gazdag gyakorlati tapasztalata.

A Lenin halála után eltelt időszakban az élet messze előre haladt, sok minden megváltozott, garmadával támadtak új jelenségek és problémák, amelyekre nézve akkor még csak találgatásokba bocsátkozni is nehéz lett volna. Ámde a szocializmus fejlődésének Lenin által feltárt törvényszerűségei ma is megadják a kulcsot e problémák megértéséhez és megoldásához. Ezért marad Lenin ügyeink eleven részese, megbízható és bölcs tanítónk.

Miként minden épület építését az alapnál kell kezdeni, a kommunizmus építésének gigászi, több síkú teendői közül is az első hely a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtését illeti meg.

A szocialista gazdálkodás több mint félévszázados tapasztalatai meggyőzően bizonyítják, hogy a gazdaság irányítása talán a legbonyolultabb és legalkotóbb feladat mindazok közül, amelyek a forradalom után felmerülnek. Itt – miként különben a társadalmi élet más területein is – gyakorlatilag nincsenek végleges megoldások, amelyek egyszer s mindenkorra mentesítenének a további gondoktól. A gazdasági élet bonyolult és dinamikus organizmus, amelynek fejlődése állandóan önmagától szüli az újabb problémákat.

Hogy mennyire igaz ez a megállapítás, az különösen világos napjainkban, amikor a szovjet gazdaság új, fontos szakaszba lép. Hatalmasan megnövekedett szocialista termelésünk, bonyolulttá váltak a népgazdasági kapcsolatok, rohamos ütemben bontakozik ki a tudományos és technikai forradalom. Mindezt figyelembe véve, a párt Központi Bizottsága és a kormány arra a következtetésre jutott, hogy olyan gazdasági politikát, olyan gazdálkodási módszereket, szervezési és igazgatási formákat kell kidolgozni, amelyek összhangban állnak országunk fejlődésének jelenlegi szakaszával. Visszatekintve, elmondhatjuk, hogy az SZKP XXIII. kongresszusa, központi bizottsági pléniumai – kezdve az 1965 márciusi és szeptemberi plénumtól egészen a tavaly decemberi plénumig – lehetővé tették, hogy jelentősen előrehaladjunk ebbe az irányba.

Most közeledik a párt XXIV. kongresszusa. Rövidesen befejeződik a következő ötéves terv kidolgozása. Más szavakkal, újabb, nagy jelentőségű határozatokat kell hoznunk, amelyek hosszabb időszakra meghatározzák a szovjet gazdaság fejlődésének útját.

Ehhez a fontos teendőhöz igyekszünk lenini módra hozzáfogni, kiemelve a gazdasági feladatok sokféleségéből, egész láncolatából a fő, az alapvető láncszemet. Ilyen láncszem a társadalmi termelés eredményességének fokozása, a munka termelékenységének jelentős növelése minden vonalon. E kérdés döntő jelentőségére maga Lenin mutatott rá a szovjet-hatalom első éveiben. Most, a szocialista gazdaságnak azon a fejlődési színvonalán, amelyet elértünk, reális lehetőségeink vannak, hogy biztosítsuk a gazdaság gyors növekedését, főként a gazdasági ágak intenzívebbé tétele révén.

Ehhez elsősorban a tudományos és technikai haladás meggyorsítása szükséges. Így tanította Lenin, aki egész gazdaságépítés-irányító tevé-

kenységében arra törekedett, hogy a tudomány és a technika a legmagasabb színvonalra emelkedjék.

Az egész világ előtt ismeretes, milyen kiemelkedő sikereket ért el országunk ezen az úton. De a tudomány és a technika fejlődése nem áll meg. Ez a fejlődés szükségessé teszi a tudományos kutatások színvonalának és eredményességének további fokozását, a tudományos és technikai vívmányok gyors felhasználását a népgazdaságban.

Igen időszerűvé vált a munkaszervezés és a munkastílus tökéletesítésének feladata is a társadalmi termelés minden szakaszán. Itt a fő dolog, hogy növeljük az igényességet önmagunkkal szemben.

Rendkívül fontossá válik most a helyes tervezés. Vitathatatlan, elvtársak, hogy azok közül a bonyodalmak közül, amelyekkel gazdasági téren találkozunk, soknak a gyökere valamilyen hibás tervezésben rejlik, abban, hogy nem tökéletesek a tervek, valamint, hogy nem elég pontos a tervek teljesítése. Ezért egyik igen fontos feladatunk állandóan tökéletesíteni a tervezési módszereket, fokozni mind a folyó, mind a távlati tervek tudományos-technikai és gazdasági megalapozottságát.

Engedjék meg, hogy emlékeztessenek Lenin felhívására: „Ne féljenek a több évre szóló tervektől.”¹ A tervezés ilyen felfogására klasszikus példát adott ő maga a GOELRO-terven végzett munkájával. Ebben a tervben minden számítás és műszaki megalapozás egy célt szolgált: a gazdasági megújodáshoz és az ország szocialista átalakításához szükséges fejlett energetikai és technikai bázis megteremtését.

A távlati tervezés keretei között számításba kell venni mind a meglevő erőforrásokat, mind az előrelátható szükségleteket. Az ilyen tervezés jobbátétele ma különösen nagy jelentőségű. Az alapvető gazdasági és társadalmi feladatok megoldását célzó távlati terveinknek magukba kell foglalniuk céljainkat is, e célok elérésének legelőnyösebb módzatait is, amelyeket különböző variánsok értékelése alapján dolgoznak ki. Ilyen alapon lehet helyesen meghatározni a konkrét feladatokat is, amelyeknek megoldására a következő évben és a következő ötéves időszakban kerül sor.

Fontos feladat annak megtervezése is, hogyan oszoljanak meg országunkban a termelőerők. Lenin ennek óriási jelentőséget tulajdonított. Arról van szó, hogy minden körzetet konkrét viszonyainak figyelembevételével a legésszerűbben, gazdaságilag a leghatékonyabban fejlesszünk.

A népgazdaságunk egyes ágazataira vonatkozó hosszú lejáratú tervek

¹ *Lenin Összes Művei*. 42. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 147. old.

összehangolása, a nagyszabású társadalmi-gazdasági problémák megoldásának tervei alkotják az ország hosszú távra szóló fejlesztésének általános programját. Nem kétséges, hogy az ilyenfajta tervezés jelentős eredményeket hoz majd, segít meggyorsítani haladásunkat a kommunizmus felé.

A kommunista gazdaság építését Lenin nemcsak a gazdasági vezetők, termelési szervezők és irányítók ügyének tekintette. „A tömegek eleven alkotóereje – ez az új társadalom döntő tényezője... a szocializmus eleven, konstruktív, maguknak a néptömegeknek alkotása.”² Ennek megfelelően a párt politikája arra irányul, hogy biztosítsa a dolgozók további, még szélesebb körű részvételét az ipari vállalatok, az állami gazdaságok és a kolhozok igazgatásában, a termelés eredményességének és a munka termelékenységének fokozásáért, a rendelkezésre álló kapacitások lehető legteljesebb kihasználásáért, a munkafegyelem fokozásáért folyó harcban.

Lenin felhívása a takarékosagra nem kampányszerű felhívás, hanem állandó követelmény szocialista társadalmunk minden tagjával szemben. Országunk még erősebbé és gazdagabbá válik, a kommunizmus felé haladásunk meggyorsul, ha megtanuljuk, hogy takarékoskodjunk a munkaidő minden percével, a nyersanyag és az üzemanyag minden grammjával, minden egyes gépalkatrésszel, minden kopejkával.

Válaszul a párt felhívására, a szakszervezetek és más társadalmi szervezetek aktív részvételével most országszerte általános népi mozgalom van kibontakozóban a termelési tartalékok jobb felhasználásáért és a fokozott takarékoságért a népgazdaságban. A munkások, a kolhozparaszatok, a mérnökök, a műszaki és az igazgatási dolgozók kezdeményezései, a javaslatok és a konkrét vállalások ékesen tanúsítják, hogy a városi és a falusi dolgozók valóban az ország urának érzik magukat, szívügyük a termelés érdeke, a nép javainak megóvása és gyarapítása. Ez azt jelenti, hogy helyes úton haladunk, elvtársak. Azt jelenti, hogy a szovjet nép magabiztosan halad a Lenin által kijelölt úton!

Ismeretes, hogy társadalmunk számára a gazdasági feladatok megoldása nem öncél, hanem eszköz. Megteremteni a dolgozó embernek a legkedvezőbb feltételeket a munkához, a tanuláshoz, a pihenéshez, a fejlődéshez és képességei legjobb felhasználásához: ez pártunk következetesen megvalósított politikájának fő célja és értelme.

Az utóbbi években sokat elértünk ezen a téren, megoldottunk egész sor nagy társadalmi problémát. Ebben az időszakban megkülönböztetett

² *Lenin Összes Művei*. 35. köt. Kossuth Könyvkiadó 1972. 56. old.

figyelmet fordítottunk városban és falun egyaránt az alacsony és közepes fizetésű dolgozó kategóriák életszínvonalának emelésére. Tudjuk azonban, hogy újabb nagy feladatok állnak előttünk. A társadalom és a kultúra fejlődése arányában szakadatlanul nőnek az emberek igényei. Igen jól mondta erről Lenin: „...amikor mindenfelől újabb követeléseket halunk, ezt mondjuk: ez így is van rendjén, éppen ez a szocializmus, amikor mindenki javítani akarja helyzetét, amikor mindenki élvezni akarja az élet javait”.³

Ma nemcsak a munkabérek további emelése a feladat, hanem az is, hogy fokozzuk a lakosságnak szükséges áruk termelését, jobbra tegyük a szolgáltatásokat, továbbra is tömegével építsük a lakásokat, új intézkedéseket hozunk a dolgozók egészségének megvédésére. Érthető, hogy mindezeket a feladatokat nem lehet egy csapásra megoldani, még a legjobb rendelet segítségével sem. Az egész párt, az egész nép szívós erőfeszítéseire van itt szükség.

A fő dolog az, mennyit és hogyan termelünk, hogyan viszonyulunk a munkához, társadalmi javaink fő forrásához. Azt hiszem, szüktelen bizonygatnom, hogy fogyasztani, használni csak azt lehet, amit megtermeltek, amit az emberi kéz és értelem létrehozott. A szovjet emberek életszínvonala saját kezükben van. Ma úgy élünk, ahogyan tegnap dolgoztunk, holnap úgy fogunk élni, ahogyan ma dolgozunk.

A párt, miközben a legnagyobb figyelmet a gazdasági problémákra fordítja, a nép energiáját a kommunista építéssel összefüggő feladatok egész komplexusának megoldására irányítja.

Arra törekszünk, hogy fokozatosan leküzdjük a különbségeket az osztályok és a társadalmi csoportok között. Ehhez – mint Lenin hangsúlyozta – „meg kell szüntetni mind a város és a falu közötti különbséget, mind pedig a fizikai munkát végző emberek és a szellemi munkát végző emberek közötti különbséget”.⁴ E feladatokat természetesen csak a kommunista társadalomban fogják megoldani. Mindamellett már most sok minden történik ennek érdekében.

A párt, a szovjetállam szociális politikája arra irányul, hogy a modern technika és tudomány alapján egyre közelebb kerüljön egymáshoz a paraszt és a munkás munkája, hogy kényelmesebbé váljék a falu életmódja, emelkedjék a falusi élet kultúrája. Mindez gyakorlatilag elvezet a város és

³ *Lenin* Összes Művei. 36. köt. Kossuth Könyvkiadó 1972. 476. old.

⁴ *Lenin* Összes Művei. 39. köt. Kossuth Könyvkiadó 1973. 15. old.

a falu, a munkásosztály és a parasztság közti társadalmi-gazdasági és kulturális különbség fokozatos megszüntetéséhez.

Ugyanakkor arra is törekszünk, hogy fokozatosan megszűnjenek a különbségek a fizikai és a szellemi dolgozók között. Ennek elérésére még ugyancsak sokat kell tennünk a gazdaság és a kultúra fejlesztése, a munkakörülmények javítása és a munka jellegének megváltoztatása, az egész nép kulturális és szakmai színvonalának további emelése érdekében.

„Lenin azt mondta: mindenki, aki hozzáfogott a kommunizmus építésének nagy ügyéhez, vesse emlékezetébe, hogy a kommunizmust „... csak a korunk színvonalán álló műveltség alapján teremtheti meg, és ha ezzel a műveltséggel nem fog rendelkezni, a kommunizmus csupán óhaj marad.”⁵ Közoktatásunk területén már sok minden történt. Körülbelül nyolcvanmillió ember, vagyis országunk lakosságának egyharmada tanul.

Az élet azonban nem áll egy helyben. Tovább kell mennünk, minden vonalon javítanunk kell közoktatási rendszerünket. Nem telik bele sok év, és azok, akik ma az iskolák és egyetemek padjaiban ülnek, beállnak a termelésbe, tudományos vagy kulturális pályára lépnek. Attól, hogy mire és hogyan tanítjuk őket most, sokban függ majd társadalmunk előrehaladása a jövőben. Még a régiek mondták, hogy a tanuló nem edény, amelyet meg kell tölteni, hanem fáklya, amelyet meg kell gyújtani. A feladat az, hogy megtanítsuk a fiatalokat az alkotó szellemű gondolkodásra, felkészítsük őket az életre, a gyakorlati munkára.

Lenin nagy érdeme, hogy kidolgozta a nemzetiségi kérdés szocialista megoldásának programját. Ez a program megvalósult. Az, hogy a lenini nemzetiségi politika diadalt aratott, hogy a Szovjetunióban megoldottuk a nemzeti kérdést – a társadalmi élet egyik legkényesebb, legnehezebb problémáját – óriási jelentőségű tett, nagy lépés az emberiség társadalmi fejlődésében.

A kommunizmus építése soknemzetiségű országunkban feltételezi, hogy következetesen folytassuk azt a politikát, amely a nemzetek sokoldalú kapcsolatainak, együttműködésének és kölcsönös segítségnyújtásának erősítésére irányul. Ennek útja köztársaságaink gazdaságának és kultúrájának fejlesztése, az anyagi és a szellemi kulturális vívmányok cseréjének fokozása, és végül a nacionalizmus és a sovinizmus maradványainak kiküszöbölésére irányuló szívós munka.

Lenin állandó és fontos feladatnak tekintette a dolgozók internaciona-

⁵ *Lenin* Összes Művei. 41. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 293. old.

lista szellemű nevelését, visszautasította mind a nagyhatalmi sovíniszta, mind a helyi nacionalista tendenciákat. Arra szólított fel minden internacionalista szociáldemokratát, hogy „ne csupán a saját nemzetére gondoljon, hanem *annak fölébe* helyezze valamennyi nemzet érdekeit, azok általános szabadságát és egyenjogúságát”, hangsúlyozta, hogy harcolni kell a „...szűkkeblűség... *ellen*, harcolni azért, hogy az egész és általánosat vegyék figyelembe, azért, hogy a részérdekeket alárendeljék az általános érdekeknek.”⁶ Ez az egész, ez az egyetemes, a Lenin által megteremtett soknemzetiségű szovjetállam. Óvjuk, mint a szemünk fényét, erősítsük a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét – ezt hagyta ránk örökül Lenin. A párt, a nép szentül teljesíti ezt a nagy lenini útmutatást.

A kommunizmus építésének fő eszköze a szovjet szocialista össznépi állam. Ezért kell állandóan erősíteni ezt az államot, tökéletesíteni a társadalom igazgatásának egész rendszerét.

Abban, hogy a dolgozókat bevonják az államigazgatással, a társadalom irányításával kapcsolatos mindennapi munkába, Lenin a szocializmus hatalmas fölényét látta. Hangsúlyozta, hogy „meg kell tanítani a tömegeket a kormányzásra.”⁷ Ezért mint eddig, a jövőben is mindent el fogunk követni annak érdekében, hogy növeljük a szovjetek, a társadalmi szervezetek és a dolgozó kollektívák szerepét a társadalom életében és fejlődésében, tökéletesítsük a szocialista törvényhozást.

A szovjet államiséget és a szocialista demokráciát fejlesztve a párt, a kormány arra törekszik, hogy állhatatosan megvalósítsa az államapparátus tökéletesítésének, kulturáltabb munkája biztosításának lenini vonalát. A termelőerők és a kultúra fejlődésének minden fokát szovjet rendszerünk tökéletesedésének kell kísérnie – írta Lenin.

„...lehetetlen az olyan győzelmes szocializmus, amely nem valósítja meg a teljes demokráciát.”⁸ Másként nem is lehet. A párt állandó, cél tudatos munkával fejleszti a szocialista demokráciát, amely mindenekelőtt eszközül szolgál ahhoz, hogy a dolgozók millióit bevonják a tudatos történelmi alkotás folyamatába, a társadalom és az állam ügyeinek igazgatásába.

Demokráciánk a gyakorlatban: minden állampolgár, minden kollektíva, minden köztársaság joga, hogy részt vegyen a társadalom életével

⁶ *Lenin* Összes Művei. 30. köt. Kossuth Könyvkiadó 1971. 43. old.

⁷ *Lenin* Összes Művei. 37. köt. Kossuth Könyvkiadó 1973. 425. old.

⁸ *Lenin* Összes Művei. 27. köt. Kossuth Könyvkiadó 1971. 244. old.

összefüggő kérdések megoldásában, küzdjön a szocialista együttélés szabályaitól és elveitől való mindennemű eltérés ellen, bírálja a hibákat és tevékenyen részt vegyen azok kijavításában. Hogy a szovjet állampolgárok teljes mértékben élhessenek jogaikkal, a párt állandó gondot fordít a népképviselő, valamint a hatalmi és igazgatási szervek tevékenységével kapcsolatos népi ellenőrzés formáinak tökéletesítésére.

Az a körülmény, hogy a dolgozóknak a szocialista demokrácia révén széles körű jogaik vannak a társadalmi élet különféle területein, szervesen összekapcsolódik az állampolgári kötelezettségekkel. Ezt, miként magát a jogoknak és köteleességeknek a tartalmát is, az egész nép érdekei, a kommunista társadalom építésének érdekei határozzák meg.

Mi a szovjetállam és a szocialista demokrácia fejlesztésében elsősorban hatalmas eszközt látunk, amelynek segítségével elérhetjük fő célunkat: felépíthetjük a kommunizmust. Sohasem leszünk hajlandók „olyan demokrácia-fejlesztésre”, amilyent a burzsoá ideológusok és jobboldali opportunisták segítőtársaik buzgón javasolnak nekünk; ők azon fáradoznak, hogy a szocializmust a maguk burzsoá szája ízének megfelelően átalakítsák. Nekünk megvannak a saját, valóban demokratikus hagyományaink, amelyek kiállták az idő próbáját. Őrizni, óvni, fejleszteni és tökéletesíteni fogjuk e hagyományokat.

Bárhogy erőlködnek is ellenségeink annak bizonygatásával, hogy a szocializmus „nem tökéletes”, bármennyire törik is a fejüket a szocializmus „jobbá tételén”, „humanizálásán”, mi büszkén ismételjük Lenin szavait arról, hogy a proletár, szocialista demokrácia milliószorta demokratikusabb minden polgári demokráciánál. Államunk, miként eddig, ma is a dolgozók állama és az is marad, olyan állam, amely a dolgozókat szolgálja, olyan állam, amelyet a dolgozók igazgatnak.

A lenini úton haladva, a szovjet nép új, szocialista életformát, új, szocialista civilizációt teremtett.

A szocializmus alkotó ereje, a lenini eszmék mozgósító ereje nagy-szerűen megnyilvánult a lenini jubileum előkészületei során. A lenini év tiszteletére az ötéves terv határidő előtti teljesítéséért indított verseny valóban az egész nép ügyévé vált.

A nép munkalendületének csúcspontja, a lelkes munkának az egész népet átfogó feledhetetlen ünnepe volt az április 11-i országos lenini szombat. A szovjet emberek Leninre gondolva dolgoztak ezen a napon, visszaemlékeztek az első történelmi jelentőségű kommunista szombatra, amelyben Vlagyimir Iljics a munkához való új, kommunista viszony „nagy kezdeményezését” látta meg.

Az SZKP Központi Bizottsága, a Szovjetunió Minisztertanácsa és a Szovjet Szakszervezetek Központi Tanácsa megállapította, hogy a dolgozók magas fokú szervezettséggel és aktivitással járultak hozzá az április 11-i országos kommunista szombat sikeréhez, és szívből jövő köszönetet mond minden résztvevőnek szocialista hazánk javára végzett hazafias, önfeláldozó, önzetlen munkájáért!

Nem sorolhatom fel azokat a munkagyőzelmeket, amelyekkel a város és a falu kollektíváinak ezrei, dolgozóinak milliói köszöntötték a nagy évfordulót. Sok vállalat és szervezet kollektíváját tüntették ki a lenini jubileumi díszoklevéllel. Munkások, kolhozparasztok, szellemi dolgozók, katonák Lenin születésének 100. évfordulójára kitüntetésként megkapták a „Hősi munkáért” és a „Katonai vitézségért” jubileumi érmeiket. A párt Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége és a szovjet kormány szívből jövő jókívánságait fejezi ki a derék dolgozóknak és katonáknak a magas kitüntetés alkalmából, és meggyőződése, hogy mindig a kommunizmus építőinek első soraiban fognak menetelni.

Engedjék meg, hogy szívből köszöntsem a Lenin-díjasokat is, és mindazokat, akik országunk legmagasabb kitüntetését, a Lenin-rendet kapták. Becsület és dicsőség legyen osztályrészüik, érjenek el újabb kiváló eredményeket nagy szocialista hazánk gazdaságának, tudományának, technikájának és kultúrájának fejlesztésében!

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJA – LENIN PÁRTJA

Nagy pártunkat, amelynek vezetésével a szovjet nép történelmi jelentőségű győzelmeket aratott, Vlagyimir Iljics Lenin alapította. Ő tanította a pártot a dolgozó nép odaadó szolgálatára. Ő adta a párt kezébe a hatalmas fegyvert: a tőke ellen, a társadalom forradalmi átalakításáért, a szocializmusért, a kommunizmusért vívott harc elméletét és politikáját. „A marxizmus a munkáspárt nevelésével a proletariátus élcsapatát neveli, amely meg tudja ragadni a hatalmat és el tudja vezetni az egész népet a szocializmushoz, tudja irányítani és szervezni az új rendet, az összes dolgozók és kizsákmányoltak tanítója, vezetője és vezére tud lenni társadalmi életüknek a burzsoázia nélküli és a burzsoázia ellenére való berendezésében.”⁹

Amikor nálunk tagkönyvcseré van, az 1. számú párttagsági igazolványt mindig Vlagyimir Iljics Lenin nevére állítják ki. Ez nem egyszerűen

⁹ *Lenin Összes Művei*. 33. köt. Kossuth Könyvkiadó 1965. 24. old.

szimbólum. Lenin gondolatainak nagy ereje, hő szívének dobbanása tovább él a párt tetteiben. A lenini eszmék, a lenini politikai edzettség, a győzelem lenini tudománya az a kimeríthetetlen forrás, amelyből erőnkbe vetett bizalmat, bátorságot és optimizmust, győzelmi akaratot merítünk.

Az SZKP, amely a proletariátus pártjaként született, a szocializmus győzelmével – miközben továbbra is elsősorban a munkásosztályra támaszkodott – az egész szovjet nép élcsapatává vált. Ma körülbelül minden tizenegyedik 18 éves és ezen felüli szovjet állampolgár párttag. Az SZKP 14 millió tagjának több mint a fele munkás és kolhozparaszt. A párt soraiban majdnem hatmillió mérnök, technikus, agrónómus, pedagógus, orvos, egészségügyi dolgozó és más szakember van, s vesz részt aktívan a kommunizmus építésében.

Nincs és nem is lehet nálunk más politikai erő, amely képes lenne olyan következetesen figyelembe venni, összekapcsolni és összehangolni minden osztály és társadalmi csoport, minden nemzet és nemzetiség, minden nemzedék érdekeit és szükségleteit, mint a kommunista párt. A párt az egész társadalmi rendszer szervező magva, az egész szovjet nép kollektív esze.

A párt tevékenységében a fő a társadalom politikai vezetése. A kommunista építés feladatai szükségessé teszik a párt- és az állami szervek munkájának további tökéletesítését, azt, hogy e szervek figyelmét a politikai, gazdasági, ideológiai kulcsproblémákra összpontosítsák.

A szocializmus győzelme természetesen nem jelenti az összes társadalmi problémák teljes és végleges megoldását. A szocialista társadalomban, miként minden fejlődő szervezetben, különböző jellegű bonyodalmak keletkeznek. Ezek azonban mind teljesen megoldhatók. Csak az a fontos, hogy ne hunyjunk szemet fölöttük, hanem megtaláljuk a hatékony eszközöket leküzdésükre. Éppen abban rejlik a párt- és az állami vezetés művésze, hogy idejében észrevegyük a felmerülő problémákat, reálisan értékeljük őket és megtaláljuk megoldásuk módját. A körülményeket, a fejlődés irányvonalait behatóan, átgondoltan tanulmányozva, a nehézségeket és az ellentmondásokat merészen feltárva, kiküszöbölésük módzatait megmutatva egyengeti a párt az utat a kommunizmus építésében, kitzúzi a nép elé a megoldásra váró feladatokat, az alkotó munka hőstetteire lelkesíti a tömegeket.

A lenini pártban a szó nem tér el a tettől. Irány a szocialista forradalom győzelme; irány a szocializmus; irány a kommunizmus építése – így hangzik a párt szava, amely a párt három programjában nyert megfogal-

mazást. Október győzelme, a szocializmus diadala, sikeres előrehaladás a kommunista holnap útján: ez a párt tette, az egész nép tette.

A párt ereje a marxizmus-leninizmus elveihez, a proletár nemzetköziség elveihez való hűségben rejlik. A párt ereje sziklaszilárd egységében rejlik, amelyet Lenin teremtet meg és szüntelenül védelmezett. A párt ereje abban rejlik, hogy elválaszthatatlan kapcsolatban áll a munkásosztállyal, a néptömegekkel, amelyeknek kollektív vezetője és szervezője. A párt ereje forradalmi szellemében rejlik, abban, hogy képes bírálóan értékelni tevékenységének eredményeit.

Pártunkat a nép iránti magas fokú felelősségérzet tölti el, mély elvszerűség jellemzi. Miként Lenin életében, a párt ma is bátran és nyíltan bírálja a hibákat és a fogyatékosságokat. Keményen elítélte a személyi kultuszt, amelynek következtében a párt- és az állami életben megsértették a lenini normákat, a szocialista törvényességet és a demokráciát. Határozottan elutasította a szubjektivizmust, amely a társadalmi jelenségek tudományos megközelítését megalapozatlan rögtönzésekkel helyettesítette. A párt megmondja a népnek az igazságot, bármilyen kemény is az. „...mi egyenesen szemébe nézünk az igazságnak – tanította Lenin a kommunistákat. – A politikában mindig ez a legjobb és az egyetlen helyes módszer.”¹⁰

Lenin nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy fejlődjék a tömegek öntudata, amely – mint írta – „továbbra is, akárcsak eddig, egész munkánk alapja és fő tartalma”.¹¹ A lenini úton járva, a párt arra törekszik, hogy minden kommunista öntudatosan sajátítsa el a marxizmus-leninizmus alapjait, s hogy eszmei felkészültségük kifejezésre jusson a kommunizmus építésében való gyakorlati részvételben. A párt a Haza javáért minden erejével küzdő, lánglelkű hazafivá és ugyanakkor meggyőződéses internacionalistává is neveli a kommunistákat, a szovjet embereket.

A tömegek körében végzett nevelő munka különösen jelentős napjainkban, amikor a szocializmus és a kapitalizmus között éles ideológiai harc folyik. „Fáradhatatlanul harcolnunk kell minden burzsoá ideológia ellen, bármilyen divatos és csillogó köntösben jelenik is meg.”¹² írta Lenin. Ami azt illeti, a burzsoá ideológusoknak és revizionista segítőtársaiknak azért a tudományért, hogy más és más köntösbe öltöztessék ideológiájukat, nem kell a szomszédba menniük. Ám nem azért teszik ezt, mintha jól állna a dolguk. Ezeket a „köntösöket” gyenge anyagból varrták. Nem

¹⁰ *Lenin* Összes Művei. 25. köt. Kossuth Könyvkiadó 1970. 133. old.

¹¹ *Lenin* Összes Művei. 13. köt. Kossuth Könyvkiadó 1966. 367. old.

¹² *Lenin* Összes Művei. 6. köt. Kossuth Könyvkiadó 1964. 249. old.

állják ki az idő próbáját azok a kísérletek, amelyekkel be akarják feketíteni a szocializmust, a szovjetállam és az SZKP politikáját, és ugyanakkor rehabilitálni akarják a kapitalizmust, fel akarják díszíteni roskadozó épületének homlokzatát.

Mindamellett nem engedhető meg a burzsoá ideológia és a revizionizmus veszélyének a lebecsülése. A tapasztalat azt mutatja, hogy az ilyesmi vezet aztán az ideológiai ingadozásokra, a politikamentességre és az elvtelenségre. A kommunistáknak meg kell tanulniuk Lenintől a meggyőződést és az eszmei szilárdságot, szenvedélyességet abban a harcban, amely forradalmi elméletünk mindennemű eltorzítása ellen irányul, a kérlelhetetlenséget a múlt csökevényeivel szemben, bármilyen formában jelentkeznek is azok szocialista társadalmunk állampolgárainak tudatában.

Rendkívül gyors fejlődés korában élünk. Növekvő ütemben, egyre nagyobb arányokban épül a kommunizmus. Fokozódik a tudomány, a marxista-leninista elmélet szerepe. Nő a szovjetállam nemzetközi szerepe és internacionalista felelőssége. Mindez magával hozza, hogy egyre jelentősebb szerephez jut a kommunista párt mint a szovjet társadalom vezető ereje.

Azok a kipróbált és az SZKP tapasztalatai által igazolt lenini eszmék, amelyek szerint a párt a forradalmi tömegek vezére, az új társadalom vezető ereje, a pártépítés lenini elvei ma nem csupán az SZKP sajátjai, hanem a kommunista testvérpártoké is. Tények bizonyítják, hogy a kommunisták ott győznek, ahol a párt következetesen betölti a munkásosztály, a dolgozó tömegek élcsapatának szerepét, ahol híven betartják a pártélet lenini szabályait, ahol a párt óvja és szüntelenül erősíti politikai, szervezeti és ideológiai egységét. S ellenkezőleg, a párt szerepének mindennemű csökkentése, minden eltérés a pártépítés lenini elveitől komoly balsikerekre vezet, és veszélyeztetheti a népek szocialista vívmányait.

Hogy biztosítsuk a kommunista építés nagy ügyének sikerét, elengedhetetlenül szükséges a marxista-leninista párt helyes marxista-leninista irányvonala, valamint az, hogy minden dolgozó, az egész szovjet nép megértse és megvalósítsa ezt az irányvonalat. „...csak akkor kormányozhatunk, ha helyesen fejezzük ki azt, amit a nép felismer. Enélkül a kommunista párt nem fogja vezetni a proletariátust, a proletariátus nem fogja magával vinni a tömegeket...”¹³ A kommunista pártnak a kommunizmus építésére vonatkozó programja az egész szovjet nép szívügye lett.

¹³ *Lenin Összes Művei*. 45. köt. Kossuth Könyvkiadó 1975. 112. old.

A párt és a nép egysége a leninizmus zászlaja alatt a legjobb biztosíték arra, hogy ez a történelmi feladat sikeres megoldást nyer.

Lenin azt mondta, hogy a kommunista párt korunk esze, becsülete és lelkiismerete. Lenin születésének 100. évfordulójáról megemlékezve, ünnepélyesen kijelentjük: a szovjet kommunisták továbbra is mindent megtesznek, hogy Lenin által megteremtett és felnevelt pártunk mindig méltó legyen erre a magas mércére.

Pártunk lenini zászlajára ez van írva: „Mindent az emberért, az ember javára!” A szovjet nép mindeddig járatlan utakon hordozza ezt a zászlót, és országunkat – a szocializmus hazáját – a legemberibb társadalmi rend, a kommunizmus hazájává teszi.

*

Napjainkban, amikor a történelmi fejlődés egész menete kérlelhetetlenül közeledik a kapitalizmus összeomlása felé, különös erővel csengenek Lenin arra vonatkozó szavai, hogy a marxizmus nem abban az értelemben veti fel a kérdéseket, hogy csak magyarázza a múltat, hanem „a jövő merész előrelátása és a jövő megvalósítására irányuló bátor gyakorlati tevékenység értelmében is”.¹⁴ Amikor a jelen gondjaival foglalkozunk, s megoldjuk a mai kor időszerű problémáit, egyúttal összehasonlítjuk cselekedeteinket eszményeinkkel, a társadalmi fejlődés közelebbi és távolabbi perspektíváival. A jövőn gondolkozunk, és megteremtjük azt.

A jövőről alkotott elképzeléseink a marxizmus–leninizmus tudományos elveiből indulnak ki. Ezen elvek ismerete, a dolgozó emberek forradalmi, alkotó lehetőségeibe vetett határtalan hit optimizmussal tölt el bennünket.

Természetesen senki sem jövendőlheti meg részletesen, hogyan fognak alakulni az események az elkövetkező fejlődés egyik vagy másik időszakában. De ha nem a részletek vagy a mindig lehetséges véletlenek szemszögéből kiindulva közeledünk a kérdéshez, hanem, amint Lenin mondta, „ha a dolgot óriási méretekben nézzük, akkor a részletek és csekélységek elesnek, a világtörténelmet meghatározó, fő mozgatóerők pedig nyilvánvalókká válnak”.¹⁵ Ha pedig ismerjük a világtörténelem legfontosabb mozgatóerőit, ha tisztáztuk a történelmi fejlődés vezető

¹⁴ *Lenin Összes Művei*. 26. köt. Kossuth Könyvkiadó 1971. 65. old.

¹⁵ *Lenin Összes Művei*. 40. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 159. old.

tendenciáit, akkor nyilvánvalóvá lesz a két világhrendszer harcának végső eredménye is – a kommunizmus világméretű győzelme.

Amikor a marxisták-leninisták a világ népei elé tárják a kommunista jövő nagyszerű perspektíváját – az összes népek alapvető érdekeinek megfelelő és egyedül reális perspektívát –, nem kívánják leegyszerűsíteni az ezzel összefüggésben jelentkező feladatokat. A kommunizmus felé vezető út: a hosszú és állhatatos harc útja. A népeknek le kell küzdeniük a régi, elavult világ elkeseredett ellenállását.

De nemcsak ez a lényeg. A kommunizmust felépíteni annyit jelent, hogy az egész társadalmi életet a kapitalizmustól elvileg különböző, teljesen más alapon kell átalakítani. Ez annyit jelent, hogy meg kell szüntetni a kizsákmányoló társadalom évezredek szokásait és hagyományait – a magántulajdonosi pszichológiát és erkölcsöt, a különböző nemzetekhez és fajokhoz tartozó emberek közötti bizalmatlanságot.

Az a meggyőződésünk, hogy ezeket a nehéz feladatokat mind sikeresen megoldjuk, nemcsak elméleti elemzés eredménye. Ez a meggyőződés a történelem cáfolhatatlan tényein alapszik, hiszen a XX. század folyamán az emberiségnek több mint egyharmada felszabadult a tőke elnyomása alól. Ez a meggyőződés azoknak a valóban grandiózus változásoknak a tapasztalatain alapszik, amelyek a szocializmus országaiban mentek és mennek végbe. Ez a meggyőződés saját tapasztalatainkon, annak az országnak a tapasztalatain alapszik, amely a világon elsőként látott hozzá gyakorlatilag a kommunizmus építéséhez. A szovjet emberek, a párt által kitűzött programot valóra váltva, önfeláldozó munkájukkal, hősi erőfeszítéseikkel fektetik le azt az utat, amelyre előbb vagy utóbb minden ország dolgozói rátérnek. S minden sikerünk, minden győzelmünk közelebb hozza azt az órát, amikor az egész emberiség letépi magáról a múlt társadalmi és erkölcsi béklyóit, és belép az új világba, a kommunizmus világába.

De bármilyen magaslatokra jusson is az emberiség, mindig emlékezni fog rá, hogy a kommunista civilizáció forrásainál ott áll Lenin, a gondolkodó és forradalmár óriási alakja. A kommunista, a leninista számára nincs szentebb cél, mint az, hogy minden energiájával, minden szellemi képességével és egész akaratával közelebb hozza azt a jövőt, amelyért Lenin küzdött.

Vlagyimir Iljics bölcs szavaival szeretném befejezni beszédemet: „A lényeg az, hogy ne elégedjünk meg azzal a hozzáértéssel, amelyhez eddigi tapasztalataink alapján jutottunk el, hanem *feltétlenül* menjünk tovább, *feltétlenül* törekedjünk *többre*, *feltétlenül* térjünk át a könnyebb

feladatokról a nehezebbekre. Enélkül általában minden haladás lehetetlen, s lehetetlen a haladás a szocialista építés terén is.”¹⁶ És mi, kommunisták, tovább megyünk. Többre fogunk törekedni. S legyenek bármilyen nehezek is a feladatok, amelyek előttünk állnak és amelyek fel fognak merülni előttünk, mi megoldjuk azokat. Felépül az a világ, amelyről Lenin álmodott!

¹⁶ *Lenin Összes Művei*. 37. köt. 185. old.

OLDJUK MEG ALKOTÓ MÓDON A KOMMUNISTA ÉPÍTÉS ÚJ FELADATAIT

BESZÉD A MOSZKVAI BAUMAN VÁLASZTÓKERÜLET
DOLGOZÓINAK VÁLASZTÁSI GYŰLÉSÉN / RÉSZLETEK

[1970. június 12.]

Az előző választásokra, mint tudjuk, 1966 júniusában, nem sokkal az SZKP XXIII. kongresszusa után került sor. Tulajdonképpen a kongresszusi határozatok alkották azt a platformot, amellyel a párt a választásokra készült. Ezért a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa, a szovjet kormány figyelmének középpontjában társadalmi fejlődésünknek a kongresszus által megfogalmazott legfontosabb kérdései álltak. Közöttük is első helyen a népgazdaság fejlődésének problémái. Ez társadalmi életünk legfontosabb területe, ezért ezzel szeretném kezdeni.

Pártunk Központi Bizottságának a szovjet néphez intézett választási felhívása tartalmazta az elmúlt négy évben elért fejlődésünk legfontosabb mutatóit. Jóllehet az ötéves tervet még nem zártuk le és igen sok függ attól, hogyan dolgozunk a hátralevő félévben, már most világos, hogy a XXIII. pártkongresszus direktíváit alapján sikerrel hajtottuk végre. Az ország által megtermelt jövedelem az 1965. évi 193,5 milliárd rubelről 1970-ben 275 milliárdra, vagyis 42 százalékkal nő. Abszolút számokban a növekedés ebben az évben 1965-höz képest hatalmas összeget, több mint 80 milliárd rubelt tesz ki. Ez ugyanannyi, amennyi 1954-ben az ország egész nemzeti jövedelme volt.

Az ipari termelés az öt esztendő alatt még inkább megnő: mintegy 1,5-szeresére. Az ipar össztermelésének volumene 1970-ben eléri az 366 milliárd rubelt. A növekedés egyenlő lesz az ország első két ötéves tervének együttes ipari termelési volumenével.

A kedvezőtlen időjárási viszonyok és a gyakori elemi csapások ellenére a mezőgazdaság fejlesztésében is értünk el bizonyos sikereket. Évi átlagban 32 millió tonna gabonával többet termeltünk, mint 1961 és 1965 között. Több húst, tejet, tojást és más terméket állítunk elő, mint az

előző öt éves tervben. Megnövekedett az alapvető mezőgazdasági kultúrák terméshozama is.

A gazdasági fejlődésben elért sikerek áldásosan hatottak ki a szovjet nép életére és életszínvonalára, lehetővé tették, hogy megoldjunk számos fontos szociális problémát. 1968-tól a minimális munkabért 60 rubelra emeltük. Javult a nyugdíjellátás. A falusi dolgozók mostantól fogva szavatolt pénzbeni fizetést kapnak. Felemeltük a fizetését azoknak, akik a távoli északon vagy az ottanihoz hasonló körülmények között dolgoznak. Egészében véve a lakosság egy főre jutó reáljövedelme öt év alatt 33 százalékkal növekedett. Ez több, mint amit terveztünk.

A mezőgazdasági termelés és a reáljövedelmek növekedése következtében javult a szovjet emberek élelmezése. Az állati zsiradékoknak a lakosság számára való eladása az öt éves terv során 27 százalékkal, a cukor-eladás 20 százalékkal növekedett. Az egy főre jutó húsfogyasztás 1965-höz képest 6 kg-mal növekedett. Ugyanakkor például a kenyérfogyasztás 6 kg-mal csökkent, ami szintén az élelmezési szerkezetben történt pozitív eltolódásról tanúskodik. Mindezek igen fontos eredmények.

Gyors ütemben nő a lakásépítés, az öt éves terv végére több mint fél-milliárd négyzetméter lakóterületet adunk át rendeltetésének. Ez nagy szám: évente csaknem 11 millió szovjet ember avathat lakást!

Ezekben az években sokat tettünk az egészségügy fejlesztése érdekében. A szovjet orvosok serege, akik a közegészségügyért viselik a felelősséget, 120 000 fővel, a kórházi ágyak száma pedig 448 000-rel növekedett.

Megfelelően fejlődött a közoktatás is. Országunkban a most következő tanévben az iskolásgyerekek száma el fogja érni az 50 milliót. A közép-fokú oktatás ma már valóban mindenki számára hozzáférhető. A szülőknek nem kell amiatt aggódniuk, hogy tanulhatnak-e gyermekeik, megszerezhetik-e a társadalom számára hasznos szakmát. A Szovjetunióban évről évre bővül a felsőoktatás is. Az egyetemi hallgatók száma öt év alatt 812 000-rel nőtt.

Okvetlenül ejtenünk kell néhány jó szót a szovjet tudomány eredményeiről is. Sok tekintetben a tudománytól függ napjainkban társadalmunk és mindenekelőtt szocialista gazdaságunk sikeres fejlődése. Öt év alatt a Szovjetunióban a tudományos dolgozók száma 275 000-rel növekszik, a tudomány fejlesztését szolgáló beruházások pedig 1,6-szeresükre nőnek.

Minden okunk megvan arra, hogy pozitívan értékeljük az elmúlt négy esztendő eredményeit. Az a választási platform, amellyel a párt az elmúlt választásokon fellépett, végeredményben megvalósult.

A sikerek a szovjet emberek szívós és gyakran önfeláldozó munkája nyomán születtek meg. A munkások, a mérnökök, az alkalmazottak, a kolhozparasztok, a tudósok, a szovjet dolgozók milliói szívügyüknek tekintették a párt által a legutóbbi választásokon kidolgozott platformot. Éppen ennek köszönhetően tett az ország még egy nagy lépést a kommunizmus felé. Tisztelet és dicsőség a szovjet munkásosztálynak, a parasztságnak, az értelmiségnek! Az ő munkájuk változtatja a terveket nagy tettekké, teszi hazánkat még gazdagabbá és még hatalmasabbá!

Szeretném hangsúlyozni szovjet ifjúságunknak a kommunizmus építéséhez való mind nagyobb hozzájárulását. A lenini Komszomol legutóbbi kongresszusa meggyőzően bizonyította, hogy jó utánpótlást neveltünk ki. Meggyőződéssel mondhatjuk, hogy ifjúságunk becsülettel őrzi és gyarapítja az idősebb nemzedék legjobb hagyományait, hogy hűséges népehez, pártjához és a kommunizmus ügyéhez.

Moszkva dolgozói példát mutatnak valóban lelkes és öntudatos munkájukkal. Számos nagyszerű dolog kezdeményezői voltak, amelyek azóta országszerte elterjedtek. Sok moszkvai vállalat kollektívája a lenini jubileum méltó ünneplésére készülődve már áprilisban teljesítette az öt-éves tervnek a termelékenység növelésére irányuló feladatát. Engedjék meg, hogy köszöntsem a moszkvaiakat ennek a nagy sikernek, ennek a nagy győzelemnek az alkalmából! A moszkvai pártszervezet és a főváros dolgozói jól dolgoztak, és méltó módon teljesítették vállalt kötelezettségeiket.

Különösen jólesik megjegyeznem, hogy a Bauman és a szokolnyiki kerület dolgozói ezekben az években nemegyszer élen jártak a szocialista versenyben.

Tiszta szívből üdvözlöm önöket, kedves elvtársak, munkasikereik alkalmából!

Most, hogy a moszkvaiak előtt beszélek, szeretném elmondani, hogy továbbra is gondoskodni fogunk hazánk fővárosának fejlesztéséről. Terveket dolgozunk ki a város további közművesítésére, a metró és más közlekedési eszközök, valamint a kereskedelmi hálózat fejlesztésére, mindannak az előmozdítására, amihez szükség van a moszkvaiak munkája és pihenése érdekében. A moszkvai párt- és szovjetszervektől, a város minden dolgozójától és önkéntől függ, elvtársak, hogy az ezekre a célokra rendelkezésre bocsátott eszközökkel gazda módjára, maximális hatásokkal éljenek. Biztos vagyok abban, hogy a moszkvaiak ezt is megoldják.

Moszkvát nemcsak a moszkvaiak szeretik; minden szovjet ember sze-

retett városa ez. Nagy történelmi múltja és nagy jövője van. Fontos, hogy a Szovjetunió fővárosa, az első munkás-paraszt állam fővárosa lendületes fejlődésével példát mutasson a legbonyolultabb jelenkori városfejlesztési problémák ügyes megoldására, és mintaszerű szocialista várossá váljék.

Ha mindazt értékelni akarjuk, amit négy év alatt megtettünk, láthatjuk, hogy a megtett utat nem lehet csupán mennyiségi mutatókkal kifejezni. Bizonyára legalább annyira fontos, hogy ezekben az években mi magunk is sokat tanultunk. Arra a munkára gondolok, amelyet a párt a gazdasági reform területén, vagy ha tágabban nézzük a dolgot, végeredményben egész gazdaságpolitikánk tökéletesítése, a szovjet népgazdaság jelen fejlődési szakaszával való összehangolása terén végzett.

Ez tette lehetővé számunkra, hogy ne csak a legfőbb feladatokat – vagyis a népgazdaság hatékonyságának növelését, intenzifikálását, a termelékenység növelésének jelentős meggyorsítását – határozzuk meg szabatosan, hanem egyúttal megtaláljuk azokat a helyes módszereket is, amelyek lehetővé teszik ezeknek a feladatoknak a megoldását. Mindezek a feladatok az SZKP KB pléniumai figyelmének középpontjában álltak, széles körű vita tárgyát képezték a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülésszakain is.

Nem kell sokat beszélnünk arról, hogy mekkora jelentősége van a mai körülmények között a tudományos-technikai haladásnak. Csak hangsúlyozni szeretném, hogy országunknak minden lehetősége megvan arra, hogy eljusson a legmagasabb szintre a világban kibontakozó tudományos-technikai forradalom minden alapvető irányában. Ezt a lehetőséget valóra kell váltanunk. A párt ebben látja országunk gazdasági fejlődésének legfőbb forrását.

A népgazdasági fejlődés meggyorsításának hatalmas tartaléka a tervezés javítása, a termelésirányítás és munkaszervezés tökéletesítése. Az SZKP KB 1969. decemberi plénuma ezt az alapvető fontosságú feladatokat közé sorolta. A kommunista gazdaságfejlesztés frontján a győzelem tudománya lényegében az irányítás tudománya! Így hát az irányítás tudományának tanulmányozása, és ha kell újratanulása kádereinek legelső kötelessége.

A mondottakból az is világos, hogy számos gazdasági probléma megoldását ma a tudományos-technikai haladás és az irányítás ügyének haladása közötti metszésponton kell keresni.

A párt az elmúlt években nagy figyelmet fordított a mezőgazdaság fejlesztésére. Ezen a téren, mint már említettük, nem kevés gyakorlati ered-

ményt értünk el. Sohasem termeltünk még ennyi gabonát és más mezőgazdasági terméket, mint most. A mezőgazdaság helyzetének teljesebb, következőképpen helyesebb értékeléséhez azonban nemcsak azt kell figyelembe venni, mennyit fejlődött a múlthoz képest, hanem főleg azt, hogy ez a növekedés mennyire elégíti ki a lakosság mostani élelmiszer-szükségletét és az ipar nyersanyagigényét. Lakosságunk nagy, és még növekedni fog; gondoskodnunk kell arról, hogy mindennel ellássuk, amire szükség van az egészséges, pezsgő élethez.

Ha így közelítjük meg a kérdést, akkor föl kell ismernünk, hogy még messze nem oldottunk meg mindent, és itt, elvtársak, nincsenek könnyű megoldások. Miután egy sereg halaszthatatlan feladatot megoldottunk a falusi dolgozók anyagi érdekeltségének fokozása és a kolhozok, szovhozok termelésének jobb megszervezése terén, még inkább nyilvánvaló lett, hogy a mezőgazdaság további nagymértvű fellendítése olyan anyagi és műszaki bázistól függ, amely megfelelne a mai követelményeknek. Ez hát a dolog lényege.

Konkrétan ez azt jelenti, hogy nagymértékben növelni kell a mezőgazdaság ellátását nagy teljesítményű, korszerű, kényelmesen működtethető traktorokkal, kombájnokkal, gépkocsikkal és más gépekkel és berendezésekkel. Azt jelenti, hogy lényegesen növelni kell a műtrágyagyártást. Azt jelenti, hogy következetesen és szilárdan teljesíteni kell a talajjavítási programot. Azt jelenti, hogy nagymértékben javítani kell a falusi építkezést. És végül azt jelenti, hogy a takarmánytermelést modern ipari alapokra kell helyezni, és hatalmas ipart kell létrehozni a mezőgazdasági termékek feldolgozására. Mindezek nem új feladatok. Nem lehet azt mondani, hogy eddig nem foglalkoztunk velük. Elvben világos, hogy meg fogjuk oldani őket. Csupán a határidő kérdéses. A mezőgazdaság korszerű anyagi és műszaki bázisának létrehozását 25 évre is kihúzhatjuk. De meg is gyorsíthatjuk. Mi a második út mellett vagyunk. Ebből kiindulva már a mostani ötéves tervben is sokkal több tőkeberuházást valósítottunk meg falun, mint azelőtt. Ennek ellenére a most következő ötéves tervben a mezőgazdasági beruházásokat még nagyobb mértékben növelni kívánjuk. Ezt az irányvonalat szilárdan akarjuk követni, elvtársak.

A mezőgazdaság korszerű anyagi-műszaki bázisának létrehozása méreteit és jelentőségét tekintve egyaránt hatalmas feladat. Megoldásához valamennyi pártszervezetünk, minisztériumunk és hatóságunk erőfeszítésére szükség van, nem is beszélve azokról, akik közvetlenül foglalkoznak mezőgazdasági termeléssel. Csak így lehet megoldani a feladatot. És mi meg fogjuk oldani.

A párt figyelmesen elemzi a gazdasági tevékenységet, és igyekszik időben kimutatni a megoldatlan problémákat, felhívni rájuk a kommunisták, a gazdasági szakemberek és minden dolgozó figyelmét. Társadalmunk gyors ütemben fejlődik. A tudományos, műszaki és termelési kérdések vizsgálata nálunk szoros összefüggésben van a népjólét szüntelen növeléséről való gondoskodással. Ebben különbözünk elvileg a kapitalizmustól, és ebben keresendő az általunk megoldandó kérdések sajátossága. Természetes, hogy előrehaladásunk során gyakran bonyolult problémákkal kerültünk szembe. Ez normális folyamat, mint az is, hogy magunk próbáljuk kimutatni a meglevő hiányosságokat és hibákat, őszintén beszélünk róluk, hogy kijavítsuk őket. A bírálat és az önbírálat végül is társadalmunk fejlődéstörvénye.

Természetesen tudjuk, hogy a Szovjetunió ellenségei, az SZKP ellenségei önbírálatunkat szocialista rendszerünk rágalmozására próbálják felhasználni. Így volt ez ötven évvel ezelőtt. És így van ma is, amikor például a polgári sajtó lépten-nyomon szenzációs főcímekben számol be a Szovjetunió állítólagos gazdasági „válságáról”. Ez a jelenség nem új. Nem ez az első eset, hogy az imperializmus ideológusai és politikusai „válságokról” fecsegnek a szovjet rendszerrel kapcsolatban. Országunk pedig egyre hatalmasabbá vált. És ez a tény, hogy az ellenség megpróbálja kihasználni saját céljaira önbírálatunkat, nem csökkentheti azt az elhatározásunkat, hogy mindent elsöprünk az útból, ami gátolja normális életünket és munkánkat, ami akadályozza előrehaladásunkat.

A párt emlékszik még Leninnek arra az útmutatására, hogy nem helyes ha a kommunisták félnek a komoly és tárgyilagos bírálattól és önbírálattól, mert ezt kihasználhatja az ellenség. „Aki ettől fél, az nem forradalmár”¹ – mondta Lenin. Márpedig mi forradalmárok voltunk és azok is maradunk.

A párt látja az eredményeket és a hiányosságokat egyaránt, ismeri a lehetőségeket és tudja azt is, hogy hol nem használják ki azokat. Ha tárgyilagosan mérlegeljük a pluszokat és mínuszokat, teljes határozottsággal állíthatjuk: a párt, a nép és az állam a helyes, lenini úton jár. Az ország fejlődésének legfőbb eredménye az elmúlt négy esztendőben az, hogy a párt által kidolgozott általános gazdaságfejlesztési irányvonal sikeresen állja a gyakorlat próbáját és eredményeket hoz.

Ebben az évben ül össze az SZKP XXIV. kongresszusa. A kongresszus jóváhagyja az új ötéves terv fő irányait és mutatóit. Amíg ezen dolgozunk, amíg folyik a munka, korai volna konkrét számokról és felada-

¹ *Lenin Összes Művei*. 44. köt. Kossuth Könyvkiadó 1975. 30. old.

tokról beszélni. Biztosíthatom azonban a választókat, hogy továbbra is az ipar komoly fejlesztését tervezzük, mindenekelőtt azokat az ágazatokat, amelyek a termelési eszközöket állítják elő, biztosítják a gazdaság energetikai bázisát és meghatározzák a tudományos-technikai haladást. Nagy figyelmet fogunk fordítani a népgazdaság tervezésének és irányításának javítására, a gazdasági ösztönzők teljesebb felhasználására. A mezőgazdasággal kapcsolatos elvi álláspontunkról már beszéltem.

Minden tervünk legfőbb célja: a nép életének további javítása, a szocialista társadalom mindenoldalú fejlesztése. Ebből indulunk ki az új ötéves terv kidolgozásakor is. Mindazt, amit a terv megvalósításának eredményeképpen elérünk, hazánk javára fogjuk fordítani, arra, hogy a szovjet emberek jobban étkezzenek és öltözzenek, hogy javuljanak a lakáskörülmények, tökéletesedjék az egészségügy és a közoktatás rendszere. Tárgyalunk olyan intézkedésekről is, amelyek a sokgyermekes családok életkörülményeinek javítását, a dolgozók néhány kategóriájának béremelését szolgálják.

A következő öt év tervéről szólva szeretném hangsúlyozni, hogy milyen fontos a mostani ötéves terv utolsó évének sikeres befejezése. Attól, hogy miként dolgozunk ebben az évben, vagyis hogyan teljesítjük és teljesítjük túl mennyiségileg és minőségileg a tervet, igen sok dolog függ, mindenekelőtt a tartalékok felhalmozása a következő év feladatainak és bizonyos mértékig az új ötéves terv feladatainak megoldása érdekében. Az SZKP Központi Bizottsága és a kormány igen nagy jelentőséget tulajdonít az ez évi feladatok teljesítésének, és úgy véli, hogy minden erőfeszítést meg kell tenni az egész ötéves terv határidő előtti teljesítése végett.

Az előttünk álló feladatok megoldása természetesen az egész szovjet nép erejének megfeszítését és nagyszabású munkáját követeli meg, minden lehetőség feltárását, a tartalékok bevetését, amelyeket, mondjuk meg őszintén, nem mindig használunk ki jól. Sok minden függ a termelés szervezőinek és vezetőinek munkájától, fentről lefelé minden szinten. A gazdasági fejlődés mostani szakasza egyre magasabb követelményeket támaszt velük szemben.

Az SZKP Központi Bizottsága tavaly decemberi plénumán különleges figyelmet szentelt a pártban meggyökeresedett stílusnak, a káderekkel való foglalkozás stílusának. Beszéltünk arról, hogy az emberek iránti bizalom és tisztelet lehetővé teszi a káderek számára, hogy megszerezzék a kellő magabiztosságot, teret nyit a kezdeményezésnek, a bátorságnak, a kérdések alkotó megközelítésének. Ez a munkastílus elősegíti a legbonyolultabb problémák megoldását is, mint ezt most a gyakorlat is be-

bizonyította. És mi nem akarunk változtatni rajta, nem akarunk visszatérni az adminisztrálgatás módszereihez, amelyeket a párt határozottan elítél.

Ugyanakkor a lenini munkastílus elválaszthatatlan a magas fokú igényességtől, a hatásos ellenőrzéstől és a hiányosságok bírálatától. Ez a bírálat megköveteli a káderek személyiségének tiszteletben tartását, érdemeik megbecsülését, de természetesen nem az igényesség rovására. Nem szeretném, ha a kádermunka stílusa és jellege valamiféle engedékenységnek látszana a rossz káderekkel szemben. És ha egyik vagy másik vezető nem vonja le a szükséges következtetéseket a bírálatból, akkor ne számíton arra, hogy továbbra is megbecsülik.

A decemberi plénum gazdasági szerveinket és kádereinket felvértezte az előttük álló feladatok világos megértésével és kijelölte a megoldás módozatait. Ezeknek a megvalósítása lesz az a kritérium, amelynek alapján a párt és a nép megítéli a gazdasági minisztériumok és hatóságok, miniszterek, vállalati igazgatók és mindazok tevékenységét, akikre közvetlenül rábízták a gazdaság különböző területeinek irányítását.

Minden szervezetnek és hatóságnak, minden vállalatnak és intézménynek pontosan teljesítenie kell kötelességeit, és teljes mértékben felelnie kell azért az ügyért, amelyet rábíztak, amelyet az állami feladatok és a párt direktívái megszabtak. Illetékességének keretén belül minden szervezetnek lehetősége és kötelessége kezdeményezni, anélkül hogy további utasításokra várna, és anélkül hogy másokra hárítaná azt a feladatot, amellyel megbízták. A pártszervezeteknek pedig ellenőrizniük és segíteniük kell a gazdasági vezetőket abban, hogy a korszerű követelményeknek megfelelően dolgozzanak.

A szocialista társadalom fejlődése összetett folyamat, amely nemcsak a gazdaságra terjed ki, hanem a társadalom életének minden területére. Egy ilyen társadalom irányítása nyilvánvalóan megköveteli, hogy maximálisan kibontsuk a benne rejlő lehetőségeket, a harmonikus és arányos fejlődés lehetőségeit. Hol a kulcsa e feladat megoldásának? Ez a kulcs a társadalom politikai rendszerének helyes funkcionálása, és mindenekelőtt a kommunista párt sokrétű, a tudomány adataira és gazdag gyakorlati tapasztalatokra támaszkodó tevékenysége.

A párt a szocialista demokrácia fejlesztését a kommunizmus irányában való sikeres haladás nélkülözhetetlen feltételének tekinti. Éppen ez az elv képezi az alapját azoknak a gyakorlati intézkedéseknek, amelyeket a párt és a kormány az államapparátus, a hatalmi és irányító szervek egész rendszerének tökéletesítése érdekében tesz.

A PÁRT SORON LEVŐ FELADATAI A MEZŐGAZDASÁG TERÜLETÉN

BESZÁMOLÓ AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1970. július 2.]

A Politikai Bizottság a Központi Bizottság plénuma elé terjeszti megvitásra mezőgazdaságunk további fejlődésének kérdését.

A Politikai Bizottság amellett, hogy állandóan figyelemmel kíséri a kolhoz- és szovhoztermelés fejlesztésének időszerű feladatait, az utóbbi időben több ízben megvitatta a mezőgazdaság általános helyzetét, alapvető ágazatainak állapotát. Fontos határozatokat hoztunk a közszükségleti cikkek gyártásának további növelésére.

Ez év májusában a Politikai Bizottság megvizsgálta „A mezőgazdaság helyzetéről” című, önök által is ismert dokumentumot. A Politikai Bizottság jóváhagyta a dokumentum következtetéseit, javaslatait, és határozatot hozott a mezőgazdasági beruházások volumenének növeléséről és a mezőgazdaság anyagi-műszaki ellátásának javításáról. Akkor határoztunk úgy, hogy összehívjuk a mostani központi bizottsági plénumot.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a Politikai Bizottság ama határozatának is, amely szerint növelni kell az állattenyésztési termékek termelésének jövedelmezőségét. Ez biztató távlatokat nyit meg az ország hús- és tejtermelésének további növelése terén.

Most, amikor a Szovjetunió új öt éves népgazdaság-fejlesztési tervén dolgozunk, ismét véleményt kell cserélnünk a mezőgazdaság kérdéseiről. Meg kell szabni a termelés és a beadás növelésére irányuló konkrét feladatokat, a mezőgazdaság anyagi-műszaki eszközökkel való ellátásának feladatait, további intézkedéseket kell kidolgoznunk a mezőgazdaságban mutatkozó hiányosságok megszüntetésére és tartalékainak jobb hasznosítására...

A szocializmus felépítése a Szovjetunióban és a népnek a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának létrehozására irányuló eredményes mun-

kája természetesen emelte a nép anyagi jólétét, és sokoldalú igényeit is gyarapította.

Ez szükségessé teszi, hogy legfőbb figyelmünket arra fordítsuk, miként elégítik ki a lakosságnak és a népgazdaság egészének növekvő szükségleteit.

Ha ebből a szempontból vizsgáljuk a mezőgazdaság fejlődésének eredményeit, akkor el kell ismernünk, hogy nálunk sok még a megoldatlan feladat.

Továbbra is központi kérdés a gabonatermelés általános növelése. Bár – mint már mondtam – az átlagos évi gabonatermést az elmúlt négy esztendőben sikerült 32 millió tonnával növelnünk, amit azelőtt sohasem értünk el, a gabonatermelés helyzete még mindig nem elégít ki bennünket.

Az utóbbi években csak lassan növekszik a gyapottermesztés, és nincs elegendő nálunk ebből az értékes nyersanyagból. Kevés zöldséget és gyümölcsöt termelünk.

Mint tudjuk, távolról sem sikerül még kielégíteni a lakosság szükségleteit állattenyésztési termékekből, főképpen húsból.

Mezőgazdasági nehézségeinknek természetesen semmi közük sincs azokhoz a koholmányokhoz, amelyeket a Szovjetunió ellenségei fabrikálnak. Egészen más jellegűek. Gazdasági fejlődésünk mostani körülményei között a mezőgazdasággal szemben magas követelményeket támasztunk, és ez egészen törvényszerű. Ennek megfelelően a mezőgazdaság további föllendítése a közeljövőben is egyik legfontosabb gazdasági és politikai feladatunk marad.

A népgazdaság eme ágának állapota, fejlődési tendenciái és a nehézségek jellege azt mutatja, hogy még inkább erősíteniünk kell a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisát. Ez most a mezőgazdasági termelés fejlődési ütemét és a munkatermelékenység növekedését meghatározó döntő tényező.

Jóllehet az utóbbi években a mezőgazdaság technikai ellátottságának szintje érezhetően emelkedett, növekedésének ütemével nem lehetünk elégedettek. A mostani ötéves tervben a mezőgazdaság számos ok következtében nem kapja meg egészében a tervben előírányzott beruházásokat és gépeket.

Nem teljesítették a műtrágyagyártó kapacitások üzembe helyezésével, a műtrágyák gyártásával és szállításával kapcsolatos feladatokat.

De arra is nagy figyelmet kell fordítanunk, hogy a technikát sok gazdaságban még rosszul használják. Nem tartják meg a gépek használati

utasításait, és ez gyakran a gépek túl korai kiselejtezésére vezet, nem növekszik a napi termelés, sok traktor csak egy műszakban dolgozik.

A tudomány és a tapasztalatok arra tanítanak, hogy a mezőgazdasági termelés intenzívebbé tétele, új technikával való felszerelése a mai körülmények között a további fejlődés ütemét meghatározó tényező. Ennek a feladatnak más megoldását nem ismerjük. Most nincsenek szabad földterületeink, hogy nagymértékben bővíthessük a szántóterületeket. Ellenkezőleg, az egy főre jutó szántóterület csökken nálunk. Ez pedig annyit jelent, hogy egy hektár földnek évről évre mind nagyobb és nagyobb termést kell adnia.

Természetesen bizonyos időbe kerül, hogy a mezőgazdaságot új technikával szereljük fel. Nekünk azonban mindent meg kell tennünk, hogy ez az idő ne húzódjon el túl sokáig. Az élelmiszer-szükséglet állandóan növekszik, és nem vár arra, hogy befejezzük mezőgazdaságunk anyagi-műszaki bázisának átalakítását. Ha ezt nem tesszük meg, akkor elmulasztjuk az alkalmat, új hiányosságok keletkeznek, és még nagyobb nehézségeket okozunk. Mint tudjuk, korábban is történtek kísérletek a mezőgazdaság problémájának megoldására más módszerekkel. Ezek azonban nem hozták meg a kívánt eredményeket.

A kolhozok és szovhozok anyagi-műszaki bázisának erősítése egyik legfontosabb feladatunk. Végrehajtása a legszorosabban összefügg azzal, hogy a párt- és állami szerveknek tovább kell javítaniuk a mezőgazdaság napi, gyakorlati irányítását, és fokozniuk kell a harcot a felelőtlenség, a fegyelmezetlenség és a gazdaságtalan termelés megnyilvánulásai ellen.

A kolhozok és szovhozok munkájában mutatkozó hiányosságok nem kis részben közvetlen következményei a gazdaságok rossz vezetésének. Éppen ez az oka a földművelés még mindig alacsony kultúrájának a kolhozok és szovhozok jelentős részében, a szarvasmarha-állomány semmivel sem igazolható csökkenésének egy sor területen és köztársaságban – erről már szó esett a Központi Bizottság decemberi plénumán –, továbbá más, az állattenyésztés fejlődésében mutatkozó nagy hiányosságoknak.

A tények azt mutatják, hogy egyes mezőgazdasági, szovjet- és párt-szervek lazították a kolhozok és szovhozok pénzügyi és gazdasági tevékenységének irányítását és ellenőrzését. Ez sok esetben káros jelenségekre vezetett. Az utóbbi időben számos kolhoz csökkentette a fel nem osztható alapokba történő befizetéseket.

Magasabb követelményeket kell szabnunk központi és helyi mezőgazdasági szerveinkkel szemben. Ezek még nem irányítják eléggé a kolhozok és szovhozok munkáját arra, hogy tartalékaikat teljesebben használ-

ják ki a termelés növelése, a munkatermelékenység fokozása és az önköltség csökkentése érdekében. A Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériumának és szerveinek határozottan be kell vezetniük az önálló gazdasági elszámolást, fokozniuk kell a kolhozok és szovhozok pénzügyi-gazdasági tevékenységének ellenőrzését, alapvetően javítaniuk kell a magnemesítést, a fajtatenyésztést és az állatorvosi szolgáltatást.

A Szovjetunió Talajjavítási és Vízgazdálkodási Minisztériumának munkájában meglevő hiányosságok között fel kell hívni a figyelmet arra, hogy egyelőre kevés a magas technikai-gazdasági mutatókkal rendelkező tökéletes talajjavítási rendszer, és egyelőre nem csökken az egy hektár földterület öntözésére és szárítására szánt ráfordítás.

Ami az Országos Mezőgazdasági Technikai Főigazgatóságot illeti, fel kell hívnunk a figyelmet a helyi szervektől érkezett jelzésekre, amelyek a kolhozok és szovhozok ellátásában mutatkozó hiányosságokról szólnak.

Joggal emelünk kifogást azokkal a tervezőszervekkel és ipari minisztériumokkal szemben, amelyek a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisának megerősítésével és fejlesztésével, valamint a termékfeldolgozással kapcsolatos problémákért felelősek. Anélkül, hogy részletezném a dolgot, azt szeretném mondani a minisztériumok és hatóságok vezetőinek: találjanak magukban erőt és képességet arra; hogy felülemelkedjenek a tisztán ágazati érdekeken és valóban gondoskodjanak az előttük álló feladatok végrehajtásáról.

A mezőgazdaság olyan ágazat, amelyet valójában csak közös erőfeszítésekkel lehet föllendíteni. Ennek az ágazatnak a fejlődése szó szerint mindenkitől függ: a gépipar, a vegyipar, a feldolgozó ipar, az építőanyagipar dolgozóitól, más ágazatok építőitől és dolgozóitól. Korunkban senkinek sincs joga kitérni olyan nagy népgazdasági és politikai feladat elől, mint amilyen a mezőgazdasági termelés további föllendítése.

Most pedig hadd térjek ki arra, hogy a Politikai Bizottság véleménye szerint milyen konkrét feladatokat kell megoldani az új ötéves tervben a mezőgazdaság terén.

I. A MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK TERMELÉSÉNEK ÉS FELVÁSÁRLÁSÁNAK TOVÁBBI NÖVELÉSÉRŐL

A mezőgazdaság fejlődésének fő problémája, mint már több ízben megjegyeztük, a gabonatermelés növelése volt és marad. Az SZKP Központi Bizottságának márciusi (1965) plénuma után a gabonagazdálkodás helyzete jó irányba fordult. A gabonatermelés fokozatosan bizonyos stabili-

tást kezd mutatni. A termés továbbra is ingadozik az időjárási viszonyok hatására, ezek az ingadozások azonban nem olyan nagy méretűek, mint korábban.

A most következő öt esztendőben az országban a gabonatermelést évi átlagban körülbelül 195 millió tonnára kell emelni. Hogy ennyi gabonát takarítsunk be, ahhoz az ötéves terv végére el kell érniünk az évi 205–210 millió tonnás termelési szintet. Ez 45–50 millió tonnával több, mint amennyit az elmúlt évben betakarítottunk. Szeretném hangsúlyozni, hogy ezek a számok csak minimális szükségleteinket tükrözik.

Köztársaságunként az átlagos évi gabonatermelésnek a leendő ötéves tervben a következő mennyiséget kell kitennie: az Oroszországi Föderációban 116 millió tonna, Ukrajnában 40 millió tonna, Kazahsztánban 24 millió tonna. A többi szövetséges köztársaságnak is jelentős mértékben növelnie kell gabonatermelését.

Ahhoz, hogy a bruttó gabonabetakarítást erre a szintre emeljük, öt esztendőn át országos átlagban minimum 4 mázsával kell növelni a gabonakultúrák termés hozamát.

Országos méretekben ilyen mértékben növelni a gabonakultúrák termés hozamát – ez mint önök is tudják, nem könnyű dolog. A termés hozamok növelésének döntő feltétele, hogy a kolhozoknak és a szovhozoknak több műtrágyát és gépet szállítsunk, és megvalósítsuk talajjavítási terveinket. Ugyanakkor ismét fel kell hívni figyelmüket a növénytermesztés fejlesztésével, a helyes vetésforgók alkalmazásával, a magnemesítéssel és a nagy termést biztosító fajták bevezetésével, a szerves trágyák szélesebb körű alkalmazásával, a kártevők és növénybetegségek elleni harc fokozásával és a talajerózió elleni védekezéssel kapcsolatos intézkedések különleges jelentőségére. Mindezeket az intézkedéseket minden területen, minden kolhozban és szovhozban következetesen és kitartóan végre kell hajtani.

Mint emlékeznek rá, a Központi Bizottság októberi (1968) plenumán elismertük, hogy a következő öt esztendőre fenn kell tartani a rögzített gabonafelvásárlási terv elvét.

Az a javaslatunk, hogy a most következő ötéves terv minden évében 60 millió tonnában szabjuk meg a gabonafelvásárlási tervet.

Szövetséges köztársaságokra lebontva az a javaslat merült fel, hogy a következő mennyiségben állapítsuk meg az 1971–1975. évi rögzített állami gabonafelvásárlási tervet (ezer tonnában):

OSZFSZK	36 200
Ukrán SZSZK	11 100
Belorusz SZSZK	500
Üzbég SZSZK	340
Kazah SZSZK	10 600
Grúz SZSZK	73
Azerbajdzsáni SZSZK	130
Litván SZSZK	160
Moldáviai SZSZK	450
Lett SZSZK	135
Kirgiz SZSZK	170
Tadzsik SZSZK	33
Örmény SZSZK	22
Türkmen SZSZK	22
Észt SZSZK	65

Szeretném felhívni figyelmüket arra, hogy a rögzített gabonafelvásárlási terv nem fedezi egész szükségletünket. Munkánkat úgy kell kialakítani, hogy az állam a legközelebbi jövőben 80–85 millió tonnára emelhesse az évi rögzített és a terven felül, feláron történő gabonafelvásárlás mennyiségét. Ehhez arra van szükség, hogy minden kolhoz és szovhoz, terület és köztársaság, amely árugabona termelésével foglalkozik, ne csak a rögzített tervet teljesítse, hanem az öt év során a gabonának minimálisan 35 százalékát adja el terven felül az államnak, emelt áron. Ez reális dolog, és mind az államnak, mind pedig a gazdaságoknak érdeke.

Fenn akarjuk tartani a terven felüli gabonaeladás ösztönzésének elvét, amelyet a Központi Bizottság márciusi plénuma fogadott el. Az állam továbbra is ösztönözni fogja a szovhozokat és a kolhozokat a rögzített terven felüli gabona eladására a felvásárlási alapárhoz képest megállapított 50 százalékos felár formájában. Mint a gyakorlat mutatta, ez az intézkedés igen hatékony.

A Központi Bizottság márciusi plénumán felhívták a figyelmet arra, hogy a gazdaságokhoz eljuttatott rögzített felvásárlási tervek minden szempontból megalapozottak legyenek, nagyobb mértékben vegyék figyelembe minden egyes gazdaság természeti és gazdasági adottságait, továbbá szakosodását, az új technika és a műtrágyák beáramlását, a javított talajú földek bővítését. Szükséges emlékeztetni erre ma is, mivel a legközelebbi jövőben ki kell dolgozni és el kell juttatni a területekhez és a gazdaságokhoz az új, ötéves felvásárlási tervet.

Teljesen ki kell zárni azoknak a tervezési hibáknak a megismétlődését, amelyek a múltban előfordultak. Egyik ilyen hiba az volt, hogy némely területen a gazdaságok egy részéhez csökkentett tervek jutottak el, mások-

hoz pedig ellenkezőleg, emelt tervek. Ez károsan befolyásolta az állami feladatok teljesítését és az érintett szovhozok és kolhozok gazdálkodását.

Egyidejűleg fel kell hívni a figyelmet arra a fegyelmezetlenségre, amely néhány kolhoz- és szovhozvezetőnél észlelhető az állami gabona- és egyéb felvásárlási tervek teljesítése terén. Ismét hangsúlyozom: a tervet senki- nek sincs joga megváltoztatni, mindenki köteles teljesíteni. Ebben az elv- ben az össznépi érdekek fejeződnek ki.

Mint már több ízben hangsúlyoztuk, a búzán kívül számunkra fontos olyan növények termesztésének és felvásárlásának a növelése, mint a rozs, a köles, a hajdina, a borsó és egyéb hüvelyesek. Nagymértékben növelni kívánjuk a rizs termelését és felvásárlását.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a kukoricatermelésnek és -felvásárlás- nak. Tavaly ennek a kultúrának a vetésterületét bővítettük, és mintegy 12 millió tonna magvat takarítottunk be. Lehetőség van arra, hogy tovább növeljük a kukorica vetésterületét és magasabb termést érjünk el, hogy ily módon a közeli években a betakarított kukorica mennyiségét évi 20 millió tonnára emeljük. A terv előíranyozza ennek az értékes növénynek a foko- zott felvásárlását is. Okvetlenül bővíteni kell az árpa, a zab és más takar- mánynövények termelését is, figyelembe véve az állattenyésztés növekvő szükségleteit.

Nem elégít ki bennünket a gyapottermelés alakulása sem az utóbbi idő- ben. 1966 óta, amikor a nyersgyapot-betakarítás csaknem 6 millió tonnát ért el, a termelés azonos szinten maradt.

Ennek a helyzetnek az okait keresve, külön rá kell mutatnunk arra, hogy némely kolhozban és szovhozban nincs gyapot-lucerna vetésforgó. A tudósok szerint ez vezetett a baktériumos levélfoltosodás elterjedésére – a gyapotszerjének ez a rendkívül veszélyes megbetegedése erősen csök- kenti a termést és a gyapot minőségét. Némely káder ahelyett, hogy haté- kony intézkedéseket tenne ez ellen, véget nem érő beszélgetéseket folytat az okozott kárról, és gyakran így fedezi saját melléfogásait és hibáit.

Annak idején egy sor intézkedést foganatosítottunk azért, hogy meg- teremtsük a feltételeket a gyapottermesztés további fejlesztéséhez. Nagy összegeket fordítottunk a vízgazdálkodás fejlesztésére, és ez lehetővé tette 400 000 hektár új, öntözött föld megművelését és több mint egymillió hektár öntözött terület talajának megjavítását. A mostani ötéves tervidő- szakra úgy szabtuk meg a gyapotfelvásárlási terv mértékét, hogy a kolho- zok és szovhozok nagyobb mértékben alkalmazhassák a vetésforgót és le- mondjanak a gyapot monokultúrájáról. Ezt a lehetőséget azonban nem mindenütt használták ki kellő mértékben.

1975-re a javaslat szerint 6,8 millió tonna nyersgyapot felvásárlását tervezzük. Úgy látszik, célszerű volna magasabb tervet megállapítani, hogy ily módon lehetőséget adjunk minden kolhoznak és szovhozaknak a vetésforgó bevezetésére, a gyapotcserje terméshozamának rendszeres növelésére, majd később jóval nagyobb volumenű gyapottermesztésre. Ugyanakkor a lucerna vetésterületének bővítése az öntözött földeken megerősítené a takarmánybázist, és ezzel a gyapottermesztő köztársaságokban növelhetnénk az állati termékek előállítását.

A cukorrépa és a napraforgó termesztésében a kolhozoknak és a szovhozoknak sikerült elég stabil termésmennyiséget elérniük. Ennek ellenére számos kiegészítő intézkedést kell tenni, hogy növeljük ezeknek a termékeknek a beadását. A javaslat értelmében 1975-ben az állami cukorrépa-felvásárlásnak el kell érnie a 82 millió tonnát, a napraforgómagénak pedig az 5,9 millió tonnát.

Tovább kell fejleszteni a lentermelést. A len ipari feldolgozásának gépesítése révén el kell érni a hosszú rostú len terméshozamának növelését és a szál minőségének javulását; 1975-ben 520 000 tonna lenszál felvásárlását kell biztosítani.

Növelni kell a tea, illóolajos-magvú növények, a kender, a komló, a dohány és más növények termesztését és begyűjtését. Iparunk gyakran szűkölködik ezekben az alapanyagokban. A helyzet azzal magyarázható, hogy e kultúrák némelyikére nem fordítanak kellő figyelmet. Igen gyenge a termelés technikai ellátása, bizonyos esetekben alacsony a termelés jövedelmezősége.

Jóval nagyobb figyelmet érdemel a burgonya, zöldségfélék, bogyógyümölcsök és dinnyefélék termesztése. A zöldségfélék és a tea betakarított mennyisége sok évet tekintve csak lassan növekszik.

A következő ötéves terv végére az állami burgonyafelvásárlást 15,5 millió tonnára, a zöldségfelvásárlást 15 millió tonnára, a különböző bogyófélék felvásárlását 5 millió, a szőlő felvásárlását pedig 5,4 millió tonnára emeljük. Ez 1,5–2-szerese az említett termékek eddigi felvásárlási szintjének.

Nagyszabású munkát kell folytatni a termelés anyagi-műszaki bázisának megszilárdítása, a burgonya, a zöldségfélék, a tea és a gyümölcsök tárolásának és feldolgozásának javítása terén a kolhozokban, a szovhozokban, továbbá az átvevő és kereskedelmi szervezetekben. Jelentős mértékben javítani kell a meglevő szovhozok munkáját, és új, nagy árutermelő, zöldség- és burgonyatermesztő gazdaságokat kell szervezni magas gépesítési szinten. Minden szükségeset meg kell tenni, hogy a közeljövőben na-

gyobb mértékben elégíthessük ki a lakosság zöldség-, gyümölcs- és dinnye-szükségletét.

Külön ki kell térni az állattenyésztés fellendítésének kérdéseire. Ez az ágazat, mint tudjuk, hosszú időn át lemaradt. Egészében a legutóbbi időig gátló hatással volt az állattenyésztés fejlődésére a tej, hús, és más termékek termelésének alacsony jövedelmezősége. Ez nem teremtette meg a feltételeket a bővített újratermeléshez.

A Politikai Bizottság célszerűnek tartotta, hogy növeljük a kolhozok és szovhozok anyagi érdekelttségét az állati termékek termelésének növelésében. Az ebben a kérdésben ez év márciusában hozott határozat a következő intézkedéseket írta elő:

- a tej és tejszín felvásárlási árát átlagosan 20 százalékkal emelték;
- új felvásárlási árakat szabtak meg az állatokra, amely magában foglalta a korábbi felárakat, emellett felemelik a juh, kecske és nyúl árát, néhány területen és köztársaságban pedig a szarvasmarha árát;
- minden állattenyésztési termék felvásárlási árát az ország övezetei szerint egységesen szabályozták a kolhozok, a szovhozok és a lakosság számára;
- a növendékmarhák intenzív takarmányozásának ösztönzésére és minél fejlettebb állapotban történő átvételére 35–50 százalékos felárat állapítottak meg a növendékmarha felvásárlási árához képest, amennyiben azt a kolhozok és a szovhozok a növendék jószágot több mint 300–420 kilogrammos súllyal adják az államnak (az ország övezetei szerint differenciálva);
- átlagosan 20–30 százalékkal emelték néhány gyapjúféleség felvásárlási árát;
- a kolhozoknak és a szovhozoknak 50 százalékos felárat fizetnek az évi terven felül az államnak eladott minden szarvasmarháért, baromfiért, tejért, gyapjúért és tojásért. A már említett szarvasmarha- és baromfifelárak kifizetésére akkor kerülhet sor, ha az év elejéhez képest a gazdaság állatállománya nőtt.

Az állattenyésztési termékek új felvásárlási árait a hús, a tej és más termékek fogyasztói árának emelése nélkül állapították meg.

Ily módon a kolhozok és szovhozok számára most megteremtettük azokat a gazdasági ösztönzőket, amelyek helyes gazdálkodás esetén lehetővé teszik, hogy lényegében valamennyi mezőgazdasági terméket kellő jövedelmezőséggel termeljék. Az államtól természetesen további ráfordításokat követel az, hogy növeljük a kolhozok és szovhozok anyagi érdekelttségét az állati termékek termelésében. Nekünk nem mindegy, hogyan élnek

a gazdaságok ezekkel a lehetőségekkel. A kolhozok és a szovhozok vezetői- nek és szakembereinek e téren különösen szem előtt kell tartaniuk az álla- mi szempontokat. A kolhozok és szovhozok kötelesek a pótlólag kapott eszközöket mindenekelőtt a termelés bővítésére, a takarmánybázis fejlesztésére és megszilárdítására, telepek építésére, az állattenyésztés műszaki ellátására fordítani és ezen az alapon a lehető legközelebbi jövőben nagy- mértékben fokozni a hús, tej, tojás és gyapjú termelését és az államnak történő eladását.

A párt-, szovjet- és mezőgazdasági szervek kötelesek szigorúan ellen- őrizni azoknak a pótlólagos eszközöknek a felhasználását, amelyeket a kolhozok és szovhozok a felvásárlási ár emelése folytán kapnak. Ugyan- akkor minden gazdaságban ténylegesen harcot kell indítani az önköltség általános csökkentéséért, továbbá a termékminőség javításáért.

Az új ötéves tervben biztosítani kell a hústermelés növelését, és 1975-re 15,6 millió tonnára kell emelni (vágósúlyban), a tejtermelésnek el kell érnie a 98 millió tonnát, a tojástermelésnek az 51 milliárd darabot. Ez lehetővé teszi, hogy növeljük a hús és hústermékek egy főre jutó fogyaszt-ását.

Javaslat merült fel az állattenyésztési termékek 1975. évi állami felvá- sárlási tervének az alábbi mennyiségben történő megállapítására:

szarvasmarha és baromfi (millió tonna élősúlyban)	16
tej (millió tonna)	55
tojás (milliárd db)	26
gyapjú (ezer tonna számított súlyban)	470

Emellett arra számítunk, hogy a kolhozok és szovhozok terven felül, feláron 8–10 százalékát fogják eladni évente állati termékeiknek.

A hús, a tej és egyéb állattenyésztési termékek termelésének és felvásár- lásának ezt a jelentős növekedését csak akkor érhetjük el, ha kellő mérték- ben növeljük a szarvasmarha- és baromfiállományt, s a produktivitását. Ennek a kérdésnek elvi jelentősége van. Annál is inkább, mivel a káderek egy része azt vallja, hogy a termelés növelését az állomány növelése nél- küül, csupán a szarvasmarha produktivitásának növelésével is el lehet érni.

A mi körülményeink között az állattenyésztési termékek termelésének növelésére ható legfőbb tényezők szembeállításra nagy kárt okozhat az államnak. Általánosan növelnünk kell mind a hozamokat, mind pedig az állományt. Számunkra az állati termékek termelés növekedésének leg- fontosabb forrása az, hogy a gazdaságokban meghatározott mennyiségű szarvasmarha legyen. A legdurvább és igen nehezen kijavítható hiba vol-

na, ha csökkentenénk a szarvasmarha- és baromfiállomány gyarapítása iránti figyelmet.

Amikor az állattenyésztésről beszélünk, nem csak a kolhozokra és a szovhozokra gondolunk. A helyi káderek ennek az ágazatnak a helyzetét értékelve gyakran megelégednek a köztulajdonban levő nyáj növekedésével. Más gazdasági kategóriák nem érdeklik őket.

Reálisan kell néznünk a dolgokat. Számos falusi dolgozó személyi tulajdonában is van szarvasmarha és baromfi. Gondoskodni kell arról, hogy ezek tudjanak szerezni növekedésként, biztosíthatják a takarmányt szarvasmarháik számára. Ennek érdekében a kolhozoknak ajánlani kell, hogy a garantált munkabér számlájára juttassanak a kolhozparasztnak gabonát, száraz és lédús takarmányt.

Azok a szervezetek, amelyekre a begyűjtés ügye hárul, kötelesek úgy megszervezni a lakosság szarvasmarha, tej, baromfi és egyéb termékeinek átvételét, hogy minden lakos a helyszínen tudja értékesíteni fölöslegét.

Nagy figyelmet kell fordítani a szarvasmarha és baromfi hozamának további növelésére. Ebben a vonatkozásban is igen nagy tartalékaink vannak.

Jóllehet a Központi Bizottság plenumain már szó esett a közép-ázsiai és a kaukázuson túli köztársaságokról, Örményország, Azerbajdzsán, Grúzia, Üzbegisztán, Türkmenia és Tadzsikisztán mezőgazdasági, szovjet és pártszervei vezetőinek ma is azt kell mondanunk, hogy ideje volna valóban foglalkozniuk az állattenyésztéssel, különösen a szarvasmarha hozamának növelésével és ily módon megszilárdítani a kolhozok gazdaságát. Nem lehet beletörődni abba, hogy ezeknek a köztársaságoknak számos kolhozában a tejhozam rendkívül alacsony.

A leendő ötéves terv végére a kolhozokban és szovhozokban a tejhozamot országos átlagban tehenenként legalább 2600 kilogrammra, a város környéki övezetekben és az intenzív tejtermelő állattenyésztés egyéb körzeteiben pedig 3500–4000 kilogrammra kell növelni. A hússzarvasmarha súlyát pedig 350–400 kilogrammra kell emelni.

Az állattenyésztés további fellendítése szempontjából rendkívül nagy jelentősége van az ipari alapokon nyugvó termelés széles körű bevezetésének. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a termelés ilyen megszervezése igen hatékony.

Így például a „baromfiipar” hálózatában az utóbbi években 281 baromfitenyésztő telepet építettek és bővítettek. A „baromfiipar” gazdaságaiban a tojástermelés az 1965. évi 3,2 milliárd darabról 1969-re 8,9 milliárd da-

rabra nőtt. A tyúktojás hozama évi 158-ról 190 tojásra nőtt. Egy sor baromfigazdaságban a tojós tyúk 250 tojást adnak, jó mutatói vannak a munka- és takarmányráfordítás csökkenésének, és magas fokú a jövedelmezőség. Beváltak a szakosított sertés- és szarvasmarhanevelő gazdaságok is.

Az SZKP Központi Bizottságának megbízásából terveket dolgoztak ki arra, hogy a most következő ötéves tervben a városok közelében sok ipari komplexumot hoznak létre sertés-tenyésztés, szarvasmarha-nevelés, tejgyártás és új baromfitelek céljára. Ezenkívül gépesített juhtenyésztő telepeket is létrehoznak.

Nagyon jelentősnek tartjuk az állattenyésztő komplexumok építését. Ezek felszereléséhez minden építési minisztériumnak hozzá kell járulnia. A párt- és szovjetszervek kötelesek állandóan ellenőrizni az állattenyésztési komplexumok berendezésének gyártását és üzembe helyezését. A dolgot úgy kell megszervezni, hogy rövid időn belül befejeződjön ezeknek a vállalatoknak az építése és megindulhasson bennük a termelés.

Komoly figyelmet kell fordítani a húsmarhatenyésztésre, különösen a keleti körzetekben. Nem használják ki eléggé a szarvasmarhatenyésztés kedvező természeti feltételeit Kazahsztánban, Szibériában, a Volga-vidéken, Dél-Urálban és Közép-Ázsiában. A jelek szerint célszerű biztosítani a szükséges eszközöket egy sor állattenyésztő szovhoz létrehozására.

A juhtenyésztés fejlesztéséről már több ízben szoltunk. Ezen a téren számos köztársaságban és területen javul a helyzet, de rendkívül lassan. Továbbra is kevés férőhelyet építenek a juhoknak, nem teljesítik a legelők vízellátására, a takarmánybegyűjtésére vonatkozó feladatokat. A juhtenyésztés lényegében primitív, és ezért minden más ágazatnál jobban veszélyeztetik a kedvezőtlen időjárási körülmények. Így volt ez tavaly, amikor Kazahsztánban, Üzbegisztánban, Türkmeniában és más köztársaságokban a telelésre való rossz felkészülés következtében igen nagy mértékű volt a juhok elhullása.

Gyökeresen változtatni kell a juhtenyésztéshez való hozzáálláson. Ezt az ágazatot szilárd alapra kell helyezni, beruházásokra, gépekre, építőanyagokra van szüksége, a pásztorokat figyelemmel és gondoskodással kell körülvenni, mint minden más, a juhtenyésztésben dolgozó embert. Rövid idő alatt helyre kell állítani a juhtenyésztést a nem feketeföldű övezet kerületeiben, ahol helyes gazdálkodás esetén, új gazdasági feltételek között jövedelmező ágazattá fog válni.

Sokkal többet kell foglalkozni a kacsa-, liba-, gyöngytyúk- és nyúltenyésztéssel, a méhészettel és a mesterséges tavi haltenyésztéssel. Ezt

néhány területen elmulasztották, pedig majdnem mindenütt jók hozzá a feltételek.

Az utóbbi években egy sor erős, nagyipari körzet fejlődött ki nálunk. Ezek a mezőgazdasági termékszükségleteiket jórészt más területekről való szállítás útján elégítik ki, pedig saját termelésük is jelentős lehetne.

Vegyük például a Távol-Keletet, ahová évente nagy mennyiségű húst, tojást, tej- és egyéb terméket szállítanak. Erről nem lehet azonnal lemondani. Ki kell azonban tűzni a feladatot, hogy ezt a vidéket rövid idő alatt a helyi termelés is el tudja látni például baromfihússal, tejjel, tojással és zöldségfélékkel, esetleg új szovhozok létrehozása révén.

Ugyanezt mondhatjuk Tyumeny területről, a nagy kőolaj- és földgáz-termelő központról. Itt rövidesen igen nagy lesz a kereslet állattenyésztési termékek iránt. A területnek tágas rétjei és legelői vannak. Igaz, ezek talajjavításra szorulnak, de hiszen amúgy is országos méretekben bővíteni kívánjuk a talajjavítási munkákat. Hát akkor adjuk meg Tyumeny területnek az ezekre a célokra szükséges eszközöket, létesítsünk itt is új hús- és tejtermelő szovhozokat, és ily módon oldjuk meg e nagyipari körzet állati termékekkel való ellátásának gondját.

Ugyanígy kell megoldani Irkutszk, Tomszk és más területek állattenyésztési termékekkel való ellátását, hiszen ezek is az ország gyorsan fejlődő, új ipari körzetei.

Természetesen itt arra gondolunk, hogy Tyumeny, valamint más szibériai és távol-keleti területek vezető szervei a legnagyobb kezdeményező-készséggel és erővel dolgoznak saját területük mezőgazdasági termelésének számottevő bővítéséért.

A tervező és mezőgazdasági szerveknek mindezeket a kérdéseket figyelmesen ki kell dolgozniuk, hogy ily módon helyes döntéseket hozhassanak. Általában törekednünk kell arra, hogy minden köztársaságban és területen minél teljesebb mértékben kihasználják a belső lehetőségeket a mezőgazdasági termékek más körzetekből való szállításának maximális csökkentése céljából.

A legfontosabb, amire az állattenyésztés fellendítése végett szükségünk van: takarmány, takarmány és még egyszer takarmány. Ez természetesen közkeletű igazság, a takarmánykérdést nem először vetjük fel. Mégis, sok köztársaságban és területen ennek a fontos ügynek a felfogásában sajnos alig javult valami.

Az utóbbi időben néhány kolhoz-, szovhoz- és területi vezető ahelyett, hogy komolyan foglalkozna a takarmánytermeléssel, növelné a füvek, takarmánygyökerek és silónövények terméshozamát, egyoldalúan, a ga-

bona takarmányozásra való felhasználásának fokozása révén próbálja megoldani a takarmánykérdést, mások pedig még egyszerűbben járnak el: rendszeresen kérvényeket írnak annak érdekében, hogy az állami tartalékból takarmányt kapjanak.

Jelentős mértékben növelni kell mindenfajta takarmány: a széna, a szénafélék, a siló, a fűliszt és a takarmánygyökerek termelését. A kolhozokban és szovhozokban mintegy 60 millió hektáron termelnek takarmánynövényeket. Ez hatalmas terület, az ország vetésterületének csaknem 30 százaléka. A vetésterületek takarmánynövény-termelés céljára való további bővítése nemcsak célszerűtlen, hanem végeredményben lehetetlen is. A száraz és nedvdús takarmányok termelésének növelését főként a terméshozam növelése révén kell elérni.

A most következő ötéves tervben szélesíteni kell a rétek és legelők javítására irányuló munkát, magas termelékenyséű kultúrlegelőket kell létrehozni. Meg kell oldani a fűmagokkal, többek között legelői fűmagokkal való ellátás problémáját. Igen nagy jelentősége van a takarmány-betakarítás gépesítésének. Országunkban annyi természetes és vetett füves terület van, hogy megegyezzen akkora szarvasmarha-állományt is eltartana, mint amekkorával rendelkezünk. Sajnos azonban a széna és egyéb száraz takarmányok gyűjtése ma még gyakran ősi módszerekkel folyik. Ezt a munkagigényes folyamatot nemigen érintette még a technikai haladás.

Igen nagy kérdés a gabona takarmányozásra való helyes felhasználása. Abból a 80 millió tonna gabonából, amelyet tavaly használtak fel takarmányozásra, csak egy negyed részt tett ki a vegyes takarmány. A többit kiegyensúlyozatlanul takarmányozzák, és ez óriási gabonapazarlásra vezet. Ez takarmánykeverék-gyártó iparunk elmaradottságának következménye.

A jelek szerint helyes lesz, ha a takarmánykeverékek termelésének fejlesztésében két alapvető irányt követünk. Az első: állami takarmánykeverék-gyártó üzemek építése. Ezeknek teljes értékű takarmánykeverékeket kell termelniük, főleg a szakosított nagy baromfi- és sertésstenyésztő gazdaságok számára. Minden módon növelni kell ezeknek az üzemeknek a kapacitását. Egyidejűleg meg kell oldani bennük a fehérje- és vitamin-kiegészítők és egyéb adalékok termelését a kolhozoknak és szovhozoknak való eladás céljára.

A másik mód a takarmánykeverékeknek a kolhozokban és szovhozokban való előállítását saját gabonájuk és az ipari kiegészítők felhasználásával. Ehhez szükség van arra, hogy azonnal megszervezzék a gazdaságos, automatizált takarmánykeverék-aggregátorok tömeggyártását.

Szeretném felhívni a figyelmet a takarmányfehérje problémájára, mivel a kolhozok és szovhozok ebben erősen szűkülnek. Ezzel kapcsolatban a fehérjében gazdag növények (például a lucerna, a lóhere, a bükköny, a szója, a borsó, a csillagfürt) vetésterületének bővítése, továbbá a szénaliszttel termelésének növelése mellett jelentős mértékben növelni kell a hús-, csontliszt és halliszt, a főlözött tej és a takarmányélesztők termelését. A hús- meg a tejpárnak, a halfeldolgozó- és az élelmiszeripárnak valamint a cellulóz- és papíriparnak fokozott munkát kell végeznie a fehérje-takarmányok termelése céljából. A mikrobiológiai iparban a takarmány-élesztő gyártókapacitást egymillió tonnára kell növelni.

Egyszóval az ötéves terv során nagy munkát kell végeznünk, nagy erőfeszítéseket kell tennünk azért, hogy jelentős mértékben javítsuk az állati termékek termelésének helyzetét.

2. A MEZŐGAZDASÁG ANYAGI-MŰSZAKI BÁZISÁNAK TOVÁBBI ERŐSÍTÉSÉRŐL

Mezőgazdaságunk anyagi-műszaki bázisának kérdése lényegbevágó. A Politikai Bizottság elismerte, hogy a legközelebbi években központi feladatunkká kell tennünk a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisának általános erősítését, a kolhozok és szovhozok élenjáró, korszerű gépi technikával és műtrágyákkal való ellátását, a talajjavítási munkák széles körű fejlesztését. Ez utóbbi tényezőknek a mi körülményeink között különösen hatalmas jelentősége van a mezőgazdasági termékek termelésének gyorsított ütemű növelésében.

A) A MEZŐGAZDASÁGI BERUHÁZÁSOKRÓL

A Politikai Bizottság úgy határozott, hogy az új ötéves tervben az egész mezőgazdaság részére termelőüzemek építése, technikai fejlesztés, lakás- és kommunális építés céljából 77,6 milliárd rubel állami beruházásra van szükség. Ezen belül 45,9 milliárd rubelt kell építési és szerelési munkákra fordítani. Ez, elvtársak, mint önök is látják, hatalmas összeg, 1,7-szer múlja felül az előző ötéves tervben a mezőgazdaság fejlesztésére fordított beruházásokat.

Emellett a kolhozok gazdasági fejlődésük eredményeképp a korábbinál több eszközt fordíthatnak beruházásra és új technika beszerzésére. Az előzetes számítások azt mutatják, hogy a kolhozok beruházásai az új ötéves tervben körülbelül 1,5-szeresükre nőttek, és elérik a 43 milliárd rubelt;

ezen belül az építési és szerelési munkálatoknál a 28 milliárd rubelt. Az Állami Tervbizottságnak figyelembe kell ezt vennie, és gondoskodnia kell a kolhozok teljes anyagi-műszaki ellátásának biztosításáról, az állami ellátási szervezetnek pedig biztosítania kell az idejében történő szállítást.

Növekszenek a mezőgazdasági és talajjavító gépek, valamint a traktorok gyártásának fejlesztésére szánt beruházások. A műtrágya- és növényvédőszer-gyártásra 7,5 milliárd rubelt, a mikrobiológiai ipar fejlesztésére 1,2 milliárd rubelt fordítunk. Nőnek az új elevátorok, gabonaraktárak, vegyestakarmány-üzemek, hús-, tej-, élelmiszer-, könnyűipari és más iparágbeli, a mezőgazdasági terménybeadással és -feldolgozással foglalkozó vállalatok építésére szánt összegek.

Az ismertetett adatokból világosan kitűnik, milyen nagy építőmunkaprogramot kell teljesíteni falun az új ötéves tervben. Ez kétségtől a Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériuma termelési kapacitásainak jelentős növelését igényli. Ezeknek a kapacitásoknak az ötéves terv végére minimálisan el kell érniük az évi 5,5 milliárd rubel értékű építési-szerelési munkát. Ez azonban még mindig kevés valamennyi tervbe vett munka elvégzéséhez. Ezért fontos, hogy minden más építési minisztérium aktívan bekapcsolódjék a mezőgazdasági objektumok építésébe.

Általánosan elő kell segíteni a kolhozközi építési szervezetek fejlődését. Az utóbbi években ezek jelentős mértékben megnöttek, megerősödtek, és megérdemelt helyi tekintélyt élveznek. Építési és szerelési munkáik értéke 1969-ben meghaladta a 2 milliárd rubelt.

A szovjet falvakban mindinkább emelkedik a termelési, kulturális-jóléti szint, és növekszik a lakásépítés üteme. A falusi építkezés a népgazdaság nagy ágazatává válik, és természetesen figyelemre, ügyes és állandó irányításra tart igényt. Erről azért is beszélni kell, mert a falusi építésben sok hiányosság van. Az építési terveket évről évre nem teljesítik. Tapasztalható az eszközök szétforgácsolásának helytelen gyakorlata is. Kevés a jó terv, különösen az állattenyésztési helyiségeknél. Fontos objektumok felszerelését gyakran megengedhetetlenül húzzák-halasztják. Így például Rjazany, Donyec és más területeken több mint öt éve épül a baromfitelep. Arkalik városában és Kusztanaj terület Furmanovszkij községében már több mint 9 éve építik az elevátorokat. Így nem lehet építkezni!

A szovjet- és gazdasági szervezeteknek, valamint a pártszervezeteknek a falusi építéshez való viszonyát gyökeresen meg kell javítani.

Minden eszközzel növelni kell az építőanyag-ipar kapacitását, min-

denekelőtt olyan, a falu számára nélkülözhetetlen anyagok termelését, amilyen a téгла, az üveg és a faanyagok.

Az építőanyag-iparnak más ágazatokhoz viszonyítva csekély ráfordításokkal történő fejlesztése lehetővé tenné, hogy megoldjuk a fontos társadalmi-gazdasági feladatot: a mezőgazdaság termelési bázisának megerősítését és a falu fokozatos átalakítását.

B) FOKOZZUK A MEZŐGAZDASÁG KEMIZÁLÁSÁNAK ÜTEMÉT

Az utóbbi két évben jelentős mértékben növeltük a műtrágyagyártás kapacitását. 1966–1967-ben évente 3,3 millió tonna új kapacitást indítottunk be, 1968-ban 5,2, tavaly pedig már több mint 11 millió tonnát.

A mezőgazdaság kemizálásához nagymértékben hozzájárulnak olyan országos hírnevű vállalatok, mint a voszkreszenszki, novomoszkovszki, szeverodonyecki, szoligorszki vegyikombinát, a szolikamszki kálium-kombinát, az „Apatit” kombinát, a gomeli szuperfoszfátgyár, a grodnói nitrogén-műtrágyagyár stb.

A most következő ötéves tervben biztosítani kell 40 millió tonna műtrágya termelésére alkalmas új kapacitás üzembe helyezését, a műtrágyák gyártását pedig 1975-ben 90 millió tonnára kell emelni. Erről a kérdésről az SZKP KB Politikai Bizottsága külön határozatot hozott. A mezőgazdaságnak 72 millió tonna műtrágyát, az állattenyésztésnek 3 millió tonna takarmányfoszfátot kell szállítani.

Ahhoz, hogy ezt a nagy kemizálási programot végrehajtsuk, az ötéves terv során 16 új gyárat, a meglevő vállalatoknál pedig 110 nagy műhelyt kell építeni műtrágyák gyártására, 42 új termelőhelyet kell létrehozni vegyi növényvédőszer gyártására és 15 nagy, szakosított vállalatot takarmányélesztő-gyártásra. Az építőknek nagymértékben növelni kell a vegyi és mikrobiológiai iparvállalatok felszerelésének ütemét.

Ezek a legközelebbi feladataink a mezőgazdaság kemizálásában. Távolatilag, túl az ötéves terven pedig jelentős mértékben növelnünk kell a műtrágyák, vegyi és biológiai növényvédőszer termelését. Az előzetes számítások azt mutatják, hogy a vegyiparnak a mezőgazdasági termelés további növelésének biztosítása érdekében 1980-ra 150 millió tonnára kell emelnie a műtrágyagyártást. A munkának erre a kibontakozására már most fel kell készülni.

Ugyanakkor nemcsak nagy mennyiségű, hanem igen jó minőségű műtrágyára is szükségünk van. Falura alig jutnak el a komplex, nagy koncentrációjú műtrágyák, ezek a termelt mennyiségnek csupán 6 százalékát

teszik, pedig körülbelül 50 százalékát kellene kitenniük. A vegyipari dolgozók kötelesek jóval gyorsabban növelni a foszformútrágyák gyártását: ezekre különösen nagy szükség van, mivel különösen nagy a hiány bennük.

Egészen súlyos gondná kezd válni a műtrágyák elszállítása a fogyasztókhoz. Tavaly a műtrágyát nem sikerült idejében elszállítani az üzemi raktárakból, emiatt egyes vegyipari vállalatok raktárai tele voltak fölösleges áruval, és gyakran kénytelenek voltak csökkenteni termelésüket. Ezzel kapcsolatban szeretnék emlékeztetni arra, hogy Vlagyimir Iljics Lenin még a polgárháború nehéz éveiben is szükségesnek tartotta, hogy a Munkás-Paraszt Honvédelmi Tanács külön határozatban mondja ki: szállítás tekintetében mindenféle trágya azonos szinten van a gabonával, és ugyanolyan sürgősen kell eljuttani rendeltetési helyére, mint az első kategóriájú szállítmányokat.

Amikor magas követelményeket támasztunk a vegyipari dolgozókkal szemben, figyelembe kell vennünk, hogy erőfeszítéseink nem járnak a kelő hatással, ha nem teremtjük meg a szükséges rendet a műtrágyák szállításában, tárolásában és felhasználásában, továbbá a szikes talajok meszesében. Itt a helyzet még korántsem kedvező.

A műtrágyák és a vegyi növényvédő eszközök használata nem egyszerű dolog; tudást, gyakorlatot, nagyfokú munkafegyelmet és szervezettséget feltételez. A dolognak erre az oldalára fel kell hívnunk a kolhozok és szovhozok vezetőinek, továbbá a helyi mezőgazdasági dolgozók, szovjet- és pártszervek figyelmét.

C) A TALAJJAVÍTÁS FEJLESZTÉSÉRŐL

Az országban kezdetét vette az a nagyszabású talajjavítási munka, amelyet a Központi Bizottság májusi (1966) plénuma határozott el. Jóllehet az utóbbi években végrehajtott talajjavítási munkák mennyisége még nem olyan nagy, mindinkább érezzük ennek az országunk szempontjából rendkívül fontos munkának az eredményeit.

A most következő ötéves tervben jelentős mértékben növelni kell a vízgazdálkodási fejlesztés volumenét. 1971 és 1975 között 3 millió hektár új öntözött földterületet kell megművelni, 5 millió hektár nagy nedvességtartalmú körzetben kell talajjavítási hálózatot kiépíteni, egyebek között 3 millió hektáron alagszóvezést. Nyolc millió hektár területen van szükség rétek, legelők és más területek javítására. Nagyszabású munkálatok folynak majd a vízellátás javítása végett, és alapjában befejezik a meglévő öntözőrendszerek rekonstrukcióját.

A most következő öt esztendő talajjavítási munkálatainak jellegzetes vonása lesz, hogy államunk történetében először hoznak létre nagy gabonatermesztő területeket öntözéses alapon. 1975-ben az öntözött földekről származó gabona mennyisége szakemberek számításai szerint mintegy 10–12 millió tonnát fog elérni.

Nagy mennyiségű munkát kell elvégezni az ország déli részén. Ukrajnában 400 000 hektár új öntözött földet kell megművelni. Krasznodar, Sztavropol és Rosztov területen az új ötéves terv folyamán 350 000–400 000 hektár földön kell öntözési rendszereket létrehozni.

Mint önök is tudják, a Politikai Bizottság megvizsgálta a Volga-vidéki földek öntözésének kérdését. A szakemberek kutatásai kimutatták, hogy a középső és alsó Volga-vidéken, továbbá a Volga és az Urál között nagy területeken valósítható meg az öntözés. A most következő öt esztendőben ezekben a körzetekben körülbelül 600 000 hektár földet kívánunk öntözni.

A Központi Bizottság májusi plénumán kitűzte a feladatot, hogy a közeljövőben teljes egészében saját termelésből elégítsük ki az ország rizsszükségletét. Ezt a feladatot sikerrel teljesítjük. Az elmúlt évben a rizs össztermése 1 100 000 tonna volt, a begyűjtése pedig 755 000 tonna. Nem is olyan régen, 1964-ben még csak 235 000 tonna rizst vettünk át.

A legnagyobb rizstermelő Kubány lett. A most építendő krasznodari víztároló, amelyet 1973-ban kezdenek feltölteni, jelentős mértékben bővíti majd a rizstermelő területeket, és az ötéves terv végére ezen a vidéken 600 000 tonna rizst, vagyis az eddiginél csaknem kétszerre többet lehetne termelni.

Folytatjuk a rizstermesztő rendszerek kiépítését Kzil-Orda, Szir-Darja, Csimkent, Asztrahany és Rosztov területen, a Tengermelléken és a Karakalpak ASZSZK-ban.

A rizstermesztés széles körű gépesítésének eredményeként 1975-ben az ország körülbelül 2 millió tonna rizst fog termelni.

Az egyik elsőrendű feladat az öntözéses földművelés általános továbbfejlesztése a gyapottermő területeken. Itt az új ötéves tervben 600 000 hektár új öntözéses földterület megművelését irányoztuk elő.

Általánosan növelni kell a talajjavítási munkálatokat az Oroszországi Föderáció nem fekete földű területén, a Távols-Keleten, az ukrainai Poleszje vidékén, Belorussziában és a balti köztársaságokban.

Az öntözéses és lecsapolt földek növekedésével mind nagyobb követelményeket kell szabnunk helyes felhasználásukkal szemben, mindennek előtt azért, hogy ezeken a földeken minden hektáron nagy termést takarít-

sunk be. Az öntözéses területek hozamának szintje a jó gazdálkodás legfőbb kritériuma. Sajnos, ismét szólnunk kell arról, hogy néhol nem állami szemlélettel használják a javított talajú földeket.

Annak idején éles bírálatban részesítettük a köztársaság öntözött földterületeinek nem kielégítő felhasználása miatt az Azerbajdzsáni Kommunista Párt Központi Bizottságát. Akkor nem említettük más köztársaságok és területek vezetőit. Számítottunk arra, hogy maguk is megértik és megteszik a szükséges gyakorlati intézkedéseket. A tények azt mutatják, hogy nem minden elvtárs fogta fel helyesen ezt a bírálatot. Az üzbég, a kazah köztársaságban, a sztavropoli, kujbisevi, rosztovi, volgográdi és más területeken számos kolhoz és szovhoz ma sem folytat igazi harcot az öntözéses földterületek magas terméshozamáért.

A Központi Bizottság májusi plénuma óta az országban a talajjavítás az egyik legfontosabb párt- és állami feladat lett. Ezért a párt Központi Bizottsága joggal várja el minden vezető kádertől, mindenekelőtt a kolhozok és a szovhozok, a mezőgazdasági és vízgazdálkodási szervek élén álló kommunistáktól, hogy pártszerűen viszonyuljanak a talajjavítási program végrehajtásához és ahhoz a követelményhez, hogy minden hektár öntözött és lecsapolt földterületet a lehető leghatékonyabban használjanak ki.

Az állam hatalmas eszközöket fordít talajjavításra, ezért nem törődhetünk bele abba, hogy némely káder elnézi, hogy az öntözött területek csak félig-meddig vannak kihasználva.

Az új ötéves tervben nemcsak az öntözött és lecsapolt földterületek megművelésének tervét kell teljesíteni, hanem megfelelő változtatások végrehajtására van szükség a vízgazdálkodás fejlesztésében is, tovább kell fejleszteni a talajjavítási gépgyártás kapacitását és az építőipari bázist.

Emlékeznek arra, hogy az SZKP Központi Bizottságának októberi (1968) plénuma szükségesnek tartotta a talajjavítási munkálatok távlati tervének kidolgozását. A megfelelő hatóságok és tudományos intézmények már befejezték a távlati terv összeállítását. 1985-re a javított talajú földek területét országosan 48 millió hektárra kell növelni, ezen belül az öntözött földekét 21 millió hektárra. Ennek a programnak a végrehajtása egész sor hidrotechnikai, energetikai és más munkát igényel, bonyolult műszaki problémák megoldását teszi szükségessé, és természetesen nagy összegekbe fog kerülni. Ez lehetővé teszi, hogy magas intenzitású és stabil mezőgazdasági termelést hozzunk létre. A talajjavítás széles körű fejlesztésén múlik mezőgazdaságunk jövője.

D) A GÉPESÍTÉS A MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS HATÉKONYSÁGA NÖVELÉSÉNEK ALAPJA

Jól tudjuk, hogy a mezőgazdaság gépesítése döntő tényezője a munkatermelékenység növelésének, a földművelési és állattenyésztési termékek önköltségsökkentésének.

Éppen a technikai hiányosságok okozzák, hogy országunk számos területén nem mindenütt birkóznak meg például az őszi szántással, és még ha végrehajtják is ezt a munkát, akkor is késve, amikor már nem szavatolhatják a magas termést. Megszegik más mezőgazdasági munkák lebonyolításának agrotechnikai határidejét is.

Természetesen számos tény vall a mezőgazdasági munkálatok lebonyolításában mutatkozó szervezetlenségre, és mi nem is igyekszünk fedezni a rossz vezetőket. A mezőgazdaság technikai ellátásának kérdése azonban rendkívül fontos számunkra. Traktorokról és mezőgazdasági gépekről van szó, mivel ezek nélkül vagy kellő mennyiségű pótalkatrész nélkül a traktorok nem működhetnek kellő eredménnyel.

Az új ötéves tervben a következő mennyiségekben kívánunk traktorokat, kombájnokat, talajjavító és egyéb gépeket szállítani a mezőgazdaságnak:

	Összes szállítás 1971—1975 (ezer darab)
Traktor összesen	1700
ebből szántótraktor	705
Tehergépkecsi	1100
Traktorpótkocsi	1500
Mezőgazdasági gép, milliárd rubelban	15
Gabonabetakarító kombájn	541
Silóbetakarító kombájn	230
Cukorrépa-betakarító kombájn	60
Exkavátor	87
Bulldózer	82
Saraboló	42,5

Általánosan növelnünk kell a mezőgazdaság villamosításának ütemét is. A falusi villamosenergia-fogyasztásnak 1975-ben 75 milliárd kilowatt-órára, vagyis csaknem kétszeresére kell növekednie.

Különösen nagy erőfeszítéseket kell tennünk az állattenyésztés gépekkel és berendezésekkel való ellátása érdekében. Az ötéves terv időszakában 6 milliárd rubelra, vagyis több mint a kétszeresére kell növelnünk az állattenyésztésnek és a takarmánytermelésnek szállítandó gépek értékét. Ez lehetővé teszi, hogy az ötéves terv végéig befejezzük a legtöbb állattenyésztési típushelyiség komplex gépesítését, kialakítsuk a szarvasmarha- és baromfitartás, valamint a takarmányátvitel tökéletesebb technológiáját.

Nagy figyelmet kell fordítanunk a helyes munkaszervezésre az állattenyésztés gépellátásával kapcsolatban. Úgy véljük, hogy a Mezőgazdasági Technikai Főigazgatóság létrehozhatna egy különleges szolgálatot, amely a gazdaságokkal kötött szerződés alapján nemcsak az állattenyésztő gazdaságok felszerelését és annak karbantartását vállalná el, hanem működtetését és a tervezett termelékenység elérését is. A Mezőgazdasági Technikai Főigazgatóság helyi fiókjaira kellene bízni a kolhozparasztoknak és a szovhoz munkásoknak a berendezés hatékonyabb használatára való oktatását, továbbá a gépek és berendezések ellenőrzését, javítását és azt, hogy a gazdaságok vezetőivel együtt bizonyos mértékben felelősek legyenek a technika fennakadás nélküli működéséért.

Több ízben kitértünk már a mezőgazdaság gépkezelő szakemberekkel való ellátásának kérdésére. Őszintén meg kell azonban mondanunk, hogy ezt egyelőre nem sikerült teljesen megoldanunk. Nem kevés ilyen szakembert képzünk. Csupán az iparitanuló-iskolák évente több min 300 000 gépkezelőt adnak. Mégis, a különböző körülmények okozta nagy fluktuáció következtében a gazdaságokban nincs elég traktoros, kombájnvezető és más szakember.

A gépkezelő káderek fluktuációja némely objektív okok mellett jelentős mértékben a munka- és életkörülményeikkel szembeni figyelmetlenség következménye. A kérdésben több határozat született, és bizonyos gyakorlati intézkedések is történtek. Ezek természetesen pozitív szerepet játszottak. Részleges jellegük következtében azonban, úgy látszik, nem sikerült egészében megoldani a problémát.

A jelek szerint arra van szükség, hogy központi szerveink a szövetséges köztársaságok részvételével sürgősen radikális intézkedéseket tegyenek a kolhozokban és a szovhozokban dolgozó gépkezelők helyzetének megjavítására. Itt mindenekelőtt a fizetések rendezésére van szükség és bizonyos ösztönzésre a munkában eltöltött éveknél és a szakképzettségnek megfelelően, továbbá jelentős mértékben javítani kell a munka- és életkörülményeket. A gépkezelő központi alakja a falusi munkának. Ezeket

a szakembereket gondoskodással kell körülvennünk, nem szabad sajnálni az erőfeszítéseket arra, hogy a kolhozokban és a szovhozokban tartsuk őket. Enélkül nehezen fogjuk megoldani a mezőgazdasági termelés további növelésének feladatait.

Mindenki tudja, hogy milyen, valóban történelmi szerepet töltött be iparunk, dicső munkásosztályunk a mezőgazdaság technikai újrafelszerelésében és szocialista átalakításában. Jogos büszkeséggel beszélünk olyan óriásokról, a traktor- és mezőgazdasági gépgyártás ma már veterán korú üzemeiről, amilyen a volgográdi, a harkovi és a cseljabinszki traktorgyár, a rosztovi mezőgazdasági gépgyár, továbbá olyan hatalmas üzemekről, mint a minszki, a lipecki és az altáji traktorgyár, a vlagyimiri motorgyár, a krasznójarszki kombájngyár, a taskenti mezőgazdasági gépgyár és más üzemek. Ezek a vállalatok sok millió különböző nagyszerű géppel látták el a kolhozokat és szovhozokat.

Most az a feladat, hogy az ország mezőgazdaságát az élenjáró, korszerű technika és termelési technológia alapján műszakilag újrafelszereljük. Ez megköveteli, hogy jóval nagyobb figyelmet fordítsunk a traktorok, a mezőgazdasági és talajjavító gépek gyártására.

A következő öt esztendőben 16 új traktorgyárat és mezőgazdasági gépgyárat kell üzembe helyeznünk, és mintegy 100 meglevő üzemet kell bővítenünk. Új nehéztraktorgyárat építünk, amelynek első futószalagját 1975-ben helyezzük üzembe. Korszerűsítjük a cseljabinszki traktorgyárat, amelynek 1975-ben 32 000 darab 160 lóerős traktort kell gyártania, majd később 50 000-re kell növelnie az évi traktorgyártást. Megkezdődött a rosztovi mezőgazdasági gépgyár, a taganrogi és a tulai kombájngyár rekonstrukciója is; ezek a most következő két esztendőben már áttérnek a „Nyiva” és a „Kolosz” nevű új, igen nagy teljesítményű gabona- és rizskombájnok gyártására.

Nagyszabású munkálatokat tervezünk a harkovi traktorgyárban a P-150-es traktor gyártásának megszervezésére; Harkovban gyárat is építünk traktormotorok gyártása céljából.

Tervezzük olyan üzemek kapacitásának növelését, amelyek a talajerózió elleni munkálatokra, hegyi földművelésre, ipari növények, burgonya és zöldség művelésére, kertek és szőlők munkálataira alkalmas gépeket gyártanak. Rövid idő alatt kellően nagy gépgyártó ágazatot kell létrehozunk az állattenyésztő gazdaságok és a takarmánygyártás technikai ellátása végett.

Nagyszabású intézkedések készülnek a talajjavító gépgyártás fejlesztésére, továbbá a mezőgazdaság szállítóeszközökkel való ellátására.

A Tatár ASZSZK-ban egy nagy tehergépkocsigyár építését, továbbá számos tehergépkocsikat, pótkocsikat és alkatrészeket gyártó üzem bővítését tervezzük.

Mindezen munkák elvégzése természetesen bizonyos időt vesz igénybe. A gépekre viszont már most szükség van. Ezért a Központi Bizottság Politikai Bizottsága úgy véli, hogy a kolhozok és szovhozok technikai ellátásával kapcsolatos feladatok megoldásában minden iparágnak részt kell vennie. Úgy kell a dolgot megszervezni, hogy hatósági alárendeltségétől, hovatartozásától függetlenül minden egyes üzem részt vegyen ennek a nagy és nemes feladatnak a végrehajtásában.

Számos üzem tudna gépeket gyártani a falunak anélkül, hogy alapvető termelése kárt szenvedne. Tudjuk, hogy a leningrádi Kirov gyár alapvető termelési iránya – a turbinák és fém hengerelt áruk gyártása – mellett 1964 óta nagy teljesítményű K-700-as traktorokat készít a mezőgazdaság számára. A kolhozok és szovhozok már több mint 25 000 ilyen gépet kaptak.

Teljes mértékben lehetséges, hogy kooperációs alapon megszervezzék a falu számára a gépgyártást. Ez a megbízható és a gyakorlatban is ellenőrzött módszer igen hatékony. Dnyepropetrovszkban van egy üzem, amely alapvető termelési iránya mellett kooperációs alapon évek óta kerekas traktorokat gyárt. Ez az üzem az utóbbi években a kolhozoknak és szovhozoknak csaknem 200 000 traktort szállított.

Egy sor repülőgépgyár is készít berendezést baromfitenyésztéshez. Úgy szervezték meg a munkát, hogy az semmiképpen sem zavarja az alapvető termék gyártási tervének teljesítését. Meg kell mondani, hogy a Repülőgépipari Minisztérium, amelyhez ezeknek a vállalatoknak igazgatói és pártszervezetei tartoznak, mélységes megértést tanúsít a dolog iránt.

Néhány ipari minisztérium a jelen plénum előkészítésének idején úgy döntött, hogy a munkatermelékenység növelésével, a termelési technológia és szervezés tökéletesítésével, továbbá a meglevő kapacitások hatékonyabb kihasználásával a termelés volumenének csökkentése nélkül jelentős mértékben növelni fogja a mezőgazdaság számára szükséges technikai eszközök gyártását.

Egy sor minisztérium főljegyzéssel fordult a Központi Bizottsághoz, hogy vállalataiknál az alapvető termék gyártásának károsodása nélkül meg lehetne szervezni a mezőgazdasági gépgyártást. Gyementyev elvtárs repülőgépipari miniszter tervei szerint növelni fogják a baromfitenyésztési berendezések, továbbá az esőztető berendezések összeszereléséhez

szükséges csövek és szerelvények szállítását. Bahirev elvtárs gépgyártási miniszter jelentette a Központi Bizottságnak, hogy a minisztérium vállalatai növelik egy új típusú vetőgép gyártását. Butoma elvtárs, a hajóépítőipari miniszter magas termelékenységű, önjáró esőztető berendezéseket és a hozzávaló alkatrészeket készül gyártatni. Zsigalin elvtárs, a nehézipari, energetikai és szállítógép-gyártási miniszter bővíteni kívánja a tenyésztelepek gépesítéséhez szükséges gépek és berendezések gyártását, továbbá az alkatrészek és szerkezeti részegységek szállítását. Fjodorov elvtárs, a kőolajfeldolgozó és petrokémiai ipar minisztere közölte a Központi Bizottsággal, hogy a minisztériumhoz tartozó vállalatok további motorüzemanyagot, pneumatikus abroncsot és nitrogénműtrágyát tudnak szállítani. Zverjev elvtárs, a hadiipari miniszter közölte a Központi Bizottsággal, hogy a minisztériumhoz tartozó vállalatok növelni kívánják a K-700-as traktorok, továbbá a műtrágyaszóró és öntözőgépek gyártását. Kalmikov elvtárs, a rádiógyártási miniszter közölte az SZKP Központi Bizottságával, hogy a minisztérium vállalatai jelentős mértékben növelik a kolhozok és szovhozok rádiótechnikai összeköttetésére szolgáló berendezések szállítását.

A mezőgazdaság technikai ellátásának kérdései között a mennyiségi oldal mellett igen nagy jelentősége van a gépek és berendezések minőségi javításával kapcsolatos problémáknak. Nem titok, hogy a traktoroknak és mezőgazdasági gépeknek gyakran nagy hiányosságaik vannak, nem mindig bírják ki a munkák garantált határidejét. Sajnos, egyelőre nem sikerült megoldani egy olyan fontos kérdést sem, mint az alkatrészellátás, márpedig ezt véglegesen meg kell oldani.

Amikor a mezőgazdaság gépesítésének kérdéseit vizsgáljuk, nemcsak a napi feladatokra kell gondolnunk, hanem a jövőt is figyelembe kell vennünk. Erre már azért is szükség van, mert a falunak fontos gépek üzembe helyezésekor, továbbá az ipari kapacitások fejlesztésekor nem szabad figyelmen kívül hagyni az időtényező visszafordíthatatlanságát. Minden jel szerint már most célszerű kidolgozni a technikai haladás tudományosan megalapozott előrejelzéseit, vagyis azt, hogy milyen és mennyi technikára lesz szükségünk 10–15 év múlva. Egész munkánknak arra kell irányulnia, hogy a falu növekvő szükségleteit egyre teljesebben elégíthessük ki, hogy a kolhozokat és szovhozokat magas termelékenységű gépek komplex rendszerével lássuk el.

A traktor- és mezőgazdasági gépgyártási minisztérium, az építési, útépítési és kommunális gépgyártási minisztérium, a mezőgazdasági minisztériumok és a Mezőgazdasági Technikai Főigazgatóság dolgozza ki

az új technika kialakításának és termelésének távlati tervét. Elsősorban azoknak a gépeknek a lehető leggyorsabb bevezetésére gondolunk, amelyek – képletesen szólva – eltüntetnék a gépesítés fehér foltjait, lehetővé tennék a mezőgazdasági dolgozóknak, hogy a kétkezi munkát minél gyorsabban feváltsa a gép munkája.

E) NÖVELJÜK A TUDOMÁNY SZEREPÉT A MEZŐGAZDASÁG FEJLESZTÉSÉBEN

Minden előttünk álló mezőgazdasági probléma megoldásában kétségkívül meglehetősen nagy szerep vár a tudományra. A szovjet tudósok számos fontos irányban folytattak kutatásokat, számos vizsgálatot végeztek el, és egy sor olyan tervet dolgoztak ki, amelyek megvalósítása révén jelentősen növelhetnénk a mezőgazdasági termékek termelését, csökkenthetnénk a munkaráfordítást és az önköltséget, növelhetnénk a munka termelékenységét.

A tudományos és az oktatási intézmények közelebb kerültek a gyakorlat-hoz. Kísérleti gazdaságaik többségükben magas gazdasági és termelési eredményeket értek el, ami igen fontos ahhoz, hogy jó körülményeket teremtsünk a tudományos-technikai vívmányoknak a termelésben való széles körű felhasználására.

Az utóbbi időben egész hálózata jött létre a kutatóintézményeknek, erősödik anyagi bázisuk. Nagy szibériai és távol-keleti agrártudományi központot szerveznek Novoszibirszk közelébe.

A mezőgazdaság megnövekedett szükségletei, intenzifikálódása új feladatokat állítanak a tudomány elé. Ezért komolyan végig kellene gondolni a mezőgazdasággal foglalkozó tudományos intézmények tevékenységének további megszervezésével kapcsolatos kérdéseket. Ezek között az intézmények között véleményünk szerint kell lenniük olyan elméleti és kísérleti jellegű tudományos kutatóintézeteknek, amelyek kidolgoznák a tudomány elvileg új irányait és megoldanák a mezőgazdaság további fejlesztésének távlati problémáit.

Fejleszteni kell azokat a kutatóközpontokat, amelyeknek tevékenysége a magnemesítés, fajtatenyésztés kérdéseire, a meglevő mezőgazdasági termékek, növények és állatok magas hozamú fajtáinak tökéletesítésére és újak kikísérletezésére összpontosul. Külön figyelmet érdemel a gabona és más termékek minőségének javítása.

Felvetődik olyan szakosított, tervező-technológiai tudományos kutatóintézetek létrehozásának kérdése, amelyek igen hatékony és igen gazdasá-

gos technológiai termelési folyamatokat dolgoznának ki a kolhozok és szovhozok számára minden termék esetében.

A Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériumának, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának, továbbá az Össz-szövetségi Mező- és Erdőgazdasági Akadémiának meg kell vizsgálnia mindezeket a kérdéseket, és be kell terjesztenie javaslatait.

Bizonyosak vagyunk abban, hogy tudósaink továbbra is új találmányokkal gazdagítják a gyakorlatot. Ugyanakkor napjainkban soha nem látott mértékben szükség van arra, hogy a tudósok erőfeszítéseiket a párt-, szovjet- és mezőgazdasági szervekkel, a szovhozok és kolhozok vezetőivel és szakembereivel összhangban a tudományos kutatások eredményeinek a termelésben való minél tökéletesebb hasznosítására és mindannak a tervszerű alkalmazására összpontosítsák, amit a tudomány már kivívott és az élenjáró gyakorlat igazolt.

III. JAVÍTSUK A MEZŐGAZDASÁG PÁRTIRÁNYÍTÁSÁT

Mint látják, az új ötéves tervben a mezőgazdaság terén igen nagy és bonyolult feladatokat kell megoldanunk. A tervezett munkálatok méreteiket tekintve jóval felülmúlják mindazt, amit azelőtt el kellett végeznünk. Természetes, hogy ez magasabb követelményeket támaszt a párt-, állami és társadalmi szervezetekkel szemben és valamennyi káderünkkel szemben. Az SZKP Központi Bizottságának decemberi (1969) plénümán, mint tudják, szó esett arról, hogy általánosan növelni kell a társadalmi termelés hatékonyságát, jobban kell élni a belső tartalékokkal, a rendelkezésre álló anyagi erőforrásokkal, fokozni kell a harcot olyan jelenségek ellen, mint a fegyelemsértés, a felelősségérzet csökkenése, a pazarlás és a gazdaságtalan munka. Ebben a vonatkozásban nagy feladatok hárulnak a falusi pártszervezetekre is.

Mint már említettem, nálunk sajnos még vannak olyan gazdasági vezetők a mezőgazdaságban, akik enyhén szólva nem túl gondosan teljesítik az állami termelési és termékeladási terveket. Közülük egyesek, hogy úgy mondjam, a maguk szemétdombjáról nézik a dolgokat, és elfelejtik, hogy mindenkinek fölé kell helyezni az összállami érdekeket.

Minden köztársaságnak, minden területnek és minden egyes gazdaságnak a legfontosabb kötelességeként kell számon tartania, hogy évről évre mind több gabonát és más mezőgazdasági terméket adjon el az államnak. Az állam rendszeresen növeli a mezőgazdasági beruházásokat, egyre több gépet és műtrágyát szállít a mezőgazdaságnak. Következésképpen

joggal számíthat arra, hogy a kolhozok és szovhozok ennek megfelelően növeljék a mezőgazdasági termékek eladását.

Ma úgyszólván sehol sem találkozunk az annak idején ismert jelszóval az „első parancsolatról”. Pedig hát ez teljesen helyes jelszó.

A gabona és más termékek államunknak történő beadása és eladása mindig is legfőbb kötelessége volt minden kolhoznak és szovhoznak, és ma is az.

A termelési és eladási terv mindenki számára törvény, az ezzel szembeni felelőtlen magatartást pedig elvszerűen, szigorúan kell értékelni.

Nem hallgathatunk egyéb tényekről sem. Az állattenyésztés fejlődésében tapasztalható hiányosságok bírálatát követően az utóbbi időben országos méretekben megnőtt az állatállomány, növekszik a hús, tej és tojás termelése és eladása államunknak.

Ugyanakkor, a június 1-i helyzetből ítélve, Kazahsztán, Azerbajdzsán, Kirgizia és Örményország szovjetköztársaság, továbbá Tyumeny, Vologda, Csita, Tambov és Krasznojarszk terület kolhozaiban és szovhozaiban a szarvasmarha-állomány ebben az évben is csökkent az 1969. évihez képest.

Irkutszk terület gazdaságaiban ismét csökkent a sertésállomány, a Litván és a Lett SZSZK-ban, továbbá az Oroszországi Föderáció 17 területén pedig a juhállomány csökkent. Ez arról tanúskodik, hogy nem minden elvtárs vonta le a szükséges következtetéseket a kérdésnek a Központi Bizottság decemberi plénumán történt megvitatásából.

A pártszervezetek, a párt kerületi és területi bizottságai, a szövetséges köztársaságok kommunista pártjainak központi bizottságai tegyenek tanúbizonyságot magas fokú pártszerű igényességükről, állhatatosan törekedjenek a fegyelem megszilárdítására, és minden káderüket neveljék arra, hogy állami felelősségérzettel fogják fel a dolgokat.

A párt- és állami fegyelem általános megszilárdítása irányvonalának bármely szintű káderekkel folyó gyakorlati munkában pontosan kell érvényesülnie.

Már több ízben hangsúlyoztuk, hogy a mezőgazdaság irányításában igen nagy szerepet szánunk a kerületi láncszemeknek. Az utóbbi években egy sor intézkedést tettünk a párt kerületi bizottságainak, a kerületi tanácsoknak a megszilárdítása, szerepük növelése végett. Feladatunk továbbra is az, hogy tökéletesítsük ezt a láncszemet és javítsuk a tevékenységét. Nemrégiben a mezőgazdaság termelési irányításának kerületi szerveit átalakítottuk a Kerületi Tanácsok Végrehajtó Bizottságának Mezőgazdasági Osztályává. Ennek az osztálynak a vezetője most egyidejűleg a kerü-

leti tanács végrehajtó bizottságának helyettes elnöke. Véleményünk szerint ez az intézkedés elősegíti a kerületi tanácsok szerepének növelését a mezőgazdasági termelés fejlesztésében.

Mint tudják, kerületi és területi szinten nemrégiben állami felügyeletet hoztunk létre a mezőgazdasági termékek felvásárlásának és minőségének ellenőrzésére. Arra számítunk, hogy ezek gyakorlati munkájukkal elősegítik az állami fegyelemnek és a gabona, gyapot, hús, tej és más termékek termelésének és eladásának a tervben megszabott végrehajtásáért való felelősség növekedését. A felügyeleteknek erősíteniük kell az üzleti kapcsolatot a termékek előállítói és az átvevő, feldolgozó szervezetek és vállalatok között. Más szóval, az új szerveknek országosan javítaniuk kell az átvétel ügyét. A szövetséges köztársaságok kommunista pártjainak központi bizottságai és minisztertanácsai, a párt területi bizottságai kötelesek gondoskodni arról, hogy a felvásárlási és minőségi felügyeletek valóban harcossá állami szervekké váljanak.

A párt a sikeres munka egyik döntő feltételének mindig a nép alkotóenergiájának, politikai és munkaaktivitásának fejlesztését tekintette. A tömegkezdeményezés fejlesztésének hatalmas eszköze a szocialista verseny. Ez nálunk hatalmas méretekben bontakozott ki, és életünk állandó, nélkülözhetetlen jelenségévé vált. A falusi dolgozók milliói versenyeznek a termelés magas kultúrájáért és azért, hogy a hazának minél több terméket adhassanak.

Ugyanakkor szeretném felhívni a figyelmet a falusi versenyek szervezésének néhány lényeges hiányosságára. Néhol túlságosan könnyedén, formálisan fogják fel ezt a rendkívül fontos ügyet. Ez mindenekelőtt abban nyilvánul meg, hogy a vállalatokat gyakran nem támasztják alá szervező munkával, nem ritkán megfélemlenek róluk, és nem is teljesítik azokat.

Egyes kolhozok és szovhozok, egyes kerületek olykor olyan kötelezettségeket vállalnak, amelyek nem haladják meg a tervfeladatokat, sőt kisebbek a már elért termelési eredményeknél. Ez nem más, mint a szocialista verseny természetének, lényegének eltorzítása. A verseny lényege az előrehaladás, olyan körülmények megteremtése, amelyek között a lehető legteljesebben bontakozik ki a tömegek eleven alkotóképessége, képessége és tehetsége.

Nincs szükség hangzatos szólamokra, hanem szorgalmas és hozzáértő munkával meg kell szervezni a versenyeket, tökéletesíteni kell formáikat és módszereiket. A szocialista vállalatokat sokoldalúan meg kell alapozni, hogy a munkahelyi kollektívák és az egyes emberek kezdeménye-

zésének és tapasztalatainak valódi megnyilvánulásai legyenek. Rendel-
tetésük, hogy a falusi dolgozóknak fölébresszék az alkotókedvet, hogy a
tartalékok és lehetőségek jobb kihasználására, a lehető legszigorúbb ta-
karékosságra és a munkatermelékenység szakadatlan növelésére nevel-
jük őket.

A pártnak, a szakszervezeteknek és a Komszomolnak állandóan gon-
doskodniuk kell arról, hogy még inkább növeljék a verseny jelentőségét
és szerepét, fokozzák eredményességét és ennek érdekében felhasználják
az eszmei-nevelő és szervező munka minden eszközét.

Az elmúlt évek tapasztalatainak figyelembevételével ki kell dolgoz-
nunk és alkalmaznunk kell a mezőgazdasági termelésben a legjobb ered-
mények erkölcsi ösztönzésére szolgáló országos intézkedésrendszert.

A mostani, az 1970-es esztendő az ötéves terv utolsó éve. Ebben az év-
ben felelős feladatok hárulnak a mezőgazdasági dolgozókra. Ezek sikeres
teljesítése sok szempontból függ majd attól, hogyan tudják mozgósítani a
pártszervezetek a kolhozparasztoakat, a szovhoz munkásokat és a mező-
gazdasági szakembereket a növénytermesztési, állattenyésztési hozamok
növeléséért folyó harcra és minden egyes gazdaság tartalékainak jobb
kihasználására.

Az országban véget ért a tavaszi vetés. A legtöbb területben a vetés
szervezetten és pontos határidő szerint folyt. Most minden erőfeszítésnek
arra kell összpontosulnia, hogy mintaszerűen gondozzuk a vetéseket, a
leggondosabban készítsük elő és magas szervezetségi szinten bonyolít-
suk le a termés betakarítását. Ez igen nagy népgazdasági feladat.

Szeretnénk újra és újra hangsúlyozni a takarmánybegyűjtés fontossá-
gát az állattenyésztés szükségleteinek teljes kielégítésében. A fűkaszálás
és a silótakarmányok begyűjtése lényegében már a betakarítás kezdete.
Erre a munkára nem szabad kevesebb gondot fordítani, mint a gabona
betakarítására.

Nagy feladatok előtt állnak az állattenyésztők. Az idei év elmúlt hó-
napjainak eredményei arról tanúskodnak, hogy a szovhozok a hús, tej és
tojás termelésében meghaladták az elmúlt év hasonló időszakának szint-
jét. Az állattenyésztési termelés és begyűjtés növekedési üteme azonban
nem elégíthet ki bennünket. Távolról sem valamennyi köztársaság és
terület használja ki jól tartalékait az állattenyésztés fellendítésére.

A párt Központi Bizottsága felhívja a kolhozok és szovhozok dolgo-
zóit, a szovjet-, szakszervezeti és komszomol-szervezeteket, hogy az
1970-es esztendőt mezőgazdaságunk valamennyi ágazatában új ered-

ményekkel köszöntsék. Ezt segítik majd elő a pléniumunk által kidolgozandó határozatok is.

Az általunk javasolt intézkedések kétségkívül javára válnak a kolhozok ésszovhozok további erősítésének. Elvi jelentőségük lesz a munkás-paraszt szövetség megszilárdítása szempontjából, és elősegítik a kommunista társadalom építésének ügyét. A pártnak az utóbbi években a mezőgazdaság fejlesztésére tett intézkedései kedvező hatással lesznek a város és a falu minden oldalára.

A kolhozdolgozók tömegei aktívan támogatják pártunk politikáját és gyakorlati tevékenységét. Ez fejeződött ki a tavaly ősszel megtartott köztársasági kolhozkongresszusokon és a kolhozparasztok III. össz-szövetségi kongresszusán, amely összefoglalta a szocializmus kialakulásának és fejlődésének eredményeit a szovjet faluban, és rámutatott arra, hogy milyen nagy sikereket ért el kolhozrendszerünk.

...Az SZKP XXIV. kongresszusára való készülődés kétségkívül új fel lendülést eredményez a kommunisták és az egész szovjet nép politikai tevékenységében és munkájában. A párt a kommunista építés irányításában szerzett új tapasztalatokkal gazdagon, a néppel szoros egységben készül soron következő kongresszusára. Ezt ismét bebizonyították a nemrég lezajlott legfelsőbb tanácsi választások, amelyeken a szovjet nép magas fokú politikai tudatosságról és hazafiságról tett tanúbizonyságot.

Országunk dolgozói a választásokon való aktív részvételükkel, a kommunisták és pártonkívüliek blokkjának jelöltjeire leadott egyhangú szavazataikkal teljes egyetértésüket és osztatlan támogatásukat fejezték ki pártunk és államunk bel- és külpolitikáját illetően. A szovjet emberek újult erővel mutatták meg, hogy törhetetlen egységben tömörülnek a Szovjetunió Kommunista Pártja köré és hűségese a kommunizmus ügyéhez.

Engedjék meg, hogy kifejezzem azt a meggyőződésemet, hogy az SZKP Központi Bizottságának Politikai Bizottsága által a mezőgazdaság további fejlesztésére kidolgozott programot teljes mértékben jóváhagyja a párt Központi Bizottságának plénuma és az egész szovjet nép. Ennek a programnak a megvalósítása nagymértékben elősegíti a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megeremtését országunkban.

FELOSZTANI CSAK AZT LEHET, AMIT FELHALMOZTUNK

FELSZÓLALÁS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1970. december 7.]

Az SZKP Központi Bizottságának Politikai Bizottsága az 1971-es népgazdasági tervet és az állami költségvetési tervet vizsgálva olyan megoldásokat próbált találni, amelyek biztosítanak a nemzeti jövedelem szükséges növekedését és egyúttal a nehézipar olyan ágainak fejlődését, mint a vas- és színesfémkohászat, a szén-, kőolaj- és vegyipar. Kellő figyelmet fordítottunk az elektrotechnikai iparra és a gépgyártásra is, amely területeken napjainkban magasak a követelmények.

Ami a mezőgazdaságot illeti, pártunk XXIII. kongresszusa és az SZKP Központi Bizottságának ezt követő plénumai pontosan megfogalmazták pártunk álláspontját és irányvonalát a mezőgazdaság valamennyi ágazatának gyorsabb ütemű fejlesztésével kapcsolatban. Ez az irányvonal azért vált szükségessé, mert csak ezen az alapon növekedhet gyorsan nemzeti jövedelmünk, javulhat az ipar nyersanyagellátása és ami a legfontosabb: a lakosság élelmiszerellátása.

A párt Központi Bizottsága nagy figyelmet fordított a mezőgazdaság fejlesztésére, és ez helyes, indokolt volt...

A népgazdasági tervben igen fontos a beruházások volumenének kérdése. Az 1971-es beruházások volumenét igyekeztünk egyensúlyban tartani a meglevő építőanyagokkal, munkaerőforrásokkal és pénzügyi lehetőségekkel.

A beruházások helyzetének értékelésében igen nagy súllyal szerepelnek a befejezetlen építkezések. Megvizsgáltuk ezt a kérdést, és arra a következtetésre jutottunk, hogy csökkenteni kell a befejezetlen építkezéseket, s ennek érdekében egy sor komoly intézkedést kell foganatosítani.

Ezeket az elveket tartva szem előtt, az 1971. évi tervben a Szovjetunió

Állami Tervbizottsága által beterjesztett eredeti tervhez képest további kapacitások üzembe helyezését irányoztuk elő. A nagy volumenű kapacitás üzembe helyezése lehetővé teszi, hogy növeljük a beruházások hatékonyságát. Mellesleg ezek közül a kapacitások közül sokat az idei év decemberében és 1971 első negyedében helyezünk üzembe. Ezeknek a terveknek a végrehajtására a legnagyobb figyelmet kell fordítani.

Az 1971. évi terv vizsgálatakor figyelembe kellett vennünk a szociális téren már elért előrehaladást és azokat a szociális intézkedéseket is, amelyeket a következő öt éves tervre és ezen belül 1971-re irányoztunk elő. Fizetésemelésről van szó a dolgozók néhány kategóriájának esetében, továbbá nyugdíjbiztosításról, az egészségügy, a közoktatás, a közművelődés és a tudomány továbbfejlesztéséről és természetesen mind városon, mind pedig falun a lakásépítésről...

Népünk felépítette a szocializmust, és a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésén dolgozik. Ezzel kapcsolatban emlékeztetnünk kell a marxista-leninista elméletnek arra az ismert tételére, amely szerint a nép életszínvonalának állandó emelése a termelőerők fejlődésének megfelelő objektív gazdasági szükségszerűség. Mi nemcsak akarjuk, hanem kötelesek is vagyunk biztosítani a népjólét állandó növekedését, mivel az ország gyorsított ütemű gazdasági fejlődésének ez a legfontosabb előfeltétele. És itt nem egyszerűen a munka anyagi ösztönzőiről van szó, bár ezek önmagukban is óriási jelentőségűek.

A tudományos-technikai forradalom korszakában a termelés nemcsak a gépekkel és berendezésekkel szemben támaszt új követelményeket, hanem mindenekelőtt azokkal szemben, akik ezeket a gépeket gyártják és kezelik. A szaktudás, a magas fokú szakképzettség, az általános műveltség, sőt a megfelelő lelki és pszichológiai állapot sem nélkülözhető a tömegszakmák munkásainak széles rétege számára. Mindez attól függ, hogy ki tudjuk-e elégíteni az anyagi és szellemi szükségleteket és attól, milyen körülmények között él a dolgozó és családja, hogyan pihen és milyen hangulatban jár munkába.

Ebben a vonatkozásban sokat tettünk a jelen öt éves tervben... Ugyanakkor ezen a téren ma sem korlátlanok a lehetőségeink. Számolnunk kell a gazdasági fejlődés sok fontos tényezőjével, és nem szabad leegyszerűsítetten értelmezni a népjólét növelésének feladatát. Egyáltalán nem arról van szó, hogy lemondjunk a gazdasági fejlődésre szánt nagy beruházásokról.

Az életszínvonal emelésének feladata azonban mindig előttünk állt,

és ma is előttünk áll. Emellett ez a feladat társadalmunk fejlődésének megfelelően bővülni fog, és mind nagyobb figyelmet követel majd.

Mivel gazdaságunk gyors növekedése és az életszínvonal emelésének szükségessége nagy és bonyolult feladatokat hárít ránk, részletekbe menően meg kell vitatni azt a kérdést, hogy lehetséges-e bizonyos változtatás az úgynevezett I. osztály és II. osztály termelése növekedési ütemének arányában, lehet-e bizonyos mértékig csökkenteni a felhalmozás arányát, természetesen a megfelelő szervek által gondosan kiszámított ésszerű korlátok között.

Figyelembe kell venni, hogy az olyan ágazatok, mint például a könnyű-, élelmiszer-, vegyipar és a mezőgazdaság, ha igen fejlettek lesznek, akkor biztosíthatják a nemzeti jövedelem jelentős növekedési ütemét. Ez pedig nagyon fontos. A már említett ágazatok fellendítésének fő szerepe van a lakosság keresletének teljesebb kielégítésében és jólétének növelésében. Az ötéves terv vizsgálatakor a jelek szerint ezeket a kérdéseket alaposan mérlegelnünk kell, és megfelelő intézkedéseket kell hoznunk, amelyeket majd az SZKP Központi Bizottságának plénuma elé terjesztünk. Ez igen fontos dolog, mivel az ország lakosságának pénzjövedelme megnőtt, a fogyasztási cikkek termelésének a termelési eszközökétől gyorsabb ütemű növelését és jó minőségét azonban egyelőre nem tudtuk biztosítani, és ez bizonyos nehézségeket okoz.

Sokan úgy gondolhatják, hogy mindaz, amiről beszélek, nem új dolog. Mégis kell erről beszélni, hogy hangsúlyozzuk mind a népgazdasági terv összeállításának bonyolultságát, mind pedig annak a szükségességét, hogy figyelembe vegyük minden iparág fejlettségi szintjét és a társadalmi-gazdasági szükségletek kielégítési fokát. Azért is kell erről ismételten beszélni, mert a terv kidolgozása során a szövetséges köztársaságok, a területek és a minisztériumok fokozott követelményeket támasztottak a minden egyes ágazat és minden egyes kerület fejlesztésére szolgáló eszközök biztosítása tekintetében. Valamennyien szeretnénk, ha az új, 1971-es esztendőben és a most következő egész ötéves tervidőszakban még jelentősebb eredményeket érnénk el, mint ebben az évben vagy ebben az ötéves tervidőszakban. De mint már többször is mondtuk, felosztani csak azt lehet, amit felhalmoztunk. Úgyhogy ilyen körülmények között mérsékelni kell kívánságainkat, hogy azok megfeleljenek a lehetőségeknek...

Arra törekedtünk, hogy az 1971-es terv kiegyensúlyozott legyen, hogy a gazdasági lehetőségeket összehangoljuk az ország szükségleteivel és igényeivel. Az elvégzett munka eredményeképpen a párt Központi Bizott-

sága elé az 1971. évre olyan népgazdasági tervet és állami költségvetési tervezetet terjesztettek, amely véleményünk szerint alapjában véve érdekes arra, hogy az SZKP KB plénuma jóváhagyja és megvizsgálás céljából a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülészaka elé terjessze...

Mindannyian jól emlékeznek az SZKP Központi Bizottságának tavaly decemberi plénumára. Ott elvi beszélgetést folytattunk gazdaságpolitikánk alapvető kérdéseiről, továbbá a mezőgazdasági és más szervezetek munkájában mutatkozó hiányosságokról. Ez a beszélgetés igen hasznos volt. Mozgósította a párt- és gazdasági kádereket, valamennyi dolgozót az 1971-es terv sikeres teljesítéséért folyó harcra, és elősegítette az egész ötéves terv sikeres befejezését.

Az 1971. évi terv megvizsgálása egybeesik a nyolcadik ötéves terv befejezésével. Az SZKP Központi Bizottságának jelenlegi plénumán nem óhajtjuk megvizsgálni az ötéves tervben végzett munkánk eredményeit. Ezt a párt soron levő kongresszusának kell megtennie, ám az előzetes adatok azt mutatják, hogy pártunk, és egész népünk ebben az ötéves időszakban is jól dolgozott, és mind a politikában, mind a munkában különösen nagy fellendülést értünk el az idei jubileumi, lenini évben.

Csupán egy összehasonlítást idéznék, amelynek révén plasztikus képet alkothatunk eredményeinkről. Csupán 1970-ben csaknem kétszer annyi ipari terméket állítottunk elő, mint a háború előtti összes ötéves tervben. Az elmúlt öt esztendőben a népgazdaság termelő állóalapjainak növekedése 145 milliárd rubel volt, ami felülmúlja országunk termelőalapjainak 1955 végéig elért szintjét. Érezhető sikereket értünk el a mezőgazdaságban is. Meg kell jegyezni, hogy öt év alatt hatalmas munkát végeztünk az ország védelmi képességének erősítése terén. Egyidejűleg jelentős előrelépés történt a nép életszínvonalának emelésében is.

A nyolcadik ötéves terv legfőbb eredménye ezek szerint az, hogy alapjában véve megbirkóztunk a bonyolult feladattal: a gazdaság továbbfejlesztése és a védelmi képesség megszilárdítása összhangba került a dolgozók jólétének jelentős mértékű és gyors ütemű növelésével. Egyszóval azt hisszük, hogy az SZKP Központi Bizottságának van miről jelentést tennie, van miről beszámolnia a párt és a nép előtt a párt most következő, XXIV. kongresszusán.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA AZ SZKP XXIV. KONGRESSZUSÁN / RÉSZLETEK

[1971. március 30.]

A Szovjetunió Kommunista Pártjának XXIII. kongresszusa óta öt év telt el. Ezeket az éveket népünk megfeszített munkája jellemzi. A szovjet dolgozók a párt által kitűzött terveket megvalósítva nagy sikereket értek el a kommunizmus építésének minden fő területén.

Ezekben az években szocialista gazdaságunk új, nagy lépést tett előre. Jelentősen növekedett az ipari termelés. Határozottan fejlődött a mezőgazdaság. Új területeket hódítottunk meg a tudomány és a technika fejlődésében, egyre nagyobb arányokban alkalmaztuk a gyakorlatban a tudomány és a technika legújabb vívmányait. Ezen az alapon sikerült lényegesen előrehaladnunk az egész szovjet nép jólétének és kulturális színvonalának további emelkedése útján, ami végső soron az SZKP fő célja.

Ezekben az években eredményesen fejlődtek a szocialista társadalmi viszonyok, fejlődött a szovjet demokrácia, tovább virágzott a Szovjetunió népeinek testvéri barátsága, jelentékenyen megerősödött nagy hazánknak, a Szovjetuniónak politikai hatalma és védelmi ereje.

A nemzetközi helyzet alakulásában ezeket az éveket nagy társadalmi-politikai változások, a béke, a szabadság, a haladás erői és az elnyomás, a reakció, az agresszió erői közötti éles harcok jellemezték. Földünket nemegyszer súlyos háborús veszély fenyegette, de végül is az imperialista fondorlatok minden alkalommal határozott visszautasításra találtak.

A Szovjetunió és a testvéri szocialista országok nagymértékben, tettekkel segítették a népek harcát a békéért és a biztonságért. Hazánk nemzetközi helyzete még szilárdabbá vált, növekedett a szocialista világrendszer szerepe. Erősödött és elmélyült korunk három fő forradalmi erejének – a szocializmusnak, a nemzetközi munkásmozgalomnak és a népek nemzeti felszabadító harcának – nagy szövetsége.

Az elmúlt öt éves időszakban tovább növekedett és erősödött nagy lenini pártunk, tovább szilárdultak kapcsolatai a néppel, növekedett a párt vezető szerepe a szovjet társadalom egész életében. Ezekben az években a pártnak számos bonyolult feladatot kellett megoldania. A kommunizmus építésében felhalmozódott tapasztalatokat általánosítva, a párt elvi, reális politikai irányvonalat dolgozott ki, s ezt az egész szovjet nép helyesléssel fogadta és egyöntetűen támogatja.

Ezekben az években hatalmasan fellendült a szovjet emberek politikai lelkesedése és munkája olyan nagy jubileumok alkalmából, mint az októberi forradalom 50. évfordulója és Lenin születésének 100. évfordulója. Ezekben az években a dolgozók nagy tömegei egyre aktívabban vettek részt a pártunk által kitűzött tervek gyakorlati megvalósításában. Valamennyi szovjet ember élete kiemelkedő eseményének tekinti s konkrét tettekkel, újabb nagy eredményekkel köszönti a kommunista párt XXIV. kongresszusát.

Lenini pártunk ereje teljében, új tapasztalatokkal gazdagodva és szoros egységben, az elért eredmények egész jelentőségének és nagyságának tudatában, a saját erejében és a további előrehaladást mutató távlatok helyességében bízva érkezett el XXIV. kongresszusához.

Engedjék meg, hogy áttérjek annak a munkának a kivonatos ismertetésére, amelyet a Központi Bizottság és az egész párt végzett a beszámolási időszakban, és kifejtsem a Központi Bizottságnak a pártpolitikára és az országfejlesztésre vonatkozó néhány elképzelését az elkövetkező éveket tekintve.

...A Központi Bizottság szüntelenül nagy figyelemmel kísérte a szocialista világrendszer további egybeforrasztásának és fejlesztésének kérdéseit, a testvéri szocialista országokkal, kommunista pártjaikkal létrejött kapcsolatokat.

...A szocialista országok sokoldalú együttműködése egyre szorosabbá és aktívabbá válik. Meghatározott célokat tűzünk magunk elé, és együttesen igyekszünk elérni őket. Ennek, érthetően, óriási jelentősége van, különösképpen a két társadalmi világrendszer közötti harc jelenlegi körülményei között.

Nem kevésbé jelentős *a gazdasági együttműködés*, a szocialista országok népgazdasági kapcsolatainak szélesítése és elmélyítése. A beszámolási időszak ebben a vonatkozásban is gyümölcsöző volt.

Lássunk néhány ténnyt.

A Szovjetunió és a testvéri államok igyekeznek minden módon segíteni egymást nemzeti gazdaságuk fejlesztésében. Az elmúlt öt évben a mi mű-

szaki közreműködésünkkel a szocialista országokban több mint 300 ipari és mezőgazdasági létesítményt építettek fel, illetve korszerűsítettek. Kölcsönösen előnyös feltételekkel sokfajta iparcikket szállítunk barátainknak. A Szovjetunió 70 százalékban, sőt még ennél is nagyobb arányban elégíti ki a KGST-országok, Kuba, továbbá – jelentős mértékben – a VDK és a KNDK importszükségeit egy sor fontos nyersanyag- és fűtőanyag-fajtából.

A mi népgazdaságunk viszont az elmúlt öt évben a KGST-országoktól 54 vegyi üzemhez szükséges berendezést kapott. Barátaink hajógyáraiban építették azoknak a tengerjáró hajóknak 38 százalékát, amelyekkel kereskedelmi flottánk öt év alatt növekedett. A KGST-országok beruházásaikkal részt vesznek a szovjet gazdaság nyersanyag- és fűtőanyag-ágazatainak fejlesztésében, a fémipar, a műtrágyagyártás és a cellulózyártás kapacitásának növelésében. A testvéri országokból sokféle közszükségleti cikk érkezik hozzánk.

A Szovjetunió és a KGST más tagállamai gazdasági kapcsolataikat hosszú lejáratú alapokra építik. Többek között egybehangolták a testvéri országok népgazdasági terveit 1971–1975-re. Az elmúlt években erőteljesen folytatódott a munka a több oldalú gazdasági együttműködés szervezeti felépítésének és műszaki bázisának fejlesztése érdekében.

Épül a Barátság-olajvezeték második szakasza. A vezetéken működése első évében, 1964-ben 8,3 millió tonna olaj folyt keresztül. 1975-ben a testvéri országok mintegy 50 millió tonna olajat kapnak. Ugyancsak épül az a páratlan méretű gázvezeték, amely Szibéria földgázát szállítja hazánk európai részébe. Ez egyben lehetővé teszi a földgázszállítás növelését Csehszlovákiának és Lengyelországnak, valamint az NDK, Bulgária és Magyarország gázellátásának megkezdését. Nagy megtakarítást eredményeznek a KGST-országoknak a „Mir” egyesített energetikai rendszerek. Sikeresen működik a Nemzetközi Gazdasági Együttműködési Bank, és nemrég kezdte meg működését a KGST közös beruházási bankja. Erősödnek a több oldalú kapcsolatok más formái is.

Mindez meghozza a maga eredményét, segít növelni a társadalmi termelés hatékonyságát, gyors ütemben fejleszteni országaink népgazdaságát. Az elmúlt ötéves időszakban a KGST-országok ipari termelése 49 százalékkal növekedett. Bővül a KGST-országok egymás közötti kereskedelme is.

Mindamellet mi, a KGST más résztvevőivel együtt úgy vélekedünk, hogy még nem teljesen használjuk ki a szocialista munkamegosztásban rejlő lehetőségeket. A gyakorlat alapján arra az általános következtetésre

jutottunk, hogy fokozni kell a termelés szakosítását és a kooperációt, szorosabb kapcsolatokat kell teremteni a népgazdasági tervek között, egyszóval előre kell haladni a szocialista államok gazdasági integrációjának útján. Ez fontos és szükséges.

A szocialista országok gazdasági integrációja új és bonyolult folyamat. Ez a folyamat azt is szükségessé teszi, hogy újszerűen, szélesebb látókörrrel közelítsünk meg számos gazdasági kérdést, meg tudjuk találni a legésszerűbb megoldásokat, amelyek nemcsak az illető országnak, hanem az együttműködés valamennyi résztvevőjének érdekeit is szolgálják. Ez a folyamat megköveteli, hogy szorosan igazodjunk a tudomány és a technika legújabb vívmányaihoz, elsősorban a termelés legjövödelmezőbb és technikailag élenjáró válfajaihoz.

Az SZKP ilyen felfogásra neveli tervező és gazdasági szerveink dolgozóit. Ebben az összefüggésben, a jelek szerint, el kell gondolkodnunk azokon az intézkedéseken is, amelyek révén fokozódnék gazdasági rendszerünk minden ágazatának érdekeltisége a testvérországokkal való hosszú lejáratú gazdasági kapcsolatok kifejlesztésében...

A szocializmus mai világa sikereivel és távlataival, minden problémájával egyetemben még fiatal, növekvő társadalmi organizmus, amelyben még nem minden öltött végleges formát, amelyben még sok minden az elmúlt történelmi korszakok nyomait viseli. A szocializmus világa egészében mozgásban van, állandóan tökéletesedik. Ez a fejlődés természetesen az újnak a régi ellen vívott harca, a belső ellentétek megoldása útján folyik. A felhalmozódott tapasztalatok segítséget nyújtanak a testvérpártoknak, hogy helyesen és idejében oldják meg az ellentéteket, és biztosan haladjanak azon az úton, amelyet a proletariátus nagy tanítói, Marx, Engels és Lenin mutattak meg.

A Szovjetunió Kommunista Pártja nemzetközi kötelességének tartotta és tartja ma is, hogy minden téren előmozdítsa a szocialista világrendszer hatalmának további növekedését. Amellett vagyunk, hogy a testvéri országok együttműködése legyen egyre sokoldalúbb és elmélyültebb, ölelje fel a dolgozók mind szélesebb tömegeit, hogy alaposabban tanulmányozzuk egymás konkrét tapasztalatait az állami, a társadalmi, a gazdasági és a kulturális élet minden szintjén.

Azt akarjuk, hogy minden testvéri ország virágzó állam legyen, s harmonikusan kapcsolódjék egybe a gyors gazdasági, tudományos és műszaki fejlődés a szocialista kultúra fellendülésével, a dolgozók anyagi jólétének javulásával. Azt akarjuk, hogy a szocialista világrendszer családjá legyen azoknak a baráti népeknek, amelyek együttesen építik és

védelmezik az új társadalmat, kölcsönösen gazdagítják egymást tapasztalataikkal és ismereteikkel, összeforrott és erős család legyen, amelyben a világ emberei a szabad emberek leendő világközösségének mintáját látják.

Engedjék meg, hogy biztosítsam barátainkat, testvéreinket és harcostársainkat a szocialista országokban, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja nem kíméli erejét e magasztos cél elérése érdekében!...

II. A PÁRT GAZDASÁGPOLITIKÁJÁNAK ALAPVETŐ KÉRDÉSEI A JELENLEGI SZAKASZBAN

Lenin ötven évvel ezelőtt, amikor széles körű megvitatásra terjesztette elő a történelem első állami gazdaságfejlesztési tervét, a GOELRO-t, „a legboldergabb korszaknak” nevezte azt az időt, amikor az ország gazdaságfejlesztésének kérdései állnak majd a párt és a szovjethatalom figyelmének középpontjában. Lenin arra buzdított, hogy a kongresszusokat és az értekezleteket változtassuk „a gazdasági sikerek ellenőrzésének szerveivé, olyan szervekké, ahol megfelelő módon megtanulhatjuk a gazdasági építést”.¹

A mi pártkongresszusaink a szó igazi értelmében ilyen szervekké váltak! A gazdaságpolitika a párt és a szovjet állam számára – mint Lenin megmondotta – a legfőbb politika, olyan politika, amelynek sikereitől döntő mértékben függ a szovjet társadalom haladása a kommunizmus felé és szocialista államunk nemzetközi állásainak megszilárdulása.

A Központi Bizottság, amikor beszámol e rendkívül fontos irányban végzett tevékenységéről, teljes joggal elmondhatja, hogy a szovjet nép méltó módon befejezve nyolcadik ötéves tervét, újabb nagy lépést tett előre a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésében, az ország hatalmának erősítésében és a nép jólétének növelésében...

AZ ORSZÁG GAZDASÁGFEJLESZTÉSE JELENLEGI SZAKASZÁNAK SAJÁTOSSÁGAI ÉS AZ ÚJ ÖTÉVES TERV FELADATAI

Lenin hangsúlyozta: a politika minden nehézsége és egész művészete abban rejlik, hogy figyelembe vegyünk minden egyes időszak feladatainak sajátosságait, azoknak a viszonyoknak a sajátosságait, amelyek köze-

¹ *Lenin Összes Művei*. 42. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 150. old.

pette a párt tevékenykedik. Az ilyen megközelítés óriási jelentőségű a gazdaságpolitika kidolgozásában is, amelynek számításba kell vennie az ország adott fejlődési szaktságának fő sajátosságait.

Nálunk, mint ismeretes, a szocializmus már a harmincas évek második felében győzelmet aratott. Másrészt, a szovjet emberek hősi munkájának és harcának több mint három évtizede telt el. Annak az időszaknak a gazdasága és a jelenlegi gazdaság a termelési viszonyoknak egy és ugyanazon típusán, ugyanazokon a gazdasági törvényeken, a szocializmus törvényein alapszik. Ugyanakkor meg kell látni azokat a fontos új mozzanatokat is, amelyek megkülönböztetik a jelenlegi gazdaságot a harmincas évek végének gazdaságától.

Hasonlíthatatlanul magasabb szintre emelkedett a népgazdaság, a szocialista társadalmi viszonyok, a kultúra és a néptömegek öntudata. A szovjet emberek önfeláldozó munkájával felépült a fejlett szocialista társadalom, amelyről Lenin már 1918-ban úgy beszélt, mint országunk jövőjéről. Ez lehetővé tette számunkra, hogy hozzákezdjünk a párt programjának, az utóbbi pártkongresszusok által megjelölt nagy feladatoknak gyakorlati megvalósításához: a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtéséhez.

Amikor a kongresszus megvitatja a párt gazdaságpolitikájának alapvető kérdéseit az előttünk álló időszakra vonatkozólag, figyelmet kell fordítanunk népgazdaságunk jelenlegi fejlődési szakaszának néhány sajátosságára.

E sajátosságok közül a legfontosabb, hogy teljesen újak a méretek. Óriási gazdasági potenciál jött létre, amelynek alapja: a sok ágazatú ipar és a nagyüzemi szocialista mezőgazdaság, az élenjáró tudomány, a szakképzett munkások, szakemberek, gazdasági vezetők. Ez olyan gazdaság, amely egy nap alatt csaknem kétmilliárd rubellal nagyobb értékű, vagyis tízszer annyi társadalmi terméket állít elő, mint amennyit a harmincas évek végén állítottak elő egy nap alatt.

A párt gazdasági tevékenységében figyelembe veszi az ország népgazdasági erejének óriási mértékű növekedését. Konkrétan miről van szó? Mindenekelőtt arról, hogy lényegesen megnövekedtek lehetőségeink. Olyan feladatokat tűzünk magunk elé és oldunk meg ma, amelyekről az előző szakaszokban csak álmodni lehetett.

Ugyanakkor a jelenlegi viszonyok között a gazdasági lehetőségekkel egyidejűleg gyorsan növekszenek azok a követelmények is, amelyeket a társadalom állít a gazdaság elé. Mint ismeretes, a szocialista építés első szakaszaiban a legalapvetőbb feladatra kellett összpontosítani a figyel-

met, arra, amitől a fiatal szovjet állam gazdasági szta léte függött. Most más a helyzet. Most nemcsak akarjuk – hiszen ez mindig is akartuk –, hanem meg is tudjuk oldani egyidejűleg a feladatok szélesebb körét.

Biztosítva gazdaságunk jövőbeli fejlődéséért a tartalékokat, megvalósítva a termelés technikai korszerűsítését, óriási összegeket ruházva be a tudományba és a népművelésbe, egyidejűleg mind nagyobb erőket és anyagi eszközöket kell fordítanunk a szovjet emberek jólétének növelésével összefüggő feladatok megoldására. Amikor egyik vagy másik – akár rendkívül fontos – területen előretörünk, többé nem tűrhetjük más területek tartós elmaradását.

A népgazdasági fejlődés magas színvonalának még egy fontos következménye van: nagymértékben növekedtek a tervezéssel, az irányítással, a gazdasági munka módszereivel szemben támasztott követelmények. Fokozódik a gazdaság minden láncszemének egymástól való kölcsönös függése, s ez növeli a távlati tervezésnek, az ágazatok közötti kapcsolatok rendszere kidolgozásának, az anyagellátás megjavításának jelentőségét.

A gazdaságfejlesztés jelenlegi szakaszának fontos sajátosságait meghatározza még a gyorsan kibontakozó tudományos és technikai forradalom. A szocializmus, a szocialista tervgazdálkodás a legszélesebb teret nyitja meg a tudomány és a technika sokoldalú fejlődése előtt. Ugyanakkor a tudományos és technikai forradalom megköveteli gazdasági tevékenységünk sok oldalának tökéletesítését. Más szavakkal: a szocializmusra nézve kedvező, óriási erő ez, de ezzel megfelelő módon bánni is kell tudni!

A jelenlegi történelmi szakasz számos sajátosságát a külső körülmények jelentős változásai is meghatározzák. Ezek közül a legfontosabb, hogy – mint már rámutattunk – kibontakozóban van a szocialista országok gazdasági integrációjának folyamata, és sok gazdasági feladatot e folyamat figyelembevételével kell megoldanunk. Számításba kell venni azt is, hogy napjainkban lényegesen megnőtt a szerepe a szocializmus és a kapitalizmus közötti osztályharc olyan szférájának, mint a két világrendszer gazdasági és tudományos-technikai versenye.

Ezek a főbb vonások jellemzik az ország gazdasági fejlődésének mostani szakaszát. Ha ezeket a politikai feladatok nyelvére fordítjuk le, akkor röviden összegezve ezt lehet mondani: a népgazdaság roppant arányai, a megnövekedett gazdasági lehetőségek és társadalmi szükségletek elengedhetetlenül megkövetelik egész gazdasági munkánk színvonalának számottevő emelését, a gazdaság hatékonyságának lényeges fokozását,

egész hatalmas gazdaságunk átalakítását egy még jobban, még harmonikusabban működő gépezetté.

Mindig és mindenben segítségünkre volt a párt forradalmi eltökéltsége és lendülete, az a képessége, hogy mozgósítani tudja a dolgozók millióit az építési feladatok megoldására, segítségünkre volt a munkásosztály, a kolhozparasztság és az értelmiség lelkes munkája. Ma jobban, mint valaha, szükséges, hogy még szorosabban kapcsoljuk össze e nagy erőt a rendszeres, lelkiismeretes szervező munkával, a következetesen tudományos gazdálkodással, a szigorú önfegyelemmel és szakszerűséggel.

A fent említett körülményeket a Központi Bizottság számításba vette egy olyan fontos politikai dokumentum kidolgozásakor, mint az új ötéves terv irányelvei.

A kilencedik ötéves tervnek fontos szakasszá kell válnia a szovjet társadalom további előrehaladásában a kommunizmushoz vezető úton, a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának építésében, az ország gazdasági és védelmi erejének fokozásában. *Az ötéves terv fő feladata biztosítani a nép anyagi és kulturális színvonalának jelentős emelkedését a szocialista termelés gyors ütemű fejlesztése, hatékonyságának fokozása, a tudományos-technikai haladás, valamint a termelékenység gyorsabb növelése alapján.*

Öt év alatt 37–40 százalékkal kell emelni a nemzeti jövedelmet, ezen belül a fogyasztási alapot 40 százalékkal, a felhalmozási alapot pedig 37 százalékkal. Az ipari termelés 42–46 százalékkal, a mezőgazdasági termelés 20–22 százalékkal növekszik. Az egy főre jutó reáljövedelem több mint 33 százalékkal emelkedik.

Minthogy a szovjet népgazdaság 1971–1975. évi fejlesztésére vonatkozó ötéves terv irányelveiről Koszigin elvtárs tart majd beszámolót, engedjék meg, hogy csupán a párt gazdaságpolitikájának három, az előttünk álló időszakra vonatkozóan alapvető kérdésével foglalkozzam.

Mindenekelőtt beszélni kívánok azokról a fő célokról, amelyek elérésére a párt a szovjet gazdaság fejlődését irányítja.

Ide tartozik továbbá a növekedés forrásainak, azoknak a tartalékoknak a kérdése, amelyeket feltétlenül mozgósítani kell a társadalmi termelés gyors fellendítése céljából.

Végül ehhez a kérdéscsoporthoz tartozik a gazdasági mechanizmus tökéletesítésének kérdése is, hiszen ennek a mechanizmusnak kell biztosítania a gazdaság sikeres fejlődését.

2. *A népjólét emelése a párt gazdaságpolitikájának legfőbb célja*

A Központi Bizottság, amikor a kilencedik ötéves terv fő feladatának minősíti a dolgozók életszínvonalának emelését, abból indul ki, hogy ez az irányvonal nemcsak a következő öt esztendőben végzett munkánkat fogja meghatározni, hanem az ország távlati gazdasági fejlesztésének orientációját is. Ennek az irányvonalnak a kitűzésekor a párt mindenekelőtt azt tartja szem előtt, hogy az emberek anyagi és kulturális szükségleteinek lehető legteljesebb kielégítése a szocializmusban a társadalmi termelés legfőbb célja.

Pártunk és államunk a szovjethatalom első napjaitól kezdve minden tőle telhetőt megtett ebben az irányban. Lehetőségeink azonban a közismert történelmi okok miatt hosszú időn át korlátozottak voltak. Most ezek a lehetőségek jelentősen kibővültek, s ez lehetővé teszi a párt számára annak a kérdésnek a felvetését, hogy a gazdasági építőmunkát még fokozottabban a népjólét emelésének szolgálatába állítsuk.

A párt kiindulópontnak tekinti azt a meggondolást is, hogy a dolgozók életszínvonalának emelése gazdasági fejlődésünknek is mind sürgetőbb követelményévé, a termelés gyors növekedésének egyik fontos gazdasági feltételévé válik.

Ez a felfogás nemcsak a munka anyagi és erkölcsi ösztönzői által betöltött szerep további fokozását célzó politikánkból következik. A kérdés ennél jóval szélesebb: azoknak a feltételeknek a megteremtéséről van szó, amelyek elősegítik a szovjet emberek és valamennyi dolgozó képességeinek és alkotó aktivitásának sokoldalú fejlesztését, tehát a társadalom legfőbb termelőerejének fejlesztését.

A korszerű termelés gyorsan növekvő követelményeket támaszt nem csupán a gépekkel, a technikai eszközökkel, hanem és mindenekelőtt magukkal a dolgozókkal, azokkal szemben, akik ezeket a gépeket megalkotják és ezeket a technikai eszközöket irányítják. A különleges ismeretek, a magas fokú szakképzettség, az ember általános kulturáltsága a dolgozók mind szélesebb rétegei körében válik a sikeres munka elengedhetetlen feltételévé. Mindez azonban jelentős mértékben függ az életszínvonalától, attól, hogy mennyire tudjuk kielégíteni az anyagi és a szellemi szükségleteket.

Ily módon céljaink, megnövekedett gazdasági lehetőségeink és a nép-gazdaság fejlődésének követelményei egyaránt lehetővé és szükségessé teszik, hogy a gazdaság még jobban a nép életszínvonalának emelésével kapcsolatos sokrétű feladatok megoldása irányába forduljon. A nyolca-

dik ötéves terv máris fontos gyakorlati eredményeket hozott ezen a téren. Most nemcsak az a feladat, hogy megszilárdítsuk eddigi eredményeinket, hanem az is, hogy további lényeges előrehaladást érjünk el.

Amikor azt mondjuk, hogy a dolgozók életszínvonalának emelése a fő feladat, természetesen nem szabad ezt leegyszerűsítve megközelíteni. A nép életszínvonalának jelentős emelését célzó irányvonal megvalósítása időt, nagy erőfeszítéseket, hatalmas anyagi eszközöket és erőforrásokat követel. Felosztani és elfogyasztani csak azt lehet, amit megtermeltünk – ez elemi igazság. Terveink ereje, realitásuk záloga abban van, hogy szüntelenül összekapcsolják az életszínvonal emelését a társadalmi termelés növekedésével, a munka termelékenységének fokozódásával. Ez pedig meghatározza a pártra, az egész szovjet népre háruló felelősség mértékét is. Az, hogy hogyan élünk ma és hogyan fogunk élni holnap, tőlünk magunktól, a munkában elért eredményeinktől függ.

Engedjék meg, hogy beszámoljak azokról a javaslatokról és tervekről, amelyeket a párt Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa terjeszt a kongresszus elé a nép életszínvonalának növelésére vonatkozóan.

Tervbe vettük a dolgozók *pénzjövedelmének* további növelését. A lakosság reáljövedelmének teljes növekedését háromnegyed részben béremelés-sel kívánjuk biztosítani.

Az ötéves terv során a munkások és az alkalmazottak minimális bére havi 70 rubelra emelkedik. Emelkedni fog az iparban, a közlekedésben és az anyagi termelés más ágazataiban foglalkoztatott, átlagos fizetési kategóriájú dolgozók alapbére és fizetése. Emeljük a mezőgazdasági gépkezelők díjazását. Tervbe vettük a tanítók, az orvosok, az egészségügyi személyzet és más szakmák dolgozói számára a fizetésemelést. Az Urálban, az északi területek európai részein, Nyugat-Szibériában, Kazahsztánban – kivéve a köztársaság déli részét –, egy sor távol-keleti, kelet-szibériai és közép-ázsiai körzetben több iparágban bevezetjük, illetve növeljük a bérpótlékot. Jelentősen növekedni fog az éjszakai pótlék összege.

Ezeket az intézkedéseket fokozatosan, körzetenként és iparáganként fogjuk bevezetni. Az intézkedések összesen mintegy kilencvenmillió munkást és alkalmazottat érintenek. Következésképpen a munkások és az alkalmazottak havi átlagkeresete az ötéves tervidőszakban 146–149 rubelra, a kolhozparasztnak havi munkadíja pedig 98 rubelra emelkedik.

Számításba vettük egyes dolgozó-kategóriáknál az adókedvezmények kiszélesítését.

Szeretnék még egy kérdést érinteni.

Az iparosítás és a háború utáni helyreállítás éveiben csak úgy tudtunk haladni, csak úgy tudtuk fejleszteni a gazdaságot, hogy minden erőt és eszközt mozgósítottunk. Országunk dolgozói jól megértették ezt. Nemcsak önfeláldozó munkájukat, hanem személyes tartalékaikat is a közös ügynek adták, aktívan vettek részt az államkölsönök jegyzésében, s ezek fontos szerepet játszottak a gazdaság gyorsított fejlesztésében.

A tömeges kölcsönjegyzés nemcsak az állami költségvetéshez járult hozzá nagy súllyal, hanem nagyszerű bizonyítéka volt a szovjet emberek hazafiságának, a szocializmus ügye iránti odaadásának is.

Ismeretes, hogy 1958-tól már lemondhattunk az újabb államkölsönök kibocsátásáról. A lakosság birtokában maradt kötvények kifizetését – mintegy 25 milliárd 800 millió rubelről van szó – 20 évvel elhalasztottuk oly módon, hogy a kifizetéseket évi egyenlő részletekben az 1977–1996 közötti időszakban hajtjuk végre.

Jelenlegi lehetőségeinket mérlegelve, az SZKP Központi Bizottsága és a minisztertanács lehetségesnek látta, hogy a kölcsönkötvények visszafizetését határidő előtt megkezdjük, és kétmilliárd rubelt már az 1974–1975-ös években visszatérítsünk, majd az utánuk következő években növeljük a visszafizetés mértékét. Az a tervünk, hogy a lakosság által vásárolt összes kötvényeket 1990-ig, vagyis az eredeti határidőnél hat évvel korábban visszafizetjük. Úgy gondoljuk, hogy ez helyes döntés, és mindenben megfelel a párt politikájának és a nép érdekeinek.

A munkabérek formájában szerzett jövedelmek növekedése mellett figyelemreméltoan bővülnek a *társadalmi fogyasztási alapok is*. Ezek összegét 1,4-szeresére kívánjuk emelni, ami azt jelenti, hogy 1975-re a társadalmi fogyasztási alapok összege eléri a 90 milliárd rubelt. Az említett anyagi eszközöket az egészségügyi ellátás további javítására, az oktatási rendszer fejlesztésére, a felnövekvő nemzedék nevelésére fordítjuk.

A társadalmi alapokból egész sor más szociális intézkedés végrehajtását is tervezzük. Többek között javítani fogjuk a sokgyermekes és a kis jövedelmű családok, a termelésben foglalkoztatott nők, a nyugdíjasok és a tanulók életkörülményeit. Előirányozzuk:

- pénzbeli segélyek kifizetését a gyermekek után az olyan családokban, amelyekben az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg az 50 rubelt;
- a beteg gyermek gondozására felhasználható fizetett szabadság napjai számának növelését, a 100 százalékosan fizetett terhességi és szülési szabadság biztosítását minden dolgozó nő számára, függetlenül a munkában eltöltött évek számától;

- a munkások és az alkalmazottak minimális öregségi nyugdíjának emelését;
- a kolhozparasztok nyugdíjminimumának emelését, s a munkások és az alkalmazottak számára kidolgozott nyugdíjkifizetési rendszer kiterjesztését a kolhozparasztokra;
- a rokkantak, a családfenntartó nélkül maradt munkás-, alkalmazott és katonacsaládok nyugdíjbiztosításának javítását;
- az ösztöndíjak összegének emelését és a felsőfokú, valamint a középfokú szakoktatási intézmények ösztöndíjas tanulóinak számszerű növelését;
- a kórházak és a városi iparitanuló-iskolák étkeztetési költség-hozzájárulásának emelését.

A következő ötéves tervben a munkabérek és a társadalmi fogyasztási alapból való kifizetések növelésével végrehajtandó életszínvonal-emelési intézkedésekre 22 milliárd rubelt fordítunk, szemben a nyolcadik ötéves terv időszakában erre a célra felhasznált tízmilliárd rubellal.

Még nagyobb méreteket fog ölteni a lakásépítkezés. Öt év alatt 565–575 millió négyzetméternyi lakóterület épül fel. Ez lehetővé teszi mintegy 60 millió ember lakáskörülményeinek megjavítását. Jelentős anyagi eszközöket fordítunk a kommunális ellátás javítására, városrendezésre, közérdekű falusi építkezésekre.

Ezzel összefüggésben külön szeretnék szólni Moszkváról. Ez a város minden szovjet embernek kedves. Moszkva, hazánk fővárosa, az ország legnagyobb ipari, kulturális és tudományos központja, a szovjet szocialista nagyhatalom jelképe. Moszkvában továbbra is nagy munkálatok folynak majd a lakásépítkezés, a városrendezés, a közlekedési hálózat tökéletesítése területén. Moszkva kommunista mintavárossá való kiépítése az egész szovjet nép becsületbeli ügye!

Az eddiginél nagyobb figyelmet kell fordítanunk országunk más városaira is. A szocializmus előnyei lehetővé teszik számunkra, hogy a városok növekedésének természetes folyamatát oly módon irányítsuk, hogy közben lakosaiknak mind egészségesebb, mind kedvezőbb életkörülményeket biztosíthassunk.

Amikor a Központi Bizottság intézkedéseket vesz tervbe a szovjet emberek jövedelmének jelentékeny emelésére, a lakásépítkezések kibővítésére, a városok és a falvak szépítésére és jobb ellátására, abból indul ki, hogy napjainkban különleges jelentőségre tesz szert *a lakosság növekvő fizetőképes keresletének kielégítése élelmiszerekkel, iparcikkokkal és*

szolgáltatásokkal. A közszükségleti cikkek termelésének nagyobb ütemben kell növekednie, mint a szovjet emberek pénzbeli jövedelmének.

Ennek a feladatnak a megoldását a közszükségleti cikkeket gyártó népgazdasági ágazatok gyorsított fejlesztésével fogjuk biztosítani. Ilyen szemszögből vizsgálja a párt az iparon belüli fő arányok kölcsönviszonyának nagy fontosságú problémáját is.

A létrehozott termelőkapacitás a Központi Bizottság véleménye szerint megengedi, hogy az új ötéves tervben az I. osztályénál bizonyos mértékig gyorsabbá tegyünk a II. osztály fejlődésének ütemét, ami lehetővé teszi a dolgozók jólétének előirányzott növelését. Természetesen ez az intézkedés nem változtatja meg a termelési eszközök termelésének gyors ütemű fejlesztését célzó általános irányvonalunkat. A két ágazat fejlődési üteme viszonyának megállapításakor a párt Lenin tanításainak megfelelően minden egyes szakasz konkrét követelményeiből és reális lehetőségeiből indul ki.

A NEHÉZIPAR AZ ORSZÁG GAZDASÁGI HATALMÁNAK, A NÉPJÓLÉT TOVÁBBI NÖVELÉSÉNEK ALAPJA

A népgazdasági arányok fent említett változása egyáltalán nem azt jelenti, hogy csökkentjük a nehéziparra fordított figyelmünket.

A párt által követett irányvonal, a szocialista ipar és mindenekelőtt alapja: a nehézipar elsődleges fejlesztésének irányvonala, országunkat erős hatalommá tette. Túlzás nélkül állíthatjuk: csakis ennek az irányvonalnak a következetes megvalósítása tette lehetővé, hogy megvédjük a szocialista forradalom vívmányait, véget vessünk az évszázados elmáradottságnak, biztosítsuk az óriási arányú gazdasági, szociális és kulturális fejlődést.

A nehézipar fejlesztésének gyors üteme a jelenlegi feltételek között is megtartja jelentőségét.

Megtartja elsősorban azért, mert a bővített szocialista újratermelés, a jövőbeni gazdasági fejlődés lehetőségei és üteme, a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtése jelentős mértékben függ a nehézipar sikeres fejlődésétől. A nehézipar munkájától függ a technikai ellátottság színvonala a népgazdaság valamennyi ágazatában, s a munka magasabb termelékenységét szolgáló anyagi és technikai eszközök biztosítása.

Megtartja jelentőségét a nehézipar gyors ütemű fejlesztése azért is, mert nélkülül nem lehet a szükséges szinten tartani a védelmi képességet,

amely hazánk biztonságát, népünk békés munkáját garantálja. Ezen a téren öt év alatt hatalmas munkát végeztünk. A szovjet hadsereg ma el van látva a korszerű haditechnika minden eszközével. A védelmi ipar továbbfejlesztése, tevékenységének konkrét programjai nagymértékben a nemzetközi helyzettől fognak függeni.

A Szovjetunió kész arra, hogy támogassa azokat a reális leszerelési intézkedéseket, amelyek erősítik a békét és nem károsítják biztonságunkat. Ezzel együtt a jövőben is kötelesek vagyunk készen állni az események menetében bekövetkező bármilyen fordulatra.

A nehézipar fejlesztése különös jelentőségű végül azért is, mert nélküle nem lehet megoldani a népjólét növelésének alapvető feladatait. A nehézipar jelentősen ki fogja szélesíteni a termelési eszközök gyártását a mezőgazdaság, a könnyű- és az élelmiszeripar gyorsított fejlesztése, a lakásépítés, a kereskedelem és a lakosság részére végzendő szolgáltatások még nagyobb kibontakoztatása számára.

Éppen ebben áll a nehézipar végső rendeltetése. Engedjék meg, hogy ezzel kapcsolatban emlékeztessék Lenin szavaira, aki megállapította, hogy „végső soron... a termelési eszközök termelése okvetlenül kapcsolatban van a fogyasztási cikkek termelésével, hiszen a termelési eszközöket nem maguknak a termelési eszközöknek a kedvéért termelik, hanem csak azért, mert a fogyasztási cikkeket termelő iparágakban egyre több termelési eszközre van szükség”.²

A párt még egy fontos feladatot állít a nehézipar elé: a közszükségleti cikkek termelésének bővítését közvetlenül a nehézipari vállalatoknál. Erre minden nehézipari ágazatnak nagy lehetőségei vannak. Ezzel kapcsolatban szeretnék szólni a védelmi iparról is. Termelése összvolume-nének 42 százaléka már ma is polgári célokat szolgál. Figyelembe véve a védelmi ipar magas tudományos-technikai szintjét, igen fontos, hogy ez az ágazat átadja tapasztalatait, találmányait és felfedezéseit a gazdaság minden szférájának.

Következésképpen napjainkban a nehézipar szerepe nem csökken, sőt ellenkezőleg: növekszik, mivel szélesedik azoknak a közvetlen gyakorlati problémáknak a köre, amelyeket megold. A küszöbönálló ötéves tervben a nehézipar vezető ágazataival szemben igen fesztített követelményeket támasztanak: a villamosenergia-termelésnek meg kell haladnia az egybillió kilowattórát, a kőolaj termelésének el kell érnie a 480–500 millió tonnát, a gáztermelést 300–320 milliárd köbméterre kell növelni, az acél

² *Lenin Összes Művei*. 4. köt. Kossuth Könyvkiadó 1964. 147. old.

előállítását 142–150 millió tonnára kell emelni. A gép- és a fémfeldolgozó ipar, a vegyipar és a kőolajkémiai ipar termelésének az ötéves időszakban 1,7-szeresére kell növekednie.

A párt meggyőződése, hogy a nehézipar dolgozói becsülettel megbirkóznak ezekkel a nagy és tiszteletre méltó feladatokkal.

A MEZŐGAZDASÁG TOVÁBBI FEJLESZTÉSÉNEK PROGRAMJA

Az egész gazdaság fejlődésének, a szovjet emberek jóléte növekedésének üteme nagyban függ a mezőgazdaság eredményes fejlesztésétől. Ezért fordítottak olyan nagy figyelmet a beszámolási időszakban erre a népgazdasági ágazatra. Mivel a mezőgazdaság problémáit már huzamosabb ideje széles körben vitatják, és velük kapcsolatban már az elmúlt időszakokban is nem kevés határozatot hoztak, a Központi Bizottság fontosnak tartja, hogy jelentést tegyen a kongresszus küldötteinek e problémák megközelítési módjának az elmúlt évek folyamán kialakult néhány elvi sajátosságáról.

Közlük az egyik abban foglalható össze, hogy a Központi Bizottság, következetesen végrehajtva az 1965. márciusi plénumon kitűzött, majd a XXIII. kongresszus határozataiban megerősített irányvonalat, különleges súlyt helyezett olyan tartós gazdasági feltételek megteremtésére, amelyek ösztönzőleg hatnak a mezőgazdasági termelés fellendülésére. A kolhozok és a szovhozok több éves stabil termékbeadási tervének kidolgozásáról és azoknak az ösztönző jellegű áraknak a bevezetéséről beszélek, amelyek az államnak terven felül eladott termékek magasabb díjazásával ösztönzik a termelés növelését.

A másik sajátosság az, hogy mivel elégtelennek tartottuk az egyes agrotechnikai és szervezeti jellegű intézkedéseket, igyekeztünk tekintetbe venni a mezőgazdaság fejlődését meghatározó tényezők egész komplexumát, ideértve a mezőgazdaság technikai eszközökkel és műtrágyával való ellátásának kérdéseit, a beruházási építkezések bővítését, a talajjavítás, a szakemberképzés problémáit és a mezőgazdasági termelés szervezeti tökéletesítésével kapcsolatos kérdéseket. Mindehhez elengedhetetlen volt a mezőgazdaság szükségleteinek konkrét elemzése, s a szükségletek kielégítését szolgáló anyagi eszközök előteremtése.

A Központi Bizottság a fenti álláspontból kiindulva 1970. júliusi plénumán kidolgozta a mezőgazdaság fejlesztésének átfogó, komplex programját. Hosszú időre szóló, a realitásokra épülő program volt ez. A mezőgazdaság problémái olyan jellegűek, hogy egy-két év alatt vagy akár öt

év alatt képtelenség teljes mértékben megoldani őket; a megoldáshoz nagyobb időszakra, óriási pénzüsszegekre és hatalmas erőfeszítésekre van szükség, mégpedig nemcsak a mezőgazdasági dolgozók részéről, hanem egész iparunk részéről is.

A júliusi plénum határozatai képezik a most folyó ötéves terv feladatainak alapját. E feladatok végrehajtása a mezőgazdasági termelés oly mértékű növekedését eredményezi majd, amely lehetővé teszi, hogy már a legközelebbi években rendszeresen bővíthessük és javíthassuk a lakosság ellátását élelmiszerekkel és az ipar ellátását nyersanyagokkal. A folyamatban levő feladatok megoldásával egy időben az új ötéves tervben nagy lépést kell tennünk egy olyan anyag-műszaki bázis megteremtésének irányába is, amely lehetővé teszi, hogy a jövőben teljesen megoldjuk a mezőgazdasági termeléssel és a falu átalakításával összefüggő problémákat, csökkentjük a földművelés függőségét a természet vak erőitől.

Ebből kiindulva a Központi Bizottság meghatározta a mezőgazdasági beruházások mértékét is. Az ötéves terv folyamán állami vonalon és a kolhozokon keresztül 129 milliárd rubelt fektetünk be a mezőgazdaságba, azaz ugyanannyit, mint az előző két ötéves terv folyamán összesen.

Az új ötéves tervben megoldandó feladatok jellege előre vetíti a mezőgazdasági irányító szervek, a falusi pártszervezetek, a kolhozok és a szovhozok növekvő felelősségének követelményét. A falusi dolgozóknak minimálisan 195 millió tonnára kell emelniük az évi átlagos szemes termésmennyiség-termelést, ugyanakkor 80–85 millió tonna szemes terményt kell évente eladniuk az államnak a terv keretében, illetve terven felül, felemelt felvásárlási ár ellenében. Öt év alatt a hústermelésnek évi átlagban felül kell múlnia a 14 millió tonnát, a tejtermelésnek a 92 millió tonnát, a tojás-termelésnek pedig a 46 milliárd darabot. Jelentékeny növekedést irányoz elő a terv más termékek tekintetében is.

Ezeknek a feladatoknak a megoldására a Központi Bizottság júliusi plénumának határozatai értelmében nagy pénzüsszegeket és anyagi tartalékokat biztosítunk. A mezőgazdaság lényegesen több traktort, kombájnt, gépkocsit és más technikai eszközt, műtrágyát és egyéb vegyi anyagot kap, mint az előző ötéves tervben. A korábbinál több felszerelést biztosítunk az állattenyésztő gazdaságok és baromfitelepek számára, növeljük a villamosenergia- és az építőanyag-ellátást. Az erre vonatkozó konkrét adatokat a kongresszus küldöttei az irányelvek tervezetéből már ismerik.

Mindez együttevve reális és igen nagy mértékű hozzájárulás a mezőgazdasági termeléshez, a termelés hatékonyságának fokozásához. Ugyan-

akkor szeretném külön hangsúlyozni, hogy teljes mértékben ki kell használnunk a rendelkezésre álló lehetőségeket, mindazt, ami már ma a mezőgazdaság birtokában van. E tekintetben sajnos még jócskán akadnak fogyatékoságok és mulasztások.

Mezőgazdaságunk egyik fő feladata, akárcsak korábban, ma is a szemes termények termelésének növelése. Gabonaszükségletünk évről évre nő. Nemcsak az élelmiszer-gabonára gondolunk, hanem a takarmánygabonára is, amelynek termelését bővíteni kell, tekintettel az állattenyésztés gyors fejlesztésének szükségességére.

A Központi Bizottság úgy véli, hogy a szemes termények össztermelésének növeléséhez nagy tartalékokkal rendelkeznek, mind fő gabona-termő vidékeink – Ukrajna, Kazahsztán, a Központi Feketeföld Övezet, Észak-Kaukázus, a Volga-vidék, az Urál és Szibéria sztyeppés vidékei –, mind pedig a nem fekete földű övezetek és egyéb területek. A tartalékok a műtrágya és a technikai eszközök helyesebb felhasználásában, az agrotechnikai előírások szigorú megtartásában, a munkaszervezés javításában, a szemveszteség csökkentéséért való következetes harcban lelhetők fel. Ami a betakarítási veszteség csökkentését illeti, ez nemcsak a gabonára, hanem más terményekre is vonatkozik.

A kolhozoknak és a szovhozoknak, a mezőgazdasági szervezeteknek következetesen törekedniük kell a vetésterületek szerkezetének javítására, előnyben kell részesíteniük azokat a növényfajtákat, amelyek a legnagyobb hozamot biztosítják. Az ország déli területein, például Sztavropol vidékén, a rosztovi, a poltavai és más vidékeken indokolatlanul csökkentették a kukorica vetésterületét. Ezen javítani kell. A továbbiakban növelni kell a köles és a hajdina termelését. Biztosítani kell a tervben előirányzott gépesített rizstermelő gazdaságok idejében való üzembe helyezését és az ötéves terv végére a rizstermelés kétmillió tonnára való felemelését, ami lehetővé teszi az ország teljes önellátását.

Igen élesen vetődik fel a mezőgazdaságnak egy olyan fontos problémája is, mint az állattenyésztés további fellendítése. Ahhoz, hogy zökkenőmentesen ellássuk a lakosságot a legértékesebb élelmiszerekkel, kielégítsük a szovjet emberek ezek iránt megnyilvánuló növekvő keresletét, az új ötéves tervidőszakban nagy lépést kell tenni előre ezen az úton. Itt is elengedhetetlenül szükséges, hogy nagyobb mértékben mozgósítsuk a kolhozok és a szovhozok tartalékait.

A kolhozoknak és a szovhozoknak mindenekelőtt meg kell szilárdítaniuk a takarmánybázist, az állattenyésztés fellendítésének alapját. Fontos feladat továbbra is a rétek és a legelők megjavítása és teljesebb

kihasználása, a szénafélék, a takarmányliszt, a siló és más nedves takarmányok termelésének kiszélesítése, minden takarmánynövény terméshozamának növelése. Intézkedéseket kell tenni abból a célból, hogy kevesebb szarvasmarha hulljon el betegségek és a rossz állatápolás következtében. Sokat kell tenni az állattenyésztő telepek építése és gépesítése, a fajtanemesítő munka megjavítása, a vágómarha- és baromfityénysztés fejlesztése érdekében.

A hús- és a tejtermelésben ma még nagy szerepük van a háztáji gazdaságoknak. Ezt azonban nem mindenütt veszik kellő mértékben figyelembe. A társadalmi termelés növelésének szentelve a fő figyelmet, meg kell adni a szükséges segítséget a kolhozparasztoknak és a szovhozok dolgozóinak szarvasmarha és baromfi beszerzéséhez, a takarmányellátáshoz.

Meg kell jegyezni, hogy egyes köztársaságokban és területeken nem használják ki teljesen az állattenyésztés fejlesztésének lehetőségeit. Vonatkozik ez a moldáviai, az örmény, a grúz, a türkmén szövetséges köztársaságokra, az Oroszországi Föderáció voronyezsi, omszki, cseljabinszki, kosztromai területére, Ukrajna ogyesszai területére, Kazahsztán karagandai és pavlodari területére és számos más területre. Feltételezzük, hogy a helyi szervek levonják ebből a szükséges következtetéseket.

A szemes termények termelésének növelésével és az állattenyésztés fejlesztésével egyidejűleg nagy népgazdasági jelentősége van más mezőgazdasági termények, ezen belül az ipari növények termelése növelésének. Közép-Ázsiában és mindenekelőtt Üzbegisztánban a javított talajok területének növelése és a vetésforgó bevezetése lehetővé teszi olyan, az ország számára értékes és szükséges növények termelésének növelését, mint a gyapot.

Terveink szoros összefüggésbe hozzák az ötéves terv jelenlegi kérdéseinek megoldását a mezőgazdaság fejlesztésének alapvető távlati irányjaival. A párt meghatározta e feladat megoldásának útjait. Mindenekelőtt a mezőgazdaság további műszaki ellátásáról, *gépesítéséről, kémizálásáról*, a nagyszabású *talajjavítási* munkák megvalósításáról van szó.

Ebből következik, hogy a mezőgazdaság sikeres fejlesztésének elengedhetetlen feltételévé válik az ország általános gazdasági potenciáljának mind átfogóbb kiaknázása. Ezért vetette fel a párt olyan határozottan azt a feladatot, hogy gyorsított ütemben kell fejleszteni azokat az iparágakat, amelyek a mezőgazdaság számára termelési eszközöket, a mezőgazdasági termékek feldolgozásához szükséges berendezéseket és gépeket, e termékek szállításához, tárolásához és értékesítéséhez szükséges berendezéseket és szállítóeszközöket gyártanak.

Ilyenformán a mezőgazdaság fellendülése nemcsak a falusi dolgozóktól függ, hanem sokban az ipari dolgozók, a tudomány és a technika képviselőinek erőfeszítéseitől is. A párt felhívja őket, hogy méltóképpen járuljanak hozzá e nagy, valóban állami és össznépi ügyhöz.

A következő években tovább fejlődik a mezőgazdasági termelés szakosítása, az ipari módszerek alkalmazása a hús, a tej és más termékfajták termelésében. Ez törvényszerű; olyan folyamatokról van szó, amelyek a távlatokban meghatározzák mezőgazdaságunk jövőjét. E nagy és fontos munka megvalósítása során azonban el kell kerülni a hibákat, és nem szabad túlságosan előreszaladni. A szakosítás elmélyítését és a termelésnek ipari alapokra helyezését minden konkrét esetben gazdaságilag megalapozottan kell végrehajtani, sokoldalúan elő kell készíteni.

A mezőgazdaság gyors fejlődése azt eredményezi, hogy mindjobban elterjednek a kolhozközi egyesülések és az állami gazdaságok meg a kolhozok termelési egyesülései, agrár-ipari komplexumok jönnek létre. Ezekben hatékonyabban használják fel a gépeket, a beruházásokat és a munkaerő-tartalékokat, szélesebb körben alkalmazzák az ipari módszereket. A párt támogatni fogja a termelés megszervezésének ezeket a formáit.

A mezőgazdasági termelés feladatainak teljesítése feszült munkát követel. A mezőgazdaság fellendítésében nagy szerep hárul a falusi körzetekben levő pártszervezetekre, a szovjet- és a földművelési szervekre, a szovhozok és a kolhozok vezetőire. A párt sokra értékeli önfeláldozó munkájukat.

Hadd fejezzem ki a kongresszus nevében azt a meggyőződésemet, hogy a kolhozparasztoknak, a szovhozok munkásainak, a mezőgazdasági szakembereknek az erőfeszítéseit új, nagy sikerek koronázzák majd.

NÖVELNI KELL A KÖZSZÜKSÉGLETI CIKKEK TERMELÉSÉT

Mint már mondtuk, az elmúlt ötéves terv időszakában lényegesen emelkedett a közszükségleti cikkek termelése és forgalomba hozása. Mindazonáltal sok ilyen termékfajta termelése ma is elmarad az igények mögött. A dolgozók pénzbeli jövedelmének tervezett emelése még jobban megnöveli majd a keresletet, élesebben veti fel a minőség problémáját.

Készen áll-e iparunk arra, hogy a népjólét további fellendítését célzó irányvonalnak megfelelően a követelmények magasabb színvonalára emelkedjék?

Az objektív lehetőségek szempontjából feltétlenül készen áll. Az ország ipari potenciálja elegendő ahhoz, hogy biztosítsa a fogyasztási cikkek ter-

melésének tetemes kiszélesítését és minőségének emelését. A megnövekedett gazdasági lehetőségek nagyobb beruházásokat engednek meg ebben az irányban, s ezt mi most meg is tesszük.

De mint bármely más kérdésben, a sikert itt sem csak az objektív feltételek határozzák meg, hanem hatalmas jelentőségük van a szubjektív tényezőknek is. Ezzel kapcsolatban a Központi Bizottság felhívja a tervező és a gazdasági szervek, a párt-, a szovjet-szervek és a szakszervezetek figyelmét arra, hogy alaposan meg kell változtatniuk felfogásukat a közszükségleti cikkek termeléséről.

Hősi történelmünk hosszú évei állnak mögöttünk, amikor a kommunisták és a pártonkívüliek milliói öntudatosan vállalták az áldozatokat és a nélkülözéseket, készek voltak arra, hogy beérjék a legszükségesebbel, nem érezték volna jogosnak, hogy különösebb kényelmet követeljenek. Ez szükségszerűen hatással volt a közszükségleti cikkek termeléséhez való viszonyra, a minőségre és a választékra. De az, ami érthető és természetes volt a múltban, amikor más feladatok álltak az előtérben, a jelenlegi feltételek között már nem elfogadható. És ha ezt egyes elvtársak nem veszik figyelembe, akkor a kérdés effajta megközelítését a párt joggal értékeli úgy, mint annak a politikának meg nem értését, amely a dolgozók jólétének állandó emelésére irányul, vagy joggal értékeli úgy, mint a tétlenség igazolását célzó törekvést. A Központi Bizottság szükségesnek tartja, hogy ezt a kérdést teljes élességében és teljes nyíltsággal vesse fel.

Vannak még olyan dolgozók, nemcsak a helyi szerveknél, hanem a központban is, akik ügyeskedve megpróbálnak „békésen együtt élni” a hiányosságokkal, mintegy hozzászórtak egy sor közszükségleti cikk silány minőségéhez, s e cikkek termelését megengedhetetlenül lassan fejlesztik. Sőt, egyesek csökkentik vagy éppenséggel teljesen megszüntetik bizonyos, amúgy is hiányzó cikkek termelését, s miközben azt a látszatot keltik, hogy az elavult termékeket újakkal váltják fel, megszüntetik az olcsó, de a lakosság számára mindennap szükséges cikkek gyártását. Ily módon is keletkeznek ellátási zavarok egyes árucikkek esetében, amelyeket előszeretettel neveznek „apróságoknak”. Amikor azonban a mindennapi igényekről beszélünk, nem lehet szó apróságokról.

Az új ötéves tervben lehetőség nyílik arra, hogy lényegesen megjavítsuk a lakosság ellátását közszükségleti cikkekkel. Előirányoztuk a különféle szövetek, ruhák, cipők, kötöttáruk termelésének számottevő növelését. Az olyan tartós fogyasztási cikkek esetében, mint a televízió-készülék, hűtőszekrény, rádiókészülék, mosógép, reális lehetőség van arra, hogy megközelítsük a lakosság szükségleteinek teljes kielégítését. Jelen-

tősen megnövekszik a személygépkocsik értékesítése is: 1975-ben majdnem négyszer annyit gyártanak majd belőlük, mint 1970-ben.

Módunkban áll ezeknek a feladatoknak a megoldása, csak a meglevő tartalékok és lehetőségek maximális kihasználására van szükség. Ezek a tartalékok és lehetőségek megvannak minden minisztériumban, minden köztársaságban és körzetben, minden városban és vállalatnál.

A könnyűipar fejlesztésére az új ötéves tervben majdnem kétszer annyit fordítunk, mint az elmúlt terv folyamán: 8,7 milliárd rubelt; az élelmiszeriparra, a hús-, a hal- és a tejiparra pedig körülbelül 14 milliárd rubelt. Ezeket az eszközöket korszerűen és helyesen kell felhasználni, úgy, hogy gyors ütemben épüljenek és korszerűsödjenek a vállalatok, megkapják a korszerű színvonalnak megfelelő berendezéseket. Ez felelősségteljes feladatokat állít gépgyártásunk, tudósaink és tervezőink elé.

Ezen a téren szükség van a párt- és a gazdasági szervek állandó ellenőrzésére is.

A piac közszükségleti cikkekké váló ellátásának nagy és bonyolult feladatát az állami fogyasztói árak szintjének stabilitása mellett és – a szükséges gazdasági előfeltételek létrehozásának mértékében – bizonyos áruajták árának leszállítása mellett kell megoldani. Határozott módon útját kell állni az áremeléseknek, fokozni kell az ellenőrzést a szolgáltatások árának és a kiskereskedelmi áraknak a megállapítása felett, szigorúan felelősségre kell vonni azokat a vállalati és gazdasági vezetőket, akik megpróbálják megkerülni az állam által megállapított rendet.

A Központi Bizottság, nagy jelentőséget tulajdonítva a lakosság közszükségleti cikkekké váló ellátásának, szükségesnek tartja a legrövidebb időn belül e cikkek átfogó termelési terveinek kidolgozását az ipar valamennyi ágazatában. E program teljesítése nagyban hozzájárul majd a szovjet nép jólétének fokozásához.

FEJLESSZÜK A KERESKEDELMET, JAVÍTSUK A LAKOSSÁGNAK NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSOKAT

A nép életszínvonalának további emelése fokozza a kereskedelemmel és a szolgáltatással szemben támasztott követelményeket. Az utóbbi években nagy munkát végeztünk ezen ágazatok fejlesztése érdekében.

A városokban és a vidéki településeken több tízezer áruházat, üzletet és más kereskedelmi intézményt létesítettünk. A kereskedelemben és a szolgáltatásokban azonban még sok a hiányosság, s ebbe egyesek sajnálatos módon belenyugodtak, hozzászórtak, majdhogynem normális dolog-

nak tartják. A kereskedelmi szervek sok esetben nem tesznek tanúbizonyságot a szükséges operatív készségről, még nem sajátították el, hogyan kell tanulmányozni a piaci keresletet. Előfordul az is, hogy az áruk nem akkor jutnak el az üzletekbe, amikor idénycikkek, vagy nem oda jutnak, ahol szükség van rájuk. Nemegyszer előfordult az is, hogy indokolatlanul kevesebbet rendeltek egyik-másik árucikkből, csökkentették ezek termelését, és így hiánycikkek lettek. Ez történt a háztartási varrógépek, vasalók és más árucikkek esetében is. Számos kívánnivalót hagy maga után a vásárlók kiszolgálásának kulturáltsága is.

A szovjet emberek, a párt, tiszteletet éreznek a kereskedelmi dolgozók munkája iránt. Hozzájuk és különösen a kereskedelmi szervek vezetőihez fordulva azonban rá kell mutatni arra, hogy most jelentős mértékben emelniük kell munkájuk színvonalát, javítaniuk kell a kereskedelem szervezetét, alkalmazniuk kell a kereskedelem korszerű módszereit.

Nagy figyelmet fordítanak nálunk a közétkeztetésre. Sok étkezdét, kávéházat, éttermet építünk és fogunk építeni. Ezen a területen azonban, különösen a vállalatok, a hivatalok, az oktatási intézmények, a kolhozok és a szovhozok közétkeztetésének megszervezésében, még sok a hiányosság. Nem ritkák az olyan esetek, amikor az étkezdékben nincs elég hely, az elkészített ételek nem ízletesek. Ebbe nem lehet belenyugodni. Az ehhez hasonló mulasztásokért szigorúbban kell felelősségre vonnunk a minisztériumokat, a helyi szerveket, valamint a vállalatok vezetőit. Fontos a szakszervezetek szerepe is: a vállalati közétkeztetésnek szigorú, állandó ellenőrzésük alatt kell állnia.

Lényegesen meg kell javítanunk a munkát a különféle szolgáltatási ágazatokban: a közétkeztetés, a varrodák, a javítások, a dolgozók pihenésének megszervezése terén. Ezek nem egyszerűen a terv teljesítésére hivatott ágazatok, hanem olyan szolgáltatások, amelyek közvetlenül kapcsolatban vannak az emberekkel, azok sokrétű ízlésével, hangulatával. Munkájukat minden bizonnyal helytelen lenne csak a tervteljesítés és a nyereség százalékaival azonosítani.

Az emberek szolgáltatási igényei szüntelenül növekednek. Ezek teljesebb kielégítése érdekében az új ötéves terv előírányozza a lakosság részére végzendő fizetett szolgáltatások volumenének legalább kétszeresre emelését.

Itt is gondolunk kell a tartalékok kihasználására. Nem kevés függ a helyi kezdeményezéstől, többek között a helyi szovjetektől. Meg kell vizsgálni például azt a kérdést is, hogy megfelelő feltételeket teremtsenek a nyugdíjasok, a háziasszonyok, a rokkantak számára, hogy vagy otthon,

egyéniileg, vagy pedig szövetkezetekbe egyesülve a maguk és a társadalom hasznára, erejükhöz mértén dolgozhassanak a szolgáltatási szférában. Ezzel együtt természetesen tökéletesíteni kell az effajta tevékenységet szabályozó jogi normákat, és meg kell adni a szükséges támogatást is.

Vagyis a szolgáltatások szférája megköveteli a legnagyobb figyelmet mind a fejlesztéséhez szükséges eszközök biztosítása, mind pedig káderekkel való megerősítése és az ezen a területen dolgozó emberek társadalmi tekintélyének emelése szempontjából.

*

Ezek a dolgozók jólétének emelésével kapcsolatos tevékenységünk fő irányai. Az új ötéves tervben nagyot kell előrelépniünk ebben a vonatkozásban, és meg kell teremtenünk a jövőbeni még jelentősebb eredmények alapját.

Ezeknek a feladatoknak a sikeres teljesítése érdekében mind a központban, mind pedig a területen működő gazdasági, szovjet-, szakszervezeti és pártkádereinknek az emberek életkörülményeivel kapcsolatos kérdésekben olyan igényességet kell tanúsítaniuk, mint a legfontosabb állami feladatok teljesítésénél. A párt azt várja tőlük, hogy így fogják fel a feladatot.

3. Emeljük a társadalmi termelés hatékonyságát a tudományos-technikai haladás és az összes tartalékok teljesebb kihasználása alapján

Engedjék meg, hogy rátérjek a gazdaságpolitika második alapvető kérdésére: az erőforrásokra, amelyeket az előttünk álló feladatok megoldására mozgósítanunk kell. Honnan teremthetjük elő ezeket a tartalékokat és mindenekelőtt az eszközöket azoknak az ágazatoknak a gyorsított fejlesztésére, amelyekre hangsúlyt helyezünk?

Valamennyihez hozzá lehet jutni az egyik ágazatból a másik ágazatba való átcsoportosítás útján, ez a forrás azonban természetesen korlátozott. Még korlátozottabbá válnak a népgazdaság növekedésének úgynevezett extenzív tényezői; az 1971–1975. években az elmúlt ötéves időszakhoz viszonyítva csökkenniük a további munkaerő bevonásának lehetőségei. A beruházások növekedése ütemének is megvannak a határai.

Következésképpen a legfontosabb, amivel számolnunk kell: a termelés hatékonyságának növelése. Egyszerűbben kifejezve, a probléma lényege

az, hogy számottevően növeljük a munkaráfordítások, valamint az anyagi és a pénzügyi ráfordítások minden egységére jutó termelési volument és nemzeti jövedelmet. Végso soron ez jelenti a termelékenység növelését.

Az előttünk álló ötéves tervben a munka termelékenységének növelésével kell biztosítani a nemzeti jövedelem emelkedésének nem kevesebb mint 80 százalékát, az ipari termelés növekedésének 87–90 százalékát, az építési-szerelési munkálatok növekedésének 95 százalékát és a vasúti teherszállítás teljes növekedését. A mezőgazdasági termelés tervezett növekedését pedig teljes mértékben a munka termelékenységének növelésével kell biztosítani.

Ilyen szemszögből, a munkatermelékenység növekedési ütemének meggyorsítása szemszögéből kell vizsgálni a gazdasági fejlődés alapkérdéseit. Emellett a soron levő feladatok szempontjából és a távlati kilátások szempontjából egyaránt első helyre kerül a tudományos és technikai haladás meggyorsítása.

A TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI FORRADALOM.

A TUDOMÁNY ÉS A TERMELÉS EGYESÍTÉSE

Az elmúlt öt év a szovjet tudomány és technika gyors fejlődésének időszak volt, s joggal büszkélkedhetünk vívmányaival. A tudományos-technikai haladás határozott meggyorsítása azonban továbbra is egyike fő feladatainknak. Olyan korszakban, amikor mind nagyobb mértékben mutatkozik meg a tudomány közvetlen termelőerőként betöltött szerepe, már nem az egyes tudományos eredményeken van a hangsúly, bármilyen ragyogó sikerekről legyen is szó, hanem az egész termelés magas tudományos-technikai színvonala kerül előtérbe.

Ez a körülmény még felelősségteljesebb feladatokat ró tudományunkra, megköveteli a szovjet tudomány hatékonyságának fokozását, az alap- kutatások további kibontakoztatását, a tudósok erejének és figyelmének a legfontosabb és legperspektivikusabb tudományos-technikai területek fejlesztésére való összpontosítását. A tudományos kutató- és tervezőintézetek, a kísérleti üzemek gondosabban kell, hogy kidolgozzák az új gyártmányok prototípusait és az új technológiai folyamatokat a népgazdaságban való meghonosítás céljából. Az eddiginél nagyobb feladatok hárulnak a Tudományos és Műszaki Állami Bizottságra, a tudományos akadémiára, a minisztériumokra.

A tudományt a termeléssel összekötő bonyolult láncolat egyes láncszemeinek elemzésekor nem nehéz megállapítani, hogy a leggyengébbek

azok a láncszemek, amelyek a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazásával, s a tömeggyártásban való meghonosításával függnek össze. Természetesen ezen a területen számos pozitív példát is fel lehet sorolni. Hivatkozhatunk például a Paton villanyhegesztési tudományos kutatóintézet tevékenységére vagy az izoprén kaucsuk gyártásának meghonosítására. Sajnos azonban távolról sem mindenütt áll ilyen jól a helyzet.

Ahhoz, hogy leküzdhessük a nehézségeket, egyfelől biztosítani kell, hogy a megfelelő intézmények az eddiginél is nagyobb figyelmet fordítsanak a termelés legfontosabb problémáira. Másfelől olyan feltételeket kell teremteni, amelyek arra készítetnék az üzemeket, hogy a legkorszerűbb termékfajtákat gyártsák, valósággal hajszojják a tudományos-technikai újdonságokat és ne irtózzanak tőlük, mint ördög a tömjénfűsttől. A legelőnyösebb helyzetbe azoknak a kollektíváknak kell kerülniük, amelyek valóban küzdenek a technika és a technológia tökéletesítéséért, a korszerű követelményeknek megfelelő termékek kibocsátásáért.

A tudományos-technikai haladás hatalmas emelőkarjává kell tenni a népgazdasági tervet. Terveinkben mindmáig nem tükröződnek megfelelően a tudományos és a technikai vívmányok népgazdasági felhasználásának kérdései, s emellett a minisztériumok egy jelentékeny része nem teljesíti hiánytalanul a kitűzött feladatokat. Vonatkozik ez például az erdőgazdasági és faipari minisztériumra, a traktor- és mezőgazdasági gépgyártási minisztériumra. Másfajta felfogásra van szükség: ki kell dolgozni a technika és a technológia továbbfejlesztésének komplex programját, s e program alapján kell előkészíteni a terv fő fejezeteit, fő mutatószámait. Ez a felfogás egyébként már az irányelvek tervezetében is tükröződik.

A tudományos-technikai haladás meggyorsítása végett fontos tökéletesíteni az iparszervezési formákat, biztosítva a termelés korszerűségét.

Ez feltételezi a kutatás és a fejlesztés jelentős bővítését magában az iparban, tervezőirodák létesítését a vállalatoknál, nagy kísérleti bázis megteremtését, s azt, hogy a tudományos káderek nagy számban menjenek át az iparba. Ilyesmire természetesen csak a nagyvállalatoknál és a kombinátoknál van mód, ezért ezeknek létrehozása különösen időszerű. Sok esetben jelentős hatást érhetünk el azzal, ha tudományos kutatóintézetek vállalatokkal egyesülnek, s nagy tudományos-termelési komplexumok jönnek létre. Időszerű probléma a tudományos-műszaki tájékoztatás megjavítása, valamint hatékony ellenőrző módszerek, továbbá olyan független, külső szakértői véleményezési rendszer kidolgozása, amely lehetetlenné tenné a legmagasabb korszerű követelményeknek meg nem felelő gépek, műszerek és technológiai folyamatok kialakítását.

Arra van szükség, hogy ne csak tervező és gazdasági szerveinket, hanem valamennyi pártkaderünket is teljesen áthassa a tudományos-technikai haladás meggyorsítására való törekvés. Ennek a kérdésnek a jelentőségét a mai gazdasági gyakorlat égető szükségletei és a holnap követelményei határozzák meg. A tudomány és a technika haladása a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtését előmozdító fő emelő. Ezért ebben a fontos kérdésben – a tudomány és a technika fejlődésében – világosan kell látnunk a távlatokat, és számításba kell vennünk azokat gyakorlati munkánkban.

A távlatok pedig olyanok, hogy a tudomány és a tudományos felfedezések hatására a termelőerők fejlődésében megkezdődött fordulat egyre jelentősebb és mélyrehatóbb lesz. Történelmi jelentőségű feladat áll előttünk: *szervesen egyesíteni kell a tudományos-technikai forradalom vívmányait a szocialista gazdasági rendszerben rejlő előnyökkel*, széles ki kell bontakoztatnunk a tudomány és a termelés egyesítésének sajátos, a szocializmusra jellemző formáit.

Miközben intézkedéseket teszünk a tudományos-technikai haladás meggyorsítására, mindent el kell követnünk, hogy ez a haladás párosuljon a természeti erőforrások felelős felhasználásával, s ne okozza a levegő és a víz veszélyes szennyeződését, a föld kimerülését. A párt fokozottan elvárja a tervkészítő és gazdasági szervektől, a tervezőintézetektől, minden káderunktől, hogy az új vállalatok megtervezésénél és felépítésénél, a régiek korszerűsítésénél legyenek tekintettel a természet védelmére. Lehetővé kell tennünk, hogy ne csak mi, hanem a következő nemzedékek is élvezzék mindazokat a javakat, amelyeket hazánk természeti gazdagsága nyújt. Készek vagyunk részt venni a természet védelmére és erőforrásainak ésszerű felhasználására irányuló kollektív nemzetközi intézkedésekben is.

AZ IPARI TERMELÉS SZERKEZETÉNEK TÖKÉLETESÍTÉSE, HATÉKONYSÁGÁNAK NÖVELESE

A termelés hatékonyságának növelését szolgáló irányvonal sok fontos és bonyolult feladatot állít eléink a népgazdasági ágazatok legcélszerűbb arányainak biztosítása tekintetében.

A szerkezeti problémák helyes megoldásától nagymértékben függ a gazdasági növekedés üteme, a gazdaság fejlesztéséhez és a népjólét emeléséhez elengedhetetlenül szükséges felhalmozás lehetősége. Jól ismert tény, hogy egyes ágazatokban egy rubelnyi beruházás több hasznot hoz, má-

sokban kevesebbet, egyes beruházott eszközök gyorsabban térülnek meg, mások viszont lassabban. Ezt fontos figyelembe venni minden gazdaságban, különösen pedig az olyan nagy gazdaságban, mint a mienk.

A mezőgazdaság, a közszükségleti cikkek gyártó ágazatok, a szolgáltatási szféra fejlesztésének meggyorsítása azonkívül, hogy növelni fogja a dolgozók számára szükséges anyagi javak termelését, hozzá fog járulni a népgazdasági arányok megjavításához, a népgazdaság kiegyensúlyozottságának biztosításához, a nemzeti jövedelem és a felhalmozás forrásainak kiszélesítéséhez, a pénzforgalom meggyorsításához is.

A termelés hatékonysága növelésének nagy tartalékai rejlenek a nehézipar szerkezetének tökéletesítésében. Arról van szó, hogy gyorsított ütemben kell fejleszteni azokat az ágazatokat, amelyek biztosítják a termelési költségek csökkentését, a végtermék kibocsátásának növekedését, a munka termelékenységének emelését magában a nehéziparban, s ugyanígy más ágazatokban is.

A következő években néhány alapvető irányban kell emelni az ipari termelés hatékonyságát. Ezek egyike az anyagigényesség csökkentése, a nyersanyagokkal és egyéb anyagokkal való takarékosság. Ez valóban állami jelentőségű ügy.

A népgazdaság fejlődése következtében rohamosan nő az igény a különféle fajta nyersanyagok iránt. Ahhoz, hogy ki tudjuk elégíteni ezeket a szükségleteket, a jövőben is nagy ütemben fejlesztjük majd a kitermelő ágazatokat. El kell érni, hogy ezek az ágazatok hatékonyabban dolgozzanak, biztosítsák a nyersanyag jobb feldolgozását, minőségének javítását, csökkentsék a hulladékot. Nem szabad azonban elfeledkezni arról, hogy a kitermelő ágazatokban egy termékegységre számítva lényegesen több élő munkát és beruházást kell fordítani, mint a feldolgozó ágazatokban.

Következésképpen a népgazdasági érdekek szempontjából sokkal előnyösebb nyersanyag-megtakarítást elérni a termelés tökéletesítése révén a feldolgozó iparban, mint ugyanezt a mennyiségű nyersanyagot pótlólagosan kitermelni. Az országban előállított termékek anyagigényességének csupán egyszázalékos csökkentése azt jelenti, hogy pótlólagosan három-négy milliárd rubellal növekszik a nemzeti jövedelem.

A termelés hatékonyságának növelését célzó munka másik fontos iránya a munkaerő-tartalékok ésszerűbb kihasználása, a munkaráfordítás csökkentése, mindenekelőtt a kézi erővel végzett és a nehéz fizikai munka csökkentése révén. A vállalatok technológiájának megjavításával és jobb munkaszervezésével egyidejűleg a feladat megoldása megköveteli azon ágazatok minden eszközzel való fejlesztését, amelyek biztosítják,

hogy meggyorsuljon a felújításnak, az elavult technika kicserélésének az üteme. Azokról az ágazatokról van szó, amelyek új, nagy termelékenységgű technikát, a munkák komplex gépesítésére és a technológiai folyamatok automatizálására való áttérést biztosító egész géprendszereket hoznak létre. Nagy jelentőségre tesz szert azoknak az ágazatoknak a fejlesztése is, amelyek biztosítják az ipar műszaki ellátását, a segédmunkák gépesítését.

A harmadik irány: a termékek minőségének lényeges javítása, s ennek megfelelően az e feladat megoldását biztosító üzemek fejlesztése. A jelenlegi viszonyok között, ha számításba vesszük az egész népgazdaságra gyakorolt hatást, a „jobb” csaknem mindig „többet” is jelent. A korszerű programvezérlésű szerszámgép tíz elavult konstrukciójú szerszámgépet pótol, egyetlen nagy teherbírású gépkocsi több közönséges tehergépkocsit, egyetlen fokozott teljesítményű repülőgépmotor két-három korábbi típusú motort.

Az ipari termelés hatékonyságának növelése és a szerkezet javítása céljából meghatározott program szerint fejlődő, egymással kölcsönös kapcsolatban álló ágazatok egész komplexumainak tökéletesítésére törekszünk.

Az ötéves terv sarkalatos feladatai közé tartozik a fűtőanyag- és energiaipari komplexum nagyarányú és hatékonyabb fejlesztése. Ezt a hozzá tartozó ágazatok szerkezetének tökéletesítésével, s közülük a legperspektivikusabb és leggazdaságosabb ágazatok gyorsított fejlesztésével érjük el. Mindenekelőtt arról van szó, hogy a kőolaj és a földgáz részaránya növekedjék az ország fűtőanyagmérlegében, megvalósuljon a szénbányászat technikai berendezésének felújítása, hogy nagymértékben gazdaságos vízi és hőerőműveket helyezzenek üzembe, továbbá kibővítsék az atomerőművek építését, s fokozzák az energetikai berendezések gazdaságosságát.

A fémkohászatra és a gépgyártásra felelősségteljes feladatok várnak. Ott is előtérbe kerülnek a termelés hatékonyságának növekedését biztosító tényezők.

Ez megköveteli a gyártási eljárások tökéletesítését, a kohóipari vállalatok berendezésének korszerűsítését és azoknak az üzemeknek a fejlesztését, amelyek biztosítják a fém minőségének javítását és a választékbővítést, a pontosabb profilok és munkadarabok kibocsátásának növelését.

Ugyanebben az irányban kell fejlődniük a gépgyártás ágazatainak is. Figyelmüket a nagy kapacitású, fokozottan gazdaságos, pontos és megbízható gépek és berendezések gyártásának fejlesztésére kell összpontosítani. Előírányoztuk a kovácsoló-, sajtológépek, az öntő- és szerelőberendezések hányadának növelését, a programvezérlésű

szerszámgépek, valamint az automata és félautomata gépsorok gyártásának az átlagosnál gyorsabb növelését.

A jövőben is gyors ütemben fog fejlődni az elektronika, a rádióipar, a műszergyártás, tehát a termelés és az irányítás automatizálásának műszaki alapját megteremtő ágazatok egész komplexuma. Ezt a komplexumot joggal nevezhetjük a tudományos-technikai fejlődés katalizátorának. A küszöbönálló ötéves tervben különös jelentőséget kap a korszerű elektronikus számítógépek széles körű gyártásának megszervezése.

Az új ötéves tervben nagy figyelmet fordítunk a vegyipar és a petrokémiai ipar fejlesztésére. A népgazdaság kemizálása a társadalmi termelés hatékonysága növelésének hatalmas emelője. A vegyi termékeket széles körben alkalmazzák az ágazatok többségében, felcserélve velük a drága természetes nyersanyagokat, elősegítve a termékek minőségének emelését, a munka termelékenységének fokozását.

Az utóbbi években megkezdődött a fakitermelő és a famegmunkáló, a cellulóz- és papíripar termelési szervezetének gyökeres megváltoztatására irányuló munka. Kitűzték azt a feladatot, hogy a fakitermelés volumenének lényeges emelése nélkül jelentősen megnöveljék ebben az ágazatban a végtermék – a faanyagok, a cellulóz, a papír, a karton, a bútor, a furnérlemez – előállítását.

A gazdasági fejlődés jelenlegi szakaszában megnövekszik a termelési folyamat kiszolgálására hivatott ágazatok – a közlekedés, a hírközlés, az anyagi-műszaki ellátás stb. – szerepe. Ezek az ágazatok mintegy 16 millió embert foglalkoztatnak; tevékenységüktől nagymértékben függ a népgazdaság hatékonysága. Bár ebben a szférában lényeges változások mentek végbe, mégis szükség van következetes tökéletesítésére; a fejlesztést összhangba kell hozni a termelés növekvő volumenével és bonyolultságával.

A közlekedés munkája például nem elégíti ki a jelenlegi igényeket, szűk keresztmetszetté vált. Ennek a helyzetnek az egyik oka szemlátomást az, hogy az előző ötéves tervben a közlekedés fejlesztésére nem fordítottak elegendő összegeket.

A kilencedik ötéves tervben intézkedéseket teszünk annak érdekében, hogy javítsanak a helyzeten. Előirányozzuk új vasúti fővonalak, pályaudvari vágányok építését és a meglevők áteresztőképességének növelését, új autótutak és csővezetékek építését, a tengeri és a folyami flotta további fejlesztését. A Káma folyónál megkezdődött egy évi 150 000 nagy teljesítményű teherautót előállító nagyüzem építése; épül egy másik autógyár is; Abakanban hozzáláttak egy új, nagy vagongyár felépítéséhez. Figyelembe

véve országunk méreteit, egyre nagyobb jelentőségűvé válik a légi közlekedés további fejlesztése. Új típusú, igen gazdaságos, kényelmes repülőgépeket állítanak majd forgalomba, megjavítják a repülőtéri szolgáltatásokat. Az Aeroflot, amely már ma is a világ legnagyobb légitársasága, az új ötéves tervben mintegy 500 millió utast és 11 millió tonna rakományt fog szállítani. Nő a polgári repülés olyan tevékenységi formáinak a jelentősége is, amilyen a mezőgazdasági és egészségügyi, erdővédelmi és geológiai légi szolgálat. Az összes közlekedési ágazatok további fejlesztésével egyidejűleg biztosítani kell ezek jobban összehangolt munkáját, az ország egységes, hatékony közlekedési rendszerének létrehozását.

A tudomány és a technika legújabb vívmányai alapján fejlődik majd a rádió, a televízió és a hírközlés valamennyi fajtája.

A gazdasági hatékonyság növelésének jelentékeny tartaléka a külgazdasági kapcsolatok rendszerének tökéletesítése is. A szocialista közösség megszilárdításával, az államok békés egymás mellett éléséhez szükséges gazdasági alapok megszilárdításával összefüggő politikai tényezők, továbbá a népgazdaságunk szükségleteiből fakadó tényezők egyaránt nagy fontosságot adnak az exporttermékmenyiség növelésének valamennyi iparágban. Az exporttermelés fokozása elősegíti a nekünk szükséges áruk importjának növelését is. Nem kétséges, hogy a nemzetközi csere kibővítése kedvezően hat majd egész iparunk munkájának javítására.

A más országokkal fennálló gazdasági és tudományos-műszaki kapcsolatok szerepének növekedése természetesen meghatározott intézkedéseket követel egész külkereskedelmi tevékenységünk irányításának tökéletesítésére, a szűk látókörű, helyi érdekekből kiinduló felfogás kiküszöbölésére ezen a területen. A nemzetközi gazdasági kapcsolatok tekintetében mindinkább a termelési és a kereskedelmi funkciók összehangolására kell törekedni azzal a céllal, hogy operatíván felmérjük és minden lehetséges módon felhasználjuk gazdaságunk fejlesztése érdekében a világgpiaci szükségleteket és lehetőségeket.

JAVÍTSUK A TERMELESI ALAPOK ÉS A BERUHÁZÁSOK FELHASZNÁLÁSÁT

A Szovjetuniónak ma óriási a gazdasági potenciálja, és gazdaságunk hatékonysága mind nagyobb mértékben függ attól, hogyan használjuk ki ezt a potenciált, mindenekelőtt pedig a meglevő *termelési alapokat*. Az alapok felhasználásának javítása, az alapokból származó haszon növelése válto-

zatlanul egyik legfontosabb feladatunk, bár iparunk az ötéves terv folyamán már elért bizonyos eredményeket ebben a tekintetben.

Csupán egyetlen kérdésre szeretném felhívni a figyelmet ezzel összefüggésben: kevés ipari üzemben dolgoznak több műszakban. Erről már szó volt a XXIII. kongresszuson és az SZKP Központi Bizottságának több plénumán is. A helyzet gyakorlatilag mégsem javul, legkevésbé a gépgyártásban. Egyes gazdasági irányító szervek ahelyett, hogy növelnék a műszakok számát, inkább újabb és újabb üzemek építésére törekednek. Amikor felvetjük a több műszak kérdését, válaszul a munkaerőhiányra hivatkoznak. No és az újonnan épülő üzemekben – kérdezhetjük – ki fog dolgozni: az emberek vagy a szentlélek? Nos, ezt a kérdést szigorúbban kell kezelnünk, ki kell dolgoznunk és végre kell hajtanunk azoknak az intézkedéseknek a komplexumát, amelyek biztosítják a berendezések teljesebb kihasználását. Biztosítanunk kell az üzemi pártbizottságok, a városi és a területi pártbizottságok szigorú ellenőrzését a több műszak ügyében. Így hozzájárulhatunk népgazdaságunk egyik legélesebben felvetődő problémájának, a *beruházás jellegű építkezés problémájának* megoldásához is.

Az anyagi termelés területén manapság többet építünk, mint a világ bármely más országa. A legidősebb nemzedékhez tartozó honfitársaink még jól emlékeznek arra, milyen nevezetes esemény volt történelmünkben a Dnyeprogesz, Magnyitka, a volgográdi és a harkovi traktorgyár üzembe helyezése. Manapság évente helyezünk üzembe számos, az említetteknel nagyobb és műszakilag sokkal korszerűbb üzemet és objektumot. Az utóbbi években felépített létesítmények közé tartozik a világ legnagyobb vízerőműve, a krasznnojarszki erőmű, olyan, a maguk nemében páratlan hőerőművek, mint a konakovói, burstinszki és a Krivoj Rog-i; olyan kohászati óriások, mint a nyugat-szibériai és a karagandai kombinát; olajkitermelő komplexumok a tyumenyi területen és Nyugat-Kazahsztánban, a volgai autógyár és a pavlodari traktorgyár, nagy kapacitású vegyiművek és üzemek; a bratszki és a sziktivkari faipari kombinát. Felépült a csernogorszki fésűsgyapjúüzem, a kurszki kötöttáru-kombinát és számos más nagy könnyű- és élelmiszeripari üzem.

Ennek ellenére nem mondhatjuk el, hogy a beruházás jellegű építkezések területén kielégítő a helyzet. Ha röviden akarom kifejezni a probléma lényegét, akkor azt mondhatom, hogy óriási anyagi eszközöket fektetünk be, a haszon azonban nem mutatkozik elég gyorsan, tehát kisebb, mint amekkorának lennie kellene. E helyzet kialakulását több ok idézte elő.

Ezeknek az okoknak az egyike az, hogy a tervek elkészítésekor gyakran szükségtelenül növelik a beruházás jellegű építkezések méreteit és az épí-

tendő objektumok számát, nem veszik számításba a reális lehetőségeket. A következmény: anyagi eszközeink felaprózódása, a befejezetlen építkezések számának növekedése, óriási erőforrások kihasználatlansága.

Az állami tervek felülvizsgálatakor minden alkalommal meg kell nyesegetni a minisztériumok és a szövetséges köztársaságok által támasztott igényeket. Ám még ezeket a terveket sem teljesítik hiánytalanul. Ennek ellenére sok elvtárs továbbra is nyilvánvalóan túlzott igényekkel áll elő. Ideje, hogy véget vessünk e gyakorlatnak. Az építkezésben, akár a magánéletben, érvényes a szabály: addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér.

A nehézségek másik oka a beruházások jelentős részének ésszerűtlen elosztásában keresendő. A tapasztalat azt mutatja, hogy rendszerint gazdaságilag előnyösebb a termelés növekedését az üzemek rekonstrukciójával és műszaki korszerűsítésével biztosítani. Még mindig túlságosan sok pénzt fordítanak az új építkezésekre és nyilvánvalóan nem eleget a termelés korszerűsítésére, a berendezések felújítására, s ennek következtében számos üzem rekonstrukciója megengedhetetlenül elhúzódik. Az új ötéves tervben nagy súlyt kell helyezni a már működő üzemek kibővítésére és rekonstrukciójára.

Végül súlyos zavarok vannak az építés területén. Előfordul a pénzügyi és a tervfegyelem megsértése. Nem használják fel kellőképpen az új, hatékony anyagokat és szerkezeteket. Továbbra is rossz az építkezés minősége. Törvénnyé kell válnia annak, hogy egyetlen gazdasági vezető se fogjon bele új objektumok építésébe tervek és költségvetés nélkül.

Az elmúlt években a Központi Bizottság és a Szovjetunió Minisztertanácsa részletes és sokoldalú elemzésnek vetette alá a beruházások kérdéseit. Számos olyan határozatot hoztak, amelyek megváltoztatják e téren a munka értékelésének elvét: az értékelés alapja ugyanis a végeredmény, az új kapacitások üzembe helyezése, az építés befejezése lesz, nem pedig az ilyen vagy olyan közbeeső állapotok értékelése.

Ahhoz azonban, hogy gyökeresen javítsunk a beruházások helyzetén, sokat kell tenniük azoknak a pártszervezeteknek, amelyek a népgazdaság e fontos ágazatával állnak kapcsolatban, és természetesen maguknak az építőknek is.

*

A népgazdaságunk rendelkezésére álló lehetőségek elemzése azt mutatja, hogy megvannak a tartalékok a termelés hatékonyságának növeléséhez, a gazdaság fejlődésének meggyorsításához, s ezek igen tetemes tartalékok.

Ezek a tartalékok a tudományos-technikai fejlődésből, a népgazdaság szerkezetének tökéletesítéséből, a termelési alapok és a beruházások tökéletesebb kihasználásából, a beruházási építkezések javításából adódnak. A tartalékok azonban nem korlátozódnak csak erre, megtalálhatók minden egyes vállalatnál, kolhozban és szovhozban.

A munkaidő-kiesések megszüntetésére gondolok, a munkaerő-vándorlás csökkentésére, a munka egyenletes ütemének biztosítására, a gépek állásidejének kiküszöbölésére. Nagy jelentősége van a nyersanyagok, az anyagok, a fűtőanyag és az elektromos energia gazdaságos felhasználásának, a műszaki berendezések, a gépek, a felszerelések, a traktorok, a kombájnok és a gépkocsik gondos kezelésének. Az országban hatalmas mennyiségű műszaki berendezés van, s ha ezzel nem bánunk megfelelően és nem használjuk ki teljesen, csökkentjük élettartamát, és ez jelentős kárt okoz népünknek. Lehet, hogy az egyes üzemekben vagy kolhozokban a takarékosági rendszabályok csak száz vagy ezer rubelokat eredményeznek, ez azonban népgazdasági méretekben számilliókat vagy akár milliárdokat tesz ki.

Egy évvel ezelőtt az SZKP Központi Bizottsága, a Szovjetunió Minisztertanácsa, a Szakszervezetek Központi Tanácsa és a Komszomol Központi Bizottsága levéllel fordult a szovjet dolgozókhoz a termelési tartalékok felhasználásának megjavításával és a takarékoság fokozásával kapcsolatban. E levél nyomán nagyméretű tömegmunka indult meg, amely biztató eredményekkel járt. Az összes tartalékok kihasználásáért, a takarékoság fokozásáért, a rossz gazdálkodás, a pazarlás ellen vívott harc azonban nem lehet kampányfeladat. A párt-, a szovjet-, a gazdasági, a szakszervezeti és a komszomol-szervezetek mindennapos tevékenységének egyik legfontosabb oldaláról van szó. Az erre irányuló munkát a lehető legnagyobb mértékben fokoznunk kell.

A Központi Bizottság szükségesnek tartja annak hangsúlyozását, hogy az új ötéves terv feladatainak sikeres teljesítése érdekében fontos arra törekedni, hogy kádereinknél bizonyos változások menjenek végbe a gazdasági kérdések felfogásában, megváltozzanak egyes megcsontosodott elképzelések.

A körülmények folytán történelmileg úgy alakult a dolog, hogy az első helyre mindig a mennyiségi értékeléseket tették: ennyi és ennyi acélt, kőolajat, gabonát, traktort kell termelni. Természetesen a mennyiségi oldal most is fontos marad számunkra. Ezt azonban teljesebben és következetesebben kell egészíteniük olyan mutatóknak, amelyek a termékek minőségére és a vállalati tevékenység gazdasági oldalára vonatkoznak. Például,

ha valamely vezető beszámol egy termék előállításáról, akkor munkájának megalapozott értékelésére csak azután kerülhet sor, miután kiderült: milyen áron érte ezt el. S ha az ár túlságosan magas, ha ő teljesítette ugyan a tervet, de meghiúsította a kooperációs szállításokat és becsapta a többi vállalatot, ha az egyik helyen elért siker a másik helyen zavart okozott, akkor az ilyen vezetőt nem dicsérni, hanem bírálni kell. Mi akkor bíráljuk a vezetőket, ha hibát vagy más vétséget követtek el. Ez helyes is, az igényességet növelni kell. Úgy vélem azonban, nemcsak azokat kell bírálni, akik hibákat követnek el, hanem azokat is akik nem használják ki az összes lehetőségeket a termelés fejlesztésére, nem kezdeményeznek, passzívak.

A pártnak a jelenlegi ötéves időszakra kitűzött tervei annál sikeresebben valósulnak meg, minél magasabb követelményeket támasztunk majd saját munkánkkal és mások munkájával szemben.

4. Tökéletesítsük a gazdaságirányítási rendszert

A párt gazdaságpolitikájának harmadik döntő fontosságú kérdése a gazdaságirányítási rendszer tökéletesítése. Lényegében arról van szó, hogyan szervezzük meg jobban a társadalom tevékenységét a gazdasági és a társadalmi fejlődés meggyorsítása érdekében, hogyan biztosítsuk a meglevő lehetőségek legteljesebb kihasználását, hogyan fűzzük még szorosabbra a kollektívák százazeit, a dolgozók tízmillióit a pártpolitika fő céljainak elérése érdekében.

Következésképpen az irányítás kérdései nemcsak a vezetők és a szakemberek szűk körét, hanem az összes párt-, szovjet- és gazdasági szervezet, a dolgozók minden kollektíváját is érintik. Ez azt jelenti, hogy az irányítás megjavítása a párt egész gazdaságirányító tevékenységének fontos alkotórésze. Így vetette fel a kérdést a Központi Bizottság az 1969. decemberi plénumon.

Miért váltak most olyan időszerűvé az irányítási kérdések?

Mindenekelőtt azért, mert gazdaságunk méreteinek növekedése és mennyiségi eltolódásai – mint már szó volt róla – új, magasabb követelményeket állítanak az irányítás elé, nem teszik lehetővé, hogy megelégedjünk a kialakult formákkal és módszerekkel, még akkor sem, ha azok a múltban jó szolgálatot tettek.

Mást is figyelembe kell vennünk: az utóbbi időben jelentősen megnöttek az irányítás megjavításának lehetőségei. Ez összefügg kádereink, a dolgozó tömegek tudásszintjének növekedésével és szakképzésének megjavi-

tásával, az irányítási tudomány és az elektronika, a számítástechnika gyors fejlődésével.

Nagyon fontos a kérdés politikai oldala is. A gazdasági mechanizmus folyamatos munkája segít abban, hogy jó, pezsgő légkört alakítsunk ki az országban, előmozdítsa a tömegek alkotó tevékenységének fellendülését, kiváltja a kezdeményezés fokozódását a dolgozóknál, mivel az emberek látják, hogy munkájuk méltóképpen gyümölcsözik, a népnek, az egész társadalomnak javára válik. Másfelől pedig semmi sem hűti le annyira az embereket, mint a meggondolatlan döntések, egyes dolgozók tehetetlensége vagy bürokratizmusa, ami oda vezet, hogy a munka, a társadalmi gazdagság, a megalkotott érték semmivé válik.

A beszámolási időszakban nagy munkát végeztünk a gazdasági mechanizmus tökéletesítése érdekében. Az irányítás ágazati rendszerének visszaállítása után jelentősen emelkedett a népgazdaság központi irányításának színvonala. A párthatározatoknak megfelelően az ipar áttért a tervezés és a gazdasági ösztönzés új rendszerére, ami lehetővé tette néhány, a korábbi években észlelt nemkívánatos gazdasági jelenség fejlődésének megállítását. A demokratikus alapok további fejlesztésének irányvonala abban nyilvánult meg, hogy a dolgozókat mind szélesebb körben vonták be a termelés irányításába, bővült a köztársaságok és a területek gazdasági illetékessége, valamint a vállalatok operatív önállósága.

Mindent összevetve az élet, a gyakorlat – és ez a legjobb tanítómester – azt mutatja, hogy nem elégedhetünk meg azzal, amit eddig elértünk. Az irányítási rendszer tökéletesítése nem egyszeri intézkedés, hanem az élet által felvetett problémák megoldásának dinamikus folyamata. Ezek a problémák pedig továbbra is figyelmünk középpontjában fognak állni.

Ezzel összefüggésben célszerűnek látszik röviden elidőznünk néhány olyan kérdésnél, amely a Központi Bizottság véleménye szerint igen jelentős.

A tervezésről. A szocializmus viszonyai között a központi láncszem, a népgazdaság irányításának tengelye a tervezés. Országunknak nagy eredményei vannak e téren, és joggal vagyunk büszkéek ezekre az eredményekre. De egy helyben állni nem lehet, intenzíven kell munkálkodnunk azon, hogy tökéletesítsük a népgazdasági tervezésnek mind az elméletét, mind a gyakorlatát.

Elsőrendű jelentőségű feladattá válik a tervezés tudományos színvonalának további emelése. Megérett a tervezési módszerek tökéletesítésének szükségszerűsége. A tervezésnek a társadalmi szükségletek pontosabb tanulmányozásán, gazdasági lehetőségeink tudományos prognózisán,

a megoldások különböző változatainak, közvetlen és távoli kihatásainak sokoldalú elemzésén és értékelésén kell alapulnia. E felelősségteljes és bonyolult feladat megoldása érdekében ki kell szélesíteni a gazdasági tervezés horizontját.

Mind gyakrabban találjuk szemben magunkat azzal a ténnyel, hogy igen fontos gazdasági és szociálpolitikai feladatok megvalósításához nem öt esztendőre, hanem lényegesen több időre van szükség. Ezzel kapcsolatban felmerül a népgazdaságfejlesztés hosszú lejáratú távlati megtervezésének kérdése, amely a lakosság növekedésének, a népgazdaság szükségleteinek, a tudományos és technikai fejlődésnek a prognózisára épül. Ilyen módon, a hosszú lejáratú terveket állandóan egyeztetve az ötéves és az évi tervekkel, hatékonyan megoldhatók fejlődésünk alapvető problémái.

Mind fontosabbá válik a tervezésnek és a nagyszabású népgazdasági feladatok megoldásának komplex megközelítése. Maguk az előttünk álló feladatok olyanok, hogy megoldásuk rendszerint sok ágazat és gazdasági körzet egybehangolt erőfeszítéseit követeli meg, a különböző intézkedések egész rendszerének megvalósítását foglalja magában.

Vannak-e pozitív tapasztalataink e téren? Feltétlenül vannak. Ha csupán az utóbbi évekről beszélünk, ilyen program a mezőgazdaság fellendítése, a nyugat-szibériai óriási olajvidék meghódításának programja, a kozmikus kutatási program, és így tovább. Most sok más hosszú lejáratú program elmélyült kidolgozása és ezeknek az ország általános gazdasági fejlesztési terveivel való összeegyeztetése vár ránk.

A tervezői munkában teljes mértékben számolni kell a helyi sajátosságokkal. Óriási, különböző feltételekkel rendelkező országunkban ennek a feladatnak elsőrendű a jelentősége. Folytatni kell a munkát a termelés területi elosztásának megjavítása terén is.

A tudomány nagymértékben gazdagította a termelés elméleti fegyvertárát, amikor kidolgozta a gazdasági-matematikai modellezés, a rendszer-elemzés módszereit és más módszereket. Alaposabban ki kell aknázni ezeket a módszereket, gyorsabban meg kell teremtenünk az irányítás automatizált ágazati rendszereit, figyelembe véve, hogy perspektivikusan létre kell hoznunk az adatok összegyűjtésének és feldolgozásának országos automatizált rendszerét. Ez nem csupán a megfelelő technika előállítását teszi fontossá, hanem jelentékeny számú szakképzett káder kiképzését is.

A gazdaság tervezésével elválaszthatatlanul összefügg szocialista gazdaságunk minden sikere. A tervezés minőségétől jelentős mértékben függnek

majd szocialista gazdaságunk jövődő eredményei. Ez az oka annak, hogy a tervezés tökéletesítésének a jövőben is figyelmünk homlokterében kell állnia. Következétesen harcolni kell azért, hogy fokozódjon a káderek felelősségérzete az állami tervek és feladatok teljesítéséért, a tervfegyelem szilárdításáért a népgazdasági mechanizmus minden láncszemében.

Az irányítás szervezeti struktúrájának tökéletesítéséről. Az élet, a termelőerők fejlődése felvetette a gazdaságirányítási struktúra tökéletesítésének, az egyes szervek funkciói tisztázásának kérdéseit is. Miről van szó konkrétan?

Mindenekelőtt növelni kell az Állami Tervbizottság és más országos szervek szerepét, és meg kell javítani munkájukat. Ehhez nyilvánvalóan az szükséges, hogy megszabaduljon jelenlegi ügyeik jelentős részétől, hogy figyelmüket a népgazdaság fejlesztésének fő problémáira összpontosíthassák. Itt az ideje, hogy növeljük a minisztériumok és a főhivatalok szerepét s önállóságát, ami funkcióik pontosabb körülhatárolását is megköveteli.

Szükségessé válik a termelés összpontosításának fokozása. A felgyülemlett tapasztalatok azt mutatják, hogy csakis a nagy egyesüléseknek van lehetőségük arra, hogy kellő számban összpontosítsák a képesített szakembereket, biztosítsák a gyors technikai haladást, valamennyi erőforrás minél jobb és minél teljesebb kihasználását. Az egyesülések és kombinátok alakításának irányvonalát határozottabban kell követni. Távolatilag nézve, az egyesüléseknek és a kombinátoknak kell a társadalmi termelés fő önálló gazdasági elszámolási láncszemeivé válniuk. Az egyesülések megteremtésekor különösen fontos, hogy az adminisztratív hatásköri határ és a hivatali alárendeltség ne gátolja meg a vállalatokat az irányítás hatékonyabb formájának bevezetésében. A koncentrációt a mezőgazdaságban is fejleszteni kell.

Az irányítási struktúra tökéletesítésekor a párt fontosnak tartja annak a lenini elvnek a következetes érvényesítését, hogy ki-ki személyesen felelős a reá bízott ügyért. A döntés meghozatalakor teljesen világosnak kell lennie, hogy ki a felelős érte. S ugyanígy világosnak kell lennie, hogy ki a felelős akkor is, ha nem hozzák meg vagy elodázzák a szükségessé vált döntést. Az irányítás minden szintjén fontos pontosan meghatározni a jogok és a felelősség nagyságát és viszonyát. Kis felelősség mellett a nagy jogok lehetőséget teremtenek az adminisztratív önkényeskedésre, a szubjektívizmusra, a meggondolatlan döntésekre. Ennél semmivel sem jobb az a helyzet, amikor a nagy felelősség kis jogokkal párosul. Ilyen helyzet-

ben még a legkörülményesebb dolgozó is gyakran tehetatlenné válik, s nehéz lenne teljes mértékben számonkérni tőle a reá bízott ügy intézését.

Az irányítás lépcsőzetességének kiküszöböléséhez arra kell törekedni, hogy a kérdések többségében egyszer s mindenkorra döntsenek, s a döntést ne küldözzessék egyik fórumtól a másikhoz. Az igazgatási rendszer minden láncszemének úgy kell foglalkoznia a maga dolgával, hogy a magasabb fórumon ne halmozódjanak fel a folyó ügyek, amelyek elvonják a fórumokat a nagy problémáktól, hanem alacsonyabb szinten, operatíván oldják meg a hatáskörükbe tartozó kérdéseket. Ez bizonyára így lesz helyes.

Az igazgatás struktúrájának tökéletesítése következetes harcot igényel a hatásköri szűklátókörűség vagy a provincializmus minden megnyilatkozása ellen.

A gazdasági ösztönzők megerősítéséről. A párt a népgazdaság irányításának tökéletesítése érdekében végzett munkája során szilárdan ahhoz az irányvonalhoz tartja magát, amely helyesen hangolja össze a központi szervek utasításait a termelést befolyásoló gazdasági ösztönzők alkalmazásával. Ezek az ösztönzők: az önálló gazdasági elszámolás, az árak, a haszon, a hitelek, az anyagi ösztönzés formái stb. Ezek feladata, hogy megteremtsék azokat a gazdasági feltételeket, amelyek elősegítik a termelő kollektívák, a dolgozó milliók sikeres tevékenységét, s biztosítsák munkájuk eredményének megalapozott értékelését. A munka és a felhasználás mértékének pontos meghatározása megköveteli mindeme ösztönzők szakszerű alkalmazását, s az áru-pénz viszony tökéletesítését.

A kongresszus küldöttei jól tudják, hogy az ilyen irányú intézkedések egész sorát végrehajtottuk, összhangban a Központi Bizottság 1965. szeptemberi plénumának határozatával, amely „Az ipar irányításának javításáról, a tervezés tökéletesítéséről, s az ipari termelés gazdasági ösztönzésének fokozásáról” szólt. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján elmondhatjuk, hogy a párt helyesen értékelte a helyzetet, s helyes irányt választott a népgazdaság irányításának tökéletesítésére, amikor a gazdasági reformokat kezdeményezte. De ugyanakkor még egyáltalán nem sikerült valamennyi kérdést megoldani.

A felgyülemlett tapasztalatok még nyilvánvalóbbá tették, hogy erőfeszítéseinket milyen fő irányokba kell összpontosítani. Ez olyan gazdasági feltételek megteremtését jelentette, amelyek először is arra ösztönözték a vállalatokat, hogy optimális kötelezettségeket vállaljanak, tehát feszített tervek fogadjanak el és ésszerűbben használják ki a tőkeberuházás és a munka erőforrásait; másodszor, a lehető legnagyobb mértékben ösztönözték a tudományos-technikai haladás meggyorsítását, a munkatermelé-

kenység növekedését; harmadsorban előmozdították következetes harcu-
kat a termékek minőségének javításáért.

Rendkívül időszerű marad az önálló gazdasági elszámolás elveinek
következetes alkalmazása mind az iparvállalatoknál, a kolhozokban és a
szovhozokban, mind a magasabb gazdasági irányító szerveknél. Nagyobb
szerepet kell biztosítani a gazdasági szerződéseknek és a végrehajtásukért
való felelősségnek. A trösztöknek és a vállalatoknak stabil és évekre szóló
tervfeladatokat és gazdasági normákat kell kidolgozniuk.

A gazdasági tevékenység fontos oldala – amelytől nem csekély mérték-
ben függ a termelés hatékonysága – a munka szerinti bérezés tökéletesí-
tése. A megfeszített, magas termelékenységű munkát ösztönöznünk kell
és nagyobb mértékben kell jutalmaznunk. Miként a scsekinói vegyipari
kombinát tapasztalatai megmutatták, célszerű szélesebb körű lehetőséget
biztosítani a vállalatoknak az olyan dolgozók és kollektívák ösztönzésére,
akik, illetve amelyek a legjobban kiveszik a részüket a termelés fejleszté-
séből, több szakmát is elsajátítanak, gazdaságosan termelnek, gondosan
bánnak a köz vagyonával. A dolgozók anyagi érdekeltsége fokozásának
együtt kell járnia a munka erkölcsi ösztönzőinek kiterjesztésével.

Egyszóval, a pártszervezeteknek, gazdasági szerveinknek és a dolgozók
kollektíváinak sokat kell fáradozniuk a gazdálkodás hatékony módszerei-
nek tökéletesítésén.

Ebben az összefüggésben szólnom kell a szovjet közgazdaságtudomány-
ra háruló felelősségről. Ez a tudomány köztudomású sikereket ért el az
utóbbi években. De a népgazdaság gyors fejlődése, s gazdaságunk meg-
oldásra váró új feladatai jó néhány bonyolult elméleti és gyakorlati kér-
dést állítanak előtérbe, amelyek megkövetelik mind a gazdasági szervek,
mind a tudósok feszült figyelmét.

A dolgozók fokozottabb részvétele a gazdaság irányításában. A párt
egyik központi feladata, hogy fokozottabb mértékben bevonja a dolgozó
tömegeket a termelés irányításába. El kell érni, hogy minden öntudatos
dolgozó, minden öntudatos munkás – mint Lenin hangsúlyozta – „ne
csak gyára gazdájának érezze magát, hanem érezze magát az ország
képviselőjének”.³ Nagy lehetőségeink vannak ennek elérésére. A dolgozók
részvétele a gazdaság irányításában nem korlátozódik a gazdasági fel-
adatok megoldására egy adott termelő kollektíva keretein belül. Szélesebb
értelemben kell megközelíteni ezt a kérdést, figyelembe véve azt a szerepet,
amelyet a gazdaság irányításában pártunk és a szovjet állam betölt. Poli-

³ *Lenin Összes Művei.* 36. köt. Kossuth Könyvkiadó 1972. 349. old.

tikájukat – ezen belül a gazdasági politikát is – a dolgozók alapvető érdekei diktálják. E politikát a választott szervezetben a dolgozók képviselői munkálják ki, s a tömegek részt vesznek a fontosabb tervek és határozatok megvitatásában. A dolgozók aktívan részt vesznek e határozatok megvalósításának ellenőrzésében is. A párt a jövőben is fejleszteni fogja a szocialista demokrácia mindezen formáit.

A gazdaság irányításában nagy szerepet játszanak a munkások, a kolhozparasztok, az alkalmazottak millióit egyesítő pártalapszervezetek. Élve a vállalatok gazdasági tevékenysége feletti ellenőrzés jogával, az alapszervezetek hatékonyan befolyásolják a termelési kérdéseket.

Hatalmas szerepük van a szakszervezeteknek a gazdasági kérdések megoldásában, a szocialista munkaverseny fejlesztésében, a tömeges műszaki újító- és feltaláló mozgalomban, a munkafegyelem megszilárdításában.

A beszámolási időszakban lényegesen aktivizálódtak a termelési értekezletek, a munkásgyűlések, a kolhozparasztok közgyűlései. Gondoskodni kell ezek tekintélyének további növeléséről, meg kell vitatni e gyűléseken a vállalat életének legfontosabb kérdéseit. Fejleszteni kell azt a gyakorlatot, hogy a vállalatok és a szövetkezetek vezetői, a minisztériumok vezető beosztású dolgozói rendszeresen számot adnak a munkáról közvetlenül a dolgozóknak.

A termelési kérdések mellett természetesen a kollektívák figyelmének középpontjában kell állniuk a munkavédelmi kérdéseknek, az életkörülmények javításával összefüggő problémáknak. Támogatást érdemel az a gyakorlat, hogy a kollektívák kidolgozzák a szociális fejlesztési terveket. Javítani kell a kollektív szerződések megkötésének és ellenőrzésének rendszerét.

Kötelességünk, hogy még teljesebben megvalósítsuk a lenini útmutatásokat, elérjük, hogy minden munkás, kolhozparaszt és értelmiségi a párt gazdaságpolitikája megvalósításának öntudatos harcosává váljék, állami felelősséggel cselekedjék, teljes mértékben érvényesítse tehetségét, kezdeményezőképességét, gazdasági leleményességét.

*

A párt által kitűzött, a gazdaság fejlesztését, a népjólét növelését célzó tervek sikere végső fokon az emberektől függ. A munkások, a parasztok, az értelmiségiek, a párt-, a szovjet- és a szakszervezeti káderek öntudatos és állhatatos munkája – ez a kommunista építés frontján az új győzelmek záloga.

Ezért gazdasági programunkat széles körű pártszervezési, politikai és eszmei-nevelő munkával kell alátámasztani, mert csak így tudjuk teljesen mozgásba hozni a szocialista társadalmi rendben és a szovjet emberben – a harcos, a dolgozó, az alkotó ragyogó tulajdonságainak hordozójában – rejlő gigászi erőket.

Célunk, hogy még jobbá, még szebbé, még boldogabbá tegyük a szovjet emberek életét. A lelkes, önfeláldozó munka újabb évei állnak előttünk, az olyan munkáé, amelybe minden teremtő erőnket beleadjuk. Számunkra ez az egyetlen út, amely a jóléthez, a boldogsághoz, a fényes kommunista jövőhöz vezet.

III. A SZOVJETUNIO TÁRSADALMI-POLITIKAI FEJLŐDÉSE ÉS A PÁRT FELADATAI

Az elmúlt öt évben a Központi Bizottság nagy figyelmet fordított a Szovjetunió társadalmi-politikai és kulturális fejlődésének kérdéseire. Engedjék meg, hogy beszámoljak arról, amit ezen a területen tettünk.

1. Változások a társadalom szerkezetében.

A szovjet nép egységének további megszilárdulása

A Központi Bizottság, amikor napirendre tűzte és megoldotta politikai rendszerünk továbbfejlesztésének problémáit, az ideológiai jellegű kérdéseket, abból indult ki, hogy a párt politikája akkor hozza meg a kívánatos eredményeket, ha pontosan felméri az egész nép érdekeit csakúgy, mint a népet alkotó osztályok és társadalmi csoportok érdekeit, s ezeket közös mederbe tereli.

A párt politikája arra irányul, hogy segítse a munkásosztály, a kolhoz-paraszság és az értelmiség közeledését, a város és a falu, a szellemi és a fizikai munka közötti lényeges különbségek fokozatos felszámolását. Ez az osztály nélküli kommunista társadalom építésének egyik fő területe.

Az összes osztályok és társadalmi csoportok közeledése, a szovjet nép erkölcsi és politikai tulajdonságainak kialakítása, a szovjet nép társadalmi egységének megszilárdítása nálunk a marxista-leninista ideológia alapján megy végbe, annak az ideológiának az alapján, amely *a munkásosztály* szocialista érdekeit és kommunista eszményeit fejezi ki.

A munkásosztály társadalmunk legnagyobb létszámú osztálya. Az öt-éves terv folyamán a munkások létszáma mintegy nyolcmillió fővel nőtt.

A munkásosztály sorai jelentősen kibővültek a szovhozok dolgozóival. Munkások alkotják a lakosság foglalkoztatott részének több mint 55 százalékát. A munkásosztálynak a szocialista társadalomban elfoglalt helyét azonban nemcsak létszáma határozza meg, amely a gazdaság fejlődésétől, a tudományos-technikai forradalom ütemétől függően változhat. A munkásosztály volt és marad a társadalom fő termelőereje. Forradalmisága, fegyelmezettsége, szervezettsége és kollektív szelleme határozza meg vezető helyét a szocialista társadalmi viszonyok rendszerében.

A munkásosztálynak mint a kommunizmus építőjének vezető szerepe olyan mértékben növekszik, amilyen mértékben emelkedik általános kulturális színvonala, képzettségi foka és politikai aktivitása. A munkásosztály-kulturális színvonalának emelkedéséről meggyőzően tanúskodnak többek között a két legutóbbi népszámlálás adatai. 1959-ben 1000 munkás közül a Szovjetunióban 386-nak volt főiskolai vagy középiskolai végzettsége, ezzel szemben ma arányuk eléri az 550-et.

Országunkban egyre több az olyan munkás, aki tökéletesen elsajátította szakmáját, aki a középiskola elvégzése után folytatja a tanulást, magáévá teszi a tudomány és a kultúra legújabb vívmányait. Ezek a munkások rendszerint politikailag aktív emberek, akik az üzem és az egész állam érdekeit saját érdeküknek tekintik. Az ilyen munkásokhoz igazodnak a szovjet dolgozók, és törvényszerű dolog, hogy az utóbbi években szüntelenül növekedett a kommunista pártban a munkások száma, mind nagyobb arányban képviseltetik magukat a szovjetekben és a társadalmi szervezetekben.

A párt továbbra is arra irányítja erőfeszítéseit, hogy növekedjék és szilárduljon a munkásosztály befolyása társadalmi életünk minden területén, hogy a munkások aktivitása és kezdeményezőkéssége még gyümölcsözőbb eredményeket hozzon.

Társadalmunk politikai alapja a munkásosztály és a *parasztság* szövetsége. A párt politikája, az ipar és a mezőgazdaság fellendítésére tett gyakorlati intézkedései e hatalmas szövetség további megszilárdulását eredményezték.

A mezőgazdaság termelőerőinek növekedése, a mezőgazdasági munka fokozatos átalakulása az ipari munka sajátos válfajává, a falu kulturális színvonalának emelkedése és a falusi életforma megváltozása együttesen elvezet a parasztember társadalmi arculatának és pszichológiájának megváltozásához. Egyre több közös vonás jelenik meg, amely a parasztot a munkáshoz hasonlítja. Növekszik azoknak a kolhozparasztoknak a száma, akiknek munkája közvetlenül gépekkel kapcsolatos, emelkedik a kol-

hozparasztság képzettsége. A Nagy Honvédő Háború előtt a falusi dolgozók közül csupán 6 százaléknak volt felsőfokú vagy középfokú képzettsége. Az 1970 végéről származó adatok szerint viszont a falusi lakosságnak már több mint a fele közép- vagy főiskolát végzett. Ez a mi társadalmunk igen nagy győzelme.

A kolhozközi és vegyes állami-kolhoz termelési egyesülések és vállalatok mind nagyobb mérvű elterjedése lényeges társadalmi következményekkel jár.

Az új és egyre bonyolultabb technika – nagy teljesítményű traktorok, kombájnok, gépjárművek – térhódítása a falun, a parasztok jólétének növekedése, a kulturális és az életkörülmények fokozatos javulása egyre vonzóbbá, egyre érdekesebbé teszi a mezőgazdasági munkát, főleg a fiatalok számára, módot nyújt nekik magas fokú szakképzettség megszerzésére. Ennek eredményeképpen az iskolákból kikerülő falusi fiatalok manapság már szívesebben maradnak és dolgoznak falun. Ez jó irányzat, minden támogatást megérdemel, annál is inkább, mivel a mezőgazdasági termelés fejlődése szükségessé teszi a kvalifikált szakemberek kiképzésének bővítését a falvak számára.

A kolhozparasztok III. össz-szövetségi kongresszusa, mint ismeretes, elfogadta a kolhozok új alapszabályzatát. Megválasztották a kolhozok szövetségi tanácsát, valamint a kerületek, a területek és a köztársaságok kolhozszojvetjeit, amelyek a parasztság érdekeit képviselik. A falu élete, a kolhozdemokrácia fejlődése szempontjából mindez nagy jelentőségű.

Persze a párt jól látja, hogy még igen sokat kell tenni a kultúra fejlesztéséért, a mindennapi élet megjavításáért, és – amit külön hangsúlyozni kell – még sok a tennivaló a falusi építkezések területén. Bőven lesz teendőnk ebben a vonatkozásban. Ugyanakkor azonban semmi okunk sincs arra, hogy lebecsüljük mindazt, amit már tettünk.

Társadalmunkban a fontos társadalmi változások közé tartozik a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség további közeledése. S ez a folyamat egyre szembeötlőbb.

Szojvet *értelmiségünk* abban látja hivatását, hogy alkotó energiáját a nép ügyének, a kommunista társadalom felépítésének szentelje. Az értelmiség száma továbbra is gyorsan növekszik. Egyre több lesz a tudományos dolgozó, a mérnök, a technikus, a mezőgazdász, a tanító és az orvos, s a tudományos és műszaki értelmiség növekedésének üteme az utóbbi években immár felülmúlja az összes többi társadalmi csoportok növekedésének ütemét. Ez törvényszerű folyamat: a tudományos-technikai haladás

meggyorsítására, a nép kultúrájának és képzettségének további növelésére irányuló pártpolitika eredménye.

Értelmiségünk, főleg tudományos és műszaki értelmiségünk, igen nagy mértékben a munkások és a parasztok közül egészül ki. Hivatkozhatunk itt az alábbi jellemző példára. A pervouralszki új csőgyárban a mérnökök és a technikusok 42 százaléka munkásszármazású, 32 százaléka parasztszármazású, 26 százaléka pedig az alkalmazottak közül került ki. Hozzávetőleg ugyanez a helyzet hazánk más iparvállalataiban is...

A szocializmus egyik legnagyobb vívmánya *a lenini nemzetiségi politikának* – a népek közötti egyenjogúság és barátság politikájának – a párt által történt gyakorlati megvalósítása...

A szocializmus építésének éveiben országunkban kialakult *az emberek új, történelmi közössége, a szovjet nép*. A közös munkában, a szocializmusért vívott harcban, a védelméért megküzdött csatákban az osztályok és a társadalmi csoportok, a nemzetek és a nemzetiségek között új, harmonikus kapcsolatok keletkeztek, a barátság és az együttműködés kapcsolatai. Nálunk az embereket a marxista-leninista ideológia közössége, a kommunista társadalom építésének nemes céljai fűzik össze. Ezt a tömbszerű összeforrottságot a soknemzetiségű szovjet nép munkával, a kommunista párt politikájának egyöntetű helyeslésével juttatja kifejezésre.

Az elmúlt ötéves időszakot a társadalmunk egységének erősítése útján tett újabb haladás teszi emlékezetessé. A jövőben is mindent megteszünk annak érdekében, hogy erősödjék országunk valamennyi osztályának és társadalmi csoportjának érdekközössége, azért, hogy továbbfejlődjék közeledésük folyamata.

2. A szovjet állam erősödése. A szocialista demokrácia fejlődése

A párt a beszámolási időszak folyamán jelentős és rendkívül sokoldalú munkát fejtett ki a szovjet állam erősítése, társadalmunk egész politikai szervezetének tökéletesítése érdekében. E tevékenység fő iránya – a kommunizmus építésének feladataival összhangban – a szocialista demokrácia továbbfejlesztése volt és marad.

A szocialista állam alapját nálunk, mint tudjuk; a népi hatalmi szervek, *a dolgozók képviselőinek szovjetjei* alkotják; ezekben maradéktalanul megtestesül államunk demokratikus jellege. Roppant erő ez. Ma a szovjeteknek több mint kétmillió képviselőjük van. Ők irányítják egész soknemzetiségű államunkat alulról fölfelé. S velük együtt önfeláldo-

zónán munkálkodik a segítők önkéntes hadserege, a szovjetek mellett dolgozó 25 millió aktivista.

Emlékeztetek arra, hogy az SZKP XXIII. kongresszusának határozatai hangsúlyozták: fokozni kell a szovjetek szerepét. Az azóta eltelt években nem keveset tettünk ebben az irányban. A népi hatalmi szervek szerepének fokozása céljából bővítették a járási, a városi, a falusi és a lakótelepi szovjetek jogait, többek között olyan jelentős kérdésben is, mint a területükön elhelyezett, a szovjet hatáskörébe tartozó vállalatok és gazdasági szervek munkájának összehangolása. Megszilárdult a szovjetek anyagi-pénzügyi bázisa, a szovjet-apparátus szakképzett káderekkel töltődik fel.

Egészében véve aktívabbá és sokoldalúbbá vált a szovjetek munkája. A küldöttek most már rendszeresen találkoznak választóikkal, beszámolnak nekik. Az is fontos, hogy fokozatosan gyakorlattá válik nálunk a szovjetek munkájának mind szélesebb körű ismertetése a sajtóban a rádióban és a televízióban.

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa és a szövetséges köztársaságok legfelsőbb tanácsai az eddiginél erőteljesebben ellenőrzik a minisztériumok és az igazgatóságok tevékenységét, a gazdasági és a kulturális építőmunka fő területeinek helyzetét. Az állandó bizottságok számának növekedése, tevékenységük tervszerűbb megszervezése lehetővé teszi, hogy a képviselők többet kezdeményezzenek, jobban elmélyedjenek a végrehajtó szervek munkájában, aktívabban vegyenek részt a törvényjavaslatok előkészítésében...

Az előttünk álló feladatok sikeres megoldása feltételezi az *állam-apparátus* pontos, jól összehangolt munkáját. Ebből következik, hogy fokozott követelményeket kell támasztanunk az igazgatási apparátussal szemben. Az igazgatási tevékenység korszerű eszközeinek és módszereinek az utóbbi években megkezdett elsajátítása megteremti a feltételeket az apparátus ésszerűbb megszervezéséhez, olcsóbbá tételéhez, létszámának csökkentéséhez. Ebben az irányban máris történnek intézkedések, és újabbakat is foganatosítunk...

A szovjet szocialista demokrácia rendszerében fontos helyet foglalnak el a *népi ellenőrzés* szervei, amelyeknek munkájában ma sok millió munkás, kolhozdolgozó és alkalmazott vesz részt. A párt továbbra is gondoskodni fog arról, hogy hiánytalanul megvalósítsák Lenin eszméjét a tömegek által gyakorolt szüntelen és hatékony ellenőrzésről.

A szocialista rendszer fontos sajátossága, hogy hazánkban a dolgozónak a társadalom irányításában való részvétele nemcsak az állami szervek útján valósul meg, hanem a dolgozók tömegszervezeteinek szerteágazó

hálózatán keresztül is. Mindenekelőtt olyan társadalmi szervezetekre gondolok, mint amilyenek a szakszervezetek és a Komszomol.

A szovjet *szakszervezeteknek* jelenleg több mint 93 millió tagjuk van. Ez gyakorlatilag magában foglalja az egész munkásosztályt, az egész dolgozó értelmiséget, a falusi dolgozók nagy csoportjait.

A szakszervezetek a szocialista demokrácia átfogó rendszerének egyik legfontosabb láncszemét alkotják. Igen fontos szerepet töltenek be a dolgozóknak az állami és a társadalmi ügyek irányításába való bevonásában. Részt vesznek a népgazdaság fejlesztésével összefüggő sok feladat megoldásában, az állami tervek kidolgozásától kezdve az egyes üzemek munkájának irányításáig. Fontos szerepet töltenek be az üzemek, építkezések, intézmények kollektíváinak termelési és társadalmi tevékenységében.

Elősegítik a munkához és a társadalmi tulajdonhoz való kommunista viszony kialakítását, gondoskodnak a dolgozók kulturális és hétköznapi szükségleteinek kielégítéséről, a dolgozók egészségének védelméről.

A szakszervezetek egyik fő feladata változatlanul a dolgozók törvényes érdekeinek védelme. Nem titok például, hogy vannak még nálunk olyan üzemek, amelyekben szinte rendszerré vált a túlóráztatás, az embereket minden különösebb ok nélkül megfosztják pihenőnapjaiktól, néhol még a munkavédelmi berendezések sem megfelelőek. A szakszervezetek sokat tehetnek ezeknek a tarthatatlan jelenségeknek a felszámolására.

A párt irányvonala az, hogy tovább növekedjék a szakszervezetek szerepe, javuljon munkájuk színvonala. A pártszervezetek, anélkül, hogy kicsinyes módon gyámkodnának a szakszervezeti bizottságok felett, kötelesek minden lehetséges módon elősegíteni a szakszervezeti bizottságok aktivizálódását és kezdeményezőképességük fokozódását, kötelesek kádereket küldeni e bizottságok megszilárdítására és fokozottabb igényeket támasztani a szakszervezetekben dolgozó kommunistákkal szemben.

A párt továbbra is állhatatosan támogatni fogja a szakszervezeteknek, a dolgozók legnagyobb tömegeit egyesítő szervezeteknek tevékenységét. Gondoskodni fog arról, hogy a szakszervezetek jobban és sikerebben tölthessék be szerepüket mint az irányítás, a gazdálkodás és a kommunizmus iskolái.

Az ország társadalmi-politikai életében fontos hely illeti meg *a lenini Komszomolt*, amely több mint 28 millió fiatalot egyesít soraiban. Nehéz elképzelni a gazdasági és a kulturális építőmunka olyan területét, ahol a komszomolisták energiája, alkotó ereje és lelkesedése ne találna felhasználási területet.

A kiemelt komszomolista építkezések, a fiatal munkások csoportos

szakmai versenyei, az egyetemista építőbrigádok, a fiatalokból álló termelési brigádok, a nyári építő- és pihenőtáborok – mindezek a Komszomolnak, a szovjet ifjúság vezetőjének konkrét és igen szükséges kezdeményezései...

Az utóbbi években nagymértékben kibővült a Komszomol tevékenységi köre: többet foglalkozik az ifjúság munkájának, tanulásának, pihenésének és mindennapos életének kérdéseivel. A pártszervezetek egyre bátrabban bízzák a komszomolistákra a felelős munkaterületeket. Megnövekedett a Komszomol társadalmi és politikai aktivitása. Jellemző, hogy több mint félmillió fiatal választottak be az államhatalmi szervekbe, a szovjetekbe. A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa küldötteinek mintegy 20 százaléka fiatal...

A párt jogosan büszke a kommunizmus fiatal építőire. Kötelességünk, hogy átadjuk az új nemzedékeknek politikai tapasztalatainkat, a gazdasági és a kulturális építés problémáinak megoldására vonatkozó tapasztalatainkat, irányítsuk az ifjúság elvi nevelését, mindent megtegyünk annak érdekében, hogy az ifjúság méltón folytassa apái ügyét, a nagy Lenin ügyét.

A szocialista demokrácia fejlesztésében igen lényeges, hogy növeljük a *dolgozók kollektíváinak*, a szocialista társadalom alapvető sejtjeinek szerepét. Ez fontos terület a szovjet emberek munkabeli és társadalmi aktivitásának fokozásáért vívott harcban. Itt alakulnak ki a dolgozók új, szocialista tulajdonságai, formálódnak a barátság és a kölcsönös elvtársi segítség kapcsolatai. Az egyén felelőssége a kollektíva előtt és a kollektíva felelőssége minden dolgozóért a mi életformánk elidegeníthetetlen vonása.

...A szocialista demokrácia értelmét és tartalmát abban látjuk, hogy mind szélesebb tömegek vesznek részt az ország igazgatásában, a közügyek intézésében. A társadalom egész politikai rendszere, a dolgozók állandóan növekvő kezdeményezőkézsége nálunk a kommunizmus építésének szolgálatában áll. Az ilyen demokrácia számunkra a szocialista társadalmi viszonyok fejlődésének és megszilárdulásának létfontosságú követelménye, elengedhetetlen feltétele.

A párt gondoskodik arról, hogy szocialista demokráciánk szakadatlanul fejlődjék, hogy mindenki állampolgárnak érezze magát a szó legteljesebb értelmében, érdekeltnek érezze magát abban, ami az egész nép ügye, és vállalja a felelősség reá háruló részét. A párt a jövőben is következetesen fogja követni ezt az irányvonalat.

3. Az új ember kialakítása a párt egyik fő feladata a kommunizmus építésében

A párt tevékenységében a beszámolási időszakban nagy helyet foglalt el az ideológiai munka összes formáinak kibontakoztatása, a tömegek politikai nevelése és a nép kulturális színvonalának emelése. A nagy ügy – a kommunizmus építése – nem juthat előbbre az ember sokoldalú fejlődése nélkül. Magas kulturális színvonal, közoktatás, társadalmi tudat, az emberek érettsége nélkül elképzelhetetlen a kommunizmus, mint ahogy elképzelhetetlen a megfelelő anyagi-műszaki bázis nélkül is.

A szovjet emberek erkölcsi-politikai tulajdonságait egész szocialista életformánk, az egész társadalmi folyamat, mindenekelőtt azonban a pártnak és valamennyi szervezetének célratörő, állhatatos ideológiai nevelőmunkája alakítja ki.

A párt egész ideológiai nevelőmunkájának magva az, hogy *a dolgozók legszélesebb tömegeiben kialakítsa a kommunista világnézetet, a marxizmus-leninizmus szellemében nevelje őket.*

A leghaladóbb ideológia is csak akkor válik azonban reális erővé, amikor a tömegekbe hatolva aktív tevékenységre serkenti őket, meghatározza mindennapos magatartásuk normáit. A párt által végzett ideológiai munkában első helyen áll az új, *kommunista munkaszemlélet kinevelése a szovjet emberekben.* Óriási feladat ez. Az élet meggyőzően bizonyította, mennyire igaza volt Vlagyimir Iljics Leninnek, amikor hangsúlyozta, hogy „új munkafegyelmet teremteni, az emberek közötti társadalmi kapcsolat új formáit építeni, új formákat és módszereket teremteni az emberek munkába való bevonására – ez sok-sok évre, az évtizedekre terjedő munka. Ez a leghálásabb és a legnemesebb munka.”⁴ Figyelemre méltó szavak! Le kell belőlük vonnunk a következtetéseket!

A szocializmusnak országunkban aratott győzelme olyan lelkes munkára serkentette a tömegeket, ami mindaddig ismeretlen volt az emberiség történelmében. Példaként szolgálhat erre a munkához való kommunista viszonyt kifejező Sztahanov-mozgalom, valamint más mozgalmak. Az elmúlt öt év e tekintetben is sok újat hozott. A munkaverseny mondhatni az egész népre kiterjedt.

A párt abban látta feladatát, hogy támogassa a kommunista munka tömegmozgalmát, hogy sokoldalúan ösztönözze a szovjet emberek alkotó kezdeményezéseit. Az utóbbi években – mint azt önök is tudják – számos

⁴ Lenin Összes Művei. 40. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 299. old.

határozatot hoztunk a városi és a falusi dolgozók olyan tömeges kezdeményezéseinek ösztönzésére és elterjesztésére, mint a Nagy Október 50. évfordulója alkalmából, valamint a Lenin-centenárium alkalmából rendezett szocialista verseny vagy a lenini kommunista szombatok. A Központi Bizottság helyeselte a moszkvai és a leningrádi dolgozó kollektívák figyelemreméltó kezdeményezéseit, amelyek híuen városaik dicső hagyományaihoz, az ötéves terv határidő előtti teljesítésére indítottak versenyt...

A szovjet ember új arculata, kommunista erkölce és világnézete a múlt csökevényei ellen vívott állandó, megalkuvás nélküli harcban alakul ki. A kommunista erkölcs nem győzedelmeskedhet, ha nem folytatunk elszánt harcot az olyan, vele ellentétben álló jelenségek ellen, mint amilyen a nyereszkesedés, a korrupció, a naplopás, a rágalmazás, a névtelen levelek írása, az iszákosság és ehhez hasonlók. A múltnak az emberek tudatában és cselekedeteiben tovább élő csökevényei ellen folytatott küzdelem olyan dolog, amely megköveteli a pártnak, társadalmunk öntudatos erőinek állandó figyelmét.

A beszámolási időszakban a párt Központi Bizottsága különféle intézkedésekkel mozdította elő olyan morális légkör kialakítását, amelyben az élet minden területén tisztelik az embert és gondoskodnak róla, kialakul a becsületesség, a magunk és mások iránt támasztott igényesség, a szigorú felelősséggel párosuló bizalom, az igazi elvtársiasság szelleme. Vagyis arra törekedtünk, hogy hazánkban mindenki jobban élhessen és dolgozhasson.

Természetesen ennek a munkának az eredményeit nehéz számokkal, valamiféle statisztikai adatokkal kifejezni. Feltehetőleg azonban minden szovjet ember érzi, hogy javult a morális légkör pártunkban, társadalmunkban. Továbbra is ezen az uton fogunk haladni...

Pártunk nem kíméli erejét, hogy biztosítsa a társadalom- és a természettudományok minden területének gyümölcsöző fejlődését.

A tudományos dolgozók összlétszáma országos viszonylatban öt év alatt 1,4-szeresére növekedett, és jelenleg 930 000 fő körül van. Új tudományos központok létesülnek az Urál-vidéken, a Távol-Keleten és Észak-Kaukázusban.

Nagy és eredményes munkát végzett az elmúlt ötéves időszakban a Szovjetunió Tudományos Akadémiája. Az akadémia határozza meg a tudományos kutatások stratégiáját, deríti fel a kutatómunka legperspektivikusabb és a társadalom szempontjából legszükségesebb irányait és formáit, egyesíti az ország tudósainak erőfeszítéseit.

Megelégedéssel állapítjuk meg, hogy tudósaink egész sor igen fontos

ágazatban a világ élvonalába kerültek. Nehéz, mi több, gyakorlatilag lehetetlen megnevezni mindazokat az irányokat, amelyekben nálunk jelenleg a tudományos kutatómunka fejlődik, lehetetlen felsorolni az alaptudományok és az alkalmazott tudományok területén elért legfontosabb sikereinket is.

Említhetném a világszínvonalú automata gépsorokat és lézertechnikát, az új típusú elektronikus számítógépeket, a hatalmas ásványkincslelőhelyek feltárását. Mindezt a szovjet tudósok adták a hazának az utóbbi években, egyéb érdemeikről nem is beszélve. Új sikerek koronázták úrkutatási tevékenységünket is. Nem lebecsülendő utat tettünk meg e tekintetben az ötéves terv folyamán. Sikerrel végződtek a kormányozható Szozuz űrhajók többnapos csoportos repülései. Nagyszerű eredményeket értünk el az űrautomaták segítségével: a Holdon végzett első sima leszállástól kezdve az olyan tökéletes berendezések megalkotásáig, mint a Luna-16, amely holdközvetet szállított a Földre, vagy a Luna-17, fáradhatatlan robotgépével, a Lunaholddal; itt említendők az első Venus-repülések, amelyek a bolygó felszínéről közvetlenül kapott értékes tudományos adatok megszerzését eredményezték...

A szovjet tudomány eredményei számottevőek. Tudományos intézményeink tevékenységében azonban lényeges hiányosságok is vannak. Nem titok, hogy vannak olyan tudományos dolgozók is, akiknek e munkája mind ez ideig jelentős mértékben elszakadt mind az ország közvetlen gyakorlati szükségleteitől, mind pedig az alapvető tudományágak fejlődésének valóságos érdekeitől. Ezek a tudósok mintegy üresjáratban dolgoznak. Ebbe természetesen nem szabad belenyugodni.

Növelni kell az igényességet a tudományos káderek kiválasztásában. Fontos, hogy minden tudományos kollektívában valódi alkotó légkör legyen, a bátor kutatás, a gyümölcsöző viták, az elvtársi igényesség atmoszférája alakuljon ki. A szovjet nép nagyra értékeli tudósainak eredményeit, s azt várja tőlük, hogy megsokszorozzák erőfeszítéseiket a kommunista építés legidősebb feladatainak megoldására...

IV. A PÁRT FEJLŐDÉSE ÉS A BELSŐ PÁRTÉLET NÉHÁNY KÉRDÉSE

A kommunista párt tevékenységében a legfontosabb: a társadalom általános fejlesztési perspektívájának, a helyes politikai irányvonalnak a kidolgozása s a dolgozók mozgósítása annak megvalósítására. Életünk minden vonása azt tanúsítja, hogy az SZKP becsülettel betölti a munkás-

osztály és minden dolgozó politikai vezetőjének szerepét, a helyes úton, a lenini irányvonalnak megfelelően vezeti a szovjet népet. Minél lendületesebb alkotó tevékenységünk, minél bonyolultabbak a megoldandó problémáink, annál nagyobb a tömegek élén haladó kommunista párt szerepe és felelőssége.

Kongresszusunk meghatározza a politikai irányvonalat és a következő öt év konkrét munkaprogramját. Ahhoz, hogy sikeresen teljesítsük ezt a programot, a párt és a nép minden erejét mozgósítanunk kell. Elengedhetetlenül szükséges, hogy a pártszervezetek a szervező és politikai tevékenységének minden formája és módszere, a gazdasági és a kulturális építésben végzett irányító munkájuk a lehető legteljesebb mértékben megfeleljen korunk szellemének, azoknak a nagy feladatoknak, amelyeket az SZKP XXIV. kongresszusa állít a párt és az ország elé...

2. A pártszervezetek megerősítése. A káderek kiválasztása és nevelése

...A vezetés színvonalának emelése a társadalom életének valamennyi területén, a tömegek körében végzett szervező és politikai munka színvonalának emelése szervesen egybekapcsolódik a káderek kiválasztásának, elosztásának és nevelésének javításával...

Káderpolitikánk arra irányul, hogy miközben megbecsüljük a régi kádereket és maximálisan felhasználjuk tapasztalataikat, tudásukat, fiatal, tehetséges funkcionáriusokat állítsunk munkába. Ez elengedhetetlen feltétele annak, hogy folytassuk a párt politikai irányvonalát, forradalmi hagyományait.

A kádermunkában nálunk most az a gyakorlat honosodott meg, hogy az emberek iránti tisztelet és bizalom párosul a velük szemben támasztott elvi követelményekkel. Mindez tárgyyszerű, elvtársias helyzetet teremt, lehetővé teszi, hogy funkcionáriusaink még jobban megmutassák képességeiket.

Az élet szüntelenül növeli a káderekkel szemben támasztott követelményeket. Olyan emberekre van szükségünk, akik egyesítik magukban a magas fokú politikai öntudatot és szakmai felkészültséget, akik az ügy ismeretében képesek megoldani a gazdasági fejlesztés és a kulturális élet problémáit, akik elsajátították az irányítás korszerű módszereit.

A párt mindig nagyra értékelte az olyan képességeket, mint az új iránti fogékonyság. Ez azt jelenti, hogy e képesség birtokosa meglátja a fejlődés távlatait, bepillant a jövőbe, megtalálja a felvetődő feladatok megoldásához vezető legmegbízhatóbb utat. Ma, amikor a társadalmi életben és a

termelésben gyökeres és gyors változások történnek, ez a tulajdonság különösen nagy jelentőségű...

A káderek fejlődésének és nevelésének, egész munkánk helyes megszervezésének elengedhetetlen feltétele a kollektív vezetés párosítása az ügy iránti egyéni felelősséggel. A vezetésben a testületi elvet fejlesztve nem szabad megfélemlenünk arról, hogy a vezetés egyik alapelve – amint azt Lenin megfogalmazta és ahogy azt pártunk értelmezi – abban áll, hogy „egy meghatározott személy teljes egészében felel egy meghatározott munkáért”. A vezetők személyi felelősségének növelésében fontos szerepet hivatott betölteni a párt- és a kormányhatározatok teljesítésének jól megszervezett ellenőrzése.

A káderek fegyelmezettségének és felelősségének növelése legfontosabb feladataink egyike. Olyan fegyelemre gondolunk, amely nem a félelemre, nem a merev adminisztratív módszerekre épül. Ezek a módszerek megfosztják az embereket önbizalmuktól, kezdeményezőkészségüktől, önmaguk lefedezésére és bectelenségre vezetnek. Az emberek fejlett öntudatán és felelősségérzetén nyugvó fegyelemről van szó. Az olyan dolgozókkal szemben, akik megsértik a fegyelmet, nem vonják le a következtetéseket a bírálatból, s helytelenül viselkednek, meg kell tenni a szükséges intézkedéseket. Nálunk senkire nem bízunk örök időkre vezető állásokat. A szocialista fegyelem a társadalom minden tagjára egyaránt kötelező...

Kádereink az új társadalom felépítéséért vívott harc minden szakaszában a helyzet magaslatán álltak, rászolgáltak a bizalomra.

Szilárd meggyőződésünk, hogy a jövőben is helyesen és következetesen megvalósítják majd a párt politikáját, odaadóan szolgálni fogják népünket.

3. A párt eszmei-elméleti tevékenysége.

A kommunisták marxista-leninista képzése

Pártunk a tudományos kommunizmus pártja. Pártunk, amelyet tántoríthatatlanul a marxista-leninista tudomány, korunk élenjáró forradalmi tudománya vezérel, mindent elkövet e tudomány továbbfejlesztése érdekében. A társadalmi élet jelenségeinek, fő tendenciáinak elméleti megvilágítása lehetővé teszi a párt számára, hogy előre lássa a társadalmi folyamatok menetét, kidolgozza a helyes politikai irányvonalat, elkerülje a hibákat és a szubjektivista megoldásokat...

A leninizmus mint örökké élő, fejlődő tudomány, a párt eszmei életének középpontja, egész forradalmi átalakító tevékenységének alapja volt

és marad. Lenin eszmei örökségéhez fordulva, a párt azt tartja legfontosabb feladatának, hogy a lenini gondolkodás, a lenini módszertan alapján megtalálja a kommunista építés időszerű problémáinak megoldását.

Az elmúlt években nagymértékben konkretizáltuk a kommunizmus anyagi-műszaki bázisa megteremtésének útjait. A párt elképzeléseit a tervezés és az igazgatás korszerű módszereinek, a népgazdasági hatékonyság növelésének kidolgozására, az anyagi és az erkölcsi ösztönzők tökéletesítésére irányítottuk. Fontos elméleti jelentőségű volt az, hogy a párt kidolgozta agrárpolitikájának alapvető kérdéseit a jelenlegi szakaszra vonatkozólag.

Nagy figyelmet szenteltünk a kommunista párt vezető szerepéről szóló tanítások továbbfejlesztésének. Általánosan ismert tény, hogy ez egyike a forradalmi mozgalom, az új társadalom építése alapvető kérdéseinek...

Az elmúlt évek tapasztalatai meggyőzően bizonyították, hogy a személyi kultusz, valamint a szubjektivista hibák következményeinek leküzdése kedvezően hatott az ország általános politikai és mindenekelőtt ideológiai helyzetére. Hűek voltunk és maradtunk a marxizmus-leninizmus alapvető elveihez, és elvi kérdésekben soha semmilyen engedményt sem teszünk...

A párt igen fontosnak tartja azt, hogy a kommunisták állhatatosan sajátítsák el a marxizmus-leninizmus elméletét, a társadalmi fejlődés törvényeinek ismeretét, magabiztosan tudjanak eligazodni az élet új jelenségeiben, helyesen tudják azokat értékelni, és reális gyakorlati következtetéseket vonjanak le belőlük. A kommunisták eszmei edzettsége elengedhetetlen feltétele annak, hogy fokozódjék pártunk harcképessége...

A párt és az egész szovjet nép érdekeinek egysége legyőzhetetlen erőt ad társadalmunknak, képessé teszi bármely nehézség leküzdésére. A párt és valamennyi dolgozó megbonthatatlan egysége – ez az, ami lehetővé teszi számunkra, hogy magabiztosan haladjunk előre, megoldjuk a legbonyolultabb feladatokat is. Pártunk mindennél többre becsüli, drága kincsként őrzi a dolgozók bizalmát. A nagy Lenin azt az útmutatást adta nekünk, hogy minden lehetséges módon szilárdítsuk hatalmas pártunkat, mélyítsük kapcsolatait a néppel, a tömegekkel. És mi hűek leszünk a lenini útmutatáshoz!

*

A Központi Bizottság beszámolt önöknek az elmúlt öt évben végzett munka eredményeiről, a párt jövőbeni fő feladatairól, országunk fejlődésének távlatairól.

Lenin annak idején nemegyszer hangsúlyozta, hogy a pártkongresszusok egyik legfontosabb feladata a gyakorlat összes értékes és tanulságos tapasztalatainak összegezése, továbbá a fogyatékokosságok megbírálása, kiküszöbölésük útjának feltárása. Nem kétséges, hogy a kongresszus küldöttei elvszerű tárgyilagossággal, a párttal és a néppel szembeni magas fokú felelősségük tudatában vitatják meg a Központi Bizottság beszámoló jelentését, ahogyan ez pártunkban már szokásos.

Terveink reális számításokon, az ország szükségleteinek számbavételén alapulnak. Az új ötéves terv irányelvtervezetének megvitatása azt bizonyította, hogy a párt és az egész nép lelkesen helyesli és támogatja ezeket az irányelveket. Terveink végrehajtása valamennyiünk munkájától, szervezetségünkötől és fegyelmezetségünkötől, hozzáértésünkötől és állhatatosságunkötől függ. Pártunknak és minden egyes szervezetének fő feladata: mozgósítani a tömegeket a kitűzött feladatok teljesítésére, még szorosabban tömöríteni egész népünket a kommunista építés lenini platformján.

Lehetőségeink kimeríthetetlenek. Az ország gazdasági ereje még sohasem volt ilyen hatalmas. Új magaslatokra emelkedett a szovjet tudomány és kultúra. Népünk erkölcsi-politikai egysége megbonthatatlan. Egy sorban haladunk szocialista barátainkkal és szövetségeseinkkel. Tovább szilárdul harci szövetségünk az egész világ forradalmi erőivel.

Bizonyosak vagyunk abban, hogy elérünk mindent, amire törekszünk, sikerrel megoldjuk a magunk elé tűzött feladatokat. Ennek a hitünknek a záloga – miként a múltban, úgy most is – a szovjet nép alkotó géniusza, önfeláldozása s az, hogy népünk felzárkózik a lenini úton tántoríthatatlanul előrehaladó kommunista párt zászlaja alatt...

A NÉP ÉRDEKEINEK VÉDELME, A GONDOSKODÁS JÓLÉTÉRŐL: A PÁRT TEVÉKENYSÉGÉNEK LEGFŐBB ÉRTELME

BESZÉD A MOSZKVAI BAUMAN VÁLASZTÓKERÜLET
VÁLASZTÓI ELŐTT / RÉSZLETEK

[1971. június 11.]

Választási gyűléseken rendszerint a korábbi választásokat követő időszakban végzett munka eredményeiről szólnak a beszámolók. Ezeket az eredményeket azonban ma alighanem mindannyian jól ismerik. Pártunk XXIV. kongresszusa, mely mindössze két hónappal ezelőtt ért véget, és éppen ebben a teremben ülésezett, alaposan, mindenre kiterjedően elemezte népünknek az elmúlt öt évben végzett munkáját, s megvonta ennek mérlegét. Minden okunk megvan rá, hogy büszkék legyünk eredményeinkre. Ugyanakkor kiindulópontnak is tekintjük őket, ahonnan a társadalmi haladás új magaslatai felé törhetünk.

Az utat, amelyen haladni fogunk, fejlődésünk általános irányát, amelyet az elkövetkező öt évben, de még a távolabbi jövőben is követünk majd, a kongresszus határozatai pontosan kijelölték. E határozatok célja, mint tudják, hogy a szocialista termelés gyors ütemű fejlesztése, hatékonyságának fokozása, a tudományos-technikai haladás, valamint a munkatermelékenység meggyorsított növekedése révén sokkal magasabbra emelkedjék a nép anyagi és kulturális életszínvonala.

Más szóval, az SZKP XXIV. kongresszusa jelentős fordulatot hozott abban a tekintetben, hogy az ország egész gazdaságát, a párt és az állam valamennyi vezető szervét és munkatársát a népjólét növelésével összefüggő feladatok megoldására mozgósította. Nálunk ezek a feladatok ilyen nagy hangsúllyal még sohasem kerültek napirendre.

A nép érdekeinek védelme, a gondoskodás jólétéről, szellemi és anyagi gyarapodásáról a párt tevékenységének legfőbb értelme. Ennek jegyében alakították meg magát a pártot, vitték véghez a forradalmat is. Ennek jegyében szálltak szembe bátran a szovjet emberek a legnagyobb nehézségekkel, ennek jegyében hoztak hatalmas áldozatokat. És ma büszkén

elmondhatjuk: harcunk, erőfeszítéseink meghozták gyümölcsüket! A szovjet nép, ez a hősi és vitéz nép, minden megpróbáltatást győzelmesen kiállt, és rátért arra a széles és ragyogó útra, melyet Lenin pártja mutatott neki, és amely a kommunizmus felé vezet. Ez a nép, mint a régi, jól ismert forradalmi dal mondja, maga kovácsolja ki jövőendő boldogsága zárjának kulcsait. Ez a boldogság, melyet népünk saját kezével teremt meg magának, lesz a legméltóbb jutalma a kommunista ügyünkért küzdő áldozó harcosok nemzedékének.

A kilencedik ötéves terv feladatai, amelyeket pártunk XXIV. kongresszusa hagyott jóvá, valóban hatalmasak. Sok száz új gyárat és üzemet, óriási erőműveket kell felépítenünk, kiterjedt közlekedési rendszert kell kifejleszteni. És ezen kívül még a tervvel összhangban, több ezer korábban épült üzemet kell új berendezésekkel, felszereléssel ellátnunk, s mindenütt meg kell honosítanunk az új technikát és technológiát. És hány lakóház, iskola és kórház, stadion és kultúrotthon vár még felépítésre!

Számottevő feladatokat kell megoldanunk falun is. El kell érni, hogy jelentősen emelkedjék a terméshozam és fokozódjék az állattenyésztés termelékenységé. A falusi dolgozók életkörülményeinek javítása érdekében is többet kell tennünk. Dolgunk akad bőven, még hozzá nem is akármilyen. Valamennyi feladatunk felelősségteljes, és túlnyomórészt nem is egyszerű. Falvaink csak akkor tudnak megbirkózni velük, ha ebben a város is kellő módon segíti őket, vagyis ha a munkásosztály kellő mennyiségű mezőgazdasági gépet, műtrágyát, gyomirtó szert állít elő, és a többi anyagi-műszaki eszközből is sokat ad. A mezőgazdaság gyors fejlesztése az egész nép, valamennyi szovjet ember ügye.

Egyszóval, valamennyiünknek jól kell dolgoznunk ahhoz, hogy terveink valóra váljanak. Munka van bőven, egyaránt jut belőle mindenkinek, dicső munkásosztályunknak, kolhozparasztágunknak, értelmiségünknek.

A kongresszuson kijelölt irányvonal megértésre és teljes támogatásra talált a szovjet nép körében. A város és a falu dolgozói lelkesen fogadták pártunk felhívását, hogy még tevékenyebben vegyenek részt a kommunizmus építésében. Tettekkel, hatalmas munkalendülettel csatlakoztak a lenini pártunk kongresszusán hozott határozatok végrehajtásához.

Újabb kiemelkedő eredményekkel köszöntötte a kongresszust a szovjet tudomány is, különösen ami a világűr és az égitestek kutatását illeti. A dolgozó holdjárónak, amely változatlanul működik fenn a Holdon, és a

Mars felé tartó két automata űrállomásnak további társa akadt: a világ első ember vezérelte orbitális űrállomása, a Szaljut, amely vendégszerezően fogadta két látogatóját: a Szojuz-10 és a Szojuz-11 űrhajót. Az űrállomás bátor legénysége – Georgij Dobrovolszkij, Vlagyiszlav Volkov és Viktor Pacajev űrhajós – eredményes munkát, fontos kutatásokat végez a szovjet nép és az egész emberiség érdekében. Mindez, elvtársak, együttvéve hatásosan mutatja erős iparunk, technikánk és tudományunk lehetőségeit – a tudományét, melyeknek igen jelentős mértékben kell majd kivennie részét a kongresszuson körvonalazott hatalmas országfejlesztő program végrehajtásából.

Az utóbbi hetekben rendezett választási gyűléseken, melyekre hatalmas országunknak gyakorlatilag valamennyi településén sor került, tíz- és százazrek szólaltak fel. A nép utasította jelöltjeit, tegyenek meg minden szükségeset az új ötéves terv eredményes végrehajtása, a XXIV. kongresszus határozatainak valóra váltása érdekében.

Itt, ezen a találkozón, a moszkvai Bauman-kerület választói előtt, feltétlenül mondanom kell néhány elismerő szót fővárosunk dolgozóiról is. A moszkvaiak már hosszú idő óta az össz-szövetségi szocialista munkaverseny élvonalában haladnak. Az utóbbi években sok értékes javaslatot tettek, melyek az egész országban egyöntetű elismerésre és támogatásra találtak. Most is, az új ötéves tervidőszak első hónapjaiban akadt javasolnivalójuk: versenyt hirdettek az idei, 1971. évi termelési terv határidő előtti teljesítése jegyében. Ez a kezdeményezés, melyet az ország több ezer kollektívája nyomban magáévá tett, tökéletes összhangban áll a főváros dolgozóinak dicső hagyományaival...

Kiváltképpen nagy jelentősége van annak a ténynek, hogy a moszkvai vállalatoknál, így az önök kerületében is, egyre több az olyan brigád és részleg, amely kiváló minőségű munkát végez. Városunk dolgozói, amikor a főváros, a moszkvai gyári védjegy becsületéért küzdenek, egyúttal annak is tanújelét adják, hogy megértették és sajátjuknak fogadták el a XXIV. kongresszus eszméit. Minden egyes ember lelkiismeretes, termelékeny munkája és a kiváló termékminőség – ez a nyitja az ötéves terv nagy feladatai megoldásának, annak, hogy újabb, még magasabb szintre emeljük egész gazdaságunkat, egész életünket. Ez ez egyetlen út, amelyen haladva ténylegesen és érzékelhető módon fokozhatjuk a dolgozók jólétét. A szovjet nép, élén a párttal, magabiztosan halad ezen az úton, s erről semmilyen irányban nem tér le!

Holnapután népünk határoz a szövetséges és autonóm köztársaságok egfelsőbb tanácsainak, valamint a területi, körzeti, városi, kerületi, köz-

ségi és falusi szovjeteknek az új összetételéről, s felhatalmazza ezeket a testületeket, hogy az elkövetkező néhány évben irányítsák a társadalom ügyeit.

Nem nehéz elképzelni, milyen rengeteg munka nehezedik majd az újonnan megválasztott szovjetek vállára. Városon és falun egyaránt óriási szerep hárul rájuk a termelés fellendítésében. Gondoskodni a lakások, iskolák és gyermekintézmények építésére vonatkozó tervek teljesítéséről, meg a lakóterületi fejlesztés, a megfelelő áruellátás, illetve a szolgáltatások folyamatos biztosítása egyként a szovjetek közvetlen feladata...

Arra itt most nyilvánvalóan semmi szükség, hogy egyenként felsoroljuk azokat a kérdéseket, amelyek megoldásában a szovjetek aktivitása és kezdeményezőkéssége meghatározó szerepet kell hogy játsszék. Azt azonban hangsúlyoznunk kell, hogy a pártunk XXIV. kongresszusán hozott határozatok gyakorlati végrehajtásában a munka jelentős részét a helyi hatalmi szerveknek kell magukra vállalniuk. A szovjeteknek ma főként ezzel kell hozzájárulniuk új, szocialista életformánk erősítéséhez és továbbfejlesztéséhez.

Napjainkban megnövekedtek a szovjetek lehetőségei az előttük álló feladatok megoldására. Az utóbbi években hozott törvények lényegesen megnövelték a szovjetek mint legfőbb helyi államhatalmi szervek jogkörét, s bővítették anyagi-pénzügyi alapjaikat. Ezenfelül a szovjetek hatáskörébe kerülnek az olyan vállalatok, intézmények és szervezetek, amelyek a lakossági szolgáltatások körében tevékenykednek. A szovjetek jogot kaptak arra, hogy összehangolják a területükön található vállalatok munkáját – többek között éppen azért, hogy megszervezzék a közszükségleti cikkek termelését. A szovjetek sokat tehetnek annak érdekében, hogy a helyiipari munka megélénküljön és szövetkezeti műhelyek szerveződjenek.

A szovjeteknek módjukban áll mindazt megtenni, amit a választók elvárnak tőlük. Ehhez azonban, magától értetődően az kell, hogy helyesen használják fel a rendelkezésükre álló eszközöket és a rájuk ruházott jogkört.

Közvéleményünk már többször is figyelte arra a tényre, hogy a szovjetek a rendelkezésükre álló anyagi és pénzügyi erőforrásokat számos esetben nem teljesen vagy igen lassan használják fel. Gyakori eset, hogy a pénzt olyan dolgokra fordítják, amelyeket a legjobb szándékkal sem lehet elsőrendűen fontosnak tekinteni. Nem mindig élnek azzal a jogukkal sem, hogy azokat az eszközöket, amelyeket a vállalatok és szervezetek lakások, illetve különféle kulturális és jóléti intézmények építésére

szánnak, egyesítsék. Márpedig ennek a közös ügy, a nép életének további javítása látja kárát. Ezzel a helyzettel, elvtársak, nem szabad megbékélnünk. Az újonnan megválasztott szovjeteknek határozott intézkedéseket kell hozniuk e hiányosságok leküzdése érdekében.

Nagyon sokat tehetnek a szovjetek azoknak a pénzösszegeknek a felhasználásával is, amelyekhez költségvetésük bevételi tervének túlteljesítése vagy bizonyos közbeszedések révén jutnak. Ezzel összefüggésben azonban feltétlenül meg kell említenünk, hogy még előfordulnak olyan esetek, amikor felsőbb szovjet szervek egyszerűen elvesznek a szovjetektől olyan összegeket, amelyeket a törvényes előírások szerint az utóbbiak maguk használhatnak fel. Az ilyen eljárás sérti a szovjetek jogait, megbénítja a helyi munkatársak kezdeményezőképességét, arról nem is szólva, hogy ezek jogosan neheztelnek azokra, akik ily módon megsértik törvényes rendünket. Az ilyen és hasonló eseteknek nincs helye nálunk!...

Fontosnak érzem itt hangsúlyozni azt is, amiről már nemegyszer beszéltünk: szovjeteinknek és munkatársaiknak nagy és fontos munkájukhoz állandó segítséget és támogatást kell kapniuk minden pártszervezettől. A kommunisták kötelessége mindent megtenni annak érdekében, hogy a szovjetek munkája a maga egészében tovább tökéletesedjék és aktivizálódjék.

A szovjetek szeretett néphatalmukat testesítik meg. Azt a néphatalmat, amely a forradalom tüzeiben született. A nagy Október a „Minden hatalmat a szovjeteknek!” jelszó jegyében győzött. A szovjethatalom biztosította a szocializmus győzelmét országunkban. Napjainkban pedig a szovjetek egész munkája a legnagyobb történelmi feladat megoldásának van alárendelve. Ez a feladat a kommunizmus felépítése.

Vlagyimir Iljics Lenin saját példáján mutatta meg nekünk, hogyan kell a kommunistáknak törődniük a szovjetekkel, szerepük szüntelen növelésével. Legyünk hát méltó folytatói e téren is a nagy Lenin ügyének!

Minthogy vasárnap valamennyien részt veszünk az Oroszországi Föderáció legfőbb hatalmi szervének, az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsának megalakításában, ezért helyénvaló lesz itt néhány olyan kérdést érintenem, amely összefügg az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság további fejlődésével...

Az egyenjogú köztársaságok nagy családjában az OSZFSZK mind lakosainak számát, mind területének nagyságát, mind természeti kincsei-

nek bőségét, mind pedig gazdasági és tudományos-műszaki potenciálját tekintve vezető helyet foglal el.

Az Oroszországi Föderáció dolgozói sikeresen teljesítették a nyolcadik ötéves terv feladatait. Ez alatt az öt év alatt a termelési állóalapok nagysága és az ipari termelés volumene másfélszeresére nőtt. Meggyorsult a mezőgazdasági termelés növekedési üteme is. 1966 és 1970 között a mezőgazdasági össztermelés évi átlagos mennyisége 20 százalékkal több volt, mint a megelőző öt évben.

Mindez nagyon kedvező, csakhogy a kilencedik ötéves tervidőszak feladatai és az ennél hosszabb távú előirányzatok azt kívánják tőlünk, hogy haladjunk tovább gyorsabban, szélesebb fronton, mint korábban. Az élet arra tanít, hogy mennél szélesebb ez a front, mennél több feladatot kell megoldani egyidőben, annál sürgetőbb a szükség, hogy mindezeket a feladatokat egymással összhangban, szisztematikusan és célratorőn, az egyes országrészek, népgazdasági ágazatok, a társadalmi élet különféle területei között mutatkozó bonyolult és sokféle összefüggésre gondosan ügyelve oldjuk meg. Egyszerűen komplex, rendszeres szemléletre van szükség a felelős döntések kidolgozásához. Mi felvérteztük magunkat ezzel, és következetesen dolgozni fogunk érvényesítésén.

Nemrégiben például a Központi Bizottság Politikai Bizottsága megvizsgálta, milyen intézkedések szükségesek a szmolenszki terület mezőgazdaságának fejlesztésére. Igyekeztünk több irányból megközelíteni a kérdést, és olyan megoldást találni, amely figyelembe veszi a területen található összes mezőgazdasági ágazat szükségleteit, kapcsolatukat az iparral, a szállítással, a kereskedelemmel stb. Ennélfogva a KB határozatában számos olyan kérdés is helyt kapott, mint a siló-, hűtő- és raktárgazdálkodás tökéletesítése, villamos távvezetékek és alállomások létesítése, betonelemgyártó telep és nagypaneles házak készítésére alkalmas gyár építése, a szakemberképzés stb.

Nagyon lényeges, hogy folytassuk és tovább szélesítsük azt a gyakorlatot, melynek során komplex, sokoldalú vizsgálat tárgyává tettük az Oroszországi Föderáció jó néhány területén, így többek között a Központi Feketeföld Övezetben, az északnyugati körzetben, az Európai Északon, a Volga-vidéken, az Urálban és másutt uralkodó helyzetet. Ennek során különösen nagy figyelmet kellene szentelnünk az olyan kérdéseknek, mint a talajjavítás, a növénytermesztés hozamának további növelése, az állattenyésztés fejlesztése, az útépítés, a falusi életfeltételek javítása és a kisvárosok jövője.

Külön is szeretnék kitérni a szibériai és távol-keleti természeti erő-

források fokozottabb kiaknázásával és az ottani gazdasági potenciál növelésével összefüggő kérdésekre. Ami a tervfeladatokat illeti: az új ötéves tervben a keleti körzetek termékei arányának a köztársaság termelésében meg kell nőnie: a kőolajkitermelésnek a jelenlegi 12 százalékról 31 százalékra, a gázkitermelésnek 13,2-ről 34, a széntermelésnek 57,8-ról 64, a cellulóztermelésnek pedig a jelenlegi 22 százalékról 31,2 százalékra.

De mindez csupán az úgy mennyiségi oldala. Bármennyire fontosak is azonban önmagukban az említett mutatók, nem kevésbé fontos az is, hogyan, mi módon, milyen eszközökkel tervezzük egy olyan nagy és felelősségteljes feladat megoldását, mint amilyen az OSZFSZK keleti körzeteinek további birtokbavétele. Példaként utalhatok arra a nemrégiben hozott határozatra, amely a krasznnojarszki tartomány termelőerőinek 1971 és 1980 között végrehajtandó komplex fejlesztéséről intézkedik.

A határozatban felsorolt intézkedések előirányozzák több nagy teljesítményű erőmű építését, majd ezen az alapon új elektro-energetikai bázis és több villamosenergia-igényes üzem – többek között a kelet-szibériai elektrometallurgiai kombinát – létesítését; egy nagy olajkémiai komplexum kifejlesztését; az erdőkészletek felhasználásának javítását; a mezőgazdasági termelés jelentékeny növelését, valamint az élelmiszeripari és könnyűipari vállalatok fejlesztését; végül pedig új tudományos intézmények alapítását. Mindezzel párhuzamosan persze tervezzük lakóházak és iskolák, kulturális és kommunális-szolgáltató intézmények építését is.

Hasonló jellegű és nagyságrendű, vagyis a legkülönbözőbb rendű és rangú – gazdasági, társadalmi-politikai, demográfiai, földrajzi stb. – tényezőket egységes egésszé ötvöző határozatokat kell előkészítenünk egyebek között a bratszki gazdasági komplexumra, a szajáni területi termelési komplexumra és a nyugat-szibériai kőolajbázisra vonatkozóan is. A továbbiakban hozzá kell fognunk Jakutföld, Csukotka és az összes többi távol-keleti és szibériai körzet megfelelő komplex fejlesztési programjának kidolgozásához.

Pártunk, amikor kitűzi e nagy jelentőségű feladatot, a megoldást illetően igen nagy reményeket fűz a Szovjetunió Tudományos Akadémiája szibériai tagozatához és távol-keleti részlegéhez. Hiszen nem másról van szó, mint arról, hogy az Oroszországi Föderáció hatalmas területeinek kiaknázása valóban tudományos alapokról kiindulva történjék, vagyis olyan szemlélet alapján, amely a jelen időszerű feladatainak megoldása során tekintettel van az ország hosszabb távú, perspektivikus fej-

lesztési irányaira is. Nekünk ma úgy kell dolgoznunk, hogy gyermekeink és unokáink mind újabb és újabb emeleteket húzhassanak fel arra az épületre, amelyet mi építünk, ne pedig azt kelljen átalakítaniuk, ami egyszer már elkészült.

Megmondjuk nyíltan: ezek a hatalmas feladatok véglegesen és teljes terjedelmükben nemhogy egy, de két ötéves tervidőszak alatt sem oldhatók meg. Ám a meglevő erőforrásokat mozgósítva és a helyi kezdeményezésekre támaszkodva már ma is sokat tehetünk.

Engedjék meg, hogy e helyütt hangot adjak annak a meggyőződésnek, hogy a kommunisták, a soknemzetiségű Oroszországi Föderáció dolgozói eredményesen teljesíteni fogják a XXIV. pártkongresszus történelmi határozatait, és méltó módon járulnak majd hozzá nagy szocialista hazánk további fejlődéséhez.

A TERVEZÉS EGÉSZ GAZDÁLKODÁSI RENDSZERÜNK ALAPJA

BESZÉD AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1971. november 22.]

Az SZKP Központi Bizottsága plénumának – amely lényegében az első a XXIV. kongresszus óta – az adja meg a jelentőségét, hogy amikor megvizsgáljuk az ötéves terv előirányzatait és a legfontosabb nemzetközi kérdéseket, akkor egyúttal folytatjuk a párt kongresszuson felvetett főbb bel- és külpolitikai problémák megvitatását, értékeljük a kongresszus után már elvégzett munkát, és körvonalazzuk, milyen gyakorlati intézkedéseket kell tennünk a kongresszusi határozatok további valóra váltása érdekében.

Ami a politikát illeti, ezzel kapcsolatban elsősorban azt kell megemlítenem, hogy pártunk, valamennyi kommunista, a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség, egyszóval az egész szovjet nép, magáévá tette a párt XXIV. kongresszusának határozatait, és hősie, önfeláldozó munkával felelt rájuk.

A gazdasági intézményeket illetően csak annyit mondhatok, a tömegek munkakedvére támaszkodva pártszervezeteink az iparban, a szállításban, a kereskedelemben, a népgazdaság valamennyi ágazatában eredményesen teljesítik a kilencedik ötéves terv első évére előírt feladatokat.

Néhány szót a faluról. Mint tudjuk, ebben az évben az időjárás nem éppen kedvezően alakult nálunk, ami éreztette hatását a gabonafelvásárlási terv teljesítésében is. Másfelől, az alapvető állattenyésztési termékek állami felvásárlása (a tej kivételével) gyorsabb ütemű, mint ahogy azt a terv előírja. Jó volt a gyapottermés is. A mezőgazdaság helyzetének objektív elemzése alapján bátran ki merem jelenteni: a falu dolgozói az 1971-es év nehéz körülményei ellenére is jól dolgoztak, s minden tőlük telhetőt megtettek...

Egészében 1971-ben jól alapoztuk meg az ötéves terv teljesítését...

A dolgozók valamennyi köztársaságban és területen nagy munkát végeztek. Országszerte kedvező a politikai légkör. Ebben látjuk mi a kongresszus utáni első évben végzett pártmunka értékelésének lényegét.

Az elvtársak már tudják, hogy a tervező szervek és a szövetséges köztársaságok, a Szovjetunió Minisztertanácsával és a Központi Bizottság Politikai Bizottságával együtt milyen nagy munkát végeztek azoknak a dokumentumoknak az előkészítésében, amelyeket ma itt a plénumon megvitatunk. E munka során a tervelőkészítés konkrétabb, befejezettebb formát öltött, összehangoltabb és kiegyensúlyozottabb lett. Az, amit a XXIV. kongresszus irányelvei olykor éppen csak megemlítenek, most konkrétabb tartalommal telítődött, és számszerű kifejezést kapott.

Bizonyos kérdésekben persze szeretnénk többet tenni, némely gazdasági ágazatot, illetve egyes területeket és köztársaságokat illetően jobb lenne határozottabb fejlesztési intézkedéseket hozni. Megértjük az ilyen irányú kívánságokat. Feltétlenül gondosan mérlegelni fogjuk az itt felszólaló elvtársak konkrét javaslatait, meg azokét a küldötteket, akik a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülészakán fognak felszólalni. Ám az is nyilvánvaló, hogy a meglevő erőforrásokkal a valóságnak megfelelően kell számolnunk.

Az SZKP KB Politikai Bizottságának véleménye szerint a beterjesztett tervezetek meglehetősen jól kapcsolják össze szükségleteinket és lehetőségeinket. A legfontosabb azonban, amire szeretném a Központi Bizottság tagjainak figyelmét felhívni, a következő: ezekben a tervezetekben tökéletesen érvényre jutottak azok a célok és irányelvek, amelyeket a kongresszus a legfontosabb népgazdaságfejlesztési mutatók tekintetében a szovjet nép jólétének fokozása érdekében megállapított. A kongresszusi határozatoktól semmiben sem térünk el.

A mondottakból kiindulva a KB Politikai Bizottsága lényegében jóváhagyta a benyújtott dokumentumtervezeteket. Az eddig elhangzott vita alapján merem remélni, hogy a Központi Bizottság plénuma is egyetért ezzel az értékeléssel...

A lényeg most az, hogy az ötéves tervidőszakra kitűzött feladatainkat teljesítsük. Ezzel kapcsolatban külön is szeretném felhívni a figyelmet két, igen fontosnak látszó körülményre.

Először is, a kongresszusi határozatok alapján el kell érniünk, hogy gazdaságunk komplex módon, harmonikusan, és ugyanakkor egyenletesen gyors ütemben fejlődjék. Ehhez az szükséges, hogy a jövőben tovább erősítsük az állami tervfegyelmet. A tervezés a szocializmus leglényege-

sebb előnyei közé tartozik, egész gazdálkodási rendszerünk alapja. Ám ebből az következik, hogy a gazdasági terveket feltétlenül és idejében teljesíteniünk kell – és nem csupán egészében és átlagban, hanem az egyes vállalatoknál és építkezéseken, országunk hatalmas és bonyolult gazdasági mechanizmusának valamennyi láncszemében is.

Lehetetlen nem számolnunk azzal, hogy ma, ha valamely megszabott feladatot nem teljesítünk időre, ha bonyolult gazdasági rendszerünk bármelyik egysége elmarad a terv teljesítésével, akkor ez – sokkal inkább, mint korábban bármikor – egy sereg más gazdasági egységet elkerülhetetlenül nehéz helyzetbe hoz, kárt okoz az országnak és a népnek. Ám nem csak erről van szó: olyan körülmények között, amikor a többi testvérországgal együtt éppen a KGST-országok gazdasági integrációjára térünk át, a nem ütemes munka, de még a kooperált szállítások esetenkénti nem teljesítése is erősen fékezheti e program teljesítését...

Mondhatják persze, hogy ezek elemi igazságok. Igen, csakhogy újból és újból beszélnünk kell róluk. Még hozzá azért, mert a kedvezőnek mondható általános adatok mögött olykor számos vállalat nem kielégítő munkája is meghúzódik. Előfordul, hogy egyesek rossz munkáját mások jó munkája fedezi. Márpedig ez azt jelenti, hogy a népgazdaságban rejlő lehetőségeket a legkevésbé sem használjuk ki teljességükben. Ez a gyakorlat, sajnos, évről évre ismétlődik. Az emberben egyenesen az a benyomás támad, hogy még mindig akadnak olyan vezetők, akik megbékéltek ezzel a helyzettel, és nem akarják megérteni, hogy a korszerű gazdaságvezetési követelmények alapján az ilyen állapot egyszerűen tűrhetetlen. Nyilvánvaló, hogy ebből le kell vonnunk a megfelelő következtetéseket, s a jövőben minden dolgozón szigorúbban számon kell kérni az állami tervek teljesítését.

Másodszor. A jelenlegi ötéves tervet, főbb feladatait tekintve, úgy állítottuk össze, hogy számításba vettük: ma és holnap jobban fogunk dolgozni, mint azt tegnap tettük. Mindenekelőtt arról van szó, hogy a tervben mind a munkatermelékenység növelését, mind pedig a tudományos-technikai haladás meggyorsítását illetően magas követelményeket támasztottunk. A terv abból indul ki, hogy a különböző gazdálkodási egységek irányításának tökéletesítésével jelentős tartalékokat fogunk feltárni.

Ebből az következik, hogy azokra a tényezőkre, melyek biztosítják, hogy gazdaságunk hatékonysága növekedjék, kiváltéppen nagy figyelmet kell fordítanunk. Beszéljünk nyíltan: enélkül nem teljesítjük a tervet. Ha nem tanulunk meg a korábbinál jobban dolgozni, akkor a meglevő

tartalékok felhasználatlanul maradnak, a terv mértéktelenül feszítetté válik, ha viszont megtanulunk, akkor többet érhetünk el, mint amit a tervben rögzítettünk, és képesek leszünk rá, hogy a majdani eredményesebb haladáshoz kellő tartalékot alakítsunk ki.

Ezzel kapcsolatban legelőször is a munkatermelékenységről szólnék. Emlékeztetek arra, hogy a kilencedik ötéves tervben az ipari termelés-növekedést 87 százalékban, a mezőgazdaságit pedig teljes egészében a termelékenység fokozásával kell biztosítanunk. Nem volt még egyetlen ötéves terv sem, amelyben a munka termelékenysége olyan lényegbevágó szerepet játszott volna a termelés növelésében, mint ahogy azt a kilencedik ötéves terv célul tűzte ki.

Tekintettel a munkatermelékenység fokozott szerepére, határozatot hoztunk arról is, hogy ismét megszabjuk a minisztériumoknak és a vállalatoknak a termelékenységnöveléssel kapcsolatos teendőit. A munkatermelékenységgel összefüggő feladatok megoldását úgy kell tekinteni, mint a vállalatok, az egyesülések és a minisztériumok munkája hatékonyságának igen fontos ismervét. Csakis ebből a szempontból szabad megítélni az illetékes vezetők tevékenységét is...

Hogyan is állunk most, a megkezdett ötéves tervben a munkatermelékenységgel. Elhangzott itt egy olyan jelentés, amely szerint az ipar 1971-ben teljesíteni fogja termelékenységi tervét. Ez jó dolog. Nem mehetünk el azonban szótlánul ama tény mellett, hogy a munkatermelékenység növekedési üteme 1971-ben globálisan kisebb, mint 1970-ben volt, 1971 harmadik negyedében pedig tovább csökkent a második negyedévhez képest. Alaposabban kell elemeznünk a növekedés gazdasági mutatóit, intenzívebben kell élnünk a statisztika adta lehetőségekkel, hogy időben levonhassuk a megfelelő következtetéseket.

Azon területek és köztársaságok közül, amelyek vállalták, hogy ipari termelésüket a termelékenység fokozásával növelik, távolról sem birkózott meg mindegyik ezzel a feladattal... Nyilvánvalóan nem minden vállalati vezető van tudatában annak, hogy ténylegesen akkor valósítja meg a párt célkitűzését, a termelés intenzitásának fokozását, ha mindekelőtt a munkatermelékenység növelésével összefüggő feladatokat oldja meg. Ez ugyanis a fő forrása annak, hogy hatalmas társadalmi programunk végrehajtásához és a gazdaság további fejlesztéséhez eszközöket halmozzunk fel, s ugyanakkor napjainkban elengedhetetlen feltétele a népgazdaság munkaerő-szükséglete kielégítésének is.

A termelékenység fokozása kérdéseinek valamennyi gazdasági vezető figyelmének középpontjában kell állniuk, a pártszervezeteknek, a szak-

szervezeteknek és a komszomol-szervezeteknek pedig szüntelenül ellenőrizniük kell, mi a helyzet ezen a területen.

A termelékenység gyorsabb ütemű növekedésének alapja a tudományos-technikai haladás; a tudományos-technikai potenciál növelésének óriási a jelentősége. Az SZKP Központi Bizottsága és a KB Politikai Bizottsága mindig nagy figyelmet szentelt ennek az ügynek. Ez a jövőben is így lesz...

Más kérdésekre is fel kell figyelnünk. Akadnak olyan minisztériumok és vállalatok, amelyeknek nincsenek konkrét terveik a termelés hatékonyságának fokozására, a gyártmányszerkezet megújítására, a meglévő kapacitások, munkaerő-források és anyagi erőforrások ésszerűbb kihasználására. Márpedig e kérdéseknek ezzel a feladattal egyetemben, amely a termékminőség rendszeres javításában, illetve a termékek mennyiségének fokozásában ölt testet, mindig központi helyet kell elfoglalniuk a XXIV. pártkongresszus határozatainak megvalósítását és az ötéves terv teljesítését célzó gazdasági és pártszervezési munkában.

Az SZKP KB Politikai Bizottsága az ötéves terv kérdéskörének vizsgálata folyamán újlag hangsúlyozta, mennyire kiélezett helyzet alakult ki a beruházások terén. Teljes határozottsággal meg kell mondanunk: amennyiben nem érjük el, hogy a legrövidebb időn belül változás, még hozzá döntő változás következék be ezen a népgazdasági területen, akkor számottevő nehézségeknek nézünk elébe.

Szeretném e helyütt emlékezetükbe idézni azt a tényt, hogy az elmúlt ötéves terv során az új kapacitások üzembe helyezésére vonatkozó terv részleges nem teljesítése következtében számos igen fontos ipari termék előállításában csak hiányosan teljesítettük a feladatokat. Ennek következményeit még most is érezzük... Egyébként a beruházási helyzet ebben az évben sem kevésbé bonyolult. Az elmúlt tíz hónapban az új termelési állóalapok üzembe helyezésére vonatkozó éves terv feladatainak teljesítése jóval elmaradt az előirányzattól. Márpedig az állóalapok és kapacitások üzembe helyezése az egész építőmunkának legfőbb, végső mutatója...

Az állóalapok munkába állításával leginkább megkésett minisztériumok közé tartozik a hús- és tejtermékipari minisztérium, az élelmiszeripari minisztérium és a könnyűipari minisztérium. Vagyis éppen azokban az ágazatokban fordult ez elő, amelyekre a közszükségleti cikkek termelésének fő súlya nehezedik. Ezekben az ágazatokban a tervezett építési határidőket számtalan esetben nem tartják meg, egyes létesítmények építését megengedhetetlenül hosszúra nyújtják...

Nyilvánvalóan nem hagyhatjuk szó nélkül a következő tényt sem: Mindannyian egyként fokozott aktivitást tanúsítunk, valahányszor arról van szó, hogy mekkora összegeket utaljunk ki lakások, kulturális, kommunális létesítmények, iskolák, kórházak stb. építésére, városrendezésre. Mindenki azon van, hogy lehetőleg mennél több pénz kerüljön erre a célra, ami helyes is, és amit az SZKP KB Politikai Bizottsága teljes mértékben támogat. A tényleges tervteljesítés, a kiutalt pénzösszegek és az anyagi erőforrások valóságos felhasználása azonban még sok kívánnivalót hagy maga után... Jelenleg különösen azoknak a pénzösszegeknek a befektetésére és hatékony felhasználására kell figyelmünket fordítanunk, amelyeket már beruházási célokra szántunk. Ötéves tervünket úgy állítottuk össze, hogy eszközeinket, anyagi erőforrásainkat maradéktalanul felosztottuk. Így a meglevő tervek megbontása, az építési tervek kiegészítése ilyen vagy olyan új, olykor nem csekély összeget felemésztő létesítményekkel, a további erőforrások felkutatása igen bonyolult feladat. Épp ezért szigorúan ügyelnünk kell arra, hogy terveink stabilak maradjanak, és harcolnunk kell teljesítésükért. Egész pártunk figyelmét e nagy, feszített beruházási program megvalósítására kell összpontosítanunk. Munkásainkat, mérnökeinket, gazdasági szakembereinket, párt-szervezeteinket, de mondhatnám úgy is, egész pártunkat és népünket, amúgy igazában a tervbe foglalt feladatok megoldására kell mozgósítanunk.

Amint tudják, a XXIV. kongresszus megkülönböztetett figyelemmel foglalkozott a mezőgazdaság fejlesztésével. Nagy és bonyolult feladatokat tűztünk ki magunk elé, gyors ütemű fejlődést irányoztunk elő. Soha még a múltban nem vettünk birtokunkba olyan értékeket, nem oldottunk meg olyan feladatokat, mint ebben az ötéves tervidőszakban. A szovjet-hatalom fennállása óta öt év alatt először fektettünk a mezőgazdaságba 128,6 milliárd rubelt. És ha ehhez még hozzávesszük azt a 7,6 milliárdot, amelyet maguk a kolhozparasztok és a szovhoz munkások fordítanak lakásépítésre, akkor a végösszeg meghaladja a 136 milliárd rubelt. Képzeljük el, mekkora munka ez! Már önmagában ez a számadat is sokat mond arról, milyen hatalmas feladatok állnak előttünk...

Egyetlen kommunista sem feledkezhet meg arról egyetlen percre sem – különösen akkor nem, ha vezető beosztásban dolgozik –, hogy a párt egész gazdaságpolitikájának legfőbb lényege a gondoskodás a nép jólétéről.

A kilencedik ötéves terv irányelvtervezetének előkészítésekor nagy

figyelemmel voltunk az életszínvonal emelésével összefüggő feladatok iránt. Az ötéves tervről szóló törvény tervezete, amelyet a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa fog tárgyalni, fontos szociális intézkedéseket irányzott elő az ötéves tervidőszak valamennyi évére. Ezeket az intézkedéseket, a kongresszusi határozatokkal összhangban, maradéktalanul végre kell hajtanunk.

Az előadók és a vitában felszólaló elvtársak már bőven szóltak a még megoldásra váró nehézségekről, többek között arról, hogy minőségileg magasabb szintre kell emelni minden olyan iparág munkáját, amely közszükségleti cikkeket állít elő...

Nekünk valamennyiünknek, itt a központban és az egyes intézményeknél is, mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy kellő mennyiségben a legjobb minőségű termékeket állítsuk elő, és a lakosság igényeit teljesebben elégítsük ki.

Már a XXIV. pártkongresszus előtt és magán a kongresszuson is, szó volt arról, mennyi mindent tettünk a lakásépítés terén. Ám éppen ezen a területen nem lehet egyikünknek sem oka az önelégültségre. A lakáskérdés számos városunkban még mindig igen heveny problémának számít. S a lakáskörülmények javulásától az is függ, hogyan fejlődik tovább a termelés és milyen lesz az emberek hangulata. Folytatnunk kell tehát a munkát annak érdekében, hogy a lakásépítés kibővítéséhez további pénzübeli, anyagi erőforrásokat tárjunk fel, még szélesebb körben el kell terjesztenünk a leghaladottabb építési módszereket, az új konstrukciókat és anyagokat, takarékoskodnunk kell és új eszközöket találunk, s mindezt azért, hogy a dolgozók részére jó minőségű új házak, új lakások épüljenek.

Az ország gazdasági és társadalmi fejlődésével összefüggő új, bonyolult feladatok eredményes megoldása egyre inkább attól függ, mennyire leszünk képesek egészében javítani munkamódszereinket és munkastílusunkat. Az élet és a XXIV. pártkongresszuson célul kitűzött feladatok a gazdaságirányítás szervezeti formáinak és módszereinek további tökéletesítését igénylik. A kongresszuson erről részletesen beszéltünk.

Csak hogy a Szovjetunió Állami Tervbizottsága, a minisztériumok és a főhatóságok, amelyek felelősek azért, hogy a gazdasági mechanizmus tökéletesítésére javaslatokat dolgozzanak ki, késlekednek e munka elvégzésével. Úgy érzem, erről a tényről feltétlenül szólnom kell az SZKP KB plénumán.

Példának vegyük, mondjuk, a következőt. A párt XXIV. kongresszusa arra a következtetésre jutott, hogy a távolabbi jövőben egyesüléseknek kell majd a társadalmi termelés gazdasági alapegységeit alkotniuk. Em-

lékszem, milyen szenvedéllyel beszéltek erről a szónokok, bizonygatták helyességét, s idézték erre példák hosszú sorát.

S mi a gyakorlati helyzet az egyesülések megszervezésében? A munka egyelőre lassan halad, az egyesülések csupán iparunknak egy kis részét fogják át. Számos minisztériumnak, sajnos, még mind a mai napig nincs olyan átgondolt, gazdaságilag megalapozott és időrendileg is pontosan szerkesztett egyesülésszervezési terve, amely az egyes ágazatok specifikus viszonyait és egyedi sajátosságait is figyelembe veszi. Az a benyomása támad az embernek, mintha némelyik minisztériumunkban túlságosan is erősek lennének a konzervativizmus elemei, mintha nem kívánnák a munkát új módon megszervezni. Az ilyen magatartás azonban nem felel meg napjaink követelményeinek...

Egyvalamit rendkívül nyomatékosan hangsúlyoznom kell. Azt, hogy gazdasági terveink mennyire lesznek eredményesek, az legelsősorban attól függ, hogy pártszervezeteink, pártkádereink, az egyes kommunisták, a gazdasági és szovjet szervek egyes dolgozói milyen színvonalon dolgoznak, vagyis hogy mennyire felelősségteljesen fognak az elfogadott határozatok végrehajtásához. Ez viszont attól függ, mennyire leszünk igényesek az egyes kommunisták munkájának megítélésében, függetlenül attól, hogy milyen posztot foglalnak el.

Az előttünk álló feladatok tehát nagyok. Teljesítenünk kell azokat a tervelőirányzatokat, amelyekről ma itt szó esik. Ha nagy általánosságban meg akarnánk fogalmazni, mi is az, ami most a pártnak gazdasági téren a legfontosabb, akkor ez nyilvánvalóan nem más, mint a pártellenőrzés erősítése, valamint a gazdasági kérdések megoldásában a pártszerű magatartás továbbszilárdítása. A gyakorlatban ez a következőket jelentheti:

először is minden jelenséget abból a szempontból kell vizsgálnunk, hogy mennyire segíti elő annak a gazdaság- és társadalompolitikának a következetes megvalósítását, amelyet a párt XXIV. kongresszusa dolgozott ki, s amely a kommunizmus építésének mai szakaszában jelentkező létfontosságú feladatok megoldását célozza;

másodszor, el kell érünk, hogy a gazdasági döntések, bármilyen szinten hozták is őket, sokoldalúan megalapozottak és hatékonyak legyenek; a kitűzött feladatokat úgy kell megoldanunk, hogy a ráfordítás a lehető legkisebb, a társadalmi haszon viszont a lehető legnagyobb legyen; határozottan küzdenünk kell a hivatali szűklátókörűség és a provinciális korlátoltság megnyilvánulásai ellen;

harmadszor, minden szinten fokoznunk kell – még hozzá alaposan – az igényességet a vezetők iránt, s még inkább érvényesítenünk kell azt az elvet, hogy a vezetők személyesen felelnek a rájuk bízott ügyekért; kitartóan el kell sajátítanunk a korszerű vezetési módszereket, meg kell tanulnunk a kérdéseket oly módon is megoldani, hogy közben a távlati célokat is figyelembe vesszük, növelnünk kell az operativitást és a hajlékonyságot munkánkban, s határozottan véget kell vetnünk a párt- és állami fegyelem bármiféle megsértésének.

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülészaka holnapután kezd meg az ötéves terv törvénytervezetének vitáját... Határozatai nyomán nagy politikai munka vár majd ránk. Meg kell magyaráznunk minden munkásnak, kolhozparasztnak, valamennyi dolgozónak, miben is áll az ötéves terv céljainak értelme és nagyszerűsége, és miért jelentősek a benne kitűzött feladatok hazánk erősítése, a lakosság életszínvonalának emelése és országunk védelmi képességének fokozása szempontjából.

Az ideológiai munkának, egész propagandánknak és agitációnknak, az egész politikai oktatási hálózatnak e rendkívül fontos feladat megoldására kell összpontosítania minden erejét. Az egész propagandamunka tengelyévé annak az alaptételnek kell lennie, hogy a kilencedik ötéves terv végrehajtása végső soron a dolgozó tömegek ügye. Az ő aktivitásuktól, fegyelmezettségüktől, alkotó munkaszemléletüktől, kitartó munkájuktól döntő mértékben függ, mennyire lesz eredményes a kilencedik ötéves terv, tehát, többek között az, hogy mennyivel lesz magasabb a nép életszínvonala.

Szocialista rendünk felbecsülhetetlen értékű kincse, erejének egyik forrása az élmunkások tapasztalata. Ezzel mindenütt – a központban és az egyes gazdasági egységeknél – jó gazda módjára kell bánnunk, s mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy felhasználása a társadalom javára még teljesebb és hatékonyabb legyen.

Az SZKP XXIV. kongresszusának kedvező hatása nyomán továbbfejlődött az az utóbbi években kialakult jó és egészséges helyzet, amelyet a tömegek politikai és munkalendülete jellemez. Most az az egyik legfontosabb feladatunk, hogy megfelelő szervezeti intézkedésekkel minden módon ébren tartsuk a munkásosztály, a kolhozparasztok, az értelmiségiek munkalendületét és lelkesedését, és egész munkánkat még konkrétabbá tegyük.

Engedjék meg, hogy kifejezzem szilárd meggyőződésemet: a párt eredményesen teljesíteni fogja ezt a feladatot.

AZ SZKP XXIV.

KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATAI HARCI PROGRAMOT NYÚJTANAK A SZOVJET SZAKSZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGÉHEZ

BESZÉD A SZOVJET SZAKSZERVEZETEK XV. KONGRESSZUSÁN / RÉSZLETEK

[1972. március 20.]

Miként azt önök is tudják, az SZKP XXIV. kongresszusa meghatározta a párt és a szovjet kormány bel- és külpolitikájának fő irányait a jelenlegi szakaszra, és széles körű programot dolgozott ki az ipar és a mezőgazdaság további fejlesztésére, a nép anyagi életszínvonalának emelésére és a dolgozók kommunista nevelésének javítására. A kongresszus határozatait egy emberként támogatta az ország munkáosztyája, parasztsága és értelmisége, az olyan tömegszervezetek pedig, mint a szakszervezetek és a Komszomol, harci programot láttak bennük további munkájukhoz. Ez a valóban össznépi támogatás hatalmas erőt ad a kongresszus határozatainak, és táplálja azt a szilárd meggyőződést, hogy a pártkongresszuson kijelölt program valóra fog válni.

Ez viszont azt jelenti, hogy hazánk újabb hatalmas lépést tesz majd előre a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtése, a társadalmi viszonyok tökéletesítése és az ország gazdasági potenciáljának, valamint nemzetközi helyzetének erősítése terén. Jelenti ugyanakkor azt is, hogy teljesítjük a népi életszínvonalának számottevő emelését előíró kongresszusi programot. Ezeknek a céloknak valóra váltására 22 milliárd rubelünk van, valamivel több mint kétszerese annak az összegnek, amely az előző, nyolcadik ötéves tervben állt a rendelkezésünkre.

E hatalmas feladatok megoldásához biztosítjuk a szilárd anyagi alapot. Nép gazdaságunk valamennyi ágazata jóval több pénzt kap fejlesztésre most, mint az előző ötéves tervben kapott. A beruházások teljes összege a kilencedik ötéves tervben meghaladja az 500 milliárd rubelt.

A párt megkülönböztetett figyelmet fordít azoknak a termelési ágazatoknak a fejlesztésére, amelyek közvetlen kapcsolatban állnak az ötéves terv fő feladatának megoldásával, a szovjet emberek jólétének foko-

zásával. A mezőgazdasági beruházások összege 128,6 milliárd rubel, vagyis 46,4 milliárddal nagyobb, mint az előző öt éves tervben. Az olyan iparágak beruházásai pedig, mint a könnyű-, az élelmiszer-, valamint a hús- és a tejtermékipar, 74 százalékkal lesznek nagyobbak.

Maga a tény, hogy ilyen nagyságrendű feladatok kitűzésére és megoldására nyílt lehetőségünk, államunk erejéről tanúskodik. A rendelkezésünkre álló eszközök hasznosításához megvan minden szükséges erőforrásunk. Legyen szó akár anyagi, akár tudományos vagy műszaki erőforrásról.

Hazánk, pártunk hatalmas szakembergárdát nevelt fel, szakmájukhoz kiválóan értő munkások, mezőgazdászok, építők, mérnökök, technikusok, tudósok és termelészservezők egész seregét. A párt számít rájuk, tapasztalataikra, képességeikre, tudásukra, és hiszi, hogy az öt éves tervet maradéktalanul sikerre fogják vinni.

A párt, amikor a munka e hatalmas hadseregét mozgósítja, továbbra is, mint eddig, támaszkodni fog a szakszervezetekre, megbízható segítő-társaira a tömegek között végzett munkában és a kommunizmus ügyéért vívott harcban.

Immár majdnem egy esztendő választ el bennünket az SZKP XXIV. kongresszusától. Jogunk van hát feltenni a kérdést, hogyan indult meg a kongresszuson jóváhagyott gazdaságfejlesztési program végrehajtása.

Önök itt valamennyien ismerik az elmúlt évben végzett népgazdasági munka eredményeit. Nos, amennyiben csak a főbb, összesítő számadatokat nézzük, úgy ezek az eredmények meglehetősen jónak mondhatók. Gondolok itt az olyan mutatókra, mint a nemzeti jövedelem, az ipari termelés, az áruforgalom és a teherforgalom növekedése. A tervet teljesítettük, sőt néhány területen túl is teljesítettük. Valamivel bonyolultabb volt a helyzet a mezőgazdaságban. Az időjárás nem tette lehetővé, hogy mindazt elérjük, amire számítottunk. Tekintettel azonban a kedvezőtlen objektív körülményekre, még ezek az eredmények sem tekinthetők rossznak.

Ezeket az eredményeket egytől egyig látnunk kell. Minden alap megvan ahhoz, hogy a párt e teljesítményt értékelve azt mondja a szovjet dolgozóknak: szívből köszönjük kedves elvtársak, azt az önfeláldozó munkát, azt a nem csekély fáradozást, amellyel az elmúlt évben hozzájárultok a haza gazdasági felvirágoztatásához!

Mindemellett, a kongresszust követő első év eredményeit elemezve, nem tehetjük meg, hogy csupán az általános mutatókról szólunk, hanem,

mint mondani szokás, mélyebbre kell ásunk, s meg kell néznünk, sikerült-e az egész gazdasági munkát magasabb szintre emelnünk, megtennünk azt a minőségi fordulatot, amelynek végrehajtására a kongresszus felszólított bennünket. Ha így vizsgáljuk az elmúlt gazdasági év eredményeit, akkor számos megkülönböztetett figyelmet érdemlő kérdésre bukkanunk.

Csak lassan javul a helyzet olyan fontos területen, mint a beruházásoké. Az új létesítmények üzembe helyezési tervét 1971-ben nem teljesítettük. Az építési határidők továbbra is igen hosszúak. A befejezetlen beruházások részaránya 1970-hez képest egyenesen nőtt.

Az új technikai eszközök alkalmazását és a termelékenység növekedését illetően sem lehetünk teljesen elégedettek az 1971-es év eredményeivel. A termelékenység-növekedésből eredő többtermelés az iparban, és kiváltképpen az építőiparban kisebb volt a tervezettnél.

Egyes termékfajták minősége is lassan javult. Érvényes ez a megállapítás közszükségleti cikkekre is. Nyilvánvalóan ez az oka annak, hogy a raktárakban porosodik sok tömegigényeket kielégítő árucikk – cipő, konfekció- és kötöttáru.

Egyszóval az elmúlt év tapasztalatait vizsgálva nem szabad pusztán az eredményeket látnunk. Az eddiginél gyorsabban és erőteljesebben kell valóra váltanunk azokat a kongresszusi útmutatásokat, amelyek a gazdasági munka egészének tökéletesítését tűzik ki célul.

Mostani öt éves tervünket arra alapozva állítottuk össze, hogy ma és holnap jobban fogunk dolgozni, mint tegnap. Beszéljünk őszintén: ez elengedhetetlen feltétele az öt éves terv sikeres teljesítésének. Ha nem tanulunk meg a korábbinál jobban dolgozni, akkor a terv mérhetetlenül feszített lesz, ha viszont igen, akkor a tervezettnél akár többet is elérhetünk, s kellő tartalékot alakíthatunk ki a majdani még gyorsabb haladáshoz. Valamennyi tervünk eredményes teljesítésének egyedüli biztosítéka az igényesség és a felelősségérzet fokozása, az intenzív és lelkiismeretes munka.

Erre a tényre különösen most, a szokatlanul kemény 1972-es tél után helyénvaló felhívni a figyelmet, hiszen a zord időjárás mind az iparban, mind pedig falun éreztette hatását. Az emiatt támadt nehézségek leküzdése természetesen nagy erőfeszítéseket követel a pártmunkásoktól, a szovjet funkcionáriusoktól és a gazdasági szakemberektől. Nem csekély munka vár e téren a szakszervezetekre sem. Engedjék meg azonban, hogy kifejezzem mély meggyőződésemet: országunk dolgozói az 1972-es év gazdasági terv feladatait is maradéktalanul teljesíteni fogják.

Rendkívül érdekes, s ugyanakkor rendkívül bonyolult fejlődési szakaszban vagyunk. Az ország népgazdaságának fejlődése, a tudományos-technikai forradalom, s a nemzetközi viszonyok változása újabb, nagyobb követelményeket támaszt munkánk stílusa, módszerei és megszervezése iránt.

Már hozzákezdünk gazdasági – de nemcsak gazdasági – tevékenységünk mélyreható átalakításához és jelentős tökéletesítéséhez, amit a XXIV. kongresszus tűzött ki feladatként. Ám még sok minden vár ránk, amit ki kell kutatnunk, át kell gondolnunk és ki kell próbálnunk.

Ez az az alkotó munkastílus, amelyet valamennyiünknek el kell sajátítanunk. A legközelebbi években olyan intézkedéseket kell majd kidolgoznunk és életbe léptetnünk, amelyekben a kongresszuson elfogadott gazdaságpolitikai irányvonal konkrét formát ölt. Ezen belül mindenkélett azokról az intézkedésekről van szó, amelyek a tudományos-technikai haladás meggyorsítását célozzák... Folyik a gazdaságtervezés és -irányítás tökéletesítését és hatékonyságának fokozását elősegíteni hivatott intézkedések kidolgozása. A pártszervezetek és a gazdasági szervek figyelmének középpontjában továbbra is a mezőgazdasági termelés magasabb szintre emelésével összefüggő kérdéseknek kell maradniuk. Ezekkel már évek hosszú sora óta foglalkozunk, s bár nem kevés, amit eddig tettünk, látnunk kell, hogy a párt által kitűzött feladatok eredményes megoldásához még egy évi kitartó munkánk szükséges.

Hatalmas alkotó munka vár még ránk.

Nélkülözhetetlen ez a munka mind a mostani ötéves terv eredményes befejezéséhez, mind pedig ahhoz, hogy lerakjuk az alapokat a jövő felé haladó gyorsított ütemű fejlődésünkhöz. A legrövidebb időn belül hozzákezdünk az ország 1990-ig szóló távlati gazdaságfejlesztési tervének kidolgozásához. Márpedig ennek a tervnek a legpontosabb, tudományosan megalapozott számításokon, a legkorszerűbb gazdálkodási és tervezési módszereken, szervezési és irányítási formákon és struktúrákon kell alapulnia. Vagyis igen nagy munka vár ránk a tervezésben is.

Ennélfogva most különösen fontos, hogy megtanuljuk a leghaladóbb munka-, gazdálkodási és irányítási módszereket. Erre kell épülnie többek között egész munkastílusunknak, és annak a módnak, ahogyan megközelítjük azokat a gyakorlati feladatokat, melyeknek megoldásán most pártunk és az egész szovjet nép fáradozik.

Ha megpróbáljuk megfogalmazni, mi is most gazdasági téren a párt-, a szovjet-, a gazdasági és a szakszervezetekre nézve a legfontosabb, ez nyil-

vánvalóan csak a következő lehet: minden kérdést az ötéves terv, illetve a XXIV. pártkongresszuson kidolgozott gazdaság- és társadalompolitika konkrét megvalósításának szemszögéből kell mérlegelni;

el kell érniünk, hogy a gazdasági döntések, bármilyen szinten hozták is őket, sokoldalúan megalapozottak és hatékonyak legyenek. A kitűzött feladatokat gazdaságosan kell megoldani úgy, hogy a kiadások a lehető legkisebbek legyenek, a társadalmi haszon viszont a lehető legnagyobb. Határozottan harcolni kell a hivatali szüklátókörűség és a provinciális korlátoltság megnyilvánulásai ellen;

mindannyiunk közös feladata marad – és ezt ismételten hangsúlyoznunk kell –, hogy minden szinten fokozzuk az igényességet a vezető beosztású munkatársak iránt, s növeljük személyes felelősségüket a rájuk bízott munkáért, az SZKP KB, illetve a kormány határozatainak teljesítéséért. Véget kell vetnünk a pártfegyelem és az állami fegyelem megsértésének, a vétkeseket pedig szigorúan meg kell büntetnünk.

Azok a dolgok, amelyekről most szó esett, közvetlenül is érintik a szakszervezeteket.

Szakszervezeteink a győztes szocializmus társadalmában végzik munkájukat, ami meghatározza főbb sajátosságaikat. A dolgozók érdekeiért vívott harcukban túlléptek a pusztá védelmi funkció zárt keretein, hiszen országunkban már régen megszűntek a kizsákmányoló osztályok. A szakszervezeteknek persze most is védelmezniük kell a dolgozókat. Lenin kifejezésével élve, a hatósági túlbuzgósággal és a bürokratikus torzulásokkal szemben, amivel sajnos itt-ott még találkozhatunk. Feladataik azonban ebben legkevésbé sem merülnek ki. A szovjet szakszervezetek egyik legfőbb sajátossága éppen az, hogy közvetlenül és tevékenyen veszik ki részüket az egész társadalom fejlesztéséből, a termelés fokozásából, hatékonyságának emeléséből, a népgazdaság irányításából.

A szakszervezeteknek jó néhány kipróbált eszközük van, amellyel hatni tudnak a társadalmi valóságnak e döntő jelentőségű területeire. Mindenekelőtt azokra a lehetőségekre gondolok, amelyek a szocialista munkaverseny szervezésében kínálóznak a szakszervezeteknek.

A Központi Bizottság nemrégiben fontos határozatot hozott az új körülmények között zajló szocialista munkaversenyről. Ennek lényege az, hogy a munkaversenynek szervesen össze kell kapcsolódnia a párt gazdaságpolitikájának fő irányjaival. Ez azt jelenti, hogy nem csupán a mennyiségi mutatók teljesítésére kell serkentenie a dolgozó tömegeket, hanem arra is, hogy egyúttal törekedjenek jobb gyártmányminőségre, eszközmegtakarításra, az anyagi és munkaerő-tartalékok gazdaságosabb fel-

használására, a tudományos-műszaki eredmények hatékony és gyors termelési bevezetésre, a munkatermelékenység növelésére.

Munkánkban nem csekély jelentősége van az anyagi és erkölcsi ösztönzők helyes alkalmazásának.

A szakszervezetek, amelyeket a fizetések, a normák és a bérek megállapítását illetően törvényeink értelmében kiterjedt jogok illetnek meg, számottevő segítséget nyújthatnak ahhoz, hogy például a munka szerinti bérezés, az anyagi ösztönzésnek ez az igen fontos szabályozó eszköze, nagyobb jelentőséget kapjon. Most, amikor a termelő közösségek igen nagy, a vállalatok bevételeiből képzett alapok felett rendelkeznek, ennek lehetősége ugyancsak megnövekedett.

Azért éreztem szükségét, hogy erről szóljak, mert a bérezésben és az anyagi ösztönzési alap felosztásában számos tényező folytán még érvényesül az egyenlősítő szemlélet. A gondoskodás a dolgozók jólétéről nem azt jelenti, hogy minden dolgozóval egyformán – függetlenül attól, hogy mennyivel járult hozzá a társadalmi termeléshez – úgy viselkedjünk, mint egy „jóságos nagybácsi”. A munkabérért mindenütt meg kell dolgozni, minden dolgozónak éreznie kell, hogy bére közvetlen függvénye annak a munkának, amellyel hozzájárult kollektívája termelési eredményeihez.

Végso soron ez a munka szabja meg azoknak a javaknak a mennyiségét, amelyeket a dolgozó kézhez kap. Hiszen mindazok az anyagi javak, amelyeket az új ötéves terv a szovjet embereknek juttatni fog, nem az égből hullanak majd, és nem is ajándékba fogjuk kapni őket. Ezeket a javakat nekünk magunknak kell előállítanunk, ehhez pedig kitartó, megfeszített munkára van szükség.

Az anyagi ösztönzők tökéletesítésével párhuzamosan feltétlenül erőteljesen növelnünk kell az erkölcsi ösztönzők szerepét is.

Az erkölcsi ösztönzőket széles körben alkalmazzuk most is – gondoljunk csak a munkában szerzett érdemek olyan magasfokú elismerésére, mint az érdemérmek és a kitüntető címek adományozása. A legjobb dolgozók és az éenjáró közösségek ösztönzésének ezek a formái, természetesen, továbbra sem veszítenek jelentőségükből.

Nem szabad azonban, hogy az erkölcsi ösztönzők körét kizárólag a kitüntetésekre korlátozzuk. Van valami, ami ugyancsak nagyon fontos. Az, hogy képesek legyünk olyan légkört, olyan közhangulatot teremteni, hogy minden vállalatnál, minden közösségben pontosan tudják, ki hogyan dolgozik, s mindenkit érdemei szerint méltányoljanak. Legyen min-

denki meggyőződve arról, hogy a jó munkát, a tisztességes magatartást a közösség mindig elismeri és megbecsüli, és ez együtt jár a munkatársak tiszteletével és köszönetével. De pontosan ugyanígy mindenki tudja azt is, hogy a lógósok és a naplopók, a vándormadarak és a selejtgyártók nem számíthatnak elnézésre, megértésre, semmi sem védheti meg őket társaik haragjától.

Biztos vagyok benne, hogy ami a dolognak ezt az oldalát illeti – vagyis hogy erősen fokozni kell a munkafegyelmet, és minden dolgozó embert lelkiismeretességre, vagy mondhatnám úgy is, a munkáslelkiismeret érzésére kell nevelni –, ennek a szakszervezeti kongresszus küldöttei kellő figyelmet fognak szentelni.

Vlagyimir Iljics Lenin a szocialista építés eredményeit közvetlen összefüggésbe hozta „a munka közben tanúsított vasfegyelemmel”¹ A szovjet ember első számú magatartásnormái között említette például a következőket: „...ne henyélj..., tarts szigorú fegyelmet a munkában...”². Lenin mindenfajta fegyelemsértést, akár munkások, akár gazdasági vezetők követték is el, tűrhetetlennek tartott.

Éppen azért, mert a szakszervezetek a dolgozók érdekeit védelmezik, nem kell és nem szabad védelmükbe venniük a szocialista fegyelem megsértőit. Ezen a téren proletárszigorra és -igényességre van szükség. Az önök jogai és lehetőségei ezen a téren nagyok, arra van szükség tehát, hogy teljesen és a lehető legjobb módon éljenek velük.

Nem árt itt emlékeztetnünk arra, hogy a szakszervezetek lenini értelemben felfogott szerepe – vagyis hogy a szakszervezetek a „kommunizmus iskolái” – mindenekelőtt azzal jár, hogy az embereket termelő tevékenységükkel, a társadalom javára végzett munkájukkal szoros, elválaszthatatlan kapcsolatban nevelik kommunista öntudatra. A szakszervezeti nevelőmunka gerince az a törekvés, hogy kialakítsa a dolgozók egész tömegében a valódi szocialista, kommunista viszonyt a munkához, a nemzeti vagyonhoz.

Szakszervezeteinknek még sok más lehetőségük is van arra, hogy a pártot tevékenyen segítsék gazdaságpolitikájának megvalósításában, így többek között annak a fontos céljának elérésében is, hogy meggyorsuljon a tudományos-technikai haladás menete. Különösen nagy jelentőséget kap most munkájuknak az az oldala, amely a szakképzettség emelését, a tudományos-műszaki ismeretek terjesztését, a dolgozók közgazda-

¹ Lenin Összes Művei. 36. köt. Kossuth Könyvkiadó 1972. 188. old.

² Ugyanott, 161. old.

sági képzését és az újító, illetve feltaláló mozgalom kibontakoztatását foglalja magában.

A szakszervezeteknek nagyobb érdeklődést kell tanúsítaniuk az olyan fontos kérdés itánt is, mint amilyen a munka gépesítése. A párt Központi Bizottsága nemrégiben külön határozatot hozott ebben a kérdésben, amelynek most kiemelkedően nagy a jelentősége. Ez a határozat megadja a feladat megoldásának főbb irányait. A minisztériumok, a gazdasági szervek és a pártszervezetek kötelessége most az, hogy ezeket megvalósítsák a gyakorlatban. Ami a szakszervezeteket illeti, az ő munkájuk e téren közvetlenül is kapcsolódik egyik feladatkörükhöz: a munkavédelemhez és a munkafeltételek javításához.

Arról, hogy a szakszervezetek miként járulnak hozzá a dolgozók élet-színvonalának emeléséhez, miközben a termelés fokozásáért küzdenek, már szoltam. E munkájuk jelentőségét aligha lehetne túlbecsülni. A szakszervezetek azonban számos olyan igen fontos feladatot is ellátnak, amely már önmagában is gondoskodás a szovjet emberek élet- és munkakörülményeiről, jólétéről.

A szakszervezetek felelősek a dolgozók bérével és anyagi ösztönzésével összefüggő számos kérdésért és a társadalombiztosításért. Nagy anyagi alapjaik vannak a kulturált és egészséges pihenés, a szanatóriumi és gyógyfürdői kezelés megszervezésére, illetve, turisztikai, valamint testnevelési és sportcélokra. Kiterjedt lehetőségeik vannak az olyan fontos területeken is, mint amilyen a dolgozók mindennapi életének segítése, a közétkeztetés támogatása, a szolgáltatások javítása. Olyan kérdések ezek, amelyek tízmilliók érdekeit érintik.

A szakszervezeti munkának ez az oldala közvetlenül kapcsolódik a szabad idő felhasználásának kérdésköréhez. Még Marx mondotta azt, hogy a szabad idő a társadalmi gazdagság fokmérője. A szabad idő azonban csak akkor tekinthető valóban társadalmi gazdagságnak, ha az ember és képességei sokoldalú fejlesztésére, s ily módon az egész társadalom anyagi és szellemi erőforrásainak további növelésére használják fel. A szocializmus megteremtette ehhez a szükséges feltételeket, elegendő szabad időt biztosított a szovjet embernek ahhoz, hogy pihenessen, továbbképezhesse magát és emelhesse általános műveltségi színvonalát, hogy védje egészségét és fokozza fizikai erőnlétét, hogy nevelhesse gyermekeit és más hasznos tevékenységet folytathasson. Kérdés azonban, elmondhatjuk-e azt is, hogy az országunkban kialakított viszonyokat és a szovjet embereknek nyújtott szabad időt csakis úgy használ-

ják fel, hogy az maga a dolgozó és az egész társadalom javára válik? Sajnos, még nem mondhatjuk el.

Ez az idő gyakran teljesen hiábavalóan, értelmetlenül telik el, olykor pedig egyenesen kárára válik mind magának az egyénnek, mind környezetének, ami végső soron a társadalmi érdekeket sérti. Azokra a társadalomellenes viselkedési módokra gondolok itt, amelyekre még mindig akad példa nálunk. Állami és adminisztratív szinten eddig is számos szigorú intézkedést hoztunk a társadalomellenes jelenségek végleges felszámolása érdekében. Ez továbbra is így lesz. Ám ebben a harcban felmérhetetlen szerep hárul magára a közvéleményre, a dolgozó közösségekre és – következésképpen – a szakszervezetekre is.

Az emberek mindennapi életvitele, magatartása nem tekinthető pusztán magánügynek. A szabad idő nem szabadít meg a társadalmi felelősségtől!

A szovjet szakszervezetek XV. kongresszusa fontos politikai kampány végére tesz pontot: mintegy betetőzi a szakszervezeti beszámolók és választások időszakát. Ezeken a gyűléseken, konferenciákon és kongresszusokon sok meleg, szívből jövő szó hangzott el a Szovjetunió Kommunista Pártjáról és annak Központi Bizottságáról. A felszólaló munkások és alkalmazottak, kolhozparasztok és tudósok elmondták: a szovjet szakszervezetek megbonthatatlan egységben tömörülnek lenini pártunk köré, és a pártirányítás mindig is kimeríthetetlen erőforrása volt, maradt és lesz a jövőben is a szovjet szakszervezeteknek.

A párt, miközben irányítja a szakszervezeteket, szüntelenül gondoskodik munkájuk javításáról, és megteremti a szükséges feltételeket ahhoz, hogy a szakszervezeti szervek eredményesen dolgozhassanak. Az utóbbi évek során a párt Központi Bizottságának kezdeményezésére több olyan törvény lépett életbe, amely lényegesen szélesebb jogi alapokra helyezi a szakszervezetek tevékenységét általában is, és különösképpen azon oldalakat tekintve, amelyek közvetlenül is összefüggenek a dolgozók érdekeiről való gondoskodással. Ezzel összefüggésben két olyan törvénynek, amelyet a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa már elfogadott, különösen nagy jelentősége van: az egyik „A Szovjetunió és a szövetséges köztársaságok munkajogi törvénybehozásának alapjai”, a másik a „Szabályzat a gyári, az üzemi és a helyi szakszervezeti bizottságok jogairól”.

A párt határozottan arra törekszik, hogy a munkások és az alkalmazottak szakszervezeteiken keresztül mind tevékenyebben vegyenek részt a vállalatok irányításában. A termelési tanácskozások és a munkás-

gyűlések, amelyeken az üzemek, a gyárak, a szovhozok munkaterveit és a szociális körülmények fejlesztésével összefüggő terveket vitatják meg, fontos fórumai a szocialista demokráciának, a társadalmi ellenőrzésnek, valamint annak, hogy a dolgozó tömegeket gyakorlatilag is bevonjuk az irányításba.

Annak a tényleges segítségnek, amelyet a pártszervezetek a szakszervezeteknek nyújtanak, a továbbiakban még valamire ki kell terjednie: támogassák a szakszervezetek jogos követeléseit a gazdasági vezetőkkel szemben, és érijék el, hogy egyrészt az üzemvezetőség szigorúan tartsa meg a kollektív szerződések előírásait, másrészt azt, hogy minden vezető kötelességének érezze az állandó eszmecserét a szakszervezettel, és vegye figyelembe a munkások és az alkalmazottak véleményét.

Erről a helyről most szeretnék ahhoz a sok millió kommunistához fordulni, aki egyben a szakszervezetnek is tagja. Önöktől, elvtársak, az önök aktivitásától erősen függ azoknak a szakmai szervezeteknek az általános színvonala és hatékony munkája, amelyeknek tagjai. A párt azt kívánja minden kommunistától, aki szakszervezeti tag, hogy tagsága ne csak formális legyen, hogy aktívan vegyen is részt a munkában. A párt magas követelményeket támaszt a szakszervezeti vezető szervekbe beválasztott kommunisták iránt, s arra tanítja őket, becsüljék meg és tettekkel érdemeljék ki a tömegek bizalmát.

Ami a párt szakszervezeti politikáját illeti, ennek lényege – miként a XXIV. pártkongresszus is hangsúlyozta –, hogy a szakszervezeti munka a jövőben is mind magasabb szintre emelkedjék. A párt továbbra is mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy a szakszervezetek méltóképpen ellássák feladatukat, s az irányítás, a gazdálkodás, a kommunista munkaerkölcs iskolái legyenek.

Itt, a szakszervezetek kongresszusán, szeretnék külön is foglalkozni azzal a szereppel, amelyet a munkásosztály tölt be a szovjet társadalom fejlődésében.

Napjaink szovjet munkásosztálya nem csupán a forradalom előtti proletariátustól különbözik, hanem a harmincas évek munkásosztályától, annak a kornak a munkásosztályától is, amelyben győzött a szocializmus a Szovjetunióban. Megnövekedett a szerepe mint a társadalom vezető társadalmi, politikai és gazdasági erejének. Most létszámát tekintve is a leghatalmasabb társadalmi osztály országunkban – a szovjethatalom évei alatt létszáma megszorozódott, most mintegy 65 millió főt számlál, s ráadásul e 65 millió kétharmadrészben ipari munkás. Gyökeresen meg-

változott a munkások általános ésszakmai képzettségi színvonala is. Elegendő talán, ha csak annyit mondok, hogy mindössze 1939 óta a teljes középfokú – szakmai vagy általános – képzettséggel rendelkező munkások száma mintegy megharmincszorozódott. A munkásosztály most nem csupán az iparban lát el óriási feladatot, hanem a mezőgazdasági termelésben is. Több mint 9 millió főt számlál az a munkásosztály, amelyet jelenleg gazdaságunk agrárszektora foglalkoztat. Ám ez a szám még növekedni is fog, méghozzá olyan mértékben, ahogyan a mezőgazdasági munka fokozatosan az ipari munka egy válfajává lesz.

Napjaink élenjáró munkása olyan ember, akinek elmélyültek az ismeretei, széles a kulturális látóköre, akinek viszonya a munkához tudatos és alkotó jellegű, aki a termelés gazdájának érzi magát, olyan embernek, aki mindenért felelős, ami csak társadalmunkban történik. Az ilyen munkás politikailag aktív, nem békül meg a lazasággal és a felelőtlenességgel, a termelés szervezetében jelentkező bármiféle rendellenességgel. Kibékíthetetlen ellensége mindenfajta kispolgáriságnak, általában mindennek, ami a múlt csökevényeként él tovább az emberek tudatában és viselkedésében.

Az ilyen munkás számára a párt, a kommunizmus eszményei egész világnézetének lényegévé váltak, meghatározzák tetteit, viszonyát az emberekhez, egész életpályáját.

Kimondhatatlanul nagy jelentősége van annak, hogy ezeket a tulajdonságokat kialakítjuk fiatal munkásnemzedékünkben. Az iskolának, a Komszomolnak, a szakszervezeteknek úgy kell irányítaniuk a dolgot, hogy minden fiatal pontosan tisztában legyen a munka emberének szerepével és nagyságával, a munkásosztály történelmi küldetésével, és azon igyekezzék, hogy e dicső osztály tagjainak sorába kerüljön.

A kommunizmus építésének mostani szakaszában még inkább elmélyül az értelme annak a szövetségnek, amely országunk munkásosztályát a kolhozparasztáshoz és a dolgozó értelmiséghez fűzi. E nagyszerű szövetség összetartó ereje ezek után is a munkásosztály marad, amely a jelenhez hasonlóan, a jövőben is vezető szerepet fog játszani a kommunizmus építésében. Ez az az alap, amelyen a szovjet társadalom eszmei, politikai és társadalmi megszilárdulása, a népek és nemzetiségek közeledése végbemegy.

A munkásosztálynak a szovjet társadalomban elfoglalt helyzetével függ össze az is, hogy egész életünk egyik vezérelve a proletár nemzetköziség.

Országunk munkásosztálya mindenkor a világproletariátus nemzet-

közi harcának szerves, elválaszthatatlan részeként tekintett arra az ügyre, amelyért harcol. Kialakulása óta mindig internacionalista erőként lép fel. Az internacionalizmus nevében és annak érdekében, hogy teljesít-
hesse egyszerű kötelességét, melyet a történelem népe és a világ dolgo-
zói érdekében rárótt, országunk munkásosztálya megszámlálhatatlan
áldozatot hozott, és csodálatos hősiességről, lélekjelenlétről és akarat-
erőről tett tanúbizonyságot.

A szovjet munkásosztálynak általánosan elismert érdemei vannak a
forradalmi világmozgalomban. Részvétele a világméretű osztályharcban
– abban a harcban, amely az imperializmus ellen, a népek szabadságáért
és a szocializmus győzelméért folyik – persze más, mint a tőkésországok
munkásosztályáé. Szerepe ebben a harcban mérhetetlen, hiszen éppen a
Szovjetunió és a többi szocialista ország munkásosztálya, dolgozói
teremtették meg két kezük munkájával, eszüikkel és energiájukkal a
szocializmusnak azt a hatalmas gazdasági és védelmi potenciálját,
amelynek a béke megóvásában és az emberiség társadalmi haladásáért
vívott küzdelemben ma elsőrendű szerep jut.

A nemzetközi munkásmozgalom fejlődésében mindig nagy ereje volt
a szocializmus példájának. Elvégre tény, hogy mindazok az eredmények,
amelyeket a szovjethatalom a társadalombiztosítás és a dolgozók jogai-
nak védelme terén elért, lelkesítő, ösztönző erőt nyújtottak a külföldi
munkásoknak a kizsákmányolás és a tőkés elnyomás ellen vívott osztály-
harcukban.

Napjainkban különösen nagy jelentőségű annak a példának az ereje,
amelyet a termelésben és a tudományos-technikai haladásban mutatunk.
A szovjet munkásosztálynak, műszaki-tudományos értelmiségünkkel
együtt e téren is elsőrendű szerepet kell játszania, hiszen a fejlett, érett
szocialista társadalom viszonyai között dolgozik és a kommunizmus
anyagi-műszaki bázisának megerteremtésével összefüggő feladatok megol-
dásán fáradozik. Érthető tehát, hogy szerte a világon róla ítélik meg,
mire képes a dolgozó ember a szocializmusban, milyen lehetőségei van-
nak a szocialista rendnek. Ez nagy megtiszteltetés ránk nézve, s egyúttal
magas rendű történelmi felelősséget hárít ránk.

Következésképpen, a szovjet munkásoknak és a többi szocialista or-
szág munkásosztályának a munkában, a politikai és a társadalmi tevé-
kenységben tanúsított aktivitásától jelentős részben függ a „munka nagy,
világméretű hadseregének” ereje és a szocializmus felé tartó megállít-
hatatlan haladásának üteme.

A nemzetközi munkásosztály korunk leghaladóbb forradalmi osztálya.

Szerepe – lévén a legfőbb termelő és társadalmi-politikai erő – a jövőben is mind nagyobb lesz. Bizonyos divatos antimarxista elméletek azt hangoztatják, hogy a tudományos-technikai forradalom következtében a munkásosztály létszáma egyre csökken, sőt az mint osztály el is tűnik, ámde a tények ennek éppen az ellenkezőjét bizonyítják: a tudományos-technikai haladás mindenütt a munkásosztály számszerű növekedésével jár, többek között úgy is, hogy a modern termelés következményeként új foglalkozási ágak keletkeznek.

AZ IPAR- ÉS A MEZŐGAZDASÁGI POLITIKÁRÓL

BESZÉD A KAZAH SZSZK PÁRT- ÉS GAZDASÁGI AKTÍVÁJÁNAK ÜLÉSÉN,
KOKCSETAVBAN / RÉSZLETEK

[1972. augusztus 25.]

Nagyon örülök, hogy találkozhatom önökkel, hogy ismét lehetőségem nyílt ellátogatni Kazahsztánba, és saját szememmel győződhetem meg róla, hogyan haladnak itt a dolgok. Ez a látogatás nemcsak hasznos nekem minden szempontból, hanem kedves is.

Nem azért jöttem ide, hogy elmondjam, hogyan kell megszervezni a betakarítást. Ezt önök is jól tudják. Csupán azt szeretném nyomatékosan hangsúlyozni, milyen nagy országos, politikai jelentősége lesz ebben a könnyűnek nem mondható évben az önök munkájának, eredményeinek. Ugyanakkor szeretném alaposabban is megismerni e köztársaság életét, látni az újat, gyarapítani ismereteimet, tapasztalataimat.

Országunk hatalmas, és valamennyiünknek bonyolult, nagy feladatokat kell megoldanunk. Ennek során, ami a fejlesztést illeti, mind az ipar, mind a mezőgazdaság területén rendkívül különböző adottságokkal kell szembenéznünk. Múlik az idő, gazdaságunk változik és növekszik, s egyre újabb és újabb feladatok, problémák kerülnek előtérbe. És amit megszoktunk, amit tegnap tudtunk, az ma, de különösen holnap már nem elégíthet ki bennünket. Ezért van az, hogy amit Lenin annak idején a komszomolistáknak tanácsolt – hogy tanuljanak, tanuljanak és tanuljanak – nem csupán az ifjúságra vonatkozik. Mindnyájunk dolga is ez, sohasem szabad megfélekednünk róla. Bárhol dolgozzunk is, bármilyen funkciót töltünk is be, a tanulás, az új tapasztalatok szerzése kötelességünk marad. Máskülönben nem leszünk képesek eleget tenni azon kötelezettségeinknek, amelyeket a kommunisták, a dolgozók ránk róttak.

Mostani felszólalásomat egyfajta beszámolóként is fel lehet fogni: egy nagy köztársaság, Kazahsztán aktívja előtt beszámolok pártunk Központi Bizottságának tevékenységéről. Az itt jelenlevők megfelelő képet

tudnak alkotni maguknak az SZKP KB Politikai Bizottságának és Titkárságának munkájáról, hiszen önök közül sokan tagjai a Központi Bizottságnak. Így jól tudják, hogy a Központi Bizottság egész tevékenysége mind a belpolitikában, mind pedig nemzetközi téren az SZKP XXIII. és XXIV. kongresszusának és a Központi Bizottság plénumainak határozatain alapul. Irányvonalunkat az egész nép – a munkásosztály, a kolhozparasztság és az értelmiség – egyöntetűen támogatja. Ebben látjuk annak zálogát, hogy a párthatározatok eredményesen valóra is fog-
nak válni.

Most, hogy immáron majd másfél év eltelt a XXIV. kongresszus óta, le lehet vonni bizonyos következtetéseket.

Az iparral kezdem. Egészében nézve a dolgok nem mennek rosszul, ám mihelyt alaposabb közgazdasági elemzésnek vetjük alá a helyzetet, rögtön látni fogjuk, hogy megoldatlan problémáink is vannak. Úgy vélem, nem lesz haszontalan, ha a leglényegesebbekre felhívom figyelmüket.

Mint tudják, elsőrendű feladatunk továbbra is a nehézipar fejlesztése marad. Anélkül nem haladhatunk. Ezzel összefüggésben óriási jelentősége van annak, hogy következetesen váltsuk valóra a párt beruházási politikáját és szigorúan tartsuk meg a tervfegyelmet.

A mostani ötéves tervidőszak beruházásainak összegét 501 milliárd rubelban határoztuk meg. Ilyen összegek a korábbi ötéves tervek folyamán nem álltak rendelkezésünkre. Már maga az a tény is, elvtársak, hogy ezeket a milliárdokat elő tudtuk teremteni, sok mindent elárul növekedésünk mértékéről, s arról, mire képes ma már államunk.

Egészében a beruházások üzembe helyezési tervét teljesítjük, sőt még túl is teljesítjük, ami kétségkívül öröme ad okot. Más a kép azonban, ha az állami költségvetésből finanszírozott központi beruházásokat és a nem központi beruházásokat külön-külön vizsgáljuk. Kiderül ugyanis, hogy a jelenlegi ötéves terv első másfél évében a központi beruházási terveket 95 százalékra teljesítettük, a nem centralizált beruházások tervét pedig 19 százalékkal túlteljesítettük. Azt persze nem állíthatjuk, hogy a terven felüli milliárdokat kidobtuk az ablakon. Azonban túlnyomórészt a nem termelő szférában használták fel őket. Hatalmas összegeket adtunk ki terven felül, anélkül hogy ténylegesen nőtt volna a termelés.

Sok építkezés jóval többbe került, mint amennyit a költségvetés előírt. Mennyit beszéltünk arról, hogy szilárdan megalapozott költségvetés nélkül nem szabad semmiféle építkezésbe fogni! Mégsem ritkaság az

ilyesmi. Sokan így gondolkoznak: a lényeg az, hogy valamibe belekapaszkodjunk, hogy elkezdjük; ha pedig már elkezdtük, majd megbocsátanak és adnak még egy kis pénzecskét. Mi pedig, jótét lelkek, valóban megbocsátunk, és nem utasítjuk el kérésüket. Pedig hát az ilyesmit összehangolatlan ténykedések láncolata követi, és a költségvetésben aránytalanságok keletkeznek. Újabb anyagi eszközök után kell nézni. Minthogy pedig a pénz nem hever az utcán, ezért más objektumoktól vonják meg azt, emiatt más beruházásokat „befagyasztnak”. A következmény: növekszik a befejezetlen építkezések száma, készlethiány támad és így tovább.

Országunk tervgazdasága egységes, összehangoltan működő organizmus, s aki ezt nem érti meg, aki nem tesz szert komplex, az állami érdekek szintjén mozgó szemléletre, az sohasem lesz képes igazán vezetni. Elvégre mindannyian gazdái vagyunk hazánknak, és országos méretekben kell gondolkodnunk. Nincs ma az országnak és a gazdaságnak olyan területe, amelyet elszigetelten, a többivel fenntartott kapcsolatától elvonatkoztatva lehetne vizsgálni.

Szeretnénk például minél gyorsabban befejezni a mezőgazdaság gépesítését, s azzal a feladattal bízunk meg a gépgyártókat, hogy adjanak minél több traktort, autót, kombájnt. Ehhez viszont az kell, hogy nagyobb mennyiségű fémeket, öntvényt, gumit termeljünk. Ha csökkentjük a fémkohászat, a vegyipar beruházásait, akkor a szükséges traktor- és kombájmennyiséghez sem jutunk hozzá. Megint csak bírálni fogják az Állami Tervbizottságot, noha az, mint látják, nem is mindig hibás. Úgy kell bírálni, hogy lássuk az összképet, mi viszont olykor nem gondolkodunk el tervezésünk és tervteljesítésünk összefolyamatán.

Azért szükséges erre emlékeztetni, mert a területi pártbizottságok titkárai és a területi végrehajtó bizottságok elnökei, jóllehet minden tervszám a rendelkezésükre áll, mégsem mindig az általános feladatokból indulnak ki. Mindegyik azon igyekszik, hogy lehetőleg mennél több pénzt fektessen be az ő területének fejlesztésére. Első pillantásra talán természetes is az ilyen igyekezet, hiszen a lehetőségekhez mérten mindnyájan minél többet akarunk tenni. Csakhogy vannak általános gazdasági törvények is, amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagynunk.

Tizenöt szövetséges köztársaságunk van, és ha mondjuk, mindegyik csak 1 milliárd rubellal akarja a jóváhagyott tervben neki kiutalt összeget megtoldani, akkor ez már 15 milliárd rubelt tesz ki, ennyit kell pótlólagosan valahonnan előteremteni. Több száz területünk van, s ha ezek közül csak tíz félvállról veszi egyik-másik tervfeladat teljesítését, akkor ez mindenképpen hat az egész népgazdasági terv teljesítésére.

Minden pártmunkásnak és minden szovjet funkcionáriusnak kötelessége, hogy szigorúan megtartsa a tervfegyelmet. Az itt jelenlevő vezetők nem csupán saját területük vagy köztársaságuk ügyeiért felelnek, az egész pártpolitika végrehajtói is egyben. Bármilyen gazdasági kérdésről legyen szó, a megoldást mindig ebből a szempontból kell vizsgálnunk.

Arra kérném a Kazahsztáni Kommunista Párt Központi Bizottságát, a köztársaság minisztertanácsát, a területi pártbizottságokat és végrehajtó bizottságokat, vizsgálják meg figyelmesen, mi is a helyzet a hatáskörükbe tartozó szervezetekben és szervekben az állami tervfegyelem megtartása terén, s fokozzák harcukat a szűklátókörűen értelmezett helyi érdekek megnyilvánulásai ellen.

Jelenleg fémhiánnyal küszködünk, mégpedig javarészt a mértéktelen étvágy, az új termelési kapacitások üzembe helyezése és munkába állítása terén mutatkozó lemaradás, valamint a már működő kapacitások nem mindig hatékony kihasználása következtében. Mindenkinek fém kell, és senkinek sincs belőle elég. Például 75 000 személyautóval többet tudnánk gyártani évente, az autóipar képes lenne erre. A fémhiány azonban nem engedi.

Ahhoz, hogy javíthassunk a helyzeten, ugrásszerűen növelnünk kell a kohászat fejlesztését elősegítő beruházásokat. 1973-ban az 1972-es évhez viszonyítva 42 százalékkal kívánjuk központi forrásokból növelni a vaskohászati befektetéseket. Annyi azonban már most bizonyos, hogy a feketefém-gyártásban mutatkozó deficitet ezzel sem lehet fedezni. Arra viszont nincsen mód, hogy a vaskohászati beruházások volumenét 60 százalékkal növeljük – csodák a természetben nincsenek. Új termelési bázisokra, nagy mennyiségű gépre, terven felüli lakásokra, munkaerőre stb. van szükség. És hogy mindebből sok legyen, ahhoz megint csak fém kell. Úgy tetszik, a bűvös kör bezárult. Ám ez a kör azért született, mert annak idején hol itt, hol ott, hol amott megsértették a termelési kapacitások üzembe helyezésének tervét.

A tervfegyelem legszigorúbb megtartása nélkül nehezen vihetjük diadalra közös ügyünket.

Ez a pillanat nagyon alkalmas arra, hogy említést tegyek a karagandai üzem vas- és acéltermelésének növeléséről. Kíváncsinos lenne, hogy a Kazahsztáni Kommunista Párt Központi Bizottságát, a köztársaság minisztertanácsát és a karagandai területi pártbizottságot bízzák meg: a Szovjetunió Állami Tervbizottságával együttműködve vizsgálja meg, mi módon lehetne biztosítani az üzem kapacitásainak teljes kihasználását a hengerelt áruk előállításában. Alighanem a leghatározottabban meg kell

majd gyorsítani az új nagyolvasztó és a konverterek építését. Ebben az esetben a gyár a jelenlegi hárommillió tonna helyett több mint ötmillió tonna hengerelt árut tud majd előállítani.

Az említett kérdésekkel kapcsolatban azért vettem huzamosabb ideig is igénybe figyelmüket, mert önök pártunk vezető magvához tartoznak, sorsa nagyrészt az önök kezében van letéve, és jelentős részben önökön múlik munkájának eredményessége.

A jövő évi népgazdasági tervjavaslatról a következőket szeretném mondani: A javaslat annyi lakás építését tűzi ki célul, amennyit a kongresszusi irányelvek megszabtak. Következésképpen végre fogjuk hajtani a tervezett szociális intézkedéseket, köztük a munkások és kolhozparasztok nyugdíjának növelését, az ipar különböző ágazataiban dolgozó nők nyugdíjkorhatárának leszállítását és a bérminimum emelését. Amint tudják, határozatot hoztunk arról is, hogy szeptember 1-től emeljük a pedagógusok és az orvosok fizetését. Országunkban a dolgozók bére évről évre sok milliárd rubellal növekszik. Ezzel, magától értetődő módon, növekszik a lakosság vásárlóereje, a kereslet is, méghozzá a jó minőségű, tartós árucikkek iránti kereslet. Ezért kell a lakosság fogyasztotta közszükségleti cikkek termelését figyelmünk középpontjába állítanunk.

Gazdasági életünk igen fontos területe a mezőgazdaság. A falu nem csupán élelmiszerforrás, hanem számos iparág egyik legjelentősebb nyersanyagbázisa is. A talaj- és éghajlati viszonyok, valamint az egyéb körülmények rendkívüli változatossága országunkban, egyrészt természetesen megnehezíti a mezőgazdaság mint egységes egész irányítását, másrészt viszont óriási lehetőségeket nyújt a legkülönbözőbb mezőgazdasági termelési ágazatok fejlesztésében.

Pártunk a múltban hatalmas munkát végzett falun. A mezőgazdaság kollektivizálására gondolok, enélkül most nem építhetnénk országunkban a szocialista, kommunista társadalmat. A párt megsemmisítő csapást mért a régi paraszti ideológiára és pszichológiára, amely évszázadokon keresztül „az én házam az én váram”, a „kicsi föld, de az enyém” szemléleten alapult. Az egész ember ebbe a burokba zárva élt, csak az „enyém” létezett számára. Ahhoz, hogy ez az ember a munkásosztály megbízható szövetségesevé válhassék, ki kellett ragadni ebből az állapotból és közösségi szellemben át kellett nevelni. És a párt megtette ezt. A kolhozrendszer győzelme azt jelentette, hogy a parasztság elfogadta a szocialista ideológiát, a szocializmus útján halad.

Az élet azonban bebizonyította, hogy a falu szocialista átalakításával nem jár együtt az összes gazdasági nehézség azonnali megoldása. Mint önök is tudják, a gabonafélék átlagos terméshozama a Szovjetunióban évtizedeken keresztül 8–11 métermázsa között mozgott. Alacsony volt az állattenyésztés hozama is. Mindez arra ösztönözte a pártot, hogy olyan agrárpolitikát dolgozzon ki, amely lehetővé teszi a múltból ránkmaradt elmaradottság felszámolását, a mezőgazdasági termelés színvonalának emelését.

Volt idő, amikor szervezeti intézkedések segítségével kíséreltük meg a mezőgazdaságot magasabb szintre hozni. A célok, az óhajok természetesen jók voltak, csak éppen nem szilárd műszaki-gazdasági alapra épültek. Érezte hatását az is, hogy nem volt elég tapasztalatunk a mezőgazdaság szocialista elveken nyugvó szervezésében, nagy volt az eszközhiány, és persze történtek hibák is.

Ez ma már a múlté. Az SZKP Központi Bizottságának 1965. márciusi plénuma határozott változást hozott a mezőgazdasággal kapcsolatos gazdasági és műszaki politikában. Néhány további plénum – az 1966. májusi, az 1968. októberi és az 1970. júliusi – tovább mélyítette és konkretizálta ezt a fordulatot. A párt korszerű agrárpolitikáját aztán a XXIII. és XXIV. kongresszus határozatai rögzítették. Meggyőződésünk, hogy azon az úton, amelyre léptünk, s amelyen már majdnem egy évtizede haladunk, jobb és stabilabb mezőgazdasági mutatókat tudunk produkálni, s megfelelőbben tudjuk kielégíteni a nép szükségleteit.

Az új agrárpolitika kedvező hatása máris érezhető. Valamennyi köztársaságunk és területünk elmondhatja: vannak eredményei. Igaz, ezek az eredmények még nem annyira jelentősek, mint amennyire szeretnénk, még messze járnak azoktól a követelményektől, amelyeket a mezőgazdaság iránt támasztunk, de – mint mondani szokás – az út végét csak az éri el, aki halad rajta. Mindennél lényegesebb azonban az, hogy az irány, amelyet választottunk, helyes, és nem csak azt tudjuk, mit akarunk, hanem azt is, milyen módszerek szükségesek ennek eléréséhez.

Mi is hát mezőgazdasági politikánk lényege?

Mindenekelőtt olyan gazdasági feltételeket alakítunk ki, amelyek között mind a gazdaságok, mind az egyes emberek érdekeltté válnak a termelés növelésében, valamint a növénytermesztés és az állattenyésztés rentabilitásának fokozásában. Közelebbről az árképzéssel összefüggő kérdésekről és a felvásárlás tervezéséről van szó.

Jelenleg mind a gabonatermelés, mind pedig az állattenyésztés terén a gazdasági ösztönzők irányába fordultunk, és hajtóerőként olyan gazda-

sági tényezőket alkalmazunk, mint például a felvásárlási árpolitika. Ez fokozta a kolhozparasztok és a szovhozok dolgozóinak kezdeményező-készségét, és, miként az már látható is, jelentősen változtatott a mezőgazdasági termelés helyzetén.

A megfelelő árképzés persze nagyon bonyolult dolog. Egyes hibák és hiányosságok nyilvánvalóan itt is vannak, de ma már ez csupán a kisebbik rossz. Ezek a hibák kijavíthatók, ha figyelembe vesszük a gyakorlatból adódó tanulságokat. Az viszont egészében véve vitathatatlan, hogy a gazdaságilag megalapozott árak ugrásszerűen fokozzák az érdekeltséget, és a mezőgazdaság bármely ágában normális újratermelést tesznek lehetővé.

Falusi politikánk másik igen fontos célja, hogy a mezőgazdaságot nagy mennyiségű korszerű technikai felszereléssel lássuk el. A mezőgazdaság gépesítése nélkül nem számíthatunk arra, hogy a munka termelékenységére és a földművelési-állattenyésztési kultúra tartósan emelkedjék.

A Központi Bizottság márciusi plénuma után igen gyors fordulatot vett a mezőgazdaság gépesítése. Most szinte valamennyi traktorgyár rekonstrukció alatt áll. A rekonstrukció nyomán bővül a termelőtér, s ami a legfontosabb, javul a gépek minősége és teljesítőképessége. A leningrádi 220 lóerős traktor már most 300 hektárt szánt fel 24 óra alatt. Jelenleg ehhez a típushoz egy 300 lóerős motort készítenek. A különbség, mint látják, szembetűnő. Ugyancsak korszerűsítik szinte valamennyi kombájnyárunkat. Általánosságban hát elmondhatjuk: egy új mezőgazdasági gépnemzedék van születőben.

Szeretném hangsúlyozni, hogy a mezőgazdaság gépesítésének nem csupán szorosan vett gazdasági jelentősége van. Azért is szükséges ez, hogy megoldhassunk egy nagy társadalmi problémát, vagyis fokozatosan megszüntessük a város és a falu közötti különbségeket. Ezért törekszünk arra, hogy a falusi munka közelebb kerüljön az ipari munkához, hogy az emberek modern gépeken dolgozzanak, és a falusi munka ne csak jó bért hozzon, de örömet is nyújtson.

A párt agrárpolitikájának része a mezőgazdaság kemizálása is. Néhány esztendővel ezelőtt iparunk még csupán 55 millió tonna műtrágyát állított elő évente. Feladatunk most az, hogy az ötéves tervidőszak végére elérjük az évi 90 millió tonnát, kiegészítve az egészet azzal, hogy a hatóanyag-tartalom az eddiginél nagyobb legyen benne.

Mérhetetlenül nagy feladat ez, annál is inkább, mivel a műtrágyák iránt támasztott minőségi követelmények jelenleg igen magasak. Mindenki csak azt mondja: adjatok kettős szuperfoszfátot, komplex trágyá-

kat és így tovább. Egyelőre nem tudjuk mindezeket az igényeket maradéktalanul kielégíteni. Ám mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy a mezőgazdaság a jövőben, s méghozzá nem a távoli jövőben, megkapja azt a műtrágyamennyiséget, amelyre szüksége van.

Van ezenkívül még egy cél, amelynek a Központi Bizottság óriási jelentőséget tulajdonít: ez a talajjavítás, méghozzá abban a tág értelemben, amelyben az SZKP Központi Bizottságának 1966. májusi plénuma foglalkozott vele. Az akkor elfogadott talajjavítási program, amely az ország egész területére érvényes, többek között a talaj öntözését, illetve szárítását, műszaki létesítmények építését írja elő.

Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a mezőgazdasági művelés alatt álló 223 millió hektár szántóterület tekintélyes része – Kazahsztán központi és északi része, a szibériai körzetek, Ukrajna, a Volga-vidék, Észak-Kaukázus déli területei és a Központi Feketeföld-övezet számos körzete – állandó csapadékhiányban szenved, és a szárazság néha olyan méreteket ölt, mint például ebben az évben is. Mindez kiterjedt talajjavítási munkálatokat tesz szükségessé.

A kitűzött programból már sok minden teljesült vagy éppen jó úton van afelé, hogy teljesüljön. Nagy tervek válnak valóra, olyanok, mint például a Volga-vidék, a sztavropoli terület öntözése, vagy Ukrajnában a kahovkai öntözőrendszer létrehozása. Nagy munkálatok folynak Belorussziában is: lecsapolnak és művelés alá vesznek mocsaras területeket.

A talajjavítási és vízgazdálkodási minisztériumnak jó szakemberei vannak. Több tervezőintézet, főiskola és technikum, s mintegy 20 gyár tartozik hozzá. Új öntözési technika van születőben.

Általában szeretnénk földünket minél előbb termékenyebbé tenni, növelni valamennyi haszonnövény hozamát, függetleníteni földművelésünket a kedvezőtlen időjárási viszonyoktól. Az idej aszály mintha egyenesen azt mondaná nekünk: látjátok, mi történhet, cselekedjetek tehát, míg nem késő, máskülönben még nehezebb helyzetbe kerülnétek. Következésképpen a talajjavítási munkálatokat az eddigieknél még kiterjedtebb körben kell végeznünk. Ezzel foglalkozó szervezeteinknek van már e téren némi tapasztalata, s megvan hozzá a lehetőségük, hogy még több munkát elvégezzenek.

Persze, ahogy az idő múlik, úgy a párt agrárpolitikája is bővülni és tökéletesedni fog. Annak meghatározása azonban, ami legfőbb tartalmát alkotja – a mezőgazdasági termelés gazdasági ösztönzése, gépesítése és kemizálása, a talaj javítása – helyesen történt. Az élet rá a bizonyíték. S nem térünk le erről az útról.

Most pedig néhány szó az idei mezőgazdasági évről. Nehéz volt. A helyzet már a múlt év őszén fenyegetőnek látszott. Helyenként a csapadékhiány miatt csak nagy kockázattal lehetett elvetni az őszi gabonaféléket. A tél sem lett jobb. Több őszieket termesztő körzetben havazás nélkül telt el, s meglehetősen zord volt.

Már januárban kiderült, hogy 12 millió hektár őszigabona-vetés tönkrement. Kárbavesztett a befektetett munka, a vetőmag, és megghiúsultak termésremények. Kivezető utat kellett keresni. Februárban az SZKP KB összehívta a köztársasági és területi pártszervezetek vezetőit. Őszintén elmondtuk, mi a helyzet, s előterjesztettük javaslatainkat a tennivalókról. Meg kell mondanom, hogy a pártszervezetek kivétel nélkül pártszerűen, az országos érdekeket szem előtt tartva fogadták a Központi Bizottság elképzeléseit, és nemcsak hogy újratették a 12 millió hektárt, hanem még túl is teljesítették a tervet, rendkívül rövid idő alatt és kiváló minőségben végeztek a tavaszi vetéssel.

Ekkor azonban újabb baj zúdult ránk. A rosztovi, a sztavropoli területen, a Kubány egy részén, az egész Volga-vidéken, a voronyezsi területen, a Központi Feketeföld-övezet más területeinek jelentős részén, sőt még a nem feketeföldű területek egy részén is rendkívüli aszály pusztított. A meteorológiai szolgálat tájékoztatása szerint majd száz éve nem volt ezeken a területeken ilyen szárazság. A Volga alsó és középső folyása mentén még kevesebb volt a csapadék, mint az 1921-es aszályos nyáron.

A párt Központi Bizottsága gondosan mérlegelte a helyzetet, s ismét a köztársasági és területi pártszervezetekhez, a kommunistákhoz, a falusi dolgozókhöz fordult, kérte őket, tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a lehetőségekhez képest a legtöbb termést takaríthassák be, akár gabonából, akár zöldségfélékből, akár burgonyából, gyümölcsből vagy gyapotból. Haladéktalanul a kárt szenvedett körzetek segítségére siettünk, csökkentettük tervkötelezettségeiket, a kujbisevi, volgográdi, szaratovi, rosztovi területnek pedig kölcsönt folyósítottunk, hogy a parasztnak munkájukért bért adhassanak.

Bár a helyzet továbbra sem könnyű, mégis úgy gondolom, ki fogjuk állni a próbát. Szibériában és Kazahsztánban jó a termés. Csupán a négy szibériai terület és Kazahsztán 1 milliárd 600 millió pud (1 pud = 16,38 kg – *A szerk.*) gabona magtárba szállítására vállalt kötelezettséget. Nem rossz az a terméskilátások az ország néhány más körzetében sem. Összesen még ebben a nehéz évben is legalább három és fél milliárd pud gabonát szándékszunk begyűjteni, vagyis annyit, amennyit a közelmúltban egy jó, termékeny esztendőben gyűjtöttünk be.

Mint már mondtam, az aszály sújtotta területeken csökkentenünk kellett a gabonafélék és más termények felvásárlásának tervét. Ez viszont azzal járt együtt, hogy a többi terület elé nagyobb feladatokat kellett állítanunk. A helyzet feszült. Éppezért mindenkinek – együttvéve és külön-külön – elsőrendű kötelessége, hogy pontosan teljesítse mindazokat a terveket, melyeket a párt Központi Bizottsága és a kormány ebben a nehéz évben a területeknek és köztársaságoknak megszabott.

Örvendetes dolog, hogy a köztársasági kommunista pártok központi bizottságai és a köztársasági kormányok, továbbá a területi pártbizottságok és végrehajtó bizottságok erőteljesen munkához láttak, és mindent megtesznek annak érdekében, hogy a hatáskörükbe tartozó területen a mostani bonyolult, nehéz körülmények között is a lehető leggondosabban végezzenek el minden munkát, hogy a legcsekélyebb szemvesztést is elkerüljék, és pontosan, lelkiismeretesen teljesítsék az állam iránti kötelezettségeket. Azon dolgoznak, hogy ott, ahol ezt a körülmények lehetővé teszik, többleteredménnyel járuljanak hozzá közös ügyünkhöz, és lehetőség szerint minden mezőgazdasági terményből – zöldségfélékből, gyümölcsből, burgonyából és persze mindenekelőtt szemes terményekből – minél többet nyújtsanak. Valamennyien egyet kívánunk – azt, hogy bármilyen nehézségek elé állít is bennünket az időjárás, az ország normális élete és a lakosság kielégítő élelmiszer-ellátása biztosítva legyen.

Mi sohasem tűztünk ki terven felüli gabonaértékesítési feladatokat, azokat a számadatokat vettük tekintetbe, amelyeket önök tártak elénk. Most is számítok arra, hogy a területi pártbizottságok titkárai vagy a területi végrehajtó bizottságok elnökei beszámolnak majd a meglevő lehetőségekről. Magam részéről viszont szeretném hangsúlyozni, hogy Kazahsztán óriási segítséget kapott ahhoz, hogy eredményesen megbirkózhassék a termés betakarításával.

Emlékezzenek csak vissza 1955-re, amikor több millió hektár szűzföldet törtünk fel. Sokan nem felejtették még el, mekkora nehézségeket kellett akkor leküzdenünk, mekkora erőket kellett bevetnünk. Most viszont megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy a köztársaság mezőgazdasága évről évre magasabb szintre jut, és egyre többet ad hozzá az ország gazdasági eredményeihez, aminek nagyon, de nagyon örülök.

Ha Kazahsztán egy átlagos évben rekordmennyiségű szemes terményt adna, az is módfelett dicséretes tett volna. Ha viszont ebben az esztendőben, amikor az ország rendkívüli nehézségekkel küzd, egymilliárd pud szemes terményt ad az államnak, nos annak nemcsak gazdasági, hanem nagy politikai jelentősége is lenne.

Annak érdekében is mindent megteszünk, hogy javítsuk a dolgozók hús- és tejellátását. Amint tudják, feladatul tűztük ki, hogy az egy főre jutó húsfogyasztás a kilencedik öt éves terv végére elérje az 59 kilogrammot. Az aszály okozta nehézségek ellenére teljesítenünk kell az állattenyésztési termékek felvásárlási tervét. Remélem, hogy a pártszervezet, amely amúgy is sokat tesz a hús, a tej, a tojás, az olaj, a vaj és más élelmiszerek termelésének fokozása érdekében, megtalálja annak a lehetőségét, hogy ezen a területen is túlteljesítsék kötelezettségeiket.

Kazahsztán fokozott kötelezettségvállalása arról tanúskodik, hogy pártszervezetük politikailag rendkívül érett, szervezett erő, és szilárdan az SZKP KB köré tömörül.

Kazahsztán mezőgazdasága előtt nagy jövő áll. Ha a köztársaság óriási lehetőségeit amúgy igazában kihasználjuk, ha a mezőgazdaság gépesített-ségét magasabb szintre hozzuk, és tökéletesebbé tesszük a talajjavítást, akkor Kazahsztán távlatilag összehasonlíthatatlanul nagyobb mértékben fog hozzájárulni az egész ország gazdasági fejlődéséhez, mint eddig.

Azért tértem ki valamivel részletesebben a mezőgazdaság feladataira, mivel az országban uralkodó helyzet megköveteli, hogy minden kommunista maradéktalanul tudatában legyen, milyen nagy jelentőségük is van ezeknek a feladatoknak a jelenre és a jövőre nézve is.

Ezen a fórumon nem csupán a magam személyes megelégedettségét, hanem az SZKP Központi Bizottságának elismerését is kifejezésre kell juttatnom azért a tekintélyes munkáért, amelyet pártszervezetük tagjai és vezetői végeztek mind az ipar, mind a mezőgazdaság fejlesztése érdekében. Pártszervezetük, mint nagy lenini pártunk egyik harci osztaga, magabiztosan halad előre.

Külön is szeretnék megemlékezni azokról az elvtársakról, akik a párt-határozatok közvetlen végrehajtásában vesznek részt, és különösen szoros szálakkal kötődnek a falu kétkezi munkát végző kommunistáihoz. Mindenekelőtt a kerületi pártbizottságok titkárait és a kerületi végrehajtó bizottságok elnökeire gondolok. Fáradtságot nem ismerve dolgoznak, egy hetüket, egy munkanapjukat sem tudják elképzelni anélkül, hogy ki ne menjenek egy szovhozba vagy kolhozba, hogy ne legyenek kint a szérűn, a gazdaságban, hogy ne beszélgessenek el az emberekkel bizalmas közelségben. Ilyen jó hagyomány alakult ki nálunk.

Engedjék meg, hogy mostani öt éves tervünk második évének befejezéséhez sok sikert kívánjak önöknek!

FELJEGYZÉS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

„ÖSSZ-SZÖVETSÉGI SZOCIALISTA MUNKAVERSENY SZERVEZÉSE
AZ IPARVÁLLALATOK, AZ ÉPÍTŐIPAR
ÉS A KÖZLEKEDÉS MUNKÁSKOLLEKTÍVÁI RÉSZÉRE
AZ 1973. ÉVI NÉPGAZDASÁGI TERV
EREDMÉNYES TELJESÍTÉSE ÉS TÚLTELJESÍTÉSE ÉRDEKÉBEN” / RÉSZLETEK

[1972. november 9.]

Még az ünnep előestéjén, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 55. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi ülést megelőzően, annak a véleménynek adtam hangot a Politikai Bizottság tagjai és póttagjai, illetőleg a Központi Bizottság titkárai előtt, hogy élve azzal a lehetőséggel, amely a Szovjetunió megalakulásának 50. évfordulójára való előkészület során támadt országos lelkesedésből fakad, célszerű és indokolt lenne, ha az állattenyésztők össz-szövetségi munkaversenyének szervezésével párhuzamosan az iparvállalatoknál, az építőiparban és a közlekedésben dolgozó munkáskollektívák részére is szerveznénk össz-szövetségi szocialista munkaversenyt az 1973. évi népgazdasági terv eredményes teljesítése és túlteljesítése érdekében.

Mindent meg kell tennünk azért, hogy tartalékainkat a lehető legjobban kihasználhassuk, a tervet túlteljesíthessük, és ne térjünk el azoktól az alapvető feladatoktól, amelyeket annak idején a XXIV. kongresszus jóváhagyott.

A párt a kitűzött feladatok eredményes megoldása érdekében mindig élt a szocialista munkaverseny, az alkotó jellegű népi kezdeményező-készség e fontos ösztönzője, adta lehetőségekkel. Így volt ez az első ötéves tervek idején és a későbbi esztendőkből is. 1971-ben például az iparvállalatok, miután eleget tettek kötelezettségeiknek, még mintegy 8 milliárd rubel értékű terméket gyártottak és értékesítettek terven felül.

Ezúttal is felhívással kellene fordulnunk az ország munkásosztályához, hogy az SZKP XXIV. kongresszusán hozott határozatok eredményes valóra váltása érdekében sokszorozza meg erőfeszítéseit.

Szerfölkött fontos, hogy a munkaverseny fő irányait most meghatározzuk, és a versenyt nyomban a következő ülésszak, azaz a terv jóvá-

hagyása után kibontakoztassuk. Elképzelésem szerint mindenekelőtt arra kellene mozgósítanunk az iparvállalatok közösségeit, hogy növeljék az egységnyi gépi berendezésről lekerülő termékek és a megtakarított anyagból készített gyártmányok mennyiségét, fokozzák a munka termelékenységet, csökkentsék az önköltséget és minél szélesebb körben alkalmazzák az új technikát. Az építőiparban mindennél fontosabb, hogy időben biztosítsák az új ipari kapacitások üzembe helyezését, rövidítsék meg az építési határidőket és csökkentsék az építés költségvetési értékét. A közlekedésben meg kell gyorsítani a teherforgalmat, le kell szorítani a szállítási költségeket stb.

A gazdasági munka minden területén össznépi harcot kell indítani azért, hogy fokozódjék a takarékosság, és hogy maximálisan használják ki a lehetőségeket a közszükségleti cikkek termelésének bővítése, választékuk gyarapítása és minőségük javítása érdekében.

A pártszervezetek kötelessége, hogy az össz-szövetségi munkaverseny élére álljanak, és minden kommunisztát, munkást, értelmiségit a kijelölt feladatok eredményes és határidő előtti teljesítésére mozgósítsanak, ami lehetővé tenné hogy teljesítsük a dolgozók életszínvonalának emelésére kidolgozott programot.

Az 1973. évi terv eredményes túlteljesítése érdekében indítandó mozgalmat alighanem alulról, a vállalatokból, a kerületekből és a területekből kiindulva kellene megszervezni, és csak ezután kellene a versenyt mind a rokonvállalatok, mind az ágazatok, a területek és a köztársaságok között kibontakoztatni.

A munkaverseny győzteseinek jutalmazása érdekében jó előre meg lehetne határozni az erkölcsi és anyagi ösztönzőket...

A HANGSÚLYT A GAZDASAGI HATÉKONYSÁG FOKOZÁSÁRA KELL HELYEZNI

BESZÉD AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1972. december 18.]

Nyikolaj Bajbakov és Vaszilij Garbuzov elvtársak jelentésükben beszámoltak az 1973. évi népgazdaságfejlesztési tervjavaslatról és az ország 1973. évi állami költségvetésének tervezetéről.

Ezzel összefüggésben mindenekelőtt a ma megvitatásra kerülő kérdés fontosságát szeretném hangsúlyozni. Ugyanis nem csupán egy soron következő éves népgazdasági tervről van szó, hanem az egész ötéves tervidőszak sorsát sok tekintetben eldöntő harmadik év tervéről, amit éppen ezért az SZKP Központi Bizottságának Politikai Bizottsága szélesebb alapokról kiindulva vesz szemügyre, és az egész ötéves tervvel, e terv teljesítésének kilátásaival összefüggésben vizsgál. Azt hiszem, hasonlóképpen vélekedik erről a kérdésről a párt Központi Bizottságának plénuma is.

Mit mondhatunk tehát az ötéves terv első két évének eredményeiről, és milyen következtetéseket vonhatunk le belőlük?

Mindenekelőtt túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy ami gazdaságunk fejlesztését egészében illeti, ebben a párt XXIV. kongresszusa után jelentős eredményeket sikerült elérnünk. Az ország gazdasági potenciálja jelentősen megnőtt. Nem fogok itt most számokat idézni, az itt már egyszer megtörtént. S e számok kétségtávol az ország megnövekedett erejéről és hatalmas lehetőségeiről tanúskodnak.

Második következtetésünk az, hogy nagy eredményeket értünk el annak a széles körű programnak a teljesítésében, amelyet a kongresszusi határozatok a népjólét növelésére írtak elő. Ezzel összefüggésben megemlítem a két legfontosabb mutatót: az ötéves terv első két évében 34 millió embernek növekedett a pénzjövedelme, s mintegy 23 millió embernek javultak a lakáskörülményei.

Végül a harmadik következtetés: tökéletesen helyes a pártnak a mező-

gazdaság lehető leggyorsabb ütemű fejlesztését és anyagi-műszaki bázisának, valamint a kolhozok és a szovhozok gazdaságának megerősítését célzó politikája. Ha az idei évben, amely időjárási szempontból meglehetősen nehéz volt, nem tartottuk volna magunkat mindvégig következetesen ehhez a politikához, akkor nem tudtunk volna megbirkózni a nehézségekkel.

Egyszerűen, minden okunk megvan arra, hogy kijelentsük: az a hatalmas munka, melyet munkásosztályunk, parasztságunk és értelmiségünk, a pártszervezetek, a szovjet- és a gazdasági szervek az SZKP XXIV. kongresszusa után végeztek, kedvező eredményeket hoz. Azért fontos ezt hangsúlyoznunk, mert nem szabad alábecsülnünk azt, amit a párt és a nép elvégzett. Ugyanakkor az sem engedhető meg, hogy túlbecsüljük mindazt, amit tettünk, látnunk kell a megoldatlan feladatokat is. Márpedig ilyenek vannak, s elmélyült elemzést igényelnek.

A Központi Bizottság tagjai tudják, hogy azok a tervszámok, amelyek a Szovjetunió Állami Tervbizottsága révén az ország 1973. évi népgazdaságfejlesztési tervének javaslatába bekerültek, több mutatót tekintve eltérnek valamelyest azoktól a feladatoktól, amelyeket a kilencedik ötéves terv hagyott jóvá erre az évre... Hogyan reagáljunk erre a tényre? Kétségtelen, hogy mint mondani szokás, nem ülhetünk ölbe tett kézzel, nem törődhetünk bele abba, hogy a kilencedik ötéves tervet több mutatót tekintve esetleg nem fogjuk teljesíteni. Annál kevésbé törődhetünk ebbe bele, mivel az ország gazdasági fejlődésében minden amellet szól, hogy a XXIV. kongresszuson kitűzött fő feladatok teljesítésére megvan minden tényleges lehetőségünk. Ennek kiaknázásához azonban elengedhetetlen, hogy gyökeres fordulatot hajtsunk végre gazdasági munkánkban, lényegesen megjavítsuk a népgazdasági tervezést, valamint a gazdasági irányítás stílusát és módszereit. Most minden erőnket, leleményességünket és energiánkat e cél szolgálatába kell állítanunk.

Mire vezethetők vissza azok a nehézségek, amelyekkel 1973 küszöbén szembe kell néznünk?

Sokan úgy próbálnak válaszolni erre a kérdésre, hogy az idei mezőgazdasági évet megnehezítő időjárási viszonyokra hivatkoznak. Kétségtelen, hogy ezeket a nehézségeket nem szabad lekicsinyelnünk – létező nehézségek voltak. Ámde, bár hatalmas erőfeszítések árán, nagyjából úrrá tudtunk lenni rajtuk. Ezúton is szeretném jelenteni az SZKP Központi Bizottsága plénumának, hogy a bruttó gabonatermés előzetes számítások szerint 168 millió tonna lesz, vagyis valamivel több, mint a nyolcadik ötéves

terv évi átlagtermése. Ami a felvásárlások összmenyiségét illeti, ez 60 millió tonna lesz, vagyis megközelíti az 1971. évit. Jelentős mértékben könnyít a helyzeten az is, hogy gyapotból, rizsből és több más mezőgazdasági terményből is bőséges volt a betakarítás.

Ezzel kapcsolatban, úgy érzem, helyénvaló, ha a párt Központi Bizottsága, Politikai Bizottsága és kormányunk nevében ismételten elismerésemet fejezem ki a mezőgazdaságban, és különösen a Szibéria, Kazahsztán és a gyapottermelő köztársaságok mezőgazdaságában dolgozóknak, akik valódi hősiességről tettek tanúbizonyságot a munkában, teljesítették szocialista kötelezettségvállalásaikat, és megtartották a párt Központi Bizottságának adott szavukat.

A szeszélyes időjárás viszonyokról szólva szeretném közbevetőleg megjegyezni, hogy hatásuk a különböző gazdaságokra eltérő volt. Ott, ahol rosszul gazdálkodnak, a kedvezőtlen időjárás különösen erősen érezteti hatását. Ott viszont, ahol a munkát jól szervezték meg, ahol az agrotechnikai színvonal magas, ahol idejében kijavították a kombájnokat meg a többi mezőgazdasági gépet és megfelelően használták fel őket, ahol kellő időben be tudták takarítani a termést, ott a rossz időjárás ellenére is jobb az eredmények. Nemrégiben olvastam a *Pravdá*-ban az Ukrajna Kommunista Pártja kirovográdi területi bizottságának plénumáról készült beszámolót. Felfigyeltem arra, hogy az egyik felszólaló arról számolt be, hogy nagy területről hektáronként 100 mázsa kukoricát és 34 mázsa búzát takarítottak be, holott ez a vidék ugyancsak szenvedett az aszálytól. Ez viszont azt jelenti, hogy az időjárás viszonyoktól függetlenül bírálunk kell mindazokat, akik megszegik az agrotechnikai előírásokat és figyelmen kívül hagyják agrártudományunk javaslatait.

Ami az ország gazdaságát a maga teljességében illeti, nos, az idei mezőgazdasági év kedvezőtlen időjárása nyilvánvalóan és elkerülhetetlenül hat majd 1973-ban többek között az élelmiszeripar munkájára és a költségvetésre. A nehézségek fő forrása azonban mégsem ez. Az itt jelenlévő elvtársak jól ismerik azokat a főbb nehézségeket, amelyekkel a jövő évi terv készítésekor szembekerültünk – lemaradtunk egyes létesítmények üzembe helyezésével, fém- és fűtőanyaghiány mutatkozik, munkaerőgondjaink vannak és így tovább. Ugyan mi köze mindehhez a múlt évi aszálynak? Nos, legfeljebb annyi, hogy egyes elvtársak előszeretettel használják fel az aszályt munkájuk hiányosságainak takargatására, olyan hiányosságok leplezésére, amelyek – legyen bármilyen is az időjárás – a jövőben is bőséggel előfordulnak, hacsak tudatosan és határozottan nem vetünk véget nekik.

Olykor a meglevő nehézségek láttán másra is hivatkoznak – arra tudniillik, hogy a kilencedik ötéves terv már elfogadásakor is meglehetősen feszített volt. Ez kétségtől úgy van. A kilencedik ötéves terv, noha reális terv, mégsem nevezhető könnyűnek, valóban feszített. Még hozzá azért, mert úgy döntöttünk, hogy a gazdasági növekedés eddigi lendületes ütemének megtartása mellett minden eddiginél nagyobb összegeket fordítunk a nép életszínvonalának emelésére és a mezőgazdaság fejlesztésére.

Az a kérdés, van-e más járható út? Nincs, már csak azért sincs, mert pártunk a dolgozó tömegek érdekeit mindenek felett állónak tekinti. A mai viszonyok között a pártnak minden lehetőt meg kell tennie azért, hogy programunk, amely a nép életkörülményeinek javítását célozza, sikeresen valóra váljék, és a nép szociális-kommunális szükségletei kielégítést nyerjenek. Olyan program ez, melynek teljesítését nem háríthatjuk át a jövőre.

Ami a nagy mezőgazdasági beruházásokat illeti, az ideai tapasztalatok fényében aligha van szükség újabb megindokolásukra. Az előttem felszólaló elvtársak már beszéltek erről. Elegendő talán, ha csak tudósaink számításait idézem, miszerint a jelenlegi vetésterületről olyan időjárási viszonyok között, mint az ideai, az 1945-ös agrotechnikai színvonal alapján nem 168 millió, hanem csupán körülbelül 60 millió tonna, az 1955-ös agrotechnikai színvonal alapján pedig mintegy 90 millió tonna gabonát takarítottunk volna be. Aligha akad, aki ne tudná, mit jelentett volna ez az országra nézve.

Úgyhogy, ami a népgazdaságfejlesztés általános irányát illeti, úgy vélem – s gondolom, egyetértnek ebben velem –, hogy a helyes utat, az egyedül helyes utat választottuk. Ez az oka tehát annak, hogy a feszített terv mellett voltunk. S ezért fogunk mindent megtenni teljesítése érdekében.

Tüzetesebben elemezve a helyzetet még valami mást is bátran kijelenthetünk: amikor a párt új, bonyolultabb feladatokat tűz maga elé, akkor a népgazdaság lehetőségeinek reális értékeléséből indul ki. Határozottan kijelenthetjük hát, hogy az ilyen feladatok ma már nem haladják meg erőnket.

De ítéljék meg önök. Az öntöttvas- és acélgyártásban, a cementtermelésben és még sok más termékfajta előállításában túlszárnyaltuk a világ leggazdagabb és legerősebb tőkésországát, az Amerikai Egyesült Államokat. A kőolaj- és földgázkitermelés, a műtrágyagyártás és a gépgyártás volumenét tekintve ugyancsak a világ élvonalába törtünk. Hatalmas tudományos-műszaki potenciált teremtettünk, és sok millió kiváló szakembert és kitűnően képzett munkást neveltünk.

Napjainkban éppen az a legfontosabb feladatunk, hogy megtanuljuk, miképpen lehet ezt a hatalmas gazdasági erőt jobban és hatékonyabban kamatoztatni. Gazdasági téren ez tekinthető a leglényegesebbnek a XXIV. pártkongresszus határozataiban. Ha jól meggondoljuk, a legfontosabb kongresszusi irányelv éppen az, hogy a hangsúlyt a gazdasági hatékonyság fokozására kell helyeznünk.

Ami pedig mindazoknak a nehézségeknek a valódi okait illeti, amelyekkel a kilencedik ötéves tervidőszak első két évében az éves tervek teljesítése folyamán szembekerültünk, a legfontosabb ok éppen azokban a hibákban rejlik, amelyeket a gazdasági és a szovjetszervek, valamint olykor a pártszervezetek is elkövettek a társadalmi termelés hatékonyságának fokozásáról a párt XXIV. kongresszusán hozott határozatok teljesítése során...

Az elmúlt két év számos jelzéssel szolgál ezzel kapcsolatban. Pontosan a gazdasági hatékonysággal összefüggő feladatok azok, amelyeket a tervezettnél lassabban teljesítünk. Az iparban kisebb lett az alaphatékonyság-növekedés és az önköltségcsökkentés üteme. A tudományos és műszaki eredmények ipari alkalmazására vonatkozó tervfeladatok teljesítése is sok kívánnivalót hagy maga után.

Számos nagy, konkrét gazdasági problémánk elemzése azt tanúsítja, hogy még nem mindig gazdálkodunk elég hatékonyan.

Itt vannak például a beruházások. Olyan kérdés ez, amelyet valamennyi felszólaló elvtárs érintett. Mindenki tisztában van vele, hogy ha nem teljesítjük időben az ipari objektumok üzembe helyezési tervét, ez kedvezőtlenül hat a népgazdaság fejlődésére, fékezi a gazdasági haladást. Számítalanszor szó esett már erről. Mégis, a helyzet egyelőre csak lassan javul...

Mindannyiunk előtt világos, hogy önmagában a beruházási volumen – bár szükséges – nem kizárólagos feltétele a gazdasági növekedésnek. Fontos még az is, hogy a befektetett összegek a korábbinál gyorsabban, a maximális hozadékkal térüljenek meg. A beruházások üteme és a termelő objektumok építésére és felszerelésére fordított idő tehát az egyik legfontosabb, a termelés és a nemzeti jövedelem növekedési ütemét is meghatározó általános gazdasági mutató...

A beruházási terv túlfeszítésének megelőzését célozza többek között az a javaslat is, amelynek értelmében az építők erejét, az anyagi és pénzügyi eszközöket az 1972-ben üzembe nem helyezett, illetve 1973-ban üzembe állítandó létesítmények lehető leggyorsabb befejezésére kell összpontosítani. Ezen belül is megkülönböztetett helyre kell állítani a kohászati, az energetikai, a gépgyártási, a vegyipari, a kőolaj- és gázipari, a

könnyű- és az élelmiszeripari létesítményeket. A fennmaradó eszközöket és anyagi erőforrásokat a javaslattevők szerint azok között a legfontosabb építkezések között kell szétosztani, amelyekben 1974-ben, illetve 1975-ben akarjuk megkezdeni a termelést. Ami a kevésbé fontos létesítményeket illeti, ezeket különbözőképpen kell elbírálni. Amelyeket helyi erőforrásokból is fel lehet építeni, azokat be kell fejezni, a többi felépítését azonban nyilvánvalóan átmenetileg el kell halasztani.

Hangsúlyozni szeretném, hogy ezeknek az intézkedéseknek a megtételére egyáltalán nem azért szánjuk rá magunkat, mert elhatároztuk, hogy a mai helyzet könnyítése érdekében megnyirbáljuk a holnapi fejlődés lehetőségeit. Ellenkezőleg, ezeknek az intézkedéseknek éppen az a céljuk, hogy mind a jelenlegi, mind a majdani fejlődés meggyorsuljon, és a beruházások nagysága végre szigorú összhangba kerüljön a meglevő anyagi, munkaerő- és pénzügyi forrásokkal. Ami a mostani gyakorlatot illeti, vagyis hogy igen sok objektumot építünk egyszerre, ez csupán a látszatát teremti meg a jövőről való gondoskodásnak.

Az elmondottak természetesen nem merítik ki teljesen a beruházások kérdéskörét. Nagyon sok olyan jelenség van még itt, amelyet elmélyülten tanulmányoznunk kell. Itt vannak példának okáért a növekvő nem központi beruházások. Régebben, amikor az összberuházásoknak csupán 2–3 százalékát tették ki, nem volt nagy jelentőségük. Ma viszont, amikor az összberuházásokon belül részarányuk elérte a 20 százalékot, már sokmilliárdos összegről van szó, ez pedig több dolgot tesz szükségessé: szigorúbban kell ellenőrizni e hatalmas összegek felhasználását, ügyelni kell, hogy nagyságuk összhangban legyen a meglevő anyagi és munkaerőforrásokkal, végül pedig nem szabad megengednünk, hogy a nem központi beruházási terveket a központiak terhére teljesítsék túl...

Küzdenünk kell tehát azért, hogy az 1973-as esztendő döntő fordulatot hozzon beruházási téren. E fordulat megtételére teljes mértékben képesek vagyunk. Vagy lehetséges, hogy ne tudnánk gyorsan és jól dolgozni, ha egyszer valóban nekigyürkőzünk?

Ezzel kapcsolatban seregestül idézhetnénk példákat, de most csak egyre hivatkozom: a Togliattiban üzemelő óriási autógyár példájára. A gyár építése 1967 májusában indult meg, és 1970 áprilisában – tehát alig három év múlva – már le is gördültek az első személygépkocsik a futószalagról, a napokban pedig sor került az utolsó, harmadik szakasz átadásáról szóló jegyzőkönyv aláírására is: ezzel lehetőség nyílik arra, hogy az éves termelést 660 000 darabra növeljék. Megjegyzendő, hogy az eltelt idő alatt a gyárból már több mint félmillió autó került ki. Ám ami a legfőbb:

mindazok a kiadások, amelyeket az állam a gyár és a város felépítésére fordított, már 1973-ra teljesen megtérülnek.

Szeretnék idézni egy levélből, amelyet egy neves olasz gépkocsigyártó szakember írt Togliattiban tett látogatása után. „Bámulatra méltó munkát végeztek – írja. – Ez csoda, valódi, hatalmas csoda. Egyszerűen nem talállok méltó szavakat annak a mélységes elragadtatásnak kifejezésére, amelyet azok az emberek, vezetők és szakmunkások keltettek bennem, akik ezt a csodát véghezvitték. Ilyesmit nem lehet pusztán tudomány, technika és számítások segítségével megcsinálni; ehhez mindenekelőtt szív, lélek kell. Olyan csoda ez, amelyre csak az önök országa és népe lehetett képes.”...

Ha másutt is így építenénk, akkor gazdaságunk sokkal gyorsabban fejlődne. Munkásosztályunkban, népünkben megvan az a képesség, hogy az egész világ csodálatát kivívó, nagyszerű tetteket vigyen véghez. Ehhez csak jól meg kell szervezni a munkát, összpontosítani kell az erőket, a megfelelő gépeket és a szükséges anyagokat kell megadni, más szóval, megfelelően kell dolgozni...

Senki sem állítja azt, hogy a gazdaság hatékonyságát könnyű fokozni. Nem, ez meglehetősen bonyolult dolog, amihez nagy energiákra, szervezetségre, alkotó szemléletre és bátorságra van szükség. Ugyanakkor bizonyos mértékig pszichológiailag is át kell hangolódni hozzá, tudni kell teljesen új módon megközelíteni egy sereg kérdést. Ebben a tekintetben nagy követelményeket támasztottunk gazdasági szakembereink iránt, s ez erős próbának vetette alá őket.

Az ötéves terv első két évének mérlegét megvonva be kell vallanunk, hogy nem minden elvtárs állta ki megfelelően ezt a próbát. Az a benyomásunk, mintha némelyik gazdasági szakember tehetetlen lenne, hagyná magát sodortatni az árral, mintha nem nagyon sietne az átállással, röviden, hogy nem nőtt fel az új feladathoz.

Ezzel kapcsolatban szólnom kell arról, hogyan is állunk a népjólét fokozásának, az ötéves terv fő feladatának teljesítésével. A megoldás anyagi bázisát, a lakosság reáljövedelme növelésének alapját a II. osztály ágazatainak fokozott ütemű fejlesztése szolgáltatja. Ez egész gazdasági életünk normális fejlesztésének is elengedhetetlen feltétele lett. A II. osztály ágazatai ugyanis nem csupán a lakosságot látják el különféle árukkal, hanem egyben sok pénz is halmozódik fel általuk, biztosítják költségvetésünk stabilitását, a rubel vásárlóerejét ... Így áll hát a kérdés, elvtársak, ha sok szempont alapján, politikus módon, az egész állam érdekeit figyelembe véve vizsgáljuk.

Mi mindig abból indultunk ki, hogy az I. osztály ágazatainak kellő fejlesztése nélkül a II. osztályéi sem fejlődhetnek eredményesen. Ma is ez a véleményünk, s ezért fordít a párt megkülönböztetett figyelmet a nehézipar helyzetére. A mostani viszonyok között azonban valami mást is látnunk kell: azt, hogy ha a II. osztály nem lesz erős, ha nem fog megfelelő módon fejlődni, akkor valamennyi gazdasági ágazatban – az I. osztály ágazataiban is – növekvő nehézségekkel kell szembenéznünk. A párt XXIV. kongresszusa ezért hangsúlyozta, hogy gyökeresen meg kell változtatnunk a közszükségleti cikkek termelésével kapcsolatos egykori fel fogásunkat, fokoznunk kell a II. osztály ágazatainak növekedési ütemét, és magasabb színvonalra kell emelnünk gyártmányai minőségét...

Ez volt hát az a néhány meggondolás, amelyet a XXIV. pártkongresszus óta eltelt időszak népgazdaságfejlesztési eredményeivel kapcsolatban szükségesnek láttam elmondani. Nagyra értékeljük mindazon eredményeket, amelyeket a párt és a nép ebben a két esztendőben elért, ám úgy vélem, helyénvaló az is, hogy a meglevő hiányosságokat elvi megközelítéssel és őszintén bíráljuk.

A leglényegesebb kérdés most az, hogy milyen intézkedéseket tegyünk a nehézségek leküzdése érdekében. Úgy tűnik, ezeknek az intézkedéseknek két síkra kell kiterjedniük: egyrészt az 1973. évi tervet közvetlenül érintő időszerű feladatokra, másrészt a XXIV. pártkongresszus főbb gazdasági határozatainak teljesítését célzó alapvetőbb és hosszabb távú feladatokra.

Ami az 1973. évi tervet illeti, ennek főbb mutatóit Bajbakov és Garbuzov elvtárs már jellemezte beszámolójában. Az ország 1973. évi népgazdaságfejlesztési tervének és állami költségvetésének tervezetét, miként azt itt a plénumon már több felszólaló is javasolta, figyelembe véve az elhangzott észrevételeket, a lényegét illetően nyilvánvalóan jóvá lehet hagyni és megtárgyalás végett a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülése elé lehet terjeszteni.

Csakhogy, amint arról már korábban szó esett, az 1973. évi terv teljesítése önmagában több területen még nem biztosítja, hogy az ötéves terv erre az esztendőre jutó feladatait ugyancsak teljesítsük. Ha azt akarjuk, hogy a kilencedik ötéves tervet sikeresen befejezzük – márpedig nem kétséges, hogy valamennyien ezt akarjuk, s egész munkánkat ennek szolgálatába állítjuk –, akkor az 1973. évi tervet megvalósítása folyamán az egész kilencedik ötéves terv feladataival összhangban módosítanunk kell.

Az éves terveket, miként azt önök is jól tudják, az egyes minisztériumok és vállalatok végrehajtás közben eddig is „módosították”. Csakhogy rend-

szerint úgy, hogy csökkentették. El kell utasítanunk ezt a gyakorlatot, amely lehetőséget teremt a minisztériumok és a főhatóságok, a köztársaságok és a területek vezetői számára, hogy elhárítsák magukról a felelősséget a munkában tapasztalható hiányosságokért. Az 1973. évi terv módosítására irányuló próbálkozásokat csak ellentétes irányban fogjuk támogatni – akkor, ha a módosítás a feladatok számának növelésével és a termelés minőségi mutatóinak javulásával jár. Az SZKP KB Politikai Bizottsága a jövő év legfőbb feladatát a terv jelentős túlteljesítésében látja. Ebben, azt hiszem, mindnyájan egy véleményen vagyunk.

Arra van szükség, hogy a lehető legrövidebb időn belül ne csak a Szovjetunió Állami Tervbizottsága, hanem valamennyi minisztérium, főhatóság, köztársaság, terület, minden egyesülés és vállalat határozza meg, mit képes terven felül tenni. Ugyanakkor nem szabad, hogy a dolog megrekedjen az egyes, elszigetelt önkéntes kötelezettségvállalások szintjén. A többivel összhangban álló terveknek kell kialakulniuk, amelyeknek a teljesítése kötelező érvényű, végrehajtásához megvannak a kellő erőforrások, s a népgazdaságnak szükséges termékek formájában kellő eredménnyel járnak.

Nagyon fontos, hogy e munka folyamán feltárjuk és kiaknázzuk azokat a lehetőségeket, amelyek révén lényegesen növelhető a közszükségleti cikkek termelése. Amikor az 1973. évi tervjavaslatot vizsgáltuk, kénytelenek voltunk egyetérteni a Szovjetunió Állami Tervbizottságának indítványával, hogy az aszály következtében előállott mezőgazdasági nyersanyaghiány miatt csökkentsük a II. osztály fejlesztési ütemét. Ám valamennyi állami és szovjetszervnek, valamint pártszervezetnek kötelessége, hogy a tervfeladatok túlteljesítése érdekében munkálkodjék. Erre szükség van a következő év érdekében. Ez, elvtársak, lényeges az egész ötéves terv szempontjából is...

Hogyan érhetjük el, hogy 1973-ban és az azt követő években a teljesítmény nagyobb legyen? Elsősorban természetesen úgy, hogy felhasználjuk meglevő tartalékainkat, ügyesebben gazdálkodunk, szigorúan követjük a takarékosági rendszabályokat és megszilárdítjuk a fegyelmet. Más útunk-módunk erre nincs.

Egész szervező és eszmei-nevelő munkánkat ennek a feladatnak kell alárendelnünk. Ugyancsak ennek kell a kibontakozó nagy szocialista munkaverseny-mozgalom tengelyévé válnia. Ebben a tekintetben, véleményem szerint, jelentékeny szerepet játszhat az az új felhívás, amelyet a párt Központi Bizottsága, kormányunk és a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa intézett valamennyi dolgozóhoz, a szovjet néphez. Helyesen mondták

itt az elvtársak – s ez örömmel tölt el bennünket –, hogy a határozatok, amelyekben az SZKP Központi Bizottsága, a Szovjetunió Minisztertanácsa, a Szovjetunió Szakszervezeteinek Központi Tanácsa és a Komszomol Központi Bizottsága össz-szövetségi munkaverseny kibontakoztatására szólította fel a mezőgazdaság dolgozóit, valamint az SZKP Központi Bizottsága által is támogatott helyi kezdeményezések, amelyek ugyancsak munkaversenyek szervezését sürgetik, a legszélesebb visszhangra találtak az egész országban.

Az elmondottak meghatározzák a pártszervezetek feladatait is. Tőlük sokban függ az, hogy akár a központban, akár az ország többi részén mennyire lesz eredményes a munka. Most minden pártvezető, minden pártszervezet lehetőséget kap arra, hogy ne csak szavakban, hanem tettekben is megmutassa, mennyire érett és mennyire képes a párthatározatok végrehajtására.

Amikor ezt mondom, akkor nemcsak a köztársaságok és a területek vezető pártszerveire gondolok. Mozgásba kell hozni azt a hatalmas erőt is, amelyet az üzemek és a gyárak, a kolhozok és a szovhozok pártalapszervezetei képviselnek, hiszen éppen általuk kell mozgásba lendíteni majd a kommunisták egész tömegét, országunk valamennyi párton kívüli dolgozóját. Nekik kell majd, a szakszervezeteket és a Komszomolt is bevonva a munkába, a párthatározatok megvalósítása érdekében harcra lelkesíteni az egész népet.

Csak hogy itt nem lesz elég, ha, mondjuk az ünnepnap előtti szabadnapon még egy napot rádolgozunk vagy szombati önkéntes munkafelajánlást teszünk. Helytelen lenne, ha csupán erre redukálnánk a dolgot. Még Lenintől ered pártunknak az a hagyománya, hogy a felelősségteljes és bonyolult pillanatokban kikérjük a nép, a munkásosztály véleményét. Nyilvánvalóan most is így kell tennünk. A siker érdekében világossá kell tennünk az emberek előtt feladatainkat, velük együtt kell megkeresnünk és mozgásba hoznunk a tartalékokat.

Feladatunk tehát most az, hogy tovább dolgozzunk a terven, akkor is, amikor azt a Legfelsőbb Tanács már jóváhagyta, éppen annak érdekében, hogy – az elmondottakat figyelembe véve – lehetőséget találjunk további csiszolására, és, ami a fő, feltétlenül túlteljesítsük a tervfeladatokat. Valamennyi gazdasági és pártvezetőben mélyen tudatosodnia kell annak, hogy milyen nagy felelősséget ró ez rájuk. Pártunk Központi Bizottsága a munka konkrét eredményei alapján fogja megítélni az ő teljesítményüket is.

Ez hát a helyzet az 1973. évi tervvel.

Most pedig igen röviden azokról a fontosabb intézkedésekről szeretnék beszélni, amelyeket a gazdasági hatékonyság fokozásával összefüggő feladatok megoldása érdekében teszünk.

Mindenki tisztában van vele, hogy bármennyit beszéljünk is a fejlesztés intenzív tényezőire való áttérés fontosságáról, ez az áttérés mindaddig nem válik valósággá, amíg el nem érjük, hogy az élet kívánalmainak megfelelően megváltozzék a népgazdaság irányítása. Az új viszonyokat figyelembe véve, olyan intézkedési rendszer kialakítására és komplex kivitelezésére van szükség, amelynek segítségével tökéletesebbé tehetjük tervezésünket és irányításunkat, illetve javíthatunk gazdálkodási módszereinken.

A tervezés, elvtársak, mindig fő hajtóereje volt a szocialista gazdaságirányításnak, és az marad a jövőben is. Ám éppen ezért a Szovjetunió Állami Tervbizottságának olyan színvonalra kell emelnie munkáját, amelyet az ország népgazdaságának jelenlegi fejlődési szakasza és méretei megkövetelnek. Vagyis el kell sajátítania a nagy ágazatközi problémák megoldásának művészetét, és képessé kell tennie magát arra, hogy az időközben támadt nehézségek és aránytalanságok megszüntetése érdekében átgondolt gazdasági manővert hajtson végre. Ugyanakkor a központosított gazdaságirányítás még hatékonyabb eszközévé kell válnia, és a többi szövetségi szervvel együtt határozottan érvényre kell juttatnia az összállami érdekeknek megfelelő vonalat.

Nagy feladatok állnak előttünk a gazdaságirányítás közgazdasági tényezőinek tökéletesítése terén is. Több mint hét év telt el azóta, hogy megkezdődött a gazdasági reform néven ismeretes intézkedéssorozat megvalósítása. E reformtól éppen azt vártuk, hogy fokozza a gazdálkodás hatékonyságát. Eljött az ideje, hogy megvonjuk az elmúlt hét évben végzett munka mérlegét, annál is inkább, mivel a reform végrehajtása során nemcsak kedvező mozzanatok, hanem hiányosságok is mutatkoztak. Nyíltan ki kell mondanunk: a végrehajtott intézkedések nem mindenben váltak be, nem kellőképpen segítik elő például az olyan kérdések megoldását, mint a maximális tervek elfogadása, a munkatermelékenység növelése, a tudományos-technikai haladás meggyorsítása vagy a termékminőség javítása.

A reform végrehajtása során például az „össztermék” mutatót más mutatóval cseréltük fel – s erre meg is volt az alapunk. A „realizált termék” mutatót vezettük be helyette. Kiderült azonban, hogy az utóbbi mutatóra vonatkozó terv teljesítése még nem zárja ki, hogy a gyártmány-nómenklatúrát és a választékot megszabó szerződések, bizonyos rendelé-

sek és rendelkezések teljesítetlenek maradjanak, ami viszont más vállalatokat hoz nehéz helyzetbe, és kárt okoz a népgazdaságnak. A vállalatok gazdasági helyzetét szoros összefüggésbe hoztuk egy olyan mutatóval, mint a nyereség, mivel arra számítottunk, hogy szocialista viszonyok között a nyereség növelésének csak egy útja lehet: a jobb munkavégzés, a termelékenység fokozása és az önköltség csökkentése. Kiderült azonban, hogy adott gazdálkodási viszonyaink közepette a vállalatok más úton-módon is növelhetik nyereségüket: indokolatlanul emelhetik az árakat, vagy nem vállalják az országnak ugyan szükséges, de nekik „nem kifizetődő” cikkek termelését...

Most a meglevő tapasztalatokat gondosan mérlegelve kell továbbfejlesztenünk a reformot, új, magasabb színvonalra emelnünk a gazdálkodási módszereket, és felszámolnunk a gazdasági mechanizmusunkban mutatkozó hiányosságokat.

De nem szabad csupán egyes intézkedésekre és mutatókra gondolnunk, intézkedések és mutatók egész rendszeréről van itt szó. Olyan rendszerről, amely nem teszi lehetővé, hogy némely hanyag gazdasági vezető kibúvót találjon, és amelyben a vállalatok, az egyesülések és a minisztériumok gazdasági munkafeltételei minden vonatkozásban függésbe kerülnek munkájuktól – tehát nemcsak attól függenek, hogy a termelési összértékre vonatkozó tervet teljesítik-e, hanem attól is, hogy a konkrét természetes mutatókra vonatkozó tervnek eleget tesznek-e, de ugyanígy függenek a rentabilitástól, a műszaki haladástól, az államkasszába befizetett nyereséghányad nagyságától meg a munkaerő, az anyagi és pénzügyi erőforrások takarékos felhasználásától.

Alapos javításra szorul a gazdaságirányítás jelenlegi szervezete is. Mostani formájában ugyanis lehetőséget nyújt arra, hogy a vétkesek mások háta mögé rejtőzzenek, és kibújjanak a felelősség alól.

Ahhoz, hogy pontosan meghatározhassuk az irányítás különböző láncszemeinek, a központi és a helyi szerveknek a jogait és kötelességeit, s minden konkrét ügyet konkrét embereken kérhessünk számon, egy sereg feladatot kell megoldanunk. Az egyik ilyen feladat, hogy erősítsük a központ szerepét és vessünk véget a hatósági elkülönülés és a provinciális szűklátókörűség érvényesülésének. A másik feladat az, hogy az egyes hatóságok, intézmények és hivatali személyek jogainak, kötelességeinek és felelősségének világos körülhatárolása érdekében szabályozzuk a meglevő irányító szervek struktúráját. Emellett minél előbb át kell térnünk a gazdaságunk termelési alapegységeinek tekintendő nagy egyesülések és kombinátok rendszerére.

Végezetül továbbra is időszerű feladat marad a helyi kezdeményezés fejlesztése. Csupán abban kell egyértelmű megállapodásra jutnunk, hogy mit értünk kezdeményezéssel. Ha ugyanis arról van szó, hogy – miként az Tbiliszi-ben történt – üzemi létesítmények helyett, bár kétségkívül „műszaki tömb” néven, irodaházat építenek, akkor mi határozottan a kezdeményezések – az ilyen „kezdeményezések” – ellen vagyunk. Ha viszont arról van szó, hogy a köztársasági, illetve területi szinten dolgozó elvtársak a tartalékokat mozgósítva, gazda módjára tudnak bánni a nekik juttatott nagy beruházási összegekkel, határidő előtt képesek megindítani a termelést a tervbe vett objektumokban, hogy kiegészítésképpen helyi erőforrásokat is találjanak, és azokat értelmesen fel is használják, akkor az ilyen kezdeményezést – nyilvánvalóan – minden módon támogatni és ösztönözni fogjuk.

A nem a központban dolgozó elvtársak olykor azt mondják, hogy nem hagyják kezdeményezni őket, hogy nem bíznak meg bennük. Hát az vajon nem a legnagyobb bizalom jele, hogy az állam minden köztársaságnak, minden területnek óriási összegeket irányoz elő beruházásokra? Vajon nem becsület, tisztesség dolga-e, hogy ezt a pénzt eredményesen, úgy használjuk fel, hogy az a testület vagy a köztársaság javát, egész államunk, pártunk, hazánk hasznát szolgálja?

Azokat az elvtársakat is támogatjuk, akik, ha valamely nehézséggel kerülnek szembe, maguk keresik meg a bajra az írt, és nem rohannak minden aprósággal Moszkvába, akikből nem hiányzik az akarat és a képesség, hogy minden lehetőséget felkutassanak és kihasználjanak a termelés fejlesztése érdekében.

Ezek hát, röviden, feladataink a gazdaságirányítás tökéletesítése terén. Jogos azonban a kérdés: konkrétan kinek a kötelessége, hogy mindezzel a munkával foglalkozzék?

Válaszolva erre a kérdésre, mindenekelőtt egy valamit szeretnék hangsúlyozni: a központi gazdasági szervek, a minisztériumok, az egyesületek, a köztársaságok és területek már most igen sokat tehetnek. Itt az ideje, hogy a XXIV. kongresszuson elfogadott irányelveket teljesítve ők is határozottabban cselekedjenek, s ne várjanak valamiféle ráadás figyelmeztetésre és ösztönzésre „felülről”.

Mindemellett természetesen vannak olyan kérdések is, amelyek kardinalisabb, átfogóbb és összetettebb megoldásokat igényelnek. Ezekkel a párt Politikai Bizottsága, Központi Bizottsága fog behatóan foglalkozni.

Ezek a kérdések azoknak a határozatoknak a végrehajtásával állnak

összefüggésben, amelyeket a párt XXIV. kongresszusa a népgazdaság tervezésének és irányításának tökéletesítéséről, valamint a gazdasági mechanizmus javításáról hozott. Megkülönböztetett figyelmet érdemel a tudományos-technikai haladás meggyorsítása is, amit, mint tudjuk, a pártkongresszus gazdasági fejlődésünk kulcsfontosságú feladatának nyilvánított.

Ahhoz, hogy mindezeket az említett célokat elérhessük – kellő előkészítés után – azonnal munkához kell látnunk. Annál is inkább így kell tenünk, mivel most kezdünk hozzá a soron következő ötéves terv, illetve az 1990-ig terjedő időszak fő népgazdaságfejlesztési irányainak kidolgozásához.

Végezetül, szeretném még egyszer hangsúlyozni: ahhoz, hogy az előttünk álló feladatokat megoldhassuk, szüntelenül fokoznunk kell igényességünket. Olyan dolog ez, amelynek elsőrendű fontossága mind nyilvánvalóbbá válik. Nem egy alkalommal hangot adtunk már ama véleményünknek, hogy a tapintatos, elvtársi bánásmód mellett pártosan igényeseknek is kell lennünk, meg kell követelnünk a vezetőktől, hogy a rájuk bízottakért magas fokon személyi felelősséget vállaljanak. Sajnos, eddig még nem minden elvtárs értette meg ezt teljesen.

Felszólalásomat zárva szeretném leszögezni, hogy az ország 1973. évi népgazdaságfejlesztési tervének és állami költségvetésének jóváhagyása után nem válhatunk el egymástól azzal az érzéssel, hogy az előttünk álló év a nyugodt élet, a ráérős munka éve lesz. Azt hiszem, az általános véleménynek adok hangot akkor, amikor azt mondom, hogy ez az év nem ilyen lesz. Ellenkezőleg, éppenhogy a jó értelemben vett nyugalanság, a megfeszített munka és az alkotás esztendejévé kell lennie. Csakis így oldhatjuk meg az előttünk álló feladatokat. Csakis így szavatolhatjuk, hogy a XXIV. kongresszus határozatai valóra válnak.

A SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK SZÖVETSÉGE FENNÁLLÁSÁNAK 50. ÉVFORDULÓJÁRÓL

BESZÉD AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK,
A SZOVJETUNIÓ LEGFELSŐBB TANÁCSÁNAK
ÉS AZ OSZFSZK LEGFELSŐBB TANÁCSÁNAK
A KREML KONGRESSZUSI PALOTÁJÁBAN TARTOTT
EGYÜTTES ÜNNEPI ÜLÉSÉN / RÉSZLETEK

[1972. december 21.]

IV. A SZOVJETUNIÓ A XXIV. KONGRESSZUSON KIJELÖLT ÚTON HALAD

A szovjet nép immár két esztendeje munkálkodik az SZKP XXIV. kongresszusán hozott határozatok megvalósításán. Ezek a határozatok megszabták, milyen legyen hazánk gazdasági és társadalmi haladásának átfogó programja. A kongresszuson kitűzött feladatok hatalmasak és nagyon bonyolultak. Ez nem véletlen, hiszen mi, kommunisták, nyughatatlan emberek vagyunk. Szeretnénk minél többet tenni a nép boldogságáért, életének javításáért, mégpedig lehetőleg minél előbb. Ez pártunk egyik jellemző vonása.

Egy másik jellemző vonása az, hogy a párt nemcsak maga harcol a nép érdekeiért, hanem a dolgozók legszélesebb tömegeit is mozgósítani tudja, magával tudja ragadni erre a harcra. A nép serény, hősie munkával felel a párt szavára.

Ezekben az ünnep előtti hónapokban számos és sokféle kezdeményezés tanúi vagyunk a társadalmi és politikai életben, a munkában. A Szovjetunió ötvenéves fennállásának méltó megünneplésére kibontakozott versenyben az ország legkülönbözőbb részein, az ipar, az építőipar, a közlekedés és a mezőgazdaság legkülönbözőbb ágaiban nagyszerű kezdeményezések születtek. Számos termelő kollektíva, a városok és területek dolgozói vállalták, hogy a munkatermelékenység növelése révén határidő előtt teljesítik az évi tervet, megindítják a termelést a tervezett üzemekben és gépcsoportokon, többet termelnek anélkül, hogy a munkások számát növelnék. A mezőgazdasági dolgozók vállalták, hogy terven felül adnak az államnak gabonát és gyapotot. Olyan munkaverseny-formák alakultak

ki, mint az „Ezrek szerződése” mozgalom a könnyűiparban, a „Tizenöt köztársaság – tizenöt műszak” jelmondatos verseny, valamint sok más. Mindez a népi kezdeményezésnek, társadalmunk életerejének igazi kiapadhatatlan forrása.

A kommunista építés valódi hősokeket teremt a munkában, akik megtestesítik szovjet életformánkat, akik a magas rendű tudatosság, a munka iránti kommunista magatartás nagyszerű példái. Szeretném itt, ezen a fórumon név szerint felsorolni őket, szerény, önfeláldozó dolgozóinkat, akik minden erejüket, minden tudásukat a nép ügyének szentelik. Ez azonban sajnos, fizikailag lehetetlen, elvtársak. Ezren, tízezren, millióan vannak. Nincs olyan kollektíva, nincs olyan kerület, körzet vagy terület, nincs olyan köztársaság, amelynek ne volnának kiváló dolgozói, akik tetteikkel gyarapítják hazánk dicsőségét. Nagyszerű fiai és leányai ők hazánkban, a kommunizmus építőinek első soraiban haladnak, a dolgozók milliói követik példájukat. A szovjet emberek büszkéek rájuk, magasztalják őket, felzárkóznak mögöjük.

A párt Központi Bizottsága, a helyi párt-, szovjet- és komszomol-szervezetek, a szakszervezetek sokat tettek azért, hogy a dolgozók nagyszerű kezdeményezései közkinccsé legyenek az egész országban. A sajtó, a rádió és a televízió az utóbbi hónapokban sokszor közölt friss hadijelentéseket a munka frontjáról. A vállalatok teljesítéséről, a munkaverseny eredményeiről számoltak be a dolgozók legkülönbözőbb osztagai az ország minden részéből.

A Szovjetunió ötvenéves fennállásának tiszteletére kibontakozott össznépi verseny eredményei tanúsítják, hogy a szovjetek országának dolgozói megtartották szavukat, ajándékként jó munkájukkal készültek a dicső évfordulóra. A haza méltányolta a verseny győzteseinek sikereit. A dolgozók több mint háromezer kollektíváját tüntették ki az SZKP Központi Bizottságának, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének, a Szovjetunió Minisztertanácsának és a Szakszervezetek Központi Tanácsának jubileumi díszjelvényével. Üdvözljük a kitüntetetteket, s kívánjuk nekik, hajtsanak végre újabb dicső tetteket a szovjet nép javára...

Éppen ez a kitartó ipari és mezőgazdasági munka, ennek eredményei teszik lehetővé, hogy következetesen teljesítsük a népjólét emelésének a pártkongresszuson jóváhagyott programját. Elvtársak, önök jól ismerik azokat az intézkedéseket, amelyeket ennek érdekében tettünk. Itt csak két szám adatot említek: 1971-ben és 1972-ben mintegy 34 millió szovjet

polgárnak emelkedett a munkabére, a nyugdíja, illetve az ösztöndíja. Ezekben az években körülbelül 23 millióan költöztek új lakásba.

Egészen véve tehát a Szovjetunió gazdasági ereje, nagy örömkre, megnőtt. Nagy évfordulónk napján bátran kimondhatjuk, és ki is mondjuk ezt. Ám a nagy ünnepek és a dolgos hétköznapi idején egyaránt jól látjuk nemcsak eredményeinket, hanem nehézségeinket és fogyatékoságainkat is, s a nép figyelmét és erőfeszítéseit minél gyorsabb megszüntetésükre összpontosítjuk. S fogyatékoság, sajnos, akad még nálunk.

Aligha van szükség rá, hogy most részletesen felsoroljam ezeket. Mi, kommunisták, önkritikus emberek vagyunk, s e fogyatékoságokról nemegyszer határozottan és konkrétan beszéltünk. Közülük a leglényegesebb az, hogy népgazdaságunk fejlesztésében a mai napig sem használjuk ki teljesen és hatékonyan a gazdag belső tartalékokat, az intenzív, minőségi tényezőket. Sok ágazatban, számos vállalatnál, építkezésen, kolhozban és szovhozban lassan halad a munka- és az anyagráforgatás csökkentése.

Legfőbb feladatunk most az, hogy határozottan változtassunk ezen a helyzeten, az intenzív gazdálkodási módszerekre helyezzük a hangsúlyt, s ezáltal számottevően fokozzuk a gazdasági hatékonyságot. Arról van szó, hogy a gazdaságnak mindinkább a munkatermelékenység fokozása, a tudományos és technikai haladás meggyorsítása, a működő termelő kapacitások teljesebb kihasználása, a gazdaságba fektetett minden rubel, a fölhasznált fém, fűtőanyag, cement, műtrágya minden tonnája fokozott megtérülése révén kell növekednie.

Eza lényege annak a gazdaságpolitikai fordulatnak, amelyet a párt XXIV. kongresszusa megkövetelt. Csakis ilyen alapon oldhatjuk meg sikeresen azokat az óriási feladatokat, amelyek ebben az ötéves tervidőszakban a népgazdaság előtt állnak. Csakis a gazdasági hatékonyság növelése alapján kutathatjuk föl azokat az eszközöket és erőforrásokat, amelyek elegendők ahhoz, hogy egyidejűleg biztosítsuk a dolgozók jólétének jelentős emelését, a lehetőséget a jövőbeni gyors gazdasági fejlődéséhez, valamint az ország védelmi képességének kellő színvonalon tartását.

A párt jól tudta, hogy az ötéves terv feladatainak teljesítése megfeszített munkát, rengeteg energiát, szervezettséget, s a jelentkező problémák megoldásában alkotó megközelítést és bátorságot követel. Éppen ezért ismételten hangsúlyozta, hogy ha nem emeljük az egész gazdasági munkát magasabb szintre, ha nem hajtunk végre teljes fordulatot a gazdasági hatékonyság fokozása felé, akkor nehéz lesz a kitűzött feladatok teljesítése. Ismereteseek azok a fő irányok is, amelyekben haladnunk kell.

Ezek a következők: a tervezés és az egész irányítási rendszer tökéletesítése; olyan gazdasági feltételek kialakítása, amelyek arra kényszerítik a minisztériumokat és a vállalatokat, hogy feszített tervet készítsenek, mozgósítsák a tartalékokat, nagyobb teljesítményt nyújtsanak. Tág tere nyílik itt az Állami Tervbizottság, a minisztériumok és más kormányservek munkájának.

Azoknak, akikre a párt valamely gazdasági munkaterület irányítását bízta, feladatuk, hogy fáradhatatlanul tökéletesítsék a vezetés módszereit és stílusát. Meg kell lennie bennük az új iránti érzéknek, a kezdeményezőkézségnek, kellő időben ki kell használniuk a tudományos-technikai haladás kínálta lehetőségeket. Bolsevik kérlelhetetlenséget kell tanúsítaniuk a fogyatékosságokkal szemben, a munkában tapasztalt mindenfajta nemtörődomséggel szemben, nagy pártfelelősséget kell érezniük azért, hogy a legkevesebb erőforrás fölhasználásával a legnagyobb népgazdasági eredmény szülessen. E követelményeknek minden vezetőnek föltétlenül meg kell felelnie.

A Szovjetunió jubileumát az új év küszöbén ünnepeljük. Az új esztendőnek különösen nagy a jelentősége: ez, a harmadik év sok tekintetben eldönti az egész ötéves terv sorsát. A feladat az, hogy ne csak sikeresen megbirkózzunk azokkal a jövő évi fő tervfeladatokkal, amelyeket a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülésszaka a napokban jóváhagyott, hanem jelentősen túl is szárnyaljuk azokat, s megteremtsük a szükséges tartalékot a következő esztendőkre.

Hogyan érhetjük el ezt? Elsősorban úgy, hogy kihasználjuk meglevő nagy tartalékainkat, amint erről már szó volt. Úgy kell ezt elérnünk, hogy szigorúan takarékoskodunk, az erőket és eszközöket az újonnan munkába lépő objektumokra összpontosítjuk, erősítjük a munkafegyelmet s fokozzuk a munka szervezettségét.

Ez azonban még nem minden. A legjobb tervek sem valósulnak meg, ha azok, akik a gépek mellett vagy a földeken, az állattenyésztő gazdaságokban, tudományos kutatóintézetben vagy a szolgáltatásokban dolgoznak, nem adják szívüket-lelküket a munkába. A jól szervezett munka, amelynek erejét megsokszorozza a szocialista hazánk iránti szeretet, csodákat művelhet. Így volt ez nálunk az első ötéves tervek idején, a Nagy Honvédő Háború alatt, a háború utáni újjáépítés és békés építés éveiben, azokban az esztendőkben, amelyeket a tömegek hősiessége és lelkes munkája jellemzett.

Most is hatalmas hullámot vet a szocialista verseny az országban.

A legjobb kollektívák, gazdaságok, brigádok, kolhozok és szovhozok dolgozói vállalták, hogy növelik az állattenyésztési termékek előállítását és eladását az államnak. Egyik Krasznodar területi falu dolgozói szocialista versenyt indítottak a gabona és más mezőgazdasági termékek termelésének növeléséért. Az élenjáró vállalatok dolgozói az ipar, az építőipar és a közlekedés minden ágazatában bekapcsolódtak a szocialista versenybe, amelynek célja magas mutatószámok elérése.

Ezzel kapcsolatban szeretném felhívni a figyelmet egy dologra. A szocialista verseny mint a tömegek élő mozgalma nemcsak azt kívánja meg, hogy cselekvően támogassuk és ösztönözzük a legjobbkat, hanem azoknak földerítését is, akik elmaradnak, vagy nem dolgoznak elég lelkiismeretesen. S ezt mindenki előtt, nyilvánosan kell megtenni, hogy az emberek ne csak azokról tudjanak, akik teljes erővel dolgoznak, hanem azokról is, akik nemtörődöm módon, erőfeszítés nélkül végzik munkájukat. Megtörténik az is, hogy egyesek nagyon hangosak a vállalások idején, de hallgatnak akkor, amikor ezek értékelésére kerül sor, különösen, ha eredményeik nem nagyon jók. Így aztán megtörténik, hogy a győzteseket jól ismerik, a legyőzöttekről pedig szinte egyáltalán nem tudnak. Ez megfosztja a versenyt lényegétől, a tényleges versengéstől, a tényleges vetélkedéstől a munkában, vagyis azoktól a tényezőktől, amelyeknek Lenin különösen nagy jelentőséget tulajdonított.

Úgy kell a dolgokat megszervezni, hogy a harc a nagy munkatermelékenységért, a lehető legjobb termelési mutatószámokért, a kitűnő termékminőségért az egész nép ügyévé váljék.

A városok és a falvak dolgozóihoz fordulunk, s kimondjuk nyíltan: az 1973. évi terv teljesítése az önök kezében van, elvtársak! Meggyőződésünk, hogy munkásosztályunk, parasztságunk, értelmiségünk új munkaeredményekkel válaszol a párt felhívására, s nem kíméli erejét, hogy az ötéves tervidőszak harmadik, döntő évének feladatait sikeresen teljesítse.

Amikor figyelmünket a most időszerű feladatokra összpontosítjuk, nem feledkezünk meg haladásunk perspektíváiról sem. A bolsevikok erről sohasem feledkeztek meg. Lenin már 1918 áprilisában, amikor a szovjet hatalom éppen csak hogy megszületett, amikor még lángolt a polgárháború tüze és a pusztulás uralkodott, felszólított arra, hogy minél gyorsabban készítsék el „az ipar újjászervezését és Oroszország gazdasági fellendítését” célzó tervet.¹ Ez természetes és szükséges volt, hiszen az

¹ *Lenin Összes Művei*. 36. köt. Kossuth Könyvkiadó 1972. 214. old.

októberi forradalom a szocializmus felépítése nevében valósult meg, s a szocializmus elválaszthatatlan a gazdaság tudományos tervezésétől.

A gazdasági és társadalmi fejlődés előrelátó, tudományosan megalapozott tervezése még inkább szükséges napjainkban, amikor a Szovjetunió a kommunizmus építésének útján halad. Ilyen körülmények között a hosszú időre szóló távlati tervezés valóban életbe vágóan fontos. Mint ismeretes, ez tükröződik az SZKP XXIV. kongresszusának határozataiban.

A kongresszus állásfoglalásának megfelelően az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa ebben az esztendőben határozatot hozott arról, hogy ki kell dolgozni a Szovjetunió 1976–1990. évi, hosszú időre szóló távlati népgazdaságfejlesztési tervét. E terv elkészítése... igen fontos gazdasági és politikai feladat. Lenin a GOELRO-terv elkészítésével kapcsolatban azt mondta, hogy a népgazdaság fejlesztésének hosszú távra szóló programja lényegében a párt második programja. Úgy vélem, az adott esetben is így kell megközelítenünk a feladatot.

Ma még természetesen nehéz a távlati terv konkrét tartalmáról, mutatószámairól beszélnünk. Ez a terv gondos tudományos kidolgozásának feladata. S e tekintetben tervező szerveinknek alapos munkát kell végezniük, szigorú vizsgát kell kiállaniuk a párt és az ország előtt. A szubjektív óhajok és a hozzávetőleges becslések ebben a dologban nemcsak hogy nem hasznosak, hanem egyenesen veszélyesek. A távlati terv fő irányai, történelmi körvonalai azonban világosak. Ezeket azok a társadalmi, politikai és gazdasági feladatok határozzák meg, amelyeket a párt programja és utolsó kongresszusának határozatai kitűznek, valamint azok a feladatok, amelyek a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtéséből, a szovjet nép életszínvonalának jelentős emeléséből adódnak.

Világos, hogy távlati tervünk célul tűzi majd ki azt is, hogy a népgazdaság minden ágában széleskörűen felhasználjuk a tudomány és a technika legújabb vívmányait az egész nép javára, s hogy újból, erőteljesen meg-növeljük a munka termelékenységét, mert ez – miként Lenin hangsúlyozta – „végeredményben a legfontosabb, a legfőbb az új társadalmi rend győzelme szempontjából”².

Világos az is, hogy jól meg kell gondolnunk a termelőerők legésszerűbb elhelyezését az országban. Ma, amikor alapjában véve megoldottuk a nemzeti köztársaságok gazdasági fejlettségi szintje kiegyenlítésének feladatát, megvan a lehetőségünk, hogy a gazdasági kérdésekkel elsősorban az egész állam érdekei, az egész szovjet népgazdaság hatékonyságának

² *Lenin Összes Művei*. 39. köt. Kossuth Könyvkiadó 1973. 20. old.

növelése szempontjából foglalkozzunk, természetesen úgy, hogy figyelembe vesszük a szövetséges és az autonóm köztársaságok sajátos érdekeit.

Végül, a távlati tervnek tekintetbe kell vennie a jelenlegi nemzetközi helyzetnek azt a ránk nézve kedvező sajátos vonását, hogy jelentősen fejlődik a nemzetközi munkamegosztás, és elsősorban a szocialista országok gazdasági integrációja.

Néhány elgondolást említettem a szovjet gazdaság 1990-ig történő fejlesztése tervének kidolgozásával kapcsolatban. E terv teljesítésével a szovjet nép jólétét olyan magas szintre kell emelnünk, amely mindenkinek, még a legmegátalkodottabb borúlátóknak is szemléletesen megmutatja rendszerünk lehetőségeit és előnyeit a társadalmi élet minden területén. Ebben az időszakban a Szovjetunió kétségkívül újabb nagy lépéseket tesz majd a tudomány és a technika, az emberi személyiség sokoldalú fejlesztése és a népegészségügy terén. Ez nem is lehet másként, hiszen minden tervünk elkészítésekor a párt és a szovjet állam jelszava ez volt, s ez is marad: „mindent az ember nevében, az ember javára”.

Ezek a céljaink, elvtársak. Ezek a horizontok tárulnak fel országunk előtt, amelyben a világon elsőként győzött a szocializmus. Így halad előre a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége, amelynek ötvenéves fennállását ma ünnepeljük.

Amint előre haladunk a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésében és emeljük a népjólét színvonalát, mind fontosabbá válik a tudatformálás, a kommunizmus építéséhez szükséges tulajdonságok nevelése minden szovjet emberben.

A szovjet hatalom évei alatt mérhetetlenül gazdagodott a nép szellemi élete, emelkedett kulturális színvonala, megnövekedett politikai tudatossága. Október utáni történelmünk egész menete megmutatta, hogy milyen magas rendű erkölcsi-politikai tulajdonságok alakultak ki a szovjet emberekben, milyen halhatatlan hőstettekre képes a szovjet ember, a szabad, öntudatos dolgozó, a hazafi és internacionalista. Ez a szocializmus egyik legértékesebb vívmánya.

Mindez azonban még nem jelenti azt, hogy már megoldottuk a szocialista társadalmunk előtt álló politikai, nevelési és ideológiai feladatokat. Nem titok, hogy nálunk a mai napig is jelentkeznek az olyan múltból örökölt, a szocializmustól lényegüknél fogva idegen, nemritkán egészségtelen társadalmi jelenségek, mint a lelkiismeretlen viszony a munkához, a lazaság, a fegyelmezetlenség, a nyerészkedés, a szocialista együttélés szabályainak különféle megsértése. A párt kötelességének

tartja, hogy az egész társadalom figyelmét felhívja ezekre a jelenségekre, elszánt harcra mozgósítsa a népet ellenük, leküzdésük végett, mert enélkül nem építhetjük fel a kommunizmust.

A kommunizmusnak magát a lényegét határozza meg az állampolgárok magasfokú tudatossága és a társadalom iránt érzett felelőssége, sok kiváló erkölcsi tulajdonsága. A társadalmi tudat nevelése minden szovjet polgárban éppen ezért a kommunista építés folyamatának egyik legfontosabb alkotórésze.

Napjainkban ezt a nevelést parancsolóan szükségessé teszik gazdasági tényezők is. Szocialista gazdaságunk jelenlegi fejlettsége, a tudományos és technikai haladás napjainkban elért szintje a legszigorúbb követelményeket támasztja nemcsak a dolgozók tisztán szakmai képzettsége tekintetében, hanem pontosságuk, munkafegyelmeük, szervezettségük tekintetében is. Enélkül egész egyszerűen nem birkózhatunk meg azokkal a bonyolult feladatokkal, amelyeket a mai élet tűz elénk.

Mi nem a semmittevők birodalmát építjük, ahol kalácsból vannak a házak és kolbászból fonják a kerítést, hanem az emberiség történelmének leghiszteletesebb, legmunkaszeretőbb társadalmát. S ebben a társadalomban a munkát legjobban szerető, lelelkismeretesebb, leghiszteletesebb és legtudatosabb emberek fognak élni. Ennek érdekében igen fontos munka áll előttünk. Ez a munka nyilván nem kevés időt vesz igénybe, minthogy az ember lelkivilága sokkal lassabban alakul át, mint életének anyagi alapjai.

A párt ezt a munkát széles, mind szélesebb arcvonalon végzi. Itt gyakorlatilag minden fontos: a jó családi légkör, a tanulási folyamat okos megszervezése, az egészséges szellem a dolgozók közösségében, a lakosság jól működő kommunális ellátása és sok más is. Ebben természetesen óriási szerepük van a kultúra, a művészet, a tömegtájékoztató eszközök dolgozóinak. A szakszervezetek, a Komszomol és a többi társadalmi tömegszervezet mindenkor tevékenyen segítették a pártot eszmei nevelő munkájában. Feladataik ebben a tekintetben még felelősségteljesebbé válnak.

A kommunistáknak és általában társadalmunk minden öntudatos polgárának nagy előnye az, hogy jól látják a társadalmi fejlődés értelmét és irányát, tisztán látják a célokat, amelyeket országunk maga elé tűzött, s az utakat, amelyeken haladunk. S ez élenjáró erőknél becsületbeli kötelességük, hogy ezt a felfogást, ezt az eszmei meggyőződésüket, szívüknek e nemes lángolását minden szovjet ember kincsévé tegyék.

A kommunista építés sikerei sok tekintetben a marxista-leninista el-

mélet – a mi megbízható, tudományos iránytűnk – fejlődésétől függnék. Pártunk kongresszusainak és központi bizottsági plénumainak határozatai, a legfontosabb pártdokumentumok a marxizmus–leninizmus alkotó fejlesztésének példái. Az előttünk álló feladatoknak azonban maga a jellege követeli meg, hogy mind aktívabban dolgozzuk ki a társadalmi fejlődés elméleti kérdéseit, alkotóan közelítsük meg az élet jelenségeit. „Nem lehet dogmatizmus ott, ahol a tan legfőbb és egyetlen kritériuma az, hogy megfeleljen a közgazdasági fejlődés valóságos folyamatának...”³ – e lenini szavaknak minden marxista jelmondatává kell lenniük.

Miként az iparban és a mezőgazdaságban a szó szoros értelmében egyetlen lépést sem tehetünk előre a tudomány legújabb vívmányainak felhasználása nélkül, azonképpen társadalmi életünkben is a határozathozatal, a mindennapi gyakorlat elmaradhatatlan alapja a tudomány fejlődése. A párt mindenkor támogatta és támogatni fogja a társadalmi jelenségek tanulmányozásának újító szellemű, leninista módját, kutatóinknak a társadalmi elmélet fejlesztésére, a valóság alkotó elemzésére irányuló erőfeszítéseit.

Nagy munka áll előttünk, az államépítés, a szocialista demokrácia továbbfejlesztése és tökéletesítése terén. E munka fő irányait lefektette az SZKP XXIV. kongresszusának határozata. Ezek a következők: a tömegek még tevékenyebb részvétele az irányításban, a szovjetek sokoldalú funkcióinak teljesebb megvalósítása a társadalmi élet vezetésében; annak az elvnek a következetesebb megvalósítása, hogy a végrehajtó szervek kötelesek beszámolni a képviseleti szerveknek; a szocialista törvényesség további erősítése; a népi ellenőrzés munkájának javítása.

A Szovjetunió további fejlődésének egyik legfontosabb kérdése, amelyet a legközelebbi jövőben meg kell oldanunk, a Szovjetunió alkotmányának kérdése.

Minden alkotmányunk emelkedő lépcsőfok volt a szocialista szovjet állam fejlődésében, újabb szakasz a szocialista demokrácia kibontakoztatásában. Az OSZFSZK 1918. évi alkotmánya törvényesen megerősítette a proletárdiktatúra októberben született államát. A Szovjetunió 1924. évi alkotmánya a soknemzetiségű szovjet állam első alkotmánya volt, amely megszövegezte a testvéri köztársaságok egy államban való önkéntes egyesülését. A jelenleg érvényes 1936. évi alkotmány kifejezte azt a tényt, hogy országunkban felszámoltuk a kizsákmányoló osztályokat, s rögzítette a szocializmus győzelmét.

³ *Lenin Összes Művei*. 1. köt. Kossuth Könyvkiadó 1963. 283. old.

Az élet azonban halad. Az alkotmány elfogadása óta eltelt három és fél évtized alatt a szovjet társadalom, a világ fejlődésében, az osztályerők nemzetközi megoszlásában elvi jelentőségű változások következtek be. Mi ezeknek a legfőbb lényege? Röviden szólva, a következő.

A szocialista gazdaság alapjai helyett jelenleg a városokban és a falvakban egyaránt érett, technikailag jól ellátott gazdasági rendszerünk van. Ez a rendszer már a győztes szocializmus körülményei között, vagyis az 1936. évi alkotmány elfogadása után alakult ki.

A munkásosztály vezető szerepe megmaradt, ám emellett jól érzékelhető az a folyamat, hogy az összes osztály és társadalmi csoport közeledik egymáshoz, mind határozottabban kialakul a szocialista társadalom társadalmi egyneműsége. A fizikai és a szellemi munka között, a város és a falu munka- és életkörülményei között mindjobban elmosódnak a lényeges különbségek.

Társadalmunk kulturális fejlődésében a háború után óriási ugrás következett be. A Szovjetunió ma az az ország, amelyben nincsenek analfabéták, s a foglalkoztatott lakosság kétharmadának közép-, illetve felsőfokú képzettsége van.

Jelentősen előre haladt a szocialista demokrácia fejlődése, megszilárdult a jogrend, fejlődött a törvényhozás, megnövekedett a tanácsok szerepe és aktivitása.

Mindezen mélyreható változások nyomán a párt levonta azt a fontos elméleti és politikai következtetést, hogy a Szovjetunióban Lenin pártjának vezetésével, a szovjet emberek önfeláldozó munkája eredményeként fölépült a fejlett szocialista társadalom. A proletárdiktatúra állama, miután teljesítette nagy történelmi küldetését, fokozatosan átnőtt a dolgozók össznépi szocialista államává, amelynek vezető ereje továbbra is a munkásosztály. A világ első olyan állama, amelyben győzött a szocializmus, elsőként kezdte meg a kommunista építés feladatainak gyakorlati megoldását. Erőteljesen megváltozott a Szovjetunió nemzetközi helyzete is.

Megalapozott az a véleményünk, hogy mindezeknek a hazánk életében bekövetkezett változásoknak és a társadalmunk előtt az új körülmények között álló feladatoknak tükröződniük kell a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének alkotmányában...

Nem kétséges, ez nagy történelmi esemény lesz a Szovjetunió életében. Nemcsak a szovjet embereket és az egész világot fogja segíteni abban, hogy jobban megértsék azt, amit elértünk, hogy levonják utunk tanulságait, hanem új fényt áraszt kommunizmus felé haladó szovjet szocialista társadalmunk további fejlődésére is.

EGYSÉGBE FORRVA ÚJ GYŐZELMEK FELÉ

BESZÉD UKRAJNA KOMMUNISTA PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
ÉS AZ UKRÁN SZSZK LEGFELSŐBB TANÁCSÁNAK
EGYÜTTES ÜNNEPI ÜLÉSÉN
AZ UKRÁN SZSZK NÉPEK BARÁTSÁGA ÉRDEMÉREMMESEL
TÖRTÉNT KITÜNTETÉSE ALKALMÁBÓL / RÉSZLETEK

[1973. július 26.]

A szocialista Ukrajna jelenlegi sikerei elsősorban természetesen az ukrán nép munkájának köszönhetők. Valamennyi szövetséges köztársaságunk saját tapasztalatából tudja, milyen sokat tesz Ukrajna közös ügyünkért is.

Másfelől viszont ezek az eredmények jelentős részben a Szovjetunió földjén élő testvéri népek barátságának, közös munkájának gyümölcsei is.

...A népek állandó és szüntelenül erősödő együttműködése elengedhetetlen feltétele, fontos alapja lett annak, hogy országunkban új társadalmat teremtsünk.

Ennek az egész nagy építőmunkának, harcos, pezsgó életünknek vezére és szervezője a Lenin teremtette SZKP.

Népünk nagy munkasikereiben érezhetően jelen van Ukrajna Kommunista Pártjának, az országunkban tevékenykedő kommunisták e dicső osztagának szervező és politikai munkája. A Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága sok sikert kíván a köztársaság valamennyi kommunistájának, Ukrajna Kommunista Pártja kerületi, városi és területi szervezeteinek, Központi Bizottságának és politikai bizottsági tagjainak, akiket valamennyien jól ismerünk és becsülünk; kívánjuk, hogy érjenek el minél nagyobb eredményeket a kommunista társadalom felépítéséért folyó harcban.

Az érdemrend, amellyel ma köztársaságukat kitüntetjük, a nagyrabecsülés jele mindazért, amivel Ukrajna népe hozzájárul a szovjet állam gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális fejlődéséhez, népeink internacionalista barátságának erősítéséhez. És persze jelentős részben annak a hősiek helytállásnak a megbecsülése is, amelyek Ukrajna munkásosztálya tanúsít a munka frontján.

A múlt tapasztalatai és a jelen sikerei arra utalnak, hogy az ukrán munkásosztály a legbonyolultabb, a legnagyobb feladatokat is meg tudja oldani. Országunkban mindenütt jól ismerik és sokra becsülik a donyeci szénmedence és Krivoj Rog bányászait, a Dnyeper melléke kohászait és energetikusait, Kijev és Harkov gépgyártóit, egyszóval Szovjet-Ukrajna dicső munkásgárdáját. Önfeláldozó munkájuk Moszkva és Leningrád, az Urál és Karaganda munkásainak, valamint a Fekete-tengertől a Fehér-tengerig, a Baltikumtól a Csendes-óceánig valamennyi köztársaságunk dolgozóinak munkájával egyetemben egy hatalmas közös áradatban egyesül, amely szakadatlanul gyarapítja nagy hazánk erejét és gazdagságát.

A szovjet nép most minden erejét latba vetve azért küzd, hogy a kilencedik ötéves terv feladatai sikeresen megvalósuljanak. A párt felhívta az ország dolgozóit: tegyék 1973-at – az ötéves tervidőszak döntő évét – a rohammunka esztendejévé. És a szovjet nép tettekkkel válaszolt erre a felhívásra.

Az első fél év tervteljesítési eredményei kétségtől örömdetesek. Országunk ipari termelése az éves tervben jóváhagyott 5,8 százalékkal szemben 7 százalékkal növekedett. Különösképpen örülni lehet annak, hogy a munka termelékenysége – vagyis az a mutató, amelyik leginkább bizonyítja, hogy a nép erőfeszítései hatékonyak voltak a munkában – ugyan-csak jelentős mértékben emelkedett. Az ipari termelésnövekedés négy-ötöde kifejezetten a munka termelékenységének fokozódásából ered.

Az Ukrán SZSZK az elsőők között birkózott meg határidő előtt az előző ötéves terv feladataival. Nos, elégedetten állapíthatjuk meg valamennyien: a köztársaság a mostani ötéves terv feladatait is eredményesen teljesíti. A harcban, amely az ötéves terv harmadik, döntő esztendejére kitűzött feladatok végrehajtása érdekében folyik, a szocialista munkaversenynek sok száz és ezer élharcosa tűnt ki köztársaságukban, olyanok, mint – hogy csak néhányat említsek – a bányász Ivan Sztrelcsenko és Joszif Galenko, a kohász Jegor Proszkurin és a gépgyártó Mihail Vahula. Olyan emberek ők, akik tovább öregbítik a munkásosztály hírnevét a munkában, folytatják, illetve még gazdagabbá teszik az Alekszej Sztahanov, Makar Mazaj, Nyikolaj Mamaj és az első ötéves tervek munkában kitűnt többi hősei óta élő hagyományokat.

Amikor azonban kellő tisztelettel szólunk az eddig elért eredményekről, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az ötéves terv hátralevő esztendeiben nem kevesebbet, hanem többet kell tennünk annál, amit

eddig csináltunk. Sokat, nagyon sokat kell még fáradoznunk azért, hogy a párt által 1975-re kitűzött célokat elérhessük, s biztosíthassuk a további előrehaladás feltételeit. Márpedig a legfőbb feladat, amelyet ennek során meg kell oldanunk, nem más, mint egész iparunk hatékonyságának további növelése és minőségi mutatóinak javítása. Ezt a feladatot, miként a XXIV. kongresszus is a leghatározottabban leszögezte, mindennek fölé kell helyezni.

Ez a gazdaság egészét, annak valamennyi ágazatát érintő kérdés. Hogy megoldhassuk, ahhoz nem csupán a párt-, a szovjet- és a gazdasági szervek kitartó, mindennapos munkájára van szükség, hanem arra is, hogy a szovjetország valamennyi dolgozója, egész népünk tevékenyen kivegye részét ebből a munkából.

Szovjet-Ukrajna magasan fejlett iparával, jó termelési hagyományaival, tapasztalt munkás- és műszaki gárdájával sokat tehet és kell is hogy tegyen abban a harcban, amely a termelés hatékonyságának emeléséről szóló kongresszusi határozatok teljesítéséért folyik. Ezt kívánja önöktől pártunk és Központi Bizottsága.

Óriási jelentősége van ezen a téren a tudományos-technikai haladás meggyorsításának.

Nem is olyan régen még arról beszéltünk, hogy a tudomány közvetlen termelőerővé fog válni. Pártprogramunkba még megfelelő pontot is iktattunk be erről. Ma már viszont kétségtől elmondhatjuk, hogy a tudomány immár ténylegesen közvetlen termelőerővé vált, méghozzá olyan termelőerővé, amelynek jelentősége napról napra növekszik.

Ha azt akarjuk, hogy eredményesen haladjunk előre – márpedig nekünk, mint kommunizmust építő országnak, szüntelenül előre kell haladnunk –, akkor valóban forradalmi intézkedéseket kell hoznunk, és meg kell teremtenünk a tudomány és a termelés szilárd, tartós ötvözetét.

A párt Központi Bizottsága szüntelenül szem előtt tartja a műszaki haladás kérdéseit...

Ukrajna már most sokat tesz azért, hogy a tudományos-technikai haladás időszerű problémái megoldódjanak. Köztársaságukban sok a kiváló tudós. Szerte a Szovjetunióban és messze azon túl is jól ismerik például Borisz Jevgenyevics Paton, Viktor Mihajlovics Gluskov, Alekszandr Petrovics Csekmarev, Zot Iljics Nyekraszov, Vaszilij Nyikolajevics Remeszloakadémikusok, illetve rajtuk kívül még sok más, Ukrajnában tevékenykedő jeles tudós munkáit. Több olyan óriási tudományos kutatóintézet létesült és működik itt eredményesen, amelynek munkája

az egész ország számára fontos. Az állam nem sajnálja a pénzt, ha a tudomány továbbfejlesztéséről van szó.

Ámde, amint mondani szokás, akinek sok jutott, attól többet is várnak. Bizton számítunk tehát arra, hogy Ukrajna tudósai és mérnökei, az ukrainai munkások ebben az ötéves tervidőszakban is döntő sikereket fognak elérni a tudományos eredményeknek a termelésben való meghonosítása és gyakorlati alkalmazása terén. Meggyőződésünk, hogy a köztársaság dolgozói nemcsak teljesítik, hanem túl is teljesítik majd szocialista felajánlásait, melyekben vállalták, hogy meggyorsítják a tudományos-technikai haladás ütemét népgazdaságunkban.

A népgazdaság hatékonyságának fokozásával összefüggő másik döntő fontosságú kérdés a beruházási helyzet javítása.

Az idei év első hat hónapjában 13 százalékkal több állami erőből épült állóalapot adtak át – hogy a statisztikusok kifejezésével éljünk –, vagyis 13 százalékkal több új iparvállalat, műhely, lakóház, iskola, kórház, klub és más létesítmény épült, mint a megelőző év azonos időszakában, ami észrevehető javulás, de mégsem elegendő. Egészében véve a beruházások birtokbavételével és az új kapacitások üzembe helyezésével kapcsolatos feladatok teljesítése alatta marad a tervezettnek. Ez a helyzet önöknél is, itt Ukrajnában.

Ugyanakkor az állóalapok üzembe helyezése olyan rendkívül fontos mutató, amelytől sokban függ jövőnk, sokban függnek nemcsak a kilencedik ötéves terv eredményei, hanem a tizedik ötéves terv távlatai is. Ha ugyanis most bizonyos beruházási objektumok nem lépnek működésbe, akkor az ország holnap fémből vagy gépekből, textíliákból, cipőből vagy más anyagi értékből kevesebbet fog kapni a szükségesnél.

Az ukrán elvtársak jó felajánlásokat tettek: vállalták, hogy tökéletesítik az építés szervezését, fokozzák a harcot az anyagi-műszaki erőforrások ésszerűbb felhasználásáért, csökkentik az építkezések időráfordítását, és meggyorsítják az új termelőkapacitások üzembe helyezését. Szeretném kifejezni azt a meggyőződésemet, hogy Ukrajna teljesíteni fogja e fontos vállalásait. Ehhez, kedves elvtársak, minden, ami szükséges, rendelkezésükre áll.

Az Ukrajna zászlajára tűzött Népek Barátsága Érdemérem természetesen jórészt azoknak az eredményeknek méltánylása is, amelyeket a falu dolgozói értek el.

Az ország csaknem egész területén beköszöntött már az aratás ideje,

serényen folyik a kenyérgabona betakarítása. Valamennyi köztársaságunkban, beleértve az ország fő éléstárait – Oroszországot, Kazahsztánt és Ukrajnát – is, hatalmas munkát végeztünk annak érdekében, hogy magas terméshozamokat érjünk el. E munka eredményeiről természetesen csak később mondhatunk véleményt, amikor a gabona már a magtárakban lesz. Régi földművesszabály ez, aligha szükséges változtatnunk rajta.

Annyit azonban már most is elmondhatunk, hogy az elmúlt évhez, de még az azt megelőző esztendőhöz képest is, az idén sokkal jobb falun a helyzet. Összességében jó eredményekre számíthatunk.

Ma reggel a köztársasági párt- és gazdasági aktíva ülése megtárgyalta az ukrainai ipari és mezőgazdasági dolgozók 1973. évi felajánlásainak teljesítésével kapcsolatos helyzetet és a második félév feladatait. A vita résztvevői megállapították, hogy a köztársaság földművesei olyan szocialista felajánlásokat tettek, amelyek lehetőséget teremtenek, hogy ebben az évben minden eddiginél jobb eredményeket érjenek el. Arról van szó, hogy egymilliárd pud kenyérgabonát adjanak el idén az államnak. Nekem személy szerint nagyon kellemes érzés volt, hogy a köztársasági pártaktíva annyira egyöntetűen fogadta el ezt a határozatot.

Ez nagyon jó dolog. Rendkívüli mérföldkő. Elérése valóban nagy eredmény lenne, amellyel egész szovjet népünk méltán büszkélkedhetne. Engedjék meg, hogy forrón, tiszta szívből üdvözljem a dnyepropetrovszki, krími és zaporozsjei területek dolgozóit, akik teljesítették – még hozzá kizárólag a kalászosok révén – a szemesztermény-eladásra vonatkozó állami népgazdasági tervet! Engedjék meg, kedves barátaim, hogy valamennyiüknek azt kívánjam, sikeresen teljesítsék felajánlásaikat, és ériék el az ukrán milliárdot!

Ám még ennél is többet kívánok: ériék el, hogy az egymilliárd pud állami eladásra szánt gabona minimális norma legyen a jövőben az ukrainai földművesek számára.

Az, hogy az elmúlt évben eredményesen megbirkóztunk a szeszélyes időjárásból fakadó nehézségekkel, s az, hogy az idén jól haladunk előre, mindenekelőtt kolhozparasztágunknak és a szovhozok dolgozóinak hősies munkájáról tanúskodik. Hálás köszönetünk érte!

Csakhogy az ő erőfeszítéseik sem jártak volna ekkora eredménnyel, ha az egész párt, az egész szovjet nép nem támogatta volna őket minden erejével.

A falvakban elért sikereink alapja az a mezőgazdasági irányvonal, amelyet pártunk az SZKP KB 1965. márciusi kibővített ülése, illetve a

rákövetkező, mezőgazdasági témájú plénumok óta követ. Ennek az irányvonalnak megfelelően a jövőben jelentős összegeket fogunk áldozni a mezőgazdaságra, egyre növekvő mértékben látjuk majd el gépekkel és műtrágyával, és nagyarányú talajjavító munkálatokat fogunk folytatni. A haza, a szovjet nép érdekei megkövetelik, hogy a XXIV. pártkongresszuson kitűzött feladat teljesüljön, s a földművelés egyre kevésbé függjön a természeti erőktől. És semmi kétség, meg is oldjuk ezt a feladatot! Csak sokat, igen sokat kell érte dolgozni.

Még valamiről szeretnék itt említést tenni. Az, amit állami méretekben a mezőgazdaság fejlesztéséért teszünk, nagyszerű dolog. Csakhogy ez nem fedheti el előlünk azt a tényt, hogy egyre nagyobb igyekezettel kell feltárnunk és mozgósítanunk a köztársaságok, területek és kerületek belső erőforrásait is. Ezeket még korántsem aknáztuk ki teljesen.

Tulajdonosi szemlélet, ügyes káderelosztás, a meglevő géppark körültekintő alkalmazása: csupa olyan követelmény, amelynek megingathatatlan és állandó szabályként kell szerepelnie minden falusi pártmunkás és tanácsi dolgozó, minden kolhoztag és szovhozmunkás életében. És ki másnak, ha nem éppen Ukrajnának – a Marija Gyemcsenkót, Mark Ozjornijt, Alekszandr Gitalovot, Olga Diptant, Sztjepanida Vistakot és a földművelés sok ezer más mesterét felnevelő köztársaságnak – kell e téren igazi jó példát mutatnia!

Kommunista építésünk valamennyi frontján ott található, és a munkásokkal, a parasztsággal vállvetve eredményesen végzi munkáját a szovjet értelmiség is.

Az a magas kitüntetés, amelyet ma Ukrajna kap, az ukrán értelmiségnek is szól: a tudósoknak és mérnököknek, a művészeknek és az irányítói apparátus dolgozóinak, az orvosoknak és a pedagógusoknak, az agronómusoknak és a könyvtárosoknak, egyszóval mindazoknak, akik a tudomány, a technika és a kultúra mezején végzik gyümölcsöző munkájukat.

Minden elismerésünk Ukrajna értelmiségéé, amely lépést tart az étellel és az élet támasztotta követelményekkel, és eredményesen oldja meg az előtte álló bonyolult feladatokat. Igen fontos az is, hogy értékes munkájával nagy segítséget nyújt a pártnak a nép internacionalista nevelésében.

Pártunk mindig nagy figyelmet fordított és ma is nagy gonddal ügyel arra, hogy valamennyi szovjet nép kultúrája tartalmában szocialista, formájában nemzeti és szellemében internacionalista módon fejlődjék. A párt Központi Bizottságának mély meggyőződése, hogy az ukrán értel-

miség dicső osztaga továbbra is az őt megillető helyet foglalja el a szovjet kultúra fejlesztésében és abban a tevékenységben, amelynek célja a barátság és testvériség szálainak további erősítése a Szovjetunió valamennyi népe között!

Az ipari és mezőgazdasági tervek teljesítése, a tudomány és kultúra fejlődése kellő alapot teremt a szovjet emberek életszínvonalának és jólétének további emeléséhez. illetve fokozásához.

Hozzászoktunk ahhoz a gondolathoz, hogy az életszínvonal-emelés programjának végrehajtása folyamatosan, évről évre megy végbe. Ám eközben néha mintha megfeledkeznénk arról, hogy e program valóra váltásához szívós, kitartó munkára van szükség. Az a szó például, hogy „ingyenes”, gyakori fordulat beszédünkben: ingyenes oktatás, ingyenes gyógykezelés, ingyenes utazás és így tovább. Ez persze bizonyos értelemben kétségtelenül igaz. A szovjet állampolgár valóban nem kényszerül rá, hogy saját pénzét költse akkor, ha például megbetegszik, vagy gyermekét iskolába adja. Valakinek azonban akkor is meg kell fizetnie a tanítót, az orvos munkáját, illetve fedeznie kell az iskolák, kórházak stb. fenntartásával kapcsolatos költségeket. Ilyen értelemben szó sincs „ ingyenességről”. Ezek a kiadások az államot, vagyis az egész népet terhelik, mindazokat, akik az országban dolgoznak. Csakis a közösen végzett, fáradhatatlan munka biztosítja számunkra a földi javakat, csakis ezen az úton érjük el az ország további felvirágzását. Egyszóval, elvtársak, ha jobban dolgozunk, az életünk is jobb lesz.

A párt ezután is minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy a nép életének jobbra fordítását célzó program valóra váljék, és a népi társadalmi, kommunális szükségletei kielégítést nyerjenek. Határozott, szilárd irányvonalunk ez, melyet a XXIV. pártkongresszus rögzített, s melyet a munkában elért eredményeinkre támaszkodva tántoríthatatlanul érvényre fogunk juttatni.

Az, hogy valamennyi tervünk valóra válik-e, végső soron az emberektől függ. Ha az embereknek a munkához való viszonya nem a lelkiismeretességre épül, ha a káderek felkészültsége és tudatossága nem áll magas fokon, akkor egyszerűen lehetetlen, hogy társadalmi termelésünket magasabb szintre emeljük, hogy egész társadalmi fejlődésünket előbbre vigyük.

Lenin még forradalmi tevékenységének kezdetén egy helyütt a tisztelet hangján említette az osztályuk élcsapatát alkotó „intelligens munkásokat”. Akkoriban még meglehetősen kevés ilyen munkás volt. Ma viszont

már sokmillióan vannak, ami teljesen törvényszerű dolog, pártunk, a szocializmus nagy vívmánya. Mennél közelebb jutunk a kommunizmushoz, annál szervesebb lesz a kapcsolat a fizikai és a szellemi munka között. Már ma sem ritka eset, hogy a munkás olyan nagy és bonyolult berendezés-komplexumokat irányít, amelyek előtt régebben még egy mérnök is tehetetlenül állt volna.

Büszkeség tölt el bennünket, amikor kimondjuk: jelenleg munkásaink 66 százalékanak van középfokú (teljes vagy részleges), vagy éppen felsőfokú képzettsége. Igen, van mivel büszkélkednünk, különösképpen ha arra gondolunk, hogy a háborút megelőzően a munkásoknak mindössze 8 százalékaról mondhattuk el ezt.

Akadnak azonban gondolkodóba ejtő tények is. Az említett statisztika azt is elmondja, hogy a munkások 34 százaléka csupán az általános iskolát végezte el, sőt olykor még azt sem teljesen. Ez gondokat okoz nekünk, ezeket meg kell oldanunk, és megoldásukon éppen most fáradozunk.

Társadalmunk fejlődésének mostani szakaszában különösen időszerűvé válnak azok a feladatok, amelyek a munkások általános műveltségi és szakképzettségi színvonalának emelésével és a tudományos-műszaki értelmiség képzését szolgáló rendszer továbbfejlesztésével függnek össze.

Pontosan ez a szemlélet hatotta át a XXIV. pártkongresszust, amikor feladatul tűzte ki az egész oktatási rendszer tökéletesítését, értve ezen az általánosan kötelező tízosztályos oktatásra való áttérés befejezését és a főiskolai, valamint a szakmai-műszaki oktatási intézményekben folyó munka lényeges javítását is.

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa legutóbbi ülészakának határozatai ezeknek a kongresszusi útmutatásoknak a valóra váltását célozzák. A Szovjetunió és a Szövetséges Köztársaságok Törvényhozási Alaptörvényei, melyeket az említett ülészak hagyott jóvá, rendkívül fontos előrelépést jelentenek, amelynek révén magasabbra lehet emelni kádereink képzettségét és műveltségi színvonalát.

De még a közoktatás legtökéletesebb megszervezése sem oldja meg a káderproblémákat akkor, ha nem alakítjuk annak rendje és módja szerint a nevelő munkát. A káderek politikai érettségéről, tudatosságáról, magas fokú szakmai képzettségéről való gondoskodás olyasvalami, amit minden pártszervezetnek figyelme középpontjába kell állítania. Sajnos azonban e téren még nem kevés a mulasztás nálunk. A munkafegyelem megszegésére, a lazaságra, a műszaki konzervativizmusra egyaránt akad példa.

A pártszervezetek nem hunyhatnak szemet az ilyen vétések fölött.

A szocialista állam sok mindent nyújt állampolgárainak, így jogában áll, hogy mindannyiuktól megkérdezze: mit adsz cserébe azért, hogy gondoskodnak rólad, hogyan használd föl a kapott ismereteket és hogyan járulsz hozzá a kommunizmus építésének nagy ügyéhez? Nem ártana, ha ez gyakrabban is eszünkbe jutna olyankor, amikor valamelyik dolgozóról véleményt alkotunk.

Magasabb szintre kell emelni népgazdaságunk vezető kádereinek munkáját is. Ennek érdekében már sok minden történik ma is. Olyan agilis, a mi szocialista gondolkodásmódunkat képviselő emberekre van szükségünk – méghozzá igen nagy szükségünk –, akik a hozzáértést és a vállalkozószellemet mélyről fakadó pártossággal, az össznépi érdekekről való gondoskodással kötik össze. A korszerű gazdasági vezetők jól kell értenie a párt gazdaságpolitikájának lényegét, széles távlatokban, állami szinten kell gondolkodnia, teljes mértékben ki kell használnia a termelés tartalékait.

Számos kiváló szervezőnk, konstruktőrünk, technológusunk, mérnökünk van, olyan emberek, akik a szocialista gazdaság újabb, magasabb szintjeinek eléréseért küzdő harcosok élvonalában haladnak. Nagyon fontos volna, hogy a munkában szerzett tapasztalataikat az egész ország megismerje, s kövessék őket az iskolapadból, illetve az egyetemi előadótermekből a termelésbe kerülő fiatal káderek is. Amikor a párt a kádermunkát javítja, akkor nem csupán azokra a feladatokra összpontosít, amelyek ma várnak megoldásra, hanem azokra is, amelyek elé holnap kerül az ország.

Igen, a holnap, a jövő... Nagy és ragyogó jövő vár országunkra, népünkre, s ezt a Lenin pártja vezette szovjet emberek fogják megteremteni két kezük munkájával.

De hogy pontosan milyen lesz a jövőnk, az nem csekély mértékben attól is függ, hogy mit lesznek képesek alkotni és építeni azok a szovjet állampolgárok, akikről ma még mint fiatalokról szoktunk beszélni! Pártunk, szocialista társadalmunk maximális figyelemmel van irántuk, s bőkezűen biztosít számukra minden lehetőséget további fizikai és szellemi fejlődésükhöz, állampolgári, politikai aktivitásuk kibontakoztatásához. És szó, ami szó, ifjúságunk nagyszerű munkasikerekkel reagál erre a gondoskodásra a gyárakban és a földeken, a tudományos laboratóriumokban, a főiskolai előadótermekben és a nép békés munkáját védelmező katonai egységeknél.

Nagyon jó dolog, hogy a szovjet ifjúság a Komszomol kezdeményezé-

sére több új hagyományt is teremtett, olyanokat, mint a dicső forradalmi, háborús és munkaeseményekhez fűződő helyek felkeresése, az első ötéves tervek hőseinek vándorzászlóiért folyó verseny, a patronáló mozgalom, amelynek keretében a munka veteránjai ifjúsági brigádokat vezetnek, a munkásdinasztiák találkozói és még sok más dolog. Mindez hozzásegíti a fiatalokat ahhoz, hogy gyarapítsák élettapasztalataikat és jobban megértsék, illetve értékeljék azt, ami országunkban eddig létrejött, amit a párt és a nép több évtizedes harcban elért...

A szovjetország ifjúsága, élén a sok millió tagot számláló Komszomollal, pártunk megbízható tartaléka, s becsülettel beváltja a párt és a nép hozzá fűzött reményeit. Mi, akik az idősebb nemzedékhez tartozunk, bizton hisszük: az ország jövője jó kezekben van, ez pedig azt jelenti, hogy nem hiába dolgoztunk és harcoltunk.

...Nemes hagyománnyá alakult szokás közöttünk, kommunisták és általában a szovjet emberek között, hogy a kapott kitüntetésekben nem csupán a már elért eredmények elismerését látjuk, hanem az előlegezett bizalmat is. Így most is, amikor átnyújtom önöknek ezt a magas kitüntetést, s ebből az alkalomból még egyszer szívből üdvözlöm mindannyiukat, most is azon meggyőződésemmek adok kifejezést, hogy Szovjet-Ukrajna dolgozói az egész szovjet nép üdvét szolgáló újabb dicső tettekkel válaszolnak majd a haza e gesztusára.

SIKEREINK ZÁLOGA: A MUNKÁSOSZTÁLY, A DOLGOZÓ PARASZTSÁG ÉS AZ ÉRTELMISÉG ÖNFELÁLDOZÓ MUNKÁJA

FELSZÓLALÁS A KAZAHSZTÁNI KÖZTÁRSASÁGI PÁRT-
ÉS GAZDASÁGI AKTÍVA GYŰLÉSÉN ALMA-ATÁBAN / RÉSZLETEK

[1973. augusztus 15.]

A Központi Bizottság és Politikai Bizottsága tevékenységének legfőbb tartalma a XXIV. pártkongresszus határozatainak végrehajtásáért folyó harc. A kongresszus mind bel-, mind külpolitikai téren bonyolult feladatokat tűzött elénk. A szovjet emberek felismerték ezt, s nagy lelkesedéssel dolgoznak.

Most, ha szabad így mondanom, a kilencedik ötéves terv döntő szakaszához érkezünk. Az 1973-as esztendőt nem véletlenül nevezzük döntő évnek. Mi is a dolog lényege? Természetesen az ötéves terv első két évében sem dolgoztunk rosszul, hiba lenne, ha alábecsülnénk az elért eredményeket. A múlt évi rossz termés azonban nyomot hagyott az ország gazdasági fejlődésén. Ráadásul az azt megelőző esztendő sem volt éppen kedvező. Az ötéves terv hátralevő idejében be kell hozni a mulasztottakat. Ha teljesítjük az idei programot, ezzel bizonyos értelemben már alapot teremtünk ahhoz, hogy az 1974-es és az 1975-ös esztendő is eredményes legyen. Márpedig ebben a két évben mind az iparban, mind a mezőgazdaságban jóval több munkát kell elvégezniünk, mint az ötéves terv első két évében. Ennélfogva az 1973-as esztendő valóban döntő, fordulatot jelentő éve lett az ötéves tervnek.

Sikereink záloga a munkásosztály, a dolgozó parasztság és az értelmiség önfeláldozó munkája, valamint a párt – a szovjet társadalom vezető társadalmi, politikai ereje – élcsapat szerepének erősítése. Népünk az utóbbi években még szorosabban tömörült pártunk köré. Az SZKP Központi Bizottságának, a KB Politikai Bizottságának és minden pártbizottságnak az egyik legfőbb feladata az, hogy tovább erősítse pártunk sorait, és minden kommunistát az eddigieknél is fokozottabban a marxizmus-leninizmus, a proletár internacionalizmus szellemében, illetve annak

a nagyfokú felelősségnek a tudatában neveljen, amelyet a párt mindannyiunkra, vezetőkre és egyszerű párttagokra ráró...

Egészeiben véve a pártban a helyzet egészséges, az alkotószellem jellemzi. A pártszervezetek aktív, sokirányú tevékenységet folytatnak, nagyfokú szervezettségről és eszmei, politikai érettségről tesznek tanúbizonyságot.

Kádereink szemléletmást fejlődnek. Beigazolódott, hogy az irányukban tanúsított tiszteletteljes, s ugyanakkor szigorú, igényes magatartás – amelyről a XXIII. és a XXIV. pártkongresszuson, valamint számos KB-plénumon is szó esett – teljes mértékben helyes. A Központi Bizottság nagy figyelmet fordít a kádereképzésre, tanfolyamokat és szemináriumokat szervez a köztársasági, területi és kerületi szinten dolgozó munkatársaknak. Ezt a munkát folytatni és tökéletesíteni kell.

Továbbra is az eddigi irányvonalat fogjuk követni: gondoskodunk a káderekről és állandóan segítjük őket. Rossz dolog, ha a vezető gárda gyakran cserélődik. De szeretném mindjárt hozzátenni: az még rosszabb, ha rosszul dolgozó emberek hosszú időre gyökeret vernek egy helyen.

Legfőbb gondunk most az ötéves terv teljesítéséért folyó harc.

Az 1972. decemberi plénum óta, amikor őszintén és nyíltan bíráltuk a különböző ágazatokban mutatkozó hiányosságokat, a helyzet javult. Az ipari termelés volumene az előző ötéves tervidőszak első feléhez viszonyítva másfélszeresére nőtt.

Menet közben bizonyos módosításokat kellett végrehajtanunk a gazdasági reformon. Eredetileg például a munkatermelékenység, ez az igen fontos mutató, nem szerepelt a tervfeladatok között. Most helyreigazítottuk ezt a hibát, és az eredmény máris megmutatkozott: a munka termelékenysége majdnem 12 százalékkal emelkedett.

Valamelyes javulás észlelhető a beruházások terén is. Csakhogy, és ezt ismételtén szeretném hangsúlyozni, az építkezések meggyorsítására és minőségi javítására továbbra is szükség van. Emlékezzenek csak vissza, hogy a XXIV. pártkongresszus a Szovjetunió népgazdasági beruházásainak ötéves volumenét 501 milliárd rubelben határozta meg. Ez hatalmas összeg, és megfeszített munkára van szükség ahhoz, hogy hasznosítani tudjuk, méghozzá hatékonyan, vagyis hogy a tervbe vett létesítményeket határidőre felépítsük és üzembe helyezzük. Az ötéves terv eddigi két és fél éve alatt 223 milliárd rubelt használtunk fel. Igaz, még van egy fél évünk, és az építési ütem valamivel gyorsabb, mint az előző évben. Ám

az is világos, hogy 1974-ben és 1975-ben beruházási téren többet kell elvégeznünk, mint az ötéves terv megelőző éveiben.

Lassan valósulnak meg falusi beruházásaink. Nagy erőfeszítésekre van tehát szükség ahhoz, hogy a mezőgazdasági célokra előirányzott 129 milliárd rubel értékű munkát elvégezzük. Enélkül nem biztosíthatjuk a mezőgazdaság további fejlődését.

Ami a termelő kapacitásokat illeti, az eltelt két és fél esztendőben több mint 190 milliárd rubel értékűt helyeztünk üzembe. Körülbelül 900 új nagyüzemet építettünk fel. Sajnos azonban közülük jó néhányban csak késve indult meg a termelés. Ez olyan régi betegségünk, amin még nem tudtunk úrrá lenni, pedig ennek feltétlenül meg kell történnie.

El kell mondanom, hogy a népjólét emelését célzó programunk megvalósítása általában eredményesen folyik. Az ötéves tervidőszak első két és fél évében 250 millió négyzetméter lakótér épült fel, és 26 millió embernek javultak a lakáskörülményei. Ez év végéig a lakosság reáljövedelme 1970-hez képest 14 százalékkal emelkedik, a kiskereskedelmi forgalom pedig 20 százalékkal.

Az önök köztársaságának eredményei ugyancsak nagy öröme adnak okot. Javulás tapasztalható a tervezett kapacitások üzembe állításában, és növekedett a vállalati munka termelékenysége is, ami rendkívül fontos dolog, mivel a termelésnövekedést főként éppen a termelékenység emelésével kell biztosítanunk.

Előadói beszédében Kunajev elvtárs felsorolta azokat a legfontosabb építkezéseket, amelyek Kazahsztánban éppen folynak vagy mostanában fejeződtek be. Ezek valóban rendkívül nagy építkezések. Terjeszkednek a már dolgozó üzemek is, például a pavlodari traktorgyár.

A napokban beszélgettem róla a traktor- és mezőgazdasági gépgyártás miniszterével. Az elvtársak azt ígérik, hogy az önök traktorának a kapacitását 120 lóerőre emelik. A pavlodari traktorgyár az egyik legnagyobb lesz e nemben. Napjainkban számos traktorgyárban folyik átszervezés: új, nagyobb teljesítményű traktorok gyártására térnek át. Rekonstrukció alatt áll a cseljabinszki gyár, a harkovi pedig megkezdte az új traktorok sorozatgyártását. 1975-ben a K-700-as traktorok termelésében elérjük a körülbelül húszezer darabos évi szintet. Iparunknak ugyanakkor biztosítania kell azt is, hogy a meglevő gép- és traktorpark pótalkatrész-ellátása zökkenőmentes legyen. Ez idő alatt persze nem valami sok traktor készül, később azonban mindez busásan megtérül.

Folyik a kombájngyárak rekonstrukciója is. A terméshozam-növekedés a kombájnok fokozottabb igénybevételével járt együtt, s ez arra kényszer-

rít bennünket, hogy új géptípusok használatára térjünk át. Az új kombájnokról elég jók a vélemények, teljesítményük, termelékenységük nagyobb, mint az előzőké. Az áttérés a sorozatgyártásra, az új gépegységek kipróbálása bonyolult, hosszú időt igénylő folyamat. Később azonban, gondolom, a helyzet sokat javul majd.

Mint mondtam már, köztársaságuk állandó mozgásban van. Attól, hogy ezt a mozgást milyen sebessé tudjuk tenni, függ az is, hogy köztársaságuk milyen szerepet tölt majd be az egész ország gazdasági életében. Mi igyekszünk mindent megtenni annak érdekében, hogy Kazahsztán már ebben az öt éves tervben is maximálisan növelhesse ipari és mezőgazdasági potenciálját.

A mezőgazdaság területén elsőrendű fontosságú feladat a terméshozam növelése. Véleményünk szerint a hektáronkénti 20 mázsás gabonatermést idővel normának is tekinthetjük majd Kazahsztánban, s ezzel lehetővé válik, hogy a teljes gabonatermést az 1972. évi 29 millió tonnáról 49 millió tonnára emeljük. A hárommilliárd pud gabonából kétmilliárdot a köztársaság az államnak adhat majd el. Persze egy dolog beszélni erről, és más dolog meg is valósítani. Amikor tehát azt mondom, hogy a hektáronkénti 20 mázsás idővel norma lehet majd Kazahsztánban, akkor közben arra is gondolok, hogy a kazahsztániak keményen fognak dolgozni. A párt Központi Bizottsága és a szovjet kormány minden szükséges segítséget megad köztársaságuknak ahhoz, hogy ezt a határvonalat elérje.

Nagy öröömre szolgált, amikor meghallottam, hogy milyen sok kenyérgabona állami eladására vállaltak kötelezettséget. Jól emlékezembe vésem az itt felsorolt számokat, és különösen azokat a kijelentéseiket, hogy még vannak tartalékaik.

Szó esett itt arról, hogy nincs elegendő közlekedési eszközük. Nem tehetjük meg azt, hogy Oroszországból vagy valamelyik másik köztársaságból egyszerűen Kazahsztánba küldjük a kocsikat. Ezért arra kérem a Kazahsztáni Kommunista Párt Központi Bizottságát, nézzen még egyszer tartalékok után otthon.

A köztársaságban van még egy szűz terület, az állattenyésztés. Egy alkalommal, Kunajev elvtárrsal beszélgetve, szóba hoztam többek között a juhtenyésztés kérdését is, és megkértem, dolgozzanak ki javaslatot arra vonatkozóan, hogyan lehetne a köztársaság juhállományát az elkövetkező néhány évben legkevesebb 50 millióra emelni. Most már, úgy érzem, ez a szám elégtelen: Kazahsztán az állattenyésztés fejlesztését illetően még távolról sem merítette ki minden lehetőségét. Természetesen sok

műlik a takarmánybázison, az állattenyésztési épületek létesítését szolgáló beruházásokon és a legelők öntözésén. Arra kérném önöket, gondolkodjanak ezen a dolgon.

A mezőgazdaság jelenlegi állapotát vizsgálva határozottan leszögezhetjük: pártunknak az 1965. márciusi plénumon kidolgozott politikája, melyet a rákövetkező plénumok, valamint a párt XXIII. és XXIV. kongresszusának határozatai megerősítettek és továbbfejlesztettek, az egyetlen helyes politika. Egy lépésnyit sem szabad eltérnünk ettől a politikától.

Sokat beszélünk itt mi gabonáról, fémről, cementről, vasútról, szállításról. Csakhogy mindez emberi alkotás. Népünk, amely szoros egységben tömörül pártunk, Lenin zászlaja köré, képes rá, hogy belső mozgásunkat és külpolitikánkat dinamizmussal töltsen meg, hogy gazdasági és védelmi képességünket állandóan növelje, hogy biztosítsa a jólét fokozását, és még szilárdabbá tegye hazánk tekintélyét szerte a világon.

Hogy a jövőben is így legyen, ahhoz fel kell készíteni a váltást, ahhoz nevelnünk kell a fiatal nemzedéket, az iskolában, a felsőoktatásban, a termelésben és a családban egyaránt. A párt köztársasági központi bizottságainak, területi, városi és kerületi bizottságainak figyelmük középontjában kell tartaniuk az ifjúság nevelését.

Minthogy jól ismerem a kazahsztáni pártszervezetet, a területi bizottságok titkárait, a területi végrehajtó bizottságok számos elnökét és a KB Politikai Bizottságának tagjait, mélységes meggyőződésem, hogy önöknek van elegendő képességük, hozzáértésük és harci szellemük ahhoz, hogy harcba vigyék a kazahsztáni kommunisták hatszázezres seregét azoknak a nagy és bonyolult feladatoknak eredményes megoldása érdekében, amelyekről ma itt beszéltünk.

Ehhez kívánok teljes sikert.

A SZOVJET KÖZTÁRSASÁGOK MEGBONTHATATLAN KÖTELÉKÉBEN

BESZÉD A KAZAHSZTÁNI KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
ÉS A KAZAH SZSZK LEGFELSŐBB TANÁCSÁNAK

A KAZAH SZSZK NÉPEK BARÁTSÁGA ÉRDEMÉREMMELEL

TÖRTÉNT KITÜNTETÉSE ALKALMÁBÓL

TARTOTT EGYÜTTES ÜNNEPI ÜLÉSÉN / RÉSZLETEK

[1973. augusztus 15.]

A kitüntetés, amelyet ma önök átvesznek, megtestesíti azt a fél évszázados munkát, amelyet pártunk a valamennyi népünk újjaszületését és felvirágzását, szoros egységbe tömörülését és megbonthatatlan barátságát szolgáló lenini nemzetiségi politika valóra váltása érdekében folytatott. E politika nagyszerű gyümölcsei itt, Kazahsztánban is láthatók.

A múltban kihalt sztyeppei tájék volt ez, a félfudális rendszer viszonyai között tengődő nomád állattenyésztők világa. Még él az a nemzedék, amely emlékszik ezekre az időkre. S milyen a ma Kazahsztánja, milyenek az itt élő emberek, és milyen eredményeket értek el?

Olyan köztársaság ez, ahol pezseg a teremtő szocialista élet, ahol a munka és a tudomány emberei átalakítják a természetet, életet visznek a sivatagba és hatalmas korszerű ipari központokat emelnek.

Olyan köztársaság ez, amely rengeteg gabonát, tejet, húst, gyapjút és más mezőgazdasági terméket ad az országnak.

Olyan köztársaság ez, amely fekete és színesfémeket, szenet, kőolajat, gázt és sok modern gépet ad az országnak.

Egyszóval, Kazahsztán fontos és tiszteletre méltó helyet foglal el a szovjet szocialista köztársaságok megbonthatatlan kötelékében.

Három évvel ezelőtt, a Kazah SZSZK és a Kazahsztáni Kommunista Párt fennállásának ötvenedik évfordulója alkalmából, jártam Alma-Atában. Országunk akkor éppen a kilencedik ötéves terv nagy és felelősségteljes feladatainak megoldásához gyűjtött erőt. Mi most itt az ötéves tervidőszak félidejében gyűltünk össze, olyan időpontban, amikor az egész párt, az egész nép a terv teljesítésén dolgozik. Most már megvan

a lehetőségünk arra, hogy objektív, helyes értékítéletet mondjunk az elvégzett munkáról.

Az elmúlt két és fél évben jelentősen növelni tudtuk az ország gazdasági potenciálját. Erőteljesen fokozódott a munka termelékenysége is. A nép életszínvonala az összes főbb mutatót – a reáljövedelmeket, a társadalombiztosítást, a lakásviszonyokat – tekintve ugyancsak emelkedett. Egyszerűen elvtársak, társadalmi fejlődésünkben minden téren előrehaladást, méghozzá lényeges előrehaladást értünk el. Mindez a pártszervezetek energikus ténykedésének és munkásosztályunk, kolhozparasztságunk és népi értelmiségünk munka- és politikai aktivitásának köszönhető.

Az egész országgal egyetemben Kazahsztán is eredményesen zárta az ötéves terv első felét. Az ipari össztermelés a köztársaságban majdnem 25 százalékkal növekedett, méghozzá háromnegyed részben a munkatermelékenység javulása révén. Mintegy 5 millió tonna szénhez, 150 000 tonna cementhez és még sok más termékhez jutottunk terven felül. Több mint 160 ipari létesítményt helyeztek üzembe, közöttük olyanokat, mint a karagandai kohászati kombinát nagyolvasztója, konvertere és hengersora, a Mangislakot Kujbisevvel összekötő kőolaj-fővezeték, több új érc- és szénbánya, olajtelep, dúsító és a gyorsneutronokkal működő atomerőmű első óriás aggregátja. Mint látják, csupa korszerű nagyüzemről van szó, olyanokról, amelyeknek egész népgazdaságunk szempontjából elsőrendű jelentőségük van.

Terveink legfőbb célja – miként a XXIV. pártkongresszus meghatározta – az, hogy fokozódjék az egész társadalmi termelés hatékonysága, és ezen az alapon szakadatlanul növekedjék a népjólét. Önöknél e tekintetben is örömteli változások tapasztalhatók. Az elmúlt két és fél évben 1 600 000 ember, más szóval a köztársaság minden nyolcadik lakosa, új lakást kapott, jobb lakáskörülmények közé került. Új kórházak és üdülők, klubok és filmszínházak, stadionok és sportszarnokok nyíltak meg. A lakosság reáljövedelme ez évben mintegy 14 százalékkal emelkedik 1970-hez képest.

Megvan tehát minden okuk arra, hogy elégedettek legyenek munkájuk eredményeivel, s mi sem érzünk másként.

Ha elgondolkodunk azon, vajon mi tette lehetővé országunkban a gazdaság és kultúra dinamikus fejlődését, a népjólét növekedését, és egyáltalán ezt az életünk minden területén tapasztalható lenyűgöző haladást, akkor alighanem több tényezőt kell megneveznünk. Közéjük tartoznak a kedvező külpolitikai viszonyok: több mint negyed százada

békében élünk, ami lehetővé tette számunkra, hogy egyre több energiát és erőforrást fordítsunk békés, teremtő céljaink megvalósítására. Ide tartozik az is, hogy társadalmi vagyónunk állandóan gyarapodott, aminek révén az újabb fejlődési szakaszokban egyre nagyobb feladatokat oldhatunk meg. De ide tartozik országunk növekvő tudományos-műszaki potenciálja, a népgazdaság irányítási rendszerének tökéletesítése és még sok-sok más is.

A legfőbb tényező azonban a szocialista társadalmi és államrend, a pártunk nevelte, új típusú alkotó, újító, teremtő emberek tömege. Mindaz, amink ma van és aminek holnapi elérésében reménykedünk, az ő kommunista szellemű dolgozni tudásuk, az ügy iránti odaadásuk, magas fokú eszmeiségük, műveltségük és szakmai kultúrájuk, felelősségérzetük, aktivitásuk és kezdeményezőkézségük terméke.

A mostani ötéves terv egyik legjellegzetesebb sajátossága, hogy sok nagyüzemet, lényegében véve ipari komplexumot építünk, melyek korszerű mértékkel mérve minden tekintetben a leghaladottabbnak mondhatók. Ilyen például a Kámai Autógyár, a nyugat-szibériai kohómű, az uszty-ilimszki vízerőmű, ilyenek a dél-kazahsztáni foszforgyárak és a többi ipari óriás, amelyekből minden köztársaságban akad, s amelyek kedvezően hatnak majd gazdasági életünk egész további fejlődésére.

Arra a kérdésre, hogy mivel is tűnnek ki ezek az élvonalbeli üzemek, alighanem igen különböző válaszokat kapnánk. Egyesek a legkorszerűbb technikát és technológiát állítanák első helyre, mások a gazdasági mutatókat, megint mások a munka- és irányításszervezést hangsúlyoznák. Mindezek a vélemények természetesen helytállóak lennének. A legfontosabb azonban, ami nélkül nincs és nem is lehet élenjáró nagyüzem, az egész dolgozó közösség összehangolt alkotó munkája és az emberek magas fokú szakmai képzettsége, azoké az embereké, akik ismerik a korszerű technika minden csínját-bínját, és a szó legteljesebb értelmében a tudományos-technikai haladás hordozói.

Örvendetes dolog, hogy ilyen magas szintű termelési kultúrájú, mondhatnám, osztályon felüli kollektívák ma nálunk nem csupán a történelmi ipari központokban – Moszkvában, Leningrádban, Gorkijban, a Donyec-medencében, Szverdlovszkban, Dnyepropetrovszkban, Bakuban – vannak. Szerte az országban, így többek között önöknél, Kazahsztánban is sok ilyen közösség van. Karaganda, Balhas és Dzsezkazgan bányászainak és kohászainak dicső osztagaira, a sevcsenkói energetikusokra és Mangiszlak olajbányászaira gondolok itt.

Hogy mit érhetnek el azok, akik szüntelenül keresik az új és eredeti

megoldásokat és eleven, alkotó gondolatokkal igyekeznek segíteni az ügyet, azt a következő példákból jól meg lehet ítélni:

A nyersanyag komplex felhasználását célzó progresszív módszerek kidolgozása és bevezetése az uszty-kamenogorszki ólom- és cinkkombinát-nak évente több mint 50 millió rubel értékű többlettermék előállítását teszi lehetővé. Ha nincs ez, akkor alighanem egy új nagy üzemet kellett volna építeni.

Vagy vegyük például a Mihajlovszkaja bánya hármas számú fejtésében dolgozó bányászokat: sikerült elérniük, hogy munkájuk termelékenysége sokszorosan túlhaladja a szénmedencében dolgozó többi társukéét. Ráadásul ezt nem fizikai erejük túlfeszítésével érték el, hanem mindenekelőtt úgy, hogy ügyesen szervezték meg a munkát, illetőleg teljesebben és hatékonyabban használták ki a technikát.

Persze ezek rekordteljesítmények, és nem mindenütt és nem is azonnal ismételhetők meg. Ennek ellenére követésre méltó példává válhatnak és kell is válniuk. Ilyen kezdeményezésekre minden üzemben szükség van, mivel mindez több milliárd rubel értékű többlettermékkel gazdagítja az országot. Csakis ezen az úton, a műszaki haladás, a leghaladottabb tapasztalatok elterjesztésének útján haladva oldhatjuk meg a kommunista építés feladatait.

Szeretném még valamire felhívni a figyelmüket. Minden dolgozó kollektíva, legyen az akár üzemben, szovhozban vagy tudományos intézményben, egyes emberekből tevődik össze, akiket a közös célok és feladatok egyesítenek. Csakhogy az egyéni alkotás jelentősége a mi körülményeink, a szocialista közösségi munka viszonyai között sem csökken, sőt éppenhogy növekszik. A közösség arculatát lényegében javarészt azok az emberek határozzák meg, akik a hangadók benne és lelkesítő példát mutatnak. Ők azok, akik a flottánál használt fordulattal élve, „az árboc-kosárból vigyázzák a távot”.

Köztársaságukban sok olyan ember nőtt fel, aki hírt és dicsőséget szerzett neki. Mély tisztelettel adózunk azoknak a hőstetteknek, amelyek Ibraj Zsahajev rizstermesztő, a Szocialista Munka kétszeres Hőse, Zsazilbek Kuanisbajev juhtenyésztő, Mihail Dovzsik és Zsanszultan Gyemejev, a szűzföldek veteránjai és a Szocialista Munka Hősei, Ivan Szuszljakov és Aszkar Szerikov bányász, Jevgenyij Antoskin kotrógépező, Feodoszja Gajvoronszkaja cukorrépatermesztő, Rafika Nurta-zina pedagógus és a sok ágazatú kazah gazdaság és kultúra még igen sok más élenjáró dolgozójának nevéhez fűződnek.

Ezen az ünnepélyes napon tisztelettel megemlékezünk azokról is,

akik már nincsenek közöttünk, mint például Kanis Szatpajev a kiváló szovjet geológus vagy Muhtar Auezov, a világszerte ismert író.

Nagy kár, persze, elvtársak, hogy nem áll módomban itt köztársaságuk sok más hírességét is név szerint megemlíteni, s kénytelen vagyok csupán néhány név felsorolására szorítkozni. Pedig ezeknek az embereknek egytől egyig tanulságos az életútja, mindannyiukról könyvet lehetne írni. Itt van például Ulbala Altajbajeva, a „Kommunizmus” kolhoz csoportvezetője. Ez a nagyszerű asszony és hős anyja az elmúlt évben 20 hektárról 109 mázsa rizst takarított be, s ezért megkapta a Szocialista Munka Hőse címet, úgyhogy Altajbajeva elvtársnő most már kétszeres hős.

Tisztelet és dicsőség Kazahsztán élenjáró dolgozóinak – munkásainak, kolhozparasztjainak, szakembereinek, tudósainak, művészeinek!

A szocialista Kazahsztánt e vidék őslakóival vállvetve gyakorlatilag az országunkban lakó összes nemzetiség építi. Köztársaságuk sikerei az összes szövetséges köztársaság egyesített erőfeszítéseiből születtek, s szemléletesen megtestesítik a népek barátságát.

E barátság jelentőségét részletesen méltattuk a Szovjetunió megalakulásának ötvenedik évfordulója alkalmából rendezett ünnepségeken. A közelmúltban Kijevben is érintettem ezt a témát, ám ennek nem árt meg az ismétlés. Mondhatnánk úgy is, hogy kimeríthetetlen tárgykör ez, hiszen népeink barátsága társadalmunk leghatalmasabb ereje, féltett kincsünk. Ez a barátság az önkényuralom elleni osztályküzdelmekben, az októberi forradalom győzelméért vívott csatákban született, az ötéves tervek építkezésein erősödött, és a Nagy Honvédő Háború tüzeiben edződött. Gondozásából, ápolásából valamennyi nemzet dolgozói kivették a részüket, ám leginkább mégiscsak az orosz munkásosztály, az orosz nép, amely magasra emelte a nemzetköziség zászlaját, s tetteiben mutatott példát arra, hogyan kell hűnek lenni ehhez a zászlóhoz.

A szovjet emberek internacionalistáknak nevezik magukat, s teljes joggal, mivel a gyakorlatban bizonyították be az egész világnak, mit érhetnek el azok a népek, amelyek a szocializmus, a valódi egyenlőség, testvériség és szabadság elvei alapján egyesülnek. Ezek az elvek, amelyeket a kommunista párt a szovjethatalom fennállása óta állandóan hangoztat, életünk normájává váltak. Engesztelhetetlen ellenfelei voltunk és leszünk a nemzeti viszálykodás, a sovinizmus és a nacionalizmus bármiféle megnyilvánulásának.

Pártunk a XXIV. kongresszuson fontos következtetésre jutott: arra,

hogy az elmúlt fél évszázadban végbement mélyreható és sokrétű társadalmi, politikai változások eredményeként új történelmi közösség szüldült meg nálunk, a szovjet nép. Szovjet Kazahsztán kialakulásának és fejlődésének története mindennél fényesebben bizonyítja ezt.

Bár az emberek új történelmi közösségéről beszélünk, egyáltalán nem hisszük, hogy nálunk már eltűnőben lennének a nemzeti különbségek, vagy éppenséggel, hogy a nemzetek már egybeolvadtak. A Szovjetuniót benépesítő nemzetek és nemzetiségek kivétel nélkül őrzik sajátosságaikat, nemzeti jellemvonásaikat, nyelvüket, legjobb hagyományaikat, s minden lehetőségük megvan arra, hogy nemzeti kultúrájukat még inkább felvirágoztassák.

Ugyanakkor a szovjet nép nem pusztán az egy államban, hogy úgy mondjam, egy tető alatt egymás mellett élő nemzetek összessége. A mi embereinkben, nemzeti hovatartozásuktól függetlenül, számos olyan közös vonás van, amelyek egy egységes egészbe ötvözik őket. Ilyen az ideológia közössége, az átélt történelmi sors közössége. Ilyen a társadalmi-gazdasági viszonyok, az alapvető érdekek és célok közössége. Ilyen a szovjet szocialista kultúra egyre fokozódó közössége, azé a kultúráé, amely magába fogadja minden nemzeti kultúra igazi értékeit.

Néhány nappal ezelőtt öröndetes esemény történt: világra jött a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége kétszázötven-milliomodik állampolgára. És az ilyen, immár az októbert követően született emberek száma nálunk most már meghaladja a 207 milliót. Ők már születésüktől kezdve szovjet emberek, gyermekkoruktól fogva a mi szovjet környezetünkben növekednek, nem ismernek más életformát, mint a miénk, jellemük a szovjet ember jelleme.

A szovjet népek életében törvény rangjára emelkedett egymás kölcsönös támogatása, az, hogy bármikor készek egymást megsegíteni. Ragyogó példa erre az elmúlt év, amikor súlyos elemi csapás – aszály – sújtotta országunkat. Kazahsztán dolgozói ekkor minden tőlük telhetőt megtettek, hogy az országnak egymilliárd pud gabonát adjanak. És megadták. Ez az egymilliárd pud, amely önmagában is nagy érték, meglehetősen sokkal többet számított, mert akkor adták, mikor a házára nehéz napok virradtak.

Mint minden nagy dologból országunkban, az egymilliárd pud gabonáért folytatott tavalyi harcból is számos testvérköztársaság kivette a részét. Oroszország, Ukrajna, Belorusszia, Moldávia és a többi köztársaság küldöttei egyaránt segítő kezet nyújtottak a kazahsztáni földműveseknek. Csak a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk arról a mun-

káról, amellyel hozzájárultak a betakarítás sikeréhez. A szívből jövő hála szavaival szólunk katonáinkról is. Minden elismerés kijár nekik: sokat tettek azért, hogy a köztársaság ne maradjon segítség nélkül a betakarítás idején, és képesek voltak arra is, hogy a kazahsztáni mezőkön végzett hősi munkát összekössék a katonai kiképzéssel.

Jelenleg kedvezőbb a helyzet országunkban. Amint tudják, nemrégiben Ukrajnában jártam. E köztársaság földművesei igen jó termést takarítottak be szemes terményekből, s elhatározták, hogy legalább egymilliárd pud gabonát adnak az államnak. Hiszünk abban, hogy az ukrán mezőgazdaságban dolgozók megbirkóznak ezzel a feladattal, s megpróbálnak megmaradni a már elért egymilliárdos szinten.

Jó a gabonatermés az Észak-Kaukázusban, a voronyezsi, a lipecki és a tambovi területen, valamint a Központi Feketeföld Övezet más vidékein, a volgográdi, a szaratovi területen, Belorussziában, Moldáviában és a balti köztársaságokban.

A kolhozok és szovhozok földjein most folyik a harc a gabonatermésért. Eljött a dologidő Kazahsztánban is. Nagyra értékeljük mindazok munkáját, akik részt vesznek a betakarításban. Szeretném ma itt külön is hangsúlyozni azt a szerepet, amely most az alapszervezeti párttitkárokra, a kerületi pártbizottságok és végrehajtó bizottságok, a területi pártbizottságok és végrehajtó bizottságok munkatársaira hárul, akik a köztársaság harci törzskarának, a Kazahsztáni Kommunista Párt Központi Bizottságának vezetésével a mindennapi szervezőmunkát végzik annak érdekében, hogy a gabona minél hamarabb és szemvesztés nélkül bekerüljön a haza magtáraiba. Fogadják érte hálás köszönetünket!

Részt vettem ma a köztársasági párt- és gazdasági aktíva ülésén, s nagy örömömre szolgál, hogy erről a fórumról üdvözölhetem az ott elfogadott határozatot, miszerint ebben az évben legalább egymilliárd pud gabonát adnak az államnak. Biztos vagyok benne, hogy a kazahsztáni mezőgazdasági dolgozóknak ezt a vállalását az egész ország nagy megelégedéssel fogadja.

A más köztársaságokból és területekről érkező kombájnosok, traktorosok, sofőrök és gépkezelők, akiket már régóta a munkában kötött barátság erős szálai fűznek Kazahsztánhoz, most is, akárcsak a múlt évben, megosztják önökkel, kazahsztáni földművesekkel a betakarítás terhéért, s ismét kellő módon kiveszi majd részét ebből a munkából dicső hadseregünk is.

Engedjék meg, hadd kívánjam önöknek is azt, amit az ukrán elvtársainak: legyen az egymilliárd pud gabona önöknél is az a startvonal, amely-

ről elindulva évről évre egyre messzebb jutnak. Koronázza nemes munkájukat teljes siker!

És még valamit. Az egymilliárd pud gabona, amit behordanak majd a haza magtáraiba, a huszadik szüzföldi aratás méltó megünneplése lesz.

A szüzföldek meghódítása a szovjet nép nagyszerű hőstette volt. Szép számmal akadnak ebben a teremben is olyanok, akik a párt akaratából, a Komszomol hívására vagy saját lelkiismeretük szavára hallgatva eljöttek a kazah sztyeppékre, hogy új életre keltsék azokat, olyanok, akik sorsukat hosszú évekre a szüzföldekéhez kötötték. Jól emlékeznek még rá, milyen nehézségekkel kellett akkor megküzdeniük: nem volt hol lakniuk, kevés volt a gép, mindent előlről kellett kezdeni. Ám azokat az embereket, akik akkor feltörték a szüzföldeket, s most is ott élnek és dolgoznak, kemény fából faragták. Most is, akárcsak akkor, az egész nép támogatja őket, és szerte az országban jól megszolgált dicsőségnek örvendenek.

Van azonban a kazah mezőgazdaságnak egy másik területe is, melyet jelentősége alapján bátran állíthatunk egy sorba a szüzföldekkel. Ez az állattenyésztés. A köztársaság állattenyésztői ez év első felében már teljesítették vállalt kötelezettségeiket. A szocialista munkaverseny győzteseit nyilván méltó módon megünnepli majd a haza.

Most a köztársaságban – az SZKP KB és a szovjet kormány megbízásából – a juhtenyésztés fellendítése érdekében olyan intézkedéssorozatot dolgoznak ki, amelynek nyomán a juhállomány 50–60 millió darabra gyarapodhat. Ennek az államra nézve igen nagy jelentősége van. Ahhoz persze, hogy a kérdés megoldódjék, önöknek időre és segítségre van szükségük. A kezdés azonban nem várathat magára, azonnal, haladéktalanul és teljes kitartással neki kell látni a munkának, akárcsak annak idején, a szüzföldek meghódításakor.

A köztársaság mezőgazdasági lehetőségeiről szólva a mai párt- és gazdasági aktívaülésen elhangzottaknak különösen azt a részét szeretném kiemelni, amely a mezőgazdasági szakemberek – traktorosok, kombájnosok, gépkezelők – képzésével, oktatásával foglalkozott. Lendületesen hozzá kell látnunk e halaszthatatlan feladat megoldásához: mezőgazdasági szakközépiskolákat kell létrehozunk, a falun élőket pedig második szakma elsajátítására kell buzdítanunk, hogy aratás idején, a legnagyobb dologidőben kombájnra ülhessenek és traktoron vagy gabonatisztító gépen dolgozhassanak. Meg kell mondanunk, hogy ez a kérdés már többször felvetődött, megoldása azonban egyelőre még lassan halad. A köztársaság vezetőinek és a mezőgazdasági szerveknek egyaránt le kell vonniuk ebből a megfelelő következtetéseket.

A Központi Bizottság 1965. márciusi plénumán és az ezt követő plénumon, valamint a párt XXIII. és XXIV. kongresszusán elvi politikai irányvonalat dolgoztunk ki a mezőgazdaság fellendítése érdekében. Hosszú távra szóló és gazdaságilag megalapozott irányvonal ez, amelynek érvényesítéséért már eddig is sokat tettünk. Amint tudják, folyik a mezőgazdasági gépgyártó üzemek rekonstrukciója, melynek célja, hogy fokozódjék a traktorok, kombájnok és más mezőgazdasági gépek és berendezések gyártása, és javuljon minőségük. Ugyanakkor valamennyi köztársaságunkban széles körű talajjavítási munkálatok folynak. Elegendő talán, ha csak annyit mondunk, hogy az öntözött földek a maguk biztos terméshozamával már a növénytermesztés egyötödét adják. Növekszik a műtrágyagyártó ipar kapacitása is.

Ám nekünk előre kell néznünk. A vezetés lényege nem a tények megállapításában, hanem az előretekintésben rejlik. A párt által kijelölt útnak eddig csupán egy részét tettük meg. Hatalmas munka vár még ránk: tovább kell gépesítenünk a földművelést és az állattenyésztést, fokoznunk kell az ipari módszerek alkalmazását a mezőgazdasági termelésben, és javítanunk kell az életkörülményeket falun. Egyszóval, a mezőgazdaság fellendítése eddig is az egyik legfontosabb össznépi feladat volt, és az marad a jövőben is. Éppen ezért a párt Politikai Bizottsága és Központi Bizottsága továbbra is fokozott figyelmet fog tanúsítani e kérdés iránt.

A párt biztos benne, hogy a falusi dolgozók mindent megtesznek majd annak érdekében, hogy e fontos gazdasági ágazat hozama évről évre nagyobb legyen.

Amint tudják, a szovjet gazdaság fejlődését a mezőgazdaság és az ipar egyaránt gyors és sokoldalú, egymással elszakíthatatlanul összeforrt és egymástól kölcsönösen függő fellendülése határozza meg. A párt Központi Bizottságának számos plénumán elvi következetességgel vizsgáltuk az ipari termelés további fejlesztésével, hatékonyságának fokozásával és a termékminőség radikális megjavításával összefüggő kérdéseket. Tervezett intézkedéseink megvalósulása jó eredményekkel jár, az önelégültségre azonban semmi okunk, különösen ami a beruházások területét illeti.

Hatalmas, mondhatnám, egyedülálló építési tapasztalataink vannak. Ezekre támaszkodva minden jogunk megvan ahhoz, hogy egyre bonyolultabb és felelősségteljesebb feladatokat tűzzünk magunk elé. Nemcsak sokat kell építenünk – az építkezések terjedelme évről évre nőni fog, ez

természetes –, hanem gazdaságosabban is, biztosítva a beruházott összegek maximális megtérülését, és, természetesen, a legkorszerűbb színvonalon. Ilyen építési szemléletre tulajdonképpen van példánk, és nem is kevés. Csakhogy a mi feladatunk nem csupán az, hogy egyes építkezéseken, legyenek bár a legfontosabbak, kimagasló eredményeket érjünk el, hanem az is, hogy az ötéves tervben előirányzott valamennyi létesítmény a megjelölt határidőre épüljön fel és álljon munkába, s megfeleljen a leghaladóbb tudományos-műszaki gondolkodás követelményeinek. Párt-, szovjet és gazdasági szerveinknek mindent meg kell tenniük azért, hogy a beruházások terén valóban minden így is alakuljon.

Ahhoz, hogy az ötéves terv feladatait teljesíthessük – márpedig ez kötelességünk – a hátralevő második félidőben többet kell tennünk, mint az elsőben tettünk, még hozzá minden tekintetben: a meglevő kapacitások intenzív kihasználása és az új kapacitások időben történő üzembe állítása, a munkatermelékenység fokozása és a termékminőség javítása terén egyaránt. A pártszervezetek felelősségének és igényességének mértékét ma egyként ez határozza meg. Engedjék meg, hogy kifejezzem ama meggyőződésemet, hogy Kazahsztán kommunistái, komszomolistái és dolgozói kivétel nélkül méltó módon hozzá fognak járulni eme össznépi feladat megoldásához.

HŰSÉG

A TESTVÉRKÖZTÁRSASÁGOK NAGY SZÖVETSÉGÉHEZ

BESZÉD AZ ÜZBÉG KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
ÉS AZ ÜZBÉG SZSZK LEGFELSŐBB TANÁCSÁNAK
AZ ÜZBÉG SZSZK NÉPEK BARÁTSÁGA ÉRDEMÉREMMESEL
TÖRTÉNT KITÜNTETÉSE ALKALMÁBÓL
TARTOTT ÜNNEPI ÜLÉSÉN / RÉSZLETEK

[1973. szeptember 24.]

Országunk jövőre ünnepi szovjet Üzbegisztán és a többi közép-
dülőjét. Visszatekintve a megtett útra, teljes joggal elmondhatjuk: Közép-
Ázsia népeinek társadalmi fejlődésében a Nagy Októberi Szocialista
Forradalom és a szocializmus győzelmének eredményeként történelmi
ugrás következett be.

A kiáltó ellentét, amely Üzbegisztánban és a szomszédos testvérköz-
társaságokban a múlt és a jelen valósága között tapasztalható, számos
önökhöz látogató külföldi személyiséget arra késztet, hogy csodának
nevezze azt, ami Közép-Ázsiában a szovjethatalom éveiben történt.

Csodák persze nincsenek. De jól értjük, mi az ilyen kijelentések érzelmi
háttere, e kijelentések világosan érzékeltetik közös vívmányaink nagysá-
gát.

Szovjet Közép-Ázsia felvirágzása, lendületes haladása dicső kommu-
nista pártunk lenini nemzetiségi politikájának közvetlen eredménye.
E politika a nemzetköziség elveire épül, s ragyogó példája annak, hogyan
testesül meg tettekben annak a munkásosztálynak történelmi küldetése,
amely önmagát felszabadítva az összes többi elnyomottat is felszaba-
dítja. Ez a politika mindig abból indult ki és indul ki ma is, hogy a Kelet
forradalmi tömegeinek óriási lehetőségei vannak az önálló történelemal-
kotásra, s mindent megtesz annak érdekében, hogy ez az alkotó tevé-
kenység teljességében kibontakozzék...

A szocialista építés éveiben Közép-Ázsia mindenre kiterjedő fejlesztése
az egész szovjet föld közös gondja lett. Itt került sor az első össz-szövet-
ségi méretű építkezésekre: a turkesztán-szibériai vasút, a nagy fergánai
csatorna, a taskenti textilkombinát és még sok más létesítmény felépí-

tésére. Hatalmas pénzeszközök, hiánycikknek számító gépek és berendezések, egész üzemek áramlottak ide országunk központjából.

A párt a maga legértékesebb tőkéjét fektette be a közép-ázsiai szocialista építés ügyébe: legjobbjainak munkáját, tehetségét, lelkesedését. Pártunk a tehetséges szervezők és az újra érzékeny emberek ezreit mozgósította saját soraiban és a dolgozó tömegek között. A néptömegek felébredtek középkori álmukból, felismerték a változások szükségességét, kezükbe vették sorsuk irányítását...

Büszkeség tölt el bennünket, amikor Üzbegisztán mai gyors fejlődésében látjuk a párt gigantikus munkájának, a sok millió munkás és kolhozparaszt, tudós és kultúrmunkás önfeláldozó munkájának gyümölcseit. Örül a szívünk, amikor nagyszerű városaikra, modern üzemeikre és gyáraikra, a gondosan megművelt földekre és a virágzó kertekre nézünk.

Több mint száz ipari ágazat, közöttük olyanok, mint a gépgyártás, a kohászat, a gáz-, a kőolaj- és a szénbányászat, a vegyészet, a rádiótechnika, az elektronika, a pamut- és selyemszövetek gyártása, no és az aranybányászat – ilyen ma Üzbegisztán ipari arculata. Intenzíven, dinamikusán fejlődik a mezőgazdaság is, ez a sok ágazatú népgazdasági komplexum, s ez mind a köztársaság szükségleteivel, mind pedig az egész Szovjetunió érdekeivel teljes összhangban áll.

Üzbegisztán szocialista körülmények között történt újjászületésének rendkívül nagy a társadalmi, politikai jelentősége. A köztársaságban kialakult a szakképzett ipari munkások másfélmillió csapata. A munkáosztály alkotja a szocialista Üzbegisztán gerincét, a párt politikájának aktív végrehajtója a kommunizmus építésében, megbízható szövetségese és támasza a kolhozparaszságnak...

Minden szovjet köztársaságnak megvan a maga sajátos helye a szovjet gazdaságban. Üzbegisztán főként a gyapotot hozza, mint mondani szokás, a közös konyhára. Ezzel természetesen egyáltalán nem akarom lebecsülni a többi gazdasági ágazat jelentőségét, de tény, hogy az üzbég gyapot mind köztársasági, mind össz-szövetségi méretekben különösen jelentős.

A szovjet emberek, valahányszor Üzbegisztán munkájáról kerül szó, mindig megbecsüléssel emlegetik igyekvő és tehetséges gyapottermesztőit. Jól tudjuk, mennyi kemény munkára és odaadásra van szüksége a gyapottermesztőnek addig, amíg a gazdag termést felneveli, begyűjti. Ma párt- és gazdasági aktívaértekezleten vettem részt, és amikor ott a gyapotot mint „fehér aranyat” emlegették, hozzátettem, hogy ezt a „fehér aranyat” arany kezek csinálják! A hősi munkának, amelyet a gyapotföl-

dek mesterei – Hafiz Palvanov, Mamadzsan Dadadzsanov, Turszuna Ahunova, Sajmardan Kudratov, Szvetlana Prodan, Marija Kovaljova, Enver Alijev, Dzsavat Kucsijev és még sokan mások – végeznek, méltán van híre-neve országunkban.

Köztársaságuk az elmúlt évben hektáronként átlag 28 mázsa nyersgyapotot gyűjtött be, s ebből 4,7 millió tonnát adott az államnak, amivel jelentősen túlteljesítette nemcsak tervfeladatát, hanem szocialista vállalásait is. Ez azt jelenti, hogy az országban feldolgozott gyapot kétharmada önkéntől, Üzbegisztánból származik. Éppen Üzbegisztán, a szovjet gyapot fő termesztője segített hozzá bennünket ahhoz, hogy a gyapottermesztésben már 1970-ben első helyre kerüljünk a világon. Mit lehet erről mondani? Csak azt, hogy nagyszerű eredmény!

Ebben a teremben jelen vannak szomszédai és barátaik, a többi gyapottermesztő köztársaság – Azerbajdzsán, Kirgízia, Tadzsikisztán, Türkmenia és Kazahsztán – képviselői is. Itt vannak a köztársasági kommunista pártok központi bizottságainak első titkárai és az említett köztársaságok szovjet- és gazdasági vezetői, neves gyapottermesztői is. Ma ők is mindannyian részt vettek országunk gyapottermesztő körzetei párt- és gazdasági aktívájának munkájában, ahol összegeztük a népgazdasági terv teljesítésének és a szocialista munkaversenynek az eredményeit.

Az SZKP Központi Bizottsága nagyra értékeli a szovjet gyapottermesztők munkáját. Az elmúlt évek során Üzbegisztán és a többi gyapottermesztő köztársaság dolgozói óriási munkát végeztek annak érdekében, hogy javuljon a földművelés kulturáltsága, hogy növekedjék a terméshozam és stabilizálódjanak a magas terméseredmények. Az elmúlt évben a korábbiaknál nagyobb vállalásokat tettek, s becsülettel teljesítették is azokat. Ám mint munkaszerető emberek, akik tisztában vannak vele, milyen kötelezettségeik vannak az egész szovjet nép iránt, nem álltak meg ezen a ponton.

Mint már említettem, ma részt vettem az ország hat gyapottermesztő köztársaságának párt- és gazdasági aktívaülésén. Ezen a gyűlésen Üzbegisztán és az országot „fehér arannyal” ellátó többi köztársaság képviselői, mint mondani szokás, ismét számba vették lehetőségeiket, és új, nagyobb szocialista vállalásokat tettek. Üzbegisztán vállalta, hogy 4 850 000 tonna gyapotot ad az államnak. Nagy örömmre szolgál, Rasidov elvtárs, hogy Üzbegisztán Kommunista Pártja Központi Bizottságának tagjai, valamint a köztársaság Legfelsőbb Tanácsának tagjai és más vezető személyiségei oly lelkesen támogatják ezt. Türkmenia

945 000 tonnát, Tadzsikisztán 775 000 tonnát ajánlott fel. Azerbajdzsán, amelynek korábbi vezetői még nem is olyan régen gyapotellenes hangulatot szítottak, most kiváló vállalatot tesz, 450 000 tonnásat, s a szívemhez oly közelálló Kazahsztán pedig 300 000 tonna eladására vállal kötelezettséget. Az utóbbi esetében ráadásul arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a kazahsztániak legalább egymilliárd pud kenyérgabona állami eladását is tervezik! A szomszédos Kirgízia sem marad le: 200 000 tonna eladását ígéri. Mindez azt jelenti, hogy országunk az idén 7 520 000 tonna gyapothoz jut, ami minden eddigit túlszárnyaló rekord. Pártunk Központi Bizottsága üdvözli az elhangzott vállalásokat. Ezek a számok meggyőzően bizonyítják, hogy az a politika, amelyet pártunk a Központi Bizottság plénumain hozott határozataiban lefektetett, és később a XXIII. és XXIV. kongresszusán hozott határozatokban megerősített és továbbfejlesztett stabil és állandóan növekvő terméshozamok formájában meghozza gyümölcseit. Maga az élet igazolja, elvtársak, hogy ez az egyetlen helyes irányvonal, az egyetlen helyes politika. A szovjet gyapottermesztés fellendülőben van, biztos léptekkel halad előre. Országunk évről évre egyre nagyobb mennyiségben jut majd hozzá ehhez a rendkívül értékes és a nép számára oly szükséges nyersanyaghoz.

Engedjék meg, hogy hangot adjak azon meggyőződésnek, miszerint Üzbegisztán, Türkmenia, Tadzsikisztán, Azerbajdzsán, Kazahsztán és Kirgízia gyapottermesztői minden szükségeset meg fognak tenni annak érdekében, hogy vállalt kötelezettségeiket maradéktalanul teljesítsék. Tisztelet és dicsőség gyapotföldjeink dolgozó művelőinek!...

Az egész szovjet nép most minden erejét latba vetve azon dolgozik, hogy valóra váltsa az SZKP XXIV. kongresszusának határozatait. Az ötéves terv harmadik, döntő évére előírányzott feladatok eredményes teljesítésétől függ, hogy szilárd, biztos előfeltételeket tudunk-e teremteni az 1974. és 1975. évi tervek végrehajtásához. Alighanem az lesz most a helyes, ha nem az eredmények összegezésére összpontosítjuk a figyelmünket – bár eredményeink vannak, és nem is csekélyek –, hanem a hiányosságok és mulasztások, vagyis egyszóval mindannak megszüntetésére, ami ilyen vagy olyan formában gátolja haladásunkat.

Engedjék meg nekem, hogy ezzel kapcsolatban egy olyan kérdésre térjek ki, amelynek egész népgazdaságunk eredményes munkája szempontjából elvi jelentősége van. A munka iránti viszonyra, a munkafegyelemre gondolok.

A szocializmus a leghumánusabb, legdemokratikusabb társadalmi

rend a történelemből ismert összes társadalmi rend közül. Minden anyagi és szellemi értéket széles körben az ember, illetve az emberi fejlődés, az emberi jólét szolgálatába állít. A társadalom és az állam gondoskodása az emberről olyan nagy szociális vívmány, amelyre mi, szovjet emberek, joggal vagyunk büszkéek. Pártunk a XXIV. kongresszuson megfogalmazott politikájának legfőbb célja, hogy a szovjet emberek jóléte és kulturális színvonala állandóan emelkedjék.

Hogy e célokat elérjük, a legbiztosabb út a munkán, a munkán és még egyszer a munkán át vezet – azoknak a szovjet embereknek a lelkes, tehetséges, jól szervezett munkáján át, akik saját kezükkel építik boldog életüket. Az ember a társadalomért, a társadalom az emberért – ilyen az egyén és a társadalom viszonya a szocializmusban. A munkakötelezettség életünk alaptörvénye, minden szovjet család, minden szovjet ember boldogulásának alfa és omega.

A kizsákmányoló társadalomban a hangzatos hercegi és bárói címeket öröklő emberek, a mohó földmágnások, a mások munkájából gazdagodó földbirtokosok és pénzeszsákok, a bankárok és a gyárosok számítanak tekintélyes embereknek. Nálunk viszont a munkában élenjárók, az újítók, szakmájuk kiváló ismerői, függetlenül attól, hogy milyen területen dolgoznak. A munka hőseinek megbecsülése és tisztelete, az igazodás eredményeikhez a szovjet valóság mindenki számára megszokott normája.

Vlagyimir Iljics Lenin még az országunkban folyó szocialista építés legkezdeti időszakában, a szakszervezeti kongresszus előtt, felszólalását készítve, a következőképpen fogalmazta meg a párt központi belpolitikai feladatát: „Munkafegyelem, a munkatermelékenység fokozása, munkaszervezés, a termékek mennyiségének növelése, kíméletlen harc a hanyagság és a bürokratizmus ellen.”¹ A győzelmet, hangsúlyozta Lenin, csakis ez biztosítja.

Teljes határozottsággal állíthatjuk, hogy ezek a lenini útmutatások ma sem veszítettek időszerűségükből és erejükből. Feltétlenül látnunk kell, hogy ami a pontos, gördülékeny munkaszervezést és a munkafegyelmet illeti, ezen a téren még legkevesbé sem tettünk meg mindent, ami csak lehetséges és szükséges. Nincs jogunk megbékülni azzal, hogy némelyik vállalatnál, kolhozban, szovhozban, intézménynél olykor még bajok vannak a munkafegyellemmel, és nem helyezték át azokat az embereket, akik nemtörődöm módon teljesítik közvetlen munkakötelezettségeiket. E je-

¹ *Lenin Összes Művei*. 43. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 382. old.

lenségek ellen a leghatározottabban küzdenünk kell. A munka becsülete legyen a legföltettebb kincsünk, s aki erről megfélekedzik, azt a legszigorúbban vonjuk felelősségre. A pártszervezeteknek, a szovjetszervezeteknek, a szakszervezeteknek és a Komszomolnak állandóan napirenden kell tartaniuk ezt a kérdést.

Legyenek állandóan figyelmünk középpontjában a munkafegyelemmel összefüggő kérdések. Nem szabad megengednünk, hogy a formális viszony akár csak a legkevésbé is helyt kaphasson ezen a rendkívül fontos területen. A korszerű társadalmi termelésben a munkafegyelem szerepe különösen megnőtt. Az állásidők, a hanyagság és a hibák ára ma sokkal több, mint azelőtt volt. Egészen más, mondjuk, ha egy lapátos ember félórát álldogál, és egészen más ha ezt egy nagy teljesítményű kotrógépet, kombájnt vagy toronydarut irányító ember teszi. Két teljesen különböző dologról van itt szó.

A tőkés munkafegyelem alapja, mint tudjuk, a félelem a munkanélküliségtől, a társadalmi jogfosztottság. Ennek mi már régen véget vetettünk. A mi eszményünk a tudatos fegyelem, amelyhez hozzá tartozik a dolgozók tulajdonosi szemlélete, alkotó leleményessége és kezdeményezőkésségének széles körű érvényesítése.

Ugyanakkor gondoskodni kell arról is, hogy maguk a munkakörülmények is elősegítsék a fegyelem erősödését, ami viszont nem képzelhető el a munka tervezésének, irányításának és szervezésének állandó javítása nélkül. Fejlesztünk és tökéletesítünk kell a fegyelem fokozódását és a munkatermelékenység növekedését elősegítő anyagi és erkölcsi ösztönzők rendszerét, rendszeres eszmei-politikai nevelőmunkát kell folytatnunk a becsületes és alkotó munkafelfogás kialakítása érdekében. Mindazokban az esetekben viszont, amikor a meggyőzés nem segít, vagyis a megrögzött semmittevőkkel, selejtgyártókkal, a részegeskedőkkel, a munkafegyelem megsértőivel szemben határozottan fel kell lépünk. Indokolt lépés ez, társadalmunk, egész népünk érdekeiből következik, és minden becsületes dolgozó csak helyesli.

És ha már itt tartunk, elvtársak, feltétlenül beszélünk kell arról a szerepről is, amelyet e feladatok megoldásában a dolgozó közösség hivatott játszani. A közösség véleménye, az egyént mindennapjaiban körülvevő kollektíva hatása gyakran többre képes, mint bármilyen hivatalos határozat.

Az ötéves terv hátralevő második felében előreláthatólag többet kell majd dolgoznunk, mint a megelőző két és fél évben. Márpedig a munkafegyelem erősítése pontosan az a tartalékerő a társadalmi vagyoni gyara-

pításban, amelyhez nincs szükség beruházásokra, de amely gyors és jelentős megtérülést biztosít.

Üzbegisztán dolgozóit egész országunkéihoz hasonlóan büszkeség tölti el azoknak az eredményeknek láttán, amelyeket a szovjet nép eddig a XXIV. pártkongresszus határozatainak valóra váltásában elért. Szövetségünk gazdasági, kulturális és szociális tekintetben egyaránt egységes és egészséges szervezatként fejlődik, a szovjet népek barátsága, együttműködése és kölcsönös segítségnyújtása pedig jelentős tényező lett nagyszerű országunk általános előrehaladásában.

Engedjék meg nekem, hogy kifejezzem azt a szilárd meggyőződésemet, hogy Üzbegisztán a továbbiakban a korábbinál is jobban hozzá fog járulni a szovjet állam hatalmának erősítéséhez, hazánk valamennyi köztársaságának, nemzetének és nemzetiségének még szilárdabb egységéhez és testvéri együttműködéséhez...

Belső életünk egész fejlődése és a világesemények menete is meggyőzően bizonyítja, hogy irányvonalunk helyes, hogy határozottan és tántoríthatatlanul haladunk előre az egyedül igaz, lenini úton. A kommunista párt politikája olyan politika, amely népünk alapvető érdekeit, gondolatait és vágyait fejezi ki, s népünk helyeslését, egyöntetű támogatását élvezi. Pártunk híven szolgálja népét, nagyra értékeli bizalmát, s amit tesz, azt mind a szovjet emberek érdekében teszi.

Üzbegisztán Kommunista Pártja a többi közép-ázsiai köztársaság és szövetséges köztársaság pártjaihoz hasonlóan az SZKP nagy és harc-edzett osztaga. Köztársaságuk valamennyi eredménye, jelene és jövője elszakíthatatlanul kapcsolódik az üzbég párt eszmei, politikai és szervezeti munkájához. A köztársaság kommunistáinak majdnem félmillió serege mindig hű támasza volt és lesz pártunk lenini Központi Bizottságának. Központi Bizottságunk és egész pártunk ereje abban rejlik, hogy a Központi Bizottság határtalanul bízik a pártszervezetekben dolgozó kommunistákban, és fordítva, kommunistáink is kivétel nélkül odaadó hívei lenini Központi Bizottságunknak. Ebben rejlik az erőnk! Mélységes meggyőződésünk, hogy Üzbegisztán Kommunista Pártja, a párt Központi Bizottsága és Politikai Bizottsága továbbra is becsülettel eleget fog tenni az előtte álló feladatoknak, és tántoríthatatlanul hű marad Lenin nagy ügyéhez.

A GAZDASÁGIRÁNYÍTÁS TÖKÉLETESÍTÉSÉRŐL

FELSZÓLALÁS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1973. december 10.]

Mit mondhatunk vajon az ország 1974. évi népgazdaságfejlesztési tervjavaslatáról? Az idei tervhez képest magasabb mutatók szerepelnek benne. Teljesítése újabb nagy lépést jelent majd országunk hatalmának erősítése, a szovjet nép életszínvonalának emelése és államunk nemzetközi helyzetének megszilárdítása felé.

De nemcsak ezt kell látnunk. A terv teljesítése minden tekintetben komoly erőfeszítést kíván tőlünk. Mozgósítanunk kell tehát a kommunisták, a néptömegek energiáját, arra kell ösztönöznünk a dolgozókat, hogy aktívan küzdjenek az ötéves terv, s mindenekelőtt az 1974. évi terv teljesítéséért. Pártunk természeténél fogva mindig ezt az utat, a cselekvés, a harc útját választotta. Ez az út mindig győzelemre vezetett bennünket.

Ebből viszont az következik, hogy az 1974. évi tervet minden feszített-sége ellenére is teljesítenünk kell. És következik az is, hogy minden lehető meg kell tennünk annak érdekében, hogy fokozzuk e terv feladatait, s ily módon megkönnyítsük a mostani ötéves tervet záró 1974-es esztendő feladatainak teljesítését.

Ehhez minden lehetőségünk megvan. Az ötéves terv harmadik évében a tervteljesítésben elért pozitív fordulatot erősítenünk és fejlesztenünk kell a negyedik évben is. Ez az, amire most a pártnak ügyelnie kell, ez az, amire a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség erőfeszítéseit irányítanunk kell.

Felhasználva az alkalmat, hogy a Központi Bizottságnak ezen a plénumán az 1974. évi népgazdasági terv és állami költségvetés kérdése van napirenden, szeretnék a párt gazdasági tevékenységének néhány más, tágabb aspektusával is foglalkozni. Ahhoz, hogy az ötéves terv hátralevő két évét

eredményesebben hagyassuk magunk mögött, nem árt levonnunk néhány következtetést, néhány tanulságot az első három év tapasztalatából.

Először is a mezőgazdaságról szólnék. A fejlesztési program, amelyet a párt az utóbbi évek folyamán dolgozott ki, mindenekelőtt a szóban forgó gazdasági ágazat lényeges lemaradásának megszüntetését, vagy mondhatnánk úgy is, a múltbeli problémák megoldását tűzte ki célul. Ugyanakkor azonban távlati programot is nyújt mezőgazdaságunknak: feladatul tűzte ki, hogy mi is elérjük a korszerű tudomány és technika megszabta élvonalat. Most, hogy mezőgazdaságunk jelentős mértékben megerősödött és egyre szilárdabb műszaki és gazdasági alapokra helyezkedik, a mezőgazdasági termelés intenzívebbé tételével összefüggő feladatok kerülnek előtérbe.

E feladat megoldásának egyik legfőbb módja – miként azt a XXIV. pártkongresszus is hangsúlyozta – a mezőgazdasági termelés szakosítása és további koncentrációja, valamint korszerű ipari alapokra helyezése. Itt óriási lehetőségeink vannak.

Hogy ez így van, azt több nagy állattenyésztő gazdaság és komplexum munkájának eredményei is mutatják. Sok hasznos tapasztalat halmozódott fel e téren Moldáviában, Belgorod, Penza, Moszkva, Leningrád, Harkov, Tambov, Ternopol és más területeken. A tejtermelő állattenyésztés és a zöldségtermesztés szakosítása érdekében sokat tettek Donyec területen.

Íme egy példa a sok közül, amely a szakosítás és a komplex gépesítés hatékonyságát bizonyítja. Az előttem levő adatokat Csornij elvtárs, a Tambov területi pártbizottság első titkára küldte. Ezek az adatok azt bizonyítják, hogy a szövetkezetek közötti termelési kooperáció és koncentráció jelentős munka- és takarmány-megtakarítással jár. Egy mázsa sertés-hús-súlytöbblet önköltsége például a nagy szakosított gazdaságokban 57 rubel volt, a terület kolhozaira és szovhozaira átlagosan érvényes 135 rubellal szemben. Amint látják, a különbség mázsánként 78 rubel. Van tehát min elgondolkodnunk.

Jó eredményeket mutat fel a „Ptyiceprom” össz-szövetségi baromfitenyésztő tröszt is. Ez a szakosított egyesülés ötszörösére növelte tojás-termelését, s 2,8 milliárd rubel hasznot hozott az államnak.

Ámde korántsem mindenütt ilyen a helyzet. Az árutermelés – mind a földművelésben, mind az állattenyésztésben, de különösen az utóbbiban –, gyakorta több kis gazdaság és brigád között aprózódik szét. Ennek következménye, hogy a termelés önköltsége magas, a munkaráfordítás nagy, a munka termelékenység pedig alacsony.

Bizonyos ideig persze szükségszerű volt, hogy a gazdaságok ágazati szempontból sokszínűek legyenek. Ma már azonban egyre több a lehetőség arra, hogy a tudományos és műszaki eredményeket széles körben alkalmazva lépésről lépésre áttérjünk az ipari módszereket felhasználó szakosított termelés rendszerére. Ez, mondhatnám úgy is, a mezőgazdaság fejlesztésének fő vonala. Persze itt is óvakodnunk kell a túlzásoktól, racionálisan, gazdaságilag átgondolt módon kell intézni az ügyeket, s nem szabad figyelmen kívül hagyni a megtett intézkedések egyetlen vonatkozását, egyetlen várható következményét sem.

Ugyancsak a szakosodással függ össze a következő kérdés. Nagy és bonyolult feladatokat tűzünk ma a mezőgazdaság elé. E feladatok megoldásához számos nagy állattenyésztő gazdaságot és kombinátot, több tucat mezőgazdasági nyersanyagfeldolgozó üzemet, hombárt és még sok minden mást kell felépítenünk. Fölmerül azonban a kérdés, magára vállalhatja-e az összes költséget az állam? Nyilvánvaló, hogy e téren sok tennivaló vár magukra a kolhozokra és azokra a szovhozokra is, amelyek már a teljes gazdasági önelszámolás keretében dolgoznak, különösképpen akkor, ha a kooperáció útjára lépnek, vagyis ha közös – kolhoz-kolhoz, szovhoz–szovhoz, illetve szovhoz-kolhoz relációjú – vállalatokat hoznak létre.

Kolhozaink ma, legalábbis többségükben, meglehetősen erős gazdaságoknak mutatkoznak. A munkát jól megfizetik, és jelentősnek mondható felhalmozásuk is. Az viszont már meghaladja erejüket, meg nyilvánvalóan nem is kifizetődő számukra, hogy egyedül nagy termelési objektumokat építsenek. Ha azonban erőfeszítéseiket egyesítik, az eredmény kétségtelenül jelentős lesz. Azt hiszem, eljött az ideje, hogy zöld utat adjunk a több gazdaság közös tulajdonát képező vállalatok létesítésének, az állam pedig gépek és berendezések szállításával segítséget nyújtson a szóban forgó ügyre áldozni is kész kolhozoknak és szovhozoknak.

Gazdaságközi alapon azonban nem csak nagy állattenyésztő gazdaságokat és kombinátokat érdemes létesíteni: minden támogatást megérdemel a teljes értékű takarmányok előállítására alkalmas üzemek létesítése is. Ha figyelembe vesszük, hogy milyen feladatokat tűzünk ma az állattenyésztés elé, akkor a takarmánykérdés kétségtelenül első helyre kerül. Jó takarmányok nélkül egyetlen gép, egyetlen berendezés sem képes fokozni az állattenyésztés hozamát.

Szeretnék ezzel kapcsolatban az ukránok kedvező tapasztalatára hivatkozni: ők a takarmánykeverék-gyárak kolhozközi létesítésének útját választották. Amint Scserbickij elvtárs közölte velem, Ukrajnában az el-

múlt három évben 200 ilyen üzemet adtak át. Az ötéves terv végéig még 130-at szándékoznak az ukrán elvtársak felépíteni.

A gazdaságközi vállalatok és egyesülések nem csupán a mezőgazdasági termelésnövekedést fogják elősegíteni. Egy nagy társadalmi feladat megoldása is rájuk vár: magasabb szintre kell hozniuk a kolhoztermelés társadalmasíttottságát, s el kell törölniük a határt a kolhoztulajdon és az állami tulajdon mint tulajdonforma között. Márpedig ez a párt egyik fontos, mondhatnám, programfeladata.

Számos iparágazat távlatilag mind a földműves, illetve az állattenyésztő munkáját megelőző, mind az azt követő szakaszokban egyre nagyobb szerepet fog játszani a mezőgazdasági termelésben.

Mire gondolok itt? Egyrészt a különféle mezőgazdasági gépek, műtrágyák és vegyszerek, takarmányok termelésére, a talajjavítási munkálatokra, a falusi építkezésekre és a falu növekvő energiaszükségletének kielégítésére, másrészt viszont a mezőgazdasági termékek tárolási, feldolgozási és szállítási rendszerére. A tárolóeszközök, göngyölegek és szállítóeszközök nagy hiánya meg a termékfeldolgozó kapacitások fejletlensége miatt rengeteg gabona, burgonya, zöldség és gyümölcs megy veszendőbe, és igen sok állati terméket is a veszteséglistára vagyunk kénytelenek írni.

Különösen szembetűnően mutatkozott meg ez a probléma az ideai, termékeny esztendőben. A betakarítás idején nagy mennyiségű gabonát a szabad ég alatt, halmokba hordva kellett tárolnunk. Senki sem számolta még ki – sem a tervező, sem más szervek –, hogy milyen összegben fejezhető ki az ezzel kapcsolatos veszteségek, jöllehet a kérdésnek politikai tartalma is van: megengedhető-e, hogy ezek a veszteségek bármilyen mértékben is semmissé tegyék a párt által minden egyes plusz tonna gabona, burgonya, zöldségféle megmentéséért harcba hívott mezőgazdasági dolgozók és a segítségükre siető városi milliók hősie erőfeszítéseit?

Ezúton is tudathatom a párt Központi Bizottságának plénumával, hogy a KB Politikai Bizottsága az új tervet tárgyalva szükségesnek tartotta, hogy a magtárépítés helyzetét figyelembe véve kiegészítő intézkedéseket hozzon. Ezeknek lényege, hogy az elkövetkezendő három-négy évben akkora összegeket irányozzunk elő ezekre a célokra, amelyekkel biztosítani lehet a szükségleteinket teljesen kielégítő zárt magtárak építését. Az ezzel kapcsolatos pénzkiutalásokat már 1974-ben jelentősen meg fogjuk emelni.

A talajjavítás területén elért eredményeinkre – az öntözött rizs-, gyapot- és gabonaföldek növelése, a mocsarak lecsapolása és más talajjavító mun-

kálatok – most nem kívánok kitérni. Azt hiszem, e kérdés fontosságára vitán felül áll. Csupán annyit szeretnék megjegyezni, hogy továbbra is lankadatlan erővel kell folytatnunk ezt a munkát. A területi és köztársasági szervezeteknek, a Szovjetunió Talajjavítási Minisztériumának és Állami Tervbizottságának ezentúl is minden erejüket megfeszítve kell dolgozniuk.

A mezőgazdasági beruházások növekedésével napirendre kerül egy másik feladat is: a mezőgazdasági termelés hatékonyságának lényeges fokozása. Mennél több pénzt investálunk a mezőgazdaságba – márpedig ez a folyamat a jövőben sem fog megállni –, annál több okunk lesz rá, hogy a szóban forgó pénzeszközök helyes felhasználását megköveteljük, és megkülönböztetett figyelemmel legyünk e befektetések hatékonyságának fokozására. Röviden szólva, valamennyi területi és kerületi bizottságnak, szovhoznak és kolhozoknak elsődrendű figyelmet kell fordítania a dölg gazdasági vonatkozásaira, a termelés jövedelmezőségét illető tényezőkre és arra, hogy a hozadék, amelyet az országnak a befektetett összeg után kell kapnia, növekedjék.

A mezőgazdaság föllendítése tehát új, magasabb követelményeket támaszt e fontos gazdasági ág tervezésével, irányításával szemben. Egyre előkelőbb helyet fognak majd itt elfoglalni az agráripari komplexumok, amelyek egyes láncszemei szorosan kapcsolódnak egymáshoz. Mindez arra kötelez bennünket, hogy e folyamat vezetési formáiról is komolyan elgondolkodjunk.

A mezőgazdaságról szólva főként azokról a kérdésekről beszéltem, amelyeket teljes joggal mint a növekedés problémáit szoktak számon tartani. Vannak azonban mind a mezőgazdaságban, mind a gazdasági élet más területein olyan problémák is, amelyek a gazdasági tevékenységben mutatkozó hiányosságokból fakadnak. A feladat tehát az, hogy összpontosítsuk a párt-, a szovjet- és a gazdasági szervek figyelmét az ezek elleni és a még eredményesebb előrehaladáshoz szükséges intézkedések kidolgozására...

Az egyik ilyen probléma a tervezésben föllelhető számítási hibákkal és a tervfigyelem megszegésével függ össze... Ennek aztán az a következménye, hogy hatalmas kiadásokat vagyunk kénytelenek elviselni. A gazdaságban aránytalanságok lépnek föl, felborul a nagy termelő kollektívák munkaritmusa, a kényszerű állásidő kompenzálására pedig jön a rohammunka. Mindez természetesen nem marad következmény nélkül: a tervteljesítésre és a termékminőségre egyaránt visszahat.

Ahhoz, hogy a helyzet jobbra forduljon, mindenekelőtt fokozni kell

a felelősséget, javítani a tervfegyelmet, és jóval magasabb színvonalra kell emelni a gazdasági vezetést. Olyan követelmény ez, amelyet a gazdasági tevékenység valamennyi területén érvényre kell juttatnunk.

Mert tény, hogy a vállalatok, a minisztériumok a központtal szemben kérelmezőként, még hozzá igen makacs kérelmezőként lépnek fel: pénzt, anyagi alapokat, felszereléseket kérnek. Ami persze természetes, hiszen ahhoz, hogy dolgozhassanak, pénzre és anyagi erőforrásokra van szükségük. Csakhogy a jelen esetben másról van szó. Arról ugyanis, hogy gyakran igényeiken felül kérnek, s nem fukarkodnak az ígéretekkel, mindazokat az előnyöket ecsetelve, amelyek a különböző ráfordítások nyomán az államra nézve származnak. Amikor aztán az államtól kapott pénzeszközök felhasználásának hatékonysága kerül szóba, sajnos néha sem az előbbihez hasonló állhatatosságot, sem igazi gondoskodást nem tapasztalunk.

Természetesen nemcsak azoknak kell hogy nagyobb felelősségtudatuk legyen, akik kérnek, hanem azoknak is, akik adnak – vagyis a központi kormányzerveknek. A gazdasági vezetés titka abban rejlik, hogy meg tudjuk-e különböztetni az üres ígéretést az igaz ügytől, s időben tudunk-e adni egy rubelt ott, ahol az kétszeresen, háromszorosan vagy esetleg tízszeresen is megtérül, illetve határozott nemet tudunk-e mondani ott, ahol ez a rubel semmi haszonnal sem jár, sőt improduktív költségként még tíz rubelt magával is visz. A pénzkeresetnek ezt a bonyolult művészetét valamennyiünknek meg kell tanulnunk, akár a központban, akár másutt dolgozunk. A szegyenkezésnek itt nincs helye, elvégre a nép pénzéről van szó...

Tervezésünk része a tág értelemben vett tervkészítés is. Ezen a téren is fokoznunk kell a felelősségtudatot és szigorítanunk a fegyelmet. Enélkül még legjobb terveink is aránytalanságok halmazává válnak...

A másik probléma, amelyre ki szeretnék térni, a népgazdaság különféle területein mutatkozó veszteségek problémája. Ezek a veszteségek különböző okokra vezethetők vissza. Az egyik ilyen ok a tervezésben és a műszaki politikában elkövetett hibákban keresendő: időnként ugyanis a tervezés és a műszaki politika végrehajtása úgy történik, hogy nem veszik figyelembe a meglevő erőforrások felhasználásának hatékonyságát. Az olajmezőkön például évente több milliárd köbméter gázt égetnek el a fáklyákban. Szakemberek kiszámították, hogy ebből a gázból a népgazdaság számára igen fontos termékeket lehetne előállítani. A KB Politikai Bizottsága nemrégiben a gázipar, valamint a kőolajkitermelő és -feldolgozó ipar fejlesztésével kapcsolatban több kérdést is megtárgyalt, és úgy határozott, hogy meg kell gyorsítani a tyumenyi gázra épülő tobolszki olaj-

kémiai komplexum építését. A kísérőgáz felhasználása ugyanakkor más lelőhelyeken is megoldásra váró kérdés.

A veszteségek számottevőek azonban több más nyersanyagfajta és építőanyag esetében is. Önök tudják, milyen kincs számunkra az erdő. Jelentősége óriási az embert körülvevő természeti környezet vonatkozásában, amiről számos meggyőző szó hangzott el a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának legutóbbi ülésén, amikor is megfelelő törvényt hoztunk róla. Tudjuk azt is, hogy az erdő több olyan termékfajta előállítását tekintve is értékes nyersanyagot képez, amelyekre népünknek és nemzetgazdaságunknak nagyon nagy szüksége van, mint például az építőanyagok, a bútor, a papír stb. Hogyan élünk hát ezzel az óriási kincssel?

A múltkoriban kaptam egy tájékoztató anyagot, s ebből kiderült, hogy minden köbméter feldolgozásra váró faanyagból – értékét tekintve – háromszor annyi terméket lehetne készíteni, mint most. Ez bizony igen nagy gond.

Vagy vegyük a kohászatot. Nemrégiben megkaptuk a Központi Statisztikai Hivatal adatait, ezek szerint a fémipari termékek gyártása során keletkezett hulladék csupán az ötéves terv első két évében több millió tonnára rúg. Ez a mennyiség az összes hulladékot magában foglalja. Egy részük persze elkerülhetetlen, a fémveszteségek jó részét azonban pusztán ezzel magyarázni nem lehet...

A szóban forgó sokféle tartalék felhasználása természetesen nem egyszerű dolog. A veszteségek felszámolásához számos esetben nagy beruházásokra lenne szükség. A kísérőgáz felhasználása nem képzelhető el csővezetékek és berendezések nélkül. Ahhoz, hogy a cement, az üveg, a műtrágyafélék szállítása és tárolása veszteségmentes legyen, jó göngyölegre és különleges szállítóeszközökre van szükség. A fémszerkezetek súlycsökkentése jelentős mértékben attól is függ, mennyire sikerül javítani a fémek minőségét, illetve bővíteni a hengereltáru-profilok választékát. Egyszóval, seregnyi terv-, szervezeti és műszaki intézkedésre van szükség. Mindehhez pedig a kiindulópontot gazdasági kádereink gondolkodásbeli változása kell hogy szolgálta. Nem békülhetünk meg azzal, hogy megszokásból a hanyagság és a tékozlás számos megnyilvánulását elkerülhetetlen és természetes dolognak, egyfajta „száradási” vagy „porladási” súlyvesztésnek tekintjük, ami nélkül a gazdasági élet körforgásában állítólag nem lehet meg az ember. A pártnak határozottan vissza kell utasítania az ilyen felfogást...

Amint emlékeznek még rá, pártunk XXIV. kongresszusán fölvetettük a kérdést, mennyire fontos lenne, hogy ugrásszerű javulást érvényesítsünk a termékminőség terén, a legtágabb értelemben használva ezt a szót: gondolok itt gépeink és berendezéseink műszaki színvonalára, arra, hogy összhangban álljanak a világ legjobb szabványával, a szerszámgépek és a mezőgazdasági géppark termelékenységére, az autó- és repülőgépmotorok élettartamára, a fémek, illetve az építési és szerkezeti anyagok minőségi mutatóira, a közszükségleti cikkek fogyaszthatósági sajátosságaira és kidolgozására.

Szeretnék még két olyan feladatot érinteni, melyeket pártunk az utóbbi években tűzött maga elé.

Az egyik ilyen feladat a közszükségleti cikkek termelésének bővítése. Ebben az ötéves tervben a II. osztály megfelelő ágazatainak gyorsított ütemben, az I. osztály ágazatait megelőzve kellett volna fejlődniük. Tényleges fejlődési ütemük azonban az ötéves terv első három évében lassúbb volt, mint ahogy azt az irányelvek előírták. Hogy ez így történt, annak bizonyos mértékig objektív okai vannak, így főként az 1972-es aszály okozta nyersanyaghiány. Figyelembe véve azonban a meglevő lehetőségeket, jóval többet lehetett volna tenni az új kapacitások üzembe állítását és a már működő műhelyek és üzemek műszaki rekonstrukcióját illetően, és ugyanígy jóval többet lehetett volna tenni mind a lakosság számára szükséges áruajték mennyiségét, mind pedig – különösen – minőségét illetően... Kötelességünk és jogunk, hogy erre mindazon elvtársak figyelmét felhívjuk, akiket a párt annak idején megbízott ennek az ügynek – ennek a nemcsak gazdasági, de politikai szempontból is óriási jelentőségű, a párt legfontosabb célkitűzéseivel összefüggő ügynek – az intézésével. Mindenekelőtt a II. osztály ágazatainak vezetőire, illetve azoknak az iparágaknak a vezetőire gondolok itt, amelyek gépekkel, berendezésekkel és nyersanyaggal látják el az említett ágazatokat. Az ő kezdeményező készségüktől, felelősségtudatuktól és önmagukkal szembeni igényességüktől függ, hogy az ötéves terv hátralevő esztendeiben mennyire valósul meg a II. osztály valamennyi ágazatának gyorsított ütemű fejlődése, s mennyire lesznek képesek ezek az ágazatok jól dolgozni...

A másik feladat országunknak a nemzetközi munkamegosztásban való aktívabb részvételével, külgazdasági kapcsolataink széles körű fejlesztésével függ össze. Ezen a téren az SZKP KB 1973. áprilisi plénuma óta sok minden történt. Soron következő feladatainkat is világosan látjuk. Tisztában vagyunk például azzal, hogy a szocialista gazdasági integráció további fejlődéséhez... meg kell gyorsítanunk a nyersanyagágazatok fejlődési ütemét, és ami különösen fontos, a gépgyártás exportbázisának fejlőd-

dését, a feldolgozó ágazatokban pedig el kell mélyítenünk a szakosodást és az együttműködést a KGST tagországainkkal.

Ami a tőkésországokkal való gazdasági kapcsolatainkat illeti, az utóbbi időben számos úgynevezett kompenzációs szerződést kötöttünk velük. Ezek a szerződések rendkívül hasznosak számunkra. Ugyanakkor tisztában kell lennünk azokkal az új követelményekkel is, amelyeket ezek a szerződések támasztanak gazdasági szakembereinkkel szemben. Először is szokatlanul nagy a szerződések volumene: több milliárd rubelos beruházásokról van szó. Másrészt igen szorosak az építési határidők: a legnagyobb komplexumokat öt-hat év múlva át kell adni.

Világos, hogy mindez az Állami Tervbizottság, az Állami Építésügyi Bizottság, az Állami Gépellátó Bizottság és az ipari, valamint építőipari minisztériumok részéről lankadatlan figyelmet, a Szovjetunió Minisztertanácsa részéről pedig szigorú ellenőrző tevékenységet igényel, annak szigorú ellenőrzését, vajon a megállapított határidőre valamennyi szerződéses kötelezettségünket teljesítjük-e...

Ez tehát az a néhány kérdés, amelyre, úgy éreztük, az 1974. évi népgazdasági terv tárgyalása kapcsán célszerű lesz felhívni az SZKP KB plénumának figyelmét...

A politikai vezetés színvonaláról szólva meg kell mondanunk, hogy a párt tekintélye ma a milliós dolgozó tömegek vezetőjeként rendkívül nagy. A párt ezt a tekintélyét a nép érdekeinek védelmében folytatott fáradhatatlan harcával vívta ki, azzal, hogy a kommunista építés jelenlegi szakaszára helyes irányvonalat tudott kidolgozni, olyan irányvonalat, amelyet a munkásosztály, a parasztság és az értelmiség egyaránt sajátjának érez, és hogy nagyszerű eredményeket ér el a béke megszilárdításában. A párt nagy tekintélye a mi legdrágább kincsünk. Ebben a tekintélyben nem csupán annak az önfeláldozásnak jogos megbecsülését látjuk, ahogyan a párt a népet szolgálta és szolgálja ma is. A párt tekintélye a mi nagy, mindent legyőző fegyverünk is egyúttal, amely segítségünkre van abban, hogy a néptömegeket összefogjuk és az ország előtt álló feladatok megoldására mozgósítsuk, s hogy az összállami érdekek tudatos harcosaivá formáljuk őket. Az 1973-as gazdasági év ismét megmutatta, milyen hatalmas lehetőségei vannak e téren ma a pártnak, s milyen nagy feladatokra vagyunk ma már képesek.

E nagy politikai lelkesedés ismeretében különösen élesen vetődnek fel a gazdaságirányítás fejlesztésével kapcsolatos új feladatok...

Meg kell mondanom, hogy az SZKP KB Politikai Bizottsága, a kong-

resszusi határozatokkal összhangban, az utóbbi években sokat foglalkozott és foglalkozik most is a gazdaságirányítás színvonalának emelését érintő kérdésekkel. E tárgyban a Központi Bizottság és a Szovjetunió Minisztertanácsa az utóbbi három év során több határozatot hozott. Azonban bármilyen helyesek, bármilyen jelentősek is ezek a nagy vagy kis problémákra vonatkozó határozatok, nem elégségesek: a részleges intézkedésekről át kell térnünk az egységes, teljes intézkedésrendszer kidolgozására és valóra váltására.

Amellett, hogy tisztában vagyunk a feladat bonyolultságával, s azzal, hogy nagyon megfontoltan, kellő óvatossággal kell a problémát megközelítenünk, látnunk kell azt is, hogy megoldását nem lehet már soká halogatnunk. Egyszóval, eljött az ideje, hogy egy kerek egészet alkotó, átfogó intézkedési rendszert dolgozzunk ki az irányítás és a tervezés tökéletesítésére, az egész gazdasági mechanizmus korszerűsítésére.

Nem kívánok elébe vágni a dolgoknak és konkrét kérdéseket előre megoldani, de lehetségesnek tartom, hogy közöljem önökkel az általános elképzeléseket az ország gazdaságirányítási mechanizmusa megjavításának néhány irányáról. Ezek az elképzelések a XXIV. pártkongresszus határozataiból és a kongresszust követő három év alatt felhalmozódott tapasztalatainkból következnek. Úgy gondolom, ez csak használna az ügynek...

Milyen irányokban lenne célszerű tehát elindulnunk ahhoz, hogy a gazdaságirányítást ésszerűbbé tegyük?

Az egyik ilyen irány véleményünk szerint a gazdaságirányítás szervezeti struktúrájának javítása. A fennálló struktúra ésszerűsítését illetően több javaslat is elhangzott már, ezek között több olyan is akad, amelyekre oda kell figyelnünk...

Javasolják például, hogy bővítsük a minisztériumok jogkörét, ezzel együtt pedig még fokozottabban tegyük őket felelőssé azért, hogy az ország népgazdasági igényeit és az exportigényeket az általuk termelt áruajtákból kielégítsék.

Számos problémát vet föl az iparban most induló trösztösítési folyamat is. Aggódó hangok hallatszanak: nem kezeli-e vajon formálisan némely minisztérium ezt a fontos kérdést, nem merül-e ki vajon az átszervezés pusztá cégtáblacserében?

És van ezeken kívül még sok más javaslat is: hogy határozzuk meg pontosan a központi gazdaságirányító szervek munkaköri feladatait és ésszerűsítsük munkájukat, hogy javítsuk meg a külgazdasági kapcsolatok irányítását stb. stb.

Nem áll szándékomban, hogy ezekre a kérdésekre most egytől egyig végleges választ adjak. Egy bizonyos, mégpedig az, hogy megválaszolásuk szívós munkát igényel. Annak idején joggal ítéltük el a múltban dívó indokolatlan átszervezéseket. Azt sem szabad azonban megengednünk, hogy a szervezeti struktúrák megmerevedjenek. Az ágazati irányítási elvhez a jövőben is ragaszkodni fogunk. Ezt az elvet azonban csiszolnunk kell, jobban figyelembe kell vennünk a területi szempontokat, s nagyobb figyelmet kell fordítanunk az ágazatközi kérdésekre.

Mindezek a problémák megértek a megoldásra, és meg is kell oldanunk őket, méghozzá úgy, hogy minden szinten pontosan meghatározzuk a jogok és a felelősségek körét, a szükségtelen irányítási láncszemeket megszüntetjük, és egyszerűsítjük a gazdasági határozathozatal mechanizmusát. Mindez együttvéve lehetővé fogja tenni, hogy a nehézségeket feloldjuk, a gazdaságirányítás elengedhetetlen operativitását és hajlékonyságát biztosítsuk, az egyszemélyi vezetés és az egyéni felelősség elvét erősítsük, és gátat vessünk a hatósági szűklátókörűség és a provincializmus tendenciáinak.

A másik irány, amelyben a gazdaságirányítás tökéletesebbé válását célzó intézkedések kidolgozásának alighanem haladnia kell: a tervezési rendszer és a tervezési módszerek további javítása. A párt által napirendre tűzött gazdasági feladatok nagysága és komplexitása, a szerte a világon mindenütt zajló tudományos-technikai forradalom lendülete, nemzetközi kötelezettségeink, különösen ami a KGST-tagországok gazdasági integrációját illeti, az egész tervezőmunka színvonalának emelését teszik szükségessé.

Ezzel kapcsolatban is különböző vélemények hallhatók. Vannak elvtársak, akik bírálják az Állami Tervbizottságot, és ez a kritika több vonatkozásban indokolt is, bár kétségtelen, hogy mint minden pártos, igazságos kritikának, ennek is előfeltétele, hogy tiszteljük az embereket, mert csak így segíthetünk kijavítani a hibákat, és járulhatunk hozzá a munka jobbátételéhez. Felmerül azonban a kérdés: nem túlságosan nagy-e már azoknak a napi aktualitású gazdaságirányítási kötelezettségeknek a száma, amelyekkel az Állami Tervbizottság kénytelen foglalkozni, nem zavarja-e ez a bizottságot abban, hogy saját közvetlen feladatával – a rövid és hosszú távú tervezéssel – foglalkozzék?

Hallani olyan véleményeket, hogy a tervezés módszertana lényeges javításra szorul. Emellett egyes elvtársak azon a véleményen vannak, hogy tervező szerveink még gyakran most is a hagyomány bűvöletében élnek, és az egyes ágazatok fejlesztését kizárólag csak a „már elért alapból”

kiindulva tervezik meg, ami merevséghez vezet, és képtelenné tesz a széles körű gazdasági manőverezésre.

Az az állítás sem nélkülöz minden alapot, hogy a jelenlegi tervmutató-rendszer következtében bizonyos trösztök és vállalatok gyakran pusztán azért kerülnek az élvonalba, mert számukra könnyebb és előnyösebb, ha az állami érdekeket figyelmen kívül hagyva termelnek.

Figyelmet érdemel egy másik javaslat is. Ennek értelmében a beruházási összegeket a minisztériumok nem valamely konkrét létesítmény építéséhez kapnák, mint most, hanem tervezett termelésnöveléshez, hogy minden minisztérium és tröszt érdekelt legyen a számára kiutalt pénzeszközök és anyagi alapok lehető leghatékonyabb felhasználásában, hogy gazda módjára dönthesse el, hol érdemesebb új gyárat építeni és hol megfelelőbb a régit rekonstruálni, hol hozzon létre új termelési kapacitásokat, és hol javítsa a meglevő kapacitások kihasználtságát oly módon, hogy növeli a műszakok számát, automatizál, illetve szervezettebbé teszi a munkát.

Ismétlem, mindezeket a kérdéseket alaposan végig kell gondolnunk, ki kell dolgoznunk, s megalapozott intézkedéseket kell hoznunk, hogy a tervezés még jobb legyen.

Ugyanez áll a gazdaságirányítás korszerűsítésének harmadik fontos irányára, a gazdasági ösztönzők szerepének fokozására is. Általános feladataink e téren többé-kevésbé nyilvánvalóak. Olyan gazdasági körülményeket kell teremtenünk, olyan gazdasági mechanizmust kell létrehozni, hogy minden munkásra és minden dolgozó kollektívára nézve az legyen hasznos, ami az állam számára hasznos: a maximális tervet fogadják el, minden tartalékot használjanak ki, olyan termékeket gyártsanak, amelyenekre az országnak szüksége van, javítsák a termékek minőségét és emeljék a műszaki színvonalat, takarékoskodjanak a nyersanyaggal, a munkaerővel, harcoljanak a magas termelékenységért...

Világos, hogy ezen a téren is nagy munka vár ránk, olyan megalapozott intézkedésrendszert kell kidolgoznunk és életbe léptetnünk, amellyel meg tudjuk javítani a termelés gazdasági ösztönzését.

Fontos, hogy a népgazdaság irányításának korszerűsítése közben állandóan biztosítsuk a komplex szemlélet érvényesülését, s lehetőség szerint egyidejűleg tevékenykedjünk a fentebb jelzett valamennyi irányban. Csak ebben az esetben érhetjük el a kívánt eredményt.

Ezek hát azok a fő irányok, amelyek szerint orientálódva haladnunk kell ahhoz, hogy a gazdaságirányítást valóban jobbá telessük. Akár akarjuk, akár nem, ezek a kérdések itt állnak előttünk, ezeket a kérdése-

ket maga az élet teszi föl nekünk. S a mi feladatunk ma az, hogy minden a népgazdaság irányításának megjavításával összefüggő problémára megkeressük a leghelyesebb, leghatékonyabb megoldást...

Mindezzel párhuzamosan egy másik fontos feladatot is meg kell oldanunk, nevezetesen: kitartó harcot kell folytatnunk azért, hogy a pártos munkastilus, a kérdések pártos megközelítése a gazdasági tevékenység valamennyi területén további pozíciókat hódítson meg. A gazdasági vezetés problémakörét, illetve e vezetés jobbátételének kérdéseit nem vizsgálhatjuk csupán gazdasági szempontok alapján. Számunkra ez párt-ügy, politikai ügy, amelynek sikere jórészt attól függ, hogy milyen a politikai légkör társadalmunk valamennyi láncszemében. A pártos szemlélet nem különíthető el a személyes felelősség fokozásától, attól, hogy a káderek viszonyában a párthatározatokhoz változás következék be...

A gazdaságirányítás és a gazdasági tevékenység különböző oldalainak radikális korszerűsítése közben természetesen egy pillanatra sem feledkezhetünk meg az 1974. évi népgazdasági terv teljesítésével összefüggő időszerű feladatokról. Éppen ellenkezőleg, arra kell törekednünk, hogy e két oldal szorosan összekapcsolódjék, és egymás segítségére legyen.

A terv teljesítése, a jövő évi eredményes munka több irányban is jelentős erőfeszítéseket követel tőlünk. Így többek között a technológiai folyamatok intenzifikálásával, az elavult berendezések kicserélésével, a korszerű munkaszervezési módszerek széles körű alkalmazásával növelnünk kell a már működő üzemek kapacitását.

Hogy mi mindent nyújthat az ezirányban végzett hozzáértő munka, azt meggyőzően érzékeltetik a kőolajfeldolgozó ipar tapasztalatai. Három év alatt az ágazat már működő üzeleinek a fentebb említett intézkedések nyomán létrejött kapacitásnövekedése kétszeresen meghaladta az új beruházásokból eredő kapacitásnövekedést, és ez lehetővé tette, hogy a már működő üzemekből több mint hetvenezer embert az új műhelyekbe irányítsunk.

A munkatermelékenység növekedésének meggyorsításáért folytatott harcunkban bátrabban és gyorsabban kell kamatoztatnunk az élenjáró kollektívák kísérletei nyomán felhalmozódott tapasztalati anyagot, gondolok itt a scsekinói módszerre, a Zlobin elvtárs vezette építőbrigád kísérletére és még sok másra...

Pártunk a gazdasági építőmunkában mind ma, mind a jövőben két fő tényezőre támaszkodik, illetve fog támaszkodni. Az egyik: a gazdaság-

irányítás javítása. A másik: a legszélesebb dolgozó tömegek mozgósítása és alkotó aktivitásuk, illetve kezdeményezőkézségük felkeltése a gazdasági haladásért vívott harcban.

Csak akkor fogjuk tudni az 1974-es tervet teljesíteni vagy éppenséggel túlteljesíteni, ha a terv teljesítéséért folytatott harcot a munkások, a parasztok és az értelmiségiek milliói létfontosságú ügyüknek fogják érezni. Erről győz meg bennünket az országunkban folyó szocialista építés egész eddigi tapasztalata, s erről győzött meg bennünket ismételten az idei év tapasztalata is.

Ezért van olyan nagy jelentősége a szocialista munkaverseny jó megszervezésének. A legfőbb, amit a szocialista munkaversenytől várunk, az, hogy fokozza a munka termelékenységét. Ám miközben e cél elérésére törekszünk, egyúttal úgy kell irányítanunk a dolgokat, hogy a verseny tárgya kibővüljön, s az emberek az összes többi termelési mutatót tekintve is jobb eredmények eléréséért küzdjenek: harcoljanak a veszteségek megszüntetéséért, az anyagtakarékosságért, az önköltségcsökkenésért és a termékminőség javításáért.

Föl kell hívnunk a figyelmet a szocialista munkaverseny egy olyan hatékony formájára is, mint amilyen a kétoldali tervkészítés. Sokrétűen tanulmányoznunk és általánosítanunk kell azokat a tapasztalatokat, melyeket az élüzemek a kétoldali tervek készítése és realizálása terén szereztek, és a termelés valamennyi ágazatának közkincsévé kell tennünk. Ez a párt-, a szovjet- és a szakszervezetek, a minisztériumok és a főhatóságok közvetlen kötelessége. A kétoldali tervkészítéssel kapcsolatos munkákat különösképpen az ipar kitermelő és nyersanyag-ágazataiban kell kibontakoztatni, mert akkor a feldolgozó ipar számára is nagyobb lehetőségek nyílnak hasonló tervek készítésére.

Az anyagi ösztönzéssel a jövőben sem fogunk fukarkodni, ám még jobban ki kell használnunk az erkölcsi ösztönzés lehetőségeit; a termelésben élenjáró dolgozóknak például kitüntetések és érdemrendeket kell adományoznunk. A tapasztalat azt mutatja, hogy a hazától kapott magas kitüntetések nemcsak azokat lelkesítik, akik kiérdemelték őket, hanem a többieket is arra ösztönzik, hogy kövessék példájukat, hogy ők is hasonló eredményeket érjenek el és élmunkás módjára dolgozzanak. Legyen nálunk minden ember meggyőződve arról, hogy igyekezetét méltó megbecsülés fogja övezni.

Szeretnék ezzel kapcsolatban egy fontos dologról szólni.

A szóban forgó kérdést illetően már többször tanácskoztunk. Nyikolaj Viktorovics Podgornij most olyan javaslatot terjesztett elő, hogy létesít-

sünek egy három fokozatú Munka Érdemrendet. Ezzel olyan munkásokat tüntetnénk ki, akik kifogástalanul eleget tesznek munkaköri köteleességeiknek, és már hosszabb ideje ugyanazon vállalatnál dolgoznak. Az SZKP KB Politikai Bizottsága már elvi jóváhagyását adta ehhez. Remélem, hogy a plénum is támogatni fogja ezt az elképzelést.

A kitüntetés odaítélésének rendjével kapcsolatos kérdések jelenleg még a kidolgozás stádiumában vannak. A lényeg azonban az, hogy az a munkásember, aki a Munka Érdemrend mindhárom fokozatának tulajdonosa lesz, ugyanolyan kedvezményekben fog részesülni, mint a Szocialista Munka Hőse.

A kitüntetés rendszeresítésével az a célunk, hogy tovább növeljük a munkásember tekintélyét. Nem kétséges azonban az sem, hogy ez a munkafegyelem megszilárdításában, a munkaerővándorlás csökkentésében is nagy szerepet fog játszani.

Szeretném a szocialista munkaversenynek még egy másik fontos vonatkozására is felhívni a figyelmet. A szocialista munkaverseny, ha jól megszervezzük, hatalmas fegyver lehet a munkához és a szocialista tulajdonhoz való kommunista viszony kialakításában, hatékony eszköz az olyan káros jelenségek ellen folytatott harcban, amelyek napjainkban még nagy veszteségeket okoznak a termelésben. Az olyan közösség, amely aktívan bekapcsolódik a munkaversenybe, különösen érzékenyen fog reagálni minden a cselekvését zavaró jelenségre, és befolyással lesz a munkafegyelem megsértőire.

Munkásaink, kolhozparasztjaink, értelmiségieink tisztában vannak vele, hogy jólétük egyedül munkájukból eredhet, hogy maguknak dolgoznak, hogy a tervek teljesítésétől, a közvagyon gyarapodásától függ, milyen gyors ütemben emelkedik egész népünk életszínvonala.

A párt befolyásának minden csatornáját, sajtónk, rádiónk, televíziónk, szóbeli propagandánk és agitációnk minden erejét, az irodalom és a művészet minden lehetőségét ki kell használnunk, hogy ez a tudat eleven tettekben ölthessen testet, hogy az emberek alkotó szellemben, leleményességgel, találékonysággal, kezdeményező készségük mozgósításával igyekezzenek hozzájárulni az ügy sikeréhez.

Továbbra is fokoznunk kell a munkás szerepét a termelésben, és mindent, ami ösztönöz, fel kell használnunk a munkáskollektívák aktivitásának fejlesztéséhez. Mennél kiterjedtebb lesz a dolgozók részvétele az iparvállalatok, a kolhozok és a szovhozok irányításában, annál nagyobb felelősséget is fog érezni mindenki a közös eredmény eléréseért. Terveink sikerét legfőképpen azzal biztosíthatjuk, ha mozgásba hozzuk szocialista

demokráciánk hatalmas tartalékait, s azoknak a nagy és fontos feladatoknak a szolgálatába állítjuk őket, amelyek jelenleg országunk előtt állnak.

Az SZKP KB Politikai Bizottságának szilárd meggyőződése, hogy a népgazdasági tervnek a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa ülészakán történő elfogadása és a Központi Bizottság felhívásának közzététele után egész pártunk teljes energiával munkához lát, és az össznépi szocialista munkaversenyt olyan szintre emeli, hogy nem csupán a termelésben élenjáró dolgozók, hanem egész kollektívák is emelt szintű vállalásokat tesznek, és mindent elkövetnek azért, hogy vállalásaikat teljesítsék.

Pártunknak 380 000 alapszervezete és mintegy 15 millió tagja van. Ez hatalmas erő. Csak értenünk kell helyes megszervezéséhez, kimeríthetetlen lehetőségeinek föltárásához, ahhoz, hogy minden pártszervezetünket, minden kommunistát a pártpolitika tudatos és aktív harcosává formáljunk. Akkor bármilyen feladattal, még a legnehezebbel is képesek leszünk megbirkózni!...

Már szoltam róla, de szeretném még egyszer hangsúlyozni, mennyire fontos, hogy pártszervezeteink állandóan erősítsék a párt és a nép kapcsolatát, szüntelen, eleven érintkezésben legyenek a dolgozókkal, ismerjék szükségleteiket és vágyaikat, meg tudják magyarázni nekik pártunk politikájának lényegét, és mozgósítani tudják a tömegeket programunknak, annak a programnak a gyakorlati megvalósítására, amely a kommunista társadalomnak országunkban való felépítését célozza, és harcba hív a békéért és a népek közötti barátság megteremtéséért.

A PÁRT ÉS A NÉP NAGY HŐSTETTE

BESZÉD A SZŰZ- ÉS PARLAGFÖLDEK

FELTÖRÉSÉNEK HUSZADIK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

ALMA-ATÁBAN RENDEZETT ÜNNEPI ÜLÉSEN / RÉSZLETEK

[1974. március 15.]

Jó hagyomány nálunk, hogy minden évfordulót egyben olyan alkalomnak tekintünk, amikor – a végzett munkát értékelve – elgondolkodhatunk a megoldásra váró feladatokon. Érthető, hogy a szűzföldek feltörésének huszadik évfordulója jó alkalomnak látszik ahhoz, hogy töviről hegyire meghányjuk-vessük mezőgazdaságunk mostani helyzetét és jövőbeni kilátásait.

Ha visszatekintünk pártunk történetére, azt látjuk, hogy a mezőgazdasági politika mindig is a párt figyelmének középpontjában állt. Ami nem meglepő, hiszen a párt politikájának olyan fontos összetevője ez, amely a munkásosztály és a parasztság szövetségét biztosítja, és a proletárforradalom győzelmét, a szocialista átalakulást és az új társadalom felépítését szolgálja.

Érthető módon minden történelmi korszak másféle feladatokat tűz maga elé, olyan feladatokat, amelyeknek jellegét a társadalmi és politikai helyzet sajátosságai, az ország szükségletei és lehetőségei határozzák meg. A mostani szakasznak is megvannak a maga sajátos feladatai. A szovjet társadalom eljutott a kommunizmus anyagi-műszaki bázisa megteremtésének időszakába, s ez különösen szembeszökővé tette, hogy a szocialista ipar, kultúra, tudomány és technika viharos fejlődésével nem áll összhangban, ettől lemarad a mezőgazdaság fejlődése. A falun hosszú idők folyamán – részben objektív okok, részben múltbeli tévedések miatt – sok megoldatlan kérdés halmozódott fel. Ezek fékeztek a mezőgazdasági termelés haladását, s visszatartották az egész népgazdaság fejlődését.

Mindez igen nagy felelősséget rótt a pártra és Központi Bizottságára, olyan agrárpolitika kidolgozását igényelte tőlünk, amely biztosítja a

mezőgazdaság állandó fejlődését, a mezőgazdasági munka jellegének átalakulását és magának a falu arculatának megváltozását. Az SZKP KB 1965. márciusi plénumát követően nagy erővel hozzáfogtunk egy ilyen politika kidolgozásához, lépésről lépésre oldva meg csomóponti kérdéseit: a termelés növekedését ösztönző gazdasági feltételek kialakítását, beleértve az új felvásárlási rendszert is, a beruházások ugrásszerű felfuttatását, hosszú távú gépesítési, kemizálási és talajjavítási program valóra váltását, a mezőgazdasági tudomány fejlesztését, a szervezési és irányítási formák tökéletesítését. Ez a politika, amelyet a KB több plénuma és a XXIII., illetve a XXIV. pártkongresszus dolgozott ki és erősített meg, sok millió szovjet ember munkájának alapjává lett.

Nyugodt lelkiismerettel kimondhatjuk: a párt és a nép céltudatos munkájának megvan az eredménye. Rendszeresen nő a földművelési és állattenyésztési termékek előállítására és felvásárlására. Emelkedőben van a mezőgazdaságban a termelékenység és a hatékonyság, egyre több a kolhozparasztok és a szovhoz munkások jövedelme, javul a falusi lakosság kulturális, kommunális ellátottsága és társadalombiztosítása.

Az utóbbi évek eredményei egyértelműen azt bizonyítják, hogy bár még függünk a természettől, de már nem annyira, mint tíz vagy tizenöt évvel ezelőtt. Most harmadéve, amikor az időjárás minden addiginál több nehézséget okozott, olyan termést sikerült bekatarítanunk, amely meghaladta az előző ötéves terv gabona-betakarításainak éves átlagát. Tavaly már jobb volt az idő, de az Urálban, Szibériában és az ország néhány más körzetében az időjárási viszonyok nem éppen kedvezően alakultak. És mégis, mint tudják, rekordtermést takarítottunk be, nagyobb, mint az ország történetében eddig bármikor.

Természetesen még nem mindent értünk el, amit szeretnénk. Még nem minden társadalmi szükségletet tudunk teljesen kielégíteni. A fordulat, méghozzá gyökeres fordulat azonban bekövetkezett. Ez az egyik nagy eredménye, a párt és a nép az utóbbi időszakban végzett munkájának, ez a mi egyik legfőbb vívmányunk!

Mindamellet, miután a végzett munka eredményeit megelégedéssel nyugtáztuk, abból kell kiindulnunk, hogy az előttünk álló feladatok nem kevésbé fontosak, mint azok, amelyeket már megoldottunk.

Elég talán, ha csak egy ilyet említek, amely már a múltban is napirenden volt, most is időszerű, és alighanem még hosszú ideig az marad. Ez a terméshozam növelése minden egyes hektáron. Őszintén szólva, számos gazdaságban, de mondhatnám úgy is: körzetben, még mindig alacsony a terméshozam. Ha ezt minden hektáron megnöveljük, az

azt jelenti, hogy több lesz az összes gabonatermés, fokozódik a mezőgazdasági termékvéltárlás, tovább emelkedik a nép életszínvonal. A terméshozam növelése szerintünk elválaszthatatlan a kemizációtól, a talajjavítástól és egy sereg agrotechnikai munkafolyamat tökéletesítésétől.

Szeretnék ezzel kapcsolatban még egyszer kitérni pártunk agrárpolitikájának fő irányaira.

Az egyik ilyen irány: olyan gazdasági viszonyrendszer, olyan feltételek kialakítása és majdan továbbfejlesztése, amelyek a mezőgazdasági dolgozókat anyagilag érdekeltté teszik a termelés növelésében, a kolhozok és szovhozok további gazdasági erősítésében. Az SZKP KB 1965. márciusi plénuma éppen azért történelmi jelentőségű, mivel alapot teremtett e feladat megoldásához.

Sokan már korábban, jó néhány évvel ezelőtt is tisztában voltak azzal, hogy a mezőgazdasági dolgozók anyagi érdekelttségének fokozása elősegíti a termelés növelését. Hosszú ideig azonban nem került sor e kérdés megoldására. Mondhatni, bűvös kör alakult ki: a termelés azért nem növekedett kellő ütemben, mivel az anyagi ösztönzéshez nem volt megfelelő fedezet, pénzfedezet viszont azért nem volt elég, mivel a termelés lassan növekedett. Ahhoz, hogy ebből a körből kitörjünk, határozottan változtatnunk kellett a kialakult gyakorlaton, s a Központi Bizottság meg is tette ezt. Az azóta eltelt idő bebizonyította, mennyire időszerűek és helyesek voltak az akkor elfogadott határozatok.

E határozatok lényege az volt, hogy több éves szilárd felvásárlási terveket dolgoztunk ki, és a felvásárlási árak emelésével ösztönöztük a mezőgazdasági termékek terven felüli eladását. Ezek és még más intézkedések együttesen megerősítették a kolhozok és a szovhozok gazdasági helyzetét, s kedvező feltételeket teremtettek a termelés növeléséhez és a munkabérek emeléséhez.

Az elmúlt évek tapasztalata maradéktalanul igazolta, hogy a gazdasági emelők hatékonyak, különösen akkor, ha leleményesen összekapcsolják őket erkölcsi ösztönzőkkel. Továbbra is tökéletesítenünk kell a gazdasági ösztönzőket, arra törekedve, hogy mennél közvetlenebb legyen az összefüggés egyrészt az egyes dolgozók és az egész kollektíva bére, másrészt tevékenységük végeredménye között. Csakis ily módon érhetjük el, hogy a föld és a technika kihasználása hatékony legyen, és a munkatermelékenység gyorsított ütemben növekedjék.

Ezen a területen számos új javaslat vetődik fel, és számos olyan érdekes

kezdeményezésre van példa, amely elmélyült tanulmányozást érdemel. Mindazok a kérdések, amelyek valamilyen módon a kolhozok és a szovhozok anyagi alapjának erősítésével, a mezőgazdasági dolgozók anyagi érdekelttségének fokozásával függnék össze, továbbra is a párt és az állam figyelmének középpontjában maradnak.

A párt agrárpolitikájának másik fontos célja, hogy a mezőgazdaság korszerű ipari alapokat kapjon, hogy a gazdasági életnek ezen a területén is határozottan meggyorsuljon a tudományos-technikai haladás. A párt által kidolgozott széles körű és sokoldalú program fő alkotóelemei közismertek: a mezőgazdasági termelés komplex gépesítése és kemi-
zálása, valamint nagyarányú talajjavítás.

Az utóbbi években nem keveset tettünk e téren. Ebben az ötéves tervben a mezőgazdasági beruházások a megelőző ötéves terv 82 milliárdjával szemben 129 milliárd rubelra nőnek. A falusi dolgozók soha még nem kaptak annyi gépet és gépi berendezést, annyi műtrágyát és a kártevők és a gyomnövények elleni küzdelmet szolgáló vegyszert, mint most, soha még ilyen lendületes öntözési, lecsapolási és talajerőt pótló munkálatok nem folytak ebben az országban, mint ebben az ötéves tervben.

Továbbra is jelentős összegeket fogunk beruházni a mezőgazdaságba, ám mind nyilvánvalóbban a dolog minőségi oldala kerül előtérbe: hogyan, mi módon használhatjuk fel a legeredményesebben a nép pénzét.

Egyre több és több mezőgazdasági gépre van például szükségünk, ám nem egyszerűen csak gépekre. Olyan új, sőt még az újnál is újabb berendezések kellenek nekünk, amelyek megfelelnek a szakosított nagyipari termelés követelményeinek, és lehetőséget nyújtanak a legkorszerűbb technológia bevezetésére. Az enyhe kifejezés, hogy az élet sürget bennünket: az élet kérlelhetetlenül, egy órányi pihenést sem hagyva hajszol minket.

Nemrégiben még egy 95–100 lóerős traktor ugyancsak tisztességesnek számított. Ma viszont a leningrádi Kirov gyár már 220 lóerős traktorokat gyárt, és megkezdődött a 300 lóerős K-701-es traktorok gyártása is. A szakemberek szerint pedig már a legközelebbi jövőben még nagyobb teljesítményű szántótraktorra lesz szükség. Szeretnék ezzel kapcsolatban néhány szót szólni a pavlodari traktorgyárról. Arra szeretném kérni a Kazahsztáni Kommunista Párt Központi Bizottságát, a Leningrád területi pártbizottságot és a Kirov gyár mérnökeit, gondolkozzanak azon, nem lenne-e célszerű, ha a pavlodari gyárat fokozatosan, veszteség nélkül nagyobb kapacitású traktorok, mondjuk, K-700-as típusúak gyártására állítanánk át. Ez alighanem csak hasznára válna ügyünknek.

A kapacitásnövelés sok más mezőgazdasági géptípus esetében is követelmény. Ezzel kapcsolatban különösen emlékeztetek számomra Alekszandr Gitalovnak, az országszerte ismert brigádvezetőnek a szavai. Mielőtt az Ukrán SZSZK-nak – nagy örömmel – átadtam a Népek Barátsága Érdemrendet, Kijevben köztársasági pártaktíva értekezletet tartottak, ahol Alekszandr Gitalov elmondotta, hogy a most gyártott kombájnok már képtelenek azt a teljesítményt nyújtani, amelyet az élenjáró gazdaságok magas terméseredményei megkívánnának tőlük, márpedig ilyen terméseredményeket kell produkálnia országunk valamennyi gazdaságának. Az ilyen hangokra az iparvállalatoknak és a tervező irodáknak oda kell figyelniük. Gondoskodnunk kell arról, hogy a munkafajták különbözőségeit és a gépek működtetési feltételeit figyelembe véve az egész mezőgazdasági technika tovább tökéletesedjék. Ez nagy segítség lenne számunkra ahhoz, hogy a mezőgazdasági munka termelékenységét erőteljesen tovább emeljük. Ezzel párhuzamosan gondoskodnunk kellene egy kellőképpen nagy és képzett gépkezelői gárda kialakításáról is, amelynek szakmai képzettsége pontosan megfelel az új műszaki színvonnak.

Az állattenyésztés fejlesztésének kérdését többször is megvitattuk már. Felesleges lenne a közismert dolgokat elismételni. A kérdés most az, hogyan helyezzük új, korszerű ipari alapokra ezt a fontos mezőgazdasági ágazatot, és hogyan mélyítsük el a termelés szakosítását és koncentrációját. A Központi Bizottság múlt év decemberi plénuma kimondta: olyan gépeket és berendezéseket kell készíteni, amelyek megfelelnek a nagy állattenyésztő gazdaságok és kombinátok körülményeinek, illetve jelentősen növelni kell a takarmánykeverékeket gyártó ipar kapacitásait. Nemrégiben megalakult az állattenyésztési és takarmányelőállító gépgyártási minisztérium. Fontos feladat, hogy ez a minisztérium gyorsan saját lábára álljon, és az állattenyésztőket minden szükségességgel ellássa.

Ez természetesen egyáltalán nem jelenti azt, hogy most ölbe tett kézzel ülhetünk és várhatjuk, amíg az új minisztérium ereje teljébe kerül. Az élet azt bizonyítja, hogy ott, ahol a párt-, a szovjet- és a mezőgazdasági szervek kezdeményezőkézségről tesznek tanúbizonyságot, és körültekintően, ügyesen használják ki a meglevő tartalékokat, ott az eredmények már most is jók. A Központi Bizottságnak meggyőződése, hogy a szövetséges köztársaságok kommunista pártjainak központi bizottságai, területi bizottságai, az illetékes szovjet és mezőgazdasági szervek is le fogják vonni a megfelelő következtetéseket a Központi Bizottság decemberi

plénumán elhangzott eszmecseréből, és ismét a lehető leggondosabban mérlegelni fogják lehetőségeiket az állattenyésztés fejlesztésére, beleértve természetesen a takarmányprobléma, e rendkívül fontos, mondhatnám, elsőrendű fontosságú probléma megoldását is: minden köztársaságnak, minden területnek vannak tartalékai, amelyeket az ügy érdekében feltétlenül kamatoztatnia kell.

A közelmúltban Kunajev elvtárssal beszélgettem erről a témáról. Miről is esett szó közöttünk? Kazahsztánnak ma 32 milliós juhállománya van. Megkérdeztem Kunajev elvtársat: vajon Kazahsztán az állomány-növelés minden tartalékát kihasználta már? Nem, erről szó sincs. Végül is arra a közös véleményre jutottunk, hogy Kazahsztán 50 milliónyira tudja növelni juhállományát. A tapsuk, ha jól értem, azt jelenti, hogy teljesen egyetértenek ezzel. A mi tisztelt Gyimas Ahmedovics Kunajevünk és a köztársaság minisztertanácsa most már egyetlen árva juhocskát sem faraghat le az ígéretéből. Persze a köztársaságnak bizonyos segítségre is szüksége lesz. Ezek a kérdések jelenleg még a kidolgozás stádiumában vannak, a szükséges segítség azonban, magától értetődik, mindenképpen meglesz. Ám ehhez a helyi pártszerveknek már most teljes lendülettel munkához kell látniuk.

Engedjék meg, hogy a mezőgazdasági kemizáció és a talajjavítás jelentőségére most ne térjek ki, ez annyira nyilvánvaló. A kemizálás távlati terve 1980-ra legkevesebb 120 millió tonna műtrágya leszállítását írja elő. Növekszik tehát annak a jelentősége, hogy a szállítás és a raktározás közben fellépő veszteségeknek elejét vegyük, a műtrágyafelhasználás agrotechnikai előírásait megtartsuk és javítsuk a kolhoz- és szovhozdolgozók agrokémiai felkészültségét. Meg kell azonban mondanom, hogy ezen a téren, sajnos, még nagyon sok a hiányosság, és a szállítás, illetve raktározás közben keletkező veszteségek is nagyok.

Ami viszont a talajjavítást illeti, a mienkhez fogható méretű munkát sehol másutt a világon nem végeznek: a talajjavítás gyakorlatilag országunk minden körzetében folyik, s ennek máris megvannak az érzékelhető eredményei. Alapjában véve az öntözött földek kiterjesztésének köszönhető a gyapottermesztés szakadatlan növekedése. Büszkéek vagyunk Üzbegisztán, Türkmenia, Tadzsikisztán és az összes többi gyapottermesztő köztársaság dolgozóira. A múlt évben teljesítették vállalt kötelezettségeiket. Ma ezen az ünnepen itt vannak köztünk az említett köztársaságok vezetői és küldöttségei is. Szeretném most megkérdezni tőlük: nos, gyapottermesztő elvtársak, számolhatunk ebben az évben nagyobb tervszámokkal?

Ugyanez a helyzet a rizzsel is. A közelmúltban határozatot hoztunk arról, hogy megkezdjük a Kubány árterének lecsapolását, ezt a jelentőségében mindent felülmúló munkát, ami lehetővé fogja tenni, hogy a rizs vetésterületét még inkább kiterjesszük. Szüntelenül növelni fogjuk a feljavított földekről származó mezőgazdasági termékek részarányát. Ha nem sikerül ezt elérnünk, akkor az aszályos időszakok még hosszú ideig borzolják az idegeinket, teszik beteggé a termelést és borítják fel a nép-gazdasági terveket. A Központi Bizottság számít rá, hogy mindenki, aki felelős a nép pénzéből a talajjavításra fordított összegek sorsáért, biztosítani fogja a talajjavítási munkálatokra vonatkozó program teljes és időben történő végrehajtását.

Van azonban egy ennél szélesebb körű kérdés is, a racionális földhasználat kérdése általában. A' földterületek használati rendjét nálunk törvények szabályozzák. Nemrégiben a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának elnökségi ülésén szóba került, hogy ezeket a törvényeket határozottan végre kell hajtanunk, és meg kell akadályoznunk, hogy a földek ebek harmincadjára jussanak. A föld olyan kincse a népnek, amelynek értéke felbecsülhetetlen. Óvnunk kell tehát, fokoznunk termőképességét, s arra kell törekednünk, hogy minden egyes hektár egyre többet adjon nekünk.

Ezt a feladatot is, akárcsak a többit, komplex módon kell megoldanunk, vagyis úgy, hogy kapcsolatot teremtünk a legközvetlenebb szükségletek és a messzi távlatok, a mezőgazdaság érdekei és az ipar igényei között, és figyelembe vesszük a társadalmi, így többek között a demográfiai szempontokat is. Az ilyen komplex megközelítésnek jó példája az a határozat, amelyet nemrégiben a Politikai Bizottság is tárgyalt, s amelyet aztán a Központi Bizottság „Intézkedések a mezőgazdaság további fejlesztésére az OSZFSZK nem feketeföldű övezetében” címmel fogadott el. Ez lényegében egy olyan program, amely országunk egyik óriási körzetének sokoldalú fejlesztéséről intézkedik 1990-ig. Ez a program egy sereg különböző munkát ír elő, több millió hektár föld megjavítása érdekében. E program megvalósításával – erre már a következő ötéves tervben 35 milliárd rubelt szándékozunk költeni – hatalmas terület alakul át országunk központjában, s ez kedvezően fog hozzájárulni egész gazdaságunk további fejlődéséhez.

Néhány szót az agrártudomány állandóan növekvő szerepéről. Több tízezer elhivatott kutatónk dolgozik eredményesen, az intézetek és kísérleti állomások kiterjedt hálózatát alakítottuk ki. Amit eddig tettek, nem kevés. Ám mind erőteljesebben érezni annak hatását, hogy a tudományos

erők megoszlása sem tevékenységük irányait tekintve, sem területi vonatkozásban nem egyenletes.

Úgy tűnik, nem ártana, ha közelebbről megvizsgálná a tudományos intézmények szerkezetét, és a gyenge láncszemeket megerősítenénk. A mezőgazdaságnak új eszmékre van szüksége, olyan eszmékre, amelyek forradalmasítani tudják a termelést, arra tehát, hogy a növények és állatok természetét illetően állandóan friss alapismeretekkel gazdagodjék, mely ismereteket a biokémiától, a genetikától és a molekuláris biológiától kaphatja meg. A mezőgazdaság új, nagyobb hozamú és ellenállóképesebb növényfajták kialakítását, nagyobb hozamú haszonállatok kitenyésztését várja el a tudósoktól.

Ilyen hálás tudományos feladat például az, hogy Szibéria és Kazahsztán számára magas terméshozamú őszi búza-fajtákat, Ukrajna, a Volga-vidék és az ország több más gabonatermesztő körzete számára magas terméshozamú tavaszi búza-fajtákat nemesítsenek ki. Ez a kérésünk tudósainkhoz, kísérleti állomásainkhoz, fajtanemesítőinkhez. Mennél gyorsabban reagálnak kérésünkre, annál eredményesebben oldják majd meg ezt a fontos feladatot, annál inkább kiérdemlik majd a nép háliját és elismerését.

Most pedig a párt agrárpolitikájának egy másik fontos irányáról, a termelés szervezeti formáinak tökéletesítéséről, a mezőgazdaság irányításának javításáról szólnék néhány szót. Ez, miként a Központi Bizottság 1973. decemberi plénuma is hangsúlyozta, most igen nagy jelentőséget kap. Az anyagi-műszaki bázis megerősödésével a mezőgazdaság új fejlődési szakaszba lép, egyre inkább ipari jelleget ölt. A termelőerők minőségi megváltozása megköveteli a termelési viszonyok tökéletesítését, a munka társadalmasítása, megosztása folyamatainak erősítését. Mit is jelent ez? A sokágazatú, szétaprózódott termelési struktúra a múltból ránkmaradt, a mai napig továbbélő vonásai lelassítják az új tudományos-technikai eszközökkel való ellátás folyamatát, fékezik a mezőgazdaság intenzifikálását. A termelés további szakosítását és koncentrálását úgy kell tekintenünk, mint ami ma a legégetőbb, legalapvetőbb kérdése az ország mezőgazdasági fejlesztésének.

Jól tudjuk, az ipari módszerek csak kellően nagy termelési méretekben fejtik ki üdvös hatásukat. A méretnövelésnek az a módja azonban, amikor is a termelési volumen növekedését a gazdaságok egyszerű, mondhatnám mechanikus megnagyobbításával próbáljuk elérni, anélkül hogy a meglevő sokágazatú struktúrán változtatnánk, meglehetősen korlátozott hatású. Az egyetlen járható út az, ha a termelés koncentrálását össze-

kapcsoljuk a termelés szakosításával, ami lehetőséget teremt a modern tudomány és technika előnyeinek felhasználásához.

A termelés koncentrációja alapján végrehajtott szakosítás előnyeit számos nagy szovhoz és kolhoz tapasztalata bizonyítja, közöttük olyanoké is, amelyek a szűzföldeken tevékenykednek. Az ilyen gazdaságokban rendszerint nagyobb a munka termelékenysége, hatékonyabb a gépek, a műtrágyák és a takarmányok felhasználása, és jobbak az egyéb gazdasági mutatók is. Mindemellett fokozódik a gazdaságon belüli önálló gazdasági elszámolású egységek együttműködése, erősödnek közöttük a termelési kapcsolatok és javul a termelés irányítása.

Lényeges, hogy mindezeket a lehetőségeket a lehető legjobban kihasználjuk. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy nem minden szovhozhoz és kolhozhoz vannak olyan emberi és anyagi erőforrásai, amilyenek egy nagy szakosított gazdaság saját keretek között történő létrehozásához elengedhetetlenül szükségesek. Ez viszont időszerűvé teszi a gazdaságok széles körű együttműködésén alapuló szakosodást és koncentrációt. Hiszen a nagy szakosított termelési objektumok építése valóban meghaladná az egyes gazdaságok anyagi lehetőségeit. Más a helyzet akkor, ha néhány gazdaság összeáll és egyesíti erőforrásait. Ez lehetővé teszi számukra, hogy közösen ipari jellegű – nagy és szakosított – vállalatokat hozzanak létre. Ez a folyamat a mezőgazdaság minden ágában utat tör magának. A gazdaságközi szakosodás elterjedésére számos példa akad Moldáviában, Ukrajnában, Belorussziában és az Oroszországi Föderáció számos területén.

A gazdaságközi szakosodás figyelemre méltó vonása, hogy a kolhozoknak és szovhozoknak lehetőséget nyújt saját eszközeik teljesebb és hatékonyabb felhasználására. Azoknak a kolhozoknak és szovhozoknak tehát, amelyek hajlandók erre pénzt fordítani, zöld utat kell nyitnunk, és tervek kidolgozásával, gépekkel és felszerelésekkel segítséget kell nyújtaniuk. Bátrabban vállalnunk kell a városok és ipari központok közelébe telepített szakosított zöldség- és tejtermelő gazdaságok, valamint olyan közös gépesített vállalatok alapítását, amelyek sertést, szarvasmarhát, juhot hizlálnak, takarmánykeveréket állítanak elő, illetve feldolgozzák termékeiket. A gazdaságok együttműködésének a termelésellátás területén is széleskörűen ki kell bontakoznia, építő és talajjavító szervezetek, valamint olyan vállalatok formájában, amelyek építőanyagokat termelnek, erdőgazdálkodást folytatnak, villamosítanak, mezőgazdasági gépeket működtetnek és agrokémiai szolgálatot látnak el.

A szakosodás fejlődése később az együttműködés magasabb rendű

formáinak kialakulásához vezet, amikor is a kolhozok és szovhozok mellett állami iparvállalatok is tagjai lesznek az egyesüléseknek. Agrár-ipari komplexum jellegű vállalatok alakulnak. Ilyen egyesülések az ország egyes vidékein, például Moldáviában, a rosztovi és a krasznodari területen már vannak. Figyelmesen tanulmányoznunk kell tapasztalataikat, és a legnagyobb hasznot hozó módon fel kell használnunk őket. Annál is inkább így kell tennünk, mivel nem pillanatnyi szervezeti-gazdasági, hanem elvi jelentőségű kérdésről, az állami, illetve kolhoz – szövetkezeti – tulajdonforma további közelítéséről van szó.

Mindezek a kérdések a párt-, a szovjet- és a mezőgazdasági szervek részéről nagy figyelmet, segítséget, tudományos elemzést, differenciált megközelítést és szakaszos megoldást igényelnek. Annál is inkább, mivel a körülmények nálunk nemcsak országos övezetenként, hanem még egyes területeken, sőt olykor körzeteken belül is különbözőek. Szeretném külön is figyelmeztetni az ügyért felelős elvtársakat, a mezőgazdaság minden dolgozóját arra, hogy ezen a téren minden kapkodás, mesterséges siettetés és túlkapás – főleg az utóbbi – megengedhetetlen. Ésszerűen és gazdasági hozzáértéssel kell a dolgokat intézni. A fő áruajták termelésének szakosítása és koncentrációja egyáltalán nem kívánja meg, hogy ezentúl minden gazdaság fejlessze vissza az ágazatokat, amelyekre a gazdaságon belüli fogyasztás céljaira vagy mondjuk a helyi piacok el látásához van szükség.

Amikor a Központi Bizottság napirendre tűzi a szakosítás és a kooperáció elmélyítésének feladatát, akkor egy pillanatig sem áll szándékában, hogy versenyt vagy éppenséggel vad hajszát indítson a „leggyorsabb” cím elnyeréséért. Ám ugyanakkor le kell küzdenünk a tehetetlenséget, s elejét kell vennünk annak, hogy bárki is bürokrata vagy provinciális módon közelítse meg ezt a fontos kérdést.

A termelésszervezés új, egyre tökéletesebb formáinak keresésével szorosán összefügg a mezőgazdasági irányítás formáinak kérdése. Az irányítás jelenlegi szerkezete hosszú évek folyamán alakult ki, és ma már – véleményem szerint – túlságosan bonyolult, ami, természetesen, megmutatkozik hatékonyságán is. El kell gondolkodnunk azon, hogyan alakíthatnánk ki egy tökéletesebb irányítási rendszert. Hogy milyen is legyen ez a rendszer, azt elmélyülten tanulmányozni kell és a gyakorlatban is ki kell próbálni. Ámde azt már most is egyértelműen megfogalmazhatjuk, hogy melyek azok a követelmények, azok a kritériumok, amelyeknek e rendszernek meg kell felelnie.

Először is, biztosítania kell, hogy a mezőgazdaság valamennyi kérdését

illetően érvényesüljön az egységes állami irányvonal, a különböző munkaterületekért felelős főhatóságok pedig jól összehangoltan dolgozzanak. Másodszor, elő kell írnia, hogy miképpen oszlik meg az illetékesség és a felelősség az egyes irányítási szintek között. Harmadszor, céljának kell tekintenie, hogy a központosított tervirányítást szerves összhangba hozza a kolhozok önállóságával, kezdeményező szerepével a termelés és a termékértékesítés operatív kérdéseinek megoldásában. Végül negyedszer, közelebb kell hoznunk az irányítási rendszert a mezőgazdasági termeléshez, maximálisan eredményessé kell tennünk, a felesleges láncszemeket pedig lehetőség szerint ki kell iktatnunk.

A helyi szervektől a mezőgazdaság irányításának megjavítására vonatkozóan a legkülönbözőbb javaslatok érkeznek a Központi Bizottsághoz. Ezeket gondos mérlegelés, alapos vita tárgyává kell tennünk. Ám bár-hogyan is változzék majdan a jelenlegi irányítási struktúra, annyi bizonyos, hogy sohasem szabad taláломra, ösztönösen cselekednünk, hanem mindig a tapasztalat, a kísérleti adatok s a modern irányítástudomány következtetései alapján.

Ezek tehát a párt mezőgazdasági politikájának fő kérdései. Szeretném nyomatékosan hangsúlyozni, hogy ez a politika egységes, olyan egymással kölcsönösen összefüggő irányvonalak és intézkedések összegeződése, amelyek segítségével zökkenőmentesen és lemaradások nélkül haladhatunk előre. Lényeges, hogy ezt a politikát következetesen és célratörően hajtsuk végre, ne hagyjuk, hogy az időnként jelentkező bonyolult népgazdasági problémák eltérítsenek bennünket tőle, és küzdjük le magunkban a kísértést, hogy e különféle nehézségek áthidalására a mezőgazdaság fejlesztésére szánt alapból vonjunk el pénzeszközöket. Csakis ily módon szüntethetjük meg véglegesen a mezőgazdaság lemaradását a társadalom egyre növekvő szükségletei mögött.

Az ötéves tervidőszak rendkívül felelősségteljes szakaszába léptünk: alapján véve ez az év fogja meghatározni, milyen eredményekkel zárjuk a jelenlegi ötéves tervet. Az ezzel összefüggésben felmerülő és a népgazdaságra váró feladatokat az SZKP KB múlt év decemberi plénuma részletesen megtárgyalta. A Központi Bizottság jelenleg azon munkálkodik, hogy e határozatok valóra váljanak, és egész gazdálkodási rendszerünk az ország megnövekedett lehetőségeinek és szükségleteinek megfelelő új szintre emelkedjék.

Az SZKP KB decemberi plénuma a népgazdaság valamennyi ágára, valamennyi munkaterületünkre érvényesen igen határozott formában

foglalkozott a munkastílus kérdésével. A párthoz méltó munkastílusnak olyan jellegzetességei, mint a felelősség fokozása, a kezdeményezőszellem, a hozzáértés, a szocialista vállalkozókedv fejlesztése, a tudatos fegyelem és a hibákkal szembeni türelmetlenség, döntő jelentőséget kapnak. Ezek a sajátosságok kivétel nélkül a társadalmi élet erkölcsi, szellemi szférájába tartoznak, és mint ilyeneket, nem lehet megtervezni és statisztikai beszámolóba foglalni őket. Ámde tudjuk, saját tapasztalatunk győzött meg bennünket róla, hogy a kommunista jellemnek és a kommunista tudatnak ezek a vonásai mérhetetlen anyagi erőt rejtenek magukban, és hatalmas országunk növekvő erejében és gazdagságában, a szovjet nép jólétének fokozódásában, hazánk védelmi képességének erősödésében öltenek végül is testet.

Ezért fűzik a párt gazdaságpolitikáját oly elszakíthatatlan szálak politikai, nevelő munkájához. Ezért kell kitartóan és következetesen harcolnunk egész munkánk színvonalának emeléséért.

Most, amikor a párt a gazdasági élet továbbfejlesztésével és a nép-gazdaság irányítási rendszerének tökéletesítésével összefüggő feladatok megoldásán fáradozik, különösen nagy jelentőséget kap az, hogy a dolgozókat még szélesebb körben vonjuk be az aktív irányító munkába, még inkább használjuk fel e téren tapasztalataikat és ismereteiket. Ez magából társadalmi rendszerünk természetéből következik, hiszen rendszerünknek szerves része az igazi demokratizmus, az, hogy a tömegek tevékenyen részt vesznek valamennyi állami és társadalmi ügy megoldásában. A XXIV. pártkongresszus pontosan meghatározta a szocialista demokráciánk további tökéletesítését célzó irányvonalat. Ehhez a múltban is szilárdan, tántoríthatatlanul ragaszkodtunk, és ragaszkodni fogunk a jövőben is, miközben szüntelenül arra törekszünk, hogy maximálisan mozgósítsuk a tömegek alkotó energiáit, és mind az állami szervekben, mind pedig a társadalmi tömegszervezetek széles hálózatában tovább gazdagítsuk a társadalomirányítási formák bőséges tárházát. Mennél kiterjedtebben és elmélyültebben vesznek részt a dolgozók az irányításban, annál erősebb lesz állami és társadalmi rendünk, annál eredményesebben fogjuk megoldani a kommunista építés feladatait.

A párt helyes politikája és az a támogatás, amelyben ezt a politikát a nép részesíti, a szovjet emberek önfeláldozó munkája számos nagyszerű tethez nyújt alkalmat, ilyenekben pedig hazánk története amúgy sem szűkölködik. A szűzföldek nem érnek véget a kazahsztáni vagy altáji sztyeppékkal. Szűzföld a szibériai tajga, az északi tundra, a közép-ázsiai sivatag is. Név szerint most csupán egyik készülő tervünket említeném, a

Bajkál–Amur vasúti fővonal tervét, azét a vasútvonalét, amely egész Kelet-Szibériát és a Távol-Keletet át fogja szelni. Ez a vasútvonal, ha megépül, a természeti kincsekben kimeríthetetlen szibériai hátságon átvágva megnyitja majd előttünk az utat egy új hatalmas ipari körzet kialakítása felé: települések és városok, iparvállalatok és bányák tucatjai nőnek majd ki mellette, és természetesen rengeteg új föld is művelés alá kerül.

Meggyőződésem, hogy ez az építkezés össznépi méreteket fog ölteni, valamennyi köztársaságunk képviseltetni fogja magát rajta, legelsősorban azonban ifjúságunk.

Hát nem lelkesítő kilátások ezek sok ezer fiatalunk számára? Márpedig ilyen elképzelésünk nem is egy van. Köztük olyanok, amelyek még nem lépték túl az általános elképzelések és mérlegelések keretét. Másokon már a tervező szervek, a tervező intézetek dolgoznak. Úgyhogy nem kell félni, az új szűzföldes nemzedékek számára is lesz munka bőven. Visszatérve azonban a jövőből a jelenbe, soha egyikünknek sem szabad megfeledkeznie arról, hogy a holnapi munkasikerek a mai dolgoz hétköznapiokból születnek, hogy a majdani sikerek alapját ma rakjuk le. Márpedig ma nincs fontosabb, felelősségteljesebb feladat, mint az 1974. évi terv teljesítése és túlteljesítése. Ezt kívánja az állam, a nép, minden dolgozó ember érdeke.

AZ OSZFSZK NEM FEKETEFÖLDŰ ÖVEZETE MEZŐGAZDASÁGÁNAK FEJLESZTÉSÉÉRT

BESZÉD AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁBAN

A PÁRT-, SZOVJET- ÉS MEZŐGAZDASÁGI SZERVEK FELADATAIRÓL

[1974. április 3.]

A Központi Bizottság Politikai Bizottsága azért döntött úgy, hogy összehívja a területek, az autonóm köztársaságok, továbbá a szövetségi és köztársasági minisztériumok és főhatóságok vezetőinek jelenlegi tanácskozását, hogy megvizsgáljuk az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet Minisztertanács „Intézkedések az OSZFSZK nem feketeföldű övezete mezőgazdaságának további fejlesztésére” című rendeletéből következő gyakorlati feladatokat.

Rendkívül nagy jelentőséget tulajdonítunk ezeknek az intézkedéseknek, és úgy tekintjük őket, mint egyik láncszemét annak a hosszú távú komplex mezőgazdaság-fejlesztési programnak, amelyet a Központi Bizottság 1965. márciusi és további plénumai, valamint a párt XXIII. és XXIV. kongresszusa dolgoztak ki.

Az SZKP agrárpolitikája bebizonyította hatalmas mozgósítóerejét és hatékonyságát, és a szovjet emberek milliói tevékenységének lett alapja. A párt, amely tántoríthatatlanul ehhez a politikához tartja magát, lépésről lépésre megoldja a mezőgazdaság fejlesztésének súlyponti kérdéseit, s eközben arra törekszik, hogy dinamikusan fejlessze a szovjet gazdaságnak ezt az olyannyira létfontosságú ágazatát. Az utóbbi évek eredményei azt bizonyítják, hogy mezőgazdaságunk egyre termelékenyebb és stabilabb lesz, és fokozódik hatékonysága. Növekszik a gabona, a burgonya, a zöldségfélék és a gyapot, valamint az állati termékek termelése és felvásárlása, erősödik a szovhozok és kolhozok gazdasága, növekszik a kolhozparasztok és a szovhozmunkások jövedelme, fokozatos változáson megy át a falu arculata, javul az élet falun.

Amellett azonban, hogy a mezőgazdaságban végzett munka kedvező eredményeire nyomatékosan felhívjuk a figyelmet, a Központi Bizottság

Politikai Bizottságának az a véleménye, hogy még nem kevés bonyolult, megoldatlan probléma és feladat akad ezen az igen fontos területen, s közülük sok nem mai eredetű.

Mint tudják, mi mindig is azt óhajtottuk, hogy ezeket a problémákat mielőbb sikerüljön megoldani. Csakhogy sohasem tehattük meg, hogy ne a már kialakult helyzetből induljunk ki, az állam tényleges lehetőségeit mindig figyelembe kellett vennünk. Ha ezt nem tesszük, akkor a gazdasági voluntarizmus bűnébe esünk, melyet pedig pártunk annak idején határozottan elítélt.

Ha ebből a szemszögből vizsgáljuk, mire is fordítottuk beruházási összegeinket és anyagi-műszaki erőforrásainkat, akkor több olyan problémát is felsorolhatunk, amelyeket országunk céltudatosan és eredményesen old meg, s amelyek méltó helyet foglalnak el a szocialista gazdaság fejlődéstörténetében. Ilyen például a szűz- és parlagföldek művelés alá vétele, a falu új műszaki eszközökkel való ellátása és a kolhozok és szovhozok új, modern technikával való felszerelése, a hatalmas műtrágyagyártó ipar kialakítása és a gyapottermesztés fokozását célzó öntözőrendszerek építése. Az országban lényegében teljesen új, nagy rizstermesztő körzeteket hoztunk létre, aminek a révén lehetővé vált, hogy gyakorlatilag rövid idő alatt megszüntessük a rizszükségletünk kielégítésében mutatkozó feszült helyzetet. A közelmúltban széles körű munkálataikba fogtunk a Volgán túli sztyeppék öntözésének megvalósulása érdekében. Amint látják, a fenti problémák és még sok más, igen fontos probléma megoldását szakaszosan végezzük, összhangban azzal, amilyen mértékben államunk lehetőségei növekednek, és nem hagyva figyelmen kívül a szovjet gazdaság fejlesztésével összefüggő egész feladatkomplexumot sem.

Az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa az egyik legnagyobb és legsürgetőbb problémának jelenleg az Oroszországi Föderáció nem feketeföldű övezete mezőgazdaságának gyorsított ütemű fejlesztését tartja. Megoldását maga az élet, társadalmunk gyorsan növekvő szükségletei követelik tőlünk.

Az utóbbi évek folyamán nem csekély figyelmet fordítottunk a szóban forgó övezet gazdaságának megerősítésére. Elegendő talán, ha emlékeztetünk rá, hogy emeltük a nem feketeföldű kolhozok és szovhozok mezőgazdasági termékeinek felvásárlási árát, jelentős összegeket fordítottunk hitelnyújtásra, ami pedig a kolhozok és szovhozok talajjavítását illeti, az állam számos esetben maga fedezte a munkaigényes és drága

munkálatok költségeit. Ezenkívül azonban még sok más kedvezményt is biztosítottunk. Mindennek következtében a kolhozok és szovhozok helyzete a nyolcadik ötéves tervidőszakban és a jelenlegi ötéves terv első éveiben kezdett némileg javulni, emelkedett a mezőgazdasági termelés növekedési üteme, ami lehetővé tette, hogy fokozzuk itt a növénytermesztési és állattenyésztési termékek felvásárlását. A korábban hozott intézkedések azonban minden fontosságuk ellenére sem voltak komplex jellegűek, és nem jártak olyan fellendüléssel, amelyet pedig az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa legutóbbi határozata kívánatosnak tartott.

Az országban napjainkra megteremtődtek a reális gazdasági előfeltételei annak, hogy ebben a hatalmas körzetben lényegesen nagyobb figyelmet fordítsunk a mezőgazdaság fejlesztésére. Ráadásul a szóban forgó feladat megoldása során most már ténylegesen alkalmazhatjuk a rendszerjellegű megközelítés módszerét is, és nem csupán a mezőgazdaság érdekeire, hanem az ipar igényeire, a szociális és többek között a demográfiai szempontokra, vagyis számos más problémára is tekintettel lehetünk. Az SZKP Központi Bizottságát és a kormányt is ez az alapelv vezérelte akkor, amikor több más központi szervezettel és helyi szervvel együtt kidolgozta a nem feketeföldű övezet mezőgazdaságának fejlesztéséről szóló rendeletet.

Az övezet, amelyről szó van, az egyik leghatalmasabb ipari körzet, igen nagy népsűrűséggel. Huszonkilenc terület és autonóm köztársaság tartozik ide, 58 millió ember – az ország összlakosságának több mint 23, az Oroszországi Föderáció összlakosságának pedig több mint 44 százaléka lakik itt. Az országnak olyan hatalmas ipari központjai találhatók ebben az övezetben, mint Moszkva, Leningrád, Gorkij, Szverdlovszk, Tula, Ivanovo, Vlagyimir, Jaroszlavl, Perm, Izsevszk, Cserepovec stb.

A nem feketeföldű övezet egyúttal nagy kiterjedésű mezőgazdasági körzet is. Ötvenkétfélmillió hektár az itt található mezőgazdasági földterületek nagysága, ebből harminckét millió hektár a szántóterület. 5500 kolhoz és 4300 szovhoz működik itt. A köztársaságban ezek a gazdaságok állítják elő húsból az össztermék egyharmadát, burgonyából több mint a felét, tejből és tojásból 40 százalékát, lenből pedig szinte teljes egészét. Az elért termelési volument azonban nem tartjuk kielégítőnek, így a mezőgazdaság előtt most az a rendkívül bonyolult feladat áll, hogy megtalálja a módját, miként elégíthetné ki egyre teljesebben a munkásosztály és az egész lakosság egyre növekvő tej-, frisshús-, zöldség- és burgonyaszükségletét.

A nem feketeföldű övezetnek kedvező lehetőségei vannak a mezőgazdaság intenzív fejlesztéséhez. Amint önök is tudják, az ezen a területen lehullott csapadék mennyisége jelentős. A talaj rendkívül kedvezően reagál a műtrágyázásra, amit nem csupán egyes kolhozok és szovhozok, hanem egész kerületek tapasztalata is bizonyít; hektáronként átlagban 30, de sok esetben 40 mázsa gabonát és 250–300 mázsa burgonyát takarítanak be ezekről a földekről. A szóban forgó kolhozokat és szovhozokat önök is jól ismerik.

Az élenjáró gazdaságok és kerületek által elért mutatók azonban csak a lehetőségeket jellemzik, ha viszont az egész övezetre vonatkozó tényleges adatokat nézzük, ezek azt mutatják, hogy a mezőgazdasági termelés itt még igen alacsony színvonalon áll. Íme néhány számadat. A hektáronkénti éves hozam az utóbbi három évben gabonából 13 mázsa, burgonyából 116 mázsa volt. A gazdaságok jelentős része azonban még ennél is jóval alacsonyabb terméshozamot képes csak elérni. Az elmúlt évben például 2869 gazdaságban, vagyis a kolhozok és szovhozok 30 százalékában a gabonatermés nem haladta meg a hektáronkénti 10 mázsát. 1596 gazdaságban, vagyis a gazdaságok 17 százalékában 75 mázsán alul volt a hektáronkénti bugonyatermés. Van tehát min gondolkodnunk: a földművelés tartalékai – amint látják – nagyok, csak komolyan hozzá kell látnunk a munkához.

El kell mondanunk azt is, hogy ebben az övezetben több millió hektár a természetes legelők területe. Feljavításuk reális alapot teremtené a takarmánytermelés ugrásszerű emeléséhez és az állattenyésztés, különösen pedig a tejtermelés gyors fejlesztéséhez. Ezeket a lehetőségeket az állattenyésztés még közel sem használja ki teljes mértékben, és a tejtermelés növekedése még meglehetősen lassú. Nem fogom most itt önöket számadatokkal fárasztani, csupán annyit mondok, hogy a kolhozok és szovhozok egynegyedében az egy tehénre jutó éves tejhozam nem haladja meg a 2000 kilogrammot.

Egyszóval, az OSZFSZK nem feketeföldű övezete a kolosszális lehetőségek körzete, ezekkel a lehetőségekkel azonban most még meglehetősen hiányosan élünk. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a mezőgazdaság intenzifikálásával az övezet termelőerőit magasabb színvonalra lehetne emelni, lényegében véve új szűzföldet hódítanánk meg a Szovjetunió európai területén.

A nem feketeföldű övezet gyorsított ütemű fejlesztése ezért emelkedik a nagy állami feladatok rangjára. Eredményes megoldása nem csupán az ország szóban forgó körzetének átalakítását tenné lehetővé, de lehető-

séget teremtenie egész mezőgazdaságunk, mondhatnám, az egész szovjet gazdaság további fellendítéséhez.

Melyek hát azok a szintek, amelyeket el kell érünk?

Az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa határozatában foglalt előirányzatok értelmében az alapvető mezőgazdasági termékek termelését 1990-ig a nem feketeföldű övezetben a jelenlegi szinthez képest 2–2,5-szeresére kell növelni.

Ami viszont a közelebbi kilátásokat illeti, a tizedik ötéves tervidőszakban a következő feladatokat kell megoldanunk:

- a gabonafélék átlagos hektáronkénti hozamát legalább 20 mázsára, a burgonyaét 160 mázsára, a zöldségfélékét 260 mázsára, a lenrostét pedig 4,5 mázsára kell emelnünk a körzetben;

- a kolhozok és szovhozok szarvasmarha-állományát 1,8 millió darabbal, vagyis 35 százalékkal kell növelnünk, a tehenenkénti átlagos tejhozamot pedig minimálisan 2700 kilogrammra kell emelnünk.

Akadnak persze gazdaságok és kerületek, amelyek már elérték, sőt túl is haladták ezeket a mutatókat, úgy vélem azonban, mindegyikük meg fogja majd érteni, hogy nekik is haladniuk kell előre, és nekik is el kell érniük az övezet egészére tervezett termelésnövekedést.

Amint látják, elvtársak, az előirányzott növekedési ütem nagy. A nem feketeföldű övezet mezőgazdasága eddigi történelme folyamán még soha nem került ilyen hatalmas feladatok elé.

Mi azonban abból indulunk ki, hogy a határozatban kitűzött feladatokat szükségleteink hívták életre, hogy ezek a feladatok teljes összhangban állnak anyagi lehetőségeinkkel és a lehető legreálisabbak.

Tömören szólva, az OSZFSZK nem feketeföldű övezetének mezőgazdaság-fejlesztési programja a következőket irányozza elő:

- több millió hektár föld termőképességének növelését a talajjavítás és a kemizálás segítségével, a szükséges feltételek megteremtését a gabonafélék, a burgonya, a zöldségfélék, a len és a takarmánynövények termesztésének növeléséhez, valamint a nagy hozamú állattenyésztés fejlesztéséhez;

- a mezőgazdaság legújabb anyagi-műszaki bázisra való helyezése, az ágazat iparosításának meggyorsítása;

- az üzem-, lakás- és kommunális építés széles körű felfuttatása, a falvak és a községek jól közművesített településekké való átalakítása;

- minden olyan alapvető szociális kérdés megoldása, amely valamilyen módon kapcsolatban áll az övezetben élő kolhozparasztok, szovhoz-

munkások, valamennyi mezőgazdasági dolgozó munka-, élet- és kulturális körülményeivel.

A tervbe vett program megvalósulását célzó állami és kolhozberuházások összege a tizedik ötéves tervben 35 milliárd rubel lesz. Óriási pénz ez, elvtársak. Az összehasonlítás kedvéért csak annyit mondok, hogy ez az összeg majdnem egyenlő azzal, amit az övezet mezőgazdaságában a hetedik, a nyolcadik és a jelenlegi ötéves tervidőszakban összesen beruháztunk.

Íme, adatszerűen a nem feketeföldű övezet mezőgazdasági beruházásainak nagysága (milliárd rubelban):

	Ötéves tervek				A növekedés %-ban
	7. 1961— 1965	8. 1966— 1970	9. 1971— 1975	10. 1976— 1980	1976—1980 az 1971—1975- ös időszakhoz viszonyítva
Összberuházás	6,3	11,7	19,5	35,0	180
ebből állami	3,6	7,1	12,0	23,0	190
kolhoz	2,7	4,6	7,5	12,0	160

Most pedig engedjék meg, hogy néhány olyan konkrét feladatra térjek ki, amely az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa határozatából következően közvetlenül a pártszervezetekre, a helyi szovjet-, mezőgazdasági és vízgazdálkodási szervekre és a szövetségi, illetve köztársasági minisztériumokra és főhatóságokra hárul.

Véleményünk szerint a mezőgazdasági termelés hosszú távú, gyorsított fejlesztési programjának legfőbb láncszeme az OSZFSZK nem feketeföldű övezetében a talajjavítás.

Mi az oka a kérdés ilyen feltevésének? Mindenekelőtt az, hogy a talajjavítás segítségével közelebb kerülhetünk annak a fő feladatnak a megoldásához, amely végső soron immár több földművesnemzedék hön ohajtott célja. A föld hektáronkénti termőképességének fokozásáról, a hozam növeléséről van szó. A probléma természetesen nem egyszerű, megoldásához az szükséges:

először, hogy megszüntessük a földterületek szétaprózottságát, ami ez idő

tájt erre az övezetre olyannyira jellemző. A novgorodi, pszkovi, vologdai és más területeken például a szántóföldek zöme 2–2,5 hektáros darabokból áll. Lehet-e vajon biztosítani, hogy ilyen kis földterületeken a modern gépek hatékonyan működjenek és a munka termelékenysége magas legyen?

másodszor, hogy felszámoljuk a szántóföldek erősen mocsaras és talajvizes jellegét. Ez a tény jelenleg, mint ismeretes, nem csupán a terméshozam veszedelmes csökkenésével jár együtt, de nagy kárt okoz azzal is, hogy a traktorok és egyéb gépek nem tudnak idejében kimenni a földekre, a munkavégzés agrotechnikai határidői felborulnak, ami ugyancsak a hektáronkénti terméseredmény romlására vezet;

harmadszor, a nem feketeföldű övezet földjeinek java része erősen savanyú kémhatású. Hogy ezen a talajon magas terméseredményeket érjünk el, feltétlenül meszezésre van szükség. Ezzel szorosan összefügg a vegyszerek alkalmazása is. A műtrágyák kedvező hatása csak akkor érvényesül teljes mértékben, ha a szántóföldek meszezése nem marad el.

Mindez teljes mértékben vonatkozik a természetes legelőkre is.

A talajjavítás tehát olyan szervezési alapelv, amelynek révén lehetőség nyílik nagy termőterületek kialakítására, a termelés koncentrálására, a gépi technika igen magas termelékenységgű kihasználására, a mezei munkák idejének lerövidítésére, a progresszív technológia és az ipari módszerek meghonosítására és a műtrágyázás hatékonyságának fokozására. Mindez pedig együttesen oda vezet, hogy növekedni fog a mezőgazdasági kultúrnövények terméshozama, és lehetőség nyílik az előállításukhoz szükséges munkaerő- és anyagi ráfordítás csökkentésére. Ezért van hát olyan nagy jelentősége a talajjavításnak ebben az övezetben, és ezért van az, hogy az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa mindenekelőtt erre a tényezőre összpontosítja figyelmét.

A jelenlegi előirányzat szerint az összes mezőgazdasági termőterület talajjavítását 1990-ig kell teljesen befejezni. Ez idő alatt 9–10 millió hektár földterület lecsapolására fog sor kerülni, ezen belül 7–8 millió hektáron alagcsővezéssel. Az összehasonlítás kedvéért megemlítem, hogy jelenleg az egész országban mindössze 9 millió hektár lecsapolt földterülettel rendelkeznek a kolhozok és szovhozok, s ebből 4,7 millió hektáron került sor alagcsőves módszerű vízlecsapolásra. A talaj művelésre alkalmassá tételével kapcsolatos munkálatokra 8–10 millió hektáron, meszezésre 5 millió hektáron kerül évenként sor.

Ugyancsak a talajjavítási intézkedések keretében tervezzük, hogy a nagyvárosok és az ipari központok körül zöldségtermesztés céljából mű-

szaki öntözőrendszereket alakítunk ki, és kulturált, öntözött legelőket hozunk létre.

Vannak elvtársak, akik úgy gondolják, hogy egy kellően nedves talajú övezetben semmi sem teszi szükségessé az öntözést. Ez helytelen nézet. Ha azt akarjuk, hogy a zöldségfélék és a korai burgonya termelése stabil legyen, és a városok, valamint az ipari központok lakossága garantáltan el legyen látva a fenti terményekkel, akkor, elvtársak, az öntözésre okvetlenül szükség van. Nagypaínk és dédapaínk egész életükben öntözték a veteményeskerteket – ezt a sok évszázados tapasztalatot nem szabad figyelmen kívül hagynunk. A mai viszonyok között persze ez más konkrét formákat ölt. Ma már nem pusztán vízforrásokra van szükség az öntözéshez, hanem olyan különleges rendszerekre, amelyekben testet öltenek a hidrotechnikai tudomány legújabb eredményei, automatikus öntözőberendezésekre és más korszerű gépekre van szükség.

A gyakorlat azt mutatja, hogy öntözés nélkül akkor sem lehetünk meg, ha dúsán termő, jól megmunkált legelőket akarunk létrehozni. Márpedig most, mint tudják, ez a tejtermelés gyors fejlesztésének alapja.

A talajjavítási munkálatok nagyságát minden terület és autonóm köztársaság vonatkozásában ismerik. A végrehajtásukhoz szükséges kiadások összege a tizedik ötéves tervben több mint kétszeresére fog nőni. A nagy talajjavítási munkálatokra azonban természetesen fel kell készülni.

Az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa úgy ítélte meg a helyzetet, hogy a szövetségi Talajjavítási és Vízgazdálkodási Minisztérium keretén belül egy nagy, komplex szervezetet kell létrehozni a talajjavítási ügyek intézésére: a Nem Feketeföldű Övezet Vízgazdálkodási Főigazgatóságát. Ez a főigazgatóság egyidejűleg az OSZFSZK Minisztertanácsának is alá lesz rendelve. A főigazgatóság szerepének és felelősségének fokozása érdekében a Szovjetunió talajjavítási és vízgazdálkodási miniszterének első helyettese fog majd az élén állni, aki az OSZFSZK miniszterelnök-helyettese is egyben.

Az OSZFSZK Vízgazdálkodási Minisztériumának, Minisztertanácsának és a többi minisztériumnak és főhatóságnak is, melyektől a Nem Feketeföldű Övezet Vízgazdálkodási Főigazgatóságának létrehozásával összefüggő különböző kérdések megoldása függ, a lehető leggyorsabban el kell végeznie az egész szervező munkát, és tapasztalt, a talajjavítás ügyét jól ismerő és szerető, mély értelmét értő mérnököket kell ide küldenie. Egyszóval, olyan közösséget kell kialakítani, amely gyorsan, tevékenyen és tervszerűen hozzákezdene azoknak a feladatoknak a megoldásához, amelyeket a határozat ír elő.

Vidéken, a területeken és az autonóm köztársaságokban egyidejűleg nagy munkát kell végezni. A meglevő vízgazdálkodási szervezetek alapján – márpedig ilyenből nem kevés van nálunk – munkaképes, jól ellátott trösztöket, területi, kerületi és kerületek közötti talajjavítási szervezeteket kell létrehozunk, amelyek a tervezéstől és az építéstől kezdve egészen az üzembe helyezésig minden munkáért felelnek, és rövid idő alatt meg kell oldanunk az összes szervezeti és gazdálkodási kérdést. Komolyan gondolkodnunk kell azon is, hogy az egyes szervezeteket milyen gépekkel lássuk el, hiszen közismert, hogy amíg az egyik helyen egyfajta gép kell, addig másutt egészen más. Épp ezért ezt az ügyet nem szabad formálisan kezelni, mondván, hogy a gépeket papíron szétosztottam, és kész. Ha gyorsan eredményhez akarunk jutni, akkor szigorúan differenciált módon kell néznünk a dolgokat. Minden elvtársnak minden talajjavítási kérdést komolyan kell vennie.

Felmerül ezzel kapcsolatban egy másik kérdés is. Az állam, mint már mondtam, nagy összegeket irányoz elő talajjavításra. Ugyanakkor, éppen a kolhozok érdekében, az ő eszközeiket is igénybe kell venni a szóban forgó munkák elvégzéséhez. Célszerű volna ezért talán, ha ezeket a pénzeszközöket az állami pénzeszközökkel összevonnánk.

A talajjavítási munkálatok hatalmas méretei és az, hogy ilyen irányú céljaink megvalósítására hatalmas összegeket fordítunk, mind a szervezés vonatkozásában, mind pedig az előírányzott talajjavítási feladatok végrehajtásának értékelését tekintve új megközelítési módokat igényelnek, mégpedig úgy, hogy a fő ismérv a gazdasági hatékonyság legyen. Nézetünk szerint ez a megközelítési mód, elvi lényegét tekintve, azt jelenti, hogy ha a talajjavítási beruházások növekednek, akkor a mezőgazdasági termékek termelési és felvásárlási volumenének is növekednie kell. Itt, mint mondani szokás, közvetlen visszacsatolásra van szükség.

Az építés hatékonyságának fokozása olyan kérdés, mely közvetlen kapcsolatban áll a talajjavítással. Mit is jelent ez mindenekelőtt? Azt, hogy ne forgácsoljuk szét eszközeinket és tartalékainkat, és biztosítsuk az új létesítmények gyors üzembe helyezését.

Azok a pénzeszközök, amelyeket az állam a talajjavításra irányoz elő, nem oszthatók szét azonnal az összes kolhoz és szovhoz között. Az ilyen szemlélet teljességgel komolytalan, és semmi érdemleges eredményre nem vezet. Ha ezen az úton haladunk, erőforrásaink szétforgácsolódnak, befejezett eredményt azonban nem tudunk felmutatni. A koncentráció útján kell tehát haladnunk. Inkább legyen a kerületben kevés gazdaság, de azok olyan műszaki létesítményeket hozzanak létre, amelyek 30–50 évig való-

ban üzemképesek. E tekintetben szigorú tervszerűségre van szükség. Például: ebben a kolhozban 1976-ban kezdődnek el a munkák, abban viszont 1977-ben. Ősszel nekilátunk a munkának, és a következő év májusában befejezzük. Azután más gazdaságokra térünk át. Mindezt alaposan át kell gondolni, meg kell vitatni, hogy mindenki tudja, milyen lesz az ütemterv.

Tekintettel a talajjavítási munkálatok jellegére ebben az övezetben, arra van szükség, hogy a létesítmények üzembe helyezése általában egy, de maximum két év alatt megtörténjék. A talajjavítás terén véget kell vetni a kontárkodásnak. Modern műszaki és agrotechnikai alapokra helyezve kell folytatni, és a munkák technológiai jellegének figyelembevételével, előre jóváhagyott tervek szerint kell lebonyolítani. Általános szabállyá kell válnia: megnemesített földet adj át a kolhoznak vagy a szovhoznak. Ám ne csak átadd, garantáld az átadott föld magas mezőgazdasági kulturáltságát.

A Szövetségi Talajjavítási és Vízgazdálkodási Minisztérium kétségkívül nem kevés tapasztalatot szerzett a vízgazdálkodási építőmunkák terén. Amikor a Központi Bizottság őt bízta meg a nem feketeföldű övezet talajjavítási munkálatainak végzésével, abban a reményben tette ezt, hogy becsülettel igazolni fogja a bizalmat. Hangsúlyozom azonban, Alekszejev-szkij elvtárs, hogy a Központi Bizottság és a Minisztertanács soha nem fog megbékülni a szóban forgó munka alacsony kulturáltságával. Erre a területi pártbizottsági titkárok figyelmét is felhívjuk. Ott, ahol nagy talajjavítási munkálatok folynak, a területi pártbizottság titkárának ha nem is hetenként, de legalább kétszer egy hónapban meg kell jelennie, sőt nemcsak megjelennie, hanem ott is töltenie a napot, és ha szükséges, többet is, alaposan körül kell néznie, részletesen megismernie a dolgok állását, és ottjártának nyomot kell hagynia a dolgok menetében.

A talajjavítási munkálatokat elsősorban a művelés alatt álló földekre kell összpontosítani. Hogy miért mondjuk ezt? Azért, mert így gyorsabb lesz a megtérülés, márpedig nekünk állandó gondunk a hatékonyság. Befektettem egy rubelt, visszanyertem egy rubel ötven kopejkát, de még jobb, ha két rubelt. A Központi Bizottság plénumain erre többször is felhívtuk már a figyelmet, de úgy gondolom, hogy nem árt, ha ezt az igazságot a jelenlegi tanácskozáson is elismétlem. A felelősség elsősorban a mezőgazdasági szervekre hárul ezért.

Különösen nagy gondot kell fordítani arra, hogy a kolhozok és szovhozok hatékonyan használják a feljavított földeket. A műtrágyát, a szükséges gépeket, a kádereket elsősorban ide kell irányítani. Fontos, hogy agronómusaink jól fel legyenek készülve a meliorált földeken végzendő mezőgazdasági munkákra.

Gondolom, nem szükséges, hogy a talajjavítási munkák megszervezésének összes részletére kitérjek. Amit hangsúlyozni szeretnék, csupán annyi, hogy minden területnek, kerületnek és gazdaságnak, ha lehet így mondani, általános távlati talajjavítási terveket kell kidolgoznia, olyan terveket, amelyek meghatározzák a talajjavítási munkálatok jellegét, sorrendjét és az összes föld rendbehozatalának határidejét.

A helyi párt- és szovjetszerveknek energikusabban kell bekapcsolódniuk ebbe az egész munkába. Ezen a téren mind a vízgazdálkodási és mezőgazdasági szervezetek, mind pedig önmagunk vonatkozásában komoly segítségre és nagyfokú igényességre lesz szükség. Az állam minden terület és autonóm köztársaság talajjavítási munkálatait nagy összegekkel támogatja, az SZKP Központi Bizottsága tehát számít rá, hogy a helyi pártbizottságok nem lesznek közömbösek e pénzüsszegek sorsa iránt. Az ellenőrzést és a felelősséget az erőforrások ökonomikus kezeléséért meg kell háromszoroznunk.

Annak, hogy a nem feketeföldű övezet mezőgazdasága fellendülhessen, igen lényeges feltétele, hogy a kolhozok és szovhozok, az Országos Mezőgazdasági Technikai Főigazgatóság, valamint a talajjavítási, építőipari és más szervezetek termelési bázisa megerősödjék. Jelentős mértékben javítani kell valamennyi mezőgazdasági üzem alapellátottságát. Ebből a célból a tízedik ötéves tervben az állam és a kolhozok összberuházásán belül 27 milliárd rubelt szándékozunk fordítani a termelőalapok stabilizálására, aminek következtében jelentősen erősödni fog a mezőgazdaság alapellátottsága. A beruházási irányok helyes megválasztásának elsőrendű fontossága van.

Jelentősen erősíteniünk kell a vetőmagtermesztés termelési bázisát. Meg kell mondanom, hogy jelenleg ez a legelmaradottabb szféra az egész nem feketeföldű övezetben. A kolhozokban és szovhozokban nincs elég magtár és szárítóberendezés, és kevés a gépesített cséplőszérű. Márpedig ezen a területen a betakarítás és a borús, esős időszak rendszerint egybeesik, aminek következtében a vetőmag igen magas nedvességtartalmú, gyorsan romlik, a gyenge minőség miatt pedig más kerületekből kell pótolni a hiányt, gyakran egész más fajtákból, mint amilyenek a helyi viszonyoknak megfelelnek. A permi területen 1973-ban a gabonaföldeknek mindössze 44 százalékát vetették be első- és másodosztályú vetőmaggal, a kirovi, vologdai területen, az Udmurt ASZSZK-ban és még számos más helyen továbbra is az előírásoknak csak igen kevéssé megfelelő vetőmagfajtákkal vetnek be területeket. Gondolom, önök tudnak erről, csak azt nem értem, miért törődnek bele ebbe a helyzetbe.

Ugyanez a helyzet a burgonyával is. Egyes kolhozok és szovhozok raktárhiány miatt nem teljesítik a vetőburgonya-termelési tervüket, és étkezési burgonyát kénytelenek használni, amikor eljön a vetés ideje.

Pedig hát a vetőmag minőségén sok múlik, ez a jó termés legfőbb alapja. A kolhozparasztok és szovhozmunkások aligha vannak jó véleménynyel a gazdaságok vezetőiről, amikor látják, milyen zűrzavar uralkodik a vetőmagtermesztés területén.

A másik halaszthatatlan feladat a kemizálás alapjának megteremtése. A határozatban foglalt előirányzat értelmében 120 millió tonna műtrágyát kell szállítani az övezet kolhozainak és szovhozainak az ötéves terv folyamán. Természetesen szívesen küldenénk ennél jóval többet, de még ez is kétszerese annak, amit erre az ötéves tervre előirányoztunk. Ezenkívül a szóban forgó időszak alatt több mint 100 millió tonna meszet is rá kell vinnünk a földekre. Ezek a méretek már önmagukban is jól jellemzik azt a munkalendületet, amellyel a kemizálást folytatnunk kell. De nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a műtrágyák és a mész tárolásához raktárakra, a szállításhoz szállítóeszközökre, a talajba való bevitelhez nagy teljesítményű gépekre van szükség. Enélkül nem lehetünk meg. Ha nem teremtyük meg a kemizálás termelési bázisát, akkor ez elkerülhetetlenül hatalmas veszteségekkel jár, és az eredmény sem lesz olyan, amilyent a vegyszerek alkalmazásától elvárnánk.

Nyilvánvaló, hogy a kemizálás ügyét szervezetileg is szilárd alapokra kell helyezni, s élni kell a szakosítás és a gazdaságok közötti együttműködés haladó elvével. Nem kell feltétlenül minden kolhoznak vagy szovhoznak ezzel a dologgal foglalkoznia, raktárakat építenie, és különleges gépekkel felszerelnie magát. A kemizálást nálunk némely körzetben és a szocialista országokban, szolgáltatásként, teljes egészében úgynevezett agrotechnikai központok végzik. Ezek a szakosított szervezetek a gazdaságokkal kötött szerződések alapján elvégzik a műtrágya átvételével, szállításával, tárolásával, talajba vitelével, a talaj meszezésével, a műtrágyakeverékek készítésével kapcsolatos munkálatokat, a növények vegyi védelmét, a repülőgépes mezőgazdasági szolgáltatásokat, egyszóval, a kemizálási munkák egész komplexumát. Úgy vélem, ez nem is olyan rossz tapasztalat. A határozatba foglalt előirányzatok értelmében 1974 és 1977 között a nem feketeföldű övezetben ki kell építeni az ilyen agrokémiai központok hálózatát. Ehhez igénybe kell venni a kolhozok, a szovhozok és az Országos Mezőgazdasági Technikai Főigazgatóság eszközeit is. Ezt a megoldást persze nem szabad egyedülinek tekinteni, ám az is nyilvánvaló, hogy haladéktalanul és a leghatározottabban hozzá kell

látunk a kemizálás ügyének rendezéséhez. Sajnos, még mindig elég sok nálunk az olyan vezető, aki a műtrágyaalapok „kiverekedésének” módját ugyan jól megtanulta, ám egyáltalán nem mutatkozik ugyanilyen következetesnek akkor, amikor a műtrágyák felhasználásának megszervezéséről van szó.

Mindannyian pontosan tudatában vagyunk a technika jelentőségének, és annak a szerepnek, amelyet a technika a mezőgazdasági termelés hatékonyságának emelésével összefüggő feladatok eredményes megoldásában játszik. Célunk a földművelés és az állattenyésztés folyamatainak fokozatos iparosítása, a mezőgazdaság ipari alapokra helyezése. Erről, a Központi Bizottság 1973. decemberi plenumán már beszéltünk, és később, alma-atai beszédemben, módom nyílt a program kissé részletesebb kifejtésére is. Ezért itt most csak arról beszélek, ami a nem feketeföldű övezetet közvetlenül érinti. A határozat a szállítások jelentős növelését írta elő traktorokból, kombájnból, teherautókból és más gépekből, és feladatul tűzte ki új gépek kifejlesztését is az övezet számára.

Az előirányzott gépmennyiség leszállításával a gazdaságok olyan helyzetbe jutnak, hogy jelentősen növekedni fog a terület száz hektár szántóföldre számított energiaellátottsága, ami viszont lehetővé fogja tenni az egy gépre eső megterhelés jelentékeny csökkentését, és ebből következően a mezei munkák idejének lerövidítését, illetve minőségi színvonalának emelését. Egy gabonabetakarító kombájn igénybevételi szintje például jelenleg 200 hektár körül mozog, a tizedik ötéves tervben viszont már az optimális normaszintre, 125 hektárra fog csökkenni. Az energiaellátottság növekedésével lehetőségünk nyílik rá, hogy csökkentsük az egységnyi mezőgazdasági termékre jutó munkaráfordítást.

Ahhoz persze, hogy a gépeket állandó készenlétben lehessen tartani, komoly intézkedéseket kell hozni a kolhozok, a szovhozok és az Országos Mezőgazdasági Technikai Főigazgatóság javítási alapjának megerősítésére, és javítani kell a gépek egész üzemeltetési és tárolási rendjének szervezetét. Egyelőre azonban még meglehetősen nagy nálunk e téren az összевisszaság: nagy a gépek állásideje, a műszaki ellátás szervezettsége rossz, és gyakori a gépek idő előtti kiselejtezése.

A gazdaságok energiaellátottsága fokozásában nagy szerepet kell juttatni a villamosításnak. Ebben a vonatkozásban a határozat több fontos intézkedést irányzott elő a nagyfeszültségű távvezetékek, alállomások és más objektumok építésének fokozása érdekében. Ha a tervbe vett munkákat elvégezzük, ez lehetővé fogja tenni számunkra, hogy mind a termelési, mind pedig a háztartási energiaszükségleteket teljes mértékben kielégítsük.

Márpedig ez nagyon lényeges mozzanat. Az Energetikai és Villamosítási Minisztériumnak a jelenleginél jóval nagyobb figyelmet kell fordítania a mezőgazdaság villamosítására.

A nem feketeföldű övezet mezőgazdaságának fellendítésében jelentős szerep vár az állattenyésztésre, arra a mezőgazdasági ágazatra, amely méltán foglal el vezető helyet ezen a területen. Az övezet mezőgazdaságára jelenleg az a jellemző, hogy az állattenyésztés számtalan kis gazdaság között forgácsolódik szét, ami nagyban gátolja az intenzív módszerek és az új progresszív technológia elterjesztését. Meg kell mondanunk, hogy ősidők óta a széttagolt és gyakran csak néhány parasztportát számláló települések voltak azok a bázispontok, amelyekhez az állattenyésztő gazdaságok kapcsolódtak. Így aztán az egy kolhoz- és szovhozgazdaságra jutó átlagos szarvasmarha-állomány még most, a többszöri összevonás ellenére is 100 darab körül mozog. Mindenki számára világos, hogy ez egyáltalán nem az optimális méret. A sertés- és juhtenyésztésre is a kis gazdaságok rendszere jellemző. Nemcsak arról van szó tehát, hogy az állattenyésztéssel kapcsolatos ipari építések volumenét növelni kell, hanem arról is, hogy új elvek alapján kell folytatni ezt az építést.

Több ízben hangsúlyoztuk már, hogy a mezőgazdasági termelés intenzifikálását legfőképpen olyan intézkedések segítségével kell megvalósítani, amelyek a kolhozok és szovhozok koncentrációja és széles körű termelési együttműködése alapján a gazdaságok közötti szakosodást célozzák. Ez a megállapítás egész mezőgazdaságunk vonatkozásában helyes, ami pedig a nem feketeföldű övezet viszonyait illeti, kétszeresen is az.

Ezért olyan fontos, hogy a tudományos-technikai haladás meggyorsítása, a korszerű nagy állattenyésztő farmok és más vállalatok, keveréktakarmány-termelő műhelyek és üzemek gazdaságok közötti alapon történő felépítése érdekében megszervezzük a kolhozok és szovhozok széles körű együttműködését, és egyesítsük eszközeiket, illetve erőfeszítéseiket.

Persze az évtizedek hosszú során át kialakult hagyományokat is figyelembe véve, e téren alighanem egy sajátos pszichológiai akadályt is le kell majd küzdenünk, hiszen nem primitív disznóolacskák vagy tehénistállócskák, hanem olyan korszerű műszaki létesítmények építése vár ránk a jövőben, amelyekben a termelési folyamatok gépesítve és automatizálva vannak. Ezeket a feladatokat csakis úgy oldhatjuk meg, ha figyelembe vesszük a jelen vívmányait és – ha szabad így mondanom – a jövő tendenciáit. Amit ma építünk, elvtársak, az hosszú évtizedekre szól, ezért tartósan, jó minőségben és perspektivikusan kell építkeznünk.

Most pedig egy igen fontos ágazatra, a juhtenyésztésre szeretnék röviden kitérni. Amint hallották, Kazahsztán előtt az a feladat áll, hogy 50 millióra emelje juhállományát. Ezt a feladatot a köztársaságbeli elvtársak nagy lelkesedéssel jóváhagyták. Biztos vagyok benne, hogy ha csak egy kicsit is segítünk Kazahsztánnak, akkor biztosítva lesz az 50 millió darab juh. Jelen esetben azonban inkább a romanovói juhtenyésztésről szeretnék néhány szót szólni. A nem feketeföldű övezet a romanovói juh hazája. Ez a fajta egyedülálló, utolérhetetlen tulajdonságai az egész világon ismertek. Ám a juhtenyésztés fejlesztése itt nemcsak hogy nem javul, hanem egyes területeken, mondjuk meg nyíltan, egyenesen visszafejlődésről lehet beszélni. Az arhangelszki, permi területen, Karéliában a juhtenyésztést gyakorlatilag teljesen leállították. De akadnak másutt is olyanok, akik, hogy úgy mondjam, élnek ezzel a „tapasztalattal”, pedig gondolom és remélem, senki sem ellensége a friss báránynak, még kevésbé a jó irhabundának. Ami ennek a termelési ágazatnak a fellendítését illeti, alighanem azon az úton kell járnunk, amelyet a Mari ASZSZK javasolt. A marik tapasztalata persze nyilván nem az egyetlen út, annyi azonban kétségtelen, hogy figyelemre méltó. A köztársaságban az állam és a kolhozok nagy egyesülést hoznak létre romanovói juhok tenyésztésére és az ezzel kapcsolatos termékek feldolgozására. A koncentráción alapuló gazdaságok közötti együttműködés a biztosíték arra, hogy a romanovói juhok tenyésztése igencsak jövedelmezővé lesz. Komolyan foglalkoznunk kell ezzel a dologgal.

Az állattenyésztésben a termelési építkezés küszöbönálló felfuttatásával kapcsolatban nem árt, ha némelyik elvtársnak felhívjuk a figyelmét arra, óvakodjanak a nagyzási mániától, nehogy az övezet sajátosságait semmibe véve, vagy éppenséggel állami takarmányra spekulálva túlzásba essenek, és mindenféle gigantikus állattenyésztési komplexumokról álmodozzanak. Egyes vezetőknek azt a törekvését, hogy az állattenyésztést lényegében központi tartalékokból szerzett takarmányon fejlesszék tovább, határozottan el kell ítélni.

A fő figyelmet a kolhozok és szovhozok takarmánybázisának gyorsított ütemű fejlesztésére kell fordítanunk, hogy ily módon a gazdaságok közötti együttműködés alapján teljes erővel növelni lehessen a saját takarmánybázisú olcsó hús, tej és más állati termékek termelését.

Úgy vélem, minden olyan vállalat építésének tervezését, amelynek takarmányellátása az állami készletekből fog történni, szövetségi szervekkel kell végeztetni, hogy ily módon az ilyen jellegű takarmányigényeket szembesíteni lehessen a lehetőségekkel.

Arról is gondoskodni kell, hogy a nem feketeföldű övezet kolchozaiban, szovchozaiban, valamint gazdaságok közötti vállalataiban megtermelt mezőgazdasági termékeket kifogástalanul tárolják, és veszteségek nélkül juttassák el a kereskedelmi és feldolgozóipari vállalatokhoz. Nos, ezen a téren nagy munka vár ránk: zöldség- és burgonyaraktárakat, hűtőházakat, magtárakat, valamint takarmány és más termékek tárolására is alkalmas helyiségeket kell építenünk.

Az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa a nem feketeföldű övezet mezőgazdaságában végrehajtandó nagy építési programon kívül jelentős intézkedéseket irányzott elő a könnyűipar, az élelmiszeripar, a hús- és tejipar és még több más ipari ágazat kapacitásának fejlesztésére is. A mezőgazdaságban befektetendő 35 milliárd rubelon kívül, amelyről már szoltam, 1976 és 1980 között még körülbelül 8 milliárd rubel értékű állami beruházásra van szükség az említett célokra. Ez úgyszintén rendkívül nagy összeg, majdnem kétszerese annak, amit erre az ötéves tervre irányoztunk elő.

Szándékunk az, hogy a szóban forgó beruházási összegeket a len elsődleges feldolgozását végző, illetve gyümölcs- és zöldségkonzerveket, hús- és tejtermékeket gyártó üzemek kapacitásának, a hűtőtereknek a bővítésére, a takarmánykeverék-gyártó ipar fejlesztésére fordítjuk. Az említett kapacitások növekedésének mértékét az alábbi adatok jellemzik:

	1970	1975	1980	Az 1980. évi növekedés mértéke 1975-höz viszonyítva
A lenszalma elsődleges feldolgozását végző kapacitások (1000 tonna)	235	330	589	1,8-szeres
Egy műszakra jutó húsfeldolgozó kapacitás (tonna)	3442	3764	4890	1,3-szeres
Teljes tejtermékek előállítására szolgáló kapacitások egy műszakban (1000 tonna)	9,7	12,0	15,0	1,3-szeres
Hűtőtérkapacitás (1000 tonna)	146	192	274	1,4-szeres
Gyümölcs- és zöldségkonzervek gyártására szolgáló kapacitások (millió dobozegység)	258	286	503	1,7-szeres
Állami vállalatok keretében történő takarmánykeverék-gyártás (millió tonna)	4,5	8	13,2	1,6-szeres

Amint látják, az előirányzott fejlesztés valamennyi alapvető feldolgozási ágazat vonatkozásában jelentős. Az illetékes minisztériumoknak most az a feladatuk, hogy az övezet területeire és autonóm köztársaságaira bontva kidolgozzák a könnyűipari, élelmiszeripari, hús- és tejipari vállalatok telepítési rendjét, az építésügyi minisztériumoknak pedig az, hogy az előírt határidőkre biztosítsák az építési-szerelési munkák teljesítését és a kapacitások üzembe állítását. A helyi párt- és szovjetszerveknek viszont az a feladatuk, hogy napról napra ellenőrizzék az építés menetét, és ne engedjék meg, hogy – miként például a len elsődleges feldolgozását végző üzemek esetében – fennakadás következzen be. Meg kell mondanunk, hogy az említett üzemek felépítésére az állam részéről többször is történt pénzkiutalás, csak éppen ezeket a pénzeszközöket nem használták fel kellőképpen, így most a kolhozok és szovhozok az egyéni parasztgazdaságban alkalmazott régi módszerrel, rengeteg kézi munkaerőt alkalmazva kénytelenek az áztatott lent feldolgozni.

A határozat a helyzet javítására több intézkedést is kilátásba helyez. A lentermesztés, mint tudjuk, a nem feketeföldű övezet hagyományos termelési ága, s számos vonatkozásban meghatározza a kolhozok és szovhozok gazdasági életét. Országunknak mind a belső szükségletek, mind az exportigények kielégítésére sok kiváló minőségű lenrostra van szüksége, ezért mind a helyi szerveknek, mind a Szovjetunió Könnyűipari Minisztériumának megkülönböztetett figyelmet kell fordítania e kultúrnövény termesztésére.

A nem feketeföldű övezet komplex mezőgazdaságfejlesztési programjának a falun végzett szociális, jóléti és kulturális építőmunka is szerves, elidegeníthetetlen részét képezi. A párt Központi Bizottsága abból indul ki, hogy a falusi dolgozók élet- és munkakörülményeivel kapcsolatos sokféle feladat megoldása érdekében teendő gyökeres fordulat és a mezőgazdasági termelés gyors fellendülése, illetve hatékonyságának fokozódása között a lehető legközvetlenebb összefüggés áll fenn.

Egyértelműen nyugtalanítónak érezzük azt a körülményt, hogy a nem feketeföldű övezetben nagy a szakképzett munkaerő, különösen a gépezetlők vándorlása. Meg kell mondanunk, hogy ezt a körülményt bizonyos mértékig az a különbség idézte elő, amely ezen a területen a városok és falvak élet- és munkakörülményei között mutatkozik. Az SZKP Központi Bizottságának és a Szovjetunió Minisztertanácsának határozata ezért az egyik legfontosabb feladatnak tekinti a falvak és községek jól közművesített településekké való átalakítását. A tizedik ötéves tervben

több mint 5 milliárd rubelt szánunk a falu szociális, jóléti és kulturális fejlesztésével összefüggő feladatok megoldására.

Milyen célokat tűzünk magunk elé elsősorban?

Először is, nagy lendületet kell adnunk a lakásépítésnek. A következő ötéves tervben az övezet kolhozaiban és szovhozaiban kétszer akkora lakóterületet építenek, mint ebben az ötéves tervben.

Terveink szerint a kis falvakban és tanyákon élő embereket mintegy 15 éven belül át kell költöztetni a kolhoz- és szovhoztelepülésekre. Az állam nagy anyagi áldozatokat vállalt, amikor kedvezményes hosszú távú kölcsönöket nyújtott a költözést vállaló kolhozparasztok és szovhoz-munkások számára.

Ezenkívül rengeteg iskolát, bentlakásos kollégiumot, óvodát és bölcsődét, kórházat, klubot és kultúrházat, étkezdét, üzletet, távközlési és közellátási intézményt kell felépítenünk. 1976–1980-ban a szóban forgó célokkal kapcsolatos kiadások egy falusi lakosra számítva a Szovjetunió Állami Tervbizottságának adatai szerint mintegy kétszer akkorák lesznek, mint az országos átlag, ami lehetővé fogja tenni, hogy jelentősen közelítsük egymáshoz a falusi és városi lakosság kulturális és jóléti ellátásának színvonalát, és kedvező lehetőségeket fog teremteni ahhoz, hogy a káderek falun maradjanak.

Végül pedig, jelentős intézkedéseket kell hoznunk a kolhoz- és szovhoz-dolgozók szakmai színvonalának emelése érdekében. A határozat előírja, hogy meg kell gyorsítani a falusi műszaki szakközépiskolák, a közép- és felsőfokú mezőgazdasági oktatási intézmények fejlesztését. Úgy kell alakítani a dolgokat, hogy a kolhozok és szovhozok gépkezelői káderszükséglete a legrövidebb időn belül teljesen ki legyen elégítve. A modern technikán alapuló termelés fejlődését, előrehaladásunkat tekintve a szakismeret, a falusi dolgozók magas fokú szakmai felkészültsége egyre inkább elengedhetetlen feltételszámba megy.

A nem feketeföldű övezet falvainak átalakítási programja rengeteg útépitési munkát is tartalmaz. A következő ötéves terv során több mint 25 000 kilométer hosszú kemény burkolatú utat kell a területeken és az autonóm köztársaságokban megépíteni. Valamennyi kerületnek, így a távolabbiaknak is, valamint a legtöbb kolhoznak és szovhoznak megbízható közlekedési kapcsolattal kell rendelkeznie.

Az a sokrétűség, amely a falu átalakításával összefüggő kérdéseket jellemzi, gondos felkészülést, pontos és összehangolt akciókat igényel a minisztériumoktól és a főhatóságoktól, a helyi párt-, szovjet- és gazdasági szervezetektől. Minden fontos itt: az átgondolt kerületi tervezés és a kol-

hozok, szovhozok, továbbá a gazdaságok közötti közös vállalkozások általános építési tervei, a korszerű gazdasági terv és a vállalkozó szervezet készsége, hogy gyorsan és megfelelő minőségben végezze el a vállalt munkákat. Ezek, elvtársak, rendkívül fontos tényezők, amelyek egységes egészet alkotnak, és mint ilyenek, nem nélkülözhetők, ha a kitűzött feladatokat eredményesen meg akarjuk oldani. Az OSZFSZK Minisztertanácsának, az Állami Építésügyi Bizottságnak, a mezőgazdasági és építésügyi minisztériumoknak most az a feladatuk, hogy fokozott figyelemmel ellenőrizzék a komplex faluépítéssel összefüggő kérdések megoldását, bevonják ebbe a tevékenységbe a kezdeményezőképes szakképzett dolgozókat, és kiterjedt kísérleti építőmunkába kezdjenek.

Ahhoz, hogy a tervbe vett intézkedéseket valóra lehessen váltani, sok pénzre és nagy erőforrásokra van szükség. Ezzel összefüggésben, úgy vélem, nem árt még egyszer hangsúlyozni, hogy az eszközök felhasználásában igen szigorú takarékosagra van szükség. Még ma sem ritkaság az olyan eset, hogy egy bizonyos célra kiutalt pénz egészen más csatornákon folyik el. Igen nagy a csábítása annak, hogy a mezőgazdasági célokra kiutalt pénzekből egészen más problémákat oldjanak meg. Az ilyen próbálkozásoknak a legszigorúbban elejét kell vennünk. A népi ellenőrzésnek, de mindnyájunknak is, bőven akad tennivalója ezen a téren.

Helytelen volna, s épp ezért szólnunk kell erről is, ha a falvak és községek kulturális, jóléti fellendítését és közművesítését célzó valamennyi intézkedés végrehajtását kizárólag az állami beruházásokkal kapcsolnánk össze. Sokat tehetünk itt oly módon is, hogy megfelelő kezdeményezőkézségről, alkotószellemről teszünk tanúbizonytságot, és mozgásba hozzuk a kolhozok, szovhozok és más vállalatok erejét és pénzeszközeit is. Tovább kell fejleszteni a városok falusi kulturális patronáló tevékenységét is. A falvak, a kerületi központok közművesítésének kérdései, a falusi lakosság kereskedelmi és kommunális ellátásának, az iskolák, a kulturális és egészségügyi intézmények tevékenységének javítása legyen állandóan a párt- és komszomol-szervezetek, a szakszervezetek és a szovjetek figyelmének középpontjában.

Amint látják tehát, a nem feketeföldű övezetről szóló határozat egy sor igen jelentős feladat megoldását írja elő. Közöttük igen nehéz volna fontossági sorrendet megállapítani. Mindegyik fontos, mindegyikre szükség van. Ennek ellenére a leghatározottabban számot kell vetnünk azzal, hogy a leglényegesebb probléma nyilvánvalóan az építésé, a maga teljes komplexitásában.

Úgy vélem, nem állítok valótlan, ha azt mondom, hogy ennek a hatalmas kiterjedésű tájnak az átalakítása mindenekelőtt attól függ, hogy mennyire lesz eredményes az építési program végrehajtása. Szeretném hangsúlyozni, hogy a következő ötéves tervben a mezőgazdasági és feldolgozóipari építési-szerelési munkák értéke ebben az övezetben meg fogja haladni a 28 milliárd rubelt, ami nem kis összeg.

A beruházási helyzet gyökeres megjavítása érdekében elhatároztuk, hogy a szerződéses építkezéseket a jövőben erősen felfuttatjuk, oly mértékben, hogy arányuk az összépitkezésen belül elérje a 85 százalékot, és ebbe a tevékenységbe a Szovjetunió Mezőgazdasági Építési Minisztériumán kívül olyan vezető minisztériumainkat is bevonjuk, mint a Szovjetunió Építésügyi Minisztériuma, a Szovjetunió Nehézipari Építési Minisztériuma, a Szovjetunió Ipari Építési Minisztériuma, a Szovjetunió Szerelési és Különleges Építőipari Munkák Minisztériuma, a Szovjetunió Energetikai és Villamosítási Minisztériuma és még egy sor más minisztérium és főhatóság.

A Központi Bizottságnak szilárd meggyőződése, hogy az össz-szövetségi és köztársasági minisztériumok és főhatóságok vezetői a feladatok súlyát mélyen átérezve fognak majd hozzá a nem feketeföldű övezetben az építési munkákhoz, és – efelől semmi kétség – a megadott határidőkre, sőt esetleg már előbb is teljesítik a határozatban előírányzott feladatokat. Ám hogy ez így legyen, azért nem szabad vesztegetnünk az időnket, és úgy kell megterveznünk a munkát, hogy az egyre több és több munkához még az idén, de legkésőbb 1975-ben szilárd alapot teremtsünk.

Az állami építőipari vállalatok mellett tekintélyes mennyiségű munka vár a kolhozok közös építőipari szervezeteire is, amelyek az utóbbi időben jelentősen megnagyobbodtak, megerősödtek, és bátran állíthatom, megérdemelt tekintélynek örvendenek. Az OSZFSZK Minisztertanácsának és a helyi szovjet- és pártszerveknek a jövőben is minden lehető módon fejleszteniük és erősíteniük kell az Oroszországi Kolhozok Építőipari Egyesüléséhez tartozó építőipari szervezeteket.

A nem feketeföldű övezet építkezéseinek megindításakor nyilvánvalóan számításba kell vennünk a különböző nagyszabású építkezéseken szerzett legjobb szervezési tapasztalatokat. Arra gondolok, hogy legelsősorban maguknak az építőipari szervezeteknek a kapacitását kell létrehozunk, őket kell ellátnunk technikával, megerősíteniük szakképzett káderekkel. Ajánlatos eltűnődnünk azon: nyilvánvaló, hogy ha két-három minisztérium azonos területen végzi a munkáját, akkor célszerű, hogy az

építkezés termelési alapját közösen, hogy úgy mondjuk, fele-fele alapon hozzák létre. Ez így olcsóbb is, meg gyorsabb is.

Különösen nagy figyelmet kell fordítanunk olyan üzemek építésére, amelyek üzemépületek, lakóházak és kulturális-kommunális építmények számára korszerű könnyűszerkezetes elemeket gyártanak, hogy ily módon a falusi építés terén is a legrövidebb időn belül áttérhessünk az ipari módszerek alkalmazására.

Hogy ezt szóba hozzam, erre azért szántam rá magam, mert, mint tudják, a mezőgazdasági építésnek is megvan a maga sajátossága, melyet az ipari építés szakemberei nem mindig vesznek figyelembe. Önök előtt sem ismeretlen az a gyakori tény, hogy például baromfinevelő épületek befedésére teljesen szükségtelenül olyan gerendákat használnak fel, amelyek működő kovácsológépek terhelését is képesek lennének elviselni. A végeredmény aztán az, hogy nemcsak maga az épület nyújt fura látványt, hanem az építési költségek is jelentősen nagyobbak lesznek.

Az építési terv végrehajtásának biztosításában nem kis szerepe lesz a Szovjetunió Építőanyag-ipari Minisztériumának. Ez az a minisztérium, amelytől nagyon sokban függ, hogy mekkora lesz az előrehaladás az új, hatékony építőanyagok alkalmazásában; reméljük hát, hogy Grismanov elvtárs erejéhez és lehetőségeihez mérten mindent megtesz majd ennek érdekében. Márpedig ami e minisztérium lehetőségeit illeti, azok nem csekélyek.

Okvetlenül szólnunk kell a falusi építési tervek minőségéről is. Bár a tervezés hiányosságairól már eddig is sok szó esett, a hibák helyreigazítása még mindig elég lassan halad. A Szovjetunió Mezőgazdasági Minisztériumának, Állami Építésügyi Bizottságának és az OSZFSZK Minisztertanácsának ismételten vissza kell térnie erre a kérdésre. Mi megértjük, hogy a hagyományok azonnali megváltoztatása, az új meghonosítása nem könnyű dolog. Meg kell szilárdítani a tervezőszervezeteket, és pontosan meg kell határozni, hogy a falusi építkezések vonatkozásában milyen legyen a műszaki politika. Országunk nagy, a helyi sajátosságok száma óriási, és mindenképpen figyelembe kell venni őket; amire hatnunk kell tehát, az a helyes irányok kiválasztása. Ebben az értelemben a központi segítségre, véleményem szerint, rendkívül nagy szükség van. Nagyon fontos, hogy az építőipari tevékenység gazdasági vonatkozásaira nagyobb figyelmet fordítsunk. Olyan megoldásokat kell találnunk, hogy a beruházások hatékonysága állandóan növekedjék.

Most tehát, hogy röviden áttekintettük a nem feketeföldű övezet alapvető problémáit és e problémák megoldási módozatait, mintegy összegezőképpen elmondhatjuk, hogy az övezet mezőgazdaság-fejlesztési programja, melyet az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa dolgozott, illetve fejtett ki határozatában, a tényleges erőforrások ismeretén s reális számításokon nyugszik, és figyelembe veszi a hatalmas gazdasági körzet valamennyi autonóm köztársaságának és területének szükségleteit és lehetőségeit. Sokáig dolgoztunk ezen a dokumentumon, nem kevés munkát fektettünk bele. Természetesen nem zárom ki annak lehetőségét, hogy vannak benne pontatlanságok, a lényeget azonban akkor is látnunk kell. Ez pedig az, hogy a nem feketeföldű övezetben kedvező feltételek alakultak ki a termelőerők gyorsított ütemű fejlesztéséhez.

Az elfogadott dokumentumnak van egy másik sajátossága is, amelyre hangsúlyozottan fel kell hívnom a figyelmet. Ez a dokumentum jóval a tizedik ötéves terv kezdete előtt konkrétan meghatározza az autonóm köztársaságok és a területek mezőgazdaság-fejlesztési feladatait, ami már most tág teret nyújt ahhoz, hogy az egyes pártalapszervezetek, kerületi, városi és területi pártbizottságok gondos előkészítő munkát végezzenek, és szervezeti, politikai szempontból biztos alapot teremtsenek a tervbe vett intézkedések végrehajtásához. Más szóval, a nem feketeföldű övezet körülményei most jóval kedvezőbbek ebben a vonatkozásban, mint korábban.

Mindnyájan jól tudjuk, hogy a célul kitűzött tervek teljesítése mindenekelőtt attól függ, mennyire leszünk szervezettek és fegyelmezettek, és mennyire kitartóan és célratörően tudjuk a dolgokat intézni. A tervbe vett feladatok komplexitása és nagysága abban is érezteti meghatározó jellegét, hogy mind jobban növekszik a párt-, a szovjet-, a mezőgazdasági és a tervezőszervek, a minisztériumok és a főhatóságok, a kolhozok és a szovhozok felelőssége azért, hogy a feladatok eredményesen valóra is váljanak.

Pártunk tapasztalata, mely a gazdasági építőmunka összes eddigi szakaszának eredményeként halmozódott fel, meggyőzően tanúsítja, hogy az ügy sikere egyrészt a gazdasági vezetés színvonalától, másrészt attól függ, mennyire tudjuk mozgósítani a tömegeket, mennyire vagyunk képesek életre kelteni bennük az alkotó tevékenységet és kezdeményező-készséget, és mennyire sikerül magunk után vonni őket. A gazdasági haladás biztosítását illetően a pártos megközelítésnek ez a két oldala kell hogy alapul szolgáljon a pártalapszervezetek, a kerületi, városi és területi pártszervezetek tevékenységéhez.

Rendkívül hasznos volna, ha a területi és kerületi pártbizottságok valamennyi pártalapszervezetben és a kolhozok és szovhozok, az Országos Mezőgazdasági Technikai Főigazgatóság, a talajjavító szervezetek, az ipari, építőipari, szállítási és közellátási vállalatok munkáskollektíváinak gyűlésein széles körű vitára bocsátanák a Központi Bizottság és a Szovjetunió Minisztertanácsa határozatát. Ez azért fontos, hogy minden dolgozó ismerje az övezet mezőgazdaságának távlati fejlesztési tervét, és a tervbe vett program végrehajtásában megtalálja a maga helyét, hogy az elfogadott dokumentum már ebben az évben hatalmas mozgósító eszköz lehessen a mezőgazdasági termelés növeléséért folytatott szocialista munkaversenyben.

Ahhoz, hogy mindazt, amit a határozat megfogalmazott, valóra tudjuk váltani, központi és helyi szinten egyaránt minden döntő területen harcos, tapasztalt káderekre van szükségünk, olyanokra, akik tudatában vannak annak, hogy a tervbe vett intézkedések végrehajtásáért személyes felelősséggel tartoznak a pártnak.

Őnök saját tapasztalatukból tudják, milyen is időnként a gyakorlat. Például elfogadtak egy jó dokumentumot, és nagyok az erőforrások is, amelyeket az adott célra előirányoztak. Az igazi vezető ilyenkor kötelességének érzi, hogy jól megszervezze a dolgokat, jobban, mind eddig, az anyagi lehetőségeket is jobban kihasználja, mozgósítsa az embereket és több meg jobb minőségű terméket adjon az országnak. Akadnak azonban olyanok is, akik azt hiszik, hogy a dolgok majd maguktól is menni fognak, áttatgatják magukat, sőt, ami még rosszabb, olykor a tehetetlenség és passzivitás légkörével fertőzik meg a közösségeket. Szeretném jó előre felhívni a figyelmüket e magatartás veszélyességére.

Teljesen helytelen volna, ha azt hinnénk, hogy a nem feketeföldű övezet nagy, komplex fejlesztési feladatai az ösztönösségre hagyatkozva, kezdeményezés, ügybuzgalom és vállalkozókedv nélkül is megoldhatók. Mindnyájunknak már most világosan látnunk kell, hogy bizony nem kevés nehézséggel kerülünk majd szembe, és ezek leküzdéséhez a legkomolyabbban javítanunk kell munkánkat az állami, gazdasági és pártvezetés minden szintjén.

A kerületi pártbizottságok és végrehajtó bizottságok szerepéről és felelősségéről külön is szólnunk kell, hiszen ami a kolhozokban és szovhozokban, a talajjavító és építőipari részlegekben, a feldolgozóipari üzemekben és a népgazdaság más ágazataiban folyó munkát, a határozat végrehajtásának közvetlen megszervezését és ellenőrzését illeti, a fő teher az ő vállukra nehezedik.

Mi mindig mélységes tisztelettel adózunk azoknak az embereknek, akik a kerületi pártbizottságokban, végrehajtó bizottságokban és a kerületi mezőgazdasági szerveknél végzik munkájukat. Olyan emberek ők, akik a nép sűrűjében vannak, és idejüket nem kímélve sokat dolgoznak. És ha most mégis szigort emlegetek velük kapcsolatban, akkor ezt csak a tervbe vett feladatok szokatlansága és bonyolultsága miatt teszem.

A nem feketeföldű övezet mezőgazdaságának lehetőségeire vonatkozó elemzés azt mutatja, hogy a termelés hatékonyságának fokozását és a tudományos-technikai haladás meggyorsítását illetően rendkívül jelentős tartalékokkal rendelkezünk ezen a területen. Beszédemben már szóltam erről, s gondolom, az elvtársak is kellőképpen tisztában vannak vele. Ezek a tartalékok mindenekelőtt az előírányzandó erőforrások és a már meglevő termelőalapok ésszerűbb felhasználásában rejlenek. A mozgásba hozataluk módját illető szemlélet azonban közel sem egyöntetű. Egyes területeken időnként a régi módon intézik el a dolgokat, megelégszenek a megszokott formákkal és munkamódszerekkel, és lényegében egy helyben topognak, másoknak viszont jó érzékük van az új iránt, minden haladót és korszerűt felhasználnak, és így szüntelenül előrehaladnak.

Korábban már említettem egyszer a Mari ASZSZK-t. Ez a köztársaság területileg kicsiny, iparellátottságát tekintve, ha lehet így mondani, átlagos, ami pedig a természeti viszonyait illeti, a nem feketeföldű övezet legjellemzőbb területe. Öt évvel ezelőtt még ebben a köztársaságban egy gazdaságra átlagosan kevesebb mint 100 szarvasmarha, mintegy 200 sertés és 250 juh jutott. Kolhozaiiban és szovhozaiban egyértelműen domináltak a sokágazatú, elaprózott termelés jellegzetességei.

Élve a gazdaságok közötti szakosodás és a koncentráció, e két nagy hatású tényező adta lehetőségekkel, céltudatos munkába kezdtek annak érdekében, hogy a mezőgazdasági munkát ipari alapokra helyezték, hogy az ipari módszereket ezen a területen is meghonosítsák. Rövid időn belül 89 szakosított állattenyésztési komplexum és több tucat kolhozközi takarmánykeverék-gyártó üzem és szemcsézett takarmányokat, fehérje- illetve vitaminadalékokat és takarmányélesztőt termelő gyár épült fel a köztársaságban gazdaságközi alapon. 11 000 hektár öntözött és jól megművelt legelőt adtak át. Öt év alatt a hústermelés 63 százalékkal, a tejtermelés 43 százalékkal, a gyapjútermelés 30 százalékkal növekedett, és a tojástermelés 2,5-szeresére emelkedett a köztársaságban. A tehenenkénti tejhozam meghaladta a 3000 kilogrammot. A termelés jövedelmezősége és a munkatermelékenység is ugrásszerűen emelkedett.

Ilyen példa számos akad más területeken is. Azt, hogy valamennyi területet felsoroljam, s elemezzem, hol mennyi állattenyésztési komplexum található, most nem érzem feladatomnak, annál is inkább nem, mivel a Központi Bizottság a kérdés realizisztikus megközelítését nem kényszerrel, hanem meggyőzéssel kívánja elérni. Ezt a kérdést Alma-Atában világosan kifejtettem.

Annyit azonban feltétlenül meg kell jegyeznünk, hogy ami az állam és a kolhozok eszközeinek, illetve minden egyéb lehetőségnek a hatékony kihasználását illeti, megfigyelésünk az, hogy a kérdéshez nem mindenütt viszonyulnak kezdeményező módon. Az övezet számos területén és köztársaságában nem teljesítik a mezőgazdasági objektumok üzembe helyezési tervét, az építési határidők elhúzódnak, nem mindenütt használják fel teljesen az előírányzott beruházási összegeket.

Ami tehát a befektetett eszközök, anyagi, pénz- és munkaerőforrások hozadékának számottevő növelését illeti, az ezzel kapcsolatos kérdéseknek valamennyi párt-, szovjet- és gazdasági szervezet tevékenységében helyet kell kapniuk.

Az övezet mezőgazdaságának további fejlődésében különösen nagy szerepet szánunk a tudománynak és a tudományos eredmények széles körű alkalmazásának a termelésben. A nem feketeföldű övezetben nagyszámú intézet és kísérleti állomás koncentrálódik, és szép számmal akad itt össz-szövetségi mezőgazdasági tudományos intézmény és főiskola is. Nagyon lényeges, hogy a kolhozoknak és a szovhozoknak nyújtott segítségük a jövőben szakadatlanul fokozódjék, és a gazdaságok érezzék: a tudomány közvetlenül is kiveszi részét a termelésből. Még tevékenyebb munkát kell folytatni például a szemes terményeknek, a lennek, a burgonyának és a rétek, legelők fűkészletének nemesítése terén. A termelés szükségleteit figyelembe véve elmaradás tapasztalható az állattenyésztési fajtanemesítési munkálatok területén is, annak ellenére, hogy a múltban tevékeny munka folyt az övezetben új fajták kitenyésztésre, és az eredmény sem volt a legrosszabb. Gondoljanak csak arra például, milyen jó fajta a kosztromai szarvasmarha. Gyönyörű állat.

Úgy véljük, a tudomány fejlődését, a tudományos erők egyesítését és annak a hatásnak az erősödését, amelyet a tudomány tesz a mezőgazdasági termelésre, jelentős mértékben elősegítené, ha az Össz-szövetségi Mezőgazdasági Akadémián belül az OSZFSZK nem feketeföldű övezetével foglalkozó osztályt létesítenénk, és ennek hatáskörébe utalnánk a földművelési és állattenyésztési kérdésekkel foglalkozó tudományos kutatóintézetek, fajtanemesítő központok tevékenységét. A Szovjetunió Mező-

gazdasági Minisztériumának, az Össz-szövetségi Mezőgazdasági Akadémiának és a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Állami Tudományos és Műszaki Bizottságnak a lehető leggyorsabban meg kell oldania az említett osztály megszervezésével kapcsolatos kérdéseket.

A határozatban kifejtett feladatok eredményes megvalósulása döntő mértékben a szervező munka további tökéletesítésének és a gazdasági tevékenység pártirányítása javításának a függvénye. Arról van szó, hogy ami a feladatok és a megbízatások végrehajtását illeti, jelentős mértékben növelnünk kell az össz-szövetségi és köztársasági minisztériumok és főhatóságok, valamint a helyi pártszervezetek és gazdasági szervek felelősségét és fegyelmét.

Viszonylag nem is olyan régen, a Központi Bizottság 1973. decemberi plénumán már szó esett arról, hogy az egyes dolgozók személyi felelősségének és kompetenciájának szakadatlan növelését, a pártszerű munkastílus állandósítását, ezt a rendkívül fontos elvet, bárhol dolgozzunk is, mindenképp fölé helyezzük. Az utóbbi időben persze mutatkozik bizonyos javulás ezen a téren. Sajnos azonban államapparátusunk egyes egységeiben még mindig nem vetettek véget teljesen a hanyagságnak, még mindig igyekeznek másra hárítani a felelősséget, s olykor tapasztalható az is, hogy a hatósági és helyi érdekeket előtérbe helyezve megfelelnek az állami, az össznépi érdekekről.

Minderről azért kell szót ejtenünk, mivel a munkastílus kérdése nem elvont probléma, közvetlen összefüggés van közte és számos minisztérium és főhatóság tevékenysége, illetve a helyi mezőgazdasági és pártszervek munkája között. Ha megengedjük, hogy a nem feketeföldű övezet már elfogadott általános mezőgazdaság-fejlesztési programjának végrehajtásába hibák csúszzanak be, akkor természetesen csak nagyon nehezen érhetjük el azokat az eredményeket, amelyekre pedig most mindannyian ugyancsak számítunk.

Ezért van hát szükség arra, hogy mindnyájan, akiktől lényegében a nem feketeföldű övezet mezőgazdaság-fejlesztési feladatainak eredményes végrehajtása és a végrehajtás menete, üteme, mondhatnánk, sorsa függ, újból és újból végigelemezzük, milyen hibákat követtünk el e téren a múltban, és hogyan kell a dolgokat úgy megszerveznünk, hogy az említett hibákat a jövőben ne ismételhessük meg.

A pártbizottságok a határozattal kapcsolatos szervező és tömegpolitikai munkájukban mindenekelőtt legyenek szoros kapcsolatban az étellel, és figyelmüket a dolgok gyakorlati megszervezésére, a gazdaság alkotó szellemű irányítására összpontosítsák.

Véleményünk szerint a kommunisták, a termelésben élen járó dolgozók és szakemberek s a tudósok széles körű bevonásával minden kolhozban, szovhozban, kerületben, területen és autonóm köztársaságban pontos ütemterveket kell kidolgozni, és ezeket pártbizottsági plénumokon vagy aktívaüléseken meg kell vitatni. Az is lehet, hogy alulról kezdenek hozzá ehhez a munkához, hadd oldják meg ezt a kérdést a területi pártbizottságok. A kidolgozott intézkedések végrehajtását és ellenőrzését jól meg kell szervezni.

Helyénvaló lesz, ha a nem feketeföldű övezet mezőgazdaságának fejlesztéséhez valamilyen formában kapcsolódó minisztériumok és főhatóságok, talajjavító és építésügyi szervezetek, valamint iparvállalatok ugyan csak konkrét intézkedéseket hoznak, és megfelelő terveket készítenek. A minisztériumok és főhatóságok pártszervezeteinek állandóan ellenőrizniük kell a végrehajtó apparátus munkáját, a minisztereknek és a főhatóságok vezetőinek pedig teljes felelősséget kell vállalniuk azért, hogy a terv minden részlete maximálisan és a megadott határidőkre valóban teljesülni fog. Az SZKP Központi Bizottsága illetékes osztályainak ugyan csak a leghatározottabban figyelemmel kell kísérniük a határozat végrehajtásának menetét.

A párt Központi Bizottsága reméli, hogy az OSZFSZK nem feketeföldű övezete mezőgazdaságának fejlesztéséhez a lenini Komszomol, a szovjet ifjúság is méltó módon hozzá fog járulni. Meggyőződésünk, hogy ez a hatalmas program nagy vonzerőt fog gyakorolni a fiúkra és lányokra; itt mindenkinek módja lesz rá, hogy érvényre juttassa tudását, energiáit, és megmutassa, mennyire szereti a földműves munkát.

A Komszomol Központi Bizottságának kezdeményezésére a nem feketeföldű övezetben folyó talajjavítási és mezőgazdasági munkákatat össz-szövetségi komszomol-védnökség alá helyeztük, és határozatot hoztunk arról is, hogy évente több mint hússzezer komszomolistát, fiatalít irányítunk erre a munkára. Nem volna rossz, ha a katonai szolgálatukat töltő fiatalokhoz és a szolgálatukat éppen befejező katonákhoz is intéznénk egy ilyen értelmű felhívást. A Komszomol kezdeményezésének a pártbizottságok teljes támogatásával kell találkoznia.

Az Oroszországi Föderáció nem feketeföldű övezetében a kolhozmozgalom országszerte ismert, kiváló alakjai nőttek fel: a kirovi területen Prozorov, Csuvasföldön Korotkov, a vlagyimiri területen Gorskov, a gorkiji területen Gyemin, a kosztromai területen Malinyin, a kalinyini területen Belov és mások. Seregestül születtek új hősök is. Nagyon fontos, hogy a pártszervezetek ifjúságunkat a legkiválóbb emberek példáján és

azok tapasztalatát felhasználva, a tömegpolitikai munka eszközeinek segítségével a föld, a mezőgazdasági munka szeretetére neveljék.

A párt politikája és a mezőgazdaság irányításával kapcsolatos gyakorlati tevékenysége, akár a múltban, a jövőben is mindig a szocialista társadalom legalapvetőbb szükségleteinek egyértelmű kifejezője lesz. Ezen belül a társadalom és a társadalom részét alkotó egyes közösségek érdekei nem választhatók el egymástól. Az elfogadott határozat ezért nem csupán a nem feketeföldű övezet összes kolhozának és szovhozának elképzeléseivel, kolhozparasztjainak és szovhozmunkásainak, mezőgazdasági szakembereinek törekvéseivel áll teljes összhangban, hanem az Oroszországi Föderáció és – merem állítani – országunk valamennyi dolgozójának legfőbb vágyaival is. Erről tanúskodnak az SZKP Központi Bizottságához és a helyi szervezetekhez eddig beérkezett megnyilatkozások is. Szerzőik egyöntetű támogatásukról biztosítják a tervbe vett intézkedéseket, márpedig ez azt bizonyítja, hogy a szovjet emberek hatalmas lelkesedéssel fognak dolgozni a célul kitűzött feladatok végrehajtásáért.

MINDENT AZ EMBER, A NÉP JAVÁRA

BESZÉD A MOSZKVAI BAUMAN VÁLASZTÓKERÜLET
VÁLASZTÓI GYŰLÉSÉN / RÉSZLETEK

[1974. június 14.]

Vége felé közeledik a választási kampány. A választók milliói találkoztak jelöltjeikkel, s megbeszélték velük mindazt, ami az embereket ma örömmel tölti el vagy nyugtalanítja. Ezek a találkozók nagyszerűen demonstrálták a párt és a nép teljes egységét, azt az egységet, amely egybefűzi társadalmunk osztályait és társadalmi csoportjait, a hatalmas országunkat benépesítő nemzeteket és nemzetiségeket. Lelkesítő erő ez, bizakodással tölt el bennünket afelől, hogy a kommunizmus építésének új állomásai felé haladtunkban új győzelmek várnak ránk...

Régi és jó hagyomány már nálunk, hogy a választói gyűlések tárgyas légkörben zajlanak le. Komoly beszélgetések ezek a választói utasítások végrehajtásáról, annak a politikai platformnak a tartalmáról, amellyel a párt indul a választásokon.

A korábbi választásokat megelőzően az SZKP Központi Bizottsága a szovjet néphez intézett felhívásaiban hangsúlyozta, hogy a párt harcolni fog hazánk hatalmának megszilárdításaért a kommunizmus további győzelmei nevében, a világbéke nevében, azért, hogy minden szovjet család, minden szovjet ember élete jobbá váljék.

Igen, nálunk minden az ember, a nép javára történik. Ez a néhány egyszerű szó magában rejtje azt, ami a kommunista párt tevékenységének legfőbb értelme és célja.

Marx és Engels e nagy cél megvalósulása érdekében fektette le a tudományos kommunizmus és az embert az elnyomás minden formája alól felszabadítani hivatott hatalmas politikai mozgalom alapjait. Lenin e nagy cél elérése érdekében kovácsolta ki a bolsevikok pártját, amelynek vezetésével az oroszországi proletariátus győzelmes szocialista forradalmat hajtott végre.

A párt, az állam a szovjethatalom első éveitől kezdve arra törekedett, hogy minden rendelkezésre álló lehetőséget felhasználva javítson a dolgozó ember helyzetén. A szocializmus kialakulása azonban meglehetősen nehezen ment végbe nálunk. Hosszú ideig csupán azért küzdöttünk, hogy fennmaradhassunk, hogy tovább éljünk. Évszázados elmaradottságot kellett leküzdenünk, létre kellett hoznunk a nagyipart, meg kellett tanítani az embereket az írás-olvasás tudományára, és létre kellett hoznunk szakembergárdánkat. Túl kellett élnünk történelmünk egyik legsúlyosabb háborúját, és sok ezer várost és falut, gyárat és üzemet kellett romjaiból felépítenünk.

A kommunisták és a pártonkívüliek, a munkások és a parasztok, mindazok, akik az első sorokban küzdöttek, és sokat áldoztak azért, hogy legfőbb kincsünket, a szocializmust megőrizzék és megszilárdítsák, munkájukért és türelmükért, önfeláldozásukért és lelkesedésükért a legnagyobb tiszteletet érdemlik. Azóta már rég a legendák dicsfénye övezi azokat az éveket. Felidézésükre azonban szükség van, mert csak így alkothatunk teljesebb, világosabb képet magunknak a változások nagyságáról.

Ma más a helyzet. Milliók állhatatos, hősiek munkájával létrehoztuk a fejlett, érett szocialista társadalmat. Az ország gazdasági potenciáljának gyorsított ütemű fejlesztésére, védelmi képességének fenntartására természetesen most is jelentős összegeket vagyunk kénytelenek áldozni. Készleteink azonban ma már felmérhetetlenül nagyobbak, mint régen, s ez lehetővé teszi számunkra, hogy amire mindig is törekedtünk, azt most meg is valósítsuk: a szovjet emberek életszínvonalának emelését a párt gyakorlati politikájának középpontjába helyezzük.

A megelőző választásokra két ötéves tervidőszak, a nyolcadik és a kilencedik terv mezsgyéjén került sor, olyan körülmények között, amikor a párt, a szovjet nép az SZKP XXIV. kongresszusára készülődött. A szocialista termelés gyors ütemű fejlesztése alapján jelentősen emelni kell a nép anyagi és kulturális életszínvonalát: ebben jelölte meg a kongresszus az ötéves terv fő feladatát.

Az 1970 júniusa óta végzett munkát összegezve egyúttal számot adunk arról is, hogyan halad a kongresszusi határozatok teljesítése. A népgazdaság állapotát érzékeltető konkrét adatokat önök is jól ismerik. Az SZKP Központi Bizottságának választási felhívása is idézte őket. A párt és az állam vezető személyiségei már előttem is több a fejlődésünket érintő kérdést tárgyaltak választási beszédekben.

A Politikai Bizottságban és a Központi Bizottságban dolgozó elvtársaim értékeléseivel és következtetéseivel egyetértve, a dolog lényegi, elvi

oldalára szeretném nyomatékosan felhívni a figyelmet, arra, hogy a kongresszuson meghirdetett irányvonal, amely a dolgozók jólétének fokozását célozza, konkrét, kézzelfogható tettekben ölt testet.

Az ötéves tervidőszak négy éve alatt az állam csupán a nép életszínvonalának emelését célzó új intézkedésekre másfélszer annyi pénzt fordít, mint az elmúlt ötéves terv egész időszaka alatt. Ez érezteti hatását majd a tanárok és az orvosok, a vasúti alkalmazottak és a mezőgazdasági gépezet, az egyetemisták, a nyugdíjasok és más lakossági csoportok életszínvonalában. Ez idő alatt összesen 47 millió munkás és alkalmazott bére fog emelkedni. A nyugdíjak, az ösztöndíjak, a segélyek és más juttatások emelése révén 30 millió ember jövedelme lesz nagyobb. Sokat tettünk a lakásviszonyok javítása érdekében is. Több mint 45 millió új lakástulajdonos négy év alatt – ilyenek a mi mértékeink.

Óriási változások mennek végbe a mezőgazdaság fejlődésében; ennek az ágazatnak a lemaradása a múltban lényegesen korlátozta lehetőségeinket a nép életének javításában.

A pártnak sikerült olyan mozgatóerőket találnia és működésbe hoznia, amelyek összességükben garanciát jelentenek e fontos gazdasági ágazat tartós fejlődésére. Olyan gazdasági viszonyokat teremtetünk, amelyek ösztönzik ezt a fejlődést. Napirenden van a komplex gépesítés, a villamosítás és a kemizálás; kiterjedt méretekben folyik a talajjavítás. Éppen most nagy munka indult meg a mezőgazdasági termelés szakosítása és koncentrációja érdekében. Mindez lehetőséget teremt arra, hogy a falu dolgozói hatékonyan értékesítsék a modern tudomány és technika vívmányait.

Szeretném ismételten leszögezni, hogy a párt az ország növekvő szükségleteinek kielégítése végett a jövőben is azon lesz, hogy a mezőgazdaság további fellendülését célzó irányvonala határozottan és következetesen érvényre jusson.

A XXIV. kongresszus annak idején felhívta a figyelmet arra, hogy a közszükségleti cikkek termelése és az irántuk megnyilvánuló kereslet között bizonyos eltérés mutatkozik. Az utóbbi évek folyamán ez az eltérés csökkent. Az ipar számos közszükségleti cikk, így például a háztartási kisgépek, a bútorok, a személyautók és más tartós fogyasztási cikkek gyártását jelentősen fokozta, és minőségi színvonalukat is emelte.

Mindezen tények mögött az ország gazdasági és tudományos-műszaki potenciáljának szakadatlan növekedése húzódik meg. Joggal lehetünk büszkéek a hazánk népgazdaságának fejlesztése terén elért számottevő sikereinkre. Ezer és ezer üzem, agráripari komplexum kezdte meg műkö-

dését. Amint önök is tudják, számos új erőművet helyeztünk üzembe, közöttük olyan óriásokat is, mint a krasznojarszki vízi erőmű, és több új hő- és atomerőmű is működésbe lépett. Több olyan teljesen új termelési ág is létesült, amely a tudományos-technikai haladás szülötte.

A párt azonban sohasem pihen meg a babérain. Mindig azon van, hogy a kommunisták, a dolgozók figyelmét és erejét a még megoldatlan feladatokra összpontosítsa. Ez a szemléletmód nyomja rá bélyegét az SZKP Központi Bizottságának plénumaira, közöttük a legutóbbi, 1973. decemberi plénumra is.

A plénum hangsúlyozta, hogy az ötéves terv harmadik esztendejében a gazdasági élet minden területén nagy eredményeket értünk el; mindamellett ráirányította a figyelmet a „neuralgikus pontokra”, a meglevő tartalékok jobb kihasználásának szükségességére. Ez egyebek között az élelmiszeriparra és a könnyűiparra vonatkozik, meg még néhány olyan II. osztálybeli ágazatra, amelyek növekedési üteme ma még nem elégíthet ki bennünket.

A plénum nyomatékosan szólt arról, hogy bár az 1974-es és 1975-ös feladatok rendkívül feszítettek, mégis teljesíteni kell őket. Ezt csak úgy érhetjük el, ha minden rendelkezésünkre álló erőt mozgósítunk, javítjuk a termelés irányítását, fokozzuk a munka termelékenységét, erősítjük a fegyelmet és a szervezettséget. Egyetlen munkanap, egyetlen munkaóra sem veszhet kárba!

A Központi Bizottság elégedetten állapítja meg, hogy a decemberi plénum határozatai rendkívül széles visszhangra és támogatásra találtak a párt és a nép körében. Országszerte a szocialista munkaverseny-mozgalom új hulláma indult el. Az 1974-es, terven felüli vállalások összege több mint 5 milliárd rubelt tesz ki. Mindössze öt hónap telt még csak el az évből, és iparunk máris több mint 3 milliárd rubellal többet termelt a tervezettnél. Népünk munkalendülete valóban példa nélkül áll.

Most az a dolgunk, hogy az 1974-es esztendőt és az egész ötéves tervidőszakot méltó módon zárjuk le. Engedjék meg, kedves moszkvai barátaim, hogy önökkel és az egész szovjet néppel együtt kifejezzem azt a szilárd meggyőződésemet, hogy képesek vagyunk ennek megvalósítására, és meg is fogjuk valósítani.

Amikor a párt körvonalazza a társadalom fejlődésének útjait, akkor nem csupán a pillanatnyi szükségletekből és igényekből indul ki, hanem figyelembe veszi a távolabbi célokat is, azt tehát, amilyennek az évszázad végére szeretnénk látni országunkat.

Minden ötéves terv fontos előrelépést jelent társadalmunk fejlődésében. A tizedik, mondhatnánk jubileumi ötéves terv azonban még így is különleges helyet foglal el közöttük. És nem csupán a tervbe vett vállalkozások nagysága miatt, ami a jövőben természetesen még növekedni fog, hanem azért is, mert az új ötéves terv, a XXIV. pártkongresszus útmutatásaival összhangban, együtt fog készülni az 1976–1990-es időszakra szóló általános távlati népgazdaságfejlesztési tervvel, és annak szerves részét fogja képezni.

Ez azt jelenti, hogy az SZKP következő, XXV. kongresszusa és a Szovjetunió újonnan megválasztott Legfelsőbb Tanácsa nem egyszerűen egy soron következő ötéves tervet fog megvitatni és elfogadni, hanem olyan dokumentumokat, amelyek valóban programjelentőségűek, és fontos mérföldkövei is lesznek majd a kommunista építés útjának.

Jelen pillanatban, amikor még folyik az említett tervek kidolgozása, korai volna a nemzeti jövedelem növekedését, illetve egyes áruajták termelésfelfutását érzékeltető konkrét szám adatokkal operálni. Minthogy azonban ezek a tervek a pártpolitika, a párthatározatok szilárd talajára épülnek, irányuk nyilvánvaló. Erről már teljes határozottsággal beszélhetünk.

Az SZKP XXIV. kongresszusa leszögezte: az ország távlati gazdaságfejlesztési orientációját a határozza meg, hogy további lényeges javulást kell elérnünk a dolgozók életkörülményeiben. A párt Központi Bizottsága nevében biztosíthatom önöket, s önökön keresztül biztosíthatok minden szovjet embert, hogy a pártnak ehhez az elvi célkitűzéséhez szigorúan tartani fogjuk magunkat.

A távlati tervekbe a kommunista építés számos nagy problémájának megoldását is belefoglaljuk, ami lehetőséget fog teremteni ahhoz, hogy a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtése útján további nagy lépéseket tegyünk előre, és a nép életét minőségileg magasabb szintre emeljük.

A termelőerők sokoldalú fejlesztéséről, a tudományos-technikai haladás folyamatának meggyorsításáról, s ezen az alapon az egész gazdaság hatékonyságának fokozásáról van szó. Új, monumentális népgazdasági komplexumok kialakításához látunk majd hozzá.

Erre az útra immár rá is léptünk. Folyik a rendkívül gazdag nyugat-sibériai kőolaj- és földgázlelőhelyek kiaknázása. Épül a kámai autógyár-óriás. Megkezdtük a Bajkál–Amur vasútvonal lefektetését, amelytől hatalmas bajkálontúli és távol-keleti körzetek átalakulása függ. A majdani ötéves tervek hatalmas vívmánya lesz Oroszország nem feketeföldű öve-

zetének, annak a térségnek gazdasági föllendítése, ahol mintegy 60 millió ember él. Bátran állíthatjuk, hogy ilyen méretű vállalkozásokra – noha még így is az egésznek csupán egy töredékét soroltam föl – nem volt példa a történelemben. Valamennyinek az a rendeltetése, hogy sok vonatkozásban átalakítsa és gazdagítsa hazánk arculatát.

A népgazdaság gyors föllendülése újabb lehetőséget teremt a legfontosabb társadalmi és gazdasági feladatok megoldásához.

Az elkövetkező három ötéves tervidőszakban el kell érünk, hogy a kiváló minőségű élelmiszerek és közszükségleti cikkek tekintetében teljes bőség uralkodjék, hogy a szolgáltatási szféra nagyarányú fejlődésnek induljon, s megfelelően növekedjék a lakosság reáljövedelme is.

Hosszú távú terveinkben hatalmas országunk legtöbb városának és falvának rekonstrukcióját is előirányozhatjuk majd. Egyidejűleg azt a rendkívül nehéz feladatot is meg fogjuk oldani, hogy minden családot összkomfortos lakással lássunk el. Ezt a feladatot eddig még egyetlen ország sem volt képes megoldani a világon. Mi viszont nekigyürkőzünk, és meg is oldjuk.

Ezek természetesen nem kis problémák. Hogy milyen ütemben haladunk majd előre, az közvetlenül attól függ majd, hogy miként fogunk dolgozni, milyen eredményeket ér el az ipar, a mezőgazdaság, a tudomány és a technika. Jólétünk egyetlen forrása mindig a munka volt, és az is marad, azoknak az embereknek az esze és két keze, akik az acélt öntik, a kőolajat bányásszák, a gépeket tervezik, a gyárakat és erőműveket építik, a gabonát vetik és aratják. Mindazt, amit tervezünk, amiben a jövőbe tekintve reménykedünk, kizárólag önök, kizárólag a dolgozó emberek képesek valóra váltani.

Magas fokú termelékenység, hatékony gazdálkodási rend: ez az, ami a legközvetlenebbül meghatározza, mekkora lehet a nemzeti vagyonnak az a része, amelyet a társadalom az emberek életszínvonalának javítására fordíthat. A párt épp ezért arra a következtetésre jutott, hogy át kell térnünk a gazdaságirányítás intenzív módszereinek alkalmazására, és a fő hangsúlyt a növekedés minőségi tényezőire kell helyezni, mivel ezek a jövőben óriási jelentőségre fognak szert tenni. Miként a hosszú távú tervvel kapcsolatos első hozzávetőleges számítások is igazolták, az eredményes gazdasági fejlődésnek ez elengedhetetlen feltétele lesz.

A népgazdaság már ma is olyan helyzetben van – fejlődési üteme jelentősen meghaladja a munkaerő-tartalékok növekedési ütemét –, hogy a lehetőségekhez mérten maximálisan takarékoskodnunk kell az élőmunkával. Ez a követelmény a továbbiakban még kényszerítőbb jelleget

ölt majd. Egyrészt azért, mert a gazdaság fejlődése még kiterjedtebb lesz. Másrészt azért, mert a tudományos életben, a közoktatásban, az egészségügyben és a közszolgáltatások terén foglalkoztatott emberek száma növekedni fog. Ez azt jelenti, hogy a népgazdaság gyors ütemű fejlődésének az anyagi termelésben foglalkoztatott dolgozók jelentős számbeli növekedése nélkül, vagyis a munkatermelékenység növekedése révén kell végbemennie. Következésképpen ahhoz, hogy terveinket teljesíteni tudjuk, a munkásokat és a kolhozparasztokat termelékenyebb gépekkel, új automata gépsorokkal, nagy teljesítményű traktorokkal, kombájnokkal és más mezőgazdasági gépekkel, a legkorszerűbb technológiával kell ellátnunk.

A tudományos-technikai haladás a párt egész gazdasági politikájának gerincét jelenti. A termelés minden szféráját át kell hogy hassa, beleértve ebbe mind a bátor tudományos felfedezéseket, mind a sok száz és ezer technológiai újítást, új berendezést és műszert – mindazt tehát, ami kíméli és megkönnyíti, termelékenyebbé és érdekesebbé teszi az ember munkáját.

Az új társadalmi rend győzelme szempontjából végső soron a legfontosabb, legdöntőbb a munka termelékenysége, mondotta Lenin. Ennek a lenini útmutatásnak különösképpen a mi korunkban, a tudományos-technikai forradalom korában van nagy jelentősége. Ezt pártunk sohasem felejtí el!

A gazdaságfejlesztés intenzív módszereire való áttérés sok lényeges és bonyolult feladattal jár együtt a gazdaságirányítás területén; megköveteli a tervezés javítását, a gazdasági ösztönzők hozzáértőbb alkalmazását, a szigorúbb gazdasági elszámolást. A párt, akárcsak eddig, a jövőben is tovább fog dolgozni ezeken a kérdéseken.

Gazdasági téren és a népjólét növelése terén tehát hatalmas feladatok állnak előttünk. Ahhoz, hogy megoldhassuk őket, nap mint nap gondosan ügyelnünk kell arra, hogy miközben a gazdasági vezetés szintjén tökéletesítjük az irányító apparátus munkáját, ezt a tevékenységet kapcsoljuk össze a dolgozók millióinak mozgósításával, aktivitásuk fokozásával, igazi tulajdonosi szemléletük elmélyítésével. Ebben foglalható össze a gazdaságirányítás pártos megközelítésének a lényege. Helyességét a szocialista építés egész története igazolja. Meggyőződésünk, hogy ez a nyitja jövőendő sikereinknek is.

A távlati tervezés a gazdasági élet mellett a társadalom fejlődésének más oldalaira is kiterjed. Elvégre az emberek szociális, szellemi és erkölcsi szükségleteinek kielégítése ugyancsak a szocializmus céljai közé tartozik.

Minden ember számára fontos annak tudata, hogy jogilag egyenlő a társadalom többi tagjával, hogy mindig igazságos és tisztességes elbánásra számíthat, hogy szükség esetén az állam gondoskodik róla, és a közösség segítsége, támogatása sem marad el. Mindenkinél érdekesebb, hogy aktívan kivegye részét üzeme, vállalat, állama ügyeiből. Mindenki szeretne biztos lenni jövője felől, s gyermekeinek jövője felől. Mi már megteremtettük a feltételeket a társadalmi igények kielégítéséhez. Ez a szocializmus óriási vívmánya. Ezt a vívmányt ugyanúgy óvnunk és gyarapítanunk kell, mint a közvagyon bármely más fajtáját.

A társadalmi fejlődés mérlegét megvonni, még hozzá rövid idő alatt, bizonyultabb dolog, mint ugyanezt a gazdasági élettel kapcsolatban elvégezni: a társadalmi folyamatok dinamikáját nem mindig lehet számokban kifejezni. Ami viszont a tendenciákat illeti, velük kapcsolatban már világosan nyomon követhetők az eredmények.

A legfőbb tendencia az, hogy a szovjet társadalom egyre egységesebb és összeforrottabb lesz. Országunk a történelemben első ízben old meg olyan páratlan nagyságú és jelentőségű problémákat, mint amilyen a társadalmi viszonyok mélyreható szerkezeti átalakítása. Egyre jobban közelítenek egymáshoz a szovjet társadalmat alkotó osztályok és társadalmi csoportok. S ez, elvtársak, nagyon jó dolog, mert így egyre messzebb jutunk a kommunizmushoz vezető úton.

Az emberek új történelmi közössége alakult ki nálunk: a szovjet nép. Ez viszont azt jelenti, hogy egyre inkább előtérbe kerülnek a szovjet emberek közös, a társadalmi és nemzeti különbségektől független magatartás- és jellembeli, világnézeti vonásai. Azt jelenti, hogy a munkásosztály és a parasztság szövetsége, amely mindig is alapját jelentette a szocialista rendnek, továbbfejlődött, mégpedig oly módon, hogy az említett osztályok megbonthatatlan politikai és eszmei egységre léptek az értelmiséggel, amely már régóta szilárdan a szocializmus talaján áll. Ma már minden jogunk megvan rá, hogy a minden dolgozót, a fizikai és szellemi munkát végzőket egyaránt tömörítő szilárd szövetségről, a munkásosztály, a kolhozparasztság és a népi értelmiség szövetségéről mint életünk reális tényéről beszéljünk. Ez a szövetség, melyben a vezető szerep a munkásosztályé, erős és megbonthatatlan!

A társadalom szociális egyneműségének erősítése megbízható alap a szocialista demokrácia, az érett szocializmus politikai rendszerének továbbfejlesztéséhez.

Igazságunk felől bizonyosak lévén, teljes meggyőződéssel valljuk, hogy

a szocializmus és egyedül csak a szocializmus biztosítja ténylegesen a demokratikus szabadságjogok érvényesülését. Az igazi demokratizmus társadalmunk valamennyi szféráját áthatja, s hatékonyan garantálja mind az egész nép, mind pedig az egyes állampolgárok érdekeit és jogait. A szocialista demokrácia elveinek legfőbb megtestesítője, eredményes továbbfejlődésének biztosítója pedig a mi lenini pártunk.

Négy évvel ezelőtt fölvetettük, hogy a szovjetek aktivitásának fokozása érdekében minden szinten új konkrét intézkedésekre lenne szükség. Azóta több olyan törvényt fogadtunk el, amelyek növelték a tanácsok jogait és anyagi lehetőségeit. A szovjetküldöttek státusáról szóló törvény lényegesen kibővítette a tevékenységüket szabályozó kereteket. A szovjetek aktívabban kezdtek dolgozni. Fokozódik a küldöttek igényessége, tágul államférfiúi látóköruk. S ez nagyon fontos dolog, arra utal, hogy a párt munkája nem marad hatástalan.

A demokrácia üres frázis csupán, ha nem terjed ki arra a közegre, amelyben az ember nap mint nap a munkáját végzi, alkotóerejét kifejti. Elvi jelentősége van tehát annak, hogy a demokratikus alapelveket erősítsük közvetlenül a termelésben.

Ebben a vonatkozásban is rendkívül következetes az eljárásunk. A párt megköveteli, hogy törvényeink és a vállalatok munkavégzési elveit és módszereit érintő határozatok kivétel nélkül mind utaljanak a dolgozóknak a termelésirányításban való részvételére. Például nemrégiben fogadtuk el a termelési egyesülésekről szóló határozatot. Ezen a dokumentumon vörös fonálként húzódik végig az a gondolat, hogy növelni kell a társadalmi szervezetek és a dolgozó kollektívák szerepét a tervek előkészítésében és végrehajtásában, a munka- és életfeltételek javításában, az egész vállalati tevékenység magasabb szintre emelésében. Semmi kétség, a párt-szervezetek, a szakszervezetek és a Komszomol képesek lesznek rá, hogy kiterjeddj jogukat az egyes közösségek és az egész társadalom érdekeinek megfelelően kamatoztassák.

Az a tény, hogy a dolgozóknak nagyobb részvételt biztosítunk a szovjetek munkájában, a termelés irányításában, hogy fokozódik a szakszervezetek, a Komszomol és más társadalmi szervezetek aktivitása, különösen időszerűvé teszi, hogy növeljük a dolgozók politikai műveltségét, és nagyobb nyilvánosságot adjunk a párt-, a szovjet- és a gazdasági szervek munkájának. Amit ezen a téren eddig tettünk, nem kevés, és a jövőben is ezen az úton kívánunk haladni.

Mindazok a munkaügyi, művelődésügyi és egészségügyi, valamint környezetvédelmi alaptörvények, melyeket a Legfelsőbb Tanács az elmúlt

évek során elfogadott, elvi irányvonalunkat folytatják – azt az irányvonalat, amely az egyén, a dolgozó ember jogainak állandó bővítését célozza. Alapjában véve elmondhatjuk, hogy törvényhozásunk az utóbbi évek folyamán jelentős megújuláson ment át, szilárdabb és demokratikusabb lett.

Amikor a szocialista törvényesség megszilárdításáról beszélünk, két szempontot tartunk szem előtt. Egyrészt a lehető legszigorúbban meg kell védenünk az állampolgárok jogait, az önkényeskedést semmilyen formában, tehát hivatalos személyek részéről sem szabad megengednünk. Másrészt minden állampolgárral tiszteletben kell tartatnunk a szovjet törvényeket, a társadalmi rend szabályait. A bűnözés, a társadalomellenes magatartás bármilyen formája olyan társadalmi mételey, amely ellen nap mint nap sziklaszilárdan és határozottan küzdenünk kell. Meggyőződésem, hogy a szovjet emberek egyetértenek a kérdés ilyen fölvetésével és támogatják is azt.

Néhány szó erejéig szeretnék a gazdasági tevékenység jogi szabályozásáról is szólni. Sajnos, hosszú ideig nem szenteltünk kellő figyelmet e kérdéseknek, s így e területen sok megoldatlan probléma halmozódott föl. Nincs olyan ágazata a népgazdaságnak, amelyben ne lenne most is sok ezer különböző előírás és utasítás érvényben. Csoda, ha valaki kiismeri magát közöttük! Ráadásul szép számmal akad az utasítások között olyan, amelyik már elavult, tele van indokolatlan korlátozásokkal és szórászlhasogató előírásokkal. Mindez gúzsba köti a kezdeményezőkedvet, és ellentmond azoknak az új követelményeknek is, amelyeket ma a gazdasággal szemben támasztunk.

Remélem, az újjáválasztott Legfelsőbb Tanács, a kormány, a minisztériumok és a főhatóságok érdemben hozzálátnak majd az ügy rendezéséhez.

A szocialista demokrácia fejlődésének előfeltétele, hogy az államapparátus is szüntelenül tovább tökéletesedjék. Lényeges, hogy mindenütt tovább fokozzuk a hivatalos személyek felelősségét, s ahol szükséges, javítsunk a szervezeti struktúrán.

Ami az állami szervek munkáját illeti, e téren a jövőben is határozottan és következetesen érvényre fogjuk juttatni a lenini, pártos munkastílust. Ezt a feladatot az SZKP Központi Bizottságának legutóbbi plénuma is igen alaposan megtárgyalta. Kimondta, hogy a pártos munkastílus érvényre juttatásáért küzdve fokoznunk kell a harcot a bürokratizmus minden megnyilvánulása ellen.

A nyíltan durva vagy aktatologató ember ma már csak nehezen jut hozzá, hogy teljes valójában megmutassa önmagát. Ám mennél több

nehézségbe kerül a bürokratának, hogy gyökeret verjen a társadalmunkban, annál rafináltabban alkalmazkodik, s ölt új meg új arculatot. A lényeg azonban ugyanaz marad, vagyis a dolog velejét feláldozza a forma oltárán, az állam, a társadalom, az emberek érdekeit a hivatali, helyi érdekek mögé utasítja. Vannak dolgozók, akik mindent megtesznek azért, hogy kijuthassanak a döntéshozatal, a minden téren elkerülhetetlen ésszerű kockázat, a személyes felelősség vállalása alól. Kezdetből fogva nem annyira arra gondolnak, hogyan is szervezhetnék meg még jobban a munkát, mint inkább arra, hogyan bátyázhathán körül magukat papírokkal arra az esetre, ha a lehetséges kudarc bekövetkezne. Ilyen ember persze már nem sok van a mi apparátusunkban. Csakhogy kevesen is nagy kárt tudnak okozni.

Társadalmunknak létérdeke fűződik ahhoz, hogy az irányítói posztokon – akár tanácsi vagy gazdasági szervről, akár kulturális intézményről vagy társadalmi szervezetről legyen szó – a szocializmus ügyéhez hű, hozzáértő és tehetséges emberek, jó szervezők álljanak, olyan emberek, akik érzékenyek az újra, egyszerűek és közérthetőek, képesek a kollektívát magukkal ragadni, ám egyúttal tanulni is tőle.

Mint Lenin mondotta egy helyütt, a civilizált társadalmak történetében először a szocializmus lesz az a társadalom, amelyikben a lakosság teljes tömegében eljut oda, hogy önállóan részt vehet a mindennapi irányításban. Országunkban ez immár megvalósult. Államunk irányítása gyakorlatilag, az életben a tömegek mindennapi részvételével történik a legfelső szinttől a legalsó szintig bezárólag. Társadalmunk dinamizmusának, a szocializmus politikai rendszere szilárdságának fontos forrása ez.

A szovjet nép szellemi élete, kultúrája évről évre egyre tartalmasabb és sokszínűbb lesz. Ez törvényszerű dolog. Olyan időket élünk, amikor a társadalmi fejlődés, a kommunizmus felé haladásunk üteme egyre szembetűnőbb módon a társadalom intellektuális erőnlétének, a kultúra, a tudomány és a művelődés fejlődésének függvényévé válik. A XXIV. pártkongresszus történelmi határozatainak valóra váltásán munkálkodva már eddig is számos eredményt értünk el ezeken a területeken.

A közművelődésben elért eredményeink jóvoltából a szovjet népet már ma bátran a világ egyik legműveltebb népeként tarthatjuk számon. Azáltal, hogy a jelenlegi ötéves tervidőszak végére befejeződött az általánosan kötelező középfokú oktatásra való áttérés, a társadalmi élet valamennyi szférájában tovább bővül majd az újabb eredmények eléréséhez szükséges tömegbázis. Pártunk irányvonala, amely a felsőoktatási intéz-

ményeknek a tudomány és a kultúra aktív központjaivá való átalakítását szorgalmazza, ugyanezt a célt követi.

A szovjet tudomány a kommunista építés valamennyi frontján nagy tetteket visz véghez. Mind nagyobb aktivitással épül bele a termelésbe és a hétköznapi élet szférájába, s változtatja meg sok millió ember életmódját. A szovjet tudósok – s velük együtt az egész ország, az egész nép – ebben az évben ünneplik nagy büszkeséggel tudományunk főhadiszállásának, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának 250 éves fennállását... Szilárd meggyőződésünk, hogy a szovjet tudósok hozzájárulása ezentúl is jelentős lesz hőn szeretett hazánk anyagi és szellemi haladásához.

A tudományos kutatás és az ember jólétéről a mindennapi életben közvetlenül megnyilvánuló gondoskodás leginkább talán az orvostudományban, az egészségügyben fonódik össze egymással. A nép nagyra értékeli a szovjet emberek egészségét óvó orvosok, tudósok és egészségügyi dolgozók ötmillió seregének munkáját.

A szocialista kultúra azért, hogy magába fogadja mindazt a jót és haladót, amit az emberiség eddig alkotott és alkot ma is, egyúttal gazdagítja az emberek lelkivilágát, és derűsebbé, érdekesebbé teszi életüket. Segítséget nyújt ahhoz, hogy jobban tudatára ébredjünk munkánk, harcunk értelmének, céljaink nagyszerűségének.

A művészi alkotómunkáról szólva okvetlenül meg kell említenünk, hogy az utóbbi években számos olyan szovjet irodalmi mű, film és színpadi alkotás akadt, amely elmélyült, igaz és megrázó módon ábrázolta azt a halhatatlan hőstettet, melyet a szovjet nép vitt végbe a Nagy Honvédő Háború idején. A párt nagyra értékeli az ilyen műveket. A világcivilizációt megmentő nép hősiessége a szovjet emberek újabb és újabb nemzedékének fog a hazafiság, a bátorság és a nemeslelkűség példájául szolgálni.

A szovjet néző- és olvasóközönség egyre igényesebb lesz. Az ország az íróktól és a szovjet művészet összes többi képviselőjétől újabb magas művészi színvonalú és tartalmukban jelentős műveket vár el kortársainkról.

A párt abban látja feladatát, hogy a lehető legkedvezőbb feltételeket nyújtsa a szocialista kultúra és tudomány fejlődéséhez. Azt akarjuk, hogy az alkotó értelmiség kapcsolata a nép életével, a munkásosztállyal és a falu dolgozóival tovább erősödjék. Azt akarjuk, hogy demokratikus, igényes és elvtársi légkörben tovább gyarapodjanak a kommunizmust építő nép számára olyan szükséges szellemi értékek.

Meggyőződésem, hogy a szovjet kultúra, a szovjet tudomány képviselői mindenkor történelmi elhivatottságuk magaslatán fognak állni!

Ez volt hát az a néhány kérdés, amelyet pártunk belpolitikájával és társadalmi fejlődésünkkel kapcsolatban szükségesnek tartottam érinteni. Úgy vélem, levonhatjuk a következtetést: a program, amellyel pártunk a megelőző választásokon indult, eredményesen realizálódik. Ez újabb meggyőző bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy a lenini párt szava és tettei között nincs eltérés. A szovjet nép jól tudja ezt. Hisz pártjának, és mindennapos tetteivel támogatja politikáját. Ez az alapja minden sikerünknek, optimizmusunknak és megingathatatlan meggyőződésünknek, hogy a kommunizmus győzni fog...

Akárcsak a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának többi küldöttjelöltje, én is a kommunisták és pártonkívüliek blokkját képviselem. Ez a blokk politikai életünknek nem ideiglenes, hanem állandó tényezője. Ha jól belegondolunk, végső soron benne testesül meg legszentebb elvünk: a nép ügye, gondja és törekvése a párt ügye, gondja és törekvése is egyben.

POLITIKÁNK MIND AZ IPAR, MIND A MEZŐGAZDASÁG VONATKOZÁSÁBAN HELYES

FELSZÓLALÁS A SZOVJETUNIÓN MINISZTERTANÁCSÁNAK
ÜLÉSÉN / RÉSZLETEK

[1974. október 1.]

Nagy meglepedésemre szolgál, hogy lehetőségem nyílik kifejezni véleményemet önök előtt egy olyan rendkívül időszerű kérdést illetően, mint amilyen az 1975. évi népgazdasági tervnek a Szovjetunió Állami Tervbizottsága által benyújtott tervezete, amelyet a Központi Bizottság Politikai Bizottsága már tüzetesen megvitatott.

Miért szentelt a Politikai Bizottság ilyen nagy figyelmet ennek a kérdésnek? Legelsősorban is azért, mert minden tervet, az éves vagy ötéves népgazdaságfejlesztési tervet pedig különösképpen igen komolyan és felelősségteljesen kell kezelni kidolgozásának minden szakaszában. Érzésem szerint ez a tény – a tervezet figyelmes és sokoldalú megvitatása a Politikai Bizottság ülésén – jól példázza, hogyan kell közelednünk a tervekészítés folyamatához.

De nemcsak ezért vitattuk meg ily figyelmesen és gondosan ezt a kérdést, hanem azért is, mert vissza kell pillantanunk a megtett útra, meg kell határoznunk, hogy a XXIV. pártkongresszuson kijelölt feladatok teljesítését illetően milyen szinten vagyunk a jelen pillanatban.

Továbbá azért is nagy jelentőségűnek tartjuk az 1975-ös tervet, mert egyrészt ezen alapul majd a soron következő ötéves terv, másrészt ez az év a jelenlegi ötéves terv záróéve, ezután kerül sor a párt XXV. kongresszusára. A jövő évi távlatok elemzésén túl ezért fordítottunk oly nagy figyelmet arra, amit eddig csináltunk, akár mennyiségi, akár minőségi szempontokról legyen is szó. Tudatnom kell önökkel, hogy az SZKP KB Politikai Bizottsága nagyra értékeli azt a hatalmas munkát, amit népünk a párt vezetésével végzett, sokra tartja az irányító párt-, szovjet-, Komszomol-szervek és a szakszervezetek szervező tevékenységét minden szinten, és azt a munkát, amelyet minisztériumaink és főhatóságaink végeztek az

SZKP XXIV. kongresszusán hozott határozatok, valamint a folyó évi konkrét tervek végrehajtásának megszervezése terén. Nem lehet nem észrevennünk azt a hatalmas, mondhatnám, grandiózus munkát, amely országunkban folyik. Nem szabad alábecsülnünk azt, amit végeztünk. Márpedig igen sokat tettünk.

Jelentősen nőtt a nemzeti jövedelem, amiből államunk, népünk gazdagsága származik. Nőtt az állami költségvetés, ami lehetővé tette, hogy tete-
mes összegeket fektessünk be az iparba és a mezőgazdaságba, és jelentő-
sen megemeljük gazdaságunk valamennyi ágazatának – hangsúlyozom: *valamennyi ágazatának* – színvonalát. Bizonyos mértékig minden egyes népgazdasági ágazat előrehaladt és nem topogott egy helyben, illetve, ami még jobb, nem hatott ránk visszahúzó erőként. Ha grafikusan akar-
nánk ábrázolni ezt a folyamatot, akkor az ágazatok fejlődését kivétel nél-
kül egyenes emelkedő vonallal kellene ábrázolnunk.

Megfelelő munka folyt a műszaki fejlesztés terén is. Vannak műszaki
újdonságaink, melyeket az üzemek, a gyárak és más vállalatok sikerrel al-
kalmaznak. Ezen a területen sem álltunk egy helyben, a műszaki és tech-
nológiai fejlődés számos vonatkozásában előrehaladtunk, és jóval többet
tettünk, mint sok más országban. Egyszóval, kellőképpen gondoskodtunk
a műszaki fejlesztésről.

Rendkívül fontos tény, hogy négy év alatt több mint 386 milliárd rubel
értékű beruházás átadására kerül sor. Már pusztán ez az egy számadat is
arról tanúskodik, hogy óriási munkát végzünk. Soha még ily rövid idő
alatt nem fordítottunk ekkora összeget a népgazdaság fejlesztésére. Ez a
pénzösszeg a tervezés, az építés, az anyagi-műszaki ellátás céljait szol-
gálja, mindazt tehát, ami szilárd gazdasági alapot teremt a kommunizmus
számára.

Mindannyiunk nagy meglepődésére, a jól ismert nehézségek ellenére
alapjában véve tovább erősödött a mezőgazdaság is. Amint önök is tud-
ják, a mezőgazdaság az 1965. márciusi plénum óta állandóan a Központi
Bizottság és a kormány figyelmének középpontjában áll. Ezt a minden-
napos gondoskodást a falun megoldásra váró feladatok bonyolult jellege
teszi szükségessé. Ami ezeket a feladatokat és sajátosságokat illeti, a múlt-
ban már meglehetősen sokat beszéltünk róluk, úgyhogy ezért most nem is
bocsátkozom ismételésekbe. Csupán annyit jegyzek meg, hogy az 1972-es
év rendkívül nehéz esztendő volt, s nyilvánvalóan helytelen lenne, ha azt
gondolnánk, hogy mérlegünket nem befolyásolta negatívan, s bizonyos
mértékig nem rontotta a népgazdaság fejlődéséről eddig kialakult általá-
nos képet. Pozitívnak mondható viszont az a tény, hogy a lakosságot min-

den nehézség ellenére is normálisan elláttuk és ellátjuk kenyérrel és más élelmiszerekkel... Kedvező folyamatnak lehetünk tanúi: népünk évről évre mind jobban él. A XXIV. kongresszus a párt egyik legfőbb feladatáként említette a szovjet emberek életszínvonalának emelését. Nos, e feladat megoldása eredményesen halad előre.

Amint emlékeznek rá, kongresszusi beszámolómban tényként állapítottam meg, hogy amíg az egy főre jutó kenyérfogyasztásunk csökkent, addig a húsfélék, a tej és tejtermékek, valamint más élelmiszerek fogyasztása emelkedett nálunk. Nos, ma azt jelenthetem önöknek, hogy a kongresszust követő időszakban történt események egész menete igazolta a beszámolóban mondottakat: a magas kalóriatartalmú élelmiszerek fogyasztása állandóan növekszik.

Hála a jelentős mezőgazdasági beruházásoknak és az olyan nagyszabású intézkedéseknek, mint amilyen a talajjavítás, a talajművelés és az állattenyésztés gépesítettségi szintjének emelése, a gépek minőségi színvonalának javítása, a trágyázás, a mezőgazdasági termelés a mostoha időjárási viszonyok ellenére sem csökkent. Az ágazat jelentős előrehaladást mutat. Ezt azért hangsúlyozom, hogy lássák: a párt irányvonala helyes. A kongresszus által elének állított fő feladatot, a szovjet nép anyagi jólétének további növelését helyes irányban igyekszünk megoldani, ezért ehhez az útvonalhoz a leghatározottabban tartanunk kell magunkat.

Levonhatjuk tehát a következtetést: politikánk mind az ipar, mind a mezőgazdaság vonatkozásában helyes, és szemmel látható eredményekkel jár. Mi, kommunisták, azonban nyugtalan emberek vagyunk, s mindig az a kötelességünk, hogy előbbre lássunk. Hatalmas eredményeket értünk el, de azt is látnunk kell, amit még nem csináltunk meg. Legyenek bármilyenek is az időjárási viszonyok, a mezőgazdasági termények iránti szükségleteket maradéktalanul ki kell elégíteniünk, olyan mennyiséget kell termelnünk belőlük, hogy népünk élelmiszerszükséglete és az ipar nyersanyag-szükséglete – gondolok itt az olyan nyersanyagfajtákra, mint a gyapot, a len stb. – teljes mértékben kielégíthető legyen. Egyébként, ami a gyapottermesztést illeti – annak a gyapotnak a termesztését, amelyről mint aranyat érő exportáruról szokás beszélni –, ebben az utóbbi évek folyamán ugyancsak jelentős eredményeket értünk el. Gyapottermesztő köztársaságaink az idén képesnek bizonyultak arra, hogy leküzdjék a csapadékhiány következtében előállott nehézségeket. Nyíltan megmondom, a vízhiány elleni harcban rendkívüli intézkedéseket léptettünk életbe... Ennek

eredményeként az idei gyapottermés nagyobb lesz a tavalyinál. Ez a tény mezőgazdaságunk megnövekedett lehetőségeit bizonyítja.

Az elmúlt évek során sikeresen valóra váltottuk a párt XXIV. kongresszusának az egyes munkás- és alkalmazotti kategóriák béremelésére vonatkozó határozatait. Országszerte emeltük a tanítók, az orvosok, a mezőgazdasági gépkezelők, a vasutasok fizetését, és az ország sok körzetében más termelési ágazatokban tevékenykedő dolgozókat is. Százalékos bérkiegészítő pótlékot kaptak az európai északon dolgozók, Nyugat-Szibériában, egyes türkméniai körzetekben és az Urál számos vidékén (ott, ahol erre korábban még nem került sor) bevezettük a munkások és alkalmazottak körzeti bérszorozóját. Az SZKP Központi Bizottságának és a Szovjetunió Minisztertanácsának legutóbbi határozata, amely családi pótlékot állapít meg azon családok számára, amelyeknél az egy főre jutó jövedelem nem ér el egy bizonyos szintet, ugyancsak arról tanúskodik, hogy következetesen valóra váltjuk a XXIV. kongresszuson célul kitűzött intézkedéseket. Mindezekkel az intézkedésekkel gyakorlatilag váltjuk valóra a kongresszusi irányelveket. A fő érdem ebben pártunké, amely képesnek bizonyult rá, hogy minden pártszervezetet, minden kommunisztát mozgósítson, s az ő segítségükkel a szó szoros értelmében országunk legrejtettebb zugaiban is aktív harcra serkentse a dolgozókat a kongresszusi határozatok végrehajtásáért.

Amikor a népünk által végzett nagy munkáról beszélek, akkor ezzel együtt természetesen a minisztériumok és főhatóságok munkájának is megadom a kellő tiszteletet, hiszen ők is magasabb szintre emelték tevékenységüket. Önök között bizonyára sokan vannak olyanok, akik a tettek mezején gyakrabban találkoznak munkásokkal, kolhozparasztokkal, értelmiségiekkel, mint mi, és több lehetőségük van arra, hogy gyakorlati dolgainkról velük részletesen elbeszélgessenek. Épp ezért, gondolom, csak megerősítik majd azt, amit most mondok. A szovjet nép helyesli pártunk politikáját, helyesli a Központi Bizottság és a kormány gyakorlati tevékenységét. Csökkent a hibák száma, bár természetesen még mindig akad belőlük elég. A dolgozóktól is jóval kevesebb panaszos levél érkezik e hiányosságok miatt, mint régen, és e levelek jellege sem olyan, mint volt még a közelmúltban. Alapjában véve jóindulatú, tanácsadó, a levélírókat országuk igazi, szorgos gazdáinak mutató levelek ezek. A szovjet nép hálás az SZKP Központi Bizottságának és kormányunknak a békepolitikáért, s azért, hogy immár majdnem harminc éve békés körülmények között élünk.

Ez azt jelenti, hogy népünk támogatja a világbékéért és a népek bizton-

ságáért folytatott harc politikáját. Öröndetes tények ezek. A büszkeség érzésével töltönek el bennünket, hogy teljesítettük kötelességünket, ugyanakkor azonban komoly felelősségérzetet is keltenek bennünk azoknak a feladatoknak a megoldását illetően, amelyeket a XXIV. kongresszus tűzött elénk.

Amikor terveinket vitatjuk, rendszerint a hibákra irányítjuk figyelmünket. Így történt ez, amikor az 1971-es, 1972-es, 1973-as és 1974-es tervet hagytuk jóvá. Most is minden okunk megvan rá, hogy beszéljünk róluk. Hozzá szeretném tenni azonban, hogy a hibák különfélék lehetnek. Mi az, amivel egy-egy terv megvitatásakor rendszeresen szembekerülünk? Nos, hát azoknak a panaszáradata, akik sérelmezik, hogy kevés pénzt kaptak, s makacsul követelik, hogy többet utaljanak ki számukra. Így megy ez évről évre, mintha csak jó előre beprogramozták volna. Amikor aztán véget ér az év, még felületes elemzés mellett is jól látható: az egyik helyen nem használták fel a kiutalt összegeket, a másik helyen nem adták át a kapacitásokat, a harmadik helyen pedig belefogtak valami építkezésbe, és nemcsak hogy nem fejezték be, de még az éves beruházási tervüket sem teljesítették. Ez alól az idei év sem kivétel.

Miként azt a Központi Bizottság Politikai Bizottságának az 1975. évi népgazdasági tervről hozott határozatából is látják, a tervet nem formálisan, hanem a lényeg felől közelítve vizsgáltuk. Végig elemeztük a tervezetet, majd megbíztuk a Szovjetunió Minisztertanácsát és a szövetséges köztársaságok minisztereit, illetve minisztertanácsait, hogy a Politikai Bizottság ülésén elhangzott vélemények figyelembevételével fejezzék be a terv kidolgozását. A Politikai Bizottság határozata azt is megemlítette, hogyan kell a tervet végleges formába önteni, és mire kell a legnagyobb figyelmet fordítani. Gondolom, az elvtársak többsége, akik a tervezet korrekciójában, illetve felülvizsgálatában részt fognak venni, helyesen értelmezik majd a Politikai Bizottság javaslatait.

Engedjék meg, hogy általános formában szóljak a tervvel kapcsolatban tett kritikai megjegyzések néhány részletéről. Emlékezzenek csak vissza, mire is irányult a fő figyelem a Központi Bizottság 1972. decemberi plénumán. Akkori beszédemben utaltam rá, az egyik legfontosabb kérdés-ként említettem, hogy fokoznunk kell a termelés hatékonyságát; szó esett még az alaphatékonyság növeléséről, a munka termelékenységének fokozásáról is. Mindezt nem csupán a párt Központi Bizottságának plénuma támogatta akkor, hanem később egész pártunk is.

Dehát mi is az a termelés-hatékonyság? Amint önök is tudják, ez több

mutató összegéből áll össze. Mondjuk, ha éppen egy vállalatról van szó, akkor itt bizony az építkezéstől kezdve minden nagyon lényeges: függ a hatékonyság annak a területnek a helyes megválasztásától, ahol a majdani üzem épülni fog, függ a nyersanyagkészletektől és a helytől, ahol elhelyezik őket, függ a feldolgozásra kerülő nyersanyag százalékos hasznosanyag-tartalmától, és függ az ügyesen, mondhatnám úgy is, észszerűen megszerkesztett, gazdaságos és a korszerű követelmények szempontjából tökéletes, mert megfelelő építési anyagok alkalmazásával számoló építési tervtől. S a hatékonyság csak növekedni fog, ha a vállalat jól el lesz látva új, magas termelékenységgű gépekkel, ha a munkások, a mérnökök és a műszaki személyzet munkakörülményei jók lesznek, s a vállalat mindazokkal a tényezőkkel rendelkezeni fog, amelyek az eredményes termelő tevékenységet meghatározzák. Ezenkívül az is szükséges, hogy az üzem a lehető legrövidebb idő alatt épüljön fel. És ezek csupán a főbb mozzanatok, melyekből a hatékonyság tulajdonképpen összeáll.

Nem ritka eset azonban, hogy az üzemépítés kezdetekor még a költségvetés sem készült el. Előfordul aztán az is, hogy költségvetés ugyan van, ámde az Állami Tervbizottság három-négy év múlva megállapítja, hogy négyszeresére duzzadt, s ezért többletkiadással kell számolnunk. Az ilyen munka mit sem ér...

Nekem mindig az a véleményem, hogy a jóindulatú kritikához legelsősorban az szükséges, hogy tiszteljük az embert. Egy embert akkor bírálunk, ha megbíznak benne, ha ismerik képességeit, és segíteni akarnak neki az elkövetett hiba kijavításában...

1972-ben a Központi Bizottság arra hívta fel mindnyájunk figyelmét, hogy gyökeres fordulatot kell végrehajtanunk a termelés hatékonyságának fokozása irányába. Nem tehetjük meg, mint egyes vezetők, hogy ebek harmincadjára juttassuk a népet, az állam vagyonát. Bizonyára emlékeznek még az 1972. decemberi plénumon elhangzott felszólalásomra. Nem fogom most szó szerint idézni az ott elmondottakat, mindenesetre azt hangsúlyoztam, hogy a gazdasági hatékonyság fokozása, a gazdaságirányítás javítása nem egyszerű dolog. És könnyen lehetséges, hogy nem minden miniszter vagy más hivatalos személy fog megbirkózni e feladattal. Lehet, hogy nem mindenki áll helyt e vizsgán, ám annyi bizonyos, hogy ez igazi vizsga lesz, jó próba arra, hogy megtudjuk, ki mire képes.

Sok elvtársunk annak rendje és módja szerint nekilátott a dolognak, és rendet teremtett, vagy legalábbis éppen rendet teremt. Itt van például a következő, talán nem olyan nagy horderejű, de jellemző eset. Amikor az Altáj-vidéken jártam, bíráló megjegyzésekkel illettem az altáji abroncs-

gyárat. Komolyan megbíráltam a minisztert azért, ahogyan e gyár üzembe helyezését megszervezte. Fjodorov elvtárs akkor igen gyorsan elvégezte azt, amit el kellett végeznie. Négy hónap múltán jelentette a Központi Bizottságnak és a kormánynak, hogy a gyár nem csupán elérte, hanem túl is szárnyalta a tervezett kapacitást. Nekem viszont a gyárban kijelentették, hogy Fjodorov elvtárs annak idején két és fél évben állapította meg a gyár üzembe állításának idejét. Ezek hát az események. S ilyen tény nem is egy akad nálunk.

Amikor egyik-másik hibát szóba hozzuk, ezt nyugodt hangon, de nem szenvedély nélkül tesszük. Meggyőződésünk, hogy kádereink elég érettek és szakmailag kellően felkészültek ahhoz, hogy az államunk, népgazdaságunk előtt álló bonyolult feladatokat eredményesen megoldják. Mert vannak ilyen kádereink. Csak talán nem elég igényesek önmagukkal szemben, s hiányzik belőlük a kellő felelősségtudat.

Amikor körülhatároltuk a feladatokat, elmondtuk, hogy az országunkban folyó építőmunka méretei óriásiak, de rendületlenül bízunk a sikerben, mert erős támaszunk van. Mi is ez a támasz? Nos, mindenekelőtt a párt, amely képes rá, hogy mind önmagát, mind a dolgozók összességét mozgósítsa a terv teljesítésére. Vannak felkészült kádereink. Bőséges anyagi erőforrásaink is vannak, mind országunk földjének méhében, mind a termelésben. Van anyagi és erkölcsi ösztönző rendszerünk. A szocialista gazdálkodás terén is igen gazdagok a tapasztalataink. Mindezek a tényezők garanciát nyújtanak arra, hogy reményeink valóra válnak, hogy a sikerek nem maradnak el. Ám mihelyt az ember hozzáfog a helyzet elemzéséhez, kiderül, hogy a megoldásra váró feladatok és a tényleges helyzet között itt-ott eltérések mutatkoznak. Mindenki arra kéri az Állami Tervbizottságot, hogy nagyobb pénzüsszegeket állapítson meg számára, ám amikor a tervbizottság azt javasolja nekik, hogy növeljék termelésüket, az elvtársak hímeznek-hámoznak, s megpróbálják bebizonyítani, hogy képtelenek egy ilyen terv végrehajtására. Helytelen dolog ez véleményem szerint, olyan magatartás, amely nem méltó felelős állami beosztású dolgozókhoz. Mert mit mutat a sokéves gyakorlat? Azt mutatja, hogy amikor a terv elfogadásra kerül, az elvtársak vitatkoznak, s bizonygatják, hogy túlságosan feszített, ám később negyedévről negyedévre jelentősen túlteljesítik a kitűzött feladatokat.

Amikor a tervet összeállítjuk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt az erkölcsi, politikai erőforrást, amely népünkben rejlik. A XXIV. kongresszuson kijelölt szociális program végrehajtását illetően hatalmas munkát végeztünk. A szociális intézkedésekről szólva az emberek rendszerint a

munkabér emelkedését, a gyógyításra, oktatásra stb. fordított összegek növekedését szokták megemlíteni. Arról sem feledkezhetünk meg azonban, hogy évente több mint 100 millió négyzetméter lakást építünk fel, illetve ennek megfelelő számú családot juttatunk külön lakásba. Ez vajon nem szociális intézkedés? Véleményem szerint igenis jelentős szociális vívmány az, ha az embernek önálló lakása van, ahol otthonosan érezheti magát, és munka után jól pihenhet.

Azok az emberek, akiknek nincs saját lakásuk, nem fizetésemelést kérnek, hanem azt akarják, hogy minél gyorsabban önálló lakáshoz jussanak. Fontos szociális tényező ez, amely mindenképpen figyelmet érdemel részünkről. Azért beszélek erről, mert nincs jogunk hozzá, hogy akár a jelenlegi ötéves tervidőszakban, akár a következő ötéves terv idején csökkentsük a lakásépítés ütemét...

Munkánk másik hiányossága az, hogy nagy pazarlást engedünk meg magunknak a pénz- és anyagfelhasználásban a beruházás terén. Kevés esetben vonjuk felelősségre a vétkes személyeket hanyagságukért. Itt van példának okáért az objektumok nem időben történő üzembe helyezésének kérdése. Ez bizony csapás, még hozzá nagy csapás gazdaságunkra. A késve történő üzembe helyezések következtében nő a befejezetlen létesítmények száma. Én megértem, elvtársak, hogy bizonyos lemaradások elkerülhetetlenek, de ha azok évről évre, egyik ötéves tervről a másikra állandóan csak növekednek, ám semmiféle értelmes mérnöki elgondolással nem magyarázhatók, akkor úgy vélem, itt valami hiba van, valami nincs rendjén.

Mire vezethetők vissza ezek a hibák? Érzésem szerint némelyik elvtársunk fegyelmezetlenségére és felelőtlenségére. Hiszen az egyes üzemek felépítésére az Állami Tervbizottság, a miniszterek, a főhatóságok vezetői teszik meg javasataikat. Önök jogot kaptak erre. A Politikai Bizottság számtalanszor felhívta már az önök figyelmét arra, hogy hozzáértően éljenek ezzel a joggal. Önök elkészítik a terveket, tagjai a Központi Bizottságnak vagy a minisztertanácsnak, s ebben a minőségükben kijelentik, hogy a szóban forgó üzem, mondjuk, két év alatt fel fog épülni. Erre megfelelő beruházási összeget kapnak. Mi hiszünk önöknek. Aztán telnek az évek, előbb kettő, majd öt, aztán tíz, sőt tizenöt év is, és az üzemet még mindig nem adták át. A befejezetlen építkezések száma évről évre nő. Sok hibánknak ez a gyökere. Hogy így állunk, arra az okot nyilvánvalóan azoknak az elvtársaknak a nem kielégítő felelősségérzetében kell keresni, akik a javaslatokat

teszik és félvállról kezelik a javaslatok megvalósítását, a személyesen általuk beterveztett központi bizottsági vagy minisztertanácsai határozattervezetek végrehajtását.

Miért nem kerülnek idejében átadásra az épülő objektumok? Az összes létező tényre vonatkozóan csak nehezen tudnék kimerítő választ adni. Az okot azonban rendszerint az anyagok és gépi berendezések nem kellő időben történő szállításában, a gyenge munkaszervezésben kell keresnünk. Valaki például nem szállította le idejében a darukat, nem gyártott elegendő mennyiségű motort, nem látta el az épülő objektumot gépekkel, különböző alkatrészekkel stb. S ezek, elvtársak, nem egyedi esetek. Valahol tehát baj van a kooperációval, a felelősségérzettel, hisz nem csupán saját vállalatunk tervének teljesítéséért, hanem az állam egyetemes ügyéért is felelősséget kell éreznünk.

A következő kérdés, amelyre szeretném felhívni figyelmüket, főként pedig azokat az elvtársakat, akik a tervezet végleges kidolgozásában valamilyen módon részt fognak venni, azoknak a feladatoknak a teljesítésére vonatkozik, amelyeket a XXIV. pártkongresszus a II. osztály ágazataira vonatkozóan írt elő. A minisztertanácsnak a tervezet vizsgálata során föl kell hívnia minden köztársaság és miniszter figyelmét azoknak a terveknek a teljesítésére, amelyeket a kongresszusi irányelvek a II. osztály ágazatait illetően állapítottak meg.

Amikor a kongresszuson meghirdettük a II. osztály ágazatainak gyorsított ütemű fejlesztését, ezt meghatározott céllal tettük, figyelembe vettük az ország fejlesztésének szükségleteit és azt, hogy a mezőgazdaság termelésével összekapcsoltan, az egész ipar (mind a könnyű-, mind a nehézipar) gyors ütemű fejlesztése alapján emelnünk kell népünk életszínvonalát. Az volt a véleményünk, és most is azon a véleményen vagyunk, hogy a II. osztály iparágazatainak föllendítésével egyrészt népünk szükségleteinek jobb kielégítését szolgáljuk, másrészt hatalmas árutömeggel láthatjuk el a piacot, s így további jelentős összegeket fordíthatunk költségvetési célokra és növelhetjük a nemzeti jövedelmet.

Az a többé-kevésbé egykedvű magatartás azonban, ahogyan némelyik miniszter és más minisztériumi tisztviselő a II. osztály ágazatainak fejlesztése terén mutatkozó hiányosságokat kezeli, feltétlenül nyugtalanosságra ad okot. Reméljük, hogy az elvtársak megteszik a szükséges intézkedéseket, nagyobb felelősségtudatról tesznek bizonyosságot, és nemcsak teljesítik, hanem túl is teljesítik a kitűzött terveket.

A következő kérdés, amelyről beszélni szeretnék, nem új, mint ahogy azok a kérdések sem, amelyekről eddig szót ejtettem. Ez a kérdés az

eszközfelvonásra vonatkozik, a produktív szférából a nem produktív szférába. Az persze, hogy minden jelenségről, minden tényről tiszta képet kapjunk, meglehetősen nehéz. Itt van például a főhatósági, minisztériumi lakásépítkezések ügye. A miniszternek jogában áll, hogy az összberuházás bizonyos százalékát lakásépítésre fordítsa. Ez jó dolog. Ám ha az illető minisztérium hatáskörébe tartozó vállalatoknál nem növekszik a műszakok száma, ellenben fokozódik a munkaerő-vándorlás, akkor fölmerül a kérdés: mi értelme az építkezésnek? Bondarenko elvtárs, a Rosztov területi pártbizottság titkára jelentette nekem, hogy az országszerte és világszerte jól ismert kombájngyárba, abba a gyárba, amely immár sok éves múltra tekinthet vissza, azért kell Rosztovból szállítani a munkások egy részét, mert a gyár közelében nincs elég lakás. Van egy másik példa. Csitától nyolc kilométerre építettek egy fésűsgyapjú kombinátot. A munkáskéz azonban kevés, ezért a kombinát csak egy műszakban dolgozik. Hogy miért? Nos, mint mondják, azért, mert ott nincs lakás, a munkások szállítására pedig nincs elegendő szállítóeszköz. Vajon gondoltak-e erre az elvtársak akkor, amikor a kombinátot megtervezték, majd hozzáfogtak a felépítéséhez?

Ezeket a példákat ezért sorolom fel, hogy jobban értsük kötelességeinket, és tisztábban lássuk felelősségünket. Nem háríthatunk át mindent az Állami Tervbizottságra. A tények, amelyekről az imént szóltam, arról tanúskodnak, hogy egyes minisztériumok gazdálkodása még sok kívánnivalót hagy maga után. A mi gazdaságunk óriási, és soha semmi-féle Állami Tervbizottság nem lesz képes rá, hogy irányítsa, ha a miniszterek, a gyárigazgatók, a mérnökök és a technikusok rosszul fognak dolgozni. Ám a kérdés nyitja nem csupán a gazdaságirányítási rendszer javításában van, bár nem kétséges, hogy ezt is el kell végeznünk, hogy erre is gondolnunk kell. A lényeg az, hogy növelnünk kell a minisztériumok, a főhatóságok és a vállalatok vezetőinek felelősségérzetét. Ha a vezető kádereken nem kérjük számon még határozottabban a tervek teljesítését és a jobb munkát minden kis területen, akkor hiába mindenféle bizottság, hiába az Állami Tervbizottság, számottevő javulást egyik sem fog elérni.

Szeretném most itt közölni mindnyájukkal: a tervezet politikai bizottsági megvitatása során valamennyien egyetértettünk abban, hogy a mezőgazdaság problémái iránt továbbra sem szabad lankadnia a figyelmünknek. Azok az elvtársak, akik valamikor falun dolgoztak, értik és tudják, mit is jelent az, hogy iparunkat nyersanyaggal kell ellátni, több mint 250 millió ember számára pedig biztosítani kell mindazt, ami szükséges.

Természeti és klimatikus viszonyainkat tekintve lényeges különbségek mutatkoznak az ország egyes vidékei között. Kazahsztán is más, Ukrajna is más, Belorusszia is más, az Altáj vidéke és Krasznojarszk is más. Ezek az országrészek mind az időjárási viszonyokat, mind a mezőgazdasági termelés fejlettségét tekintve homlokegyenest különböznek egymástól. Van, ahol a tavaszi búza a fő mezőgazdasági termék, másutt a szántóföldekben mutatkozik nagyobb változatosság. Van, ahol az éghajlat olyan, hogy a csapadék egész évben egyenletesen eloszlik, másutt évszámra nincs eső. Ehhez hozzá kell tennünk, hogy az évek sem egyformák. Bárki, aki ért hozzá és elemezni tudja a mezőgazdaságunk fejlődésével összefüggő jelenségeket, meg fogja érteni: olyan eszközökkel kell rendelkezünk, amelyek segítségével még kedvezőtlen időjárási és más feltételek mellett is állandó, stabil szinten biztosítani tudjuk a termést. Legelsősorban azonban nagy hatékonyságú technikai eszközökre, műtrágyákra és széles körben kifejlesztett öntözőrendszerre van szükségünk. Enélkül nem fokozhatjuk a munka termelékenységét és a mezőgazdasági termelést.

Helytelen volna, ha elhallgatnánk a hibákat, amelyekről már beszéltem, s amelyekről alighanem még más elvtársak is fognak beszélni. A hibák össze, nyílt feltárása immár több éves jó gyakorlat nálunk. Valamennyi miniszterünkben, valamennyi vezető káderünkben megbízunk, s meggyőződésünk, hogy a rájuk bízott feladatokat lelkiismeretesen és nagyfokú felelősségérzettel látják el. Én például mindig nagy figyelemmel olvasom el a miniszterek és más szovjet és gazdasági vezetők feljegyzéseit. Arról már nem is beszélek, hogy a párt Központi Bizottsága a területi pártbizottsági titkárok feljegyzéseit, bármiről szóljanak is azok, mindig gyorsan megvizsgálja, és megfelelő választ ad rájuk. Nemrégiben kaptam kézhez Konsztandov elvtárs feljegyzését. Ez a feljegyzés, lényegét tekintve, kétségtől helyes: nyilvánvaló ugyanis, hogy minden lehető módon fejleszteniünk kell a műszálak és minden más közszükségleti vegyi áru termelését. Szeretném azonban megjegyezni: nemcsak óhajokra van szükségünk, hanem arra is, hogy minden munkaterületen szervezett munka folyjék. A helyzet viszont az, hogy meglevő gyárainkban meglehetősen rosszul szervezett a műszálgyártás. Felül kell vizsgálnunk, miért van ez így, és tájékoztatást kell adni az okokról. Afelől egyikünkben sincs semmi kétség, hogy a műszálgyártást fejleszteni kell. Erről nem kell meggyőznünk egymást, a munkát kell úgy megszerveznünk, hogy a termelés valóban növekedjék.

A Politikai Bizottság ülésén még egy másik fontos kérdéstről is szó

esett. Ma erről is feltétlenül beszélnem kell néhány szót. A terv nagyszámú új objektum építését irányozza elő. Persze, az objektumok sem mind egyformák: egy nagyüzem és egy kisüzem között nagy a különbség. Alaposan meg kell fontolni, szükséges-e ilyen sok üzem építésébe belekezdeni. Hangsúlyozom: belekezdeni. Évről évre saját tapasztalatunk győz meg arról, hogy a kezdet mindig jó, csak valahogy az építkezések befejezése akadozik mindig. Ezen el kell gondolkodnunk, elvtársak. Miért aprózódnak szét eszközeink? Miért nem a fő létesítményekre, a kulcsfontosságú építkezésekre összpontosul az erő?

Ahhoz, hogy ezeket és még sok más kérdést megoldjunk, elsősorban a felelősségérzet fokozására van szükség. Hangsúlyozom: a felelősségérzet fokozására, a felső szinttől, a minisztertől kezdve egészen az egyszerű párt-, szovjet, gazdasági és más vezető szintjéig...

Elégedetten állapíthatjuk meg, hogy a munkásosztályt, a dolgozó parasztságot, az értelmiséget, egész országunkat nagy lelkesedés fűti. A sajtó hasábjain a munkások rendre a tervek teljesítéséről, felajánlásaik határidő előtti teljesítéséről számolnak be. Az SZKP Központi Bizottsága, a kormány és a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa címére rengeteg levél érkezik hozzánk, amely mind arról tájékoztat, hogy a munkások határidő előtt teljesítették vállalt kötelezettségeiket. Még egyszer leszögezhetjük azt, hogy országunkban mind politikai vonatkozásban, mind a munka terén nagy a lelkesedés. Feladatunk most az, hogy ne engedjük lejjebb szállni ezt a szintet, ne engedjük csökkenni a politikai lelkesedést, hanem fokozzuk azt. Éppen ezért, amikor az 1975. évi tervről és feladatairól beszélünk, mindenekelőtt arra kell ügyelnünk, hogy ezek a feladatok maximálisan világosak és pontosan körülhatároltak legyenek, hogy habár fesztettek, de ugyanakkor reálisak is legyenek, hogy minden munkásnak, minden parasztnak elébe lehessen állni ezekkel a feladatokkal, hogy megértsék és magukénak fogadják el őket.

Ennek érdekében azonban jól meg kell szervezni a munkát, világos célt kell kitűzni, hogy mindenki tudatában legyen a feladatnak. Számos egyszerű példát hozhatunk fel a gyorsan, jó ütemben folyó építkezésekre, az átgondolt munkaszervezésre is, s ezeket minden lehető módon népszerűsíteniünk kell. Hatalmas tartalékaink vannak. Előnyeink a világ sok országával szemben óriásiak. Vannak embereink, akik kiválóan tudnak építeni, akik a párt hívásának eleget téve bármilyen feladatot végrehajtanak. Miért hát, hogy képtelenek vagyunk a beruházási hiányosságokat megszüntetni?

Úgy érzem, az egész egy sor olyan hibán akad el, amelyekről ma már

szóltam. Önök pedig, ha teljes felelősségtudattal végzik a tervezet felülvizsgálatát, és kritikus szemmel nézik mind a saját munkájukat, mind alárendelt vállalataik munkáját, alighanem még több ilyen hibára bukkannak. Arra kérem önöket, tekintsék nagyon fontos feladatnak e hibák elemzését, és vonják le a megfelelő gyakorlati következtetéseket.

Jól tudom, szerfölött kemény munka vár a Szovjetunió Minisztertanácsára és a minisztériumokra, amelyek majd a szóban forgó terv korrekcióját fogják végezni és összhangba hozzák azt az SZKP KB Politikai Bizottsága itt már általam is említett határozatának követelményeivel. De el kell végeznünk ezt a munkát, jövőnk kívánja így, meg az, hogy az ötéves terv utolsó éve valóban döntő év legyen és jó alapot teremtsen az új ötéves terv elkészítéséhez, szép ajándék legyen a párt XXV. kongresszusa számára.

Végezetül a következőket szeretném még mondani: valamennyi jelenlevő elvtársat – a szövetséges köztársaságok kormányelnökeit, a minisztereket, az Állami Tervbizottság munkatársait egyaránt – arra kérem, hallgassanak a párt Központi Bizottságának szavára, és nyújtsanak segítséget a Szovjetunió Minisztertanácsának abban, hogy megfelelő módon – ahogy azt a Politikai Bizottság megkívánja – kiigazíthassa a tervet. Szeretném még egyszer hangsúlyozni, ebben az egész munkában nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt, hogy az SZKP kongresszusa felé közeledünk, s ezen a kongresszuson a pártnak és népünknek, amely oly aktívan támogatta minden kezdeményezésünket, méltó módon kell jelentést tennünk arról, hogy mit is végeztünk.

A párt Központi Bizottsága és a KB Politikai Bizottsága nevében annak a szilárd meggyőződésnek adok hangot, hogy az 1975. évi terv minden feszítettsége ellenére is reális terv lesz, és segítségével közelebb kerülhetünk a párt XXIV. kongresszusának irányelveiben és határozataiban előírázott alapmutatók eléréséhez.

SZOVJET MOLDÁVIA ÖTVEN ÉVE

BESZÉD A MOLDÁVIAI KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
ÉS A MOLDÁVIAI SZSZK LEGFELSŐBB TANÁCSÁNAK
ÜNNEPI ÜLÉSÉN / RÉSZLETEK

[1974. október 11.]

Mintegy két év telt el azon emlékezetes nap óta, hogy ünnepélyesen megemlékeztünk a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége fennállásának félévszázados évfordulójáról. Közös ünnepünk lett Szovjet Ukrajna, Belorusszia, Kazahsztán, Grúzia, Azerbajdzsán és Örményország fennállásának ötvenedik évfordulója. Hamarosan beköszönt a nap, amikor a szovjet emberek közép-ázsiai köztársaságaink – Üzbegisztán, Kirgízia, Tadzsikisztán, Türkmenia – fennállásának félévszázados jubileumáról emlékeznek meg. Szívélyes üdvözetünket küldjük hát e köztársaságok népeinek és kommunista pártjainak e nevezetes esemény alkalmából.

Ma pedig országunk önökkel együtt a Moldáviai Szovjet Szocialista Köztársaság és a Moldáviai Kommunista Párt születésének 50. évfordulóját ünnepli...

A legdöntőbb tényező, amely mai életünk jellegét és ritmusát meghatározza, s amelynek a munkások, a kolhozparasztok, az értelmiségiek minden erőfeszítése, a párt egész szervező munkája alá van rendelve, az a harc, amely az SZKP XXIV. kongresszusán hozott határozatok és az ott körvonalazott társadalmi, gazdasági és külpolitikai program végrehajtásáért folyik.

A legnagyobb megelégedés hangján beszélhetünk arról, hogy országunk népgazdasága szakadatlanul fejlődik, összhangban azzal az irányvonallal, melyet pártunk kongresszusa körvonalazott.

A szovjet emberek önfeláldozó munkája meghozza a maga gyümölcsét. Népünk az elmúlt négy év során a kommunista párt vezetésével nem csekély eredményeket ért el a gazdasági építés területén.

Előzetes adatok alapján az ország nemzeti jövedelme négy év elteltével több mint egynegyedével, az ipari termelés volumene több mint egyharmadával lesz nagyobb a korábbinál. Habár ezekben az években, különösen 1972-ben, mint tudják, számos esetben rendkívül kedvezőtlen időjárási viszonyokkal kellett megküzdenünk, a mezőgazdasági termelés ennek ellenére ezekben az esztendőekben is jelentősen emelkedett. Az említett időszakban az ország népgazdaságának további fejlődése érdekében óriási beruházásokat eszközöltünk. Az általános gazdasági növekedés bázisán szakadatlanul emelkedik a szovjet nép jóléte. A Központi Statisztikai Hivatal számításai szerint a munkások és alkalmazottak átlagos havi bére 1974-ben 15 százalékkal, a kolhozparasztok jövedelme pedig a közös gazdaságokban 22 százalékkal lesz nagyobb az 1970. évinél. A szovjet emberek – mondjuk csak meg, hisz semmi szükség a szerénykedésre – jobban táplálkoznak, és észrevehetően javult az ellátás is, már ami a lakást, az iparcikkeket és az ipari szolgáltatásokat illeti.

Mindemellett világosan kell látnunk: ha el akarjuk érni a párt XXIV. kongresszusán kijelölt célokat, akkor valamennyiünknek még az eddigieknél is serényebben és állhatatosabban kell dolgoznunk. Ez az idei év még hátralevő hónapjaira és az ötéves terv utolsó évére egyaránt vonatkozik.

A dolgozók kezdeményezőkézsége és termelési aktivitása jelentősen fokozódott, s ez annak a hatalmas szervező munkának köszönhető, amelyet az elmúlt évek során pártunk végzett – a Politikai Bizottságtól kezdve egészen a kerületi pártbizottságokig és az alapszervezetekig –, továbbá amelyet a szovjetszervek, a szakszervezetek és a Komszomol szervezetei fejtettek ki. Országszerte széles körű mozgalom bontakozott ki az ötéves terv feladatainak teljesítése és túlteljesítése érdekében. Szeretnék szívből jövő, hálás köszönetet mondani a termelésben élenjáró dolgozóknak – a kilencedik ötéves terv úttörőinek –, és szeretném kifejezni azt a meggyőződésemet, hogy jövőre, 1975-ben a dolgozók és a kollektívák versenye újult erővel lángol majd fel!

Az 1975-ös esztendő azonban nem csupán a mostani ötéves terv záróéve lesz. Közvetlenül utána kerül majd sor a párt XXV. kongresszusára, amelynek feladata lesz, hogy meghatározza az ország további fejlesztési távlatait. Érthető tehát, ha ma már nemcsak arra gondolunk, amit eddig elértünk, hanem arra is, amit a jövőben el kell majd érni, tehát hogy milyen utakon kell haladnunk ahhoz, hogy ez az előrehaladás eredményes legyen.

Ötéves terveink egytől egyig fontos mérföldkövei hazánk történeté-

nek. A maga nemében mindegyik jelentős, mindegyik magán hordozza korának tökéletesen egyedi bélyegeit, s mindegyik örökre a nép emlékezetébe vésődött. Ugyanakkor egyik sem választható el a másiktól. Egy-egy kiemelkedő fejezetet alkotnak ezek az ötéves tervek abban a nagy könyvben, amely népünknek a szocializmus és a kommunizmus jegyében folytatott hősie munkájáról tudósít.

Milyen lesz e könyv új fejezete? Milyennek kell lennie a tizedik ötéves tervnek? Nos, gazdaságpolitikánk általános célkitűzéseiből kiindulva elmondhatjuk: ennek az ötéves tervnek a népjólét további emelése érdekében mindenekelőtt a minőség, a hatékonyság ötéves tervének kell lennie.

Jelenlegi fejlődési szakaszunknak egyébként is az a fő sajátossága, hogy országunk gazdasági növekedésében a mennyiségi tényezők mellett egyre inkább előtérbe kerülnek a minőségi tényezők.

Az eddigi kilenc ötéves terv során a szovjet nép hatalmas anyagi gazdagságot hozott létre. Vannak korszerű technikával felszerelt modern gyáraink és üzemek, óriási erőműveink, fejlett közlekedésünk, erős kolhozaink és szovhozaink. Nagyszerű, szakképzett munkások, szakemberek, tudósok serege nőtt fel ezalatt nálunk. Országunk természeti erőforrásai lehetővé teszik számunkra, hogy félelem nélkül tekintsünk a jövőbe.

Röviden szólva, országunk a mérhetetlen gazdagság és a kimeríthetetlen lehetőségek országa. Minden azon múlik csupán, hogy helyesen, jó gazda módjára tudunk-e élni ezzel a gazdagsággal és ezekkel a lehetőségekkel. Épp ezért az új ötéves tervben még következetesebben és még határozottabban síkra fogunk szállni a gazdasági hatékonyság fokozását célzó irányvonal érvényre jutásáért.

Itt van például az ipar. Eddig főként az új üzemek építése révén fejlődött, ami lehetővé tette számunkra, hogy hatalmas gazdasági erőforrást hozzunk létre, és országunkat elsőrendű ipari hatalommá tegyük. Új üzemeket persze ezután is fogunk építeni ott, ahol szükséges. A fő hangsúly azonban most azon van, hogy megtanuljuk, hogyan kell valóban hatékonyan, maximálisan kihasználni minden egyes működő üzem kapacitását, hogy mennyiségileg is és hozzáértéssel is győzzük a munkát. Ez most a lényeg, elvtársak.

Önök jól tudják, hogy már a mostani ötéves tervidőszakban is nagy munka folyik ebben az irányban. De ez még korántsem elég. Sok még a súlyos hiányosság az építőipar, a nehézipar munkájában és a közszükségleti cikkek termelése terén egyaránt. Számos iparágban alacsony az alaphatékonyság, ennek ellenére a minisztériumok és a főhatóságok még

mindig nem hagytak fel azzal, hogy új üzemek építésére pénzt követeljenek. A beruházási összegek gyakran számtalan különböző objektum között forgácsolódnak szét, aminek következtében a befejezetlen építkezések száma növekszik, az új termelő kapacitások üzembe helyezésére pedig megkésve kerül sor. Mindeme hiányosságok következtében tetemes mennyiséget vesztegetünk el az ország számára oly szükséges fémekből és más értékes nyersanyagokból.

Ezek nemcsak gazdasági, hanem az egész népet érintő politikai problémák is. Épp ezért a hatékonyság növelésében rejlik a mi fő tartalékunk.

A párt ezeket a kérdéseket a XXIV. kongresszuson teljesen egyértelműen vetette föl. Különösen részletesen és élesen szóltunk róluk a Központi Bizottság 1972-es és 1973-as decemberi pléniumán. Ezekről a kérdésekről ma is szólnunk kell, hogy mindenki, akire tartozik, a maga munkájában levonhassa a gyakorlati következtetéseket azokból az útmutatásokból, amelyeket a párt a gazdasági tevékenység irányítási módszereinek javítására és a káderek fegyelmének és felelősségtudatának erősítésére vonatkozóan adott. Gazdasági, állami és pártapparátusunk valamennyi egységében feltétlenül tovább kell emelnünk a szervező és nevelő munka színvonalát.

A minőség és a hatékonyság kérdései a legközvetlenebb összefüggésben állnak mezőgazdaságunkkal is. Hiszen a termelésnövekedést itt sem annyira a vetésterületek növelésével érjük el, mint inkább úgy, hogy emeljük a termés hozamot, javítjuk a talaj termőképességét, és növeljük a földművelés és az állattenyésztés általános kulturáltságát.

A kérdés ilyen megközelítése természetesen megkívánja, hogy új munkaszervezési formákat alkalmazzunk, s a legkomolyabban hozzáálljunk a mezőgazdaság irányítási rendszerének tökéletesítéséhez. A párt Központi Bizottsága és Politikai Bizottsága most állandó, kettőzött figyelmet fordít ezekre a kérdésekre.

Ezzel kapcsolatban okvetlenül meg kell említenem a mezőgazdasági termelés koncentrációjával és szakosításával kapcsolatban folytatott moldáviai kísérletet. Örömmel mondhatom, hogy a köztársaság pártszervezete jó lendülettel, kitartással és alkotó szellemben folytatja ezt a munkát.

Önöknél ugyanis a kolhoz-, illetve szövetkezeti szektor bruttó termelésének egynegyedét már most a szakosított gazdaságközi komplexumok és egyesülések produkálják. 169 üzemi rendszerű szovhoz és 23 területi agráripári tröszt működik, s méghozzá nem is rosszul. Ebben az új hely-

zetben megnő a kolhoztanácsoknak és az állami trösztök irányító szerveinek a szerepe a mezőgazdaságban; ezek már most is eredményesen irányítják a kolhozok, a kolhozközi egyesülések és az üzemi rendszerű szovhozok termelő tevékenységét.

Moldávia példája – akárcsak a többi köztársaság és terület példája – azt bizonyítja, hogy a termelés szakosítása és koncentrációja a gazdaságok közötti együttműködés és az agrár-ipari integráció alapján megbízható módszer, garantálja az ipari módszerek széles körű falusi alkalmazását és a mezőgazdasági termelés hatékonyságának gyors felfuttatását.

Társadalmunk életének minőségileg új vonása az is, hogy a tudomány óriási és egyre nagyobb szerepet játszik benne. Egyaránt vonatkozik ez a termelés technológiájára és irányítására, a tervezésre és a társadalmi tevékenység sok más oldalára is. A tudomány állandóan a párt és az állam figyelmének középpontjában áll, országunknak szép számú tudósgárdája van, és tudományos intézményeink hálózata is óriási. A kulcsfeladat ezen a területen is az, hogy biztosítsuk az egész tudományos munka maximális hatékonyságát. Ez azt jelenti, hogy a tudomány irányának és eredményeinek egyre inkább összhangban kell állniuk gazdaságunk és az egész társadalmi valóság reális fejlődési szükségleteivel, a kommunista építés igényeivel.

Eredményeink még jelentősebbek lesznek, ha szerte az országban, minden köztársaságban és területen, minden üzemben és gyárban, minden kolhozban és szovhozban kitartó harcba kezdenek a társadalmi termelés hatékonyságának fokozásáért (már ne haragudjanak meg rám, hogy folyton ismétlem ezeket a szavakat, de hát ez a lényeg, a termelés hatékonysága!), minden beruházott rubel hatékony felhasználásáért, a technikai eszközök gondos kezeléséért.

Azt jelenti ez, hogy a munkaterület minden négyzetméterét, minden munkagépet és mechanizmust, minden hektár földet, minden kombájnt és traktort maximálisan ki kell használni. Azt jelenti, hogy a nyersanyag, a fűtőanyag, a fémek és a villamos energia felhasználásának gazdaságosnak, ésszerűnek kell lennie. Azt jelenti, hogy alkotó viszonyt kell kialakítani a munkához, és minden munkásnak és kolhozparasztnak, minden mérnöknek és technikusnak teljesen ki kell használnia a munkaidőt; ami a termékminőséget illeti, ezzel kapcsolatban maximálisan igényesnek kell lennünk. Mindehhez fegyelemre, kezdeményezőkézségre, a tudomány és technika eredményeinek széles körű alkalmazására, a tudományos munkaszervezés meghonosítására, gazdasági életünk és egész népgazdaságunk irányításának tökéletesítésére van szükség...

Ezek tehát azok a feladatok, amelyeket ma a párt az ország valamennyi dolgozója elé állít – a munkástól és a kolhozparaszttól kezdve egészen a miniszterig. E feladatok teljesítésével hazánk még hatalmasabb lesz, és lehetőség nyílik arra, hogy jelentős mértékben tovább javítsuk a szovjet emberek életét.

Határozott és magabiztos léptekkel halad a szovjet nép a kommunizmus építésének útján. Társadalmunkra a politikai stabilitás és a gazdasági dinamizmus jellemző. Szocialista rendünk, marxista-leninista ideológiánk, szovjet életformánk, egyszóval valóságunk arra ösztönzi a szovjet embereket, hogy mélységes hittel tekintsenek a jövőbe, hogy bizakodók és optimisták legyenek.

Magasan hordozva a marxizmus-leninizmus zászlaját, kommunista pártunk magabiztosan halad előre a kommunizmus felé. A párt minden egyes feladatában, legyen az akár nagy vagy kicsi, aktuális vagy távlati, a népi kezdeményezőkészség kiapadhatatlan forrására, a dolgozó tömegek nagyfokú segítségére támaszkodik. Erőnk forrása, győzelmeink záloga a párt és a nép egysége.

A párt további erősítésében, harckészségének fokozásában nagy szerepet játszott a tagkönyvcseré, amelynek épp most érünk a végére. Az új párttagkönyvön pártunk megalapítójának és vezérének, Vlagyimir Iljics Leninnek szállóigésszámba menő szavai olvashatók: „A párt korunk esze, becsülete és lelkiismerete”. Azt szeretnénk, hogy a párt minden tagja mindenkor emlékezzék ezekre a szavakra, méltó módon viselje és tetteikkel igazolja a leninista kommunista megtisztelő címét.

A KILENCEDIK ÖTÉVES TERV TELJESÍTÉSÉRŐL

FELSZÓLALÁS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1974. december 16.]

A Központi Bizottság napirendjén ma az 1975. évi terv és költségvetés megvitatása szerepel. Amikor megtárgyaljuk ezeket a dokumentumokat és értékeljük gazdasági fejlődésünk eredményeit és távlatait, akarva-akaratlanul is visszatekintünk az SZKP XXIV. kongresszusa óta megtett útra.

Négy olyan év van mögöttünk, amelyet a párt és a nép megfeszített, önfeláldozó munkája, alkotó erőfeszítései fémjeleznek. Az elhangzott beszámolók és az elvtársak felszólalásai ezzel kapcsolatban több idevágó adatot közölnek. Ezek meggyőzően bizonyítják, hogy gazdaságunk valamennyi fő irányban feltartóztathatatlanul halad előre.

Négy év alatt jelentős sikereket értünk el az ötéves terv fő feladatának megoldásában. Számottevően emelkedett a szovjet emberek életszínvonala. Tovább tart a Szovjetunió gazdasági és tudományos-műszaki erejének intenzív növekedése; védelmi képessége minden próbát kiáll. Növekszik a munka termelékenységé és az ipar műszaki színvonala. A mezőgazdaság is határozottan úton van afelé, hogy a szocialista gazdaság magasan fejlett szektorává váljék.

Az elmúlt négyéves időszak fő politikai eredménye az, hogy egészében véve sikerült biztosítani a népgazdaság dinamikus fejlődését, s újabb nagy lépést tehattünk előre a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megerősítése felé.

Egyre realisabban tapinthatóvá válnak a párt XXIV. kongresszusán kidolgozott bel- és külpolitika eredményei. Ez újabb meggyőző bizonyítékként támasztja alá az említett politika helyességét. Mindez annak a hősi és lelkes munkának az eredménye, amelyet a munkások és a parasztok, a mérnökök és a tudósok, a párt-, az állami és a gazdasági vezetők végeztek...

A párt és a nép maradéktalanul támogatja a legutóbbi kongresszuson kidolgozott határozatokat, ami a legmegfelelőbb, legegységelműbb módon bizonyítja e határozatok helyességét és azt, hogy összhangban állnak a nép érdekeivel, a társadalmi fejlődés objektív szükségleteivel.

Gazdaságunk határozott, magabiztos léptekkel jutott el az ötéves terv záróévének kezdetéig. A népgazdaság fejlesztésében elért nagy eredmények szilárd alapul szolgálnak az 1975. évi népgazdasági feladatok megoldásához, a párt hosszú távú társadalmi-gazdasági politikájának valóra váltásáért vívott harc folytatásához.

Mindazonáltal nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy az 1975. évi tervben, bármely más tervhez hasonlóan, korábbi munkáknak nem csupán a pozitívumai, hanem a negatívumai is tükröződnek. A tervszámokon érthető módon nyomot hagytak mindazok az objektív nehézségek, melyekkel az ötéves terv négy éve alatt szembekerültünk, és nem múltak el nyomtalanul azok a hiányosságok sem, amelyeken eddig még sajnos nem tudtunk úrrá lenni gazdasági tevékenységünkben...

Ez a terv számos fontos mutatót tekintve garantálja számunkra a kongresszusi irányelvek teljesítését. Vannak azonban olyan mutatók is, amelyek elérése már sok vonatkozásban attól függ majd, milyen munkát produkálunk a következő évben...

Mindezeket a nehézségeket maximálisan tekintetbe véve az SZKP KB Politikai Bizottsága úgy véli, hogy bár a terv könnyűnek éppen nem mondható, reálisnak azért reális. Teljesítéséhez természetesen jelentős erőfeszítésre lesz szükség. Mindennek józan megértése és mind eredményeink, mind pedig meglevő hiányosságaink és nehézségeink kimerítő és önkritikus elemzése a további előrehaladás elengedhetetlen előfeltétele kell hogy legyen. Szeretnék ezzel kapcsolatban néhány megjegyzést tenni.

Először is – erről már a központi bizottsági tagok felszólalásaiban is szó esett: az 1975. évi tervfeladatok, bár feszítettek, mégis minimális feladatoknak kell tekinteni. Lehetséges és szükséges is, hogy aktívan harcoljunk túlteljesítésükért. Ehhez a gazdasági és politikai lehetőségek egyaránt adottak.

A gazdasági lehetőségek lényege abban áll, hogy jobban kell dolgozni, s megfelelőbben kell irányítani a gazdaságot. Hatalmas gazdasági erő felett rendelkezünk: a legmodernebb üzemek ezrei, fantasztikusan gazdag nyersanyagkészletek vannak birtokunkban. Sok millió ragyogó szakemberünk van, és a gazdasági építésben is nagy a tapasztalatunk.

Az a feladatunk, hogy erre a megbízható, szilárd alapra támaszkodva

valamennyi tartalékunkat feltárjuk és felhasználjuk, s eljussunk oda, hogy egyetlen vállalat se akadjon, amely nem teljesíti a tervet, hogy fokozzuk a tervfegyelmet, és minden szinten, minden területen növeljük a gazdasági vezetők felelősségérzetét.

A politikai lehetőségek lényege abban áll, hogy a termelésben még nagyobb szerephez kell juttatni a pártszervezeteket, és a dolgozók kezdeményezőképességére, öntudatára építve tömegméretű versenyt kell kibontakoztatni az éves tervfeladatok teljesítéséért és túlteljesítéséért.

Hogy melyek is ezek a lehetőségek, arról az idei év eredményei is beszédesen szólnak. A terv 6,8 százalékos ipari termelésnövekedést írt elő. Az elért növekedés viszont 8 százalékos; ezt úgy értük el, hogy megjavítottuk munkánkat, mozgósítottuk a tartalékokat, a párt és a nép pedig, amelyet a Központi Bizottság egy évvel ezelőtt a terv túlteljesítésére szólított fel, önmagát nem kímélve végezte munkáját. Most még inkább fontos, hogy ezt megtegyük. És meg is fogjuk tenni.

Országszerte a jövő év tavaszán fogunk megemlékezni arról a győzelemről, melyet harminc évvel ezelőtt minden idők legnagyobb háborújában, a Nagy Honvédő Háborúban arattunk. Semmi kétségünk afelől, hogy minden szovjet ember szent kötelességének fogja tartani, hogy méltó módon, a munka frontján aratott újabb győzelmekkel fogadja ezt a dicső évfordulót.

Az egész tömegpolitikai munkának olyan irányt kell szabni, hogy a munkaaktivitás jelenlegi lendülete megszilárduljon és továbbfejlődjék, hogy a legjobb tapasztalatok terjesztése és az ellentervek még nagyobb jelentőségre tegyenek szert, a szocialista munkaverseny pedig a főbb társadalmi-gazdasági feladatok megoldását célozza. Nem egyszerűen többet kell tennünk, hanem jobban és gazdaságosabban is kell dolgoznunk: a szocialista felajánlások súlypontját is erre kell áthelyezni.

A pártszervezetek, a szovjet- és állami szervek, a Komszomol és a szakszervezetek kötelessége az, hogy realizálják a meglevő gazdasági és politikai lehetőségeket, és biztosítsák az ötéves terv eredményes befejezését. Ez a jövő év legfontosabb politikai és gazdasági feladata.

Másodszor. Továbbra is következetesen és határozottan valóra kell váltanunk a párt gazdaságpolitikáját, azt az irányvonalat, amelyet az SZKP XXIV. kongresszusa tűzött elénk, célként jelölve meg a nép anyagi és kulturális életszínvonalának a termelési hatékonyság fokozása alapján történő jelentős emelését.

Megkezdtük és folytatjuk a szóban forgó irányvonal megvalósítását célzó hatalmas munkát. Négy év alatt a lakosság pénzbevételei 57 milliárd

rubellal lettek nagyobbak. A jelenlegi öt éves tervben csupán a nép életszínvonalának emelését elősegíteni hivatott új intézkedések fedezésére több pénzt fordítottunk, mint a megelőző tíz év alatt. A népgazdaság eredményes fejlődése lehetővé tette, hogy a lakásépítés, valamint a kulturális és kommunális szolgáltatások fejlesztése érdekében jelentős erőforrásokat vessünk be.

Mindazonáltal még mindig nem megy minden simán nálunk, még mindig nem minden sikerül úgy, ahogy szeretnénk. Sok kívánnivalót hagy maga után a közszükségleti cikkeket termelő ágazatok gyorsított ütemű fejlesztéséről szóló kongresszusi irányelv végrehajtása is, s ez a lakossági igények kielégítését illetően nehézségeket teremt.

Az SZKP KB 1965. márciusi plénuma óta szép eredményeket értünk el a mezőgazdaságban is. Ez idő alatt sok új és érdekes dolog jött létre falun, számos olyan dolog, amin feltétlenül el kell gondolkodnunk. Nagyon fontos, hogy ne legyen fennakadás e téren, hogy egyetlen napra se feledkezzünk meg a mezőgazdaságról.

Ahhoz, hogy a lakosság gyorsan növekvő szükségleteit kiváló minőségű élelmiszerekkel, a könnyűipar szükségleteit pedig nyersanyaggal ki tudjuk elégíteni, és el tudjuk érni, hogy a mezőgazdaság sokkal kevésbé függjön az időjárástól, továbbra is hatalmas összegeket kell fordítanunk ennek az ágazatnak a fejlesztésére, többek között a gépesítésre és a kemizálásra, valamint a talajjavításra.

Magától értetődik azonban, hogy a mezőgazdaság, a könnyű- és élelmiszeripar, a szolgáltatások és a lakásépítés terén felmerülő sokféle feladatot csak abban az esetben oldhatjuk meg, ha a nehézipar – gazdaságunk gerince – eredményesen fog fejlődni.

Valamennyiünket meglegedés tölt el annak láttán, hogy az I. osztály fő iparágainak növekedési dinamikája összhangban van az SZKP XXIV. kongresszusának irányelveivel. Azonban e téren is sok tennivalónk akad még. Ezzel kapcsolatban a Központi Bizottság itt felszólaló tagjai nagyon sok igazságot mondtak el. Az elmondottak felől nem csupán az illetékes minisztériumok vezetőinek kell komolyan elgondolkozniuk, hanem az Állami Tervbizottságnak és az Állami Ellátási Bizottságnak is, egyáltalán mindazoknak, akiket illet. Minden befektetett rubelnak meg kell hoznia azt a hozadékot, amelyre joggal számíthatunk – ez a dolog lényege.

Ezzel függ össze a harmadik elképzelés is, melyet az SZKP KB plénumának résztvevőivel szeretnék behatóan is megtárgyalni. A népjólét további emelésével összefüggő feladatok csak még időszerűbbé teszik a

hatékonyság és a minőség kérdését. Egyrészt abban az értelemben, hogy növelni kell a népgazdaság hatékonyságát és javítani kell a megtermelt árucikkek minőségét. Másrészt abban az értelemben, hogy a termelő apparátus alapsejtjeitől kezdve a központi gazdasági szervekig bezárólag javítani kell egész gazdasági tevékenységünk minőségi színvonalán. Harmadrészt abban az értelemben is, hogy ami terveink minőségét illeti, el kell érniük, hogy ezek a tervek maximálisan kiegyensúlyozottak legyenek, s a szükséges tartalékokkal is el legyenek látva...

Mennél nagyobb lesz a hatékonyság, annál könnyebben tudjuk majd biztosítani, hogy a népgazdaság gyors ütemű fejlesztése mellett a nemzeti jövedelemnek azt a részét is növeljük, amely a társadalmi szükségletek kielégítésére fordítható.

A termelés hatékonyságának fokozásáért folytatott harcban az utóbbi évek során lényeges előrelépések történtek. Gazdasági tevékenységünk eredményei azonban még jelentősebbek lennének, ha ügyesebben és következetesebben váltanánk valóra a kongresszus vonatkozó útmutatásait, melyeknek értelmében a pénzügyi és anyagi erőforrásokat a legperspektivikusabb és legrentábilisabb iparágak fejlesztésére kell összpontosítanunk, a meglevő termelő kapacitásokat megfelelőbben kell kihasználnunk, az anyag-, illetve nyersanyagfelhasználást pedig csökkentenünk kell...

Az alaphatékonyság csökkenését a népgazdaság igen drágán fizeti meg. Az ötéves terv első három évében az alaphatékonyság csupán az iparban minden befektetett rubel után 6 kopejkával csökkent, márpedig minden ilyen kopejka 3 milliárd rubelt ér. Ilyen árat fizetünk hát az újonnan üzembe helyezett kapacitások lassú termelés-felfuttatásáért, az alacsony műszakszámért, az indokolatlan állásidőkért – csupa olyan dologért tehát, amelyekről ugyancsak igen sokat beszéltünk már...

Mindnyájan tudatában vagyunk annak, hogy a hatékonyság fokozását és a minőségi mutatók javítását célzó irányvonal gyakorlati megvalósítása bonyolult dolog. Sok mindenről új módon kell gondolkodnunk, új megközelítési módokat és új megoldásokat kell keresnünk. Máskülönb sohasem szabadítjuk ki magunkat a tehetetlenség rabságából, és sohasem szüntetjük meg a gazdaságunk fejlődését fékező nehézségeket. Márpedig ezt meg kell tennünk, és én biztos vagyok afelől, hogy meg is fogjuk tenni!

Egy alkalommal Vlagyimir Iljics Lenin azt mondta: „Az irányítás és a politika egész művészete abban áll, hogy idejekorán felmérjük és tudjuk,

hová összpontosítsuk fő erőinket és figyelmünket.”¹ Nagy tanítónknak ezek a szavai mindenkor időszerűek. Ám különösen időszerűek most, amikor nagy és felelősségteljes munkát végzünk a tizedik ötéves terv összeállításán, és 1990-ig bezárólag a fő gazdaságfejlesztési irányvonalak kialakításán dolgozunk, amikor a helyes erő- és figyelemösszpontosítás számos vonatkozásban előre eldönti az ügy sikerét.

A párt, amikor ilyen szempontból közelítette meg az egész sokrétű feladatkomplexumot, amelyet maga az élet, a kommunista építés menete állított elénk, két olyan alapvető tényezőre mutatott rá, amelyek segítségével az egész gazdasági építést egy újabb, magasabb szintre hozhatjuk. A tudományos-technikai haladás meggyorsításáról és a gazdálkodási mechanizmus, illetve a gazdálkodási módszerek tökéletesítéséről van szó.

Csak akkor tudunk radikálisan javítani a népgazdaság hatékonyságán és minőségi színvonalán, csak akkor tudjuk biztosítani a népgazdaság gyors ütemű fejlődését és e fejlődés intenzív jellegét, csak akkor tudunk újabb lépéseket tenni népünk jólétének emelése érdekében, ha minden erőnket és figyelmünket ezekre a célkitűzésekre összpontosítjuk...

1975-öt illetően tehát nagyon nagy munkának nézünk elébe. Egyrészt meg kell oldanunk az éppen időszerű feladatokat és elő kell készítenünk az új, hosszú távú népgazdaságfejlesztési terveket. Másrészt egyre jobban közeledik az az idő, amikor gyakorlatilag is hozzá kell fognunk a XXV. pártkongresszus előkészítéséhez, amikor kezdetét veszi az a felelősségteljes politikai munka, amely döntő mértékben meg fogja határozni az egész társadalmi élet jellegét és ritmusát 1975-ben...

Végezetül arra a hatalmas szerepre szeretném emlékeztetni önöket, amelyet a párt, a nép mozgósításában az éves népgazdasági tervezeteket megvitató központi bizottsági plénumok betöltöttek. A gazdasági helyzet és a gazdálkodási módszerek elvi, kritikus elemzése mindig lehetővé tette, hogy új lehetőségeket tárjunk fel, s kijelöljük a konkrét eszközöket ahhoz, hogy az ország gazdasága még gyorsabb ütemben fejlődhessék. A plénumok mindig arra készítették bennünket, az egész pártot, hogy a gazdasági fejlődés súlyponti kérdéseire összpontosítsuk figyelmünket, a kommunistáknak pedig ösztönzést adtak alkotó energiáik felszabadítására. A központi bizottsági plénumok anyagainak megvitatása a köztársaságokban és a területeken, a kerületi pártszervezetekben és az alapszer-

¹ *Lenin* Összes Művei. 40. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 83. old.

vezetekben kedvező lehetőséget teremtett a népi kezdeményezés és a kiterjedt munkaversenymozgalom kibontakozásához, növelte a felelősségérzetet, s a Központi Bizottság köré tömörítette a pártot és a népet.

Meggyőződésem, hogy ez a hasznos hagyomány nem marad folytatás nélkül.

1975-ben hatalmas gazdasági, politikai és nemzetközi jelentőségű feladatok állnak az ország előtt. Az egész pártot, az egész népet mozgósítani kell megoldásukra, a pártaktívában fel kell szítani a lelkesedés tüzét, s el kell érni, hogy az ötéves terv teljesítéséért, illetve túlteljesítéséért folytatott harc minden kommunista, minden dolgozó ember legbensőbb, személyes szükségletévé váljék...

A pártszervezeteknek, a kommunistáknak bátrabban fel kell tárniuk a hibákat, s fel kell számolniuk minden olyan akadályt, amely zavarhatja az eredményes munkát, és meggátolhat bennünket abban, hogy magunkkal ragadjuk a tömegeket.

Hadd fejezzem ki azt a meggyőződésemet, hogy az 1975-ben reánk váró feladatokat eredményesen meg fogjuk oldani.

A BÉKE ÉS A SZOVJET EMBEREK BOLDOGSÁGA NEVÉBEN

BESZÉD A MOSZKVAI BAUMAN VÁLASZTÓKERÜLETBEN / RÉSZLETEK

[1975. június 13.]

Akilencedik ötéves tervidőszakból már majdnem négy és fél év eltelt. Ezekben az években pártunk, munkásosztályunk, mezőgazdasági dolgozóink, értelmiségünk, egész népünk megfeszített erővel dolgozott az SZKP XXIV. kongresszusán kitűzött történelmi jelentőségű feladatok megoldásáért. És most, elvtársak, joggal mondjuk el, a kongresszuson kijelölt feladatok mindegyikében nagy munkát végeztünk, jelentős sikereket értünk el. Hatalmasat léptünk előre a kommunizmus építésének útján. Maga az élet igazolta meggyőzően a kongresszusunkon kidolgozott politikai vonal helyességét.

Iparunk fejlődésének méreteit és dinamizmusát az is bizonyítja, hogy hazánk ipari termelésének összmenyisége a kilencedik ötéves terv négy éve alatt több mint egyharmadával nőtt. Emellett az ipari össztermék gyarapodásának több mint négyötöde a munkatermelékenység növekedéséből származott. Ehhez hozzá kell fűznünk, hogy a nemzeti jövedelem – ez az ország gazdasági fejlődését jellemző legfontosabb általános mutató – ezekben az években 26 százalékkal nőtt.

Elvi jelentőségű az a tény, hogy biztosan és gyorsan halad előre minden szövetséges köztársaságunk. Összehangolt munkájuk, szoros együttműködésük megbízhatóan szavatolja a XXIV. kongresszuson kitűzött feladatok megoldását.

Valamennyi köztársaságunkban rohamosan fejlődik az ipar, hódít a korszerű technika. Igen fontos, hogy minden egyes köztársaság egyre ésszerűbben hasznosítja lehetőségeit országunk általános fejlődése javára.

Jelentős sikereket ért el mezőgazdaságunk is. Noha 1972-ben és 1974-ben, mint ismeretes, az időjárás rendkívül kedvezőtlen volt, az

utóbbi négy esztendőben a gabonatermelés évi átlaga 24 millió tonnával meghaladta az előző ötéves terv átlagát.

Az elmúlt négy évben az ukrán és a kazahsztáni kenyér jelentősége tovább növekedett. Különösen értékes, hogy e köztársaságok biztosan tartják a gabonatermelésben már elért szintet. Valamennyi gyapottermelő köztársaságunk, de elsősorban Üzbegisztán, évről évre rekordtermést, egyre többet takarít be ebből az értékes növényből.

Gyapottermelőink sikerének csak örülhetünk, úgy is mondhatnám, ez az eredmény tapsot érdemel. Sikereket könyvelhetnek el a Kaukázuson túl és Moldva gyümölcs- és zöldségtermelői, szőlősgazdái is. Négy év alatt országunk kolhozaiban és szovhozaiban a szarvasmarha-állomány több mint 10 millióval, 14 százalékkal gyarapodott. Jól dolgozik a mezőgazdaság Belorussziában, a balti köztársaságokban és másutt is.

Különösen jelentős a jövőre nézve, hogy országunk majdnem minden részében – így az orosz föderációban is – nagyszabású talajjavítási munkálatok folynak. A Volga-vidéken például ezek a munkálatok igen nagy méreteket öltöttek: itt található Oroszország öntözött földjeinek egy-negyed része.

A mezőgazdaság ez évi helyzetéről elmondhatjuk, hogy valamennyi köztársaság teljesítette a gabonafélék és az ipari növények vetésének tervét. Közeleg a termés betakarításának ideje. Rendkívül fontos, hogy ebben a felelősségteljes időszakban falvaink dolgozói éppoly tetterőt és szervezettséget tanúsítsanak, mint az utóbbi négy évben mindig.

Ismert önök előtt, hogy a XXIV. pártkongresszus rendkívül nagy figyelmet szentelt a népjólét növelésének. A kongresszus irányelveinek megfelelően a kilencedik ötéves terv egész ideje alatt töretlenül nő a dolgozók jövedelme. Szemelláthatóan megnövekedett a lakosság körében értékesített cikkek mennyisége is. Sok minden történik a lakásépítés területén. Az ötéves terv négy éve alatt 436 millió négyzetméter lakóteret adtunk át. Csak ebben az évben majd 11 millió szovjet embernek jut új lakás, illetve javulnak a lakáskörülményei. A lakásépítés fejlesztésének a jövőben is kellő figyelmet fogunk szentelni.

Két nap múlva mindannyian szavazni fogunk az Orosz Föderáció legfelső hatalmi szervének jelöltjeire. A dicső forradalmi és harci hagyományokban, valamint munkasikerekben gazdag Orosz Föderáció, amely elsőként szolgált a különböző népek és nemzetiségek testvériségének példájával a világnak, most nagyon sokat tesz hazánk kommunista átalakításaért.

Szovjet-Oroszországból származik az állam által felvásárolt gabonamennyiség csaknem háromötöd része, az ország acéltermelésének több mint a fele, kőolajának több mint 80 százaléka.

Az orosz emberek – elsősorban a moszkvai és a leningrádi dolgozókra gondolok – kezdeményezései a munkában nemritkán követendő például szolgálnak az egész országban. Íme most is: a moszkvaiak túlteljesítik az ötéves terv feladatait. Nem lehet nem örülni sikereiknek, és nem méltatni tapssal a moszkvai pártszervezet tevékenységét, Moszkva és Leningrád valamennyi dolgozójának munkáját és sikereiket.

Napjaink egyik remek jellemzője Északnyugat-Szibéria kőolajban gazdag vidékeinek nagyíramú fejlesztése. A kőolaj- és gáztermelés növekedése ösztönzi itt nagy kőolajfeldolgozók alapítását, a vegyipar fejlesztését, városok, autóutak és vasútvonalak építését. Vagyis, a múltban isten háta mögötti peremvidék szemünk láttára változik országunk hatalmas ipari övezetévé.

A mostani ötéves terv sikerei megteremtik a feltételeket ahhoz, hogy a következő ötéves tervben még nagyobb szabású feladatokat oldjunk meg, és így népünk életkörülményei tovább javuljanak.

A szovjet nép hatalmas feladat megoldásába kezd: az Orosz Föderáció nem feketeföldű övezete nagy kiterjedésű mezőgazdasági vidékeinek erőteljes fejlesztéséhez, mondhatnám, valóban gazdaggá tételéhez.

Erről és a Központi Bizottság, valamint a Szovjetunió Minisztertanácsa rá vonatkozó határozatáról sok minden elhangzott már. Mivel azonban a kérdés mind gazdaságilag, mind pedig politikailag nagyon fontos, s igen jól mutatja eredményeinket, nem tudom megállni, hogy ne szóljak róla.

Ezen a vidéken él országunk minden negyedik lakosa; itt összpontosul az oroszországi szántóföldek 24 százaléka. Ám azokat a lehetőségeket, amelyeket az orosz történelmet sok dicső fejezettel gazdagító e hatalmas vidék kínált, a legkevésbé sem aknáztuk ki teljesen. Őszintén szólva, erre nem futotta erőnkből és eszközeinkből. Figyelmünket elsősorban más szükségletekre kellett összpontosítanunk.

Népünk nagy tette lesz a Bajkál–Amur vasútvonal megépítése.

A BAM már most valóságos össznépi építkezés. Új életre kelt a szovjet emberek nemes hagyománya – a türkmén–szibériai építkezés és a Magnyitka, a dnyeperi vízerőmű és az Amur menti Komszomolszk felépítése óta ható hagyomány –, hogy a nagy dolgoknak közös erővel kell neki-fogni.

Ha hozzáférhetővé tettük ennek a vidéknek a hatalmas tartalékait,

mérhetetlen természeti kincseit, hozzáfogunk gazdasági birtokbavételéhez. Eljön az az idő, amikor Szibéria északkeleti részén és a Távol-Kelet északi területein hatalmas kulturális és ipari központok lesznek.

A BAM-on végzett munka lendülete különös nyomatékot ad annak a követelménynek, hogy e hatalmas építkezés minden problémájához értő módon közelítsünk, és a felmerülő kérdésekre ne az események ösztönös sodrásától indítatva válaszoljunk, hanem az e nagy kiterjedésű övezet komplex fejlesztési távlatait érintő pontos és tudományos meg-alapozottságú elképzelésekre építsünk. Így például, már a közeljövőben világosan meg kell határoznunk, hogy név szerint mely ásványi és egyéb nyersanyagforrásokat kell elsősorban bekapcsolni népgazdaságunk vérkeringésébe. Meg kell állapítanunk, hogy hol, milyen helyeken a legelőnyösebb a városok és a munkástelepek alapítása.

Mindeme kérdések helyes megválaszolása hatalmas mértékben függ a gazdaságtervezés szervei, valamint a tervező vállalatok munkájától. Bizonyosra vehetjük, hogy szerepük és felelősségük kommunista építésünk folyamatában általában egyre növekedni fog.

A BAM-on a munkálatok már megkezdődtek. Ifjak és leányok tízezrei, de csakhamar százezrei nevelődnek, erősödnek és edződnek az építkezésen. Nem kis nehézségeket kell leküzdeniük, de meggyőződésünk, hogy a nehézségeket le is küzdi, még hozzá becsülettel.

Ha az utóbbi években végzett munkánk eredményeit összegezzük, akkor egészében véve joggal mondhatjuk: az SZKP XXIV. kongresszusán kijelölt feladatokat megoldjuk, mégpedig nem is rosszul.

Mindez nem jelenti, természetesen, hogy nálunk minden a kívánatos módon megy. Hiányosságaink és nehézségeink egyaránt vannak. Pártunk Központi Bizottsága és kormányunk látja őket, és megszüntetésükre mozgósítja a vezetőket, valamint a városi és falusi dolgozók széles tömegeit.

A XXIV. kongresszus határozatainak megvalósításán munkálkodva valamennyien sok mindent tanultunk az elmúlt években. Jobban a mélyére hatoltunk az ipari és a mezőgazdasági fejlődés sajátosságainak és távlatainak, elmélyülten foglalkoztunk napjaink olyan rendkívül fontos kérdéseivel, mint a munkatermelékenység, az állóalap megtérülése, a termelés hatékonyságának növelése. Jóllehet e témákat megvitattuk már a KB három plénumán is, jelentőségük oly nagy, hogy én bátran bocsátkozom ismétlésbe. Hiszen nemcsak a máról van szó, hanem egyben hazánk jövőjéről is. Az újabb és újabb feladatok szakszerű megoldása további lehe-

tősegeket teremt számunkra, amelyeket népünk jóléte és boldogsága érdekében használhatunk fel.

Az előttünk álló hatalmas és bonyolult feladatok megoldása mind nagyobb követelményeket szab mindannyiunknak. A mai viszonyok közt a társadalom minden egyes tagjának magasabb szintű követelményeket kell támasztania önmaga, önnön tevékenysége iránt, függetlenül attól, hogy munkapad mellett áll-e vagy kombájn kormányánál, tudományos tevékenységet folytat-e vagy pedig minisztériumot vezet.

Munkánk egészének minőségi javítása általános népgazdasági fejlődésünk kulcskérdésévé lett. Ez vonatkozik terveink minőségére, azaz megalapozottságukra és kiegyensúlyozottságukra, s ugyanúgy az irányító munka minőségére is – a termelési apparátus legalsó láncszemeitől kezdve a központi gazdasági szervekig –, a munkafegyelem megszilárdítására és a gyártmányok minőségének javítására.

Meg kell tanulnunk, föltétlenül meg kell tanulnunk előrenézni, pénzügyi és anyagi erőforrásainkat a legígéretesebb, maximális megtérülést biztosító termelési ágazatok fejlesztésére összpontosítani, s ezt meg is tanuljuk mindenképpen. Teljesebbé kell tennünk a meglevő termelési kapacitások kihasználását, csökkentenünk kell a nyersanyagok és az eszközök felhasználását, gyorsabban kell alkalmaznunk a termelésben az új, a tökéletesebb technológiát. Nyilvánvaló, hogy mindez nem egyszerű, de meg kell lennie. Ezzel hasznosítjuk majd helyesen tapasztalt szakembereinket és mérhetetlen anyagi gazdagságunkat. Enélkül vajmi keveset érnek a gazdasági hatékonyságról szóló eszmefuttatások.

A pártunk Központi Bizottságának plénumain hozott határozatok, a Központi Bizottságnak pártunkhoz és népünkhöz intézett felhívásai nyomán, amelyek arra szólítottak fel, hogy minden erőnket mozgósítsuk az 1975. év terveinek és a kilencedik ötéves tervnek a teljesítésére és túlteljesítésére, javítsuk egész munkánk minőségét és hatékonyságát, megélénkült a politikai élet és fellendült az emberek munkakedve az országban.

A mostani ötéves terv éveiben különös erővel bontakozott ki a szocialista verseny. Formáiban és tartalmában egyaránt sokban megújult, s így megfelel országunk fejlettségi szintjének, a jövőnk szabta követelményeknek. A versengők jelszava most ez lett, ne csupán többet termeljünk, hanem jobban és gazdaságosabban is.

Egyre szélesebb körű az a nagyszerű és nemes mozgalom, amely a munka iránti kommunista magatartást kívánja terjeszteni, s amelyet a

moszkvaiak – és közöttük természetesen a Bauman kerület dolgozói – kezdeményeztek.

Köztudomású, hogy Vlagyimir Iljics Lenin óriási jelentőséget tulajdonított a munka iránti kommunista magatartásra nevelésnek. Állhatatosan követelte: „Több figyelmet annak, hogy a munkás- és paraszttömegek valóban valami újat építenek mindennapi munkájuk során. Jobban ellenőrizni, mennyire kommunista ez az új.”¹ Mi megértjük Leninnek ezt a tanítását, és követjük azt. Pártunk rendkívül fontos kötelességének tartja, hogy minden módon ösztönözze, támogassa és terjessze az élenjáró dolgozók valóban szakszerű és hasznos, egész munkánk minőségének javítását célzó kezdeményezéseit.

A szovjet dolgozók új nemzedéke magasra emeli az első öt éves tervek hőseinek zászlaját.

Vajon nem ezt bizonyítja-e, például, az élenjáró bányászok nagyszerű mozgalma, az a mozgalom, amely 24 óránként egy gépesített fejtési vajatból ezer vagy annál is több tonna szén kitermelését indítványozza? Pártunk Központi Bizottságának határozata rámutatott arra, hogy e mozgalom résztvevői szigorúan megtartják a technológiai előírásokat és a munkafegyelmet, munkájukban igazi hősiességről, a termelés tartalékainak feltárásában nagy leleményességről tesznek tanúságot.

A Szocialista Munka Hőseinek, a kuznyecki Szmirnov elvtársnak, a donyecki Murzenko, Csiha és Tacenko elvtársaknak a brigádjai egy év alatt egyenként több mint egymillió tonna szenet termeltek ki, annyit, amennyit a múltban csak egy nagy bánya kollektívája volt képes.

A legjobb kezdeményezése követőkre talált országunk valamennyi szénmedencéjében. Az elmúlt évben a verseny eme új formájában részt vevő több mint 400 brigád adta népgazdaságunknak a föld alatti fejtésű szén és pala összmenyiségének több mint egynegyed részét. S a brigádok száma egyre nő, a mozgalom mindinkább kiszélesedik.

Nem egyéb ez, mint a munka iránti kommunista magatartás megnyilvánulása a gyakorlatban. Nem kétséges, hogy az élenjáró bányászok tapasztalatait hasznosítani lehet, és kell is, iparunk más ágazataiban és általában egész népgazdaságunkban.

Fiataljaink az öt éves terv rohammunkájának élén haladnak. 400 000 Komszomol-tag, ifjú dolgozó, valamint 12 000 ifjúsági komszomol-kollektíva már teljesítette az öt éves terv feladatait. A moszkvai komszomolisták, s köztük a Bauman kerület fiataljai, számos dicső tettet

¹ *Lenin Összes Művei*. 37. köt. Kossuth Könyvkiadó 1973. 86. old.

kezdeményeztek. A Komszomol-tagok össz-szövetségi találkozójának 48 millió résztvevője lelkesen csatlakozott a moszkvai Komszomol-tagok esküjéhez, amely a sztahanovista, kommunista munka esküje volt. Kívánjunk újabb ragyogó sikereket nagyszerű ifjúságunknak!

Mindennapos gondjaink közepette, hétköznapijaink szüntelen sodrásában nem mindig jut időnk a környező valóság tényeinek és jelenségeinek általánosítására. Százával, ezrével sorakoznak napjainkban a szovjet emberek társadalmi tevékenységének példái. A ma szovjet munkása, kolhoz-parasztja, értelmiségije nem csupán olyan ember, aki tudatosan és kezdeményezően végzi munkáját, hanem rendszerint tágabb érdekeket is a szívén visel – vállalata, kerülete, területe, köztársasága, egész hazája érdekeit.

Ebben pártunk a tömegek eszmei-politikai nevelésében végzett kitartó, hatalmas munkájának gyümölcseit látjuk. Végeredményben haladásunk döntő feltétele minden téren éppen a dolgozók eszmei meggyőződésének és politikai öntudatának növekedése.

Elvhűnek lenni azt jelenti, hogy tulajdon munkánkat nagy közös ügyünk, a kommunizmus építése részének tekintjük, s megtanuljuk azt gondolni és érezni, hogy – a költő szavaival élve – „munkám köztársaságom munkájába olvad”.

Az elvhűség egyet jelent azzal, hogy nem békülünk meg az egoizmus-sal és a tunyasággal, a fegyelmezetlenséggel és a hanyagsággal, a nyárs-polgári közönnyel és a harácsolással.

S egyben azt is jelenti, hogy önmagunktól és másoktól megköveteljük a munkafegyelem legszigorúbb megtartását, a lelkes, kezdeményező, minden erőt latba vető munkát.

Jelenti, hogy forrón szeretjük szocialista hazánkat és tudatában vagyunk annak, hogy sikereink hozzájárulnak közös ügyünkhöz, a világ népeinek a tartós békéért, a szabadságért és a szocializmusért vívott harcához.

Más szóval, elvhűnek lenni annyit jelent, mint tevékenyen és tudatosan harcolni a kommunizmusért, nagyszerű eszményeinek győzelméért.

Minél érettebb lesz szocialista társadalmunk, minél közelebb kerül fejlődésének felső szakaszához, a kommunizmushoz, annál magasabb fokú állampolgáraink, munkakollektíváink és egész népünk társadalmi aktivitása, annál szélesebb körben és elmélyültebben vesznek részt a dolgozók az államügyekben. Ez társadalmi fejlődésünk egyik igen fontos törvénye. Mindez a szocialista demokrácia fejlesztését és tökéletesítését is jelenti, s ennek pártunk elsőrendű jelentőséget tulajdonít.

A XXV. pártkongresszus már nincs messze. A szovjet nép e rendkívül fontos eseményre való felkészülés jegyében él. Bizonyosra vehetjük, hogy a küszöbönálló kongresszus kijelöli a nagy célokhoz vezető utunk további távlatait. E célokért küzd pártunk, e célok eléréséért vetjük latba minden erőnket.

A Központi Bizottság naponta több ezer levelet kap szovjet emberektől; amelyben kifejezik szívből jövő hálájukat helyes politikánkért, gondoskodásunkért a nép jólétéről. Mi nagyra becsüljük ezt a támogatást, lelkesít és lekötelez bennünket. Újabb bizonyítékát látjuk benne annak, hogy helyes irányban haladunk és egészében véve sikeresen oldjuk meg a kommunista építés nagy feladatait a béke és a szovjet emberek boldogsága nevében.

EGYESÍTÜK A TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI FORRADALOM EREDMÉNYEIT A SZOCIALIZMUS ELŐNYEIVEL

BESZÉD A SZOVJETUNIÓ TUDOMÁNYOS AKADÉMIÁJA

250 ÉVES JUBILEUMA ALKALMÁBÓL A KREML KONGRESSZUSI PALOTÁJÁBAN
MEGTARTOTT ÜNNEPI ÜLÉSEN / RÉSZLETEK

[1975. október 7.]

Hazánk tudományos akadémiaja 250 éves. Az egész szovjet nép úgy tekint e jubileumra, mint nemzeti kultúránk nagy ünnepére, amely alkalmat ad a szovjet tudomány össznépi szemléjére.

A tudományos akadémia jubileumát egész népünkre nézve jelentős eseménynek tekintjük, elsősorban azért, mert a művelődést és a tudományt hazánkban hagyományosan rendkívüli tisztelet és szeretet övezi. Másodsorban azért, mert a tudomány eddig egyetlen társadalmi rendben sem töltött be olyan, mondhatni, meghatározó szerepet a társadalmi és gazdasági fejlődésben, mint a szocializmusban, s még inkább, mint az épülő kommunizmusban. A tudomány immár a műszaki-gazdasági és társadalmi haladás, a nép szellemi kultúrájának és jólétének éltető forrása.

Ezért nagy örömmel teljesítem pártunk Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége és a szovjet kormány megbízását, hogy szívből, forrón köszöntsem a Szovjetunió jubiláló Tudományos Akadémiáját és összes tudósait, a szovjet tudomány valamennyi munkását.

Karl Marx, Friedrich Engels és Vlagyimir Iljics Lenin, e három nagy forradalmár és tudós, forradalmasítva a társadalomtudományt, egyben a forradalom szolgálatába állította a tudást. Ahogyan ők előre látták, a szocialista forradalom győzelme gyökeresen megváltoztatta a tudomány szerepét és helyét a társadalomban. Megszabadulván az önkényuralmi elnyomás és tőkés rabság béklyóitól, a tudomány betöltheti azt a szerepet, amelyről évszázadokon át álmodoztak legjobb, legtehetségesebb képviselői: a nép életkörülményei javításának, anyagi és szellemi gazdagításának eszközévé lett. Országunk sok kiváló tudósa – még olyanok is, akik

szubjektíve távol állottak a marxizmus–leninizmus ideológiájától – éppen ezért üdvözölte lelkesen az októberi forradalom győzelmét, és támogatta a Lenin vezette szovjet kormányt. A kommunista párt irányításával a munka és a tudomány emberei együtt indultak el a szocializmus építésének eladdig ismeretlen útján.

A szocializmus elválaszthatatlan a tudománytól, éppen ez győzelmének egyik forrása. Csak a szocializmus tette lehetővé, hogy a tudományos vívmányokat a nép érdekében hasznosítsák, s hogy a minden nép körében bőséggel megtalálható alkotó tehetség és képesség kibontakozhassék. A szocializmus és a kommunizmus csak a természet- és társadalomtudományok legújabb eredményeire támaszkodva épülhet sikeresen.

Így természetes, hogy a fiatal szovjet állam és megalapítója, Lenin különös figyelmet szentelt a tudósoknak, élet- és munkakörülményeiknek. Személyesen is részt vett a tudományos akadémia tevékenysége fő irányainak meghatározásában és azoknak a formáknak a felkutatásában, amelyek alkalmasak arra, hogy a tudományt bevonják a párt országfejlesztő terveinek végrehajtásába. A forradalom fokozatosan megváltoztatta az akadémia társadalmi arculatát, osztályösszetételét. A munkások és parasztok soraiból hazánk minden nemzetiségét képviselő tehetséges ifjak és leányok érkeztek a tudományos kutatóintézetekbe és a laboratóriumokba. Ez csakhamar a tudományos akadémia utánpótlásának jótékony forrásává lett.

Visszatekintve az elmúlt évtizedek történetére, teljes joggal elmondhatjuk: a szovjet tudósok megfeleltek a kommunista párt, a szovjet kormány, a szovjet nép bizalmának, beváltották a hozzájuk fűzött reményeket.

A tudósok tevékenyen részt vettek az első valóban tudományos távlati népgazdasági terv, a GOELRO kialakításában. Nagy részük volt szocialista építésünk első ötéves terveinek kidolgozásában és megvalósításában is. A tudomány szava ekkor annál is inkább értékes volt, mert a fiatal szovjetország ismeretlen, új utakon járt, nem támaszkodhatott senki tapasztalatára, s mi több, nem is tanulhatott senki hibáiból.

A szovjet tudósok segítettek megteremteni a korszerű ipar alapvető ágazatait hazánkban. Hatalmas munkát végeztek a lenini kulturális forradalom megvalósításában, az új oktatási rendszer kialakításában, amely iskolákat, munkásfakultásokat, technikumokat és felsőfokú intézményeket foglalt magában, valamint abban, hogy számos korábban elmaradott nép írásbeliséget kapott.

Mindez tudósaink, s mindenekelőtt a Szovjetunió Tudományos Aka-

démiája nagyszerű hozzájárulása a szocialista társadalom felépítéséhez. Pártunk, népünk ezt sosem felejtí el...

Külön szeretnék szólni egy igen fontos kérdéstről: a tudomány pártosságáról. A szovjet tudósnak, bármilyen munkaterületen dolgozzék is, mindig jellemző, megkülönböztető vonása a magas fokú kommunista öntudat és a szovjet hazafiság.

A szovjet tudós – persze csak akkor, ha igazi szovjet tudós – munkájában mindig a marxista-leninista tudományos világnézetből indul ki, tevékenyen küzd a kommunizmus ügyéért, mindennemű visszahúzó és népbútító erő ellen. Gyakorlati tevékenységüket tudósaink alárendelik annak a feladatnak, hogy valóra váljanak a kommunizmus nemes eszméi.

A szovjet tudósok mélységesen meg vannak győződve arról, hogy felfedezéseik nemes emberi célok szolgálatában fognak állni. Munkájukkal felbecsülhetetlen mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a szovjet nép legyőzze a hitleri Németországot, s ez egyben a józan ész, az igazság és a béke győzelme volt a barbárság és az agresszió erői fölött.

A szovjet tudósok, válaszképpen a háborús gyűjtogatók fondorlataira, megalkották korunk hatalmas fegyverét, s ezzel megszűnt az imperializmus nukleáris egyeduralkodása, hazánk védelme pedig szétzúzhatatlanná szilárdult. Ezáltal a világ békeszerető erőinek pozíciói megerősödtek, és számottevően megnőtt békés építőmunkánk lehetősége.

Azokra a hőstettekre, amelyeket a szovjet tudomány az űrrakéták építésében és az űrkutatásban véghezvitt, évszázadokig emlékezni fognak. Hazánk gazdasági és védelmi erejének növekedése lehetővé tette, hogy sikeres, aktív „támadásba” lendüljünk a nemzetközi porondon az egyetemes béke megszilárdítása érdekében.

Napjainkban tudósaink tevékenyen és számos formában részt vesznek a Szovjetunió történelmi feladatának – a kommunista társadalom felépítésének – teljesítésében, földünk békéjének megszilárdításáért vívott közös harcunkban.

A kommunista párt, a szovjet állam, az egész szovjet nép nagyra értékeli a Szovjetunió Tudományos Akadémiája támogatásával a mai szovjet tudomány dicsőségére dolgozó kiváló tudósok munkáját, és, mint ismeretes, méltóképpen megemlékezik róla.

Gigászi feladatok megoldása vár ránk. Az élet minden területén – a gazdaság, a társadalmi viszonyok és a tudat tekintetében, felhasználva a tudomány és a technika legújabb eredményeit – tovább kell fejlesztenünk a szovjet társadalmat kommunista eszméinknek megfelelően. A párt

felmérhetetlen fontosságú feladatot tűzött elénk: a tudományos-technikai forradalom eredményeit kell egyesítenünk a szocializmus előnyeivel.

Az SZKP XXIV. kongresszusa és a Központi Bizottság ezt követő plénumai meghatározták a jelenlegi időszak gazdaságpolitikájának főbb szempontjait, kialakították az irányításban és a tervezésben azt az új szemléletet, amelyet az élet megkövetelt. Alaposan, tudományos igénnyel kidolgozták pártunk korszerű agrárpolitikájának irányait, s ezt következetesen érvényesítik a gyakorlatban.

Korunk nemzetközi erőviszonyainak tanulmányozása lehetővé tette, hogy kidolgozzuk és sikeresen megvalósítsuk széles körű külpolitikai programunkat, a békeprogramot.

Mindeme feladatok megoldásában, a tervek kidolgozásában és végrehajtásában óriási segítséget nyújtottak és nyújtanak a pártnak a tudósok, a különféle természettudományi, műszaki és társadalomtudományi ága-zatok szakemberei. Ezért pártunk szívből jövő köszönetet mond valamennyiüknek.

Ámde a továbbiakban még többet, még állhatatosabban és még hatékonyabban kell dolgoznunk. Nem áll szándékunkban megszabni önök-nek a tudományos témák részletkérdéseit, sem pedig a kutatás útjait és módszereit. Ez a tudósok dolga. Azt viszont közösen fogjuk meghatározni, hogy melyek a tudományfejlődés fő irányai, élet megszabta fő feladatai.

A XXV. kongresszusra készülve pártunk azt várja a tudósoktól, hogy – hazánk erejének fokozása, népünk életszínvonalának emelése, a kommunizmus felépítése érdekében – egyre mélyrehatóbban és bátrabban kutassák az új folyamatokat és jelenségeket, tevékenyen járuljanak hozzá a tudományos-technikai haladáshoz, behatóan elemezzék az új feladatok-at, és felelősségük tudatában tegyenek javaslatokat ezek legkedvezőbb megoldásának módjaira.

Fejlődésünknek olyan szakaszához érkeztünk, amikor teljes nagyságá-ban jelentkezik az a feladat, hogy meghatározzuk a további műszaki-gazdasági fejlődés fő irányait, és kidolgozzuk a tudományos-technikai haladás hosszú távú stratégiáját. Miközben a kommunizmust építjük, a lehető legvilágosabban kell látnunk, milyen lesz a jövő társadalmának termelési apparátusa.

Nyilvánvaló, hogy e téren nélkülözhetetlenek az alapvető tudományos kutatások. A tudósoknak előre kell látniuk a holnap gépeit, fáradozniuk kell megalkotásukon.

Szeretnék itt megemlékezni arról az igen-igen öröndetes jelenségről,

hogy egyre mélyül a tudomány és az élet közvetlen kapcsolata, egyre mindennaposabbá válik a kontaktus a tudományos intézmények és iparunk között. A tudományos kutatóintézetek ma már mind gyakrabban egyenesen a gyárak, az üzemek, az építkezések megrendelésére, az ő gyakorlati tapasztalataikra támaszkodva oldanak meg jelentős műszaki feladatokat. Ezzel segítik, hogy a termelés magasabb műszaki szintre emelkedjék, hogy növekedjék a munka termelékenységé.

Ugyanakkor a tudósok elősegítik a mérnökök, technikusok, munkások tudományos és műszaki továbbképzését, bevonják őket a tudományos problémák megoldásába.

Ezek elvi fontosságú új jelenségek. Egyaránt számottevőek műszaki haladásunk meggyorsítása és a kommunista építés társadalmi feladatainak teljesítése szempontjából.

A tudománynak mind tevékenyebben kell szolgálnia az ember – a társadalom legfőbb termelőereje – fejlődését, tehetségének és képességeinek kibontakoztatását, a munkájából származó társadalmi haszon növelését. A tudósok hivatásához szorosan hozzátartozik, hogy terjesszék a tudományos világnézetet a dolgozók legszélesebb körében; részt vegyenek a közoktatás továbbfejlesztésében, valamint a lakosság fizikai, erkölcsi és esztétikai fejlődésének meggyorsításában, a kommunizmus nagyszerű és nemes normáinak megfelelően.

A tudósok hivatottak arra, hogy segítsék a pártot a lehető leghelyesebben megoldani olyan történelmi feladatokat, mint az osztályhatárok egyre maradéktalanabb eltörlése, a teljes társadalmi egyenlőség megteremtése, a lenini nemzetiségi politika továbbfejlesztése és a szovjet nép egységének megszilárdítása.

Egy szó, mint száz, korunkban mérhetetlenül megnőtt a szovjet tudósok társadalmi felelőssége. Ahogy fejlődésünk folyamatában mind nagyobb és bonyolultabb feladatokat tűzünk magunk elé, úgy növekszik szüntelenül a tudatosság szerepe a társadalomban – nevezetesen a pártnak mint a kommunizmus építését vezető irányító erőnek, valamint a párt, az állam, a nép által megoldandó problémák alkotó tanulmányozására hivatott tudománynak a szerepe.

Napjainkban igen nagy a szovjet tudomány nemzetközi tekintélye. A nemzetközi tudományos és tudományos-műszaki kapcsolatok bővítése elválaszthatatlan része annak a harcnak, amelyet pártunk és kormányunk vív a tartós békéért, a szabadságért és a haladásért. Külön ki kell emelnem együttműködésünket a szocialista közösség országainak tudományos intézeteivel a fejlett szocializmus és a kommunizmus

fontos elméleti és gyakorlati problémáinak megoldását célzó hosszú távú programok megvalósításában.

A nemzetközi feszültség enyhülése nyomán sikeresen fejlődnek kölcsönösen előnyös tudományos és tudományos-műszaki kapcsolataink számos nem szocialista társadalmi rendszerű állammal is. Velük való együttműködésünk immár az ágazatok széles körére terjed ki: a mezőgazdaságtól a közlekedésügyig, az orvostudománytól a környezetvédelemig, az atomenergia hasznosításától a kozmikus jelenségek tanulmányozásáig.

Szívből kívánok a szovjet tudósoknak és külföldi kollégáiknak újabb sikereket mindezekben a nagy és a népre nézve oly fontos területeken.

Hazánknak hatalmas a tudományos potenciálja. Több mint egymillióan dolgoznak a különféle tudományágakban. Ez hatalmas erő, amelyet igen fontos helyesen hasznosítanunk.

Olyan körülmények között, amikor hirtelen megnőtt a tudomány szerepe, és amikor mind több eszközt fordítunk tudományos célokra, minden eddigénél nagyobb jelentőségű lett, hogy fokozzuk a tudományos intézményekben végzett munka hatékonyságát, hogy felszámoljuk az e téren tapasztalható hibákat.

Mi tagadás, vannak még olyan alapvető kutatási területek, ahol tudósaink elmaradtak korunk tudományának élvonalától. Ámde, feltehetően, nehéz is mindenben azonnal elsőnek lenni. De ez még fontosabbá teszi, hogy jól átgondolt tudományos kutatási stratégiánk legyen, hogy erőinket és eszközeinket a döntő irányokban összpontosítsuk.

Egyre több a kutatóintézetünk és az egyéb tudományos intézményünk. Ez elvben szükségszerűnek tűnik. Ám nem titok, hogy távolról sem mindegyikük hoz egyforma hasznot a társadalomnak. A kiváló tudós közösségek mellett, amelyekre büszkék vagyunk, akadnak olyanok is, amelyeknek meglehetősen gyenge a szakembergárdájuk, üresjáratban dolgoznak, erejüket másodrangú kérdések megoldására pazarolják.

E fogyatékoságok felszámolásának legjobb és leggyorsabb módját, senki másnak, mint a tudósoknak, és mindenekelőtt a nagy tapasztalatú tudományos akadémiának kell megtalálnia. Pártunk erre szólítja föl önöket, ezt várja önöktől.

Vitán felül áll, hogy egy olyan fontos feladat megoldásában, mint amilyen a tudományos eredmények felhasználásának meggyorsítása a termelés gyakorlatában – társadalmi szervezetünk más elemei mellett –,

a tudósok és a tudományos intézmények kétségkívül igen nagy szerepet tölthetnek be, és kell is, hogy betöltsenek.

Általában véve, úgy is mondhatnám, minél jobban értékeli a párt tudósaink munkáját és szerepét a kommunizmus építésében, annál többet vár tőlük, annál magasabb követelményeket támaszt irányukban. Gondolom, ez egyáltalán nem sértő önökre nézve. Hiszen csupán annak a jele, hogy a tudományos ismeretek, társadalmunk szellemi ereje egyre inkább társadalmi kincssé válnak.

Fél évszázaddal ezelőtt, a polgárháború, a teljes gazdasági ziláltság és az éhínség szörnyű időszakában, Lenin töretlen hittel vallotta: „A tudomány, a proletariátus és a technika képviselőinek szövetségével szemben tehetetlen mindennemű reakciós erő.”¹ Nekünk megadatott, hogy meglássuk e jóslat beteljesülését.

A szövetkezett tudomány és termelés, a munkásosztály, a kolhoz-paraszság és a dolgozó értelmiség megingathatatlan egysége visszaszorítja századunk sötét erőit, és elvezet az emberi szellem és a humanizmus eszméinek valóságos győzelméhez.

Engedjék meg, hogy kifejezzem azt a meggyőződésemet, hogy a Szovjetunió Tudományos Akadémiája, a tudományos kutatóintézetek kollektívái, hazánk összes tudósai a jövőben is latba vetik minden erejüket a kommunizmus nagy ügyének győzelméért vívott harcban.

¹ *Lenin Összes Művei*. 40. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 179. old.

TAKARÉKOSSÁG, TERVFEGYELEM ÉS AZ IRÁNYÍTÁS JAVÍTÁSA

FELSZÓLALÁS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1975. december 1.]

Az 1976. évi tervet és költségvetést vitatjuk most meg. Nyikolaj Bajbakov és Vaszilij Garbuzov elvtárs beszámolóiból kitűnik, hogy a plénium elé terjesztett tervezetek megfelelnek hosszú távú elképzeléseinknek.

Az 1976. évi terv biztosítja valamennyi gazdasági ágazat állandó fejlődését, országunk tudományos-műszaki potenciáljának és védelmi erejének további növelését, a nép életszínvonala emelését célzó intézkedések következetes megvalósítását. Legfontosabb a gépgyártás, a kohászat, az energetikai és üzemanyagipar, továbbá a könnyű-, az élelmiszer- és a vegyipar gyorsított ütemű fejlesztése. Javulni fog a jövő évben a beruházások szerkezete. Intézkedéseket tervezünk a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisának további erősítésére.

A beszámolókból azonban az is kitűnik, hogy a tervező és a gazdálkodó szervezetek még számos fontos feladatot nem sikerült úgy megoldaniuk, ahogyan valamennyien szeretnénk volna. Ez mindenekelőtt az idei év rendkívül rossz időjárási viszonyaival függ össze. Közrejátzott ebben az is, hogy a vártnál kevesebb új kapacitást helyeztünk üzembe, és az előirányoztnál alacsonyabb szintű volt a termelés hatékonysága.

A Politikai Bizottság azt javasolja, hogy a plénium fogadja el a Szovjetunió Állami Tervbizottságának és Pénzügyminisztériumának indítványait, ám ugyanakkor szükségesnek véli, hogy megbízzák a Szovjetunió Minisztertanácsát, hogy a terv végrehajtásával párhuzamosan pótlólag intézkedjék néhány kérdésben, amelyeket a vitára bocsátott tervezet nem tisztázott teljesen. Nagy feladatok várnak a pártszervezetekre is. Nekik kell mozgósítaniuk a kollektívákat a havi, negyedévi feladatok, az egész évi terv határidő előtti teljesítésére, valamint arra, hogy

ne csupán a munka mennyiségi mutatóit javítsák, hanem a minőségeket is.

Célszerű azonban, hogy amikor az évi tervet tanulmányozzuk, jelenlegi gondjainkon túl, a jövőbe is tekintsünk. E követelmény mai helyzetünk sajátosságaiból fakad.

Mik ezek a sajátosságok?

Mindenekelőtt: közeledik az SZKP XXV. kongresszusa. Maholnap megkezdődnek a területi pártértekezletek. Plénunk feladata, hogy új politikai tetterővel vértesse fel a kommunistákat, s a népgazdaság kulcsfontosságú kérdéseit állítsa figyelmük középpontjába.

Másodsorban: plénunkat éppen két ötéves terv találkozásának idején tartjuk. Így természetes, hogy sem az 1975. év eredményeiről, sem pedig az 1976. év feladatairól nem beszélhetünk anélkül, hogy ezeket az eredményeket és feladatokat ne a kilencedik ötéves terv befejezése és a tizedik ötéves terv kezdete szemszögéből nézzük.

Harmadsorban: tekintetbe kell vennünk, hogy a nemzetközi feszültség további enyhülése nyomán intenzívebbé válnak országunk kül-gazdasági kapcsolatai. Ez megköveteli, hogy még nagyobb figyelemmel legyünk a szocialista integráció problémáira és általában a Szovjetunió szerepére a nemzetközi munkamegosztásban.

Ezt az általános politikai háttérrel tekintetbe véve kell értékelnünk eredményeinket és meghatároznunk társadalmi és gazdasági fejlődésünk távlatait. Erről részletesen fogunk beszélni a kongresszuson. Némely kérdésről azonban már ma szeretnék szólni.

A lényeg az – és ezt beszédesen bizonyítja maga az élet –, hogy a kilencedik ötéves tervben végbement gazdasági fejlődés jellege és fő irányai teljességgel megfelelnek az SZKP XXIV. kongresszusán kijelölt irányvonalnak és gazdaságpolitikánk elvi alapjainak. Jócskán előrelépünk. Ha a társadalmi termelés abszolút növekedésének volumenét vesszük tekintetbe, akkor a kilencedik ötéves terv a legjobbnak bizonyul országunk történetében.

Hazánk még gazdagabb, még erősebb lett. A szovjet emberek jobban élnek. Ez pedig a párt tevékenységének legfőbb értékmérője.

Engedjék meg, hogy az elmondottakhoz néhány konkrétumot fűzzek. Az elmúlt öt év alatt az ipari termelés mennyisége 43 százalékkal nőtt. Jelentősen emelkedett a fémek, az üzemanyagok, a gépek és berendezések, valamint az ásványi műtrágyák termelése. Mind a szerkezet és a tudományos-műszaki színvonal, mind pedig az általános hatékonyság tekin-

tetében egyre inkább megváltozik iparunk arculata. A nyolcadik ötéves tervben az ipari termelés növekedésének 73 százaléka származott a munkatermelékenység fokozásából, a kilencedik ötéves tervben pedig már 84 százaléka.

Nagy változások tapasztalhatók a mezőgazdaságban, amelynek fejlesztésére öt év alatt több mint 131 milliárd rubelt fordítottunk, 49 milliárddal többet, mint a nyolcadik ötéves tervben. Nagyarányú volt a gépesítés, a kemizálás, és sok helyen folytak talajjavítási munkálatok. Ennek köszönhető, hogy a rendkívül kedvezőtlen időjárás nem járt katasztrofális következményekkel, s bár lassult, de egészében véve nem torpant meg haladásunk.

A földművelés és az állattenyésztés átlagos évi hozamának értéke 10 milliárd rubellal nőtt a nyolcadik ötéves tervhez képest. A gabonafélék átlagos évi összhozama meghaladta a 180 millió tonnát. Ez 14 millió tonnával több, mint a nyolcadik ötéves terv átlagos évi összhozama, a rizstermés 1,7-szeresére, a betakarított nyersgyapot mennyisége 26 százalékkal nőtt.

Az ipar és a mezőgazdaság eredményei szilárd alapot teremtettek a nép életszínvonalának emeléséhez.

A kilencedik ötéves terv szociális programja – átfogó jellegét és a felhasznált anyagi eszközöket tekintve – fölülmúlt minden eddigit. Körülbelül egynegyedével nőtt az egy főre jutó reáljövedelem. Lényegesen emelkedett a falvak életszínvonala, a falusi lakosság pedig az ország összlakosságának csaknem 40 százaléka. A közszükségleti cikkek termelése 37 százalékkal, a kulturális és háztartási cikkeké pedig 1,6-szeresére emelkedett. Az áruforgalom volumene több mint egyharmadával nőtt.

Az ötéves terv fő célkitűzése – az anyagi és kulturális szint jelentős emelése – tehát megvalósult, méghozzá sikerrel.

Teljes joggal állapíthatjuk meg, hogy a nagyszabású gazdasági és szociális feladatok valóra váltásában elért eredmények alapján a kilencedik ötéves terv méltó helyre kerül a kommunizmusért vívott harc történetében. Az élet minden területén következetesen a párt XXIV. kongresszusán kidolgozott irányvonalat követjük. Ettől az irányvonaltól nem tágitunk a jövőben sem.

A sikereinket tükröző számok mögött munkások és parasztok, mérnökök és tudósok, pártfunkcionáriusok, szovjet- és gazdasági dolgozók önfeláldozó munkáját láthatjuk. E számok mögött felfedezhető Központi Bizottságunk és több mint 15 milliós kommunista pártunk lenini politikája.

Nagy kiterjedésű országunk eredményei azokra a győzelmekre utalnak, amelyeket az egyes szovjet nemzetek és nemzetiségek arattak a munka frontján; ezekkel az eredményekkel mérhetjük le az Oroszországi Föderációban, Ukrajnában, Kazahsztánban, Belorussziában, Moldáviában, a közép-ázsiai, a balti és a kaukázusontúli szövetséges köztársaságokban végbement gazdasági és társadalmi haladást. Népeink barátsága, kölcsönös segítsége és együttműködése továbbra is az előrehaladásunkat leginkább gyorsító tényezők egyike.

Sok vállalat, munkás és kolhozparaszt, valamint értelmiségi dolgozó kapott már kitüntetést az ötéves terv teljesítésében elért nagyszerű sikeréért. A Politikai Bizottság véleménye szerint az eredmények alapján az ötéves terv befejezése alkalmával bizvást kormánykitüntetésre terjeszthetjük elő a legjobbak között is a legjobbakat, azokat, akik különösen kitűntek a munkában. Gondolom, a Központi Bizottság plénuma egyetért ezzel.

De nem azért gyűltünk itt össze, hogy csak a sikerekről beszéljünk. Figyelmünket elsősorban azokra a rendkívül fontos, de még megoldatlan problémákra kell fordítanunk, amelyekről előrehaladásunk függ.

Az egyik ilyen probléma a mezőgazdaság...

Az idei nehéz helyzetben a kolhoztagok és a szovhozok dolgozói áldozatkész, öntudatos munkával, tudásuk legjavával igyekeztek megfékezni a természet erőit. Számos terület és köztársaság sikeresen teljesítette kötelezettségeit a gabona értékesítése terén. Jó gyapottermésnek örvendhetünk; az elmúlt évihez képest több burgonyát, lent és szőlőt termeltünk, illetve készleteztünk. Emelkedett a hús- és tejipari cikkek termelése és állami felvásárlása.

Mindazonáltal a jövő évben számolnunk kell bizonyos nehézségekkel... A téli időszakban szigorú vizsga vár az állattenyésztőkre. Fő feladatuk: meggátolni az ágazat fejlődésének megtorpanását, megfelelően hasznosítani a takarmányt és megakadályozni az állomány csökkenését. Teljes mértékben figyelembe kell vennünk az 1972. évi aszályt követő páratlanul nehéz teletetés tapasztalatait. Emlékeznek még rá, hogy a Központi Bizottság, a helyi pártszervek miképpen mozgósították akkor a falvak kommunistáit, a gazdaságok dolgozóit. És sikerült fokoznunk a hús- és a tejipar termelését. Hasonló eredményre kell törekednünk most is.

Igen fontos terület a gabonatermelés, amely sok-sok figyelmet, erőfeszítést és anyagi ráfordítást igényel. 1976-ban újabb nagy lépéseket

kell tennünk – és erre feltétlenül szükség van – a gabonatermelés növelése érdekében. Ha jól dolgozunk, kihasználjuk a termés hozam növelésének minden tartalékát és ahol erre lehetőség nyílik, a vetésterületet is bővítjük, akkor ezt a feladatot sikeresen megoldhatjuk. Ezzel egyidőben még takarékosabban kell bánnunk a gabonával és rendeznünk kell mindazokat a kérdéseket, amelyek az ország gabonaalapjának hasznosításával függnek össze.

Gyorsabban kell felszámolnunk a zöldségtermesztés terén mutatkozó lemaradást is... A Politikai Bizottság utasítja a köztársaságok és területek vezetőit, hogy a lehető legrövidebb időn belül fejezzék be azoknak a létesítményeknek az építését, amelyek a városok és ipari központok vonzáskörében biztosítani fogják a lakosság ellátását zöldségfélékkel és korai burgonyával. A cukorrépa-termesztésben határozott fejlődést kell elérnünk.

Amikor mai gondjainkról beszélünk, a jövőről sem szabad megfeledkeznünk. Az ország lakossága már meghaladja a negyedmilliárdot, a következő öt évben pedig mintegy 10 millióval fog szaporodni. Ahhoz, hogy javuljon a szovjet emberek táplálkozása, valamint az áruellátás, a jövőben is a mezőgazdaság intenzív fejlesztésének irányvonalát kell követni. Világosan kell látnunk, hogy ha gazdaságunk magasan fejlett ágazatává akarjuk tenni a mezőgazdaságot, tervszerűen erősíteniünk kell anyagi-műszaki bázisát, s e célból mindjobban ki kell használnunk az ország gazdasági és tudományos-műszaki potenciálját.

Hadd tegyem hozzá, a Politikai Bizottság ezeket a szempontokat tartotta szem előtt, amikor megvizsgálta a tizedik ötéves terv mezőgazdaságfejlesztési programját. A gazdaságnak ebbe az ágába 172 milliárd rubelt szándékozunk beruházni, továbbá tervbe vettük, hogy öt év alatt mintegy másfélszer több mezőgazdasági gépet és berendezést, illetve 160 millió tonnával több műtrágyát irányítunk a mezőgazdaságba. A Központi Bizottság 1965. márciusi plénümán kidolgozott irányvonal, mint látják, nem változik.

Nyilvánvaló azonban, hogy minél nagyobb összegeket fektetünk be a mezőgazdaságba, annál égetőbbé válik a megtérülés, a mezőgazdasági termelés növelésének a problémája. Mind a falvak dolgozóinak munkaversenyében, mind pedig a kolhozok, szovhozok és mezőgazdasági szervezetek tevékenységének megítélésében a legfontosabb az, hogy ésszerűen hasznosítják-e a földet, a beruházási összegeket, a trágyafajtákat és a talajjavítás rendszerét. A mezőgazdasági minisztérium kötelessége, hogy a szövetségi „Mezőgép” vállalat és egyéb szervezetek segítségével javítsa

a kolhozok és szovhozok agrokémiai anyag- és műszaki káderellátásának rendszerét, korszerűsítse a növénynevelés és a vetőmagtermesztés módszereit – egyszóval a gazdaság mindazon láncszemeit, amelyek nélkül elképzelhetetlen a hatékonyság eredményes fokozása.

A nemzeti jövedelem növekedési ütemének lelassulása nyilván azokkal a nehézségekkel hozható összefüggésbe, amelyek a kedvezőtlen időjárás miatt keletkeztek a kolhozokban és szovhozokban. E nehézségek egyben befolyásolták az élelmiszeripar, valamint a könnyűipar némely ágazatának a helyzetét is.

Az SZKP XXIV. kongresszusán egyik központi kérdésként szerepelt a II. osztály kérdése, és tervbe vettük ennek az osztálynak a gyorsított ütemű fejlesztését. Sajnos, célunkat nem sikerült elérnünk... Mit jelent ez? Talán úgy döntöttünk, hogy eltérünk a közszükségleti cikkek minden eszközzel való gyarapításának irányvonalától? Természetesen nem így van. Ettől az irányvonalától nem tértünk el. Be kell azonban ismernünk, hogy ezt az irányvonalat még nem tudjuk következetesen valóra váltani, hogy nem tanultuk meg biztosítani a II. osztály gyorsított ütemű fejlesztését anélkül, hogy lassítanánk a nehézipar fejlődését.

A közszükségleti cikkeket termelő ágazatok lemaradásának okait kutatva, többnyire objektív körülményekre való hivatkozásokkal találkozunk... Ilyen nehézségek kétségtől vannak. Mégis meg vagyok győződve róla, hogy azok az elvtársak, akikre rábíztuk e feladatot, jobban, kezdeményezőbbben, nagyobb felelősségérzettel is dolgozhatnak, sőt kell, hogy dolgozzanak. Úgy látszik, nem sikerült még végleg leküzdenünk azt a nézetet, hogy a közszükségleti cikkek termelése másodlagos. Még nem mindenki értette meg, hogy óriási politikai és gazdasági jelentőségű dologról van szó, a pártprogram irányelveiről. És itt nem lehet helye tétovázásnak.

Szeretném, ha minisztereink – nemcsak Antonov, Taraszov és Lein elvtársak, hanem azok is, akiknek feladata a II. osztály munkagépekkel, berendezéssel és nyersanyaggal való ellátása – komolyan fontolóra vennék az elmondottakat. A II. osztályhoz tartozó iparágakba irányított beruházások növelésével párhuzamosan fokozottabb követelményeket fogunk támasztani azokkal szemben, akik a párt megbízásából vezetői tiszteletet töltenek be ezen a területen. Minderről nyíltan kell beszélnünk, hogy az elvtársak levonhassák a megfelelő következtetéseket, és hogy a helyzet javítására hathatós intézkedéseket foganatosítsanak már a jövő évben is, de főként az elkövetkező ötéves tervben.

Általában, mint már említettem, a kedvezőtlen időjárás nem menlevél

az eredménytelen munkára. A beszámoló és választó párttaggyűléseken, a pártértekezleteken a kommunisták elvhűen és önbírálattal élve értékelik munkájuk eredményeit, és inkább a saját erejük és lehetőségeik nem kellő kihasználásában keresik a nehézségek okait, mintsem az objektív tényezők hatásában.

A magam részéről támogatom a kérdés ilyen megközelítését. Problémáink igen sokszor bennünk magunkban gyökereznek; arra vezethetők vissza, hogy a termelési hatékonyság fokozásának, valamint a gazdaság intenzívebb fejlesztésének a XXIV. kongresszuson kitűzött feladatát még mindig a tervezettnél lassabban teljesítjük. Részint a feladat arányai és összetettsége miatt, részint pedig azért, mert gazdasági vezetőink egyike-másika gyengén dolgozik.

A hatékonyság fokozásának összetevőiről nemegyszer szó esett már a Központi Bizottság plénumain, pártunk dokumentumaiban. Nincs szándékomban megismételni azt, ami már elhangzott ezzel kapcsolatban. Annál kevésbé, mert e kérdéseket – mindenekelőtt a tudományos-technikai haladás gyorsítását, a minőség javítását, az irányítás tökéletesítését – a küszöbönálló kongresszuson széles körben megvitatjuk majd. Épp ezért engedjék meg, hogy csupán e kérdések némelyikéről szóljak.

Az első a takarékoság határozott, sőt azt mondhatnám: könyörtelen megszigorításának szükségessége. Nem arra a pljuskini takarékoságra gondolok, amikor reszketve őrzik a kopejkát, ahelyett hogy rubelt csiholnának belőle, hanem valódi takarékoságra, amely feltételezi, hogy tulajdonos módjára, gondosan használjuk fel a nyersanyagot és az eszközöket, az energiát, a munkaerőt, a működő termelési alapokat.

E téren hatalmas tartalékaink vannak. A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának számításai szerint a népgazdaság 1974-ben mintegy 15 milliárd rubel értékű ipari termékkel többet termelt volna a termelő kapacitások teljes kihasználása esetén. És gondolják csak el, mekkora haszonnal járhat, ha csökkentjük a fém, a gáz és az olaj, valamint a fa- és építőanyagok, sokféle mezőgazdasági termék veszteségét.

Nem véletlen, hogy e két szó: takarékoság (ekonomija) és gazdaság (ekonomika) egy töből ered. Természeti kincseink bősége, gazdaságunk hatalmas méretei és a szovjet emberek lelkes munkája mellett a takarékoság művészete volt és lesz mindig a sikeres gazdaságfejlesztés záloga. Elsőrendű kötelességünk, hogy számba vegyünk és hatékonyan hasznosítsunk minden befektetett rubelt, munkaórát, minden tonna terméket, s hogy véglegesen felszámoljuk a gondatlanságot és a nemtörődömséget. Hiszen azért takarékoskodunk – és ez a kommunisták szá-

mára a legbecsesebb cél –, hogy gazdagodjék és erősödjék hazánk, hogy szebbé és jobbá váljék népünk élete.

A másik fontos kérdés, amelyre szeretném felhívni a plénium figyelmét: annak a szükségessége, hogy határozottan növeljük a fegyelmet, az igényességet és kádereink személyes felelősségét a rájuk bízott feladatért. Lenin nemegyszer utalt rá, hogy „dolgoznunk kell fáradhatatlanul, hogy megteremtsük a fegyelmet és az önfegyelmet, hogy mindenütt fokozzuk a szervezettséget, a rendet, a vállalkozó kedvet...”¹ A gép mellett dolgozó munkástól a miniszterig mindenkinek szem előtt kell tartania ezt a lenini cselekvési irányelvet.

Különösen fontos számunkra a tervfegyelem. Köztudomású, hogy a terv a szocialista népgazdaság normális életműködésének legfőbb alapja. De ezt a szerepet a terv csak azzal a feltétellel töltheti be, ha szigorúan és maradéktalanul teljesítik. Sajnos ezt a szabályt távolról sem minden gazdasági vezetőnk tartja szem előtt. Az elmúlt évben igen sok iparvállalat nem teljesítette a tervet a termék értékesítése, az önköltség és a jövedelem terén.

Továbbra is él az a gyakorlat, hogy év közben indokolatlanul „felülvizsgálják”, azaz – egyszerűbben szólva – csökkentik a terveket. Hivatkozhatunk természetesen arra is, hogy ezért sok esetben nem azokat a vállalatokat és minisztériumokat terheli a felelősség, amelyek a tervek csökkentését kérik, hanem azokat, akik cserbenhagyják őket, akik nem szállítják időben a nyersanyagot és a berendezéseket, megkésve helyezik üzembe az új gyárakat és üzemszerveket. De a veszteség – veszteség marad, függetlenül attól, hogy ki idézte elő. Az úgynevezett tervkorrekció a siker látszatát kelti ott, ahol valójában erről szó sincs. Szándékosan életem ki ezeket a kérdéseket, s úgy gondolom, helyesen teszem.

Tehát nem tarthatjuk rendjénvalónak azt a helyzetet, hogy a tervfeladatokat minduntalan megváltoztatják. Ez nemcsak egyes vállalatok, hanem egész ágazatok munkaütemét is felborítja. A következő ötéves tervben az ilyen és ehhez hasonló gyakorlatnak véget kell vetni. Különös jelentősége van a kooperációs szállításokkal kapcsolatos kötelezettségek szigorú megtartásának...

Nem tudom megállni, hogy ennek kapcsán ne tegyek egy megjegyzést. Vajon a hibákat csak akkor tudjuk gyorsan és eredményesen kijavítani, ha innen, a plénium szónoki emelvényéről szólunk róluk? S vajon pártunk Központi Bizottságának nem áll-e jogában, hogy a tisztelt minisz-

¹ *Lenin Összes Művei*. 36. köt. Kossuth Könyvkiadó 1972. 76. old.

ter elvtársaktól és a gazdasági vezetőktől megkövetelje a felügyeletük alá tartozó vállalatok munkafolyamatainak állandó ellenőrzését, a helyzet kellő időben történő rendezését mindenütt, ahol ez szükséges? Gondolom, ez jogos követelmény.

Természetesen nemcsak az új kapacitások üzembe helyezésére és hatékony üzemeltetésére, valamint a tervfeladatokban foglalt számadatokra gondolok, hanem – mindenekelőtt – a mind jelentősebbé váló minőség kérdésére is.

A fegyelmet, a vállalkozó szellemet és a felelősséget nem választhatjuk el a kezdeményezőkézségtől s az alkotó jellegű magatartástól. Az igazán pártos, lenini munkastílus fontos része, hogy mindenkor készen álljunk az újonnan nyíló lehetőségek feltárására és hasznosítására. Erre a vezetés minden szintjén szükség van.

E tekintetben számos jó példáról számolhatunk be. Talán a legbeszédesebb ilyen példa Nyugat-Szibéria fűtőanyag-tartalékainak gyors kiaknázása. Úgy döntöttünk, hogy e feladat megoldására jelentős erőket és eszközöket összpontosítunk. S lám, mennyire kifizetődőnek bizonyult ez! Lényegében a most folyó ötéves tervben ez az övezet biztosította az olajtermelés egész növekményét és a gáztermelés növekményének jelentős hányadát. Rendkívül jellemző a dolog gazdasági oldala is. A komplexum fejlesztésére mintegy 20 milliárd rubelt fordítottunk. Ennek fejében csupán a jelenlegi ötéves tervben – a mostani világpiaci árak szerint – 25 milliárd rubel értékű kőolajat termeltünk. És ehhez járul még a gáz-kitermelés.

A tizedik ötéves terv előirányzata szerint Nyugat-Szibériában megkétszereződik a kőolajtermelés és jelentősen megnő a földgáztermelés. Ugyanakkor nyilvánvalóan időszerűvé vált, hogy kidolgozzuk és megvalósítsuk a nyugat-szibériai komplexum ennél is átfogóbb fejlesztési programját. A szakemberek egyebek közt azt javasolják, hogy még jobban helyezzük előtérbe e vidéken a gáz kitermelését, tekintettel hatalmas tartalékaira...

A nyugat-szibériai gazdag kőolajkészletek kiaknázása során szerzett tapasztalatok arra engednek következtetni, hogy a népgazdaság többi ágában is fokozottabban kell kutatni a fejlődés leghatékonyabb útjait. Ezt a kérdést alaposan és sokoldalúan meg kell vizsgálnunk. Egyvalamiben biztos vagyok: ha teendőinket széles perspektívából nézzük, ha a szocialista gazdaság előnyeit, hazánk felmérhetetlen gazdagságát, népünk tehetségét és tapasztalatait teljes mértékben hasznosítjuk, akkor a kezdeményezőkézség, az alkotó és vállalkozó kedv érvényesítésének számos

olyan területét lelhetjük meg, amelyek újabb lehetőségeket nyitnak meg gyorsabb előrehaladásunk előtt.

A hatékonyság harmadik összetevője, amelyről ma szólni szeretnék: a munkaszervezés és az irányítás tökéletesítése. A kilencedik ötéves terv során sikerült itt bizonyos haladást elérnünk, főként a minisztériumok és az egyesülések szintjén.

Kiemelném például az elektronikai ipari minisztériumot. Sokin miniszter elvtárssal az élen ez a minisztérium nagy munkát végzett annak érdekében, hogy javuljon a tudományos és termelési alap szervezeti struktúrája, és hogy egyesülések létrehozása, valamint a fejlett tervezési rendszer alkalmazása alapján fokozódjék a koncentráció. Jómagam tájékoztatást kaptam e minisztérium munkájáról. Ebből kiderül, hogy a termelés általános volumene öt év alatt megháromszorozódott. Külön szeretném kiemelni a hatékonysághoz szorosan kapcsolódó mutatókat: az ágazatban a munka termelékenysége több mint kétszeresére nőtt, az állóalapok megtérülési foka 1,7-szeresen emelkedett, az egységnyi termékre fordított anyagmennyiség 30 százalékkal csökkent. Jó, igen jó eredmények ezek.

Érdekes és tanulságos tapasztalatokkal szolgál sok más minisztérium is...

Mindamellet az 1976. évi terven és a tizedik ötéves terven végzett munka ismételten megmutatta, hogy az irányítás terén sok még a tennivaló. Külön megvitatásra váró nagy és összetett kérdés az irányítás tökéletesítését szolgáló módszerek meghatározása. Engedjék meg, hogy erről csupán két gondolat erejéig szóljak.

Annak arányában, ahogy növekszik és mind bonyolultabbá válik a gazdaság, a végső népgazdasági eredmény minden ágazatban mindinkább sok közbülső láncszemtől, az ágazatközi és egy ágazaton belüli kapcsolatok egész rendszerétől függ. Ilyen körülmények között, egyrészt a részeredmények útvesztőjében könnyen szem elől téveszthetjük a végső eredményeket, másrészt, nem szentelvén kellő figyelmet valamely közbülső láncszem hatékonyságának, megghiúsíthatjuk sok befektetés és erőfeszítés hatását. Sajnos hasonló helyzettel még elég sokszor találkozunk.

Tegyük föl, hatalmas anyagi eszközöket fordítunk a gyapottermelés növelésére abból a célból, hogy több jó minőségű szövetet, szép, a vevők igényét kielégítő öltözetet készítsünk. De a kivitelező gépek hiánya vagy silány minősége, a rossz festőanyagok, a textil- és ruházati ipar elmaradottsága miatt épp a végeredmény – amelynek érdekében belementünk a nagy költségekbe – veszít jelentősen értékéből.

Íme, egy másik példa. A mezőgazdaság műszaki felújításában minőségileg új lépést jelentett a nagy kapacitású K-700-as és T-150-es traktorok gyártásának gyors megindítása és fokozása.

Vizsont sem a Szovjetunió Állami Tervbizottsága, sem pedig a mezőgazdasági gépipari minisztérium nem gondoskodott arról, hogy idejében létrehozza az új traktorok alkatrész-szükségletét kielégítő termelő kapacitásokat... A pótalkatrészek hiánya lett az egyik fő oka annak, hogy ezeket az elsőrangú traktorokat – a kolhozokban és a szovhozokban számuk immár több mint 100 000-re rúg – nem hasznosítják kellő mértékben. Nem egy hasonló példával szolgál a többi ágazat is.

Úgy vélem, egyre időszerűbbé válik annak a kérdésnek a megoldása, hogy tervmunkánkban, s egyben egész gazdasági tevékenységünkben, ne a részeredményekre, hanem a végső eredményekre orientálódjunk. Ez pedig annyit jelent, hogy mind nagyobb szerepet kell szánni a nagy horderejű népgazdasági problémák megoldását célzó komplex programok kidolgozásának, legyen szó akár az ország üzemanyag- és energia-szükségletének kielégítéséről, akár a közszükségleti cikkek termelésének bővítéséről.

A másik gondolat az irányítás szervezeti struktúrájának javításával, s ezen belül a termelési és a tudományos-termelési egyesülések létrehozásával kapcsolatos. 1975. október 1-ig több mint kétezer ilyen egyesülést hoztunk létre. Számos példa bizonyítja, hogy ezt a fontos feladatot nagy sikerrel oldottuk meg.

De felszínre került sok súlyos hiányosság is. Mindenekelőtt az, hogy az egyesülések kialakítása még lassan halad. Némelyik minisztérium formálisan végzi ezt a munkát, s úgy tekinti, mint a „cégtábla cseréjét”, nem pedig mint a termelés szakosításának és kooperációjának újabb fejlődési fokát. Mindezt alaposan meg kell vitatni a Szovjetunió Minisztertanácsában és a Központi Bizottság apparátusának megfelelő osztályain.

A gazdasági hatékonyság emelésével összefüggésben távolról sem érintettem minden kérdést. Egy dolog azonban világos: nagy munka vár ránk, amelyet következetesen és kitartóan kell végeznünk már az új gazdasági év első hónapjától kezdve. El kell érniünk, hogy a kilencedik ötéves terv valóban a hatékonyság és a minőség ötéves terve legyen. Ez az egyetlen módja az ország előtt álló feladatok megoldásának. Mint legfontosabb teendőre, erre kell összpontosítanunk pártunknak minden erejét, figyelmét és energiáját.

A XXV. pártkongresszus megrendezésével kapcsolatban számos elvi kérdést oldottunk ma meg: jóváhagytuk a napirendet, meghatároztuk a képviseleti normát és a küldöttválasztások rendjét.

A széles körben kibontakozott beszámoló és választó kampány mindenütt szervezetten és a magas fokú aktivitás jegyében folyik. Igen fontos, hogy a területi pártértekezletek és a köztársasági pártkongresszusok igazán tárgyas szellemben folyjanak, sokoldalúan megvizsgálják a párt-szervezetek gazdasági és kulturális irányító tevékenységét, a kommunista nevelés terén végzett munkáját, és a párt által kijelölt feladatok megoldására mozgósítsák a kommunistákat. Lenin szavaival élve „magunkkal kell vinnünk a kongresszusra a gazdasági építés átgondolt, az összes párttagok közös munkájával, közös erőfeszítéseivel figyelmesen feldolgozott gyakorlati tapasztalatait”.²

Az SZKP KB Politikai Bizottságának külön bizottsága hamarosan befejezi „A Szovjetunió népgazdasága 1976–1980. évi fejlesztésének fő irányai” című tervezet kidolgozását. Úgy tervezzük, hogy össznépi megvitatás végett december közepén közreadjuk ezt a dokumentumot. A vitától gyakorlati indítványokat és a belső tartalékok teljesebb kihasználására javaslatokat tevő ellenterveket várunk. Ez jelentősen előmozdítja majd a dolgozók szocialista munkaversenyének kibontakozását XXV. kongresszusának méltó fogadására...

A soron levő kongresszus előtt pártunk egységes és céltudatos. Öt év alatt igen nagy munkát végeztünk. Megbonthatatlan a párt és a nép egysége. Mindez megteremti a szükséges előfeltételeket ahhoz, hogy nagy ügyünket további sikerek koronázzák.

² *Lenin Összes Művei*. 40. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 135. old.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA AZ SZKP XXV. KONGRESSZUSÁN / RÉSZLETEK

[1976. február 24.]

Öt év választ el bennünket azoktól a napoktól, amikor ebben a teremben XXIV. kongresszusát tartotta a Szovjetunió Kommunista Pártja. Mindössze öt év telt el azóta, de milyen gazdag volt eseményekben ez az időszak! A kommunisták és egész népünk számára valóban roppant jelentőségű események és tettek időszaka van mögöttünk.

A világ a szó szoros értelmében a szemünk láttára változik, mégpedig jó irányban. Népünk és pártunk nem passzív szemlélője, hanem cselekvő részese ezeknek a változásoknak. A kommunizmust építő szovjet nép munkája, az SZKP-nak és a szovjet államnak a nemzetközi porondon kifejtett tevékenysége méltóképpen járul hozzá a társadalmi haladáshoz. Minderre jogosan lehetünk büszkéek. Vajon nem lehetünk-e mélységesen elégedettek eszméink erejével, politikánk hatékonyságával, népünk alkotó energiájával?

Legutóbbi, XXIV. kongresszusunk sok elvi jelentőségű, hatalmas feladatot tűzött ki. Ma, amikor már tudjuk, hogyan oldottuk meg e feladatokat, és milyen eredményeket értünk el, bizonyossággal elmondhatjuk: a kidolgozott irányvonal helyes volt. Belpolitikai téren – híven ahhoz a lenini útmutatáshoz, hogy mindenek elé kell helyezni a tömegek helyzetének javítását – a kongresszus kitűzte a feladatot: biztosítani kell a nép anyagi és kulturális életszínvonalának lényeges emelését. A kongresszus ennek útját is megjelölte: ez a társadalmi termelés hatékonyságának határozott fokozása a tudományos-technikai haladás, a munka termelékenységének gyorsabb növelése alapján.

Ezt az irányvonalat követve értünk el újabb eredményeket a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésében. Hazánk hatalma

megnőtt, a szovjet emberek mind anyagilag, mind szellemileg gazdagabbak lettek. Számunkra feltétlenül ez a legfontosabb.

Még erősebb lett a szovjet társadalom erkölcsi-politikai egysége, országunk valamennyi népének testvéri barátsága. Tovább fejlődött szocialista demokráciánk, gazdagabb lett, új vonásokkal bővült egész társadalmi életünk. Megnőtt a szovjet emberek aktivitása a munkában, a termelés irányításában, a társadalmi és az államügyek intézésében. És lehet-e valami öröndetesebb, mint látni azt, hogyan bontakozik ki a nép energiája, miképp gyarapodik alkotóereje?

Külpolitikai téren a XXIV. kongresszus békeprogramot hirdetett meg. Ennek legfőbb értelme az volt, hogy a világszocializmus erejére, összeforrottságára, aktivitására és az összes haladó, békeszerető erővel fennálló egyre szorosabb szövetségére támaszkodva, fordulatot érjünk el a nemzetközi viszonyok fejlődésében. Fordulatot a hidegháborútól a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése felé. Fordulatot a robbanással fenyegető feszültségtől az enyhülés és a normális, kölcsönösen előnyös együttműködés felé. Mi a nagy Lenin útmutatását követtük, aki minél több olyan döntést és intézkedést követelt, „amelyek valóban elvezetnének a békéhez, ha már nem beszélhetünk a háború veszélyének teljes kiküszöböléséről”.¹

Valóban páratlan jelentőségű az, amit az utóbbi öt év során ebben a vonatkozásban sikerült elérnünk. Minden tőlünk telhetőt megtettünk, hogy biztosítsuk a feltételeket a békés építőmunkához hazánkban és a testvéri szocialista országokban, hogy gondoskodjunk valamennyi nép békéjének és biztonságának feltételeiről. A szovjet állam külpolitikája világszerte élvezi a sokmillió néptömegek megbecsülését és támogatását. És ezt a politikát megkettőzött erővel fogjuk folytatni, hogy megfékezzük a háború és az agresszió erőit, megszilárdítsuk az egyetemes békét, érvényesítsük a népek jogát a szabadsághoz, a függetlenséghez és a társadalmi haladáshoz.

Így hát az öt évvel ezelőtt hozott döntéseket megvalósítva sokat értünk el. Hogy miképpen? Nincs ebben semmi titok. A dolog lényege az, hogy következetesen, kongresszusról kongresszusra haladunk a nagy cél, a kommunista társadalom felépítése felé. Minél közelebb van ez a cél, annál nagyobb a tömegek ereje. A XXIV. kongresszus határozatainak megvalósításaért folytatott harcban megerősödött a párt is. Harcépesebbek lettek szervezetei, aktívabbak, kezdeményezőbbek a kom-

¹ *Lenin Összes Művei*. 45. köt. Kossuth Könyvkiadó 1975. 244. old.

munisták. Népünk tökéletesen megértette és fenntartás nélkül, igaz szívvel támogatta a párt politikáját. Támogatta tetteikkel, odaadó munkával, az egész népet magával ragadó szocialista versennyel. Ennek eredményeként még szilárdabb lett a párt és a nép egysége, létrejöttek a feltételek ahhoz, hogy a következő öt éves időszakban újabb sikereket érjünk el minden területen.

Naptáraink feltüntetik, hogy 1976 az 59. esztendő a Nagy Októberi Szocialista Forradalom óta. Ez nem pusztá szó. A szovjet nép mai teljesítményei Október ügyének közvetlen folytatásai. Ezekben gyakorlatilag megvalósulnak a nagy Lenin eszméi. Ehhez az ügghöz, ezekhez az eszmékhez pártunk hűséges, és mindig az marad.

1. A VILÁGHELYZET ÉS AZ SZKP NEMZETKÖZI TEVÉKENYSÉGE

1. A barátság és együttműködés további erősödése a szocialista országokkal. A szocializmus világának történelmi sikerei, erejének és befolyásának növekedése

A jelenlegi viszonyok között rendkívül széles és változatos pártunk tevékenysége a nemzetközi küzdőtéren. Nincs a földnek olyan sarka, amelynek helyzetét így vagy úgy ne kellene tekintetbe venni külpolitikánk kialakításakor. Érthető azonban, hogy hozzánk, kommunistákhoz, a mi eszünkhöz és szívünkhöz a világnak az a része áll a legközelebb, ahol testet öltenek a kommunista eszmények: a kizsákmányolástól és elnyomástól mentes szabadság, a dolgozó emberek hatalma, a szocialista demokrácia fejlődése, a legszélesebb tömegek kultúrájának virágzása, jólétének emelkedése, valamennyi nép és nemzetiség egyenlősége és testvérisége. Ezért természetes, hogy pártunk Központi Bizottsága, Politikai Bizottsága a beszámolási időszakban, akárcsak korábban, elsősorban a szocialista államokhoz fűződő kapcsolatokat kísérte figyelemmel. Talán nem is volt a Politikai Bizottságnak olyan ülése, amelyen ne foglalkoztunk volna a testvéri országokkal megvalósított egységünk erősítését, együttműködésünk fejlesztését, közös nemzetközi pozícióink szilárdítását érintő kérdésekkel.

Nos, ezek a pozíciók évről évre erősödnek. Egyetlen tárgyilagos szemlélő sem tagadhatja, hogy a szocializmus országainak mind erősebb, mind határozottabb a befolyásuk a világeseményekre. És ez nagy jótéte-

mény az egész emberiségnek, mindazoknak, akik szabadságot, egyenlőséget, függetlenséget, békét és haladást akarnak.

Az utóbbi öt esztendő a szocialista országok töretlen fejlődésének időszaka volt, amelyben magabiztosan és gyors ütemben haladtak a fejlett szocialista társadalom, a kommunizmus felé. A szocialista országokban a további politikai konszolidációval együtt gyors ütemben fejlődött a társadalmi termelés, emelkedett a dolgozók anyagi és kulturális életszínvonala.

Valamennyi szocialista nemzet virágzásával, a szocialista államok szuverenitásának erősödésével együtt, mind szorosabbakká válnak kapcsolataik. Egyre több a közös elem politikájukban, gazdaságukban, társadalmi életükben, fokozatosan kiegyenlítődnek a fejlettségi szintek. A szocialista országok egymáshoz való fokozatos közeledésének ez a folyamata ma egész határozottan, törvényszerűségeként nyilvánul meg.

Ezen a területen sok függ a hatalmon levő pártok politikájától, attól, hogy képesek-e megőrizni egységüket, felvenni a harcot az elzárkózás és a nemzeti elkülönülés ellen, tekintetbe venni a közös internacionalista feladatokat, együttesen cselekedni e feladatok megoldásáért...

Az SZKP a szocialista országokkal kialakított kapcsolataiban következetesen tartja magát a kipróbált elvhez: az igazi egyenjogúság és az egymás sikereiben való érdekelttség szellemében jár el, döntései kidolgozásakor nemcsak a nemzeti, hanem az internacionalista érdekeket is szem előtt tartja. Ha bármilyen probléma vetődne fel, meggyőződésünk, hogy azt a barátság, az egység és az együttműködés erősítésének szellemében kell megoldani. Így építjük kapcsolatainkat a testvéri szocialista államokkal: Bulgáriával, Csehszlovákiával, Jugoszláviával, a Koreai Népi Demokratikus Köztársasággal, Kubával, Lengyelországgal, Magyarországgal, Mongóliával, a Német Demokratikus Köztársasággal, Romániával, Vietnammal...

A párt Központi Bizottsága állandó figyelmet fordított a szocialista államokkal kiépített *gazdasági együttműködésre*, annak további fejlesztésére, a kölcsönös előnyök és a szocialista internacionalizmus alapján. Az elmúlt ötéves időszak sok újat hozott ezen a területen.

A Központi Bizottság Politikai Bizottsága különösen fontosnak tartja a szocialista gazdasági integrációnak azt a hosszú távú programját, amelyet a többi KGST-országgal együtt 1971-ben fogadtunk el. Ez a program a szocialista országok együttműködését a kereskedelem egyszerű fejlesztésénél lényegesen magasabb fokra emeli. Ez a program tartalmazza például a természeti erőforrások együttes kiaknázását

közös hasznunkra, a valamennyi résztvevő szükségleteinek kielégítésére tervezett nagy ipari komplexumok közös építését, az országaink vállalatainak és teljes iparágainak sok évre előre megtervezett kooperációját. A komplex program megvalósításában végzett munka azzal az eredménnyel járt, hogy máris lényegesen elmélyült gazdaságainknak egymásra tett hatása, fokozódott országaink gazdaságainak egymást kölcsönösen kiegészítő jellege – mindegyikünk nem csekély hasznára.

Gyors ütemben fejlődik a kereskedelem is. Öt év alatt több mint kétszeresére nőtt a KGST-országokkal lebonyolított áruforgalmunk. Ez a forgalom ma igen tekintélyes: évi 26 milliárd rubel értékű.

Az elért eredményekre támaszkodva most megtehetjük a következő lépést. Napirendre került a hosszú távlatú célprogramok kidolgozása és végrehajtása. Ezeknek az a rendeltetése, hogy közös erőfeszítésekkel tegyük lehetővé gyorsan növekvő szükségleteink kielégítését energiában, fűtőanyagban, a legfőbb nyersanyagfajtákban, s teljesebben kielégíthessük az élelmiszerek és a közszükségleti iparcikkek iránti keresletet, emeljük a gépgyártás színvonalát, és meggyorsítsuk a közlekedés fejlődését. Ezek soron levő közös feladataink.

Természetes, hogy ilyen nagy és újszerű munkában bonyodalmak is adódnak. Mi nemegyszer megvitattuk ezeket a kérdéseket a Központi Bizottság ülésein, a Politikai Bizottságban. Nemcsak kölcsönös, nagy gazdasági előnyről van szó, hanem roppant politikai jelentőségű feladatról is, nevezetesen közösségünk anyagi alapjának a megerősítéséről. A Központi Bizottság Politikai Bizottsága így kezeli ezt a kérdést. Azt tartjuk, hogy a testvéri országok közösen elhatározott intézkedéseinek végrehajtása, az irántuk vállalt kötelezettségeink szigorú és pontos teljesítése szent kötelessége az Állami Tervbizottságnak, a minisztériumoknak, a főigazgatóságoknak, az egyesüléseknek és a vállalatoknak, mindazoknak, akik ezzel a munkaterülettel kapcsolatban állnak. Hadd fejezzem ki azt a meggyőződésemet, hogy elvtársaink kellő felelősségerőszellettal viseltetnek e munka iránt, s hiánytalanul megértik páratlanul nagy jelentőségét a szocialista közösség élete, a világszocializmus sikerei tekintetében...

II. AZ ÖTÉVES TERV EREDMÉNYEI ÉS A PÁRT GAZDASÁGPOLITIKÁJÁNAK FŐ FELADATAI

Engedjék meg, hogy most áttérjek a párt belpolitikájára, mindenekelőtt gazdaságpolitikájára. Ez ugyanis a kommunizmusért folytatott harc egyik döntő területe. Erre összpontosul a párt és a nép fő erőfeszítése.

Az SZKP Központi Bizottságának tervezete bőséges anyagot tartalmaz a szovjet népgazdaság fejlesztésének 1976–1980-ra szóló fő irányairól. Ez lehetővé teszi annak elbírálását, hogy mit végeztünk a beszámolási időszakban, és milyen feladatok állnak az ország előtt. A kongresszus küldöttei ezenkívül meghallgatják Alekszej Koszigin elvtársnak, az SZKP KB Politikai Bizottsága tagjának, a Szovjetunió Minisztertanácsa elnökének a beszámolóját. Ennélfogva a Központi Bizottság beszámolója csupán a gazdaságfejlesztés eredményeire és perspektíváira vonatkozó leglényegesebb kérdéseket érinti.

1. A kilencedik ötéves terv eredményei

A kilencedik ötéves terv általános eredményeit vizsgálva, a legfontosabb abban foglalható össze, hogy a szovjet nép önfeláldozó munkája, a párt irányító és szervező tevékenysége biztosította a gazdaság szüntelen növekedését. Az ötéves terv alapvető társadalmi és gazdasági feladatait megoldottuk.

Az ötéves terv eredményei különösen akkor keltenek mély benyomást, ha abból a nézőpontból értékeljük őket, hogy ezekben az években mennyivel növekedett az ország gazdasági potenciálja, mekkora volt az abszolút gyarapodás.

E tekintetben a kilencedik ötéves terv egyedülálló más időszakokhoz képest. Minden előző ötéves tervidőszaknál jóval nagyobb növekedést értünk el az ipari termelésben, a beruházásokban, s jóval nagyobb mértékben növekedett a népjólét emelésével kapcsolatos új intézkedések foganatosítására szánt állami előirányzatok összege. Még impozánsabb lett azoknak a fontos termékfajtáknak a listája, amelyeknek volumenében a Szovjetunió első helyre került a világon. A szénhez, a vasérchez, a cementhez és több más termékhez az utóbbi években csatlakozott az acél, a kőolaj, a műtrágya.

Az ipari termelés volumene, amint ezt az irányelvek előirányozták,

öt év alatt 43 százalékkal növekedett. Ez munkásosztályunknak, a tudományos-műszaki értelmiségnek és a termelés irányítóinak kiemelkedő sikere.

Külön szeretném kiemelni a beruházások méreteit. Valamennyi gazdasági ágba összesen több mint 500 milliárd rubelt ruháztunk be. Ez lehetővé tette a legfőbb termelési alapok másfélszeres növelését. És ezt mindössze öt év alatt értük el. Ha pedig 1965-tel hasonlítjuk össze, akkor a termelési alapok növekedése gyakorlatilag több mint kétszeres. A csaknem fél évszázad munkájával megteremtett gazdasági potenciálhoz mindössze tíz év alatt még egyszer annyit adhattunk. Ilyen a fejlett szocialista társadalom előrehaladása. Ezek eredményeink méretei.

Még egy szempontból értékelünk kell az ötéves terv eredményeit: hogy miként oldottuk meg azokat a legnagyobb feladatokat, amelyeket a párt kitűzött.

Elsőként kell szólnunk *a nép életszínvonalának emelésében* elért eredményekről: ezt az SZKP XXIV. kongresszusa fő feladatként jelölte ki. Az ország történelmében eddig még nem volt példa olyan széles körű szociális programra, mint amilyent a beszámolási időszakban megvalósítottunk.

Elegendő emlékeztetni arra, hogy újabb szociális intézkedésekre akkora összeget fordítottunk, mint amennyit a két előző ötéves terv-időszakban összesen. Az egy lakosra jutó reáljövedelem majdnem a negyedével növekedett. Hogy képet adjak a végbement változásokról, csak egy példát mondok: 1975-ben a családtagonként havi 100 rubellal vagy annál nagyobb jövedelemmel rendelkező lakosság létszáma nyolc és félszeresére növekedett 1965-höz képest. Ez a szám azt jelzi, hogy gyökeres változás következett be sok millió ember életszínvonalában és életmódjában.

Az ötéves terv idején 56 millió ember költözhetett jobb lakásba. 40 százalékkal növekedtek a társadalmi fogyasztási alapokból származó kifizetések és kedvezmények. Növeltük a munkások, az alkalmazottak és a kolhoztagok nyugdíját és segélyét, a diákok ösztöndíját. Nagyarányú pozitív változások történtek a falusi dolgozók életkörülményeiben. Ily módon a kilencedik ötéves terv éveiben sikerült jelentősen javítani a nép életét.

A másik sarkalatos kérdés, amelynek megoldásában szintén előbbre jutottunk, *a mezőgazdaság fellendítése, műszaki megújítása, a kolhozok és a szovhozok gazdasági megszilárdítása.*

A párt, a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság lankadatlan

figyelmet fordított a mezőgazdaságra. Az élet igazolta a Központi Bizottság 1965. évi márciusi plénumán kijelölt irányvonal óriási jelentőségét. A mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisának megszilárdítása, a falun végzett nagy szervező és politikai munka előmozdította a földművelés és az állattenyésztés fellendítését.

A kongresszus küldöttei tudják, hogy a mezőgazdaságot úgy kellett fejleszteni az utóbbi öt évben, hogy a természeti erőkkal rendkívül súlyos küzdelmet folytattunk. Öt évből csupán egyetlen, az 1973-as esztendő volt jó, két évben pedig – 1972-ben és 1975-ben – hallatlanul nagy aszály sújtotta a mezőgazdaságot. A körülmények ilyen kedvezőtlen egybeesésével falvaink egyetlen ötéves tervidőszakban sem találkoztak.

A párt határozott intézkedései, az a megfeszített, sőt, minden túlzás nélkül, hősies munka, amellyel a kolhozokban és a szovhozokban választottak a Központi Bizottság felhívására, lényegesen enyhítette a helyzetet. A mezőgazdaságban egészében véve tovább növekedett a termelés. A nyolcadik ötéves tervhez viszonyítva az átlagos évi termékvolumen 13 százalékkal volt nagyobb. 14 millió tonnával növekedett az évi átlagos gabonahozam. Növekedett a hús, a tej és más állattenyésztési termékek termelése. Okvetlenül jó szóval kell megemlékeznünk gyapottermesztőinkről és rizstermesztőinkről: az ötéves tervidőszakban gyakorlatilag minden esztendő hatalmas eredményeket hozott a gyapot és a rizs betakarításában.

A kilencedik ötéves tervidőszakban nem csekély eredményeket értünk el egy olyan döntő fontosságú feladat megoldásában, mint *a termelés hatékonyságának emelése*. Ennek legáltalánosabb mutatója: a munkatermelékenység felgyorsult növekedése. S ebből származott az iparban a termékgyarapodás 84 százaléka, az építkezésben 78 százaléka, a mezőgazdaságban pedig az egész gyarapodás. A dolgozók magasabb szakképzettsége és a termelés fejlettebb műszaki ellátottsága vezetett erre az eredményre. 9,3 millió végzett ipari tanuló és több mint 9 millió középfelsőfokú végzettséggel rendelkező szakember helyezkedett el a nép gazdaságban. Ez idő alatt az iparban a termelési alapok mintegy 40 százalékát, a mezőgazdaságban pedig 56 százalékát újítottuk meg.

A hatékonyság fokozását előmozdította az energetikának, a kőolaj- és földgáztermelésnek, a vegyiparnak, az elektronikának, a gépgyártásnak és az automatizációs eszközök gyártásának minden mást megelőző fejlesztése. Ezeknek az ágazatoknak a termelése olyan sajátos katalizátor, amely meggyorsítja az egész gazdaság átállítását a legújabb műszaki és technológiai bázisra.

Még egy fontos probléma, amelynek a megoldásán lendületesen dol-

goztunk a kilencedik ötéves tervidőszakban: az ország fűtőanyag-, energia-, fém- és nyersanyagszükségletének a biztosítása. Ezt a problémánkat nem a természeti kincsek elégtelensége, hanem az okozza, hogy készleteink korlátozottak a sűrűn lakott és az ipari központokhoz közel fekvő térségekben. A kőolajért, a földgázért, a szénért és a vasércért mind távolabbra haladunk keletre és északra. Csupán Nyugat-Szibériában a kőolajtermelés 1975-ben majdnem 150 millió tonnát ért el, a földgázé pedig körülbelül 38 milliárd köbmétert. Ami ezen a zord éghajlatú területen történt és történik, az valóságos hőstett. A haza lelkesedéssel és mély tisztelettel köszönti azt a több százezernyi embert, aki ezt végrehajtotta!

Ily módon gazdaságfejlesztésünk iránya és jellege tökéletesen megfelel a XXIV. kongresszus elvi előírásainak és irányelveinek. A *kommunista párt irányításával a kilencedik ötéves tervidőszakban újabb hatalmas lépést tettünk a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésében, a nép életszínvonalának emelésében, az ország biztonságának szavatolásában. Ez a párt gazdasági munkájának politikai eredménye a XXIV. és a XXV. kongresszus közötti időszakban, a szovjet emberek hősie munkájának fő eredménye.*

Kongresszusunk teljes joggal őszinte elismerését nyilváníthatja mindazoknak – kommunistáknak és pártonkívülieknek, férfiaknak és nőknek, a munka veteránjainak és a fiataloknak –, akiknek munkája hazánkat még szebbé, még hatalmasabbá tette.

Régen megállapított tény, hogy a hétköznapiak szakadatlan sora, a megszokott mindennapi munka – és valamennyiünket ez köt le – gyakran akadályoz bennünket abban, hogy teljes mértékben felfogjuk a körülöttünk zajló események jelentőségét és méreteit. Még az ürrepülések is valahogy megszokottakká, hétköznapiakká váltak. Mit mondjunk akkor az új üzemek átadásáról, vagy például arról, hogy az emberek új lakónegyedekbe költöznek? Ennek valahogyan így is kell lennie. Valóban, ez így van rendjén! Ennek így kell lennie azért, mert minden reggel sok-sok tízmillió ember kezdi meg soron levő munkanapját a megszokásosabb módon: a munkapadhoz áll, leszáll a bányába, kimegy a mezőre, vagy mikroszkóp, számítások, grafikonok fölé hajol. Ezek az emberek valószínűleg nem gondolnak arra, milyen nagyszerű dolgot művelnek. De ők, éppen ők azok, akik a párt útmutatásainak eleget téve a szovjetállamot a haladás új és új magaslataira emelik. Amikor korunkat a nagy teljesítmények korának nevezzük, megadjuk a kellő tiszteletet azoknak, akik azt ilyenné tették, megadjuk a kellő tiszteletet a munka embereinek.

Az utóbbi évekre visszatekintve nemcsak a sikereket, hanem a nehézségeket, a hibákat, a megoldatlan problémákat is látjuk. Ezeket a kommunistákra jellemző önkritikával elemeztük a Központi Bizottság plénumain, a párttaggyűléseken és pártkonferenciákon, a köztársasági pártkongresszusokon.

Az objektív természetű nehézségekről már szóltam. A rossz termésű évek szükségszerűen éreztették hatásukat a mezőgazdasági termelésben és néhány közszükségleti cikk gyártásában, a nemzeti jövedelem növekedésének ütemében.

De nemcsak objektív okokról van szó, és ezt nyíltan meg kell mondani. Nem mindig és nem mindenütt dolgoztunk úgy, ahogy ezt saját határozataink megkövetelték. A tervezés tökéletesítése, a gazdasági mechanizmus átalakítása, a termelés intenzívebbé tételére kijelölt irányvonal a tervezettnél lassabban valósult meg.

A termelő kapacitások egy részét nem adták át, vagy nem helyezték üzembe határidőre. Több termelési ágazatban – jöllehet ez a kérdés nemegyszer, mondhatni folytonosan felvetődött – ma is szűk területen alkalmazzák a tudomány és a technika új vívmányait. Nem sikerült még kiküszöbölni a tervezési, technológiai fegyelem és a munkafegyelem megsértését.

Mindez nem homályosíthatja el az ötéves terv nagy eredményeit. Ezeket a fogyatékoságokat azonban látni kell, már csak azért is, hogy még határozottabban harcoljunk ellenük.

Most a párt és az ország életében új, nagy fontosságú szakasz küszöbén állunk. Megkezdődött a tizedik – mondhatni jubileumi – ötéves terv. A gazdasági eredmények elmélyült, pártszerű igényességtől áthatott elemzésének új tapasztalatok, új alkotó útkeresések, új energia forrásává kell válnia.

2. A párt gazdasági stratégiája és a tizedik ötéves terv főbb sajátosságai

Amint arról már szó esett, a XXIV. kongresszus elvi útmutatásokat adott a fejlett szocialista társadalom viszonyai között folytatandó gazdaságpolitika alapvető kérdéseiben. A XXV. kongresszusra vár az a feladat, hogy ezeket az útmutatásokat az előttünk álló ötéves tervre és hosszabb távra alkalmazva konkretizálja. Fő feladatainkat, a gazdasági tevékenység alapvető irányait tekintve a kilencedik és a tizedik ötéves terv egységes egész. A párt gazdaságpolitikájának hosszú távú orientá-

ciójáról van szó, amelyben, Lenin szavaival élve, „munkánk, politikánk, taktikánk, stratégiánk általános tervét” látjuk.

Mint minden stratégia, a párt gazdasági stratégiája is a feladatok kitűzésével, az alapvető, hosszú távú célok kijelölésével kezdődik. Közülük a legfőbb a nép anyagi és kulturális életszínvonalának szakadatlan emelése. A gazdasági stratégia magában foglalja az eszközök pontos meghatározását, azoknak az utaknak a kijelölését is, amelyek a kitűzött célokhoz vezetnek. Ez a társadalmi termelés dinamikus és arányos fejlesztését, hatékonyságának fokozását, a tudományos-technikai haladás meggyorsítását, a munka termelékenységének növelését, a munka minőségének teljes erőnkéből való javítását jelenti a népgazdaság minden láncszemében. Mindez meghatározza a tizedik ötéves terv fő feladatát is, ahogyan az a párt Központi Bizottságának a népgazdaságfejlesztés fő irányairól szóló dokumentumában megfogalmazódott.

Az előző kongresszus határozatainak megfelelően, a tizedik ötéves terv előkészítése az ország 1990-ig szóló távlati gazdaságfejlesztési irányvonalának kidolgozásával egyidejűleg folyt. A 15 évre szóló orientációk nem lehetnek és nem is kell, hogy annyira direktíva jellegűek és részletesek legyenek, mint az ötéves tervek. Rendeltetésük más: az, hogy jó előre meghatározzák az előttünk álló feladatok jellegét és mértékét, összpontosítsák az erőket megoldásukra, világosabban jelezzék az esetleges problémákat, nehézségeket, s megkönnyítsék az ötéves terv keretein túlnövő programok és tervezetek kidolgozását év végrehajtását.

A konkrét számokon, a távlati feladatokon még sokat kell dolgozunk. A már elvégzett számításokból azonban kitetszik, hogy az 1976–1990-es években az ország körülbelül kétszer akkora anyagi és pénzügyi forrásokkal rendelkezik majd, mint az elmúlt ötéves tervben. Ezáltal új lehetőségek nyílnak az utóbbi kongresszusok és a párt programjában kitűzött fő társadalmi-gazdasági feladatok teljesítésére. Ez mindenekelőtt *a szovjet emberek anyagi jólétének további növelésére, munka- és életkörülményeik javítására, az egészségügy, a közművelődés, a kultúra jelentős előrehaladására vonatkozik, mindarra, ami elősegíti az új ember formálását, a személyiség sokoldalú fejlesztését, a szocialista életmód tökéletesítését.*

Országunkban a legutóbbi 15 év során az egy főre jutó reáljövedelem körülbelül kétszeresére, az anyagi javak és szolgáltatások teljes volumene pedig körülbelül 2,4-szeresére növekedett. Ez képet ad azoknak a feladatoknak méreteiről, amelyeket a következő 15 éves időszakra kitűzhetünk. Minden egyes ötéves tervvel növekedni fog a szovjet emberek

ellátása kiváló minőségű élelmiszerekkel és közszükségleti cikkekkel. Sokat teszünk majd más nagy szociális problémák, elsősorban a lakáskérdés megoldásáért is.

Jelentős haladást tervezünk ezeken a területeken már a tizedik ötéves tervben. Néhány konkrét mutatót említek.

A munkások és alkalmazottak átlagbérét öt év alatt 16–18 százalékkal, a kolhozparasztoknak a közös gazdálkodásból származó jövedelmét pedig 24–27 százalékkal kívánjuk növelni. A lakosság részére a társadalmi fogyasztási alapokból biztosított kifizetések és juttatások 28–30 százalékkal növekednek. A könnyű- és élelmiszeripar, valamint a közszolgáltatások fejlesztésére a tizedik ötéves tervben több mint 31 milliárd rubelt fordítunk, hatmilliárddal többet, mint az elmúlt tizenöt évben.

A kiskereskedelmi áruforgalom volumenét 60 milliárd rubellal kívánjuk növelni. Hangsúlyozni kell, hogy a párt továbbra is biztosítja az alapvető árucikkek szilárd állami kiskereskedelmi árát, s a szükséges feltételek létrejöttétől és a tartalékok felhalmozódásától függően néhány árufajta esetében árleszállításokat hajt végre.

A Központi Bizottság a fő irányok tervezetének kidolgozásakor megkülönböztetett figyelmet fordított a lakásépítésre. Az ötéves terv előirányzata: 550 millió négyzetméter. A tervezőktől és az építőktől szigorúan megköveteljük a lakástervezés javítását s azt, hogy szép és jó minőségű lakásokat építsenek. Ugyanakkor jelentősen növelni kívánjuk a bútorok, az edények és a háztartási gépek gyártását. Az új lakásokban váljon minden az emberek örömére. Ilyen formában – komplex módon, sokoldalúan – igyekszünk megoldani a lakáskérdést.

A szociális feladatok között nincs fontosabb, mint a szovjet emberek egészségéről való gondoskodás. Eredményeink közismertek. Ugyanakkor látni kell a feladatokat is. Ezek az egészségügy szervezésének javításával, a kórházak és a klinikák hálózatának bővítésével, az orvosi felszerelések és nagy hatású gyógyszerek gyártásának növelésével fűgenek össze. Kapcsolódnak az orvostudomány további fejlesztéséhez, a legveszélyesebb betegségek elleni átfogó küzdelem kibontakoztatásához is. Sokat kell tenni azért, hogy megjavítsuk az anyák és gyermekek egészségvédelmét, bővítsük a gyógyfürdők, az üdülők, a diákotthonok hálózatát.

Ismeretes, hogy néhány egészségügyi intézmény munkájának színvonala sajnálatos módon még mindig jogos szemrehányásokra ad okot. Az egészségügyi minisztériumnak ebből le kell vonnia a megfelelő következtetéseket. Az egészségügy fejlesztésére a tizedik ötéves tervben jelen-

tősz anyagi eszközöket fordítunk. Ezeket rendeltetésszerűen és teljes mértékben fel kell használni. A szövetséges köztársaságokban a kommunista pártok központi bizottságainak, a körzeti és területi pártbizottságoknak, a helyi szovjeteknek kötelességük, hogy ezeket a kérdéseket állandóan figyelemmel kísérjék.

A párt gondoskodása a dolgozókról a közművelődés és a kultúra továbbfejlesztésére hozott intézkedésekben is megnyilvánul. Ezekre a kérdésekre még visszatérek.

A párt az átfogó szociális program meghatározása során abból indul ki, hogy ennek teljesítése elősegíti a munkások, a kolhozparasztok és az értelmiségiek munkaaktivitásának növekedését, mindenkit jobb munkára ösztönöz. Nem szükséges magyarázni, hogy ennek mekkora a jelentősége. Hiszen éppen a termelés fokozása, a gyártmányok mennyiségének növelése és minőségének javítása teremti meg az anyagi jólét emelésének alapvető és döntő feltételét.

A párt gazdasági stratégiájában – mind a tizedik ötéves tervet, mind pedig hosszabb távlatokat tekintve – központi helyet foglal el *az ország gazdasági erejének további növelése, a termelési alapok bővítése és gyökereinek megújítása, a nehéziparnak – a gazdaság alapjának – folytonos és kiemelt növelése.*

Ez hatalmas feladatokat állít azok elé az ágazatok elé, amelyeknek ki kell elégíteniük a fémek, a fűtőanyagok, az energia, a vegyipari termékek, a fa és más építőanyagok iránti egyre növekvő igényeket.

Különleges felelősség hárul azokra az ágazatokra, amelyek a népgazdaság minden területét modern gépekkel és berendezésekkel hivatottak ellátni: a gépgyártásra. Már a tizedik ötéves tervben előirányoztuk, hogy a gépipari termelés volumenét több mint másfélszeresére növeljük. Egyidejűleg javulnia kell a gépipar szerkezetének is, rugalmasabbá és a műszaki újításokra érzékenyebbé kell válnia. Ez megköveteli, hogy fokozottabb figyelmet fordítsunk a szerszámgépgyártásra, a műszergyártásra, az elektrotechnikai és elektronikai ipar fejlesztésére.

A nehézipar fejlesztését tekintve – a népgazdaság más ágaihoz hasonlóan – mind nagyobb jelentősége van a két-három ötéves tervre számított nagy komplex programok kidolgozásának. Ilyen a fűtőanyag-energetikai komplexum, a fémkohászat, a vezető gépgyártási ágazatok fejlesztésének programja. Az ilyen programokat csak hosszú távon lehet kidolgozni, csak így lehet szoros kapcsolatot teremteni közöttük, biztosítani forrásaikat, s idejében egyeztetni őket. Ezeknek a programoknak figyelembe kell venniük a tudomány és a technika szakadatlan hazai

és világméretű fejlődését, s azokat a lehetőségeket, amelyek a más államokkal kialakított együttműködésben jelennek. Továbbá elő kell írni nyozniuk a termelőerők célszerűbb elhelyezését az ország területén, tekintetbe kell venniük az új, nyersanyagban és fűtőanyagban különösen gazdag körzetek kiaknázásának szükségességét.

Továbbfejlesztjük egyebek közt a nyugat-szibériai komplexumot, amely távlatilag az ország ellátásához szükséges kőolajnak és földgáznak mintegy felét, a műguminak és a műanyagnak jelentős részét adhatja.

Alapvetően új szakaszt tervezünk a kelet-szibériai termelőerők kiaknázásában. Egyedül a szajani komplexum – amelyhez az energiát a világ legnagyobb kapacitású erőműve, a Szajan-Susenszki Vízerőmű szolgáltatja – több olyan ipari létesítményt foglal majd magában, amelyek fémkohászatra és gépgyártásra szakosodnak.

Nagy jelentősége van a Bajkál–Amur vasútvonal építésének. Úgy tűnik fel, még nem is olyan rég zavarták meg a tajga évszázados nyugalma az első építők. Most már lázas ütemben folyik a munka. Határidő előtt átadták üzemi használatra a BAM–Tinda szakaszt, felépítettek 70 hidat, mintegy 1200 kilométer hosszúságú autótutat létesítettek, és az építők tovább gyorsítják a munka ütemét. Engedjék meg, hogy a XXV. pártkongresszus nevében forró szeretettel üdvözljem az úttörő hősi kollektívákat. Munkájuk hatalmas természeti kincsekhez juttatja a hazát, új életet ad Szibéria, az Észak, Közép-Ázsia és a Távol-Kelet óriási körzeteinek. Sikereket kívánunk nekik nehéz, de az ország számára rendkívül fontos munkájukhoz.

Ahhoz, hogy sikeresen oldjuk meg az ország előtt álló szerteágazó gazdasági és társadalmi feladatokat, nincs más út, mint a *munka termelékenységének gyors növelése, a társadalmi termelés hatékonyságának nagymértékű fokozása*. A hatékonyság kulcskérdésként való kezelése – és erről újra és újra szólnunk kell – egész gazdasági stratégiánk legfontosabb alkotórésze.

A nyolcvanas években e feladat megoldása kiváltképpen sürgetővé válik. Ez mindenekelőtt a munkaerőforrások problémájának kiéleződésével függ össze. Nem további munkaerők bevonására kell majd számítanunk, hanem csak a munka termelékenységének növelésére. A kézi munka arányának jelentős csökkentése, a termelés komplex gépesítése és automatizálása elengedhetetlen feltétele a gazdasági növekedésnek.

Továbbá: az ország energia- és nyersanyagszükséglete állandóan nő, ezeknek a termelése pedig mindinkább drágul. Következésképpen,

hogy ne kelljen rendkívüli mértékben növelni a beruházásokat, el kell érni, hogy a forrásokat ésszerűbben használjuk fel, így csökkentenünk kell a termelés anyagigényességét, olcsóbb és hatékonyabb anyagokat kell alkalmazni, és gazdaságosan kell kitermelni őket.

Végül, a népgazdaság fejlődésének mértékében, a városok és az ipari központok növekedésének arányában mind több anyagi eszközt igényel majd a környezetvédelem. Csupán a mostani ötéves tervben 11 milliárd rubelt fordítunk erre a célra. És ez az összeg növekedni fog. A gazdasági potenciálnak és a dolgozók anyagi jólétének gyors növekedési üteme mellett a környezetvédelemhez szükséges eszközöket csak a termelés hatékonyságának növelésével teremthetjük elő.

Azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a következő időszakban több erőforrást kell fordítanunk a közlekedés, a posta, az anyagellátás rendszerének gyorsabb fejlesztésére, vagyis mindarra, amit infrastruktúrának neveznek. A múltban ennek több összetevőjére, így az útépitésre, a raktárgazdálkodásra egyszerűen nem fordíthattunk kellő figyelmet. Most foglalkoznunk kell velük, méghozzá komolyan.

Mindez sok kérdést vet föl. Hatalmas munka áll előttünk. Mélyreható minőségi változásokat kell elérnünk a népgazdaság szerkezetében és műszaki színvonalában, jelentős mértékben meg kell változtatni a népgazdaság arculatát. Ezt jelenti a gyakorlatban a pártnak a hatékonyság növelésére hozott határozata.

Az új ötéves tervnek mindebben nagy szerepe van, nemhiába nevezték el a *hatékonyság és minőség ötéves tervének*. Ez egyik legfőbb sajátossága.

Természetesen a mennyiségről sem feledkezünk meg. A tizedik ötéves terv időszakának szovjet gazdasága az igazán hatalmas méretek gazdasága. A nemzeti jövedelmet 1980-ban 457,5 milliárd rubelra tervezzük, vagyis 96 milliárddal kívánjuk növelni. Az ipari termelés értéke majd nem 197 milliárd rubellal nő, és meghaladja majd a 720 milliárdot.

Ezzel együtt a növekedés üteme sok tekintetben valamivel alacsonyabb lesz, mint a kilencedik ötéves tervben. Mivel magyarázható ez? Ebben bizonyos mértékig az előző évek nehézségei tükröződnek. Ez azonban átmeneti és korántsem döntő tényező. A legfontosabb az, hogy ebben az ötéves tervben a népgazdaság fejlesztésének nagyobb kiegyensúlyozottságát és arányosságát igyekeztünk biztosítani, jobb feltételeket teremteni a munka minőségi mutatóinak emeléséhez. A gazdaság valamennyi ágazatát, minden egyes minisztérium és vállalat munkáját a hatékonyság és a minőség lényeges javítására kell irányítani. Ez most a legfontosabb feladatunk.

A minőség kérdését nagyon átfogóan értelmezzük. Ez magában foglalja a gazdasági tevékenység minden oldalát. A kiváló minőség a munkával és az anyagi eszközökkel való takarékoskosságot, az exportlehetőségek növelését, végső fokon pedig a társadalom igényeinek jobb, teljesebb kielégítését jelenti. Ezért kell a termelés minőségének javítására összpontosítani a tervezés és irányítás egész mechanizmusát, az anyagi és erkölcsi ösztönzés egész rendszerét, a mérnökök és a tervezők erőfeszítéseit, a munkások tudását. A pártszervezetek, a szakszervezetek és a Komszomol figyelmének állandóan erre kell irányulnia.

A hatékonyságot előmozdító irányvonal a tizedik ötéves tervben abban fejeződik ki, hogy a munka termelékenységének növelésével kell biztosítani az ipari termelés növekedésének körülbelül 90 százalékat s a mezőgazdasági és építőipari termelés teljes növekedését. Egyéskében a nemzeti jövedelem növekedésének 85–90 százalékat a munka hatékonyságának növelésével kell elérni, szemben a legutóbbi ötéves terv 80 százalékos arányával.

Az elmondottakat figyelembe véve különösen tűrhetetlenek az olyan hibák, mint a munkaidő-vesztés és az állásidők, a munkaütem egyenetlensége, a gyenge munka- és technológiai fegyelem, a káderek nagyarányú fluktuációja sok vállalatnál. Szükséges az anyagi és pénzügyi források racionálisabb és gondosabb kihasználása. Ezek a kérdések éles formában vetődtek fel a Központi Bizottság tavaly decemberi plénumán. Bármennyire nőjön is társadalmunk gazdagsága, a népgazdaság fejlesztésének, a népjólét emelésének legfontosabb feltétele a legszigorúbb takarékoskosság és a gazdaságosság marad.

Igen fontos pártfeladatunk, hogy pontosan számon tartsunk és hatékonyan felhasználjunk minden egyes rubelt és munkaórát, értékesítsük a termékek minden tonnáját, s határozottan szembeszálljunk a gazdaságosság semmibevételével és a hanyagsággal. Hiszen drága hazánk gazdagságának és erejének növeléséért, népünk jólétéért és felvirágzásáért takarékoskodunk.

A tizedik ötéves tervben előírányzott népgazdaságfejlesztési mutatókat az előző ötéves tervénél kisebb ütemben növekvő beruházásokkal kell elérni. A beruházások összvolumene rendkívül jelentős lesz – 630 milliárd rubel értékű; a kilencedik ötéves tervben végrehajtott 42 százalékos növekedéssel szemben viszont ezúttal 24–26 százalékkal emelkedik. Azért tartjuk ezt célszerűnek, mert fontos, hogy a már meglevő berendezések, a már létrehozott kapacitások teljesebb kihasználására tegyük a hangsúlyt. Ez a népgazdaság intenzifikálásának irányvonala is.

A termelő kapacitások nem teljes kihasználása miatt évről évre sok milliárd rubel értékű terméktől estünk el. Ez, mint mondják, tiszta veszteség. Valószínűleg azonban azért sem kevesebb a veszteség, mert korántsem minden minisztérium és irányító szerv törekszik a szakosodás aktív fejlesztésére, az eszközök átcsoportosítására az ágazatközi termelés érdekében, a szerszámok és felszerelések, a szabványosított részegységek és alkatrészek gyártására szakosodott üzemek kialakítására. Minden mértéket felülmúlóan szétforgácsolt a javítóbázis. Az ilyen tendenciák mindenfajta készlet nagymérvű fecserlésével járnak.

Ma sok gazdasági vezető szinte mindent maga akar biztosítani magának, mert ez állítólag megbízhatóbb módszer, az „idegen” szállítók becsaphatják az embert. Ezt a felfogást az alakította ki, hogy nálunk még sok ponton megsértik a tervfegyelmet és nem tartják meg a szerződéseket. Ez ellen azonban a fegyelem növelésével kell harcolni, s nem természetes gazdálkodásra kell törekedni, a vállalati szűklátókörűség tendenciáját erősíteni. Meggyőződésem, hogy a párt, a Központi Bizottság fel tudja számolni ezt a tendenciát, és mindent meg is tesz evégett.

Ami a beruházásokkal kapcsolatban a mostani feladatokat illeti, erőinket az 1976-ban üzembe helyezendő objektumokra kell koncentrálni, s ezeket nem az év végén, hanem pontosan a tervezett határidőre kell üzembe helyezni. Az újonnan üzembe helyezett vállalatok előirányzott mutatóit is határidőre kell elérni.

A holnap radikálisabb intézkedéseket követel. Meg kell változtatni a hozzáállást a tervezéshez és a beruházások felhasználásához, a folyamatban levő termelést és az új beruházásokat egységes egészként kell tervezni. A beruházási kereteket a minisztériumok és a vezető szervek részére nem általában, nem az új objektumok alapján, hanem a termelés tervezett növelése alapján kell odaítélni. Az anyagi és a pénzügyi erőforrásokat elsősorban a meglevő vállalatok technikai berendezéseinek megújítására és rekonstrukciójára kell irányítani, oda, ahol a termelő kapacitást új beruházások nélkül, vagy aránylag kisebb beruházással lehet bővíteni.

Gyorsan, gazdaságosan és korszerű technikával kell építeni – ez a beruházások magas fokú hatékonyságának alapfeltétele. Meggyőződésünk, hogy az építők sokmillió serege pontosan így jár majd el.

A tizedik öt éves terv, akárcsak valamennyi öt éves terv, a szocialista hazánkat alkotó valamennyi köztársaság, nemzet és nemzetiség fejlesztésének programja lesz. A szovjet társadalom gazdasági és társadalmi fejlődése az OSZFSZK, Ukrajna és Kazahsztán, Belorusszia és Moldá-

via, a közép-ázsiai köztársaságok és a Baltikum, a kaukázusontúli terület fejlődéséből tevődik össze. Az országos keretek között kialakult egységes gazdasági szervezet a népek barátságának és együttműködésének szilárd anyagi alapja.

Az SZKP Központi Bizottsága elégedetten állapítja meg, hogy „A Szovjetunió népgazdasága 1976–1980. évi fejlesztésének fő irányai” című tervezetet valamennyi területen, körzetben és köztársaságban a politikai aktivitás légkörében és tárgyszerűen vitatták meg. Ez újból megmutatta, hogy a dolgozók erősen érdekeltek a párt által kitűzött feladatok teljesítésében. A tervjavaslathoz a vita során 7,6 millióan szóltak hozzá, több mint egymillió javaslat és észrevétel hangzott el. A Politikai Bizottság által létrehozott különbizottság megvizsgálja a dolgozók javaslatait, s figyelembe veszi őket az ötéves terv kidolgozásakor.

A soron levő ötéves terv sikeres teljesítésének fontos feltétele, hogy a párt gazdaságpolitikáját egységesen támogassák a kommunisták, az egész szovjet nép, és az első naptól kezdve lendületesen dolgozzanak rajta. Pontosan meg kell valósítani a párt direktívákat, a figyelem középpontjába kell állítani a társadalom, az állam, a nép érdekeit. Így és csakis így dolgozhat minden kommunista, mindenki, aki szíven viseli közös ügyünket.

3. A gazdaság fejlesztésének súlyponti kérdései a jelenlegi szakaszban

A gazdaságpolitika fő irányainak és sajátosságainak keretében – ezekről már szóltam – kiemelhető jó néhány olyan konkrét súlyponti kérdés, amely különleges figyelmet érdemel a kongresszuson. Ezekre részletesen kitérek.

A TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI HALADÁS MEGGYORSÍTÁSA

Elsőrendű feladat marad a tudományos-technikai haladás meggyorsítása. Ennek jelentőségét, mint emlékeznek rá, nagy nyomatékkal hangsúlyozta az SZKP XXIV. kongresszusa. Mi, kommunisták, abból indulunk ki, hogy a tudományos-technikai forradalom csak a szocializmus viszonyai között halad helyes, az ember és a társadalom érdekeinek megfelelő irányban. Igaz ez fordítva is: csak a tudomány és a technika

gyorsított fejlesztése alapján oldhatjuk meg a társadalmi forradalom végső célját, a kommunista társadalom felépítését.

A kongresszus határozatait végrehajtva a tudományos-műszaki potenciál jelentős mértékű növekedését értük el. Még jobban kiszélesedett a tudományos kutatások frontja. Mind nagyobb méreteket ölt a több százezer feltaláló és újító munkássága. Számos tudományos-termelő egyesülés és egész ágazatok élenjáró technikai szintet értek el. Az országban gyártott sok berendezés, egyes géptípusok, sok technológiai folyamat megfelel a legjobb nemzetközi eredménynek.

Koránt sincs azonban mindenütt így. Vannak olyan terméktípusok, amelyeket a beszámolóiban „újaknak” minősítenek, valójában azonban csak gyártási időpontjukat, nem pedig műszaki szintjüket tekintve minősíthetők újnak. Részben ez vonatkozik számos építőipari és útépítő gépeket, könnyű- és élelmiszeripari berendezéseket, építőanyagokat és öntödei gépeket, valamint más termékeket előállító vállalat termékeire. Még sokat kell tenni azért, hogy a tudomány eredményeit ne csak egyes – még ha a legragyogóbb – kísérleteknél és bemutatókon, hanem ezer és ezer új termékfajtánál alkalmazzák, az egyedi gépektől kezdve egészen a munka- és életkörülmények javítását szolgáló összes tényezőig. Az új tudományos eszmék gyakorlati alkalmazása napjainkban nem kevésbé fontos feladat, mint a kidolgozásuk.

Az elmondottakat természetesen nem szabad úgy értelmezni, mintha csökkenne az érdeklődés az alaptudomány iránt. Helyes a mondás: semmi sem gyakorlatibb, mint a jó elmélet. Nagyon jól tudjuk, hogy a tudományos-technikai fejlődés szélesen áradó folyama kiapad, ha nem táplálják állandóan az alapkutatások.

A párt továbbra is állandóan gondoskodik az egész tudomány fejlődéséről, s annak legfontosabb vezérkaráról, a tudományos akadémiáról. Az akadémia megalapításának 250. évfordulójáról az elmúlt ősszel széles körben megemlékeztek. Itt összponstosul tudományunk színe-virága, itt található a tudományos iskolák és irányzatok tapasztalatokban gazdag megalapítói és a legtehetségesebb fiatal tudósok, akik új utakat törnek az ismeretek csúcsai felé. A párt nagyra értékeli az akadémia tevékenységét, és növelni fogja az elméleti kutatások középpontjaként, az országban folyó egész tudományos munka koordinátoraként betöltött szerepét.

A párt Központi Bizottsága és a kormány utasítására az akadémiai intézetek a minisztériumokkal és irányító szervekkel közösen elkészítették a tudományos-technikai haladás és a belőle adódó társadalmi-gazdasági következmények 1976–1990-re szóló komplex programtervezetét.

Ezt a munkát feltétlenül folytatni kell, mivel szerves része a most folyó és a távlati tervezésnek, s olyan támpontokat ad, amelyek ismerete nélkül elképzelhetetlen a sikeres gazdaságirányítás.

Nagyon jelentősnek tartjuk az olyan tudósok és szakemberek munkáját, akik a legfontosabb ágazati kutatóintézetekben és a tervező intézményekben dolgozva, közvetve biztosítják a tudomány és a termelés integrációját.

A tudományos-technikai forradalom sikere, kedvező hatása a gazdaságra, a társadalmi élet minden oldalára, nem biztosítható csupán a tudományos munkatársak erőfeszítéseivel. Mind fontosabbá válik, hogy ebbe a történelmi jelentőségű folyamatba bevonják a társadalmi termelés minden résztvevőjét, a gazdasági mechanizmus valamennyi láncszemét.

A tudományos-technikai forradalom alapvető változásokat követelt a gazdasági tevékenység stílusában és módszereiben, határozott harcot a vaskalaposság és a rutin ellen, megköveteli, hogy valóban tiszteljük a tudományt, éljünk a segítségével, számoljunk vele. Megköveteli a tervezés és a gazdasági ösztönzés tökéletesítését avégett, hogy olyan viszonyokat hozzunk létre, amelyek meggyorsítják az egész folyamatot – a tárlmánytól a tömegtermelésig –, és az elavult termékek kibocsátásának útjába biztos gazdasági korlátokat állítanak.

Mindez a legteljesebb mértékben pártfeladat. És talán egész gazdasági építőmunkánkban nincs ma aktuálisabb és felelősségteljesebb feladat.

A MEZŐGAZDASÁG TOVÁBBI FEJLESZTÉSE ÖSSZNÉPI FELADAT

Nagy munka vár ránk a mezőgazdaságban. Itt a párt két egymással összefüggő célt tűz ki. Az első: az országot megbízhatóan el kell látni élelmiszerral és mezőgazdasági nyersanyaggal, és ehhez mindig elegendő tartalékra van szükség. A második: tovább kell haladnunk a városi és falusi élet anyagi és kulturális viszonyainak egymáshoz való közelítésében, ami programbeli követelmény.

Mindkét célnak elvi gazdasági és politikai jelentősége van. Mindkettő meghatározza a lenini agrárpolitikát alkotóan továbbfejlesztő pártirányelvek tartalmát. Ezek az irányelvek teljességgel megfelelnek a kolhozparaszttság és a munkásosztály alapvető érdekeinek, kiállták az idők próbáját, és az egész nép egyetértett velük. Tehát helyesnek bizonyultak, s a párt számára a továbbiakban is irányadóak.

Realisták vagyunk. Jól tudjuk, hogy a mezőgazdasági termelés minő-

ségi átalakítása időt, munkát, hatalmas befektetéseket igényel. Mi több különböző – legfőként objektív történelmi – okokból csak az utóbbi időben kezdtünk nagy anyagi eszközöket fordítani ennek az ágazatnak a fejlesztésére. A szovjethatalom éveiben a mezőgazdaságra fordított 320 milliárd rubel összegű beruházásból 213 milliárd a legutóbbi két ötéves terv időszakára jutott.

A mezőgazdasági beruházások három alapvető területre összpontosultak:

Gépesítés. A kolhozok és a szovhozok az utóbbi tíz évben több mint 3 millió traktort és 900 000 betakarító kombájnt, 1 800 000 teherautót és különleges gépkocsit, sok milliárd rubel értékű más mezőgazdasági gépi berendezést kaptak. A mezőgazdasági munka energiaellátottsága megkétszereződött.

Talajjavítás. 6,4 millió hektár öntözött és több mint 8 millió hektár lecsapolt területet állítottak a mezőgazdasági termelés szolgálatába. Más nagy talajjavítási munkákat is végrehajtottak.

Kemizálás. 1966-tól 1975-ig a műtrágya felhasználása 2,8-szeresére, a vegyi növényvédő szerek felhasználása kétszeresére nőtt.

Mindez szilárd, megbízható alapot teremtett, amelyen a mezőgazdaság a gazdaság magasan fejlett szektorává válik. S már kézzelfogható eredmények születnek. A legutóbbi két ötéves terv során a gabonafélék terméshozama 1,4-szeresére nőtt. A munka termelékenysége a közös gazdaságokban 58 százalékkal emelkedett. A mezőgazdasági termelés egy lakosra számítva majdnem negyedével növekedett, miközben az ország lakossága 23 millióval gyarapodott.

Az elért eredményeket méltányolva, világosan látjuk: még nagyon sokat kell tennünk azért, hogy biztosítsuk a mezőgazdaság gépekkel, műtrágyával és energiával való ellátottságának a mai körülményeknek megfelelő színvonalát. Ezért a továbbiakban is ugyanilyen állhatatossággal kell megvalósítanunk a párt irányvonalát.

Így is teszünk. Az új ötéves tervben a mezőgazdaság fejlesztésére a tervek szerint 172 milliárd rubelt fordítunk, vagyis 41 milliárddal többet, mint a legutóbbi ötéves tervben. Meggyőződésem, hogy a kongresszus küldöttei, az egész párt támogatják a Központi Bizottságnak ezt az irányvonalát.

A tizedik ötéves tervben a kolhozok és a szovhozok – a kilencedik ötéves terv 307 millió tonnájával szemben – 467 millió tonna műtrágyát kapnak. Másfélszer annyi gép jut nekik, méghozzá korszerűbb, nagyobb termelékenységgű, szélesebb választékú gépparkból. Ez lehetőséget ad

arra, hogy alapjában befejezzük a gabonatermelés komplex gépesítését, jelentős mértékben növeljük a gépesítés szintjét más földművelési ágazatokban és az állattenyésztésben.

Növekszik a talajjavítási munkák volumene. Az országban már művelés alá vett 25 millió hektár öntözött és lecsapolt földterülethez öt év alatt újabb 9 millió hektárt csatolunk. Széles körben kibontakozik a talajjavítási munka a nem feketeföldű övezetben. Új, hatalmas öntözőrendszereket hozunk létre az ország európai részének déli és délkeleti területein, Közép-Ázsiában és Kazahsztánban. Ez nagyon nagy dolog. Az élenjáró gazdaságok az öntözött területekről három-négyszer annyi termést takarítanak be, mint a nem öntözött földekről. Tapasztalataikat felhasználva, a szakembereket felkészítve, mindenütt ilyen eredményeket kell elérni.

Amint tudják, a mezőgazdasági termelés évi átlagos volumenét a tervek szerint 14–17 százalékkal kell emelni az előző ötéves tervhez képest. A legidőszerűbb feladat a gabonatermesztés növelése. Ez a mezőgazdaságban dolgozó kommunistáknak, valamennyi kolhoztagnak és a szovhozok munkásainak döntő feladata. Az évi gabonatermelést átlagban minimálisan 35–40 millió tonnával kell növelni. Ezzel meg tudunk birkózni. Amint ismeretes, az előző ötéves terv egyes éveiben már betakarítottunk ilyen terméseket. Ha valamennyi tartalékunkat bevetjük, akkor még nagyobb eredményeket is elérhetünk.

Miközben kiemeljük a gabonatermesztés növelésének feladatát, nem csökkenthetjük a más mezőgazdasági kultúrákra fordított figyelmet sem. Jelentős növekedést kell elérni a cukorrépa-, gyapot-, zöldség- és gyümölcstermesztésben. Itt nincsenek „apróságok” – a hagymát nem lehet burgonyával helyettesíteni, sem pedig a napraforgóolajat paradicsomlével; a szovjet ember asztalán minden szükségesnek ott kell lennie. Ennek biztosítása a mezőgazdaság dolgozóinak közvetlen kötelessége.

Sok a tennivalónk az állattenyésztésben is. Meg kell gyorsítani az intenzív módszerek bevezetését. Emelni kell a termelékenységet, s növelni a szarvasmarha- és baromfiállományt. Újból hangsúlyozni szeretném, hogy az állattenyésztés fellendülésének alapja továbbra is a takarmányozás. Ezért nagyszabású intézkedéseket kell tenni a takarmánykultúrák termés hozamának növelésére, a rétek és a legelők javítására. Meg kell gyorsítani az átmenetet a korszerű takarmánykészítési, -feldolgozási és -felhasználási technológiákhoz, aktívabban kell fejleszteni a táptakarmányipart.

A pártnak a mezőgazdaság gyors ütemű fejlesztését kijelölő irány-

vonala keretében, a munka alapvető irányának minden általános vonása mellett, valamennyi ötéves tervnek megvannak a maga sajátosságai. Most olyan mértékben, ahogyan a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisa erősödik, előtérbe kerül a mezőgazdaság hatékonyságának, a minőségi mutatók javításának a feladata.

Ez mindenekelőtt a káderek felelősségének fokozását, kezdeményező-készségük növelését követeli meg. Gondoskodni kell arról, hogy az állami eszközöket és anyagkészleteket a lehető legjobban hasznosítsák, s a kolhozok és a szovhozok belső tartalékait jobban kihasználják. Itt még nagyok a lehetőségek.

Meggyőző erővel tanúskodik erről élmunkásaink ezreinek és ezreinek munkája. Közülük sokan most itt vannak ebben a teremben a kongresszus küldötteiként. A mezőgazdaság olyan országszerte ismert szakemberei, mint Tyerentyij Malcev, Alekszandr Gitalov, Turszunoj Ahunova, Mihail Klepikov, Lejda Pejpsz, Nyikolaj Bocskarjov és mások. Igen jó, hogy az ilyen emberekből mind több van. Ők tetteikkel megmutatják, hogy a jó és gondos munka még rossz időjárási viszonyok között is kiemelkedő eredményeket hoz.

De nem szabad, nincs jogunk szemet hunyni afelett, hogy még mindig előfordulnak olyan esetek, amelyek azt mutatják, hogy a földet gyengén művelik meg, a technikát és a műtrágyát rosszul használják fel. Erről itt a kongresszuson beszélnünk kell, hogy növeljük minden mezőgazdasági dolgozó felelősségérzetét.

Moldáviának, az OSZFSZK több területének, Ukrajnának, Belorussziának és néhány más köztársaságnak a tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a termelés gyors mennyiségi növelésének, a munkatermelékenység jelentős fokozásának és az önköltség csökkentésének nagy lehetőségei rejlenek a termelésnek a gazdaságközi kooperáción és az agrár-ipari integráción alapuló szakosodásában és koncentrációjában. Azaz aktívabban kell haladni ebben az irányban. Szervezeti munkánknak, tervezésünknek, a gazdasági szabályozóknak teljes erővel segíteniük kell ezt a pozitív folyamatot.

A mezőgazdaság hatékonyságának fokozása megköveteli, hogy azokra a konkrét feladatokra összpontosítsuk a figyelmet és az eszközöket, amelyeknek a megoldása a leggyorsabb és legjelentősebb eredményt hozza. Itt van miről gondolkodnunk. Néhány olyan lényeges kérdéssel akarok foglalkozni, amelyeket az élet, a hazai és a világ más országaiban kialakult gyakorlat vet fel.

Egyik ilyen kérdés a vetőmag-nemesítés és -termesztés fejlesztése.

Szakértők becslése szerint a jól, korszerűen megszervezett vetőmag-termesztés legalább 20 százalékkal növelheti a terméshozamot. Ez pedig pótlólag több tízmillió tonna gabonát és más mezőgazdasági terményt jelent. Ugyanez vonatkozik az új tejelő- és vágómarha-, valamint baromfifajták kinevelésére is. A jó tenyészállatok kinevelése nemcsak az állattenyésztés fejlődését segíti, hanem a takarmánykészletek jelentős megtakarításával is jár, a mezőgazdaság munka- és anyagi ráfordításainak tényleges csökkentését is biztosítja.

Napjainkban, amikor nagy ütemben növeljük az ásványi műtrágyák termelését, fontos, hogy ésszerűen gazdálkodjunk velük. A műtrágya minőségének javítására, a szállítási és tárolási veszteségek csökkentésére tett intézkedésekkel egyidejűleg helyesen és gondosan kell foglalkoztatni az agrokémiai szolgálatot, amely az egyes gazdaságok sajátosságainak figyelembevételével segíti a termés maximális növelését.

A falvak mind több gépet, bonyolult berendezést kapnak. Ennek következtében időszerűvé vált a mezőgazdaság mérnöki-műszaki szolgálatának a javítása.

Az elmúlt években sokat tettünk azért, hogy a mezőgazdaságot szakképzett káderekkel erősítsük meg. Közép- és alsóbb szinten azonban továbbra sem megoldott ez a kérdés. Fokozni kell a részlegek, a brigádok és a gazdaságok vezetőinek képzettségét. Több köztársaságban és területen nincs elég gépkezelő, s hiány van más szakmunkásokban is. Ez sokba kerül az államnak, s erre a munkaterületre fokozott figyelmet kell fordítani.

A mezőgazdaság mai és a következő években elérendő színvonala megköveteli a termelés szervezésének és irányításának javítását. Ez a munka rendkívül nehéz, erre kész receptek nincsenek. De foglalkoznunk kell ezzel a feladattal, mert a termelés helyes megszervezésétől és az irányítástól nagymértékben függ erőfeszítéseink sikere.

Ez a megállapítás a mezőgazdaság egyes ágazataira is érvényes. Fejlődésüket össze kell hangolni azokkal az ágazatokkal, amelyek gépeket, műtrágyát, táptakarmányt szállítanak a falvaknak, építkeznek, s a mezőgazdasági termékek begyűjtését, átvételét, tárolását és feldolgozását végzik. Itt még gyakran tapasztaljuk, hogy előtérbe helyezik a külön érdekeket, s tervezési hibákat követnek el, ami jelentős veszteségeket okoz.

Láthatjuk, megérett az idő arra, hogy javítsuk – méghozzá jelentős mértékben – a mezőgazdaság termelési-gazdasági együttműködését a vele közvetlen kapcsolatban álló iparágakkal. Elérkezett az idő, hogy

az egész országban egységes szemlélettel álljanak hozzá az agráripari komplexum fejlesztéséhez.

Nekünk, a kommunizmus építőinek, a mezőgazdaságot még egy szempontból kell vizsgálnunk, ez pedig a környezetvédelem. Ez nemcsak az ipar gondja. A földművelő és állattenyésztő munka lényegében az élő természet, a bennünket körülvevő természetes környezet felhasználása az ember szükségleteinek kielégítésére.

A természetet azonban különféleképpen lehet felhasználni. Az emberiség története sok példát ismer arra, hogy a természetet terméketlen, élettelen, az embernek ellenséges környezetté lehet változtatni. A természetet azonban lehet és kell is nemesíteni, és elő kell segíteni, hogy még teljesebben feltárja életerőit. „Virágzó táj” – ezt az egyszerű kifejezést mindenki ismeri. Így emlegetik azokat a földeket, ahol az emberek tudása és tapasztalata, a természethez való ragaszkodása és szeretete valóban csodákat művelt. Ez a mi szocialista utunk. A mezőgazdaság a természeti kincsek őrzésének és ápolásának hatalmas, állandóan működő mechanizmusa. És a természet mindezt százszorosán visszafizeti.

A párt a mezőgazdaság további fellendítését az egyik legfontosabb állami, országos feladatnak tartja. E feladat megoldásához a gazdaság valamennyi ágazatának megfelelően hozzá kell járulnia.

Az agrárpolitika megvalósításáért folyó harc első soraiban a földeken és az állattenyésztésben dolgozó emberek álltak és állnak. Munkájuk nem könnyű, reggeltől estig szorgoskodnak. Annál is inkább indokolt, hogy valamennyien, a párt és a nép, köszönetet mondjunk a falvak dolgozóinak. Engedjék meg, hogy a kongresszus nevében sikereket kívánjak nekik a soron levő valóban óriási feladatok megoldásához.

A KÖZSZÜKSÉGLETI CIKKEK TERMELÉSÉNEK FOKOZÁSA, A KERESKEDELEM ÉS A LAKOSSÁGI SZOLGÁLTATÁSOK JAVÍTÁSA

A dolgozók jólétének fokozása elengedhetetlenül megköveteli, hogy a lakosság igényeit a különféle árukra és szolgáltatásokra teljesebben kielégítsék. A pénzjövedelmek növekedése ugyanis önmagában még nem hozza magával az életszínvonal valóságos emelkedését. Ráadásul egyes árucikkek hiánya, a szolgáltatások mennyiségi korlátozottsága csökkenti a munka anyagi ösztönzésének lehetőségeit. Éppen ezért a párt a mező-

gazdaság gyors ütemű fellendítésével együtt rendkívül jelentősnek tartja az úgynevezett II. osztályba tartozó iparágak fejlesztését.

Ha ezeknek az ágazatoknak a fejlődését hagyományos, a múltban elfogadott mértékkel mérjük, akkor teljes joggal beszélhetünk jelentős sikerekről. Öt év alatt mintegy ezer új könnyűipari és élelmiszeripari üzemet építettünk. Nagymértékben növekedett a lakosság ellátása élelmiszerekkel és különösen iparcikkekkel. Jelentősen bővült ellátottsága kulturális javakkal és tartós fogyasztási cikkekkel.

Ennek ellenére a Központi Bizottság azon a véleményen van, hogy a II. osztály ágazatainak helyzete nem elégíthet ki bennünket. Nemcsak arról van szó, hogy a mezőgazdasági nyersanyagoknak a rossz termés okozta hiánya miatt a könnyű- és az élelmiszeripar több területén nem sikerült elérni a kitűzött célokat. Sokkal átfogóbban és határozottabban kell felvetnünk a kérdést. Önök emlékeznek arra, hogy a XXIV. kongresszus megállapította: gyökeresen meg kell változtatnunk hozzáállásunkat mindahhoz, ami az emberek mindennapi szükségleteinek kielégítésével kapcsolatos. Mind mennyiségileg, mind minőségileg lényegesen növelnünk kell az árutermelést és a szolgáltatásokat. Meg kell mondani, hogy ezt a feladatot nem sikerült hiánytalanul teljesíteni. Még most sem tanultuk meg, hogy a nehézipar fejlesztésének gyors ütemével egyidőben fokozzuk a II. osztály, valamint a szolgáltatások fejlesztését.

Ezért sokan felelősek. Őszintén meg kell mondani, hogy központi tervező és gazdasági szerveink nem gondoskodtak megfelelően a könnyű- és az élelmiszeriparról, valamint a szolgáltatóiparról. Joggal felelősségre vonhatjuk azokat a minisztereket, akiket ezeknek az ágazatoknak az irányításával bíztak meg, és mindazokat, akik nem teljesítették az új kapacitások időbeni üzembe helyezésére vállalt kötelezettségeiket, nem biztosítottak ezeknek az ágazatoknak megfelelő minőségű berendezéseket és alapanyagokat. Egyszóval, még távolról sem mindenki küzdött le teljesen azt a szemléletet, amely a közszükségleti cikkek termelését másodlagosnak, kevésbé jelentősnek tartja. Még nem mindenki ismerte fel, hogy ez hatalmas politikai és gazdasági jelentőségű ügy, amely közvetlenül összefügg a párt programjában meghatározott irányelvek teljesítésével.

Ennek alapján kell levonnunk a következtetést: tovább kell növelnünk a beruházásokat a II. osztályba, valamint az ezt kiszolgáló termelési ágazatokba, a kereskedelembe és a szolgáltatóiparba, fokoznunk kell a követelményeket mindazokkal szemben, akik irányítják a gazdaságnak ezt a területét, és tervezik fejlesztését.

A pártnak nincs szándékában eltérni elfogadott irányvonalától. A II. osztály ágazataiban előírányzott tervfeladatokat minimális feladatoknak tekintjük. Az évi tervek teljesítése során biztosítanunk kell ezeknek az ágazatoknak a gyors növekedését. A közszükségleti cikkek termelésében jelentősek a tartalékaink; a köztársaságoknak, a körzeteknek és területeknek, a vállalatoknak és a minisztériumoknak nagy lehetőségeik vannak itt a kezdeményezésre.

Óriási tartalékok vannak a termékek minőségének és választékának javítására. A múlt évben például 700 millió pár bőrcipő került az üzletekbe, vagyis csaknem három pár cipő személyenként, s ha mégsem sikerült kielégíteni a keresletet, akkor nem a mennyiségben volt a hiba, hanem abban, hogy nem készült elegendő jó minőségű, divatos cipő. Hasonló a helyzet sok szövetfajtával, rövidáruval, konfekcióáruval, háztartási eszközzel, bútornal és más termékkel is. Még problematikusabb a munka minősége, a fogyasztók és igényeik iránti figyelmesség a kereskedelemben, a közétkeztetésben és a szolgáltatóiparban.

Ezeknek az ágazatoknak a helyzete, a tervezésnek és a termelés megszervezésének minősége, a káderek képzésének módszerei és munkafeltételeik szüntelenül a párt, a szovjet- és a gazdasági szervek figyelmének középpontjában kell hogy álljanak. Mert lehet-e reménykedni a II. osztály tartós fellendülésében, az áruk és szolgáltatások minőségének javításában a tudomány és a tervezői találmányosság mai eredményeinek alkalmazása, a könnyű- és az élelmiszeripar, a kereskedelem és a szolgáltatások műszaki bázisának megszilárdítása nélkül? Világos, hogy nem lehet.

Akárcsak eddig, ezután is nagy jelentősége van a közszükségleti cikkek termelésének a nehézipari üzemekben. És a párt szigorúan felelősségre vonja majd azokat a vezetőket, akik különböző ürügyekre hivatkozva nem teljesítik az előírányzott tervfeladatokat ezeknek az áruknak a termelésében.

A közszükségleti cikkeket termelő iparágakban, a kereskedelemben, a közétkeztetésben, a szolgáltatóiparban több mint másfél millió kommunista és hárommillió komszomolista dolgozik, és a foglalkoztatottak teljes száma ezeken a területeken eléri a negyvenmilliót. Hozzájuk fordulva, hangsúlyozni szeretném: elvtársak, önöktől, az önök munkájától nagymértékben függ a szovjet emberek jóléte és hangulata. Gondoljanak erre. Dolgozzanak jobban, kezdeményezzenek többet, kövessék az elmunkásokat. Erre szólítja fel önöket, ezt várja önöktől a párt.

A kulcsfontosságú gazdasági feladatok között mind nagyobb jelentősége van a külgazdasági kapcsolatok fejlesztésének. Mindez egyenes következménye népgazdaságunk gyors növekedésének és a világban végbe menő hatalmas változásoknak, amelyek a béke és az enyhülés politikájának eredményei.

A külgazdasági kapcsolatok hatékonyan szolgálják mind a politikai, mind pedig a gazdasági feladatok megoldását. A gazdasági integráció révén növekszik a szocialista közösség ereje és összeforrottsága. A fejlődő országokkal folytatott együttműködés elősegíti, hogy gazdasági és társadalmi életük haladó irányban alakuljon át. Végül, a tőkés-országokkal kialakított gazdasági és tudományos-műszaki kapcsolatok megszilárdítják és kiszélesítik a békés egymás mellett élés politikájának anyagi alapját.

Korunk egyik sajátossága a nemzetközi munkamegosztás egyre nagyobb mérvű gyümölcsöztetése valamennyi ország fejlődése érdekében, függetlenül gazdagságuktól és fejlettségi szintjüktől. A többi országhoz hasonlóan mi is arra törekszünk, hogy éljünk a külgazdasági kapcsolatokból adódó előnyökkel, felhasználjuk őket új lehetőségként a gazdasági feladatok sikeres megoldására, a dömegetakarításra, a termelés hatékonyságának fokozására, a tudományos és technikai haladás meggyorsítására.

A nemzetközi gazdasági kapcsolatoknak vannak egyéb, átfogóbb vonatkozásai is. Már ma is éppen elég fontosak és időszerűek az olyan globális feladatok, mint a nyersanyag- és az energiaellátás, a legveszélyesebb és a legelterjedtebb betegségek megszüntetése, a környezetvédelem, a világűr meghódítása és a világtengerek kincseinek kiaknázása. A jövőben ezek a tényezők mind érezhetőbben hatnak majd valamennyi nép életére, a nemzetközi kapcsolatok egész rendszerére. Országunk, csakúgy mint a többi szocialista ország, nem vonhatja ki magát ezeknek az egész emberiség érdekeibe vágó feladatoknak a megoldása alól.

Ezek azok a fő politikai és gazdasági indítékok, amelyek meghatározzák pártunk irányvonalát a külgazdasági kapcsolatok fejlesztésében, elmélyítésében.

A kilencedik ötéves tervben az előirányzottnál lényegesen nagyobb sikereket értünk el e téren. A külkereskedelmi forgalom volumene az 1970-es 22 milliárd rubelről 1975-ben 51 milliárd rubelra nőtt. Komplex berendezésekhez jutott csaknem kétezer objektum az ipar különböző

ágazataiban, kivált a vegyiparban, a gépkocsigyártásban, a könnyű- és az élelmiszeriparban. Az import teljes volumenének kétötödét a közszükségleti cikkek és a termelésükhöz szükséges nyersanyagok tették ki.

Gyors ütemben fejlődött exportunk is, és nemcsak a nyersanyagoknak, hanem a gépek és a berendezések különböző fajtáinak az exportja is, beleértve az atomreaktorokat, az áramfejlesztőket, a repülőgépeket és a szerszámgepeket. A Szovjetunió részt vett több száz külföldi ipari objektum építésében.

A tizedik ötéves tervben előirányoztuk a külkereskedelmi forgalom jelentős növelését. Külgazdasági kapcsolataink legfontosabb irányáról – a szocialista relációról – már beszéltem. Most a tőkés világhoz fűződő gazdasági kapcsolataink fejlesztésének néhány általános kérdésével szeretnék foglalkozni.

Elsőként a külkereskedelmi struktúra és mérleg hatékonyabbá tételével és megjavításával. A számítások azt mutatják, hogy a különböző nyersanyagfajták a jövőben is exportunk jelentős hányadát teszik majd ki. Még tovább kell növelni exportunkban a legjövödelmezőbb nyersanyagok arányát, s törekedni kell arra, hogy a nyersanyagokat minél feldolgozottabb formában adjuk el. Ezzel együtt szükséges növelni a feldolgozó ipar termékeinek arányát az exportban. Ehhez bővíteni kell azoknak az áruknak a termelését, amelyek keresettek a külső piacokon, s fokozni kell versenyképességüket. Ami az importpolitikát illeti, annak még nagyobb mértékben a gazdaság előtt álló fő feladatok megoldására, a gazdaság hatékonyságának javítására kell irányulnia.

Ugyancsak fontos kérdés a külgazdasági kapcsolatok olyan új formáinak fejlesztése, amelyek túllépnek a szokásos kereskedelem keretein, kiszélesítik lehetőségeinket, következésképpen a legnagyobb hatékonyságot biztosítják. Itt többek között azokra a kompenzációs megállapodásokra gondolok, amelyek révén külföldi cégekkel való együttműködés eredményeként olyan új vállalatok jönnek létre, amelyek teljes mértékben államunk tulajdonában vannak. Hitelek nyújtanak, berendezéseket, licenceket adnak nekünk, és mi olyan termékekkel fizetünk, amelyeket ezekben vagy más üzemekben állítanak elő. Ilyen jellegű megállapodások eddig főleg a nyersanyagot és félkész termékeket termelő ágazatokban jöttek létre. De itt az ideje, hogy tágítsuk a kört, belevonjuk a feldolgozó ipart is, s felkutassuk a termelési együttműködés új módjait.

A kompenzációs megállapodások széles körű fejlődése fokozott felelősséget követel mindazoktól, akik részt vesznek megvalósításukban: nemcsak a külkereskedelmi szervektől, hanem az ipari minisztériumoktól

és a vállalatoktól is, különösképp az építőktől. A tervezett kapacitások időbeni megteremtése és jó minőségű termékek előállításának híján semmiféle haszna sem lehet a termelési együttműködésnek.

Külgazdasági politikánkat összehangoljuk a testvéri országokkal. Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróokmányának szellemében a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa a tagországok kormányainak nevében hivatalos kapcsolatok létesítését javasolta az Európai Gazdasági Közösségnek. Az EGK miniszteri tanácsának átnyújtottuk a kölcsönös kapcsolatok alapjairól szóló megállapodástervezetet, amely kedvező feltételek kialakítását irányozza elő a két szervezet és a hozzájuk tartozó országok közötti egyenjogú együttműködéshez. Mi készek vagyunk erre.

A külgazdasági kapcsolatokban egységbe forr a politika és a gazdaság, a diplomácia és a kereskedelem, az ipari termelés és az árucseré. Éppen ezért olyan komplex megközelítésükre és irányításukra van szükség, amely összehangolja valamennyi szerv erőfeszítéseit, politikai és gazdasági érdekeinket. A párt Központi Bizottsága így veti fel ezt a fontos kérdést.

A GAZDASÁGIRÁNYÍTÁS, A GAZDASÁGI MECHANIZMUS AZ ÚJ KÖVETELMÉNYEK SZÍNVONALÁN

Lenin rámutatott arra, hogy ha kidolgozták a helyes politikát, kijelölték a helyes irányvonalat, akkor az ügy sikere elsősorban a szervezettségtől függ. Nekünk van ilyen politikánk, ilyen irányvonalunk. Tehát most a szervezés a döntő láncszem, vagyis a gazdaságirányítás további tökéletesítése, a szó legszélesebb értelmében.

Az utóbbi évek folyamán a Központi Bizottságban és a kormányban ez a kérdés nemegyszer volt napirenden. Több határozatot hoztunk, és kétségtelen gyakorlati eredményeket értünk el. Egyebek között elkészítették és jóváhagyták egész sor iparág irányításának általános tervezetét. Egyre több termelési és ipari egyesülés jön létre. Most, amikor már jelentős tapasztalataink vannak, és jobban kirajzolódtak a haladási irányok, meggyorsíthatjuk és meg is kell gyorsítanunk a gazdasági mechanizmus átszervezését. Ez közös feladat. Ahhoz, hogy megbirkózzunk vele, ki kell dolgozni és meg kell valósítani a gazdasági vezetés alapvető területeire kiterjedő intézkedések egységes rendszerét.

Mindenekelőtt jelentősen *tökéletesíteni kell a tervezést*. Országunk elsőként lépett a gazdaság tervszerű vezetésének útjára. Más államok

tucatjai tanulták és tanulják meg tőlünk ezt a bonyolult művészetet. Most az a feladat áll előttünk, hogy emeljük a tervező munka színvonalát, összhangba hozzuk azt az új méretekkal, gazdaságunk arculatával, a kor új követelményeivel.

A ránk váró feladatok világosak. Arról van szó, hogy az erőket és a tartalékokat a legfontosabb állami programok teljesítésére kell összpontosítani. Ésszerűbben hangoljuk össze az ágazati és a területi fejlesztést, a távlati és a napi feladatokat. Teremtsük meg a gazdaság kiegyensúlyozottságát. Ezeknek a feladatoknak a megoldásáért sokat kell tenniük a tervező és a gazdasági szerveknek. Tág tér nyílik a gazdaságtudomány erőfeszítéseire, a korszerű tudományos módszerek, a többi között a gazdasági-matematikai módszerek bevezetésére, az automatizált irányítási módszerek felhasználására.

Az irányító, mindenekelőtt pedig a tervező tevékenységet a *végső népgazdasági eredmények* elérésére kell összpontosítani. Különösen időszerűvé válik az ilyen megközelítés akkor, amikor növekszik és bonyolultabbá válik a gazdaság, amikor ezek a végső eredmények mind nagyobb mértékben a közbülső láncszemek sokaságától, az ágazaton belüli és az ágazatközi kapcsolatok bonyolult rendszerétől függenek. Ilyen körülmények között a közbülső eredményekre összpontosítva – amelyek önmagukban még nem oldják meg a dolgot – könnyű szem elől téveszteni a legfőbbet, a végső eredményeket. És fordítva, ha nem szentelnek kellő figyelmet az egyes közbülső láncszemeknek, veszélyeztetni lehet a nagy erőfeszítések és befektetések végső, teljes hatását. Sajnos, még gyakran találkozunk ilyen helyzetekkel.

Így például az állam, hogy kielégítse a szép és jó minőségű ruházati cikkek iránti keresletet, nagy összegeket fordít a gyapot-, gyapjú- és műszáltermelés növelésére. Azonban a feldolgozó gépek és a festékek gyenge minősége, a textil- és a konfekcióipar lemaradása miatt a késztermék sokat veszít az értékéből. Az országban évről évre emelkedik az acéltermelés. A fogyasztónak azonban végül is nem acélra, hanem a belőle készült konkrét termékekre van szüksége. Ezeket pedig csak akkor kapja meg, ha megvan a hengerelt áruk széles választéka, ha megfelelő minőségű a fém, ha magas színvonalú a gépgyártás. Hasonlóképpen, a kőolajtermelés növelése egymagában nem elégséges, ha jelentős része pakura formájában ég el, ahelyett, hogy felhasználnák értékesebb fűtőanyagfajták, petrokémiai termékek előállítására, az exportáralap növelésére.

Nem elég csak tudni, hogy a termelés végső célja a különböző társa-

dalmi szükségletek kielégítése, hanem le is kell vonni ebből a gyakorlati következtetéseket. Így azt, hogy a fogyasztóknak legyen nagyobb lehetőségük a termelés befolyásolására, akár a nyersanyagokról, gépekről és berendezésekről, akár a tömegfogyasztási cikkekről van szó. E tekintetben lényeges javításra szorul a gazdasági mechanizmus több láncszeme.

A munka másik iránya: *a gazdasági ösztönzők és szabályozók* – az önálló gazdasági elszámolás, a nyereség, az ár és a prémium – *helyesebb felhasználása*. Más szóval tökéletesíteni kell azoknak a mutatóknak egész rendszerét, amelyek a minisztériumok, az egyesületek és a vállalatok tevékenysége s mindenekelőtt munkájuk hatékonysága és minősége értékelésének alapjául szolgálnak. Ezek a mutatók arra valók, hogy egyesítsék a dolgozók érdekeit a vállalat érdekeivel, a vállalat érdekeit az állam érdekeivel, arra ösztönözzenek, hogy feszített tervek fogadjanak el (és természetesen teljesítsenek), erőforrásokat takarítsanak meg, csökkentsék az önköltséget és gyorsabban vezessék be az új termékfajták gyártását, s megfelelő választékban kitűnő minőségű termékeket állítsanak elő

Be kell zárni minden olyan „kiskaput”, amely lehetővé teszi, hogy azok a hanyag gazdasági vezetők, akik megsértik a szerződéses vállalásokat, nem ügyelnek a termékek jó minőségére, és rosszul használják fel a tartalékokat, az élenjárók közé kerüljenek. Az anyagi és erkölcsi ösztönzés olyan hatékony rendszerére van szükség, amely magában foglalja a tervfegyelem és a szerződésekből következő kötelezettségek megsértéséért járó szigorú és elkerülhetetlen szankciókat.

Figyelembe véve az ország előtt álló gazdasági és társadalmi feladatokat, meg kell javítani a bér- és normarendszert. Fokozni kell azoknak az állami szerveknek a szerepét, amelyek közvetlenül felelnek a munkának ezért a felelősségteljes részéért.

A gazdasági vezetés megjavításának van még egy igen fontos láncszeme: *az irányítás szervezeti struktúrájának és módszereinek tökéletesítése*. Egyidejűleg erősíteniünk kell a demokratikus centralizmus mindkét oldalát. Egyrészt fejleszteni kell a centralizmust, útját állva ezzel a hivatali és helyi elkülönülésnek. Másrészt fejleszteni kell a demokratikus oldalt, a helyi kezdeményezőkézséget, mentesíteni kell a felsőbb szintű vezetést az alól, hogy kis ügyekkel foglalkozzék, s a döntések meghozatalában operativitást és rugalmasságot kell tanúsítani.

Az élet arra kényszerít bennünket, hogy elgondolkodjunk sok más kérdésen is. Mi például jogosan értékeltük nagyra azt, amit Nyugat-Szibériában tettek. De a dolog jobb megszervezésével még nagyobbak

lehettek volna az eredmények. Nézzék meg, mi a helyzet! Nyugat-Szibériában lényegében azonos feladat megoldásán dolgozik négy folyami flotta és sok építő-ellátó szervezet. Moszkvában mindezeket mintegy tucatnyi minisztérium és hivatal irányítja. Amint látják, sok a dajka. De fogyatékoság is van bőven. A szétagoltságnak, a gyenge koncentrációnak indokolatlan fennakadásokat és veszteségeket okoz, késlelteti a nagy feladatok megoldását.

E tények alapján le kell vonni a következtetést: itt az ideje, hogy tökéletesítsük a nagyszabású állami ágazatközi és területi feladatok komplex megoldásának módszereit. Egységes, a munka minden szakaszát felölelő, a tervezéstől a gyakorlati megvalósításig terjedő, centralizált programokra van szükség. Fontos, hogy minden esetben legyenek olyan konkrét szervek és személyek, amelyek, illetve akik egy-egy programért teljes felelősséggel tartoznak, és összehangolnak minden erőfeszítést. Meg kell oldani azt a feladatot is, hogy létrehozzuk az egynemű ágazati csoportokat (például a fűtőanyag-energetikai, a szállítási, a mezőgazdasági termékeket termelő és feldolgozó ágazatok stb.) irányítási rendszerét. Ezzel egyidejűleg növelni kell a minisztériumok szerepét és felelősségét, be kell fejezni a termelési egyesülések létrehozását és meg kell javítani tevékenységüket.

A szervezési kérdések lényege egyszerűen szólva az, hogy mindenki, akit felruháztak a szükséges jogokkal, és aki e jogok alapján a teljes felelősséget viseli, végezze a maga munkáját. Ez az elemi szabály az irányítás tudományának és gyakorlatának alapja.

Az irányítás tökéletesítésének munkájában teljes mértékben számolni kell az időtényezővel. A tervezésben ez azt jelenti, hogy a pénz és az erőforrásokon kívül, a különböző tervek megvalósításához szükséges idővel is számot vetve, olyan megoldási változatot kell kiválasztani, amely biztosítja a leggyorsabb megtérülést. Az ösztönzésben azt jelenti, hogy serkenteni kell az idővel való takarékoságra, és élni kell a szankciókkal, ha elfecsérlik az időt. A szervezésben pedig azt jelenti, hogy ki kell küszöbölni a fölösleges láncszemeket és a bürokratikus eljárásokat, biztosítani kell a döntések operatív meghozatalát.

A Központi Bizottság ellenzi az irányító struktúra és a kialakult gazdálkodási módszerek elsietett, nem átgondolt átszervezését. Ahogyan mondani szokás, jól gondold meg, mielőtt cselekszel. De ha már felismertük, hogy a szakadatlanul fejlődő népgazdaságnak szűkebb lettek a meglevő gazdasági mechanizmus keretei, akkor határozottan tökéle-

tesíteni kell őket. Ez a minisztertanács, az Állami Tervbizottság, a központi gazdasági szervek közvetlen kötelessége.

Haladéktalanul elő kell készíteni az erre vonatkozó javaslatokat. Annál is inkább, mert a gazdasági vezetést megjavító intézkedések meghozatala segíti a tizedik ötéves terv sikeres teljesítését. Jelentős tartalékot kell ebben látnunk, amelyet jogunk, sőt, kötelességünk kiaknázni. Az ilyen intézkedések már a legközelebbi jövőben éreztethetik hatását.

*

Országunknak még sohasem volt ilyen óriási gazdasági és tudományos-műszaki potenciálja, ilyen seregnyi szakképzett kádere. Még sohasem élhattünk a gazdasági építőmunka ilyen gazdag tapasztalataival. S a párt alkotó módon értelmezte és általánosította ezeket a tapasztalatokat.

Mindez felbecsülhetetlen értékű tőke, amelyet a lenini párt vezetett szovjet nép hősi erőfeszítései teremtek meg. Mi önökkel együtt felelősek vagyunk azért, hogy miként bánunk ezzel a tőkével, miképp aknázzuk ki teljesebb mértékben az új, gigászi lehetőségeket. Ezekkel élve páratlan feladatokat tűzhetünk az ország elé.

Nagy és bonyolult munka vár ránk. Nem kétséges azonban az, hogy pártunk, népünk becsülettel megbirkózik vele, és új, ragyogó fejezetet ír az első kommunista társadalom építésének krónikájába.

III. A PÁRT A FEJLETT SZOCIALIZMUS VISZONYAI KÖZÖTT

A legutóbbi ötéves terv eredményei meggyőzően mutatják, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja a lenini úton haladt. Méltóképpen teljesíti a munkásosztály, minden dolgozó, az egész nép politikai vezetésének szerepét. Ismét megmutatkozott a tudományos előrelátás ereje, a párt politikájának realizmusa, a pártnak az a képessége, hogy a kommunista építés feladatainak megoldására irányítsa a tömegek energiáit.

Pártunk magasra tartja a marxizmus-leninizmus és a proletár internacionalizmus zászlaját, becsülettel teljesíti történelmi küldetését, fáradhatatlanul harcol a kommunista eszmények győzelméért.

1. A párt további fejlődése. A káderepolitika kérdései

A szovjet társadalom dinamikus fejlődése, a kommunizmus építésének növekvő méretei, a nemzetközi küzdőtéren kifejtett tevékenységünk megköveteli, hogy állandóan *tökéletesítsük a pártirányítás színvonalát a gazdaság és a kultúra fejlesztésében, a tömegek nevelésében, javítsuk a tömegek között végzett szervező és politikai munkát.*

A beszámolási időszakban a Központi Bizottság, a Politikai Bizottság és a Központi Bizottság Titkársága erejének megfeszítésével dolgozott.

Ebben az időben a Központi Bizottság 11 plénomot tartott. Ezek a párt és az egész ország életének legfontosabb kérdéseiben hoztak döntéseket. Különösen jelentősek voltak az 1972., 1973., 1974. és az 1975. évi decemberi plénumok, melyek konkrétan elemezték az időszerű gazdasági kérdéseket, és előtérbe állították a legnagyobb erőösszpontosítást megkövetelő feladatokat. Több plénum külpolitikai kérdéseket vitatott meg...

A Központi Bizottság Politikai Bizottságának munkája eleven és operatív jellegű volt. A XXIV. kongresszust követő időszakban a Politikai Bizottság 215 ülést tartott. Rendszeresen foglalkozott az ipar, a mezőgazdaság, a beruházások kérdéseivel, az irányítás tökéletesítésével az állam- és a gazdasági apparátus valamennyi területén. Megkülönböztetett figyelmet fordított a XXIV. kongresszuson az élet-színvonal emelésével kapcsolatban megjelölt intézkedések teljesítésére. Rendszeresen megvitatta a pártmunka és az ideológiai munka javításának alapvető feladatait. A Politikai Bizottság munkájában fontos helyet foglaltak el a külpolitikai tevékenységgel és az ország védelmének erősítésével összefüggő kérdések.

A Központi Bizottság Titkársága az elmúlt időszakban 205 ülést tartott. Folyamatosan foglalkozott a pártszervezetek tevékenységével, a káderek kiválasztásának és elhelyezésének kérdéseivel. A korábrinál jóval nagyobb figyelemmel volt az elfogadott határozatok végrehajtásának ellenőrzésére...

Pártunk, a Központi Bizottság és a tömegek közötti kapcsolatok egyik legfontosabb formáját a dolgozók levelei teremtik meg. Egyre több ilyen levél érkezik a párt szerveihez, s ebben megnyilvánul a szovjet emberek fokozódó társadalmi aktivitása. Ezek a levelek kifejezik a párt politikájának támogatását, s véleményt mondanak a párt és az állami élet sok kulcsfontosságú kérdéséről.

A Központi Bizottság rendszeresen tájékozik mindarról, ami a

dolgozók leveleiben figyelmet érdemel. A legfontosabb javaslatokat és véleményeket megvitatja a Politikai Bizottság és a Központi Bizottság Titkársága, tekintetbe veszik őket a rendeletek és törvények kidolgozásakor. Közülük sokat a mostani kongresszus anyagainak az előkészítésekor is hasznosítottak.

A párt általános munkájára nézve óriási jelentőségű a *köztársasági, körzeti, területi, városi és kerületi pártszervek tevékenysége*. Évről évre gyümölcsözőbbé és tartalmasabbá válik a párt legfontosabb láncszemeinek, a területi bizottságoknak, a körzeti bizottságoknak, a szövetséges köztársaságok kommunista pártjai központi bizottságainak munkája. Túlzás nélkül mondható, hogy rájuk hárul a legnagyobb felelősség a pártpolitika helyi végrehajtásáért. Elismerést érdemel az az eltökéltség és céltudatosság, amellyel a XXIV. pártkongresszus határozatainak végrehajtását szervezték, gazdasági és politikai lehetőségeink kiaknázására törekedtek a társadalmi termelés valamennyi ágazatának fellendítése és hatékonyságának fokozása végett. Nagy érdemüknek tudható be az, hogy minden eszközzel segítették a néptömegek kezdeményezéseinek kibontakozását. Jellemző, hogy a helyi pártszervek a korábbinál jóval több nagy fontosságú, osztársadalmi jelentőségű konkrét javaslatot terjesztettek elő...

A párt vezető és mozgósító szerepe nem elvont fogalom. Ez maga az élet, a mindennapi gyakorlat. De a párt szervező, a tömegeket mozgósító szerepe a legvilágosabban a nehéz percekben mutatkozik meg. Már beszéltem arról, milyen nehéz volt az 1972-es év. Akkor a természeti csapással erőnket, szervezettségünket; akaratunkat állítottuk szembe. A Központi Bizottság és a helyi pártszervek lelkesítették az embereket, s valóságos harc kezdődött az ország kenyéréért. Ebben a küzdelemben a kolhozparasztokkal és az állami gazdaságok dolgozóival válllvetve aktívan részt vettek a városi munkások, a szovjet hadsereg katonái és a diákok.

Akkor alkalmam volt ellátogatni az országnak azokba a körzeteibe, amelyektől leginkább függött a harc sikere. Az emberek nehéz helyzetben voltak. De micsoda lelkesedéssel, micsoda energiával dolgoztak! Megtették minden tőlük telhetőt. Sőt, többet mondok: megtették azt, amit sokan lehetetlennek tartottak. Ezt látva, az ember büszke pártunkra, egyszerű népünkre.

A pártvezetés sikerének legfontosabb feltétele a *lenini munkastílus*. Ezt alkotó szellem hatja át, mentes a szubjektívizmustól, és tudományosan közelíti meg a társadalmi jelenségeket. Ez a stílus nagyfokú igényes-

séget követel a kommunistáktól, igényességet magukkal és másokkal szemben. Kizárja az önelégültséget, ellentmond a bürokratizmus és a formalizmus bármiféle megnyilvánulásának.

Ezzel kapcsolatban a kritikáról és az önkritikáról szeretnék szólni. Erről a témáról a Központi Bizottság ülésén komoly, elvi beszélgetést folytattunk. Tettük ezt azért, mert a megoldásra váró feladatok mennyiségének és bonyolultságának növekedésével a kérdések határozott kritikus megközelítése különös jelentőségűvé válik.

„A kritika és az önkritika helyzete a tambovi területi pártbizottságban” című határozatban a Központi Bizottság számos olyan kérdést vetett fel, amelyek jelentősek az egész pártra nézve. Először is ráirányította a figyelmet a kritika és az önkritika módszerének lényegére. Miben áll ez? Abban, hogy egy-egy pártszervezet, egy-egy dolgozó tevékenységének minden oldalát objektíven értékeljék. Abban, hogy a meglevő fogyatékosságokat sokoldalúan elemezzék, majd kiküszöböljék. Abban, hogy ne kezeljék liberálisan a fogyatékosságokat és a felelős személyeket. Az emberek iránti bizalomnak és tiszteletnek magas fokú igényességgel kell párosulnia. Ez a pártmunka és egész munkánk törvénye. És természetesen a kritika helytelen fogadására a pártszerveknek mindig határozottan és operatívan kell reagálniuk.

A határozott válaszon nem a nyers kifejezéseket, hanem a dolog lényegét értjük. A kritika értéke igazságosságában, a felvetett kérdések társadalmi jelentőségében rejlik. Ami pedig az önkritika értékét illeti, azt őszintesége, a hibák és a hiányosságok gyors kijavítására való készség adja meg.

A bírálat és az önbírálat mellett a Központi Bizottság áttekintett egy másik témakört is – a párthatározatok végrehajtásának ellenőrzését. Erről többször volt szó a Politikai Bizottság és a Titkárság ülésein. S ezzel a kérdéssel foglalkozott az a levél, amelyet a Politikai Bizottság megküldött valamennyi pártszervezetnek, s ezzel foglalkozott a Központi Bizottság több határozata is.

Itt nyilván nincs szükség különösebb kommentárra. Mindenkinek világos, hogy a határozatokat végre kell hajtani. Hiszen a párthatározat nem más, mint a párt kollektív akarata, a tömegek sűrített tapasztalata. Néha azonban előfordul, hogy a gyenge ellenőrzés miatt egyes határozatokat egyáltalán nem, vagy csak pontatlanul hajtanak végre.

Időnként előfordul az is, hogy amikor valamilyen határozatot nem teljesítenek, második, sőt néha még harmadik határozatot hoznak ugyanabban a kérdésben. Lehet, hogy ezek az új határozatok tartal-

mukat tekintve nem rosszak. De arról van szó bennük, amit egyszer már meg kellett volna csinálni. És óhatatlanul felvetődik a kérdés: a régi ügyben hozott új határozat nem bizonyul-e egyfajta engedménynek, a liberalizmus bizonyos megnyilvánulásának? Ennek következtében nem csökken-e az igényesség? Föl kell hagyni az ilyen gyakorlattal!

A határozatok végrehajtásának ellenőrzése a szervező munka legfontosabb része. Ez minden pártvezető, szovjet és gazdasági vezető, valamennyi pártszerv és pártalapszervezet feladata. E téren növelni kell a szövetséges köztársaságok központi bizottsági titkárainak, a területi és körzeti pártbizottságok titkárainak, a köztársaságok minisztertanácsainak, a tanácsi végrehajtó bizottságoknak, a minisztériumok és irányító szervek kollégiumainak a szerepét.

Ezzel kapcsolatban jelentős munkát végez a Központi Bizottság mellett működő Pártellenőrző Bizottság, és végeznek a helyi pártbizottságok. A beszámolási időszakban sok fontos, általános jelentőségű kérdést vetettek fel, amelyek az állami és a pártfegyelem szigorú megtartásáért folytatott harccal kapcsolatosak.

A végrehajtás ellenőrzésében fontos szerepük van a népi ellenőrzés szerveinek. A pártszervezetek használják ki jobban az ezeknek a szervezeteknek a munkájában rejlő lehetőségeket, segítsék őket funkciójuk teljesítésében.

Minderről most nem azért beszélek, mintha pártunkban a határozatok végrehajtásával vagy a bírálattal és az önbírálattal kapcsolatban aggasztó helyzet alakult volna ki. Másról van szó. A lenini munkastílushoz való rendíthetetlen ragaszkodás minden pártszervezet, minden tanácsi és gazdasági szerv sikeres tevékenységének, valamennyi tervünk teljesítésének feltétele.

Természetesen sem a párt, sem pedig munkája nem merevedhet meg. A párt munkája minden szakaszban új tartalommal telítődik. Magától értetődik tehát, hogy a mostani, XXV. kongresszuson kijelölt új feladatok a továbbiakban is megkövetelik a pártmunka formáinak és módszereinek tudományos tökéletesítését.

A párt *káderpolitikájával*, mint jelentős hajtóerővel, hatással tud lenni a társadalmi fejlődés menetére. Az utóbbi években különböző vezető posztokra helyeztünk olyan fiatal, ígéretes elvtársakat, akik a gyakorlati munkában tehetséges, jó szervezőknek bizonyultak. A kilencedik ötéves terv teljesítéséért, kül- és belpolitikai feladatainak megvalósításáért harcolva, kádereink sok-sok tapasztalattal gazdagodtak, és politikailag megedződtek.

A korszerű vezetőnek egyésítenie kell magában a pártosságot a hozzáértéssel, a fegyelmezettséget a kezdeményezőkésszeggel és a feladatokhoz való alkotó hozzáállással. Ugyanakkor a vezetőnek bármely helyen tiszteletben kell tartania a társadalmi, politikai, nevelési szempontokat, érzékenynek kell lennie az emberek szükségletei és igényei iránt, példát kell mutatnia munkájában és életmódjában egyaránt.

Nagy jelentősége van annak, hogy pártmunkával bíznak meg politikailag érett, aktív népgazdasági szakembereket, akiknek tapasztalataik vannak az emberekkel való bánásmódban. A beszámolási időszakban sok ilyen irányú intézkedés történt. Ma az SZKP Központi Bizottságában, a szövetséges köztársaságok kommunista pártjainak központi bizottságaiban, a körzeti és a területi bizottságokban a titkárok 99,5 százaléka felsőfokú végzettségű, ezen belül 70 százalékuknak mérnöki, műszaki és mezőgazdasági végzettsége van. Kedvező, hogy gyakorlatilag valamennyien titkárként dolgoztak a párt alapszervezeteiben, városi és kerületi bizottságaiban. A városi és a kerületi pártbizottságok titkárainak 99,2 százaléka felsőfokú tanintézetben végezte tanulmányait, ezen belül 60 százalékuk ipari és mezőgazdasági szakember. Ezt az irányvonalat még nagyobb állhatatossággal kell folytatnunk.

A pártban tartósan megszilárdult a káderekről való gondoskodás szelleme. Véget vetettünk a pártmunkások indokolatlan, gyakori áthelyezésének; erről szó esett már a XXIII. kongresszuson is. A káderek áthelyezésére akkor kerül sor, amikor azt az ügy érdekei megkívánják, amikor egy-egy munkaterület megerősítésére van szükség. Ebből azonban egyáltalán nem következik az, hogy a „káderstabilitás” jelszavával vezető posztokon maradhatnak olyanok, akik, mint mondják, nem húzzák a terheket, s nem birkóznak meg feladataikkal. Még kevésbé lehet vezető munkakörben hagyni olyan embereket, akik felelőtlenek, nem tudnak megszabadulni a múlt terheitől, és feltételezik, hogy munkakörük önmagában megadja nekik a tekintélyt és a tiszteletet.

Nem lehet pártvezető az, aki már nem tudja kritikusán értékelni a saját tevékenységét, s elszakad a tömegektől, hízlegőkkel és talpnyalókkal veszi körül magát, aki elvesztette a kommunisták bizalmát. Gondolom, a kongresszus támogatja a kérdés ilyen módon való felvetését.

Figyelembe véve a növekvő követelményeket, a párt megszervezi a káderek felkészítését és továbbképzését. Minden szükségeset megtesz azért, hogy a káderek emeljék elméleti felkészültségük színvonalát, elmélyítsék tudásukat, elsajátítsák a tudomány és a technika korszerű eredményeit, a termelés és az irányítás szervezésének tudományát.

A beszámolási időszakban a párt tanintézeteiben 40 000 embert készítettek fel. A tanfolyamokon több mint 230 000 szovjet- és pártmunkás részesült továbbképzésben. A gazdasági káderek és szakemberek is továbbfejlesztik képzettségüket a különféle főiskolákon, egyetemi fakultásokon, a népgazdasági vezetőképző főiskolán és a továbbképző tanfolyamokon, ahol évente több mint egymillió ember tanul.

A jövőben tökéletesítenünk kell ezt a munkát. Nyilvánvalóan érdemes elgondolkozni azon, hogyan emelhetjük új, magasabb színvonalra a párt vezető kádereinek felkészítését, kivált az ideológiai front területén, hogyan emelhetjük a már most is a pártmunkát irányító elvtársak tevékenységének eszmei-elméleti színvonalát. Tovább kell javítani a párt központi tanintézeteinek munkáját. Itt figyelembe kell venni a múlt tapasztalatait, és gondolni kell a magas képzettségű káderek felkészítésének új, korszerű formáira. A fő feladat annak elérése, hogy a pártnak még nagyobb tartaléka legyen tapasztalt, elméletileg érett elvtársakból.

A párt nagyra értékeli a kádereket, bízik alkotóképességükben, gondoskodással fejleszti és neveli őket. Nem lehet kétség afelől, hogy kádereink a nép iránti felelősségük tudatában továbbra is minden erejüket, tudásukat és tapasztalatukat a kommunizmus érdekében kamatoztatják.

2. A párt eszmei-nevelő munkája

A mi rendszerünk ereje a tömegek tudatosságában rejlik. A párt állandó feladatának tartja a kommunista tudatosság, a készség, akarat és tudás kifejlesztését a kommunizmus építésében. *A beszámolási időszakban az emberek eszmei nevelése, az új embernek, a kommunizmus méltó építőjének kialakítása nagy helyet foglalt el egész munkánkban.*

Az SZKP a kommunista nevelést, akárcsak egész forradalmi átalakító tevékenységét, a marxista-leninista elmélet szilárd alapján folytatja. A marxizmus-leninizmus a helyes stratégia és taktika kidolgozásának egyetlen megbízható alapja. Lehetővé teszi, hogy megértsük a történelmi távlatokat, sok évre előre segít meghatározni a társadalmi-gazdasági és politikai fejlődés irányát, segít helyesen tájékozódni a nemzetközi eseményekben. A marxizmus-leninizmus ereje az állandó, alkotó fejlődésben van. Erre tanított Marx. Erre tanított Lenin. Útmutatásaikhoz pártunk mindig hű marad!

Minden elmélet valóságértékének ismerve a gyakorlat. A munkásosztály és az összes dolgozó forradalmi harca, a kommunisták egész gyakor-

lati tevékenysége teljes erővel megmutatta a marxizmus-leninizmus lényegét kifejező elméleti tételek és elvek megingathatatlanságát.

A XXIV. kongresszus útmutatásaival összhangban sokat tettünk a marxista-leninista elmélet időszerű kérdéseinek kidolgozásáért. A párt-dokumentumok összegezték az új társadalom építésének hatalmas tapasztalatait, elemezték a nemzetközi fejlődés legújabb folyamatait. Számtottévő eredményeket értünk el a filozófiai, a gazdasági és a történeti tudományokban, a társadalmi és politikai kérdések tanulmányozásában.

Országunk fejlődésének mai szakaszában a szükséglet az elmélet további alkotó kimunkálására nem csökken, hanem még inkább fokozódik. Az általános elméleti, az alap- és az alkalmazott tudományok gyümölcsöző kutatására új lehetőségek nyílnak a különböző tudományok találkozási pontjain – például a természet- és a társadalomtudományok határán. Ezeket teljes mértékben ki kell használni.

A párt és az állam olyan kérdések kutatását igényli, amelyek mindenekelőtt a termelés és a termelésirányítás sokoldalú fejlesztésével kapcsolatosak, olyan ajánlásokat igényel, amelyek lehetővé teszik a termelés hatékonyságának lényeges növelését.

Lényegbevágóan fontos olyan kérdések mélyreható kutatása, amelyek társadalmunkkal és termelőerőinek fejlődési irányjaival kapcsolatosak, mint például a munka jellege és tartalma a fejlett szocializmus körülményei között, a társadalmi szerkezet változásai. A tudományok képviselőinek egyesített erőfeszítéseit követeli az olyan kérdések áttekintése, mint a munka szerinti elosztás tökéletesítése, az erkölcsi és anyagi ösztönzés összekapcsolása, a szocialista életforma és kultúránk sokoldalú fejlesztése. Ezenkívül tovább kell tanulmányozni államiségünknek, a nevelő, az ideológiai munka formáinak és módszereinek fejlődési kérdéseit. Ezzel kapcsolatban fontos figyelembe venni a közvéleményt.

A szovjet tudósoknak nem szabad figyelmen kívül hagyniuk a környezettel és a népesedéssel kapcsolatban az utóbbi időben kiéleződött problémákat. A természet- és a társadalomtudományok komplexumának fontos feladata a természet szocialista kiaknázásának javítása és a hatékony demográfiai politika kidolgozása.

Mindinkább növekszik a tudományos kutatás jelentősége a következő kérdések kidolgozásában: a világ fejlődése és a nemzetközi kapcsolatok, a forradalmi folyamat, a forradalmi folyamat különböző áramlatainak kölcsönhatása és egysége, a demokráciáért és a szocializmusért vívott harc kölcsönhatása, az erők egymás elleni harca korunk fő kérdésében, a háború és béke kérdésében.

Nyilvánvaló, hogy a társadalomtudományok soron levő feladatait csak akkor oldhatjuk meg, ha ezek a tudományok a legszorosabb kapcsolatban állnak az élettal. A skolasztikus elméletieskedés csak fékezi előrehaladásunkat. Csakis a gyakorlattal való kapcsolat növelheti a tudomány hatékonyságát. Ez napjainkban az egyik központi probléma.

A XXIV. kongresszus rámutatott arra, hogy milyen jelentős az alkotói légkör megteremtése a tudományos munkában. Ez a feladat ma is ugyanolyan fontos, mint ez ideig. Természetes, hogy a nézeteket közös marxista-leninista eszmei platformunk alapján kell egybevetni. Fontos, hogy következetesen megtartsák a pártosság elveit a tudományban, és határozottan visszautasítsák a külföldi eszmei ellenfelek jobboldali opportunistá és balos nézeteit...

A tömegek politikai nevelésének sikerét nyilván a konkrét dolgokon kell mérni. A kommunista eszmeiség: a tudás, a meggyőződés és a cselekvés ötvözete.

A politikai nevelés és a munkára való nevelés szoros összefonódásának szemléletes eredménye a szocialista verseny mostani fellendülése.

Az egész ország követi az olyan nagyszerű kezdeményezéseket, mint az ellentervek mozgalma. Széles körben követik a moszkvai Lihacsov Autógyár kollektívájának azt a kezdeményezését, hogy gyorsabban alkalmazzák a termelésben a tudomány és a technika vívmányait, növeljék a legjobb minőségű termékek gyártását. A moszkvai Dinamó-gyár, a gorkiji és a minszki autógyár példát mutatott a munka termelékenységének növelésére, az egyes dolgozókra kivetített egyéni tervek alapján.

Nagy visszhangot keltett a leningrádi munkásoknak az a felhívása, hogy az ötnapos feladatot teljesítsék négy nap alatt. Mindenhol támogatják Gennagyij Szmirnov, Vlagyimir Murzenko, Miahil Csih brigádjainak azt a kezdeményezését, hogy induljon verseny legalább ezer tonna szén napi kitermeléséért egy fejtésből. Pédát adnak Nyikolaj Zlobin önálló elszámolás alapján dolgozó építőbrigádjának tapasztalatai. Jelena Amoszova, Alevtyina Szmirnova, Valentyina Pletnyeva, Valentyina Bobkova és más híres textilmunkásnők példája nyomán tömegmozgalom bontakozott ki a munkatermelékenység növelésére és a termékek minőségének javítására.

Jellemző, hogy a tizedik ötéves terv első napjaitól kezdve össznépi szocialista verseny bontakozott ki a következő jelszóval: „Emeljük a termelés hatékonyságát és javítsuk a munka minőségét a gazdaság és népjólét további növekedéséért!”

Fontos, hogy egyetlen jó kezdeményezés se sikkadjon el. Néhány

évvel ezelőtt Gorkij város vállalatai felhívást adtak ki: „Senki se maradjon le közülünk!” Ez nemcsak termelési jelszó volt, hanem erkölcsi norma is. Eleinte széleskörűen felkarolták, sajnos azonban most már egyes helyeken elfeledkeztek róla. Pedig általános elterjesztése az egész országnak fontos eredményeket hozhat.

Mindannyian örülünk annak, hogy milyen mély gyökereket eresztettek a szocialista verseny lenini eszméi. Büszkék vagyunk rá, hogy a verseny élvonalában a kommunisták haladnak. A verseny nagy hatással van a gazdasági gyakorlatra, az ország társadalmi-politikai életére, az erkölcsi légkörre. Közös harci jelszavunk, hogy minden módon fejlesszük tovább a szocialista versenyt, a kommunista módon végzett munka mozgalmát...

Itt, a kongresszuson szólni kell azokról az intézkedésekről is, amelyeket a pártszervezetek a dolgozók gazdasági képzéséért tettek. A XXIV. kongresszus határozata alapján átfogó gazdasági oktatási rendszert hoztak létre. Ebben az oktatásban már több mint 42 millió ember vett részt, s jelenleg 36 millióan vesznek részt benne. Ezt a munkát folytatni kell. A gazdasági oktatást továbbfejlesztve gondoskodnunk kell arról, hogy az mindenütt, minél jobban segítse a munkaszervezés legjobb tapasztalatainak elterjesztését, a tudomány és technika vívmányainak alkalmazását a termelésben.

Semmi sem gazdagítja úgy a személyiséget, mint a tevékeny élet, a társadalmi kötelezettségek tudatos teljesítése, amelyben a szavak és a tettek egysége a magatartás mindennapos normájává válik. Az ilyen személyiség kialakítása *az erkölcsi nevelés feladata*.

Sajnos, még vannak olyan emberek, akik ismerik ugyan politikánkat és elveinket, de nem mindig követik őket a gyakorlatban, nem harcolnak megvalósításukért, belenyugszanak a szocialista együttélés normáinak megsértésébe. Ha a szavak és a tettek eltérnek egymástól – bármilyen formában is –, ez kárt okoz a gazdasági építésnek s különösen az erkölcsi nevelésnek.

Jelentős eredményeket értünk el a szovjet nép anyagi jólétének javításában. A jövőben is következetesen munkálkodunk e feladat megvalósításán. Az anyagi lehetőségek növekedésének azonban állandóan együtt kell járnia az emberek eszmei-erkölcsi és kulturális színvonalának emelkedésével. Máskülönben felütheti fejét a nyárspolgári, kispolgári gondolkodásmód. Ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni.

Minél fejlettebb lesz társadalmunk, annál tűrhetetlenebbé válnak az eltérések a szocialista erkölcsi normáktól. A nyereszkesedés, a magán-

tulajdonosi szemlélet, a huliganizmus, a bürokratizmus és az emberek iránti közömbösség ellentétes rendszerünk lényegével. Az ilyesfajta jelenségekkel harcolva, támaszkodni kell a dolgozó kollektíva véleményére, élni kell a sajtó bíráló szavával, a meggyőzéssel és a törvény erejével – minden rendelkezésünkre álló eszközzel...

3. Az állami szervek és a társadalmi szervezetek pártirányításának néhány kérdése

A kommunista építés során végzett munkánk fő irányvonala megmutatkozik a szovjet társadalom politikai rendszerének sokoldalú fejlesztésében. A szocialista államiság tökéletesítéséről, a szocialista demokrácia továbbfejlesztéséről, az állami és a társadalmi élet jogi alapjának erősítéséről, a társadalmi szervezetek tevékenységének aktivizálásáról van szó.

Ebben a munkában a párt és Központi Bizottsága abból indult és indul ki, hogy országunkban felépült a fejlett szocialista társadalom, amely fokozatosan kommunista társadalommá alakul át. Abból indult és indul ki, hogy államunk össznépi állam, kifejezi az egész nép érdekeit és akaratát. Abból indultunk és indulunk ki, hogy nálunk új történelmi közösség alakult ki: a szovjet nép. Ennek a közösségnek alapja a munkásosztálynak, a parasztságnak és az értelmiségnek a munkásosztály vezető szerepe alapján létrejött megbonthatatlan szövetsége, továbbá az ország összes nemzetének és nemzetiségének a barátsága. Arra törekedtünk, hogy elősegítsük az állami szervek és a társadalmi szervezetek aktivitásának sokoldalú fokozását, hogy minden módon kezdeményezésre ösztönözzük őket.

Az államszervezet fejlesztésében a párt különleges figyelmet fordít a *szovjetek munkájára*. A XXIV. kongresszuson előterjesztett javaslatoknak megfelelően törvényt hoztunk a küldöttek státusáról. E törvény világosan meghatározta a küldöttek jogait és kötelességeit, valamint az állami és a társadalmi szervek kötelezettségeit a küldöttek iránt. Ez érzékelhető eredményeket hozott. A szovjet küldöttek kezdeményezésére napjainkban sok fontos kérdés vetődik fel és oldódik meg. Elmondhatjuk, hogy a választók megbízása alapján beterjesztett küldötti javaslatok tükrözik népünk, egész életünk igényeit és szükségleteit.

Emlékeznek rá, hogy annak idején a Politikai Bizottság kezdeményezésére olyan törvényeket hoztunk, amelyek kibővítették a falusi és községi, a kerületi és városi szovjetek jogait és anyagi lehetőségeit. A be-

számolási időszakban összegyűlt tapasztalatok megmutatták, hogy ez a lépés teljesen helyes volt. A helyi szovjetek munkája új lendületet kapott. Úgy vélem, a küldöttek támogatni fogják azt a javaslatot, hogy hozzunk törvényeket a körzeti, a területi és a kerületi szovjetek illetékességi körének meghatározására is.

A másik bennünket állandóan foglalkoztató kérdés: *törvényhozásunk tökéletesítésének, a szocialista jogrend erősítésének kérdése*. Nagy társadalmi-politikai jelentősége van annak, hogy párt- és állami szerveink kidolgoztak, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa és a köztársaságok legfelsőbb tanácsai pedig elfogadtak életünk egyes fő problémáit érintő törvényeket. Jelentős szerepük volt ebben a munkában a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa állandó bizottságainak is. Ezek az utóbbi években általában véve észrevehetően aktivizálódtak.

A jogi normákat összhangba hoztuk azzal a szinttel, amelyet társadalmunk elért. Előkészítettünk az életünk olyan területeit érintő jogszabályokat, amelyek korábban a jogi szabályozás keretein kívül maradtak, mint például a környezetvédelem, beleértve a víztárolóknak, a föld méhének, a légtérnek stb. védelmét. Nagyon jó, hogy már olyan megalapozott jogi normáink vannak, amelyek lehetővé teszik a természet céltudatos védelmét.

Nemrég a Politikai Bizottság azzal bízta meg a megfelelő szerveket, hogy készítsenek javaslatokat a munka-, az igazgatási jog és néhány más törvény további tökéletesítésére, figyelembe véve a társadalmi élet új jelenségeit.

Sok tennivaló van a gazdasági munka jogi szabályozásának megjavításában. Erre vonatkozó törvényeinknek hatékonyabban kell biztosítaniuk a termelés minőségének javításával, a takarékosági rendszabályok végrehajtásával kapcsolatos feladatok megoldását. Hatékonyabban kell fellépni azok ellen, akik becsapják az államot, sikkasztanak, meglopják a szocialista tulajdont, vagy kiskirályok módjára viselkednek...

A szovjet politikai rendszer elválaszthatatlan részei a társadalmi szervezetek. Ezek összességükben felölelik szinte az ország egész felnőtt lakosságát. És ez nagyszerű dolog. Az állampolgárok legnagyobbbrészt társadalmi szervezeteink révén vesznek részt a társadalom ügyeinek intézésében.

Nézzük például a legnépesebb társadalmi szervezetet, a *szakszervezeteket*. Ezeknek több mint 107 millió tagjuk van. A szakszervezetek

munkája közvetlenül előmozdítja a demokrácia megvalósulását az emberi alkotóerő alapvető szférájában: a termelésben.

A szakszervezetek mindenekelőtt arra hivatottak, hogy a dolgozók jogait és érdekeit védelmezzék, hogy aktívan foglalkozzanak hétköznapi és szociális kérdésekkel. Ezt a feladatot azonban nem tudnák kielégitően ellátni, ha nem fejlődne a termelés, ha nem erősödne a munkafegyelem, ha nem növekedne a munkatermelékenység. Éppen mert a szakszervezetek tevékenységük középpontjába a dolgozó ember érdekeit helyezik, kötelességük, hogy gondoskodjanak a termelés fellendítéséről.

A szakszervezetek a mi társadalmunk életében jelentős teret kaptak, és ez sok mindenre kötelezi őket. A szakszervezetek munkáját oly módon kell szervezni, hogy az minél jobban megfeleljen jogaiknak és nagy felelősségüknek.

Vegyük a következő kérdést: nálunk már néhány éve bevezettük és tökéletesítettük a termelés ágazati irányítását. Növekszik a termelés koncentrációja, termelési egyesülések jönnek létre. Ugyanakkor ez egyelőre nem tükröződik kellőképpen a szakszervezetek munkájában. Szabályozni kell az ágazati szakszervezetek struktúráját úgy, hogy ez minél inkább megfeleljen a termelés irányítási struktúrájának. Szabályozni kell a termelési egyesülések szakszervezeti munkaformáit és -módszereit, az ágazati szakszervezetek vezető szerveinek jogait.

Az utóbbi időben mindinkább növekszik a szakszervezet szerepe a kolhozokban. Elő kell mozdítani a tömegkapcsolatok erősödését, aminek nem kis jelentősége lesz a mezőgazdaság fellendítésében, a kolhoztagok munka- és életkörülményeinek javításában. Mindezek igen komoly feladatok. Meg kell oldani őket.

Sok dicsérő szó esett és esik a mi *lenini Komszomolunkról*. És ez teljesen indokolt. A komszomolisták 35 milliós serege a párt megbízható segítőtársa, közvetlen harci tartaléka. Bármilyen feladatot tűz ki a párt, a Komszomol a fiatalság lelkesedésével harcol megoldásukért.

Mennyi kitűnő kezdeményezés fűződött a Komszomol nevéhez az elmúlt öt évben, mennyi hősi tettet vitt véghez! Itt van a Bajkál-Amur vasút építése! A kiemelt komszomolista építkezéseken, amelyekből öt év alatt 670 volt, több mint félmillió fiú és lány dolgozott! A Komszomol az OSZFSZK nem feketeföldű övezetében 1200 öntözési és mezőgazdasági építkezést patronál. Hát még a diákok építőtáborai! Valamennyien tudjuk, mennyire vonzódik ezekhez a fiatalság. E táborokban óriási munka folyik. A diákok a kilencedik ötéves tervidőszakban kö-

rülbelül 5 milliárd rubel értékű munkát végeztek el. Felbecsülhetetlen ezeknek a táboroknak a jelentősége a munkára nevelésben.

A Komszomolnak a munkában kivívott dicsősége szilárd alapokon áll. De meg kell érteni, hogy maga az élet támaszt mind magasabb követelményeket a Komszomollal szemben. Hiszen a fiatalok éppen a Komszomolban kapcsolódnak be aktív résztvevőként a kommunista építésbe. Erre az öntudatra nevelni nem is olyan egyszerű feladat, kiváltképp, ha arra gondolunk, hogy fiatal emberekkel van dolgunk, akiknek a jelleme még nem forrott ki. Készek őszintén és lelkesen fogadni minden jó kezdeményezést. Ám a formalizmus és a bürokratikus magatartás lehűti lelkesedésüket. A mi feladatunk pedig nemcsak az, hogy megőrizzük, hanem az is, hogy felszítsuk a lelkesedést. Azt akarjuk, hogy a lelkesedés, a szellem frissesége és a fiatalos energia egész életükön át végigkísérje embereinket. Ezt kell segítenie a Komszomolnak, ez legyen egyik legfontosabb gondja.

A párt szilárd meggyőződése, hogy a fiatalság, a komszomolisták újabb dicső oldalakat írnak majd a kommunista építés krónikájába!

Népünk nagy cselekedeteiről szólva okvetlenül meg kell említenem, hogy ezekben milyen szerepet tölt be a szovjet nő. Az eddigi eredményekben és győzelmekben a nők önfeláldozásának és tehetségének nagy része volt. Azoknak a fontos feladatoknak a megoldásához, amelyeket a kongresszus tűz ki a társadalmi élet minden területén, kétségtelenül jelentősen hozzájárulnak majd dicső asszonyaink is. A párt köteletségének tartja, hogy állandóan gondoskodik a nőkről, a dolgozó nő, az anya, a gyermeknevelő és a háziasszony helyzetének javításáról.

Külföldi bírálóink gyakorta elferdítik azoknak az intézkedéseknek az értelmét, amelyeket a szovjet állam a törvényesség és a jogrend erősítése végett tesz. Valahányszor a fegyelem növeléséről, az állampolgároknak a társadalom iránti felelősségéről beszélünk, ezt úgy tüntetik fel, mint a demokrácia megsértését. Mit lehet erről mondani?

Való igaz, hogy miközben a személyiség sokoldalú fejlődéséről, az állampolgárok jogairól gondoskodunk, egyúttal kellő figyelmet fordítunk a társadalmi fegyelem szilárdításának feladataira is, arra, hogy minden állampolgár teljesítse kötelességét. Ugyanis fegyelem és szilárd közrend nélkül a demokrácia megvalósíthatatlan. Ha minden állampolgár felelősséget érez kötelezettségei, a nép érdekei iránt, csakis ez az egyedüli, megbízható alap a szocialista demokratizmus elveinek, a valódi személyi szabadságnak a lehető legteljesebb megvalósításához.

Emlékezzünk csak Leninnek arra a megállapítására, hogy társadal-

munkban erkölcsös minden, ami a kommunizmus építésének érdekeit szolgálja. Ugyanígy elmondhatjuk, hogy demokratikus a mi szemünkben az, ami a nép érdekeit, a kommunista építés érdekeit szolgálja. Azt, ami ellentmond ezeknek az érdekeknek, elutasítjuk, és senki sem győzhet meg bennünket arról, hogy ez helytelen eljárás. Nagyon is jól tudjuk, milyen irányban haladunk, amikor politikai rendszerünket tökéletesítjük. Mi pedig meg vagyunk győződve az általunk választott irányvonal helyességéről.

Ma már nemcsak elméletből, hanem több évi tapasztalatból is tudjuk: hogyan valódi demokrácia lehetetlen szocializmus nélkül, éppúgy szocializmus is lehetetlen a demokrácia szüntelen fejlesztése nélkül. Szocialista demokráciánk tökéletesítését mi mindenekelőtt úgy értelmezzük, hogy állandóan biztosítjuk a dolgozók mind szélesebb részvételét a társadalom ügyeinek intézésében; úgy értelmezzük, mint államunk demokratikus alapelveinek további fejlesztését, a személyiség sokoldalú kibontakozásához szükséges feltételek megteremtését. A párt ebben az irányban tevékenykedett, és tevékenykedik a jövőben is.

A szocializmus dinamikusan fejlődő társadalom. Egy napig sem állunk egy helyben, folytonosan előrehaladunk. Ennélfogva annak a munkának amelyet társadalmunk politikai rendszerének tökéletesítéséért végzünk, mélyenszántó társadalmi értelme és jelentősége van.

Ismétlem, sokat tettünk. Most itt az ideje, hogy összefoglaljuk mindazt, amit már megvalósítottunk. Ebből indulunk ki, amikor előkészítjük *a Szovjetunió új alkotmányát*. Ez a munka gondosan folyik, hogy a lehetőségekhez képest minél pontosabban mérlegeljünk minden felvetődő problémát, majd a tervezetet vitára bocsássuk az egész nép elé. Itt azonban, a kongresszuson, néhány olyan főbb momentumot szeretnék elmondani, amelyből munkánkban kiindulunk.

Az új alkotmány tervezetében nyilvánvalóan ki kell fejezni a szocializmus hatalmas győzelmeit. Rögzítenünk kell nemcsak az államunk osztálylényegét kifejező szocialista rendszer általános elveit, hanem a fejlett szocialista társadalom politikai szervezetének alapvető vonásait is.

A kommunizmus anyagi-műszaki bázisának felépítésével összefüggő feladatok jellege szükségessé teszi, hogy az alkotmányban részletesebben szóljunk a népgazdaság irányításának elveiről. Ugyanakkor célszerű, hogy az alkotmányban kifejeződjék az állam szerepe a társadalom szellemi életében, a tudomány, a népművelés és a kultúra fejlesztéséhez szükséges feltételek megteremtésében. Ezzel hangsúlyozzuk a szocialista

állam humanista jellegét, azét az államét, amely a dolgozó ember és az egész nép érdekében a kommunizmus felépítését tűzte ki célul.

Az új alkotmány tervezetének egyik alapvető sajátossága a szocialista demokrácia további erősítése és fejlesztése lesz.

Tervbe vettük, hogy a végrehajtó szerveket az eddiginél szigorúbb rendszer alapján számoltatjuk be a választott hatalmi szervek előtt. Előirányoztuk, hogy az országos jellegű törvénytervezeteket össznépi vitára bocsátjuk, ami ugyan gyakorlatilag ma is folyik, de alkotmányosan nincs rögzítve.

Itt csak néhány alapvető momentumot soroltam fel. Gondolom azonban, hogy az elmondottak képet nyújtanak a munka irányáról.

Abból indultunk és indulunk ki, hogy az új alkotmánynak rögzítenie kell és pontosan meg kell határoznia államunk legfőbb célját. Ez pedig a kommunista társadalom felépítése.

*

Kongresszusunkon öt év megfeszített munkájának eredményeit összegezzük. Ezek jó eredmények. Megvitatjuk a következő ötéves tervidőszakra szóló terveinket. Ezek feszített, de reális és jól átgondolt tervek.

Tekintsük át azt, amit eddig elértünk, tekintsünk át mindent, amit tenni szándékozunk, és mérjünk szélesebb történelmi mércével.

Nemsokára, másfél év múlva ünnepeljük 60. évfordulóját a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak. Hat évtized – ez kevesebb, mint az ember átlagos életkora. De ez alatt az idő alatt országunk több évszázadnyi utat tett meg.

Új társadalmat hoztunk létre, olyan társadalmat, amelyhez hasonlót az emberiség még nem ismert. Ez a társadalom a válságmentes, folytonosan fejlődő gazdasági élet, az érett szocialista viszonyok, a valódi szabadság társadalma. Olyan társadalom, amelyben a tudományos, materialista világszemlélet uralkodik. A jövőbe vetett szilárd bizalom, a ragyogó kommunista távlatok társadalma ez. Olyan társadalom, amely előtt nyitva állnak a további sokoldalú haladás határtalan lehetőségei.

A megtett út másik fő eredménye: a mi szovjet életformánk. Az igazi kollektívizmus és elvtársiasság légköre. Országunk valamennyi nemzetének és népének napról napra erősödő összeforrottsága, barátsága. Az erkölcsi tisztaság, ami erőssé és kitartóvá tesz bennünket. Ezek a mi életformánk világos útjelzői, a szocializmus hatalmas vívmányai, amelyek életünk szerves alkotórészévé váltak.

És végezetül, az utóbbi hatvan év legfőbb eredménye – maga a szovjet ember. Az az ember, aki a kivívott szabadságot a legnehezebb harcokban is meg tudta védeni. Az az ember, aki építette a jövőt, nem kímélve erejét, és nem sajnálva semmilyen áldozatot, aki, miközben kiállt minden megpróbáltatást, maga is teljesen megújult, egyesítette magában az eszmei meggyőződést és a hatalmas életenergiát, a kultúrát, a tudást és azt a képességet, hogy mindezeket hasznosítsa. Az az ember, aki forrón szereti hazáját, egyszersmind következetes internacionalista volt és marad.

A szovjetek országát joggal tekintik az egész világ népei a béke támaszának és zászlóvivőjének. A jövőben is megteszünk mindent, hogy védelmezzük és megszilárdítsuk a békét, megmentsük az emberiséget újabb pusztító háborúktól!

Igen, tudatában vagyunk annak, hogy vannak még megoldatlan feladatok. Valamennyi bírálónknál jobban ismerjük saját hiányosságainkat, látjuk a nehézségeket. De sikeresen megbirkózunk velük. Látjuk és ismerjük azt az utat, amely társadalmunk további fejlődéséhez és tökéletesítéséhez vezet.

Még nem értük el a kommunizmust. De az egész világ látja, hogy pártunk erőfeszítései arra irányulnak, hogy mindent megtegyünk az ember jólétéért az ember nevében. Éppen ez a magasztos, humánus cél egyesíti a pártot a néppel, köti össze széttephetetlenül minden szovjet emberrel.

A szovjet emberek tudják, hogy ahol nehézségek vannak, ott leküzdésükben élen járnak a kommunisták. A szovjet emberek tudják, hogy bármi történik, a kommunistákra mindig lehet számítani. A szovjet emberek tudatában vannak annak, hogy ahol a párt – ott vannak a sikerek, ott a győzelem! A nép bízik a pártban. Teljes mértékben támogatja bel- és külpolitikáját. És ez megtízszerezi a párt erejét, s szüntelenül merít belőle.

De a kommunisták is jól tudják, hogy a nép, amely rájuk bízta az ország vezetését, rendkívül munkaszerető, bátor, kitartó, tehetséges és okos. Ez a nép hajlíthatatlan a szenvedések idején. Olyan nép ez, amelyik mélyen átérez minden hibát, amely kárt okoz hatalmas ügyünknek. Nem henceg vívmányaival, de nem is kicsinyli le őket. Átérzi más népek örömet és gondját, kész segíteni őket az igazságért, a szabadságért, a társadalmi haladásért vívott harcukban. A szovjet nép valóban hatalmas, hősiés nép!

Szovjetországunk, népünk nehéz, de dicső utat járt be. Úgy vélem,

hogy ha közülünk, kommunisták közül bármelyikünket megkérdeznének, választana-e más utat, azt válaszolná: nem. A mi utunk – az igazság, a szabadság útja. Ez az út a nép boldogságának útja.

Azok a határozatok, amelyeket kongresszusunk hoz, hatalmas ösztönzést adnak újabb feladatok végrehajtásához. Ezek teljesítése – valamennyi kommunista, valamennyi pártszervezet és egész pártunk becsületbeli ügye. Haladjunk tehát továbbra is előre nagy céljaink felé...

A KOMMUNISTÁK NEM ELÉGSZENEK MEG AZ ELÉRT EREDMÉNYEKKEKEL

BESZÉD A LIHACSOV AUTÓGYÁR MUNKÁSGYŰLÉSÉN / RÉSZLETEK

[1976. április 30.]

Derús, nagy nap ez az önök életében, és számomra nagy öröm, hogy találkozhatom önökkel, és a KB Politikai Bizottságának és a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének megtisztelő megbízatását teljesítve, átnyújthatom az Októberi Forradalom Érdemrendet – hazánk magas kitüntetését – a Lihacsov Autógyár dicső kollektívájának.

Valamennyi tervünknek, pártunk egész politikájának fő célja, hogy jobb életet biztosítsunk a szovjet népnek, önöknek, feleségüknek, gyermekeiknek és a munka veteránjainak, akik már megérdemelt pihenésüket töltik. És bármivel foglalkozzék is pártunk, akár külpolitikai ügyekkel, akár belső ügyeinket érintő feladatokkal, mi kommunisták mindig feltesszük magunknak a kérdést: vajon hogyan, mi módon befolyásolja ennek vagy annak a problémának a megoldása a szovjet nép életkörülményeit és jólétét, a kommunizmus nevében végzett alkotó munka békés feltételeinek biztosítását, az egyetemes béke megszilárdítását.

Ugyanakkor nem felejtjük el, hogy országunkra, Lenin országára a győztes szocializmus első országára szeretettel és reménységgel tekintenek a világ dolgozói, a szabadságukért és függetlenségükért küzdő népek. Ez sok mindenre kötelez minket.

A XXV. kongresszuson az SZKP Központi Bizottsága beszámolt az utóbbi öt év alatt végzett munkájáról a pártnak és a népnek. Ez idő alatt hazánk még gazdagabb, még hatalmasabb lett, és jelentősen javultak a szovjet emberek életkörülményei. Nagy meglegedésünkre szolgál az a tény, hogy csupán a munkabérek, nyugdíjak és ösztöndíjak emelésére, valamint egyéb szociális intézkedésekre az elmúlt ötéves tervidőszakban ugyanannyit folyósítottunk, mint az előző két ötéves tervben együttvéve Ennek eredményeként több mint 75 millió ember munka-

bérét és – a nyugdíjak, segélyek és ösztöndíjak emelése révén – mintegy 40 millió ember jövedelmét növeltük.

Ezek szép eredmények, de sok még a tennivaló. Ma nem elég, ha lakásokat építünk; az is fontos, hogy ezek a lakások jók és kényelmesek legyenek. Nem elég az, ha áruházainkban van áru; az is fontos, hogy az árucikkek jó minőségűek legyenek és kielégítsék népünk sokrétű igényeit. Minderre megkülönböztetett figyelmet fordít most pártunk Központi Bizottsága és a Politikai Bizottság.

Itt van például a ma még sok embert érintő lakáskérdés. Épp ezért a tizedik ötéves terv kidolgozásakor a Központi Bizottság különleges gondot fordított erre a kérdésre. A következő ötéves időszakban felépítendő lakóházak összterülete eléri az 550 millió négyzetmétert, ami annyit jelent, hogy évente mintegy 10–11 millió ember költözhet új lakásba. Ez nem rossz eredmény.

Ugyanakkor szüntelenül javulni fog a lakások minősége, vagyis a lakások tervezése és kivitelezése. Épp ez a célja annak a nemrég jóváhagyott programnak, amelynek a feladata a tömeges méretű lakásépítés következő szakaszában megvalósítandó új típustervek kidolgozása. E program szerint tovább kell növelni az egy főre jutó átlagos lakóterületet, tágasabbá kell tenni a szobákat, a konyhákat, a mellékhelyiségeket.

Önök bizonyára tudják, hogy a Szovjetunióban 1928 óta nem változott a lakbér, jöllehet ez idő alatt többszörösére növekedett a munkások és az alkalmazottak munkabére, és jócskán emelkedett a lakások műszaki ellátottságának szintje. A lakbér és a közszolgáltatási díjak az e célra fordított kiadások harmadát sem fedezik. Így az állam évente mintegy 5 milliárd rubelt fordít a lakás- és kommunális gazdálkodásra. S ez a jövőben sem lesz másként.

Vajon megoldhatja-e ily módon egy tőkésország a munkások számára életbevágóan fontos kérdéseket? Természetesen nem! Ez csupán a mi szocialista, igazán népi rendszerünk, szovjet életmódunk körülményei közt lehetséges, olyan viszonyok között, amikor mindaz, amit a nép munkájával megteremtett, a dolgozók életkörülményeinek javítását szolgálja...

A békés munka feltételei még sohasem voltak olyan kedvezőek hazánkban, mint éppen most. Arra van szükség, hogy ezeket a feltételeket teljes mértékben hasznosítsuk előrehaladásunk, a kommunizmus építése javára. Mint azt a XXV. kongresszus hangsúlyozta, az új ötéves terv fő

feladata: fokozatosan emelni a népéletének anyagi és kulturális színvonalát a társadalmi termelés dinamikus és arányos fejlesztése, a hatékonyság növelése, a tudományos-technikai haladás meggyorsítása, a munka termelékenységének fokozása, valamint a munka minőségének népgazdaságunk valamennyi ágában való mindenoldalú javítása alapján.

Ismételten szeretném leszögezni: *minden eszközzel javítanunk kell a munka minőségét valamennyi szinten.* Ez kulcsfontosságú kérdés.

A közös munka igazán hatékony megszervezése igen nagy feladat, s nemcsak a vezetők részéről igényel rendkívüli figelmet. A korszerű termelés megköveteli, hogy minden dolgozó világosan lássa helyét a termelési folyamatban, hogy tudja, mit miért tesz, mi függ tőle, s hogy átérezze: munkája a közös tevékenység szükséges része.

Ha ezt a dolgozók felfogják, akkor kialakul az igazi érdekeltség, akkor a munka alkotó jelleget ölt, öröm forrásává válik. És akkor mindenki előtt logikusan felvetődik a kérdés: vajon ésszerűen, gazdaságosan hasznosítjuk-e a berendezést, megfelelően használjuk-e fel az anyagokat, a pénzt és az időt? Ahhoz, hogy valaki jól dolgozó, igazi élmunkás lehessen, nemcsak szorgalom és fegyelmezettség szükséges, hanem az is, hogy tevékeny részt vállaljon a közös ügyekben, szüntelenül érdeklőjék ezek iránt, szívén viselje a közös dolgokat és arra törekedjék, hogy a dolgok egyre jobban alakuljanak a brigádban, az üzemrészben és az egész üzemben. Ez immár törvényszerű jelenség szocialista rendszerünkben.

Az üzemek és a bányák, az olvasztókemencék és a gépek, a műszerek és a legújabb automaták, vagyis mindaz, amit termelési alapnak nevezünk, a nép felmérhetetlen gazdagságát képezik. De tudnunk kell mindezt hatékonyan hasznosítani. Pontos, tudományos munkaszervezés, helyes tervezés és jó irányítás nélkül, valamint anélkül, hogy növelnénk valamennyi dolgozó felelősségét – a termelés parancsnokaitól a végrehajtókig –, e gazdagság nem fog olyan hasznot hajtani, amilyenre joggal számítunk.

Ezért van az, hogy nagy súlyt helyezünk az olyan kérdésekre, mint az ügy iránti lelkiismeretes magatartás, a folyamatos munkaütem, a rokonágazatok munkájának összehangolása, a technika és a nyersanyag gondos kezelése, a szigorú takarékoság. Más úton nem tudjuk elérni a szovjet nép, minden szovjet ember számára fontos magas termelési mutatókat.

Nézzük például a termékek minőségének kérdését. A minőséget a szó szoros értelmében minden befolyásolja, a munkagép állapota, az anyag jellemzői, a rajzok hitelessége, a termelés pontos megszervezése. Mindez így van, de végső soron minden a konkrét végrehajtón múlik.

Így végül is minden az emberek lelkiismeretességére, munkájuk minőségére vezethető vissza.

A terv teljesítéséért, a technológiai láncolatok zökkenőmentes munkájáért, a termék minőségéért minden dolgozónak – akár kommunista vagy komszomolista, akár pártonkívüli – a lelkiismeretével kell felelnie.

Immár több mint fél évszázada, hogy az önök hatalmas vállalata magasra tartja a technikai haladás zászlaját. Tulajdonképpen csupán a szokás miatt maradt fenn mindmáig a gyár szó a Lihacsov Autógyár elnevezésben. Ezt az országszerte megbecsült márkanévet ma már a vállalatok egész családja viseli. A nagy termelési egyesülések szép példája a Lihacsov Autógyár, a ZIL. Az egyesülés létrehozása, a fővállalat üzemrészeinek rekonstrukciója, új fióküzemek építése – mindez nagy és nehéz feladat volt. Sok gyári dolgozó ősz hajszálai tanúsítják ezt.

De az eredmények önmagukért beszélnek: önök évről évre növelik az országunk számára igen fontos teherautók gyártását; mostanáig ezekből több mint 4 milliót bocsátottak ki. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy az önök munkája országos jelentőségű.

A becsületes és értő munka mindig többszörös haszonnal jár. Önök, Lihacsov Autógyáriak, erről saját tapasztalatuk alapján győződtek meg. Tudják, hogy évről évre mind nagyobb összegeket fordítunk az autógyáriak szociális, kulturális és lakásigényeinek kielégítésére. Ezek az összegek csupán a kilencedik ötéves tervben 66 millió rubelt tettek ki. A gyár 38 000 munkásának és azok családtagjainak javult a lakáshelyzete.

Évente több mint 20 000 gyári dolgozó tölti szabadságát az üzemi szanatóriumokban, üdülőkben kedvezményes feltételek mellett. Tizenhétezer gyermek befogadására alkalmasak a gyári bölcsődék és óvodák, valamint úttörőtáborok. A gyárnak saját főiskolája, szakközépiskolái, ipariskolája és egyéb oktatási intézményei vannak, ahol évente 25 000 ifjú gyári dolgozó tanul. A közelmúltban még nem sok város dicsekedhetett azzal, hogy ennyi mindent tud nyújtani az embereknek.

Az önök életének legtevékenyebb alkotó része a munkahelyen telik. Ezért különösen örülünk annak, hogy öt év alatt a Lihacsov gyárban több tágas, szép szolgáltató üzemrészt és épületet emeltek. Igen fontos az is, hogy széles fronton támadást indítanak a kétkezi és a nehéz fizikai munka felszámolására. Jelenleg az önök gyárában a szállítási, rakodási és egyéb kisegítő munkálatok gépesítetttségének foka meghaladja a 90 százalékot. Ez beszédes szám.

Társadalmi fejlődésünk sokrétű feladatait hovatovább komplex módon – a vállalatok és a munkakollektívák szintjén – oldjuk meg. Ez napjaink, fejlett szocialista társadalmunk jellemző vonása.

A Központi Bizottságnak pártunk XXV. kongresszusán elhangzott beszámolója, a küldöttek számos felszólalása nyíltan és bolsevik egyenességgel utalt a gazdasági és kulturális építésben előforduló hiányosságokra, s érdemben bírálta több népgazdasági ágazat dolgozóit és vezetőit. Másként ez nem is lehetséges, ha valóban gyorsabb ütemben kívánunk előrehaladni és a gazdaság újabb magaslataira akarunk eljutni. Ezért kérem, ne haragudjanak meg, ha ezen az önök számára ünnepi napon a hiányosságokról is szólok.

Valamennyien büszkéek vagyunk rá, hogy a Lihacsov gyár hazánk legjobb gépipari kollektívái közé tartozik, hogy egészséges, egységes családdá forrott össze. Nem kétséges, hogy a gyár kollektívája a tizedik ötéves tervben is újabb sikerekkel örvendezteti meg hazánkat. De mi tagadás – s ezt önök épp ilyen jól tudják – előfordul olykor lógás, selejt, és adódnak egyéb hibák is. Van úgy, hogy munka nélkül vesztegelnek a gépek. Mindez annyit jelent, hogy tovább kell javítanunk a termelés szervezését és irányítását, fel kell számolnunk minden fegyelmi lazaságot.

Hadd említsek meg egy példát. A ZIL–130-as tehergépkocsi gyárunk kitűnő terméke, de megeshet, hogy néhány év múlva értéke csökkenni fog, korszerűtlenné válik. A Lihacsov Autógyár kollektívája kitűzheti – és ki kell, hogy tűzze – azt a célt, hogy a gyár termékei tükrözzék az autógyártás legjobb nemzetközi szintű eredményeit. Tudom, a gyárban már folyik az új modellek kidolgozása. De ezt a munkát meg kell gyorsítaniuk, különben elkésnek: az új modell elavulhat, még mielőtt lejönne a futószalagról. Ez megengedhetetlen akkor, amikor bővülő külföldi gazdasági kapcsolataink megkövetelik, hogy termékeink ne maradjanak a nemzetközi szint alatt. Mint tudják, a Központi Bizottság e kérdésre több ízben felhívta a figyelmet.

Elbeszélgettem a Lihacsov gyár vezetőivel és szakembereivel. Ők azt mondták, hogy e feladat megoldásához némi segítségre van szükség. Úgy vélem a gépkocsiipari minisztérium, a tervező szervek és természetesen más szervek is figyelmesen és operatív módon meg fogják vizsgálni az önök javaslatait, tekintettel azok népgazdasági fontosságára...

Hadd említsek meg még egy akut kérdést. A Központi Bizottság címére sok olyan levél érkezik, amelyekben a falvak dolgozói, ipari üzemek munkásai, bányászok, erdészek és mások panaszt tesznek a ZIL típusú

és egyéb kocsikhoz való alkatrészek hiányáról. Ez, hangsúlyozom, különösen a mezőgazdaságot érinti súlyosan. Megengedhetetlen, hogy azok a gépek, amelyeknek előállításán több ezer ember fáradozott, tétlenül vesztegeljenek olykor filléres alkatrészek hiánya miatt. Úgy véljük, égető szükség van arra, hogy e kérdést a termelő vállalatok és a tervező szervek összefogásával mielőbb megoldjuk.

Az autógyáriak folyamatos munkasikereiben megmutatkozik a gyárban dolgozó több mint tízezer kommunista nagyarányú politikai és szervező tevékenysége. A pártszervezet állhatatosan, harci kedvvel oldja meg a fontos termelési feladatokat és az emberek nevelésével kapcsolatos kérdéseket. A kommunisták állandó törődése a gyári élet kulcsproblémáival sok tekintetben meghatározza az autógyáriak eredményeit.

Ezt bizonyítja a kollektíva által kezdeményezett szocialista munkaverseny, amely a tudományos és műszaki eredmények termelési alkalmazásának meggyorsítását és – ezen az alapon – a kitűnő minőségű terméket gyártó kapacitások növelését célozza. A párt Központi Bizottsága örömmel üdvözölte ezt a kezdeményezést. Igen örvendetes, hogy önök már az idén létre tudták hozni az évi 205 000 gépkocsi gyártására alkalmas kapacitást, ami ötezerrel meghaladja a tervezett előírányt.

De a kommunisták nem szoktak megelégedni az elért eredményekkel. Tudomásom van arról, hogy a Lihacsov Autógyár kollektívája – válaszul a XXV. kongresszus határozataira – kidolgozta a gyártmányok népgazdasági hatékonyságának jelentős fokozására, teherbíróképességük, megbízhatóságuk és tartósságuk növelésére irányuló intézkedések rendszerét.

Természetesen minden eszközzel támogatnunk kell a gyár szakembereinek a fémfelhasználás jelentős csökkentésére tett javaslatait. A javasolt intézkedések megvalósítása lehetővé teszi, hogy csupán az önök egyesülése évente tíz- meg tízezer tonna hengerelt fémet takarítson meg. Országunknak igen nagy szüksége van fémre.

Örvendetes az is, hogy önök gondoskodnak a közszükségleti cikkek termeléséről és minőségük javításáról. Helyes az a szándékuk, hogy tovább fokozzák a ZIL típusú háztartási hűtőgép új, még tökéletesebb modelljének gyártását. Nem is tudom, hányadik változat ez már; azt viszont tudom, hogy nekem odahaza még a legelső típus van meg, és az mindmáig kifogástalanul működik. Az önök vállalatának példája érdemes arra, hogy aktív követői legyenek. Hisz elég gyakori eset, hogy egy nagy üzem, amely amúgy jó alapterméket gyárt, a világért sem óhajt

részt venni a közszükségleti cikkek termelésében. Ha pedig mégis rá-
szánja magát, akkor ez bizony nem mindig örvendezteti meg a fogyasztót.
Ellenben az önök hűtőszekrénye sikerült, keresett cikk.

Önök között biztosan sokan szemtanúi és résztvevői voltak a gyár,
az ország emlékezetes eseményeinek. Ezek az emberek a kollektíva
rangidős tagjai, ők rakták le azoknak a munkáshagyományoknak az
alapjait, amelyek ma sok ezer embert forrasztanak össze egyetlen dolgozó
családba. Szívből jövő hálával és mély megbecsüléssel köszöntöm a gyár
veterán dolgozóit, régi, gyakorlott szakmunkásait, kitűnő képzettségű
szakembereit. Az általuk kitaposott ösvényen most becsülettel halad
tovább a gyár ifjú nemzedéke.

Mi mindig hittük, hogy gyermekeink és unokáink jobbak, műveltebbek,
kulturáltabbak lesznek nálunk. És ma büszkén mondhatjuk, hogy a
szovjet fiatalok, apáik útját járva, de nem egyszerűen megismételve azt,
tovább lépnek, új utakat törnek a jövőbe.

A gyár Munka Vörös Zászló Érdemrenddel kitüntetett, húszezer tagot
számláló komszomol-szervezete – az autógyár idősebb nemzedékének
dicső hagyományaihoz híven – aktív részt vállalt a kilencedik ötéves terv
teljesítését célzó szocialista munkaversenyben. Mintegy ötezer ifjú autó-
gyári dolgozó teljesítette határidő előtt, 1975. október 1-re az egyéni
tervfeladatokat. A haza azzal fejezte ki nagyrabecsülését e nagyszerű
munkasiker láttán, hogy a gyár 160 fiatal dolgozóját érdemrenddel,
éremmel tüntette ki.

A Lihacsov Autógyár komszomolistáinak, fiataljainak „Fiatalok,
munkálkodjatok lelkesen és alkotó lendülettel a hatékonyság és a minő-
ség ötéves tervének teljesítésén!” jelszóval meghirdetett kezdeményezése
meggyőzően bizonyítja a gyár ifjú nemzedékének hűségét a kommu-
nizmus eszméihez, Lenin hagyatékához, a párt ügyéhez. E kezdeménye-
zés, messze túllépve a gyár keretein, hazafias tömegmozgalommá vál-
tozott: magáévá tette immár hazánk egész ifjúsága.

A párt Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa, a szov-
jet kormány nagyra értékeli az önök munkáját. Ennek bizonyítéka az is,
hogy a gyár most magas kormánykitüntetésben részesül. Az egyesülés
mintegy ezer munkása és szakembere kapott állami érdemrendet és
érdemérmeket a kilencedik ötéves terv feladatainak teljesítéséhez való
értékes hozzájárulásáért és a szocialista vállalásokért.

Szívből köszöntöm valamennyi kitüntetett elvtársat, és kívánok újabb
sikereket igazán kommunista munkájukhoz!

Ezentúl a moszkvai Lihacsov Autógyár dicsőséggel övezett zászlaján ott ragyog majd három Lenin-rend, a Munka Vörös Zászló Rendje és az Októberi Forradalom Érdemrendje...

E magas kitüntetés alkalmával szívből köszöntöm önöket a párt Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége és a szovjet kormány nevében.

Holnap ünnepli a szovjet nép az egész haladó emberiséggel együtt május elsejét, a proletár internacionalizmus ünnepét, a dolgozók nemzetközi szolidaritásának ünnepét a békéért, a demokráciáért és a szocializmusért vívott harc jegyében.

Élve az alkalommal, forrón köszöntöm valamennyiüket, családjukat és hozzátartozóikat a tavasz, a munka és a béke e nagyszerű ünnepén. Kívánok önöknek újabb alkotói sikereket, jó egészséget, sok örömet és boldogságot!

A PÁRT MEZŐGAZDASÁGI POLITIKÁJÁRÓL

BESZÉD ALMA-ATÁBAN, A KAZAHSZTÁNI GAZDASÁGI
ÉS PÁRTVEZETŐK AKTÍVÁJÁNAK
ÉRTEKEZLETÉN / RÉSZLETEK

[1976. szeptember 3.]

Kazahsztán ma a Szovjetunió egyik legfőbb éleltára, országunk jelentős állattenyésztési bázisa. Kazahsztán ma korszerű iparvállalatok százaival büszkélkedhet, amelyek jelentős mértékben hozzájárulnak országunk gazdasági fejlődéséhez. Kazahsztánban ma tudósok és kulturális dolgozók ezrei munkálkodnak, akik méltán vívták ki az egész szovjet nép elismerését.

Ebben a teremben most olyan emberek gyűltek össze, akiknek munkájától nagymértékben függ a köztársaság fejlődésének üteme és jellege. Ezért arra van szükség, hogy itt elvhű és igazán pártos párbeszédet folytassunk.

A legfontosabb feladat, amelyet ma pártunknak, népünknek és természetesen Kazahsztán kommunistáinak, minden dolgozójának is meg kell oldania: a XXV. kongresszus határozatainak teljesítése, s az 1980-ig tartó időszak alapvető népgazdasági céljainak megvalósítása.

Mondhatom, meglehetősen meredek ívben kell emelkednünk a következő öt évben. De annál elégedettebben állapíthatjuk meg, hogy egészében véve jó ütemben kezdtük el ezt az emelkedést...

Önök jól tudják, milyen nehézségeket kellett leküzdenie mezőgazdaságunknak a kilencedik ötéves tervidőszak, de különösen az utóbbi év kedvezőtlen időjárási viszonyai miatt. Ennek ellenére biztosítani tudtuk az ország fejlődésének normális ütemét, valamint azt, hogy népünk normális körülmények közt éljen. Ez kolhozparasztságunk, munkásosztályunk, pártunk érdeme.

Az idei évet – a tizedik ötéves terv első évét – egészében véve a mezőgazdasági dolgozók lendületes munkája jellemzi.

Ami a fő: nincsenek nagy veszteségeink az állattenyésztésben, bár hogy ezt elérjük, óriási erőfeszítéseket és egy sor különféle intézkedést kellett tennünk. Az országban most nagyobb a szarvasmarha-állomány, mint az elmúlt évben. Javul a helyzet a baromfi-, juh- és sertésenyésztés terén.

Jóllehet a hús- és tejtermelés szintje még nem érte el az elmúlt évit, bizonyos, hogy az év végére megmutatkoznak a kedvező fejlemények. Nagy szükség van erre, hiszen sok helyütt akadozik a lakosság ellátása hússal és egyéb állati termékekkel.

Most a mezőgazdasági munkálatok legnehezebb, befejező szakaszában vagyunk, amelynek eredményei meghatározzák, mivel zárja az évet a parasztság. Derűlátásunkat mindig meg kell őriznünk. Úgy vélem, a falvak általában véve jó eredményekkel fogják zárni az évet.

A párt Központi Bizottsága hathatós intézkedéseket foganatosított a betakarításhoz szükséges pótlólagos erőforrások mozgósítására: a gépek határidő előtti biztosítására, a kombájnok és a teherautók átcsoportosítására, katonai szállító alakulatok bevonására stb.

Ez évben későn jött a tavasz, a nyár pedig hidegebb volt a szokásosnál. Ennek ellenére gabonafélékből, cukorrépából, napraforgóból és gypotból – a helyi vezetők jelentése szerint – jó termés ígérkezik.

Egyelőre nem élek konkrét számadatokkal. Igaz az a népi mondás, hogy az a biztos kenyér, ami már a magtárakban van. És önöknél ezt senki sem tudhatja jobban.

E népi bölcsességből kiindulva, ejtsünk hát szót a termés gyors és veszteség nélküli betakarításáról. Ez nem könnyű feladat, hiszen az ország számos vidékén megdőlt a gabona a sorozatos záporosók miatt. Mégis mostanáig learattuk a gabonaféléknek több mint a felét. Örövendesen halad a cséplés, ebben az évben meglesz az ország kenyere...

A kenyér és az egyéb élelmiszerek mennyisége egyik legfőbb mutatója volt és maradt egy ország gazdagságának. Lenin annak idején több ízben rámutatott arra, hogy a szocialista gazdaság építésében, a politikai és gazdasági feladatok megoldásában az élelmezésnek rendkívül nagy a jelentősége. Hangsúlyozta, hogy „a gazdaság igazi alapja a terményalap. Ilyen alap nélkül a szocialista politika vágyálom marad”.¹

Nekünk, kommunistáknak, sohasem szabad ezt szem elől tévesztelnünk. Állandóan hasznosítanunk kell eddigi tapasztalatainkat, meg kell szívlelnünk az elmúlt évek tanulságait.

¹ *Lenin Összes Művei*. 42. köt. Kossuth Könyvkiadó 1974. 144. old.

Mindemellett az a benyomásunk néha, hogy a kedvezőtlen időjárás okozta helyzet – mondjuk – a betakarítás idején, némelyeket teljesen váratlanul ér. Mintha ilyesmi még sohasem fordult volna elő a gyakorlatunkban. Ha megdőltek a gabonafélék – hiányzik a száremelőgép; ha elázott a gabona – nincs elegendő tárolóhelyiség és szárítógép.

A frontharcosok tudják: támadás előtt a legsúlyosabb lehetőségekkel kell számolni. Hasonló a helyzet a mezőgazdaságban, ahol a természet minden szeszélyére fel kell készülnünk. Ezt nem csupán a tény megállapítása kedvéért mondom. Bizonyosan minden jelenlevő érzi: jobban is lehetne dolgozni, jobban is lehetne irányítani a gazdaságot.

A XXV. kongresszuson leszögeztük, hogy a gabonatermelés a munka igen fontos területe, amely erőfeszítéseink és tartalékaink maximumának összpontosítását és a pártszervezetek, a tudósok és szakemberek, a kolhoztagok, a szovhozdolgozók, a készletezők, a talajjavítók, valamint a falvaknak gépeket, trágyafajtákat és egyéb eszközöket szállító iparvállalatok fokozott figyelmét igényli.

Nagy politikai súlyuk, igazán országos jelentőségük van azoknak az eredményeknek, amelyeket önök e téren elértek. Az aratási időszakban a köztársasági pártszervezet vizsgálja a párt és a nép előtt.

Az ország nagy segítséget nyújtott ehhez Kazahsztánnak: 55 000 katonai tehergépkocsit irányítottunk ide, az ipar pedig a teherautók, az aratókombájnok és egyéb gépek ezreit szállította határidő előtt. A többi köztársaságból mintegy 12 000 kombájnos, 13 000 szakközépiskolai tanuló, több mint 2000 gabonaszárító munkás, laboráns és egyéb szakképzett dolgozó siet a kazahsztániak segítségére a termés betakarításában. Egy szó mint száz: segítettünk, ahogy tudtunk.

Most az önök feladata, hogy e segítséget jól és hatékonyan hasznosítsák. Nem könnyű most azoknak, akik – gyakran éjt nappallá téve – a mezőn dolgoznak. Ráadásul az időjárás sem kedvező. De az emberek mégis önfeláldozóan, lelkesen, hősiesen helytállnak. Mindez bizonyossá teszi, hogy a köztársaság dolgozóinak harca a termésért a javukra dől el.

Az elmúlt ötéves tervben Kazahsztán földművesei évente átlagban 750 millió pud gabonával gazdagították az állami magtárakat. A köztársaság kétszer – 1972-ben és 1973-ban – megközelítette a milliárdos mutatót. Ma, amint megérkeztem, tanácskoztam Kunajev és Asimov elvtárssal, szót váltottam sok területi pártbizottsági titkárral, s meggyőződtem arról, hogy Kazahsztán ebben az évben, a tizedik ötéves terv első esztendejében is megörvendeztetni a hazát: nem kevesebb, mint

1 milliárd 100 millió pud gabonát ad az államnak. Önökkel együtt örülök ennek.

Kazahsztán e sikerében testet ölt a munkások, a kolhoztagok és az értelmiségiek önfeláldozó munkája, valamint az SZKP megbízható osztagának, a köztársaság kommunistáinak vezető szerepe.

Az elért eredmények mintegy összesítik pártunk mezőgazdasági politikáját, jól szemléltetik e politika valamennyi összetevőjének szerepét és hasznát – a talajjavítástól kezdve, a kemizáláson és a gépesítésen át a termelés gazdaságközi és agráripari együttműködés útján történő szakosításáig és koncentrációjáig. Ezt meggyőzően tanúsítják az önök köztársaságának adatai is.

Tíz év alatt 571 000 hektár szántóföldet vontunk öntözés alá, és 54 millió hektár legelő öntözését biztosítottuk. A mezőgazdasági össztermék egyötödét adják már a köztársaság öntözött földjei, jóllehet kiterjedésük még csekély – a szántóföldek 4 százaléka –, és termés hozamuk sem mondható magasnak.

A tizedik ötéves terv talajjavítási feladatairól, valamint az öntözött és lecsapolt földek jobb hasznosítását célzó intézkedésekről nemrég határozatot hoztunk. A szervezéssel és a műszaki fejlesztéssel kapcsolatos intézkedések mellett a határozat rámutat arra is, milyen mennyiségű és minőségű terméket kell adnia e földeknek, így célprogramnak minősíthető. A kitűzött feladatnak megfelelően törekednünk kell arra is, hogy az ötéves terv végére a mezőgazdasági össztermék legalább egyharmad részét az öntözött, illetve a lecsapolt földekről nyerjük. Most ez nagyszabású feladataink egyike.

Kazahsztán mezősegein manapság K-700 és K-701 típusú, nagy teljesítményű traktorok, a legújabb kombájnok és egyéb korszerű gépek ezrei dolgoznak. A gépesítés szintje tovább emelkedik. A hatalmas kazah térségekben az energiaigényes gépek alkalmazására való gyors áttérés a mezőgazdasági termelékenység fokozásának egyik igen fontos feltétele.

Az utóbbi két ötéves tervben Kazahsztán gyapot-, cukorrépa-, rizs- és burgonyaföldjein másfél-két és félszeresére növekedett az ásványi műtrágya-felhasználás...

Nagy jelentőségű a talaj erózióvédelme, kivált az ország déli és keleti vidékein. A minap a Központi Bizottság határozatot hozott erről a kérdéssel. Sikerült feltárnunk újabb tartalékokat, amelyek lehetővé teszik, hogy az eróziógátló gépek gyártását a tizedik ötéves tervhez képest megkétszerezzük, és csaknem egyharmadával több ilyen gépet állít-

sunk elő, mint amennyit az 1976–1980. évi népgazdaságfejlesztés fő irányai előírnak. Ez már igen nagy dolog.

A köztársaságban, akár az egész országban, egyre tökéletesebbé válnak a kolhozok és a szovhozok termelésének szervezeti formái. Az állat-állomány hizlalására és ezen belül a legelői hizlalásra szakosított vállalatok és egyesülések jönnek létre gazdaságközi alapon. Ez a progresszív folyamat mindinkább tért hódít a mezőgazdaság egyéb ágazataiban is.

Ily módon gyakorlatilag már szilárd alapot teremtettünk arra, hogy megvalósítsuk mezőgazdaságunk újabb célkitűzéseit.

Visszatérve a gabonatermesztés növelésének szükségességére, szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy az országnak nem egyszerűen gabonára, hanem sokféle, jó minőségű gabonára van szüksége. Kazahsztánra nézve ez kiváltképpen fontos. Arra kell törekednünk, hogy a készletezett búzamennyiségnek legalább a felét a legerősebb és legkeményebb fajták tegyék ki. Szükség van úgyszintén a hajdina-, a köles-, a rizs-, valamint a kukoricatermesztés fokozására.

Ha már itt tartunk, szóljunk az öntözött kukoricatáblákról is. Még néhány évvel ezelőtt Kazahsztánban hektáronként 10–12 mázsával több kukoricát termesztettek, mint Üzbegisztánban. Az elmúlt évben ez utóbbi köztársaság 54,2 mázsa kukoricát termesztett hektáronként, ami 18 mázsával meghaladja az önök hozamát. Úgy vélem, önök levonják ebből a kellő következtetéseket. Nekem meggyőződésesem, hogy ismét az élre kerülhetnek e téren.

Természetesen realisták vagyunk, és jól tudjuk: nagy és szorgos munkát kell végeznünk a jövőben is ahhoz, hogy a kedvezőtlen időjárási viszonyok kevésbé sebezdhessék mezőgazdaságunkat. És minél többet ruházzunk be a mezőgazdaságba, minél több gépet, trágyafajtát és egyéb eszközöket juttatunk e munkaterületre, annál sürgetőbbé válik az a feladat, hogy mindenhol megküzdjünk ezek hatékony hasznosításáért, magas fokú megtérüléséért.

A pártszervezeteknek fokozottan kell gondoskodniuk arról, hogy az állam által folyósított eszközöket és anyagi erőforrásokat a lehető legjobban használják fel minden kolhozban és szovhozban, minden kerületben és területen.

Értesülésem szerint Kazahsztán kolhozaiban és szovhozaiban az állóalapok 2,2-szeresre emelkedtek az elmúlt tíz évben. Ugyanakkor a munka termelékenysége csak lassan nő.

Tudjuk, hogy ebben objektív okok is közrejátszottak. De a hiányosságokat mégsem szabad csupán ezekkel magyaráznunk. Tüzetesen meg

kell vizsgálnunk ezt a kérdést, növelnünk kell a földművelési szervek, a kolhoz- és szovhozvezetők felelősségét, fokoznunk kell a pártszervezetek ellenőrző tevékenységét és befolyását.

A mezőgazdaság sikeres fejlesztésének továbbra is igen fontos feltétele a legszigorúbb takarékoság és gazdaságosság, minden gépnek, a javított föld minden hektárának és a trágyafajták minden tonnájának megtérülése.

Égető gond Kazahsztánban, hogy nincs elegendő gépkezelő és kevés a más sok munkaerőt igénylő szakmákban dolgozó szakember is. A kolhozok és szovhozok gépállományának növekedése sokkal gyorsabb, mint a gépeket kezelő szakemberek képzése.

Az utóbbi öt évben például, a kolhozokba és a szovhozokba 20 százalékkal több traktort, másfélszer több kombájnt és mintegy kétszer több teherautót szállítottunk, míg a traktor-, kombajn- és gépkocsivezetők száma mindössze 14 százalékkal nőtt. Vannak olyan kolhozok és szovhozok, ahol a gép- és traktorállomány nincs ellátva személyzettel egyetlen műszakra sem. Ez sokba kerül a köztársaságnak, az egész országnak.

Ezért újra és újra meg kell ismételni: a gépkezelő szakemberek képzése és főként az, hogy ezek gyökeret verjenek falun, a párt-, szovjet-, gazdasági szervek és a szakszervezetek tevékenységének fontos területe. A Komszomol sokat tehet azért, hogy a fiatalokban kedvet ébresszen a korszerű gépeken végzett munkához.

Szeretnék kitérni egy másik kérdésre is, amely az állattenyésztés gyorsabb ütemű fejlesztésével kapcsolatos. Nem mondhatjuk, hogy a köztársaságban e téren nem tapasztalható fejlődés. A fejlődés elég jelentős, és ezt valamennyien elismerjük. A hústermelés évi átlaga például az utóbbi öt évben 21 százalékkal nőtt.

Ennek ellenére az állattenyésztés problémáját alaposabban meg kell vizsgálnunk. Mindenekelőtt az extenzív állattenyésztéssel együttjáró jelenségekre gondolok: az ágazat nem egyenletes fejlődésére, az állomány, a hozam csökkenésére.

Az állattenyésztés takarmányalapját mindmáig főként az igen alacsony hozamú természetes rétek biztosítják. Ezek nemegyszer csupán 3–4 mázsa szénát adnak hektáronként. Amennyiben ez a helyzet nem változik, köztársaságuk állattenyésztése megreked a mai szinten, és további fejlődését nehéz lesz biztosítani.

Komolyan hozzá kell fognunk a természetes takarmányterületek javításához, alkalmassá kell tennünk az Irtis és más folyók árterületeit az állattenyésztés céljaira, ki kell bővítenünk a folyótorkolati öblök ár-

területi kaszálóit. Röviden: hozzá kell fogunk a kulturrétek és kulturlegelők kialakításához.

A legelők öntözése és elárasztása szempontjából nagy tartalékot jelentenek a föld alatti vizek. Csupán az eddig felmért mennyiségük a tudósok állítása szerint elgendő ahhoz, hogy Kazahsztánban legalább 5 millió hektár mezőgazdasági földterületet öntözzünk és mintegy 150 millió hektárt elárasztunk. A szavak ideje lejárt: most tettekben kell valóra váltani a föld alatti vizek hasznosításának nagy lehetőségeit; reális célprogramot kell kidolgoznunk, és e fontos kérdés megoldásához helyes gyakorlati alapot kell teremtenünk.

A legolcsóbb takarmányt biztosító nagy kiterjedésű természetes legelők és rétek gyökeres javítását célzó intézkedéseken túl, rendet kell teremtenünk a szántóföldi takarmánytermesztésben is.

Azt kell elérni, hogy a szántóföldek élő és egyényári füvekkel benőtt, 20 százalékot kitevő részéről hektáronként ne 8–10 mázsa, hanem legalább kétszerte, háromszorta több szénát nyerjünk. Ez esetben lesz csak gazdaságos a terület ilyen célú hasznosítása.

Egész röviden szólok a fehérjedús takarmány kérdéséről. Sokféle megoldási mód lehetséges. Az önök sajátos feltételeiből következően a lucernatermesztésnek igen nagy jelentősége van a köztársaságban. De felhívom a figyelmüket a szójabab termesztésére is. A szójababot, e kitűnő, fehérjedús takarmányt lehet és kell is termesztetni Kazahsztánban. Elmondták nekem, hogy Alma-Ata és Taldi-Kurgan terület legjobb gazdaságai hektáronként 20 mázsa, sőt ennél is több szójababot termesztenek. A rizstermelés kérdését annak idején jól és céltudatosan megoldottuk; nyilvánvalóan ugyanígy kell eljárunk most a szójatermesztés terén is.

A kazahsztáni állattenyésztésről szólva meg kell említenünk annak egyik ágazatát, a vágóállat-tenyésztést. A köztársaságban még a negyvenes években sikerült kitenyészteni a kitűnő fehérfejű kazah marhát; most itt, ebben a köztársaságban összpontosul a vágóállatok állományának csaknem a fele, s emellett a tenyésztő és húsipari cikkeket termelő telepek és gazdaságok széles hálózata jött létre. Ez jelentős kezdeményezés.

Értesülésem szerint sok szovhoz jó eredményeket ér el ezen a téren. Az állomány legelői hizlalásának és a fiatal állatok speciális létesítményekben és állattenyésztő telepeken való intenzív hizlalásának ésszerű kombinálása nagy jövedelemhez juttatja a szovhozokat: átlagban 450–500 kg-os és ennél nagyobb súlyú állatokat visznek vágóhídra.

De az ágazat fejlesztésének tartalékait még korántsem hasznosítják teljes mértékben. Nyilvánvaló, hogy fokozott figyelmet kell fordítanunk a vágómarha-tenyésztés szintjének további emelésére, intenzív fejlesztésére. Megjegyzem, ez a többi köztársaságra is vonatkozik. Arra van szükség, hogy élve a gazdaságközi együttműködés alapján történő termelési szakosítás és koncentráció nagy lehetőségeivel, a mostani ötéves tervben lényegében véve befejezzük az áttérést a szarvasmarha-tenyésztés és -hizlalás nagyüzemi módszereire.

Ebben az évben megvannak a szükséges feltételek ahhoz, hogy a köztársaság nagy takarmánykészletet teremtsen, és ezáltal a tervezettnél nagyobb mértékben növelje a hús, a tej, a gyapjú és a tojás termelését. Kazahsztánban már most 3,5 millió tonnával több a durva takarmánykészlet, mint az elmúlt évben. Külön figyelmet érdemelnek Kusztanaj, Celinográd, Csimkent, Kokcsetav és néhány más terület dolgozói, akik – egybeként – kitűzték és sikeresen megoldották azt a feladatot, hogy ebben az évben az állattenyésztő telepeknek másfél-két évre szóló takarmányt biztosítsanak.

Ez nagy, országos jelentőségű dolog. Ha az országban mindenütt legalább 20–25 százalékos, szállításra alkalmas biztonsági tartalékot tudnánk létrehozni durva és dúsított takarmányból, akkor állattenyésztésünk biztosabban fejlődne, és mentesíthetnénk magunkat a váratlan természeti csapások okozta károktól, ami természetszerűen befolyásolja a lakosság hússal, tejjel és egyéb termékekkel való ellátását.

A köztársaságban mielőbb fel kell számolni a burgonya- és zöldségtermesztésben mutatkozó lemaradást is, gondoskodni kell a kertészet és a szőlészet további fejlesztéséről. A szükséges feltételek adottak, ezeket kell jobban kihasználni. Ipari központjaik dolgozói ezért csak hálások lesznek önöknek.

Igen fontos, hogy megfelelő alapot teremtsünk a jövő évi jó terméshez.

Ezzel kapcsolatban szólni szeretnék az őszi gabonafélék kérdéséről. Ez nemcsak az önök köztársaságát, hanem az ország számos más körzetét is érinti.

Önök tudják, hogy a Központi Bizottság nemrég határozatot hozott, amelynek lényege az, hogy bővíteni kell az őszi búza és rozs vetésterületét. Noha egy részüket tavasszal frissíteni kell tavaszi fajtákkal, hozamuk mégis mind mennyiségileg, mind pedig minőségileg jóval meghaladja az egyéb vetésterületekét. Úgy vélem, hogy a mezőgazdaság helyzetéért felelős helyi elvtársak megértik e feladat szükségességét és fontosságát.

Ugyanakkor hangsúlyozom, hogy a Központi Bizottság nem kampány-feladatnak tekinti az őszi gabonafélék termesztésének növelését. E téren, mint mindenütt, elmélyült elemzésre, gondos előkészületre, a helyi sajátosságok számbavételére van szükség. Ugyancsak föl kell mérnünk a vetésforgó jelenlegi rendszerét és a kínálkozó lehetőségeket. És természetesen semmi olyasmit nem szabad tenni, ami kárára lehetne az ideai termés betakarításának.

Bízom benne, hogy a helyi párt-, szovjet- és gazdasági szervek, a kolhozok és szovhozok vezetői ilyen szemlélettel látnak hozzá e határozat teljesítéséhez.

A jövő évi termés szempontjából nem kevésbé fontos az, hogy időben és jól végezzük az őszi szántást és kitűnő vetőmagot tartalékoljunk. Sajnos, sok gazdaság késik ezzel a munkával, ami bizonyos nehézségeket okoz a vetési munkálatok során, s kétségtelenül csökkenti a termés növelésének lehetőségét.

Nem első ízben találkozom önökkel, s nem első ízben vitatjuk meg köztársaságuk gazdasági fejlesztésének életbevágóan fontos kérdéseit. Szeretnék kitérni arra, miként realizálódnak a gyakorlatban korábbi közös következtetéseink és javaslataink.

Hadd emlékeztessem önöket: 1973 augusztusában szó volt arról, hogy a hektáronkénti 20 mázsa gabona idővel normává lehet Kazahsztánban. Ez ma is időszerű, harcot igénylő feladat, melynek gyorsított ütemű megoldását lehetővé teszi a kolhozok és a szovhozok anyagi-műszaki bázisa.

Mindazonáltal számos gazdaságban, sajnos, nem küzdenek kellőképpen a földművelés magas kultúrájáért, a bő termésért.

Hadd emlékeztessenek továbbá arra a három év előtt kijelölt feladatra, hogy a juhállományt legalább 50 millióra kell növelni. Az elmúlt évben a kedvezőtlen időjárás okozta nehézségek érthető módon akadályozták a tervbe vett intézkedések megvalósítását. De még ebben a helyzetben is többet lehetett volna tenni. Szükséges, hogy e téren szövetségi szerveink is kellő segítséget nyújtsanak önöknek.

Tulajdonképpen a felsorolt esetek mindegyikét objektív okokra lehet visszavezetni. De ez nem vigasz a bajokra. Azért vagyunk kommunisták, hogy aktív, céltudatos munkánkkal leküzdjük az objektív nehézségeket, teljesítsük a kitűzött terveket. Így fogalmazta meg a kérdést a XXV. pártkongresszus, s így is kell cselekednünk – nagy és kis dolgokban egyaránt.

Befejezésül szeretném hangsúlyozni, hogy mind a termés sorsát, mind

pedig az ország egész gazdasági fejlődését végeredményben a sokmillió tömegek munkája, a kommunisták, az egész párt tevékenysége határozza meg.

Legőszintébb örömkre szolgál az a tény, hogy a párt és a nép lelkesen támogatta a kongresszus határozatait és serényen hozzálátott gyakorlati megvalósításukhoz.

Minden pártszervezet, minden munkáskollektíva, minden szovjet ember arra törekszik, hogy hozzájáruljon a kongresszus határozatainak – közös ügyünknek – a megvalósításához. Ez világosan kifejeződik a hazafias kezdeményezések egész sorában, az ötéves terv első évi feladatainak sikeres teljesítését célzó, valóban össznépi jelleget öltő, széles körű szocialista versenyben. Nagy kötelezettségeket vállaltak a szovhozok, a kolhozok és a vállalatok valamennyi köztársaságban. Tömeges jelleget öltött az ellentervek kidolgozását célzó mozgalom.

Teljes joggal mondhatjuk tehát, hogy az alkotó, forradalmi szellem, a XXV. kongresszus eszméi élnek pártunk, népünk mindennapi tetteiben. Ezeket az eszméket magukévá teszik a millió tömegek; így mindinkább anyagi erővé, fejlődésünket gyorsító hatalmas tényezővé válnak.

A pártszervezetek kötelessége, az egész politikai és szervező munka fő feladata: biztosítani, hogy továbbra is növekedjék a szovjet emberek munkaaktivitása, és hogy mindinkább fokozódjék részvételük a kulcsfontosságú gazdasági feladatok megoldásában.

Ez természetesen teljes egészében vonatkozik a kazahsztáni pártszervezetre is. Szeretném még egyszer kifejezni meggyőződésemet, hogy a köztársaság helytáll a termés betakarításában, és sikeresen fogja zárni a tizedik ötéves terv első évét a XXV. kongresszus határozatainak teljesítése jegyében.

HATÉKONYSÁG ÉS MINŐSÉG: EGÉSZ GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGÜNK JELSZAVA

BESZÉD AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN / RÉSZLETEK

[1976. október 25.]

Pártunk XXV. kongresszusa óta nem sok idő telt el: mintegy nyolc hónap. De ez az időszak teljesen elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy milliók tapasztalatán és mindennapi gyakorlatán lemérhessük, mennyire megalapozottak a párthatározatok.

A XXV. kongresszuson kijelölt irányvonal biztosítja az ország gazdasági potenciáljának szakadatlan növelését, a szocialista társadalmi viszonyok tökéletesítését s további előrehaladásunkat a kommunizmus felé. Ez az irányvonal a szovjet emberek összességének érdekeit érintő legidősebb problémák megoldását célozza. Ezért támogatja lelkesen a párt bel- és külpolitikáját minden kommunista, az egész szovjet nép. Ezért vált a városok és falvak dolgozóinak belső szükségletévé a kongresszusi határozatok teljesítése. A szovjet emberek hisznek pártjukban, s ezt tettekkel, önfeláldozó munkával bizonyítják.

A párt, a szovjet nép számára különleges jelentőségű a Központi Bizottság mostani plénuma. A kongresszus jóváhagyta „A Szovjetunió népgazdasága 1976–1980. évi fejlesztésének fő irányait”, s most ránk vár a következő lépés: a tizedik ötéves terv elemzése. Egyidejűleg a plénum elé terjesztettük az 1977. évi tervet és költségvetést is.

A Politikai Bizottság útmutatását szem előtt tartva, a minisztertanács és az Állami Tervbizottság a kongresszus után nagy munkát végzett az ötéves és az éves tervjavaslat korrigálása érdekében.

Ugyanakkor a Politikai Bizottság és a KB Titkárság ülésein számos jelentős népgazdasági problémát vizsgáltunk meg. Az üléseken hozott határozatok konkrét intézkedéseket irányoznak elő, amelyek végrehajtása további lehetőségeket tár fel az ötéves terv sikeres teljesítésére.

Bajbakov és Garbuzov elvtársak beszámolóí megvilágítják azokat a

célokat, amelyeket a következő öt év során el kell érünk, s rámutatnak a tizedik ötéves terv és a most következő gazdasági év főbb sajátosságaira.

A Központi Bizottság feladata mindenekelőtt az, hogy politikai szempontból értékelje a plénum elé terjesztett tervezeteket, megvizsgálja, mennyire felelnek meg az ország társadalmi és gazdasági fejlesztésére vonatkozó pártirányelveknek.

Feladatunk továbbá az, hogy kidolgozzuk a népgazdasági tervek teljesítésére irányuló leghatékonyabb taktikát. Ez pedig azt jelenti, hogy meg kell állapítanunk és világosan körül kell határolnunk a döntő fontosságú munkaterületeket, és ki kell jelölnünk az ötéves és az éves tervnek azokat a központi kérdéseit, amelyek a legnagyobb figyelmet és energiát igénylik a párt-, a komszomol-, a szovjetszervek, a szakszervezetek és a gazdasági szervek részéről.

A plénum határozatai a pártbizottságok, a kommunisták gyakorlati tevékenységének harci programjává kell hogy legyenek, és alapját kell hogy képezzék a dolgozók politikai és munkaaktivitásának magasabb fokra emelését célzó szervező és nevelő munkának.

Ezzel kapcsolatban szeretnék néhány megjegyzést tenni.

Kezdem az ötéves tervjavaslat egészének értékelésével.

Ha összevetjük a népgazdaságfejlesztés fő irányait a tervjavaslattal, azt látjuk, hogy az általános gazdasági mutatók – a nemzeti jövedelem növekedése, az ipari és a mezőgazdasági termelés, a beruházások volumene, a lakosság életszínvonalának emelése – tekintetében a tervjavaslat megfelel a kongresszusi irányelveknek.

A tizedik ötéves terv a hatalmas dimenziók és a nagy gazdasági lehetőségek terve. A népgazdaság fejlesztésére több mint 621 milliárd rubelt fordítunk. Öt év alatt az acéltermelés 27,2 millió tonnával, a kőolajtermelés 149,2 millió tonnával, a gáztermelés 145,7 milliárd köbméterrel, a széntermelés 103,7 millió tonnával, a villamosenergia-termelés 341,4 milliárd kilowattórával fog növekedni. A közszükségleti cikkek termelése 45,1 milliárd rubellal nő majd, míg az átlagos évi gabonatermelés csaknem 40 millió tonnával.

A népgazdaságfejlesztés legfontosabb mutatóinak abszolút növekedése ebben az ötéves tervben egészében véve országaink történetében a legmagasabb szintet éri el.

Ugyanakkor a tervfeladatok súlypontja mindinkább a minőségi mutatók felé terelődik. Ebben jut kifejezésre a pártnak az a követelménye, hogy jobban, hatékonyabban és maximális megtérüléssel dolgozzunk.

A népgazdaságban a munka termelékenysége 25 százalékkal fog nőni. Az ipari termelés növekményének 90 százalékát, és a mezőgazdasági termelés, valamint az építő-szerelő munkálatok jövedelmének egész növekményét a termelékenység növekedése révén kell nyernünk.

Gyorsabb ütemben fognak fejlődni a tudományos-technikai haladás élvonalában álló ágazatok.

Öt év alatt a népgazdaság nagy mennyiségű új géphez jut. Jelentős intézkedéseket vettünk tervbe a technológia tökéletesítése, a korszerű anyagfajták alkalmazása, a termelés komplex gépesítése és automatizálása terén. A tudományos-műszaki vívmányok széles körű alkalmazása lehetővé teszi a termékek önköltségének jelentős csökkentését, valamint azt, hogy 1980-ra pótlólag 20 milliárd rubelt takarítsunk meg.

A párt agrárpolitikájának megfelelően az ötéves tervjavaslat előír-nyozza a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisának további szilárdítását. Erre a célra több mint 170 milliárd rubelt fogunk fordítani. Ez óriási összeg, s – őszintén szólva – nem volt könnyű előteremteni. Egyben-más-ban meg kellett nyirbálnunk a többi ágazat szükségleteit. Ám ezt szándékosan tettük, hiszen most nincs égetőbb feladat, mint hogy a mezőgazdasági szektort a legkorszerűbb szintre emeljük.

A tizedik ötéves terv során a tervek szerint csaknem 9 millió hektár újonnan öntözött és lecsapolt föld kerül művelés alá, és több mint 37 millió hektár legelőt fogunk öntözni. A mezőgazdaság több mint 466 millió tonna trágyához és takarmánydúsító vegyi anyaghoz jut, valamint 42 milliárd rubel összértékben a gépek és berendezések tízezreit kapja.

Még nem is oly régen ezek a számok fantasztikusnak tűntek volna. Ma viszont a terveinkhez tartoznak, valós voltukat garantálja szilárd gazdasági alapunk, tapasztalatunk, valamint a párt és a nép erejébe vetett hitünk.

Ugyancsak megelégedéssel mondhatjuk, hogy az ötéves tervjavaslatban testet öltött a XXV. kongresszuson meghirdetett nagyszabású szociális program.

E program méreteit a következő számokkal jellemezhetjük: öt év alatt a fogyasztási alap mintegy 76 milliárd rubellal nő. Ez csaknem 12 milliárd rubellal több, mint a kilencedik ötéves tervben. Százmilliárd rubelt fordítunk a lakás- és kommunális építkezésekre, 20 milliárd rubelt az egészségügy, a művelődésügy és akultúra anyagi bázisának fejlesztésére.

Ily módon valósul meg az a kongresszusi irányelv, hogy a szovjet emberek életének minden oldalát javítani kell.

A terv szociális programjának másik jellemző vonása az, hogy az egy főre jutó átlagos reáljövedelem 21 százalékos növelése mellett még jelentősebb pótlékhoz jutnak a kevésbé jól ellátott családok. 1965-ben még csak 4 százalékot tett ki a lakosságnak az a része, amelynek havi jövedelme családtagonként meghaladta a 100 rubelt, az ötéves terv végére viszont a lakosságnak mintegy a fele jut majd ilyen jövedelemhez.

Az 1980-ig tartó időszakban csupán az országos méretű szociális intézkedésekre 17,7 milliárd rubelt fordítunk. A többi között tervbe vettük 31 millió dolgozó bérének és fizetésének emelését a nem termelő ágazatokban: a művelődés- és egészségügy, a kultúra, a kereskedelem és a szolgáltatások terén.

A tizedik ötéves tervben megkezdődik a minimális munkabér, valamint a munkások és alkalmazottak munkabére és fizetése emelésének új szakasza. Átlagban a munkások és alkalmazottak havi bére 170 rubelra emelkedik, a kolhoztagok fizetése pedig 116 rubelra.

Lényegesen javul majd a nők és a gyermekek helyzete. A nődolgozók számára részben fizetett gyermekgondozási szabadságot biztosítunk, amíg a gyermek be nem tölti első évét. Hozzávetőleg hárommillióval gyarapodik az óvodákban és bölcsődékben elhelyezett gyermekek száma.

Társadalmunkban nagy létszámot képviselnek a veterán dolgozók. A kilencedik ötéves tervben újra emelkedni fog a nyugdíjak alsó szintje, és pótlólagos kedvezmények lépnek életbe a kolhoztagok nyugdíjazásában.

A jövedelmek további emelésével párhuzamosan, a tizedik ötéves terv kiemelt feladata lesz a lakosság közszükségleti cikkekkel való ellátásának javítása. Az állami és szövetkezeti kiskereskedelmi áruforgalom 29 százalékkal fog nőni, s javul majd az áruk minősége és választéka is.

A tizedik ötéves terv szociális programját értékelve joggal elmondhatjuk, hogy az tartalmában teljesen megfelel az ötéves terv fő feladatának, az életszínvonal szüntelen emelését célzó pártirányvonalnak.

A Szovjetunió ötéves népgazdaságfejlesztési terve most is, mint mindig, figyelembe veszi valamennyi szövetséges és autonóm köztársaság sajátosságait és szükségleteit, biztosítja egyenletes fejlődésüket és a társadalmi haladás újabb magaslataira való közös felemelkedésüket. Ötéves tervünk nem egyéb, mint a népek barátságának közgazdasági fogalmainak kifejezett, lenini politikája.

A tizedik ötéves terv tükrözi a nemzetközi szocialista munkamegosztás további fejlődését, valamint a Szovjetunió és a testvéri szocialista országok gazdasági integrációjának útján tapasztalható fokozatos előrehaladást.

Összességében: az ötéves és az 1977. évi tervjavaslat és költségvetéstervezet megfelel a párt gazdasági stratégiájának, a XXV. kongresszus irányvonalának. Következésképp a Központi Bizottságnak minden alapja megvan arra, hogy jóváhagyja e dokumentumokat és megbízza a minisztertanácsot, terjessze azokat a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülészsaka elé.

Természetesen a gazdálkodásnak országunkra jellemző méreteit és feladataink sokaságát tekintve korántsem könnyű valamennyi kérdést kifogástalanul kidolgoznunk a tervben, teljességgel kielégítenünk a nép-gazdaság valamennyi láncszemének szükségleteit. No meg, sajnos, a tervező munkánk sem tart mindig lépést az élettel, nem tudja mindig idejében felszínre hozni a meglevő tartalékokat. Ebből származik az ötéves terv egyes elemeinek közismert feszültsége.

Mindez arra kötelezi a minisztériumokat és a főhatóságokat, valamint a köztársasági kommunista pártok központi bizottságait és területi bizottságait, hogy gyakorlati gazdasági tevékenységük során újabb tartalékokat tárjanak fel, és törekedjenek magasabb mutatók elérésére. Mindez arra kötelez bennünket, hogy fokozottan ellenőrizzük a munkának azokat a területeit, ahol az erőforrások hiánya miatt továbbra is nehézségek adódnak.

Gondolom, a Központi Bizottság tagjai támogatni fogják a kérdés ilyen megközelítését.

Miként Lenin mondotta „...több kitartásra, több türelemre, nagyobb állhatatosságra, nagyobb szívósságra, rendszeresebb munkára, nagyobb szervező és adminisztratív művészetre van szükség nagy arányokban.”¹ Cselekedjünk hát lenini módra!

A mostani, 1976-os esztendőnek, a tizedik ötéves terv első évének tapasztalata meggyőzően mutatja, mily nagyok a lehetőségeink, milyen nagy erőt képvisel pártunk szervező munkája.

Jól tudjuk, milyen nehéz körülmények között kezdtük ezt az évet. Terveinket és tényleges helyzetünket egyaránt nagymértékben befolyásolták az elmúlt évi aszály következményei. A Központi Bizottság ezért a gazdasági és a politikai szervező intézkedések egész sorát foganatosította abból a célból, hogy aktivizálja a gazdasági szervek tevékenységét, mozgósítsa a dolgozókat a tervfeladatok teljesítésére és túlteljesítésére.

Ennek eredményeként az év kilenc hónapja alatt az ipari termelés 4,8

¹ *Lenin* Összes Művei. 40. köt. Kossuth Könyvkiadó 1971. 136. old.

százalékkal nőtt az éves terv 4,3 százalékos előirányzatával szemben. Túlteljesítettük a tervet a II. osztályhoz tartozó ágazatok termelésének növekedése terén is. Terven felül több milliárd rubel értékű iparcikket termeltünk.

A Központi Bizottság nevében szeretném kifejezni azt a szilárd meggyőződésemet, hogy szocialista iparunk dolgozói – az olvasztárok, az építőmunkások, a kőolajipari dolgozók, a bányászok, a textil- és élelmiszeripari dolgozók, a gépgyártók, a vegyészek, az energetikai szakemberek és a közlekedés dolgozói – továbbviszik a mostani év jó eredményeit, és még gyorsabban lépnek előre az újabb munkasikerek felé.

A legnagyobb dicséret illeti a mezőgazdasági dolgozókat, akik nagyszerű sikerekkel kezdték az ötéves tervet.

Igaz ugyan, hogy a hosszú tél, a hideg tavasz és a betakarítás idejének esőzései sok aggodalomra adtak okot, de embereink nem adták fel a küzdelmet, derekas munkát végeztek, mindent megtettek a jó termés érdekében. És végül is – ők győztek.

Az állami magtárakban már mintegy öt és félmilliárd pud gabona került. Ez idáig több mint 216 millió tonna gabona cséplését fejeztük be. Az aratás még folyik. Arra lehet számítani, hogy szorosan megközelítjük – vagy talán meg is haladjuk – az 1973-as rekordév mutatóit. Ez nagy győzelem!

A termés sikeres betakarításában nagy szerepe volt a kubanyi földművelők kezdeményezésének, amely széles támogatásra talált a köztársaságokban és területeken.

Az Oroszországi Föderáció kolhozai és szovhozai több mint 3 milliárd pud gabonát adtak az állami magtárakba. Szeretném külön kiemelni Orenburg, Volgográd, Szaratov terület dolgozóinak teljesítményét.

Kazahsztán több mint 1 milliárd 150 millió pud gabonát adott el az államnak. Olyan eredmény ez, amelyre joggal lehetnek büszkéek a köztársaság dolgozói.

Bizonyos vagyok benne, hogy a dicséretetek és a tapsok nem szédítik meg a kazahsztániakat. A köztársaságnak hatalmas tartalékai vannak a további fejlődéshez. Ezzel kapcsolatban igen átgondolt megbeszélést folytattunk az alma-atai aktívaértekezleten. És ez a megbeszélés nemcsak a kazahsztáni problémákat érintette.

Ukrajna kolhozaitól és szovhozaitól az állam 900 millió pud gabonát vásárolt fel. Jelentősen túlteljesítették a gabonafelvásárlási terveket Belorussziában, a balti köztársaságokban, a kaukázusontúli és a középsiai köztársaságokban.

Ma joggal mondhatjuk, hogy 1976-ban becsülettel megváltuk a kenyérszatát. E csata hősei között ott találjuk az élenjáró kolhoztagokat és szovhozdolgozókat, gépkezelőinket, a szovjet hadsereg katonáit, akik a falvak dolgozóinak segítségére siettek, továbbá a párt-, a komszomol- és a szovjetszervek dolgozóit, e munka fáradhatatlan szervezőit. Ott vannak köztük valamennyi szövetséges és autonóm köztársaság dolgozó. A plénum emelvényéről szeretném valamennyiüknek szívből megköszönni a bő termést!

Jó a cukorrépatermés. A harkoviai és a voronyezsiek, az ország cukorrépatermesztői az önfeláldozó munka szép példájáról tettek tanúságot.

Örömünkre szolgálnak Üzbegisztán, Türkmenia, Tadzsikisztán, Azerbajdzsán, Kazahsztán és Kirgízia eredményei. Meggyőződésünk, hogy ismét túllépik a nyolcmillió szintet. De ez sem a felső határ. Bízom benne, hogy a jövőben újabb rekordokra számíthatunk.

Fontos dolog, hogy a betakarítással párhuzamosan megteremtjük a jövő évi termés szilárd alapját. Az őszi gabonafélékből többet vetettünk, mint tavaly, nagy területen végeztünk őszi szántást, javult a kolhozok és a szovhozok vetőmagellátása.

Az állattenyésztésnek nehéz éve volt. De a helyzet most kedvezően alakul. Növekszik az állatállomány. Sikeresen befejeződött a dúsított és durva takarmány készletezése. Számos gazdaságban biztonsági takarmányalapot hoztak létre. Ez hasznos, szükséges dolog. Csak így tehetjük egyenletesebbé és dinamikusabbá a hús, a tej és egyéb állattenyésztési termékek termelését.

Az ötéves terv tehát jól indult. A gazdasági fejlődés üteme 1976-ban biztosítja a párt által kitűzött feladatok teljesítését, ami nemcsak gazdasági, hanem nagy politikai eredmény is.

A siker továbbviteléhez az szükséges, hogy szorgos munkával fejessük be az évet. Jó eredményeket kell elérnünk mind a mennyiségi mutatók, mind pedig a termékek minősége, a termelés hatékonysága szempontjából.

Hatékonyság és minőség: ez lett egész gazdasági tevékenységünk jel-szava. Mindenki számára világos, hogy e két szóban kifejeződnek a nép-gazdaság jelenlegi fejlődési szakaszának objektív szükségletei.

A hatékonyságért és a minőségért folyó harc azt jelenti, hogy minden szovjet ember, minden munkakollektíva törekedjen a legmagasabb termelékenységre, szigorúan tartsa meg a munkafegyelmet és takarékoskod-

jék, napról napra javítsa munkája minőségét és a kibocsátott termékek minőségét.

A hatékonyságért és a minőségért folyó harc annyit jelent, hogy minden kommunistának, minden pártszervezetnek ösztönöznie és terjesztenie kell az igazán szakszerű és hasznos kezdeményezéseket, és határozottan ki kell küszöbölnie mindazt, ami az alkotó, újító szellem kibontakozását, előrehaladásunkat gátolja.

Figyelmünk homlokterébe állítva a hatékonyságot és a minőséget, a tizedik ötéves terv éveiben a gazdasági növekedés forrásainak a bővítését, a gazdaság kiegyensúlyozottabbá tételét tervezzük, miáltal jó talajt teremtünk ahhoz, hogy a nyolcvanas években is jelentősen előrelépjünk. Ez a megközelítési mód egyebek közt a már kidolgozott tizenöt éves távlati előirányzatokból következik.

A minőség és a hatékonyság kérdéseinek megoldását nagyban elősegíti az ötéves tervjavaslat. Sok mindent tettünk is már e téren.

E kérdések igazán pártos, szakszerű megközelítését szép példák bizonyítják.

Már volt alkalmam szólni a moszkvai Lihacsov Autógyár figyelemre méltó tapasztalatáról. A termelés jó megszervezésének példájával szolgál a „Szvetlana” egyesülés. Itt az állóalapok megtérülésének foka az előző ötéves tervben 54 százalékkal növekedett, s a termékek önköltsége 29 százalékkal csökkent.

A bakui „Azelektroszvet” üzem gyártmányainak több mint 80 százaléka, a kamenyec-podolszki kábelgyár termékeinek csaknem 79 százaléka, a ljugyinovi Diesel-mozdony gyár termékeinek több mint 73 százaléka kapott állami minőségjegyet. Ez nagyrészt annak köszönhető, hogy számos minisztérium áttért a tudományos-technikai haladás irányításának új módszereire.

A magnyitogorszki fémkohászati kombinát kollektívája a termelő kapacitások kihasználásának magas fokát érte el. Ebben az ágazatban a „Karagandaugol” bányászai biztosították a legmagasabb termelékenységet.

Pártkongresszusaink különös nyomatékkel tűzték ki a tudomány és a termelés közötti kapcsolat megszilárdításának feladatát. A tudósok és a termelők egyaránt nagy munkát végeztek e feladat gyakorlati megoldása érdekében. Sokat tettek ezért a Szovjetunió Tudományos Akadémiája és a szövetséges köztársaságok akadémiai.

Így az Ukrán Tudományos Akadémián létrejött és sikeresen működik több olyan komplexum, amely egyesíti a tudományos kutatóintézeteket

és az iparvállalatokat. Ezt elősegíti az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottságának, valamint Kijev, Lvov, Dnyepropetrovszk terület és más területek pártszervezeteinek céltudatos tevékenysége.

Sok tapasztalatot szerzett a tudomány és a termelés kapcsolatának megszilárdítása terén Moszkva. Az iparvállalatokkal kötött alkotó együttműködési megállapodás értelmében több mint nyolcszáz fővárosi kutatóintézet és tervezőiroda dolgozza ki a termelés és az irányítás tökéletesítésének, a gyártmányok minősége javításának különféle módszereit.

A pozitív példák egész seregét említhetem. Önök azonban jól tudják, hogy korántsem mindenütt ilyen kedvező a helyzet. Épp ezért rendkívül fontos, hogy már az ötéves terv elején figyelmesen elemezzük, hogyan oldják meg a minisztériumok, az egyesülések és a vállalatok a hatékonyság és a minőség javításával kapcsolatos kérdéseket, nagyobb energiával tárjuk fel a még érintetlen tartalékokat, szélesebb körben terjesszük a legjobbak tapasztalatait és segítsük a lemaradottakat a hátrány leküzdésében.

Ha úgy tetszik, feladatunk az, hogy megtanuljunk hatékonyabban harcolni a hatékonyság növeléséért. Ez lehetővé teszi, hogy az állami minőségjegyző ipari termékek volumenét jelentősen növeljük: nem kétszeresen, amint azt az ötéves tervjavaslat előírányozza, hanem jóval nagyobb mértékben. Ez a termelési alapok megtérülésének növelése és az anyagráfordítás csökkentése terén magasabb mutatókat fog eredményezni. Így végső soron lehetővé válik, hogy gyorsítsuk a társadalmi munka termelékenységének növekedési ütemét...

E feladat teljesítésében a Központi Bizottság számít az egész párt, valamennyi pártszervezet teljes támogatására.

Figyelembe kell vennünk, hogy a hatékonyság és a minőség javításának általános követelménye eltérő módon érvényesül a különböző munkaterületeken. A lehető legkonkrétabb gazdasági fogalmakban kell gondolkodnunk. Ezért szeretném felhívni a figyelmet néhány olyan kérdésre, amelyeket elsőrendűen fontossá tesz a népgazdaság fejlődésének egész folyamata.

Ezek egyike és talán a központi kérdés: a beruházások. A terv hatalmas méretű munkálatokat irányoz elő. Ugyanakkor az állóalapok üzembe helyezésének üteme meghaladja az alapvető beruházások ütemét. Változik a beruházások szerkezete is: öt év alatt a termelési célokat szolgáló állami beruházásokat kb. egyharmaddal növeljük, ugyanakkor a működő vállalatok műszaki fejlesztésére és rekonstrukciójára csaknem

64 százalékkal több eszközt folyósítunk. Ebben konkrétan testet öltének a hatékonyság fokzásával kapcsolatos kongresszusi irányelvek.

Csökkenteni a befejezetlen építkezések volumenét, lerövidíteni az építő-szerelő munkák határidejét és csökkenteni önköltségüket, gyorsítani a működő kapacitások rekonstrukcióját: erre orientál az ötéves terv.

Minden erőnkkel arra kell törekednünk, hogy meggyorsítsuk a nagy-szabású ipari komplexumok építését, hiszen ezek kellő időben történő üzembe helyezésétől döntő mértékben függ számos igen fontos termék-fajta termelési tervének teljesítése.

Feszített ütemű az ötéves terv építkezési programja. Évről évre egyre több új objektum kerül átadásra. Ez annyit jelent, hogy az időtényező alapvető szerephez jut, hogy fontolgatásra, nekikészülődésre nincs idő, hogy már az ötéves terv rajtjánál teljes erőbedobással kell dolgozni. Ezt figyelembe kell venniük maguknak az építőknek, a tervkészítőknek, a tervezőknek, az anyagellátóknak, mindazoknak, akiktől az építkezések minősége és határidejének megtartása függ.

A Szovjetunió Minisztertanácsának ki kell dolgoznia azokat az intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik, hogy 1977-től új módszereket alkalmazzunk a nagyberuházások tervezésében és finanszírozásában. Az építővállalatok tevékenységének fokmérőjévé a befejezett és a megrendelőnek átadott létesítményeket és az újonnan üzembe helyezett komplexumokat kell tenni. Ideje, hogy gazdasági tevékenységünk e fontos területén rendet teremtsünk.

Az építők sokmillió seregéhez szólva szeretném elmondani: a haza azt várja önöktől, hogy jól szervezett munkával, becsülettel teljesítik a tervfeladatokat. Az egész ötéves terv sorsa nagymértékben függ attól, hogyan fognak önök dolgozni. Időben üzembe kell helyezni mindazt, amit a terv előíranyoz.

Az ötéves terv másik fontos feladata az, hogy növeljük a *hatékonyságot* olyan *alapvető ágazatokban*, mint a kitermelő ipar, az energetika és a kohászat.

Ezeknek az ágazatoknak a fejlesztésében számottevő eredményeket értünk el: sok mutató vonatkozásában a világon az első helyre kerülünk. Hatalmas méretű és dinamikusan fejlődő gazdaságunk egyre nagyobb mennyiségű nyers- és fűtőanyagot, energiát, fémeket igényel. A terv előíranyozza, hogy ezek termelését jelentősen fokozzuk.

Az igények azonban gyorsabban nőnek, mint az erőforrások. Ezért rákényszerülünk, hogy egyfelől kötött felhasználási normákat alkalmaz-

zunk, a legszigorúbban takarékoskodjunk, másfelől bővítsük a kőolaj, a gáz, a szén, az acél, a hengerelt acél és a színesfémek termelésére vonatkozó előirányzatokat.

Ámde ahhoz, hogy zökkenőmentesen kielégítsük a nyers- és fűtőanyagok, az energia és a fémek iránti növekvő igényeket, nemcsak a termelés további fokozása szükséges; nagy erőfeszítéseket kell tennünk a hatékonyság növelése végett is a nehézipar valamennyi ágazatában.

Szeretném ezt a gondolatot a fémek példájával illusztrálni. Akkor sem volt elég fémünk, amikor 50 millió tonna acélt gyártottunk, és a mostani, csaknem háromszor ennyi acéltermelés is kevés. Igen helytelen és a népgazdaság számára hátrányos volna a problémát kizárólag a termelés mennyiségi növelése útján megoldani. Épp ezért elsődleges jelentőségre tesz szert a dolog minőségi oldala, az ágazat hatékonyságának emelése. S e téren hatalmas tartalékaink vannak.

A kérdés másik, ugyancsak igen lényeges oldala a fémtakarékosság a legtöbb fémot fogyasztó ágazatokban. Ez a takarékosság megvalósítható, és meg is kell valósítani a fémfeldolgozás tökéletesebb technológiája, a könnyebb szerkezetű gépek, a hulladékanyagok és a selejt határozott csökkentése és a gazdaságilag hatékony fém pótlók széles körű termelési alkalmazása révén.

Nemrég a párt Központi Bizottsága utasítást adott a vas- és színesfémkohászat fejlesztését érintő speciális rendelkezések kidolgozására. Tulajdonképpen a fémprobléma megoldását célzó komplex program elkészítéséről és valóra váltásáról van szó.

Most pedig a *mezőgazdaságról* szeretnék szólni, amelyre a tizedik ötéves tervben nagy figyelmet fordítunk.

A legfontosabb az, hogy a gabonatermelésben elért sikereket rögzítsük és továbbfejlesszük. Központi feladatunk, hogy az ötéves terv végére elérjük az évi 235 millió tonnás szintet. Ehhez az szükséges, hogy minden szempontból emeljük a földművelési kultúrát, vagyis: javítsuk a vetésterületek struktúráját, szívósabban küzdjünk a termés hozam növeléséért, több őszi gabonafélért vessünk és tökéletesítsük az olyan értékes kultúr-növények termesztését, mint a rizs, a kukorica, a köles, a szója, a cirok stb.

Az ország szükségletei természetesen nem korlátozódnak a gabonatermelésre. Továbbra is növelni kell a gyapot, a len, a cukorrépa, a napraforgó, a zöldségfélék, a gyümölcsök és egyéb mezőgazdasági növények termesztését. És ami különösen fontos: több, sokkal több állati terméket

kell előállítanunk, minél előbb le kell küzdenünk a lakosság hús- és tejtermék-ellátásában meglevő nehézségeket.

Természetesen nem érinthetem itt ma mindazokat a feladatokat, amelyek a mezőgazdaságnak meg kell oldania. Jó részüket valamilyen formában már korábban megemlítettük. A legidősebbekre vonatkozóan a Politikai Bizottság számos határozatot hozott, ezek ismeretesek az Önök számára.

Ezen a plénumon szeretném újra hangsúlyozni: a mezőgazdaság további föllendítése a jelenlegi szakaszban mindenekelőtt azon múlik, hogy a legtágabb értelemben növeljük hatékonyságát. Az általános feladatot így lehetne megfogalmazni: ésszerűen, gazda módjára hasznosítsuk a mezőgazdaság fejlesztésére fordított állami eszközöket, kíméljük a földet, törekedjünk minden hektár föld, minden befektetett rubel, minden tonna műtrágya maximális megtérülésére.

Nézzük a talajjavítást. Az ötéves tervben erre a célra több mint 40 milliárd rubelt fordítunk, annyit, amennyit az előző kettőben együttvéve.

Ilyen kolosszális méretű, átfogó programok mindeddig nem szerepelnek a nemzetközi gyakorlatban. És erre büszkék lehetünk.

Jelentős összegeket fogunk fordítani a garantált gabonatermelés nagy kiterjedésű övezetének létrehozására a Volga-vidéken, a nem feketeföldű övezet talajának javítására, az öntözőrendszer bővítésére Kazahsztánban, a közép-ázsiai köztársaságokban, Ukrajna déli részén és más körzetekben.

Az állam nyilvánvalóan joggal elvárhatja, hogy a talajjavításra fordított hatalmas összegek fejében az öntözött és lecsapolt földekről több, jó minőségű terméket kapjon. Erre kell irányítani a szakemberek figyelmét, és ennek kell alávetni a vízgazdálkodási és a földművelési szervek egész munkáját.

A végeredményt kell szem előtt tartanunk akkor is, amikor a mezőgazdaság gépesítéséhez fogunk. A traktorok, gépek és berendezések minőségét, komplex szállítását, valamint a gépkezelők képzését kell előtérbe helyezni, és azt, hogy ezek megmaradjanak a falun.

Az ötéves tervjavaslat megvitatása során komoly szemrehányásokkal illettük a mezőgazdasági gépgyártási minisztériumot, amely az újfajta gépek gyártásához szükséges kapacitások hiányára hivatkozva az elavult konstrukciójú traktorok és gépek gyártását folytatja, noha ezekre a kolhozok és a szovhozok régóta nem tartanak igényt. Például a minisztérium vállalatai már mintegy harminc éve gyártják a DT-54 típusú traktorokat. Tűrhetetlen, hogy a minisztérium ötéves előirányzatai kö-

zött nem szerepel az a feladat, hogy a kiváló minőségű „Kirovec” traktorokat kellő választékban ellássák fedett és nyitott pótkocsikkal. Ha a helyzet nem változik, e korszerű, nagy teljesítményű gépek nyilvánvalóan veszteglésre lesznek ítélve.

Szükséges, hogy a minisztertanács külön elemezze e minisztérium munkáját, és haladéktalanul változtasson a helyzeten.

A mezőgazdaság kemizálásának problémáira is a hatékonyság szempontjából kell tekintenünk.

Biztosítanunk kell a trágyafajták minőségének javulását, a foszfátok termelésének gyors növelését, minthogy foszfátműtrágyára különösen szüksége van Szibéria és Kazahsztán gabonatermelő vidékeinek. Tovább kell szilárdítanunk a mezőgazdaság kemizálásának egész rendszerét. Emellett a legfontosabb, hogy harcot indítsunk a trágyavesztések felszámolásáért.

Az ásványi műtrágyák hatékony hasznosításáról való gondoskodás mellett nem szabad figyelmen kívül hagynunk termelésük gyorsított ütemű növelését sem, főként az ötéves terv első éveiben. Erről azért szölok, mert mindmostanáig nem készültek el azok a kapacitások, amelyeket már az elmúlt évben üzembe kellett volna helyezni. Nem kielégítő az ez évi terv teljesítése sem. E helyzeten haladéktalanul javítani kell, különben kérdésessé válnak a mezőgazdaság sikerei. Úgy vélem, a közeljövőben a Politikai Bizottság meghallgatja az említett területért felelős elvtársak beszámolóit.

Nagy feladataink vannak az állattenyésztésben. Itt, az állomány gyarapítását célzó intézkedések mellett szintén fokozott figyelmet kell fordítanunk a minőségi mutatókra és a hatékonyság növelésére. Nagy tartalékunk – hogy csak egyet említsek – a vágóállatok tenyésztésének fejlesztése és az intenzív módszerek alkalmazása a szarvasmarhák hizlalása, ezen belül a legelőn történő hizlalás terén. A szakemberek véleménye szerint ez lehetővé tenné, hogy az állami eladásra szánt állatok súlya átlagosan legalább 350–400 kg-ra gyarapodjon. Ha ezt elérnénk, másfél–kétfélmillió tonna hústöbblethez jutnánk.

A hústermelés növelésének óriási lehetőségei a sertés- és juhtenyésztés gyors fejlesztésében rejlenek. Gazdaságilag igen hatékornak mutatkozik a nemzetközi és a hazai gyakorlat szerint a nagyüzemi baromfitenyésztés.

A minőségi mutatók további javításában kétségkívül nagy szerepe van a termelési szakosítás és koncentráció fejlesztésének, a gazdaságközi kooperáció és az agrár-ipari integráció alapján. Ez korlátlan lehetősége-

ket nyit a termelés volumenének növelésére, a munka termelékenységének lényeges emelésére, a mezőgazdasági és az állati termékek önköltségének csökkentésére.

Ugyanakkor szeretném hangsúlyozni, hogy e téren nem szabad megengednünk a túlkapásokat. Erről azért kell említést tennem, mert több helyen olyasmit tapasztaltunk, hogy a helyi elvtársak sietnek lerombolni a régit, még mielőtt létrehozták volna az újat; a szakosított vállalatok még föl sem épültek, az állattenyésztő telepeket viszont már felszámolták. Ez a magatartás nem mozdítja elő a termelésnövelés ütemének gyorsítását.

Ezzel kapcsolatban szeretnék szólni arról is, hogy még korai volna beszüntetnünk a mezőgazdasági cikkek termelését a kolhoztagok, a munkások és alkalmazottak háztáji gazdaságaiban. A háztáji gazdaságok több figyelmet és gondoskodást igényelnek.

A mezőgazdasági termelés növelése mellett most mind sürgetőbbé válik a feladat, hogy hatékonyabban hasznosítsuk mindazt, amit máris nyújt a mezőgazdaság. Nincs annál rosszabb, mint amikor a kolhoztagok és a szovhozok dolgozóinak megfeszített munkája és nagyarányú anyagi ráfordítások eredményeként előállított értékes termékek tönkremennek és nem jutnak el a fogyasztókhoz.

Ebben az évben különösen időszerű, hogy erről beszéljünk. Óriási erőfeszítések árán csatát nyertünk a termés betakarításában. Ahhoz azonban, hogy teljessé tegyük győzelmünket, meg kell nyernünk a következő csatát is. Mindent el kell követnünk azért, hogy megőrizzük a föld gazdag ajándékát, hogy a mezőgazdaság föllendítésére tett erőfeszítéseink eredményeit, hogy úgy mondjuk, a maga asztalán lássa minden szovjet család.

Másként szólva, biztosítanunk kell a mezőgazdaságot a fogyasztóval összefűző gépezet minden elemének tökéletes működését. E tekintetben már most is tehetünk és kell is hogy tegyünk konkrét lépéseket, anélkül hogy valamiféle újabb utasításokra várnánk.

Ugyanakkor a mezőgazdaság termelési-gazdasági együttműködésének javítása azokkal az ágazatokkal, amelyekkel közvetlen kapcsolatban van, nagy és összetett kérdés. Megoldásához olyan intézkedések rendszerét kell kidolgozni, amelyek lehetővé teszik az agrár-ipari komplexum valamennyi ágazata, vállalata és szervezete közötti pontos együttműködést. A másik dolog: lényegesen javítani kell országos viszonylatban az élelmezésügy irányítását. A Központi Bizottság megbízásából az illetékesek most dolgozzák ki e kérdések megoldásának módozatait.

A gyümölcsök, zöldségfélék és egyéb romlandó cikkek termesztésének és tárolásának követelménye valószínűleg szükségessé teszi, hogy új szervezeti formákat hozzunk létre, s megszilárdítsuk a készletező szervek és a feldolgozó vállalatok anyagi-műszaki bázisát. Moldáviában, Ukrajnában, Közép-Ázsiában, Grúziában, Azerbajdzsánban és Észak-Kaukázusban már vannak ilyen tapasztalatok. Igen hathatósan bizonyulnak azok az intézkedések, amelyek a zöldség- és gyümölcstermesztés szakosítását és koncentrációját célozzák a gazdaságközi és agrár-ipari együttműködés alapján. E fontos területen jobban ki kell használnunk a fogyasztási szövetkezetek lehetőségeit.

A mezőgazdaságban tehát nagy feladatok várnak megoldásra. Hadd fejezzem ki azt a meggyőződésemet, hogy a falvak dolgozói mindent megtesznek majd azért, hogy kimagasló eredményeket érjenek el 1977-ben és az egész ötéves tervben.

A kongresszus, mint emlékeznek rá, szigorúan és követelően mutatott rá annak a szükségességére, hogy javítsunk a helyzeten a *közszükségleti iparcikkek* termelése terén. Az elmondottak ismételése nélkül szeretném felhívni a figyelmet mindenekelőtt arra, hogy a tervjavaslatnak a II. osztályra vonatkozó előírásait minimálisaknak tekintjük.

Azért kell erről beszélnünk, mert az előző ötéves tervben a 19 ipari minisztérium közül mindössze öt teljesítette a II. osztályra vonatkozó termelési tervet. Ennek nem szabad megismétlődnie. Fokozni kell az illetékes miniszterek felelősségét a közszükségleti cikkekre vonatkozó tervek teljesítésében.

A tervfeladatok és a pótlólagos célkitűzések túlteljesítése a fogyasztási cikkek gyártó ágazatok becsületbeli ügye. Bízunk benne, elvtársak, hogy az említett ágazatok dolgozói sikeresen megoldják a párt által kitűzött feladatot.

A II. osztály ágazataiban különösen nagy lehetőségek kínálóznak arra, hogy javítsuk a termékek minőségét. S ez nemcsak a ruházati és a cipőiparra vonatkozik, hanem számos tartós fogyasztási cikkre is.

Amikor a minőségről beszélünk, nemcsak a tartósságra gondolunk, hanem a kivitelezésre, a szabásra, a divatosságra is. Ebből az következik, hogy lényegesen javítanunk kell a fogyasztási cikkek gyártástervezését. A tervezésnek sokkal rugalmasabbnak kell lennie, érzékenyen kell reagálnia a fogyasztók ízlésének és igényeinek változásaira.

Időszerűvé vált, hogy kidolgozzuk a jó minőségű közszükségleti cikkek termelésére való ösztönzés kérdését. Égetővé váltak a szervezési

kérdések is. A könnyűipari minisztérium mellett a népgazdaság számos ágazata foglalkozik a közszükségleti cikkek termelésével. Munkájuk azonban nincs kellően összehangolva.

A Szovjetunió Minisztertanácsa most készít javaslatot a tömegfogyasztási cikkek termelésének további fejlesztésére. Úgy vélem, hogy az elvtársaknak kellő körültekintéssel kell megközelíteniük az előttük álló feladatokat; nem az apró-cseprő, részleges javításokra kell koncentrálni, hanem arra, hogy határozott fejlődés következzen be a fogyasztásicikk-termelés és a szolgáltatások egész területén.

Ez rendkívül fontos kérdés, igazi programfeladat, társadalmi és gazdasági vonatkozásában egyaránt. A mostani tervidőszakban pedig különösen időszerű. Magas termelékenyséű munkára, a tervmutatók teljesítésére, ellentervek készítésére és sok ágazatban pluszfeladatok vállalására mozgósítjuk az embereket. Ez természetesen arra kötelez, hogy a lakosság igényeit egyre jobban kielégítsük, növekvő jövedelmét kellő mennyiségű, jó minőségű közszükségleti cikkel és szolgáltatással fedezzük.

Még egy fontos kérdésre szeretném felhívni a plénum résztvevőinek figyelmét: a *munkaerő-kérdésre*.

A munkaerő iránti igény növekedni fog a termelő és a nem termelő ágazatokban egyaránt. Ugyanakkor a háború utólagos következményeivel kapcsolatos demográfiai tényezők hatására a nyolcvanas években hirtelen csökkenni fog majd a termelésbe áramló munkaképes lakosság száma.

Ebben a helyzetben égetően fontos feladatunk a takarékoság, a munkaerő-források ésszerűbb hasznosítása. A megoldás fő eszköze az, hogy gyorsabb ütemben fokozzuk a munka termelékenységét – mindenekelőtt a kétkezi munka gépesítése révén – nemcsak az alapvető termelési fázisokban, hanem a rakodási és javítási munkálatok szintjén is.

Fontos, hogy e feladat megoldását a tudósok és a tervezők tevékenységének, a feltalálók és az ésszerűsítők figyelmének, valamint a gépgyártók munkájának homlokterébe állítsuk.

Több figyelmet kell fordítani a munkaerő-forrásokra, azok gazdaságos felhasználására a nagy beruházások terveinek elkészítésekor. Ahhoz, hogy valamilyen munkaterületen – főként a távoli vidékeken – szakembereket biztosítsunk, több gondot kell fordítanunk a lakásvi-szonyokra, az élet- és munkakörülményekre.

Emellett, állandóan figyelemmel kell kísérni a munkafegyelem alakulását. Sok, túl sok még a lógás, a késés, az üresjárat. Munkánk rákfenéje

ez: miatta millió és millió munkanap vész el. Harcot kell indítani ellene valamennyi pártszervezet, az egész társadalom részvételével.

Sok nehéz és bonyolult kérdést kell tehát még megoldanunk. Ez csak a központi és helyi szervek rendszeres, szívós munkájával lehetséges!

Röviden a *külgazdasági kapcsolatokról*. A Központi Bizottság nagy figyelmet szentelt az utóbbi években e kapcsolatok fejlesztésének, s ez politikailag és gazdaságilag egyaránt meghozta gyümölcsét.

Ezt az irányvonalat fogjuk követni a mostani tervidőszakban is. Előirányoztuk a szocialista országokkal való áruforgalom 41 százalékos növelését, míg a fejlett tőkésállamokkal való áruforgalmat több mint 31 százalékkal emeljük. Ugyancsak tervbe vettük több ipari objektum építését kompenzációs alapon.

Minél inkább bővítjük azonban külgazdasági kapcsolatainkat, annál fontosabbá lesz hatékonyságuk kérdése.

A külgazdasági tevékenység irányításának tökéletesítéséről nemrég határozatot hozott az SZKP Központi Bizottsága és a Szovjetunió Minisztertanácsa. Ez előirányozza a meglevő hiányosságok felszámolását célzó intézkedések rendszerét, és fontos feladatokkal bízta meg a központi gazdasági szerveket. A Központi Bizottság rendszeresen ellenőrizni fogja ezt a kérdést.

Nem tudtam felsorolni, az ötéves terv teljesítéséért folyó harc valamennyi döntő szakaszának feladatait, de ez nem is volt célom. Egyebek között nem említettem olyan időszerű problémákat, mint a meglehetősen súlyos nehézségekkel küzdő közlekedésügy, mint az anyagi-műszaki ellátás rendszerének javítása, a népgazdasági tervezés és irányítás tökéletesítését célzó kongresszusi feladatok realizálása. Ezekről még tanácskozni fogunk. Szeretném azonban, ha a gazdasági és pártszervek már most aktívan hozzálátnának azoknak az intézkedéseknek az előkészítéséhez, amelyek elősegítenék, hogy a legrövidebb időn belül leküzdjük a nehézségeket a munka e fontos szakaszain. Az idő nem vár.

Néhány megjegyzés az 1977-es esztendő munkájáról.

Mint már említettem, a most folyó év eredményei azt bizonyítják, hogy a tervezettnél nagyobb ütemű előrehaladásra van lehetőség. 1977-ben még nagyobb eredményeket kell elérnünk, és mindent meg kell tennünk a tervfeladatok túlteljesítéséért avégett, hogy az egész ötéves terv teljesítéséhez jó alapunk, biztos garanciánk legyen. E feladatot természetesen nem a hatékonyság és a minőség rovására, hanem mindenekeelőtt ezek javítása alapján kell megoldani.

Ilyen szempontból nagy jelentőségük van az ellenterveknek. Az ellentervek kidolgozásában és megvalósításában nyilvánul meg a munkáskollektíváknak az a törekvése, hogy konkrétan hozzájáruljanak az öt-éves tervfeladatok határidő előtti teljesítéséhez, a XXV. pártkongresszuson kijelölt alapvető gazdasági problémák megoldásához.

Ez tág keretet biztosít a gazdasági és pártszervek, a szovjet-, szakszervezeti és komszomol-szervek tevékenységéhez. A szocialista munkaverseny – a gazdasági feladatok sikeres teljesítésének és a munkakedv fokozásának ez a nagyszerű, kipróbált eszköze – a havi és negyedévi feladatok túlteljesítésére, az anyagi és pénzeszközökkel, a nyers- és fűtőanyagokkal, az energiával való takarékoság fokozására kell hogy irányuljon.

1977 – a XXV. kongresszus határozatainak valóra váltását célzó munkánk második éve – jubileumi esztendő lesz. Ekkor ünnepli hazánk a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóját. Engedjék meg, hogy kifejezzem valamennyiünk meggyőződését: lenini pártunk, az egész nép újabb munkateljesítményekkel és sikerekkel köszönti majd e dicső napokat a kommunizmusért vívott nemes harc valamennyi frontszakaszán...

Befejezésül, szeretném hangsúlyozni, hogy a párt egész szervező és eszmei-politikai munkájának elő kell mozdítania a XXV. kongresszuson kitűzött feladatok realizálását.

Továbbra is arra kell törekednünk, hogy minden kommunista, bárhol, bármilyen munkakörben vagy beosztásban dolgozzék is, példát mutasson a szervezettségben és fegyelemben, a munka iránti alkotói magatartásban, s hogy a kis és nagy feladatok megoldásában egyaránt az állam érdekeit tartsa szem előtt.

Helyes a pártnak az az irányvonala, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel fejlessze a kommunisták, a párt-, szovjet- és gazdasági szervek, a dolgozó tömegek kezdeményezőképességét. Ennek jótékony hatását valamennyien érezzük.

Lenin hangsúlyozta, hogy a tervnek, mely nem egyéb, mint a szocialista állam által a munkásoknak címzett feladat, hatalmas mozgósító ereje van. A megvitatásra került dokumentumok megfelelnek a dolgozók, a kolhoztagok és az értelmiség létfontosságú érdekeinek.

Úgy kell végeznünk feladatunkat, hogy minden munkáskollektíva, minden dolgozó ismerje munkájának távlatait, világosan lássa a kitűzött célt, a megoldásra váró feladatokat.

Országunkra, pártunkra és népünkre a tizedik ötéves tervidőszakban hatalmas, megragadóan érdekes, egyben rendkívül felelős munka vár. Hazánk ereje, tekintélye és felvirágzása, minden család jóléte, minden szovjet ember jóléte és boldogsága függ attól, hogyan fogunk dolgozni, hogyan fogjuk teljesíteni a kitűzött terveket.

Nem kétséges, a lenini párt vezette népünk ezúttal is történelmi felelősségének magaslatán fog állni.

A párt tervei, a XXV. kongresszuson kijelölt feladatok meg fognak valósulni!

TARTALOM

ELŐSZÓ 5

MINDENT AZ EMBER NEVÉBEN, MINDENT AZ EMBER JAVÁRA / *Beszéd a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 47. évfordulója alkalmával a Kreml Kongresszusi Palotájában tartott ünnepi ülésen / Részletek*

[1964. NOVEMBER 6.] 29

A SZOVJET MEZŐGAZDASÁG TOVÁBBI FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ HALASZTHATATLAN INTÉZKEDÉSEKRŐL / *Beszéd az SZKP Központi Bizottságának plénumán [1965. MÁRCIUS 24.]* 35

AZ IPAR ÉS A MEZŐGAZDASÁG FÖLLENDÍTÉSÉÉRT / *Beszéd az SZKP Központi Bizottságának plénumán / Részletek [1965. SZEPTEMBER 29.]* 65

A SZOCIALIZMUS A NÉPTÖMEGEK ALKOTÓ MUNKÁJÁNAK EREDMÉNYE / *Beszéd a kijevi Október Művelődési Palotában tartott ünnepi ülésen, amelyen átnyújtották Kijev hős városának az Aranycsillag Érdemérmét / Részletek [1965. OKTÓBER 23.]* 80

A DOLGOZÓK ÉLETFELTÉTELEINEK TOVÁBBI JAVÍTÁSÁÉRT / *Beszéd az SZKP Központi Bizottságának plénumán / Részletek [1965. DECEMBER 6.]* 84

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA AZ SZKP XXIII. KONGRESSZUSÁN / *Részletek [1966. MÁRCIUS 29.]* 93

A TERMÉKEK MINŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSÁÉRT / *Beszéd a Komszomol XV. kongresszusán / Részletek [1966. MÁJUS 17.]* 130

A TALAJJAVÍTÁS A KIEGYENSÚLYOZOTT MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS FONTOS FELTÉTELE / *Beszéd az SZKP Központi Bizottságának plénumán / Részletek* [1966. MÁJUS 27.] 135

A PÁRT LEGFŐBB CÉLJA A NÉP SZOLGÁLATA / *Beszéd a moszkvai Bauman választókerületben / Részletek* [1966. JÚNIUS 10.] 151

AZ ÉLETSZÍNVONAL EMELÉSÉÉRT / *Felszólalás az SZKP Központi Bizottságának plénumán / Részletek* [1967. SZEPTEMBER 26.] 157

BESZÉD A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM 50. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT ÜNNEPI ÜLÉSSZAKON / *Részletek* [1967. NOVEMBER 3.] 163

AZ ÜGY SIKERÉT AZ EMBEREK DÖNTIK EL / *Beszéd a XX. Lenin-grád területi pártkonferencián / Részletek* [1968. FEBRUÁR 16.] 173

A TUDOMÁNY HATÉKONYSÁGÁNAK TOVÁBBI NÖVELESÉÉRT / *Beszéd a XIX. Moszkva városi pártkonferencián / Részletek* [1968. MÁRCIUS 29.] 181

AZ SZKP XXIII. KONGRESSZUSA ÉS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGA PLÉNUMAI MEZŐGAZDASÁGI KÉRDÉSEKBE HOZOTT HATÁROZATAINAK VÉGREHAJTÁSÁRÓL / *Beszámoló az SZKP Központi Bizottságának plénumán / Részletek* [1968. OKTÓBER 30.] 189

A TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI HALADÁS A KOMMUNISTA ÉPÍTÉS MEGGYORSÍTÁSÁNAK LEGFŐBB FORRÁSA / *Felszólalás az SZKP Központi Bizottságának plénumán / Részletek* [1968. DECEMBER 9.] 210

A MEZŐGAZDASÁG A GYORSÍTOTT ÜTEMŰ FEJLESZTÉS ÚTJÁN / *Beszéd a kolhozparasztok III. országos kongresszusán / Részletek* [1969. NOVEMBER 25.] 215

KULCSKÉRDÉS: A NÉPGAZDASÁG HATÉKONYSÁGÁNAK NÖVELESE / *Felszólalás az SZKP Központi Bizottságának plénumán / Részletek* [1969. DECEMBER 15.] 225

BESZÉD VLAGYIMIR ILJICS LENIN SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE RENDEZETT ÜNNEPI ÜLÉSEN / *Részletek* [1970. ÁPRILIS 21.] 239

OLDJUK MEG ALKOTÓ MÓDON A KOMMUNISTA ÉPÍTÉS ÚJ FELADATAIT / *Beszéd a moszkvai Bauman választókerület dolgozóinak választási gyűlésén* / *Részletek* [1970. JÚNIUS 12.] 225

A PÁRT SORON LEVŐ FELADATAI A MEZŐGAZDASÁG TERÜLETÉN / *Beszámoló az SZKP Központi Bizottságának plénumán* / *Részletek* [1970. JÚLIUS 2.] 263

FELOSZTANI CSAK AZT LEHET, AMIT FELHALMOZTUNK / *Felszólalás az SZKP Központi Bizottságának plénumán* / *Részletek* [1970. DECEMBER 7.] 294

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA AZ SZKP XXIV. KONGRESSZUSÁN / *Részletek* [1971. MÁRCIUS 30.] 298

A NÉP ÉRDEKEINEK VÉDELME, A GONDOSKODÁS JÓLÉTÉRŐL: A PÁRT TEVÉKENYSÉGÉNEK LEGFŐBB ÉRTELME / *Beszéd a moszkvai Bauman választókerület választói előtt* / *Részletek* [1971. JÚNIUS 11.] 352

A TERVEZÉS EGÉSZ GAZDÁLKODÁSI RENDSZERÜNK ALAPJA / *Beszéd az SZKP Központi Bizottságának plénumán* / *Részletek* [1971. NOVEMBER 22.] 360

AZ SZKP XXIV. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATAI HARCI PROGRAMOT NYÚJTANAK A SZOVJET SZAKSZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGÉHEZ / *Beszéd a szovjet szakszervezetek XV. kongresszusán* / *Részletek* [1972. MÁRCIUS 20.] 369

AZ IPAR- ÉS A MEZŐGAZDASÁGI POLITIKÁRÓL / *Beszéd a Kazah SZSZK párt- és gazdasági aktivájának ülésén, Kokcetavban* / *Részletek* [1972. AUGUSZTUS 25.] 382

FELJEGYZÉS AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK / „Összszövetségi szocialista munkaverseny szervezése az iparvállalatok, az építőipar és a közlekedés munkáskollektívái részére az 1973. évi népgazdasági terv eredményes teljesítése és túlteljesítése érdekében” / *Részletek* [1972. NOVEMBER 9.] 393

A HANGSÚLYT A GAZDASÁGI HATÉKONYSÁG FOKOZÁSÁRA KELL HELYEZNI / *Beszéd az SZKP Központi Bizottságának plénumán* / *Részletek* [1972. DECEMBER 18.] 395

A SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK SZÖVETSÉGE FENNÁLLÁSÁNAK 50. ÉVFORDULÓJÁRÓL / *Beszéd az SZKP Központi Bizottságának, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának és az OSZFSZK Legfelsőbb Tanácsának a Kreml Kongresszusi Palotájában tartott együttes ünnepi ülésén* / *Részletek* [1972. DECEMBER 21.] 409

EGYSÉGBE FORRVA ÚJ GYŐZELMEK FELÉ / *Beszéd Ukrajna Kommunista Pártja Központi Bizottságának és az Ukrán SZSZK Legfelsőbb Tanácsának együttes ünnepi ülésén az Ukrán SZSZK Népek Barátsága Érdeméremmel történt kitüntetése alkalmából* / *Részletek* [1973. JÚLIUS 26.] 419

SIKEREINK ZÁLOGA: A MUNKÁSOSZTÁLY, A DOLGOZÓ PARASZTSÁG ÉS AZ ÉRTELMISÉG ÖNFELÁLDOZÓ MUNKÁJA / *Felshólas a kazahsztáni köztársasági párt- és gazdasági aktíva gyűlésén Alma-Atában* / *Részletek* [1973. AUGUSZTUS 15.] 429

A SZOVJET KÖZTÁRSASÁGOK MEGBONTHATATLAN KÖTELEKÉBEN / *Beszéd a Kazahsztáni Kommunista Párt Központi Bizottságának és a Kazah SZSZK Legfelsőbb Tanácsának a Kazah SZSZK Népek Barátsága Érdeméremmel történt kitüntetése alkalmából tartott együttes ünnepi ülésén* / *Részletek* [1973. AUGUSZTUS 15.] 434

HŰSÉG A TESTVÉRKÖZTÁRSASÁGOK NAGY SZÖVETSÉGÉHEZ / *Beszéd az Üzbég Kommunista Párt Központi Bizottságának és az Üzbég SZSZK Legfelsőbb Tanácsának az Üzbég SZSZK Népek Barátsága Érdeméremmel történt kitüntetése alkalmából tartott ünnepi ülésén* / *Részletek* [1973. SZEPTEMBER 24.] 444

A GAZDASÁGIRÁNYÍTÁS TÖKÉLETESÍTÉSÉRŐL / *Felshólas az SZKP Központi Bizottságának plénúmán* / *Részletek* [1973. DECEMBER 10.] 451

A PÁRT ÉS A NÉP NAGY HŐSTETTE / *Beszéd a szűz- és parlagfölsdek feltörésének 20. évfordulója alkalmából Alma-Atában rendezett ünnepi ülésén* / *Részletek* [1974. MÁRCIUS 15.] 467

AZ OSZFSZK NEM FEKETEFÖLDŰ ÖVEZETE MEZŐGAZDASÁGÁNAK FEJLESZTÉSÉÉRT / *Beszéd az SZKP Központi Bizottságában a párt-, szovjet és mezőgazdasági szervek feladatairól* [1974. ÁPRILIS 3.] 480

MINDENT AZ EMBER, A NÉPJAVÁRA / *Beszéd a moszkvai Bauman választókerület választói gyűlésén* / *Részletek* [1974. JÚNIUS 14.] 508

POLITIKÁNK MIND AZ IPAR, MIND A MEZŐGAZDASÁG VONATKOZÁSÁBAN HELYES / *Felszólalás a Szovjetunió Minisztertanácsának ülésén* / *Részletek* [1974. OKTÓBER 1.] 521

SZOVJET MOLDÁVIA ÖTVEN ÉVE / *Beszéd a Moldáviai Kommunista Párt Központi Bizottságának és a Moldáviai SZSZK Legfelsőbb Tanácsának ünnepi ülésén* / *Részletek* [1974. OKTÓBER 11.] 534

A KILENCEDIK ÖTÉVES TERV TELJESÍTÉSÉRŐL / *Felszólalás az SZKP Központi Bizottságának plénumán* / *Részletek* [1974. DECEMBER 16.] 540

A BÉKE ÉS A SZOVJET EMBEREK BOLDOGSÁGA NEVÉBEN / *Beszéd a moszkvai Bauman választókerületben* / *Részletek* [1975. JÚNIUS 13.] 547

EGYESÍTSÜK A TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI FORRADALOM EREDMÉNYEIT A SZOCIALIZMUS ELŐNYEIVEL / *Beszéd a Szovjetunió Tudományos Akadémiája 250 éves jubileuma alkalmából a Kreml Kongresszusi Palotájában megtartott ünnepi ülésen* / *Részletek* [1975. OKTÓBER 7.] 555

TAKARÉKOSSÁG, TERVFEGYELEM ÉS AZ IRÁNYÍTÁS JAVÍTÁSA / *Felszólalás az SZKP Központi Bizottságának plénumán* / *Részletek* [1975. DECEMBER 1.] 562

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA AZ SZKP XXV. KONGRESSZUSÁN / *Részletek* [1976. FEBRUÁR 24.] 574

A KOMMUNISTÁK NEM ELÉGSZENEK MEG AZ ELÉRT EREDMÉNYEKKEL / *Beszéd a Lihacsov Autógyár munkásgyűlésén* / *Részletek* [1976. ÁPRILIS 30.] 625

A PÁRT MEZŐGAZDASÁGI POLITIKÁJÁRÓL / *Beszéd Alma-Atában, a kazahsztáni gazdasági és pártvezetők aktívájának értekezletén* / *Részletek* [1976. SZEPTEMBER 3.] 633

HATÉKONYSÁG ÉS MINŐSÉG: EGÉSZ GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉGÜNK JELSZAVA / *Beszéd az SZKP Központi Bizottságának plénumán* / *Részletek* [1976. OKTÓBER 25.] 643

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

A borító és a kötéstervezés Szántó Tibor munkája

Műszaki vezető Mózes Tibor

Műszaki szerkesztő Gyuska Györgyi

A szerkesztést 1977. V. 14-én kezdték meg

Megjelent 1977. IX. 30-án, 5200 példányban

Terjedelme 50,7 (A/5) ív

Zrínyi Nyomda, Budapest (77.1153/1)

Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

„...Forradalmunknak nem egyes,
hanem valamennyi alapvető vonása
nemzetközi jelentőségű...
ez a forradalom hatással van
a világ minden országára...”

(Lenin)

LENIN

AZ OKTÓBERI FORRADALOMRÓL

140 oldal

Ára: 20,- Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A kommunizmust építő
Szovjetunió valamennyi fontos
gazdasági kérdéséről ad
átfogó képet!

A. N. KOSZIGIN

A SZOVJET GAZDASÁG A NÉP SZOLGÁLATÁBAN

Válogatott beszédek és cikkek

348 oldal

Ára: 50,- Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ
KÁRPÁTI KÖNYVKIADÓ (UZSGOROD)

„A nemzetközi kommunista mozgalom
a proletár internacionalizmus eszméjével
született, s annak erejével nőtt naggyá...”

(Kádár János)

KÁDÁR JÁNOS

INTERNACIONALIZMUS

— SZOLIDARITÁS

— SZOCIALISTA HAZAFISÁG

A kötet válogatás

az 1957. és az 1977. júliusa között elhangzott
beszédekből, illetve nyilatkozatokból, cikkekből.

Kb. 480 oldal

Ára: kb. 40,- Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

